attilâ ilhan

batı'nın 'deli gömleği'

Karacan
YAYINLARI

KARACAN YAYINLARI/105
Türk Yazarları

Dizgi - Baskı : Özdem Kardeşler Matbaası — Tel : 26 77 87
İSTANBUL — 1981.

attilâ ilhan

batı'nın 'deli gömleği'

(attilâ ilhan'ın defteri : 2)

Karacan
YAYINLARI

attilâ ilhan'ın kitapları

şiir

duvar (4. basım)
sisler bulvarı (4. basım)
yağmur kaçağı (3. basım)
ben sana mecburum (4. basım)
belâ çiçeği (2. basım)
yasak sevişmek (3. basım)
tutuklunun günlüğü (2. basım)
böyle bir sevmek (2. basım)

roman

sokaktaki adam (2. basım)
zenciler birbirine benzemez (2. basım)
kurtlar sofrası (2 cilt/2. basım)
aynanın içindekiler
1/bıçağın ucu (2. basım)
2/sırtlan payı (2. basım)
3/yaraya tuz basmak
4/dersaadet'te sabah ezanları
fena halde leman (3. basım)

deneme/anı

abbas yolcu (gezi notları)
anılar ve acılar
1/hangi sol (3. basım)
2/hangi batı (2. basım)
3/hangi seks
4/hangi sağ
5/hangi atatürk
attilâ ilhan'ın defteri
1/faşizmin ayak sesleri
2/batı'nın 'deli gömleği'
gerçekçilik savaşı

çeviri

kanton'da isyan (malraux)
umut (malraux/3. basım)
çalardı basel'in çanları (aragon)

önsöz yerine

Arada durup, geriye bakmak!

'Faşizmin Ayak Sesleri'nde, bunu ilk defa yapmıştık: 12 Mart sonrası yaşanıyordu, öncesine bir göz atmak yararlı olabilirdi. **'Batı'nın Deli Gömleği'**nde, bir kere daha yapacağız: 12 Eylül sonrası yaşanıyor, öncesine bir göz atmak faydalı olabilir.

Aslında bu, bir geminin 'seyir defteri'ni incelemek gibi birşey! Herşey olup bittikten, gemi varacağı yere vardıktan sonra, yolculuğun koşullarına eğiliyorsunuz: hava nasılmış, deniz nasılmış, geminin ve personelinin durumu neymiş, çeşitli limanlardan hangi sinyaller alınmış, yol boyunca hangi gemilerle karşılaşılmış vs.

Bu geminin adı, Türkiye! 70'li yıllar boyunca, bir iki kere 'kaptan' değiştirse de, rotası hemen hemen aynı kaldı. Hele içinde 'seyrettiği' atmosfer hiç değişmedi: barometre sürekli düşüktü, fırtına gösteriyordu; deniz sertti, dalgalar inanılmaz bir şiddetle her yönden bordaya çarpıyordu; 'dost' bellenmiş limanlardan verilen meteoroloji raporları güven verici değildi hiç, saplantı denebilecek bir inatla 'rota'nın istedikleri doğrultuya döndürülmesinde ısrar ediyorlar, aralıksız 'batacaksınız' diyorlardı. Ben, geminin bir yolcusu olarak, sırası düştükçe hem kaptanın tutturduğu doğrultu, hem 'dost' bellediğimiz limanların 'uyarıları', hem de geçmiş yolculuklarda yaşanmış deneyimlerin sonuçları üzerine, defterime birşeyler karaladım durdum. Okuyacaklarınız, bunlardır.

Bence 1971/81 arasının, Türkiye için 'belirleyici' olayı, Kıbrıs 'harekatı'dır. Çünkü bu olay, ülkenin otuz yıldır bağlı bulunduğu 'sistem'in —ki bu, batılı, 'beyaz ve emperyalist sistemdir— Türkiye'ye ilişkin gerçek tavrını ve tutumunu sergilemesine yol açmıştır. Ancak 'sistem'in uygun gördüğü politikaları uygulayan bir Türkiye'yi kabul edebiliyorlardı; Ankara, ulusal çıkarları doğrultusunda harekete geçer geçmez, hem silah ambargosu bindirildi üzerine, hem ekonomik ambargo. Onun için, 'defter'den, en çok Kıbrıs sonrası yıllardan bölümler seçtim, 1977, 1978, 1979'dan, şaşılacak bir uyum ve paralellikle dıştan ikili ambargonun, içten anarşinin yükseliş kaydettiği yıllardır bunlar! Anarşi konusunu şimdilik bir yana bırakıyorum, daha çok otuz yıldır içinde debelendiğimiz 'deli gömleği'nin, ekonomik düğümleri üzerinde oyalanacağız.

Batı, —ki Mustafa Kemal önderliğinde kurtuluş savaşı'nı ona karşı kazanmışızdır,— 'sistem'e dahil ettiği ülkeleri ekonomik yönden nasıl denetler, bunu etraflıca görebilmek için seçtiğim yol şu olmuş: bir kere, Osmanlı'nın batmasına 'müncer' olan geçen yüzyılın son çeyreğine ilişkin tarihsel olayları yansıtmaya çalışıyorum; ikincisi, Batı'yla bu tür ilişkilere girmiş çağdaş ülkelerin çağdaş durumlarını yansıtmaya çalışıyorum, üçüncüsü, bazıları tarihten, bazıları coğrafyadan alınan bu örnekleri tartışarak, ülkemizle ilgili sorunları çözümlemeye çabalıyorum.

Görülen odur ki, ekonomik yönden, gerek MC nitelikli iktidarların, gerekse 'umut' iktidarının kendisine ayırmak istediği özerklik payı ne kadar küçük olursa olsun, 'sistem' tarafından hoşgörülmemiş, ısrarlı baskılar sonucunda, taa 70'li yılların başında Türkiye için öngörülmüş 'istikrar tedbirleri' 1980 Ocak ayında kabul ettirilmiştir. Bu kadarla kalsa iyi, 12 Eylül sonrası iktidarı, Devlet Başkanı'nın Amasya konuşmasında 'bizzat' açıkladığı gibi siyasal düzeyde 'baskı altındadır'. Bu baskının Türkiye'nin ulusal devlet politikasıyla, sistem'in politikasının uyuşamadığı alanlarda, çok ciddi boyutlara ulaştığı muhakkaktır. Yoksa Orgeneral Evren, ne diye: «...bizler **Türk milletinin şeref ve haysiyetini para ile satacak insanlar değiliz!**» demek gereğini duysun?

Evren'in aynı konuşmada söylediği şu sözlere katılmamak olası mı? «...**bir millet kendinden küçük devletlere, vaktiyle oralara hükmetmiş olduğu devletlere avuç açarsa, para dilenirse, onlar da bizim üzerimizde böyle söz sahibi olurlar. Onun**

için her sahada kuvvetli olmaya mecburuz. Kuvvetli devlete kimse dil uzatamaz. Kuvvetli bir devlete kimse, kanunlarına ve uyguladıkları kanunlara birşey diyemez. Dilini bile kıpırdatamaz. Onun için diyoruz ki, milletimiz çok çalışacak, çok üretecek, çok mal satacak ve bu dilencilikten kurtulacağız».

İyi ama, ya Batı'nın bütün politikaları, bizi güçlendirmemek, bizi bu dilencilikten kurtarmamak üzerine kurulmuşsa!..

Attilâ İlhan

4 Temmuz 1981/Kavaklıdere
(Ankara)

batı'nın 'deli gömleği'

1977

ne sinema be!..

1 'acıklı bir «yerli» film

15 Mart 1977

Arasıra eski bir filmi seyretmek, ibret verici olur. Bugün öyle bir şey yapsak diyorum. Acıklı bir film bu, hele sonu adamakıllı! Yine de yakın geçmişimizde bazı yaşadıklarımızı tarih gözüyle yerine oturtmak, kimbilir, belki yakın gelecekte bazı yaşayacaklarımızı şimdiden değerlendirmek, bu sayede olasılaşır.

4 Ağustos 1958 tarihi, size neyi hatırlatır? Menderes iktidarının ünlü 'stabilizasyon kararlarını' değil mi? İyi ama gençler ne bilsin, ucundan kıyısından açmak gerek biraz, öyle yapalım. Menderes iktidarı ülkeyi 'kalkındırmak' peşindeydi, bunu liberal bir politikayla, ticaret burjuvazisini geliştirerek yapabileceğini sanıyordu, en çok güvendiği de Amerika'ydı elbet. Ne var ki, kısmen DP iktidarının hesapsızlığından, kısmen Amerika üzerine kurduğu hayal binasının yanlış temellere oturtulmuş olmasından, 1957 seçimlerine gelirken ülkede darlıklar, yokluklar, darboğazlar başlamış, 'büyük müttefikimiz Amerika' ve onun Avrupa'daki hınk deyicileri tarafından, ekonomik durumu her geçen gün biraz daha çıkmaza giren Menderes iktidarına 'istikrar tedbirleri' önerilmeye girişilmişti.

İşin garibi, Menderes Maliye'si bir türlü yanaşmak istemiyordu bu tedbirlere, istemiyordu ama çeşitli baskılar sonunda boyun eğdi, Paris'te alacaklılarımız —başta Amerika— toplandılar, Türkiye'ye hangi ekonomik politikayı izleyeceğini dikte

ettiler. Buna karşılık bir miktar hibe ile biraz da kredi açtılar. Zamanın hükümeti, durumu ulusun gözünden saklamak gereğini duymuş, ekonomik durumu sihirli değnek gibi düzeltecek yeni ve büyük bir yardım koparıldığı havasını yaratmıştır ama, hiç de öyle değildir gidişat.

Amerika tutumundan hoşlanmadığı Menderes iktidarını, ekonomik yönden kıskıvrak bağlamaktadır.

Bunu size, kim böyle açık açık anlatacak bilin bakalım, dünyada aklınıza gelmez, nazlanmayayım söyleyeyim hadi, Metin Toker, evet o, "İsmet Paşa'yla On Yıl" adlı kitabının ikinci cildinin 103. sayfasında bakın stabilizasyon kararlarının dayandığı yardımı nasıl açıklıyor.

"...359 milyonun 234 milyonu Amerika tarafından veriliyordu. Bunun 44 milyonu borç tecili mahiyetindeydi. Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilâtı 100 milyon sağlıyordu. Teşkilâtça karşılanan 25 milyon , Avrupa Ödeme Birliği'ndeki kredi kofamızın artırılınası neticesiydi. Kısa vadeli kredi açan Para Fonu da 25 milyon dolarla yardıma iştirak ediyordu."

"Bunun içinde hibe olan 75 milyon dolarlık mutad Amerikan yardımı, mutad 15 milyon dolarlık tarım mahsulleri yardımı ve âcil ihtiyaçları karşılamak için açıktan verilen ek 25 milyon dolardı. Yani 'görülmemiş zafer' mutad Amerikan yardımının dışında sağlanan bu 25 milyon dolarlık hibeyle yeniden borçlandığımız 225 milyonluk krediydi..."

"Aslında, vaktiyle Osmanlı İmparatorluğuna yaptıkları gibi, batılı alacaklılarımız bizi Paris'te ameliyat masasına yatırmışlardı. İktidar yardımın hiçbir şartı olmadığına milleti inandırmak istiyordu. Halbuki hemen Türk lirası dolar kuru dokuz lira üzerinden devalüe edildi. Banka kredileri 30 Haziran 1958 seviyesinde dondurulduu. Merkez Bankasımn amme sektörüne yapacağı krediler tahdit olundu. Yatırımlar tediye muvazenesine en süratle müessir alacak sahalara kaydırılacaktı. Bu aslında artık delilik sınırlarına varmış olan imarcılık hevesinin sonu demekti."

Sağcı DP iktidarı 1950'de oluşmuştu öyle mi, Amerika'ya dakikasında teslim olmuş, Kore'ye asker göndererek 'hür dünya'nın kıçına takılmıştı. Demek ki çok değil sekiz yıl sonra, o 'hür dünya', Paris'te bağımsız Türkiye'yi borçlu diye iflas sandalyasına oturtuyor, neye yatırım yapacağını, neye yapamayacağını, 'imarcılık'tan hoşlanmadığını, ancak dediklerini tutarsa ona borç para vereceğini resmen söylüyordu.

Adına 'istikrar tedbirleri' denmiş olan o tedbirlerin, ne sonuç verdiğini hep biliyoruz ya, Metin Toker'den dinlemek, Amerika'nın Türkiye'ye attığı kazığı bu yaman Amerikancıya söyletmek hoş oluyor:

"...enflasyonist politika iktisaden ve sosyal alanda Türkiye'yi mahvettikten sonra, batılı alacaklıların baskısıyla terkediliyordu. Ekspansiyonun (iktisadi büyümenin) dibi görünmüştü. Bu aslında iktisat hayatımızdaki karışıklıkların ve piyasadaki buhranların da başlangıcını teşkil etti."

Arkasından, herkesin bildiği üzere, 27 Mayıs çıkageldi.

(Bu eski fakat 'yerli' bir filmdi, şimdi isterseniz yine 'eski' fakat 'yabancı' bir film seyredelim. Bana öyle geliyor ki, sonunda hırstan 'Vay Canına' dememek için kendinizi güç tutacaksınız. Senaryolar son derece birbirine benziyor da!)

2' "yerli" değil ama bu film de acıklı

16 Mart 1977

Allende'nin Şili'sini Amerika'nın hiç sevmediği malûm. Allende'yi devirmek için türlü fırıldak çevirdiği de. Ama filmin içyüzünü çoğumuz yeterince dikkatle izlememiş, çok anlamlı yerlerini atlamışız, niyetim gözden kaçan bu çok önemli kısımlardan birkaçının altını çizmek! Siz de, bu arada, belleğinizi tazeleyin bakalım.

Yıl 1973, henüz yılın başındayız, Allende hükümetinin iki yetkilisi, Amerika'nın Şili üzerine yönelttiği iktisadi baskıya ilişkin bir inceleme yapmışlar. Saptadıkları bazı noktaları görmek istemez misiniz:

"(Şili) Halk Hükümetini hareketsiz duruma getirmeye, hatta devirmeye çaba sarfeden stratejinin önemli bir kısmı bu alanda uygulandı. Mali alanda boğma, Şili'ye yapılan saldırının, göze en az çarpan şeklidir. Amerikan bankaları, Eximbank AID gibi hükümetin finansman örgütleri ve Amerika'nın kesin etkisi altındaki uluslararası kuruluşlar bu yönde hareket ettiler. Böylece seçimlerden hemen sonra, sermayenin memleketten kaçışını, geleneksel olarak Şili ile iş yapan örgütlerce verilen kredilerin kısılması izledi. Bazı olayları belirtmek yeter.

a) 1971 yılında Eximbank uçak satın alınmasını amaçlayan bir kredi istemini reddetti.

b) Aynı dönemde ABD Dışişleri Bakanlığı, Amerikalılararası Kalkınma Bankası (BID) ve Dünya Bankası'ndaki temsilcilerine mektuplar yolladı, onlara tazminat vermeksizin kamulaştırma eylemlerine girişmiş memleketlerin kredi istemlerini reddetmelerini buyurdu.

f) Amerikan bankaları ithalat finansmanı işlemlerini aşağıdaki ölçüde düşürdüler: Kasım 1970, 220 milyon dolar/Kasım 71, 88 milyon dolar/Ocak 72, 36 milyon dolar/Aralık 72, 32 milyon dolar.

g) Halk hükümetinin iktidara geçmesinden bu yana, Şili, Dünya Bankası'ndan, cari rantabilite ve yapılabilirlik normalleri içinde hazırlanmış ve sunulmuş bulunan projelerine herhangi bir yeni kredi alamadı. Ekonominin birçok stratejik sektör ve teşebbüslerinin o zamana kadar Amerika'dan çeşitli gereksinmeleri sağladıkları ölçüde, özel bankaların, devlet bankalarının ve uluslararası bankaların kredilerini kısmaları ya da kesmeleri, ayrıca teknoloji gereklerinin, alışverişin hemen başka ülkelere kaydırılmasına elverişli olmaması, Amerika'nın Şili ekonomisini kesinlikle köstekleme niyetini ortaya koymuştu.

Bunun sonucu olarak ülke ekonomisinin sağlıklı işlemesini sağlamak için; eli altında bulunan dış araçları kullanmak, öte yandan borcunun ödenmesini sınırlamaya çalışmak zorunda kaldı. 1971'de bu ödeme ihracatımızın değerinin yüzde 35'ine varıyordu. Halk hükümeti bu sorunu bir anlaşma çerçevesi içinde çözümlemek için bir çıkış kapısı aramak zorunda kaldı: bu çözümleme yolu dış borçlar konusunda yeni konuşmalara girişmekti."

Demedim mi size senaryolar birbirine benziyor diye, benziyor işte. Konuşmalar, diyelim ki önce gördüğümüz filmdeki Paris toplantısı konuşmalarına benziyor. Orada nasıl Türkiye'ye bazı koşullar altında ölmeyecek kadar kredi açılıyorsa, burada da Şili'ye öyle yapılıyor. Hadi görelim nasıl:

"...özel sektöre ait olan Kuzey Amerika Bankası, borç konusunun yeniden tartışılmasında, Amerikan hükümetinden daha esnek bir tavır takındı. Banka ile, borçların ödenmesinin 8 yıla yayılmasına olanak sağlayan bazı anlaşmalara varıldı...

Birleşik Devletler Hükümeti'ne bağlı olan mali örgütlere, Eximbank ve AID'e gelince, bunlar gayet sert bir tavır takındılar. Amerika'nın sağladığı uzun süreli kredilerin kaldırılmasının önemi açıktı: son yıllarda bu ülkeden gelen donatımın yüzde elliye yakın kısmı ve Şili'nin tüm endüstri parkı hâlâ pek

yüksek bir oranda Amerikan malzemesinden oluşmaktaydı. Bu mali kısıtlamalarla endüstriyel parkın yenilenmesi, dolayısıyla ekonomik faaliyet büyük ölçüde tehlikeye düşüyordu.

Amerika Hükümeti tarafından Dünya Bankası ve Amerikalılararası Kalkınma Bankası (BID) üzerinde yapılan baskılar ise, kabulü yapılmış tasarılara gerekli yatırım kredilerinin askıya alınmasında ifadesini bulmuştur... Ayrıca Amerikan Hükümeti aynı şekilde Avrupa hükümetlerini de baskı altına aldı. Şili borcu ile ilgili olarak yeni konuşmalar yapmak için dört yıllık ödeme süresini öngören bir anlaşma isteminde bulunmuştu, ancak bir yıllık süre elde edebildi. ABD bu bir yıllık süre üzerinde bir anlaşmaya varmak için çok taraflı konuşmalara önkoşul olarak, bakır kumpanyalarının tazminatlarının ödenmesini ileri sürdüler."

Filmin sonunu biliyorsunuz, bunların arkasından 11 Eylül çıkageldi.

(İyi ama, ben bu eski filmleri niye mi yeniden gördüm, her ikisinde de gayet karanlık bir rol oynayan Dünya Bankası'ndan bir heyet ülkemize gelip gitti de, ondan).

ortakpazar

1'ortakpazar'ın niyeti bozuk

2 Nisan 1977

Şu Ortakpazar hikayesi!.. Biz aramızda girseydik girmeseydik diye tartışıyoruz, onlar orada girsinler mi girmesinler mi diye tartışıyorlar. Doğrusunu isterseniz, basına yansıyan tartışmalarda, Türkiye'nin adı geçmiyor pek; herifler daha çok Hıristiyan kökenli ülkeleri ele alıyorlar; hangilerini mi, hangileri olacak canım, İspanya'yı, Portekiz'i Yunanistan'ı filan!

Tartışmanın özüne, bizi de ilgilendirdiğinden şöyle bir göz atalım isterseniz: Efendim, saydığımız üç ülkenin üçü de Ortakpazar'a daha çok tarım ülkesi olarak girecekler, oysa tarım konusunda zaten Fransa, İtalya vs. yüzünden az hır çıkmamış, bir de bunların turunçgilleri sebzeleri, meyveleri, süt ürünleri vs. tartışılacak. Başka türlü söylersek Güney Avrupa'dan Ortakpa-

zar'a katılacak ülkeler, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun zengin kuzeyli ülkelerinin ekonomisine yük olacaklar.

Şimdiye kadar daha az gelişmişler, daha çok gelişmişlere yük olmamış pek, nedeni de işlerin yolunda gitmesiymiş, yalnız o ki bunalım başgöstermiş, basbayağı dertleniyorlar; daha şimdiden beş milyon işsizleri, güçlülerle güçsüzler arasında, ciddi sorunları var. Yeni yoksullar da katılırsa, çık çıkabilirsen işin içinden, bir kere tarımsal uzlaşmaları güme gidecek, ikincisi 1980'lere doğru gerçekleştirmeyi umdukları parasal ve ekonomik birlikleri.

Fakat...

Evet, bunun da yaman bir 'Fakat'ı var ki, gözlerden saklanacak gibi değil. Ama ister misiniz, daha önce Portekiz Başbakanı Soares'in Alman Sosyal Demokratlarına ne dediğini aktaralım: Ya Ortakpazar bizim elimizden tutar, ya da ülkelerimizde Avrupa Küba'sı diyebileceğimiz daha sol, daha sert rejimler gerçekleşir. Evet böyle demiş, François Schlosser'in yalancısıyım. Buysa işin rengini kökünden değiştiriyor. Belki Soares dememiştir de, Almanlar böyle demiş olmasını uygun görmüşlerdir, zira Avrupa'nın güneyindeki ülkelerdeki bazı gelişmeler onları rahatsız ediyor.

Neler mi onlar? Bir kere, elle tutulur bir sosyalist gelişme yok mu, İtalya'daki hükümetin komünist partisinin çekimserliğiyle ayakta durduğunu dünya alem biliyor, ayol, Fransa'da ise son belediye seçimlerindeki kazançlarından sonra Sosyalist/Komünist güçbirliğinin erken seçimleri isteyip kazanabileceğini de! Portekiz'de sol güçlerin etkinliği İspanya'da Santiago Carrillo ile İspanyol Sosyalist İşçi Partisi arasındaki etkili işbirliği malûm, Yunanistan derseniz Papandreu'dan bir şeyler bekliyor. Demek ki Ortakpazar'ın kimisi üye, kimisi aday güney ülkeleri bir kere özgürlükçü sosyalizm dediğimiz düzene hem yakın hem yatkın, ikincisi içinde bulundukları ekonomik düzen kuzeyindekine benzemiyor, kuzeyde daha çok pazar ekonomisi, hür teşebbüs esprisi egemen, güneyde öyle mi ya, kamulaştırılmış kurumlar mı ararsın, kamu sektörü mü ararsın, müdahaleci pazar ekonomisi mi ararsın, hepsinden birer tutam bulmak olası.

O zaman, ne olmuş biliyor musunuz, Ortakpazar'ın güneyden kızıl bir kuşakla sarılmasını önlemek için, NATO'nun ve Almanya'nın has adamları kafa kafaya vermişler bir strateji geliştirmişler. Şimdi ben söylesem papağan suratlı bazı hızlı

Ortakpazar'cılarımızı inandıramam, solculuğuma verirler, onun için hadi Schlosser'den aktarayım:

"... **Bu kızıl dehşetten kaçabilmek için NATO'nun ve Almanya'nın yöneticileri düşünüyorlar ki vakit geçmeden Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun disiplini Akdeniz ülkelerine de empoze edilmelidir, (kabul ettirilmelidir) üstelik mevcut bunalıma rağmen, bu yöneticiler, bunu yapabilecek olanakları olduğuna da inanıyorlar.**"

Avrupa Ekonomik Topluluğu'na katılmamızla şıp diye gelişmemizin hızlanacağını sananlar ne buyurur? Adamların hesapları var, bu hesaplar geniş ölçüde kendi çıkarları üzerine kurulmuş, aralarında şu ülkeye şunu, bu ülkeye bunu önerelim, kabul ettirelim diyorlar; 'Bunalıma rağmen, olanakları da bulunduğundan' besbelli ettiriyor, böylelikle o ülkede, ülkenin olağan gelişmesinin ve çıkarlarının değil, Ortakpazar çıkarlarının gereğini yerine getirmiş oluyorlar. İyi mi?

Şimdi Brüksel Komisyonu'ndan bir üyenin, yukardan beri sıraladıklarımla ilgili bazı görüşlerini tartışalım diyorum. Var mısınız?

2'ortakpazar masalı!..

3 Nisan 1977

Antonio Giolitti'nin söylediklerine atlamadan, bir iki nokta üstünde biraz eğleşelim. Önce şu, zamanında Demirel aman Ortakpazar'a girelim diye yırtınırken ne umuyordu, bu girişin Türk gelişmesini hızlandıracağını, Türk ekonomisini (endüstrisini) güçlendireceğini değil mi? Sonuç, ortada: Ortakpazar, bizim ona satamayacağımız şeyler için kolaylık gösteriyor, satabileceğimiz şeylere posta koyuyor, buna karşılık pazarımızı endüstri mamülleriyle boğuyor. Özeti, Türkiye'ye üye işleminden çok 'Pazar' işlemi uyguluyorlar. Bu uygulamayla zor kalkınırız.

Asıl önemlisi, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun üye olarak Türkiye'ye 'Eşit' işlem yapıp yapmayacağı ise, önceki konuştuklarımızdan apaçık ortada, herifler aralarındaki ilişkilerde 'eşit' davranmıyorlar ki, bizim gibi 'hariçten gazel okuyan' bir ülkeye 'eşit' davransınlar. Besbelli bize de 'Avrupa Ekonomik Topluluğunun ekonomik ve siyasal disiplinini empoze etmeye,

kabul ettirmeye' uğraşacaklar. İlahi, ben de kalkmış uğraşacaklar diyorum, sanki kaç yıldır uğraşıp durmuyorlar. Öyle ki bizim özel sektörle hür teşebbüscü iktidarların bile sabırları taştı.

Şimdi gelelim, Giolitti'nin dediklerine!

Soru: «Ortakpazar'da kendi görüşlerini ve ritmlerini öbürlerine kabul ettirenlerin zengin ülkeler olduğunu bilmekteyiz. İçlerinde ekonomisi en güçlü olan Almanya, pazar ekonomisi kurallarına sıkı sıkıya bağlı. Yeni üyeler de (burada İspanya, Portekiz, Yunanistan) onun disiplinine uyacaklar mı yoksa dışında mı kalacaklar?"

Cevap: "Bu çelişkiyi önlemenin bir yolunu bulmak gerekecektir. Aynı zamanda hem herkesi üye olmaya çağırıp hem de kapı önünde bekletemeyiz. Topluluğun içinde, evet, Atlantik Paktına bağlı (Amerikancı anlayın) kapitalist ve serbest teşebbüscü Kuzey Avrupa ile, ekonomisi hem pazar ekonomisini hem kamu sektörünü içeren, özgürlükçü sosyalizme olanak tanınmış Güney Avrupa arasında bir fark görülüyor."

"...Benim izlenimim odur ki, Ortakpazar'ın en güçlü ülkeleri, durumu denetimleri altına alabileceklerini, gelişmelerin dizginlerini ellerinde tutabileceklerini düşünüyorlar. Topluluğun zengin ülkelerinde çoğunluğu elinde bulunduran siyasal güçlerde Avrupa'nın kendi dışlarında kalan kısımları üzerinde bir egemenlik (hegemonie) kurabileceklerinin bilincinde olmaktan ileri gelen bir şişinme vardır kuşkusuz. Egemen ekonomik iktidarı ve mali kaynakları elde tutmanın daha elverişsiz durumdaki ülkelere yukardan bakmaya olanak tanıdığı muhakkak. Örneğini de gördük bunun, Alman Sosyal Demokratları Portekizli sosyalistlere yardım ettiler, ama bu arada bir sürü tavsiyede bulunmayı, bazı şartlar da ileriye sürmeyi unutmadılar."

Soru: "Sonuç olarak bu ülkelerin topluluğa kabul edilmeleri; edilmedikleri takdirde, gelişmelerinin, Ortakpazar ülkelerini (özellikle Kuzey Avrupa'da bulunanlarını) rahatsız edebilecek daha solda bazı rejimlere götürebileceğinden, bunu önlemek kaygısından, doğuyor denilebilir mi?"

Cevap: "Ortakpazar'daki zengin ülkelerin Akdeniz ülkelerine kapıyı açmalarındaki nedenlerden biri de herhalde budur: Onları denetleyebileceklerine, gelişmelerine yöneltebileceklerine kesinlikle inanıyorlar. Bu takdirde, topluluğun siyasal birliği güçlü ülkelerin liderliğinde gerçekleşmiş olacak."

Evet beğendiniz mi, bunu söyleyen Brüksel Komisyonu'nda üye, eski bakan, altmış iki yaşında, aklıbaşında bir zat, gördüğü-

nüz gibi bizim Dışişlerindeki 'Uzmanlar'a hiç benzemiyor, lafını çiğnediği yok, dobra dobra diyor ki bunların amaçları şudur, yeni üyeleri kendi denetimlerine alacaklardır, onlara kendi amaçlarını empoze edeceklerdir. Gelişmelerini umdukları ve yararlı buldukları yöne yönelteceklerdir. O zaman Türkiye'de Ortakpazar şakşakçılığı yapanlara sorulacak soru şu: Ekonomisi ve gelişmesi İspanya'dan, Portekiz'den, hatta Yunanistan'dan daha iyi olmayan Türkiye'yi, bu niyetleri açıkça belli kurtlar sofrasına oturtmak, onun gelişmesine yararlı mı olur, yoksa canavarların onu afiyetle yiyip gövdeye indirmelerine mi yol açar?

Hem 'bizim için iyi olur' diyen, hem arkasından 'milliyetçi' olduğunu iddia eden çıkarsa, suratına tüküremez misiniz?

arjantin uzak, ama...

l'emperyalizmin «ulusal savunma» anlayışı

4 Nisan 1977

Kemal Paşa'nın "Müdafaa-i hukuk" öğretisi nedir?

Türkiye'nin haklarını savunmak değil mi? Hangi haklardır bu haklar? Ulusal haklar, elbette. 1919 Aralık'ında bir konuşma yapmış, davayı veciz bir formüle bağlamıştır: **"Bütün milletin kabul ettiği nokta-i esası: Kuvayı Milliyenin âmil, iradei milliyenin hâkim olmasıdır. Ve bu teşkilâtın ruhu budur."** Türkçesi, yeni savunma örgütü, ulusal kuvvetlerin ulusal iradeyi egemen kılması amacıyla kurulmuştur.

Klasik kitaplarda aynı formül galiba şöyle yazılır: «Silahlı Kuvvetler bir ülkenin ulusal egemenliğinin hizmetindedir, onu korur."

(Diyeceksiniz ki, bu giriş niye? Emperyalist sistem içersindeki ülkelerde, savunma ilkelerinin nasıl değiştirildiğini, emperyalizmin çeşitli ülkelerdeki silahlı kuvvetleri nasıl yozlaştırdığını anlamak için, önce sorunun ilkesini koymak gerekliydi de, ondan.)

Meşhur mektubuyla Türk Silahlı Kuvvetleri'nin karşısına çıkan Başkan Johnson 1964'de ne demiştir, bilin bakalım:

"Şu anda, 49 ülkede, iç savunmanın en geliştirilmiş tekniklerini güvenlik kuvvetlerine öğreten 344 ekibimiz çalışmaktadır." Peki ya Kennedy'yi nasıl bilirsiniz? Handiyse ilerici, demokrat ruhlu bir başkan olarak mı? Oysa emperyalist sistemin karşıdevrimci diyebileceğimiz bastırma ve şiddet yöntemleri onun zamanında gerçekleştirilmiş; "Gelişme için Birlik" 1961'de, "Uluslararası Kalkınma Ajansı" 1962'de, "Barış Gönüllüleri" 1961'de, "Uluslararası Polis Akademisi" ise 1962'de kurulmuştur.

Sistem bir ülkeye el koydu mu, önce onun savunma ve güvenlik anlayışını çarpıtıyor; o güne kadar ulusal egemenliği ve bağımsızlığı korumakla görevli olan silahlı kuvvetler ve güvenlik kuvvetleri o günden itibaren "İdeolojik bir savaşa" katılmış, "yıkıcı güçlere", "tehlikeli mihraklara" karşı yöneltilmiş oluyorlar. Oysa bu kaydırma, emperyalizmin bir ülkenin silahlı kuvvetlerini ya da güvenlik örgütlerini kendi halkına karşı kullanmasına zemin hazırlıyor.

Regis Debray, **"La Critique Des Armes"** adlı kitabında yazmıştır. Emperyalist stratejinin iki kanadı var, birincisi sivil, reformcu görünüyor, kırsal bölgelerdeki fazla işgücünü boşaltmak, uzak bölgelerde denetlenebilecek yerleştirmeleri planlamak, ayrıca köylüler arasından seçilmiş (bizzat köylülerin seçtiği) liderleri belirli yerlerde (Güney Amerika için Puerto Rico'da) iyice yetiştirip sonra köylerine göndererek barış gönüllüleriyle beraber "Emperyalizmin gözü ve kulağı" gibi kullanmak, başlıca işi.

Ya askeri kanat?

Bir kere (Latin Amerika örneğinde) çeşitli silahlı kuvvetlere kadro ve donatım yardımı başta geliyor, 1952'de 200.000 dolarlık bir yardım yapılmışken, 1961'de 91.200.000 dolara fırlamış, boşuna değil elbet bu. Arkasından çeşitli silahlı kuvvetlere mensup subayların anti- gerilla bastırma tekniklerine göre yetiştirilmeleri evresi! Belli başlı iki okul var, birisi Fort-Bragg'da, 1963'de 112 general burada eğitilmiş. İkincisi Panama'daki Fort Sherman okulu, burada her yıl yuvarlak hesap 1.400 subayın kafası ütüleniyormuş. Sonra, sonrası belli, her ülkede güvenlik örgütleriyle silahlı kuvvetler örgütlerinde yeteri kadar Amerikalı uzman bulundurmak, bir de elbet Amerikan ordusundaki Yeşil Bereliler örneği yöresel komandolar yetiştirmek!

Bir Fransız politikacısı, Alain Joxe bu yapılan işe ne demiş öğrenmek istemez misiniz? Vatan savunması için oluşturulmuş

klasik ordu'ların iç savaş orduları haline dönüştürülmesi!

Mac Namara (O sıra Dünya Bankası'nın başındaki adam) ve Kahn, artık sınırlarda düşmanla değil de, kendi ülkesinde kendi halkıyla dalaşacak olan bu yeni güçlere yapacakları savaşı da üç kademede belirlemişler. a — Önleyici savaş, (istihbarat, ayıklayıcı siyasal cinayetler, yerli baskı örgütlerinin arka plandan kullanılması, silahlı kuvvetler ve güvenlik kuvvetler personelinin Amerika'da eğitilmesi), b — Özel savaş, (Çeşitli harekâtın emperyalizm tarafından direkt denetimi, harekât alanında Amerikalı uzmanların müdahalesi, yerli birliklerin emperyalist hava desteğiyle pekiştirilmesi), c — Sınırlı savaş. (Bir savaş birliğinin gönderilip, çatışmasının bütün sonuçlarıyla Amerika tarafından üstlenilmesi).

Emperyalist sisteme dahil bütün ülkelerde, bu arada Yunanistan'da, İran'da, Pakistan'da, Tayvan'da, Güney Kore'de vb... "Önleyici savaş" evresinin sürekliliğine dikkatinizi çekerim.

(Şimdi bir Arjantinlinin tanıklığını dinleyeceğiz.)

2'arjantin uzak ama...

5 Nisan 1977

Önce Peron ve Peronculukla ilgili önyargılarımızı düzeltmemiz gerekiyor. Malûm ya, bizim basın, adamın karısıyla kendisinden, hayatıyla yaptıklarından çok ilgilenmiştir, Arjantin'in ne olduğunu da, nereye ulaştığını da pek bilmez: vaktiyle Akis dergisinin yakıştırmalarından, Peron'u faşizan bir diktatör sayarız.

Öyle midir?

Peron'dan önce Arjantin, İngiliz emperyalizminin denetiminde bir "Buğday ve sığır" ülkesi, egemen çevreler, toprak ağaları ve hayvan yetiştiriciler; feodal bir üstyapı hüküm sürüyor; herkes "hiyerarşiye saygılı" hiyerarşinin en üstündekiler de, İngiliz emperyalizmine!

Peki Peron ne yapmıştı? Bunu "**Sosyalizmin Güncel Sorunları**" dergisine konuya açıklık getiren bir yazı yazmış Jorge Beinstein'dan öğreneceğiz.

"**Hayvancılık sömürüsü üzerine kurulu geleneksel toprak**

oligarşisi, Peroncu iktidar yıllarından, ekonomik iktidarı sarsılmadan çıkmıştı, ülkeye başlıca dövizi o sağlıyordu (sığır ve tarım ürünleri ihracatıyla) Fakat onun yanında güçlü ulusal endüstri burjuvazisi ve çok kuvvetli devlet kapitalizmi belirmişti.

"Eski liberal orta sınıfın yanısıra, şimdi esnaftan, memurdan küçük endüstri erbabından oluşmuş kalabalık bir şehir küçük burjuvazisi vardı ki 40 yıllarının ekonomik refahı yaratmıştı onu. Bellibaşlı özelliklerinden birisi toplumsal devingenlik düzeyinin çok yüksek olmasıydı.

"Endüstrileşme olgusunun yarattığı, çok sağlam ve güçlü sendikalar halinde gruplaşmış kalabalık bir işçi sınıfı, yadsınması olanaksız bir gerçeği temsil etmekteydi.

"Kısacası, yeni toplumsal güçlerin (devlet bürokrasinin, ulusal endüstri burjuvazisinin, işçi sınıfının, yeni orta sınıfların) kaydettiği muazzam gelişme, on yıllık Peron'cu dönüşümlerin bir kalemde silinmesine engel oluyordu."

Jorge Beinstein'a göre bu dönüşümler şöyle özetlenebiliyor: a — Ülke içi büyük kentleşme, b — Geniş toplumsal demokratikleşme (güçlü sendikalar, işçilerin denetimli de olsa siyasal hayata karışması) c — Hızlı ve yaygın endüstrileşme ve ulusal burjuvazisinin doğuşu, d — Güçlü bir kamu sektörünün yaratılışı (demiryollarının, haberleşmenin, çelik endüstrisinin, dış ticaretin vs. kamulaştırılması).

Biz malûm cahilliğimizle Peron iktidarını faşist sayaduralım, sosyalist derginin sosyalist yazarı Beinstein, bu iktidara Halkçı (populiste) diyor.

İyi mi?

Şimdi dikkatli olalım!

1955'de Peron alaşağı edildiği zaman, iktidarı elinde tutan oligarşi, (on yıllık peronculuğa rağmen gücü kırılamamış feodaller) ne hayal ediyor dersiniz? Peron öncesi günlerine, İngiliz emperyalizminin etkin olduğu; "hiyerarşinin" işlediği, başka bir deyişle "büyüğün büyüklüğünü küçüğün küçüklüğünü bildiği", o "buğday ve sığır" ülkesine dönebilmeyi! Ne endüstrileşmenin zenginleştirdiği sanayicilerin tafrasını, ne Peron'un ikidebir sokaklara döküp ortalığı velveleye verdiği işçilerin küstahlığını çekecekler, "düzen" ülkeye egemen olacak, herşey yerli yerine gelecek.

Önemli bir noktada yanılıyorlar. Artık Latin Amerika'da emperyalist sistemin denetleyici merkezi İngiltere değildir, çok

yerlerde olduğu gibi orada da Amerika onun yerini almıştır. Buysa ne demek, şu: Amerikan emperyalizmi Peron'un halkçı rejimiyle meydana getirdiği genç endüstriyel ülkeden hiç hoşlanmıyor ama, köylü ve hayvancı eski "sığır ve buğday" ülkesinden de hoşlanmamaktadır, onun yeni çıkarları, yeni bir stratejisi vardır, buysa ülke için yeni bir "model" getirmektedir ki, eskileriyle ne ilgisi saptanabilir, ne ilişkisi.

(Böylece, emperyalizmin gelişmekte olan, sanayileşme evresine girmiş bir ülkede denetimi ele aldı mı, özellikle silahlı kuvvetlere ve güvenlik kuvvetlerine ne türlü bir ülküyü aşıladığını, onları nasıl geleneksel vatan savunması ilkesinden saptırarak kendi denetiminde başka amaçlara hizmet etmeye yönelttiğini kurcalayabilecek ön bilgileri edinmiş olduk. Tabii bu arada, Peron'un ve Peronculuğun gerçekte, düpedüz faşizm değil, bir küçük burjuva halkçılığı olduğunu, az gelişmiş bir ülkede uygulandığı için de merkeziyetçi bürokrasi diktası biçiminde geliştiğini de öğrendik).

3'milliyetçilikten amerikancılığa

6 Nisan 1977

Acaba başlangıçta Arjantin'in Silahlı Kuvvetleri ne türlü bir savunma esprisi içindeymiş merak etmez misiniz?

'Sosyalizmin Güncel Sorunları' dergisinde, Jorge Beinstein durumu şöyle anlatıyor:

"...1930 askeri darbesinden 1955'e kadar, ordunun yüksek kademelerinde **muhafazakâr bir milliyetçilik**, egemen olan tutum ve akımdı. **Geleneksel olarak İngiliz yandaşı Bahriye, tarımsal oligarşinin (toprak ağalarının) çıkarlarına sıkı sıkıya bağlı bulunuyordu.**

"Ulusal muhafazakârlık türdeş sayılmazdı ama, **faşizm** yandaşlarından (Almancılar) tutun da, bağımsız (ılımlı derecede ilerici) ve gelişmiş kapitalist ülke modellerini benimsemiş endüstrileşme yandaşlarına kadar çeşitli grup ve akımları içeriyordu.

"1945-55 arasının halkçı Peronculuğu subaylar arasında partiye girme derecesinde bir destek hiçbir zaman bulamadı Denebilir ki, bir sıra milliyetçi tasarının uygulamaya konula-

bilmesi amacıyla halk yığınlarına verilmiş bir ödün gibi görülüyor, ona sadece katlanılıyordu.

"Peron'un sosyal amaçlı önlemleri subaylarca, ulusal oligarşi, endüstri burjuvazisi ve emperyalizmle avantajla koşullarda pazarlık edebilmeye yarayan baskı olanakları (kitle hareketleri filan) olarak benimsenmekteydi.

"Askeri bürokrasinin ulaşabileceği en ilerici, en ileri nokta, (bazı halkçı eyilimleri de içeren) burjuva milliyetçiliğidir. (Bu yüzden) Peron Arjantin'inde çelişkilerin çoğalıp gelişmesi, bazı halk kargaşalıklarının doğması olasılığı orduyu sağa doğru itmeye başlamıştı."

İşte burada emperyalizm sahneye giriyor.

"... 1955'de Silahlı Kuvvetler, kesinlikle oligarşiyi ve emperyalizmi seçtiler.

"Derhal ve en kısa zamanda eski burjuva milliyetçiliği, Amerikan etkisinin ürünü olan bir komünizm düşmanlığı ile değiştirildi. ABD'de kütle halinde eğitim görmeler, (bazıları Panama Kanalı'ndaki okulda) adet haline geldi. Arjantinli subayların emperyalizmin amaçlarına kazanılması için (CIA tarafından) sistemli bir faaliyet geliştirildi.

"Geleneksel 'Silahlı Kuvvetler ulusal egemenliğin hizmetinde' doktrini, 'ideolojik sınırlar', ya da 'bozgunculuğa karşı savaş' teorileriyle değiştirildi.

"Ordu yüksek kademelerinde önemli bir yer tutan faşist akımlar, eski 'Almancı' eyilimlerini 'batıcı' bir Amerikancılıkla değiştirerek yeni duruma mükemmel uydular. Yeni durumda askeri istihbarat servislerinin en büyük kısmı aşırı sağcı grupların ideolojisine kazandırılmıştı.

"Hava Kuvvetleri bunun en güzel örneği oldu."

Arjantin'de Silahlı Kuvvetlerinin rolünün değişmesinde başlıca etkenler nelermiş derseniz, cevabı şu: a. Arjantin'de endüstrinin nesnel, koşullarının değişmesi, gittikçe çok, uluslu şirketlerin etkisine girmesi, b. toplumsal çelişkilerin katılaşması c. sağcı faşist gruplarla ABD ideolojik etkisinin gittikçe daha fazla yayılması!..

Sonucun ne olduğunu yine Beinstein söyleyecek, böylelikle bir ülkede, (az gelişmiş, gelişmekte olan, emperyalist sisteme kendini kaptırmış bir ülkede) emperyalizmin savunma gücünü nasıl yozlaştırdığını güzelce görmüş olacağız:

"... kısacası, son yirmi yıl boyunca Silahlı Kuvvetlerin görüntüsünü ve ideolojisini gittikçe bir iç polis ya da bir işgal

ordusu görüntüsü ve ideolojisine yaklaştıran geri dönülmez bir süreç işledi. İş o hale geldi ki, herhangi bir çözümleme yaparken Arjantinli subayların 'bir işgalci' kafasında olduğunu asla gözden uzak tutmamak zorunludur."

Bu saptamanın doğruluğunu ikinci Peron deneyinin ulaştığı acıklı sonuç tarihsel olarak göstermemiş midir? Benim Jorge Beinstein'in dediklerine ekleyecek bir tek düşüncem var, o da şu: emperyalizmin bu oyunundan, kendilerini, ancak temelleri kurtuluş savaşlarının kanlarıyla ıslanmış (Türk Ordusu gibi) ordular kurtarabilirler, ancak onlardır ki, uluslarının çıkarları ile emperyalizmin çıkarlarını ayırabilmek yeteneğine sahiptirler, bu yeteneği bizzat emperyalizmle yaptıkları ulusal kurtuluş savaşlarından edinmişlerdir çünkü...

terslik nerededir?

1'bir terslik var

9 Nisan 1977

Üniversitelerimizin birinde öğretim üyesi, ağzı laf yapar, kafası işler bir adamdır, zaman zaman gelir, havadan sudan söyleşiriz, söyleştiklerimiz de ne, üç aşağı beş yukarı sizinle konuştuklarımız: Türkiye'nin endüstrileşmesi sorunu, siyasal partilerin takındıkları tavır, sağcıların çıkmazı, tatlı su solcularının (CHP'yi anlayın) yanlışlıkları, dış politikadaki gelişmeler, estek köstek!

Bu defa kafamız neye takıldı derseniz, sanayileşmemizde rastladığı ilginç bir özelliğe! Diyor ki yahu, istatistiklere bakıyorsun, rakamları alıp grafikleri çiziyorsun, eee, açık açık görülen odur ki Türkiye sanayileşme sürecine girmiştir, girmiştir ya, sanayileşme arttıkça garip bir biçimde dış ticaret ödemelerindeki açık da artmaktadır. Oysa bunun tersi olması lazım.

Neden mi? Şundanmış: Ülke sanayileşiyor, sanayileşme sonucunda, bir kere eskiden ithal ettiği, dışardan satın aldığı malların önemli bir kısmını artık kendisi üretmeye başlayacak, bu da dışarıya döviz gitmesini önleyecek, dış ödemede pasifimiz

bundan azalmalı; ikincisi, endüstrisini geliştiren bir ülke dışarıya satacak sanayi ürününü de hazırlıyor demektir, ürettiklerinin bir bölümünü dışarıya satacaktır, satınca döviz alacaktır, bu girdiler de dış ticaret dengesinin lehimize dönmesine yol açmalıdır.

Özetin özeti, sanayileştikçe, bir kere dışardan daha az mal aldığımız için döviz tasarruf ettiğimizden, ikincisi dışarıya mal sattığımız için döviz elde ettiğimizden, dış ödeme dengesinin giderek lehimize kapanması şart!

Oysa rakamlar, grafik eğrileri tersini gösteriyor.

Türkiye sanayileştikçe dış ödeme dengesi bozuluyor, dövizimizle aldıklarımızı karşılamakta zorluk çekmekteyiz. Neden? Ha işte burada, enperyalist sistem içersinde sanayileşmek zorunda kalan ülkelerin, adeta kaçınılmaz hastalığı karşımıza çıkmaktadır. Sanayileşmemiz, sağlıklı bir sanayileşme değildir. Yooo hayır montaj sanayiidir, filandır demeyeceğim, sadece kurmakla övündüğümüz fabrikalardan çoğunda bir kere hammadde olarak dışa bağımlı olduğumuzu hatırlatacağım, sonra da örgütlenme olarak! Ne demek bu? Fabrikayı kurmuşsun ama, işleyeceğin hammaddeyi döviz sarfederek dışardan getirtiyorsan, nasıl onun 'ikame sanayii' işlevini tam anlamıyla yapmasını bekleyebilirsin? İhracat yolları henüz geniş geniş açılmadı, açılsa bile, dışa bağımlılık oranları son derece yüksek olan sanayilerde, kazanılan dövizin önemli bir yüzdesi kâr transferi olarak dışarıya kayıp gitmeyecek mi?

Hadi birkaç rakam verelim. İmalat sanayiinde dış bağımlılık oranları kimya sanayii dalında yüzde 70, taşıt araçlarında yüzde 60, tarım makinelerinde yüzde 66, lastik ve plastik sanayiinde yüzde 85 dolaylarındadır. 1964 ile 1973 yılları boyunca gelen yabancı sermayenin yüzde 93'ü sermaye gelirleri olarak yurt dışına transfer edildi. İmalat sanayiinde çalışan otuz yabancı şirket 1966/74 arasında 719 milyon lira çıkardı. Peki, bu koşullar altında sizin aklınız sanayileşmemizin sağlıklı olduğunu kesiyor mu? Benim kesmiyor: elbette sanayileşme gelişmiş göründüğü halde, dış ödemeler dengesi bir türlü kurulamayacaktır.

O zaman söyleşi geldi geldi şöyle bir soruya bağlandı, sanayileşemez miyiz? Sanayileşmemizi isteyenler, bunun patırtısını eden partiler, havanda su mu dövüyorlar?

CHP Liderinin televizyon konuşmalarından; tavukçuluk. arıcılık, balık üreticiliği, ormancılık vs. gibi çok 'Amerikan' ba-

zı yöntemlerle, kırsal kalkınmayı, dünyada eşi benzeri görülmemiş bir endüstrileşmeye nasıl döndüreceğini çok şükür öğrendik, onu hesaba katmasak da olur. İyi ama, ciddi ciddi planlar programlar yapmış, fabrikaların yerlerini bile saptamış olan öbürleri? Açıkça gördüğümüz bir şey var, enerji, demir çelik, petrol türevleri, silah, elektronik vs. gibi temel endüstrileri kurmadıkça kendimizi tam bağımsız sayamayız, ama konuşmamızdan vardığımız sonuca bakarsanız, emperyalist sistem içersinde kalkınmak istedikçe, sistemin krallarından 'icazet alarak' bu işe heveslendikçe o dediğim endüstrileri zor yaparız.

Başlangıçtaki o saptanmayı gözönüne getirelim, hem sanayileşiyoruz, hem dış ödemelerimizdeki açık artıyor, bu emperyalist sistemin Türkiye'yi mahkûm ettiği kaderdir. Bu kaderin değişmesi Türkiye'nin emperyalist sistemin çemberini kırmasıyla gerçekleşebilir ancak, yeniden Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki müdafaa-i hukuk öğretisine dönmesiyle!

Durumun çıkmazlığını, iyi kötü Demirel de söylemiş, hadi onu da ele alalım.

2'manşetlik haber!

10 Nisan 1977

Gazeteler hazırlanırken, sekreterlerin, telekslerden dökülen onca haber arasında, önemle aradıkları nedir bilir misiniz, 'manşetlik bir haber'! Ertesi sabah çıkacak gazetenin birinci sayfasında okurların dikkatine hemen çarpacak, önemli, ciddi, heyecanlı bir şey! Bazı ölü günler olur, bu haberi bir türlü ele geçiremez kısa bağlanmış dana gibi olduğunuz yerde dönersiniz, bazı günler olur üç dört 'manşetlik haber' birden gelir, birinci sayfanın neresine sığdıracağınızı bilemezsiniz, bazı günlerde ise basiretiniz mi bağlanır, gazetenin iyi saatte olsunlarının işine mi gelmez ne olur, 'manşetlik bir haber' elinizin altından kayıp gider 'mabad' sayfasında tek sütunluk haber olur.

İşte geçenler de **Milliyet**'te çok önemli bir Ankara haberinin akıbeti bu olmuş: Zarzor, sıkıştığı küçük haberlerin, birinci sayfadan dönen metinlerin arasında yakalayabildim, gazeteciliklerini bildiğimiz kişilerin nasıl atlamış olduklarına şaştım kaldım.

Yanılıyor muyum? Buyurun önce, şu Demirel'in dediklerini okuyun.

Demirel AP Grubunda demiş ki: **"Türkiye'nin geleceği ve çıkarları açısından komşularıyla iyi ilişkiler içinde bulunması zorunludur. Dünyanın şartları değişmiştir. Bütün iyi niyetlerimize rağmen Amerika'dan mukabele göremedik. Amerika ile ilişkilerimizi düzeltmek için çaba harcıyoruz, karşılığını göremiyoruz. Daha çok Yunanhların etkisinde kalıyorlar".**

Bunu söyleyen Türkiye'nin başbakanıdır, üstelik yıllarca Amerikan'cı denilen, 'Morrison Süleyman' denilen bir politikacıdır, üstelik bu konuşmasını partisinin meclis grubu önünde yapmaktadır, üstelik partinin içinden besbelli onun yerine geçsin diye çıkarılmış, zuhurat bir politikacının suçlamalarına cevap vermek amacıyla yapmaktadır.

Evet, gündem dışı görüşüp, bir ara Aydın Yalçın'ın oynadığı rolü oynamaya hevesli bir senatör, Çağlayangil'in Moskova yolculuğunu ele alarak hükümeti eleştiriyor, öyle bir eleştiri ki eğer Ortakpazar'daki bir Alman diplomatı, ya da Amerikan Hariciyesi'ndeki bir ortadoğu uzmanı yapsa ancak bu kadarı yapabilir, dedikleri (Milliyet'e göre) şunlar: **"Son on ay içersinde on altı sosyalist ülke ile temas yapılmıştır. Ya Çağlayangil bu ülkelere gitmiş, ya da o ülkelerden bakanlar buraya gelmiştir. Son Rusya gezisi de zaman bakımından isabetsizdir, yanlış seçilmiştir. Erken seçim kararının alındığı bugünlerde bu gibi ilişkilerin iç politikaya yansımaması mümkün değildir. Büyük devletlerle içiçe sürdürdüğümüz ilişkilerin ne sonuç verdiği malûmdur vs.."**

Kısacası, AP içersinden birisi çıkıyor, Çağlayangil Demirel ekibinin sürdürdükleri iki yanlı denge politikasını, Amerikancılık adına eleştiriyor. Başbakan Demirel de, kürsüye gelerek yukarıya aldığım ilginç sözleri söylüyor. **"Dünyanın şartları değişmiştir. Bütün iyi niyetimize rağmen Amerika'dan mukabele göremedik. Daha çok Yunanlıların etkisinde kalıyorlar."**

Şimdi sayfa sekreteri arkadaşlarıma soruyorum, yahu elinize bu haber geçse, 'mabad' sayfasına tek sütuna mı verirsiniz, yoksa en azından beş sütuna manşet mi çekersiniz, elinizi vicdanınıza koyarak söyleyin!

İşin gazetecilik dışında bizi ilgilendiren yanı, kuşkusuz, konuştuğumuz sorunla yakından ilgili olması. Başbakan Demirel, yıllarca Amerikancılığı, Morrison'culuğu söylene söylene bitirilememiş, Johnson'la fotoğrafı elden ele dolaştırılmış politikacı, bütün iyi niyetine rağmen Amerika'dan mukabele görmediğini söylemektedir. O yaşadığı bir dramı dile getirmiş; içten-

likle Amerika'nın Türkiye'nin kalkınmasına yardımcı olacağını sanmıştı besbelli, ortada bıraktığını, üstelik bir de ambargo mambargo ayaklarına yattığını görünce, kahroldu, kahrını söylüyor; biz, Türkiye'nin sosyalistleri ta ilk gününden beri (1947'den beri) Amerika'nın hiçbir iyi niyete mukabele etmeyeceğini söylemişizdir, emperyalist sistemin Türkiye'ye ancak kafasındaki kalkınma modelini empoze edeceğini, bunun da gölde balık üretmek kabilinden saçmalıklar olacağını belirtmişizdir.

Haklı çıktık! İşte Başbakan'ın ağzından da, bu meydana dökülmüştür. Türkiye, sanayileşmesini, kalkınmasını ciddi olarak yapabilmek için gerekli yardımı ne Amerika'dan görebilir, ne onun denetimindeki uluslararası yardım kuruluşlarından, ne de Ortakpazar'dan! Bu takdirde durumunu doğu bloku ve üçüncü dünya ile dengelemek zorundadır. Hâlâ Ankara'yı Ortakpazar, ya da Washington uyduluğuna sürüklemek isteyenler, ya gerçekleri bilmiyorlar, ya bilmemek işlerine geliyor.

Rusya'yla ilişkilere gelince, Türkiye eğer Amerika'yla ilişkilerinden aldığı derslerle, bu yeni ilişkileri kararında ve ayarında tutmayı bilmezse, onu zaten kimse kurtaramaz. Bu karar ve ayarı Mustafa Kemal sağlığında göstermiştir. Kâmran İnan biraz Türkiye'nin kurtuluş tarihini okusa ya!

otuz kısım, tekmili birden

Fil'in cilveleri

12 Mayıs 1977

Atasözü değil, vodvil mübarek! Çocukluğumda, ninemden duymuştum; kırıla kırıla nasıl güldüğüm, hiç aklımdan çıkmaz. O yarı gülümser, yarı ciddi, haliyle demişti ki: "— Deveye cilve yap demişler, dokuz dükkân yıkmış". Düşünebiliyor musunuz, sahneyi?

Zülfikar Ali Butto'nun, Atlantik ötesinde yankılar yapan konuşmasında, Amerika'dan, 'belleği müthiş bir fil' diye sözettiğini okuyunca, ister istemez, o atasözünü düşündüm. Pekâlâ, Amerika'nın yerine fili oturttuğumuz gibi, deveyi de fille değiş-

tirebiliriz, o zaman nasıl olur: "File cilve yap demişler, dokuz hükümet yıkmış" mı?

İşte bir süre bu filin cilvelerinden dem vuracağız.

Butto neler demiş, ele almadan; Pakistan'da neler olmuş, ona bir ayna tutalım mı? Önce, seçimlerden sonra yaygarayı basan, şu muhalefet; kendisine Pakistan Ulusal Birliği adını takan bir sürü parti! Ünlü **Financial Times**'a bakarsanız, "... **Pakistan'dan başka bir ülke olsaydı, böyle bir muhalefet ancak resimli romanlara konu olabilirdi".** Niye mi, hele isteklerine bir göz atın anlarsınız, alkolün yasaklanması, şeriat'ın uygulanması, Butto'nun ekonomik uygulamalarının terkedilmesi, Bangladeş'in tanınmaması! Ünlü **Nouvel Observateur**'e göre ise, "... **Bu hiç de türdeş olmayan muhalefeti pekiştirip birbirine kenetleyen tek şey, başbakana olan kin".** Yine aynı dergiden şu satırlar ilginç göründü bana: "... **Avaz avaz demokrasi isteyen, ondan yana olan muhalefetin şeflerinden birisi, Mareşal Ashgar Han seçimlerden evvel şöyle demişti: — Sonuçlar ne olursa olsun, iktidarı alacağız".**

Evet, çok anlamlı.

Peki, Butto, 1970 seçimlerinde halkın elbirliğiyle iktidara getirdiği bu ünlü lider, neler yapmış? Muhalefetin kendisini 'sosyalistlikle' suçlayıp, ülkeyi batırdığını iddia ettiğini göz önüne alırsanız, kestirebilirsiniz: Temel endüstrilerden bir kısmını kamulaştırıyor halka malediyor, işçilerin ücretlerini artırıp iş güvenliklerini sağlıyor; bu arada Bangladeş'in elden çıkmış olmasına rağmen, (Pirinç ve jüt oradan geliyordu) uzmanların bu ülke yaşamaz hükmünü boşa çıkarıp, sadece Batı Pakistan topraklarına dayanarak; hem ülkeyi ayakta tutuyor, hem ekonomisini toparlıyor. Dahası, Sovyet tehlikesinin kendisini duyumsattığı komşularıyla, Hind ve Afganistan, yeniden ilişkilerini düzeltmiş. Kısacası, ülkenin halkı için kendinden önce gelmiş geçmiş liderlerin çoğundan fazlasını yapmış.

Kusuru yok mu? Var: Her az gelişmiş ülkede olduğu gibi otoriter, işleri yukardan alıyor, sırasında sertlik kullanmaktan çekinmiyor: Bürokrasinin yüksek tabakasıyla, aydınların çoğunu bu yüzden küstürmüş, muhalefete katılmışlar. Bir de şunu eklemesem olmaz, son seçimlerde hile yapıldı deniyor ya, bütün batı basını, hile yapılmasa da Butto'nun seçimleri kazanabilecek güçte olduğunda mutabık!

Şimdi gelelim Butto'nun, belleği müthiş fil 'tarafından' dışarda hazırlanan muazzam komplo'yu, dünya kamuoyuna açık-

ladığı konuşmasına! Yerimiz dar olduğu için, ancak özetleyebileceğim ama, o kadarı da bize yeter. Diyor ki:

a. Amerika, kendisini devirmek için, Pakistan Ulusal Birliği'ni 'finanse etmiştir.' Bu amaçla memlekete gizli yollardan o kadar çok dolar sokmuştur ki Karaçi Borsası'nda bu yüzden doların değeri bile düşmüştür.

b. Amerika. Butto'yu devirmek istemektedir, çünkü o Arap/İsrail çatışmasında Arapları desteklemiş, Üçüncü dünya ülkelerinden yana bir politika izlemiş, ikinci İslâm Zirve Konferansı'na 1974'de ev sahipliği yapmıştır.

c. Ayrıca, Butto'nun üzerinde durduğu bir nokta, ülkesinin 'stratejik' bir konumu olduğu noktası! Bununla Rusya, Hindistan ve Afganistan arasında bulunuşunu, son zamanlarda da kendisinin her üç ülkeyle ilişkilerini iyileştirmeye çalıştığını kasdediyor.

d. Nihayet Butto, Pakistan'ı sanayileştirmek, bunun için de büyük bir enerji projesini uygulamak istemiştir, bu amaçla ülkede atom santralları kurulmasını öngörmüş, gerekli girişimleri yapmıştır. **'Bu nedenle Amerika beni ortadan kaldırmak istiyor, oysa biz atom bombası yapmayacağımızı defalarca belirttik ve güvence verdik'.**

Konuşmadan sonraki gelişmelerden, yalnız önemli saydığım iki tanesi üzerinde duracağım, birincisi gittikçe ulusal görevinin bilincine vardığı duygusunu veren (Yeni bir Yahya Han çıkana kadar mı?) Pakistan Ordusu'nun seçim sonuçlarını benimsemiş görünmesidir bunun, ikincisi Washington'un şiddetle tepki gösterip bu suçlamaları 'kaygı ile karşıladığını' belirtmesi. Oysa, Pakistan'dakine benzer olaylar, son zamanlarda komşusu Hindistan'da başka bir biçimde cereyan etmiş, Washington bundan pek keyiflenmişti. Onu da ele alalım mı?

Dedik ya, otuz bir kısım bu film!

2' "hind rüyası"

13 Mayıs 1977

Daha Nehru sağ iken, İndra Gandhi'yi bir televizyon programında babasının yanında izlemiştim. Sorulara daha çok o karşılık veriyor, bazan İngilizce, bazan Fransızca, pek çok şeyin

hakkından geliyordu. İyi yetiştirilmiş, yaman bir kadındı vesselâm. Elhak, gösterdi de bunu, kanıtladı da, Hindistan gibi bir ülkenin, Kongre Partisi gibi önemli ve büyük bir partinin başkanı oldu, yıllarca da kaldı.

Seçimleri kaybedince, bizdeki gazetelerden bazıları bile, "Kadın diktatörün haddini halk bildirdi" filan diye manşetler çıktılar. Yanlış mıydı? Tam değil, gerçekten son zamanlarda İndra Gandhi işi sertliğe dökmüş, yasaları keyfi olarak değiştirtmiş, muhalefeti yasaklayıp "içeri atmış", basbayağı bir diktа eyilimi göstermişti. Hindistan halkı bu acı günlerden sonra ilk seçimlerde komutayı eline alıyor, "kadın diktatöre" layık olduğu dersi veriyordu. Ama...

Evet, bunun da bir "ama"sı var, yaman bir ama hem de!..

Pakistan'ı iyi kötü bilir, siyasal hayatını izleriz de, Hindistan'a uzak kalmışızdır, bir tarihte yazmıştım, yahu bunlar da demokrasi, biz de demokrasiyiz, bunlar da lâik, biz de lâik, niye bir türlü bağdaşamayız diye, haklıydım da, biraz izlemiş olsak, sözgelişi şunları bilecektik:

a. Hindistan, Çin Kuzey Hindistan'daki Lakkakh ve Nefa'da bazı topraklara sahip çıkıp da, işi sıcak savaşa dönüştürünce, bloksuz, bağlantısız kalmakla beraber, askeri yardım aramıştır. Önceleri, Amerika'dan ve Rusya'dan sağlamaktadır bu yardımı; ne var ki, iki yıl sonra, Keşmir sorunundan Pakistan/Hindistan savaşı patlamıştır, o zaman da Waşhington ne yapmıştır bilir misiniz, tıpkı Kıbrıs savaşından sonra Türkiye'ye yaptığını, Hindistan'a ambargo koyuyor, zırnık silâh yok; İndra Gandhi ne yapsın, yardımı Moskova'dan alıyor.

b. Hindistan, hep bağlantısızlar arasında görünmekle beraber, gittikçe Sovyetler'e yaklaşmaktadır, hem Pakistan'la hem Çin'le olan uyuşmazlıkları onu buna adeta zorluyor. Ruslar, önce Hind ordusunu tepeden tırnağa silahlandırıyorlar, dünyanın "dördüncü büyük ordusu" haline getiriyorlar; bu kadarla da kalmıyorlar ama, yirmi yıllık bir "siyasal belge" imzalayıp, hem askeri yardım, hem dostluk, hem işbirliği konusunda Hindistan'a arka çıkıyorlar. Bu diplomasi alanında Hindistan'ın Sovyetler'e ciddi şekilde yakınlaşması sayılıyor.

c. Bu arada, Hindistan Planlama Örgütü, ülkenin altyapı sanayileşmesi için gerekli planları hazırlıyor, uygulanması için de Ruslar yardım ediyor. Hindistan Atom Sanayii dahil, bütün endüstri dallarında gerçek bir atılım halindedir. Ne var ki, kalabalık, dağınık örgütsüz, kötü beslenmiş ve cahil halk yığınları

arasında, bir yandan Çin, bir yandan Amerika gizli servisleriyle ne lâzımsa yapmakta, İndra Gandhi ve Kongre Partisi iktidarına karşı şiddetli bir muhalefet oluşturmaktadır.

Arkasını biliyorsunuz, İndra Gandhi bu muhalefeti bastırmak için sert yolu yeğledi Moskova yanlısı Komünist Partisi dışındaki bütün partileri kapattı, yıllarca ülkeyi olağanüstü durumla yönetti, sonraki ilk seçimde de karşısındaki Janata Partisi'ne yenilerek, milletvekili bile seçilemedi. Şöyle bir bakarsanız demokrasinin zaferi, ama şöyle değil de biraz daha yakından bakalım.

Seçimler öncesinde, **Pravda**, Janata Partisi ve Kongre Partisi'nden ayrılanlar için ne demişti hadi aktarayım: **"CIA'nın parayla tuttuğu tedhişçi ve gerici takımı"**. Ruslar bu kadarla kalmadılar, daha da öteye gittiler: Brejnev, İndra Gandhi'nin "olağanüstü durum" politikasını tepeden tırnağa onayladı. Hem de alenen ve resmen.

Şimdi ,yeni Başbakan Morarji Desai bakın ne diyor: **"Biz de bağlantısızlık politikasından yanayız, ama sola dönük değil ortaya dönük bir bağlantısızlık politikasından yana!"**. Ne demek olduğu üstünde değil mi? Sovyet Büyükelçisi, daha açıklama isteyip, Moskova ile yapılan anlaşmayı bozup bozmayacaklarını sorunca, verilen cevap da anlamlı: Yok canım, anlaşmayı bozmayacaklar, ama öteki ülkelerle ilişkilerini geliştirmeye engel olmadığı ölçüde. Tamam mı.

Öteki ülke, elbette Amerika. Seçimlerden sonra Carter'in dediklerini hatırlarsınız: **"Hindistan yeniden dünyanın en büyük demokrasisi oldu"**. Eski Amerika'nın Hind Büyükelçisi Moynihan ise Hindistan'daki bu siyasal değişikliğin Amerika için yılın en büyük olayı olduğunu ileri sürüyor. Dışişleri Bakanı Cyrus Vance, ülkesinin Hindistan hükümetine ihtiyaç duyacağı her konuda "yardıma hazır olduğunu" açıkladı. Öteyandan, Amerikan ajansları, Amerikan Kongresi'nin "Hindistan'ın Sovyet pençesinden kurtulabilmesi için gerekli bütün kredileri onaylayacağını" haber veriyorlar.

Hindistan'ı, Pakistan'ı böyle karıştıran (Türkiye'yi de çekinmeden ekleyebilirsiniz) bu olaylar ne zamandanberi etkisini göstermeye başlamıştır bilir misiniz, İran'a, Washington tarafından Richard Helms diye bir büyükelçi atanalı beri. Kim midir? Efendim, kendileri eskiden CIA Genel Müdürü idi de.

3' "güler yüzlü sam amca" kızınca...

14 Mayıs 1977

Tam CIA Genel Müdürü Tahran'a büyükelçi olmuştu değil mi? Elbet, 'Filin Cilveleri'nde, onun da, 'sevimli' patronu Colby'nin de önemli rolleri var, üstünde durmamak, biraz geçikerek de olsa başardıkları şeyleri sıralamamak olmaz, ne var ki insanoğlu bencil, bu satırların yazarı da bencillikten kendisini kurtaramıyor olmalı ki, tutturmuş ille biraz övünecek, caka satacak: efendim neymiş, daha 1971'den başlayarak, Güneybatı Asya'nın Amerika için 'hayati' bir önem kazandığını yazmış imiş, hatta Richard Helms Tahran'a büyükelçi olduğu zaman bile, kamuoyunun dikkatini çekmiş imiş!

Ne yaparsınız, dinleyeceğiz: başa gelen çekilir!

Mart 1971'de, **Demokrat İzmir** gazetesinde, şu satırları yazıyorum:

"Emperyalizm, Asya'yı kaptırmamak kaygısındadır. Sovyetler Birliği ve Çin'den sonra, genellikle geri kalmış bu kıtada, sosyalizmin yeni asamalara doğru ilerlemesi Washington'u dehşete düşürmekte, bu yüzden göze aldığı Vietnam savaşıysa umutlarının bir bir kırılmasına yol açmaktadır. Güneydoğu Asya'da partiyi yarı yarıya kaybetmiş gibidir. Güneybatı Asya'ya yani bölgemize gelince..."

"Sovyetler'e karşı soğuk savaş döneminin güvenlik kuşağı, NATO'nun, Yunanistan/Türkiye/İran/Pakistan'a doğru uzatılması, herhangi bir Sovyet yayılmasına karşı Batı'nın çin seddi gibi çekilmiş oluyor, hem Arap ülkeleri (petrol bölgesi) hem de Hindistan elde kalıyordu."

"Bu hesap işlememiştir. Emperyalizm nereye gitse önce kendi çıkarlarını düşündüğü için, önce Yunanistan'da sonra Türkiye ve Pakistan'da, halkın yeni yeni oluşturduğu siyasal güçler, gittikçe daha milliyetçi ve kalkınmacı olmuşlardır. Amerika'nın bu ülkeler için öngördüğü var/bağımlı kalkınma modellerine sırt çevirerek, tam bağımsızlık şarkıları söylemeğe, ortanın solundan daha sola doğru yeni eylemler denemeye başlamışlardır."

"İş bu kadarla kalsa iyi, Filistin sorununun çıkışı Sovyetler'in ve Çin'in bunu gayet usturuplu olarak kullanarak sonunda Doğu Akdeniz'e yerleşmeleri, emperyalizmi Asya'da bütün-

tün berbat bir duruma sokmuş, köprübaşlarını koruyabilmek için, gerekirse işi 'güleryüzlü Sam Amca' maskesini atmaya kadar götürmüştür."

"İşte Yunanistan'da Patakos rejimini, Pakistan'da Yahya Han formülünü bu perspektiv içinde görmek ve değerlendirmek lâzımdır. Her iki ülkede de, ortanın solundan daha sola açılan güçler iktidara yönelen örgütlenmelere girişince iyi saatte olsunlar işe karışmakta, ordular idareye el koymakta, iç politika için söylenen reform lafları, kalkınma palavraları ne olursa olsun, dış politikada emperyalizme bağlılık sürdürülmektedir.."

"İşin bamteli budur." (Faşizmin Ayak Sesleri, sayfa: 229. 230.)

3 Ocak 1975'de ise, **Yeni Ulus** gazetesinde 'Şu İran'a ne oluyor?' başlığı altında şunları yazmışım:

"Allah Allah, şu İran'a ne oluyor be? Oldum bittim Araplar'la arası açıktır bunların, üstelik son birkaç yıldır (hele eski CIA Başkanı Helms Tahran'a büyükelçi olarak geleli) Ortadoğu'daki Amerikan çıkarlarının savunucusu gibi bir tavır da takındı: gün geçmiyor ki Basra Körfezi emirlikleri ya da Irak üzerinde bir İran baskısı haberi gelmesin! Ee bir de coşup İsrail'e gözdağı vermesinin anlamı ne ola ki?.."

"... Amerika Ortadoğu'da sadık ve gözü bağlı müttefik olarak Türkiye'ye güvenemeyeceği kanısına 12 Mart'ın başarısızlığından sonra varmış olsa gerektir, İran'a yönelişi bundan sonradır. (Helms'in oraya atanması da, ne tesadüf) Ne var ki İran'ı Ortadoğu'nun güçlü ve sözü dinlenir ülkesi yapmak girişimi, hiç hesapta olmayan bir Türk davranışıyla altüst olmuş, bundan Şah da hayli bozulmuştur: Türkiye'nin Kıbrıs çıkarması Ortadoğu'da Müslüman bir ülkenin emperyalizme kafa tutup bileğinin zoruyla hakkını kabul ettirmesi, petrollü petrolsüz bütün Arap ülkeleri üzerinde etkileyici olmuş, o kadar ki bütün Arap ülkeleri handiyse Türkiye'nin çevresinde toplanmıştır. (Mısır hariç denilebilir mi bilmem)"

"... Şimdi külahınızı önünüze koyup düşününüz!

"Gittikçe güçlenen bir Türkiye'nin petrol bölgesi ülkeleri üzerindeki 'İslamın kılıcı' rolü bölgede nüfuz kavgası yapanların işine gelir mi gelmez mi? Bir şartla gelir, ancak Türkler emperyalizmin sadık ve gözü bağlı kulu olursa! En ufak bir bağımsızlık belirtisi gördüler mi, hem önlemeye çalışırlar, hem de araya başkalarını sokarlar."

Gördünüz mü daha o zamandan neler söylemişim, besbelli Allah söyletiyor.

4' "ortadoğu'daki gizli rol"

15 Mayıs 1977

CIA'nın eski yöneticisi Richard Helms, Tahran'a elçi diye geldiği sıralarda, Güneybatı Asya'da durum neydi, ufaktan hatırlar mısınız?

a. Hindistan'da, İndra Gandhi ülkeye egemendi, Sovyetler'le en sıkı ilişkiler içindeydi, onların yardımıyla ciddi bir sanayileşme programı uygulamaya yönelmişti.

b. Pakistan'da Bangladeş serüveninden sonra, Butto ülkeye büyük çoğunlukla başkan seçilmiş, ortanın solunda bir uygulamaya yönelmişti.

c. İran, Şah tahtını ve iktidarını vaktiyle CIA'nın Musaddık'a karşı yürüttüğü bir komploya borçlu olduğu için, kesinlikle Amerika'dan yana gerici bir iktidarı sürdürüyor.

d. Türkiye'de beklenmedik bir gelişme: Doğu Akdeniz'de Süveyş'e egemen olan Kıbrıs'a müdahale edilerek, Pentagon'un hesaplarını aşan bir hareket serbestliği ve cüret!

Bunları, aynı dönemde batıyı altüst eden OPEC'in petrol boykotu uygulamasıyla birleştirecek, petrol bölgesinin son derece önem kazandığı bir dönemde, CENTO kuşağının en azından gevşediğini saptamış olacaksınız. Richard Helms görev süresi boyunca besbelli bu kuşağı pekiştirecek, bu ülkelerde Amerika'nın Güneybatı Asya, Doğu Akdeniz ve petrol bölgesindeki çıkarlarına ters düşmeyecek hükümetler bulundurmasını sağlayacaktı.

Eh, tecrübesiz de sayılmazdı bu konuda.

Eski CIA ajanları Victor Marchetti ve John D. Marks, mumaileyhle, ilgili olarak bakın neler yazmışlar:

"... Şili'de büyük yatırımları olan Amerikan şirketlerinden çoğu Allende'nin zafer kazanması olasılığından çok korkuyorlardı. Bu şirketlerden en az ikisi ITT ve Anaconda Copper onun seçilmemesi için dünyanın parasını harcamaktaydı..."

"... Helms'in 1964 Şili başkanlık seçimlerinde yaptıkları Kırklar Komitesi toplantısındaki durumuna da etki yaptı: O zamanlar gizli servisin başkanıydı, kendisine hemen Eduardo Frei'-

ve karşı çıkan Allende'yi safdışı bırakmak için CIA'nın harcayacağı gizli çabaları planlama görevi verildi. Frei o zaman başkanhğı kazanmıştı ama şimdi altı yıl sonra tekrar kazanması anayasa gereğince imkânsızlaşmıştı, bu yüzden Allende'nin adayhğı daha geçerliydi ve Allende başkanhğa eskisinden daha yakındı..."

Gerçekten de, seçimleri bildiğiniz gibi bu defa, CIA'nın bütün çabalarına rağmen Allende kazanmıştı, kazanmıştı ama, sonunun nasıl geldiğini biliyorsunuz. Aynı kitapta, aynı eski CIA ajanları şunu naklediyorlar:

"... Ertesi yıl, 1972 sonbaharında CIA Direktörü Helms, John Hopkins Üniversitesinde ender konferanslarından birini verirken, bir öğrencinin: "CIA, 1970 Şili seçimlerini kirletti mi?" sorusuna şu cevabı verdi: "Niye kaygılanıyorsun, senin tuttuğun taraf kazandı". Helms hissedilir derecede bozulmuştu."

"... CIA'nın olaylara direkt olarak karışmamasına rağmen, ABD Hükümeti planlanmış seri hareketlerle Allende rejiminin kuyusunu kazdı. ABD, ekonomik yardımı kesip, uluslararası örgütlerin verdiği kredileri engelleyerek Allende hükümetini zor durumda bırakmak için açıktan açığa çalıştı. Allende rejimi Nixon yönetimi zamanında ekonomik yönden çöktü, bu suretle Allende'nin itibarı da sarsılmış oldu."

İşte Richard Helms, bu oyunların ardındaki bir adamdır.

Burada, iki noktanın altını çizmek, zorunlu görünüyor.

a. Eski CIA ajanı olan yazarlara göre, Amerika için önemli olan yapılan bu türden operasyonların gizli tutulabilmesidir. Dedikleri aynen şu: "Kissinger ve Nixon bir Marksistin Şili Cumhurbaşkanı olmasını istemiyorlardı. Onun seçilmesini önlemek için girişilecek operasyonlar gizli kaldıkça, önemli değildi". Hani Türkçede deriz ya, inkâr yiğidin kalesi, sıkıştılar mı inkâr edecekler, olup bitecek.

b. Fakat bizi asıl ilgilendiren elbette şu satırlar: "... CIA'nın ve Nixon'ın yönetimleri, inkâr'ın Birleşik Amerika'ya, içte ve dışta, soğuk savaştan kalma, modası geçmiş müdahaleleri mümkün hale getirdiği kamsındadırlar. Geçmişte memleketin geleceği şüpheli olduğu devirlerde böyle hareketler affedilebilirdi ama, şu anda ufukta buna benzer bir tehlike yoktur. Birleşik Amerika'yı tehdit edebilecek iki kuvvet, Sovyetler ve Çin, çoktanberi CIA'nın hedefleri olmaktan çıkmıştır. Bunun yerine örgütün başhca çahşmaları, Amerika'nın güvenliğini hiçbir zaman tehdit edemeyecek durumlardaki üçüncü dünya memleketlerinde devam etmektedir."

Şimdi son cümleyi bir kere daha okuyun sonra da Hindistan, Pakistan ve Türkiye'de olup bitenleri bir kere daha düşünün. Çünkü, şu satırlarda o gerçek bir kere daha dile geliyor: "... İnsan merak eder ki Guatemala'da Küba ve Şili'de müdahaleler yapmasaydı, İran'da veya Ortadoğu'daki gizli rolünü oynamasaydı, Güneydoğu Asya'nın içişleriyle —hele Çinhindi'nde— fazla angaje olmasaydı, CIA için daha akıllıca bir iş olmaz mıydı? Fakat teşkilât bunları yaptı ve halkımız bu eylemlerin sonuçlarıyla başbaşa yaşamak zorunda kaldı."

"İran veya Ortadoğu'da" diyor değil mi?

5'durum muhakemesi

16 Mayıs 1977

Rivayet odur ki, Harry Truman 1963 yılında şöyle yazmış: "CIA'yı kurduğum vakit, bu kuruluşun barış zamanında gizli operasyonlara girişeceğini asla düşünmemiştim!"

Marks ve Marchetti de diyorlar ki: "... O ve ondan sonraki bütün başkanlar bu örgütü casusluk faaliyetleri ve başka memleketlerin içişlerine karışmak için kullandılar. Kısacası tüzüğün bir maddesinde başka görev ve faaliyetler cümlesiyle tanımlanan faaliyetlerin yürütülmesi için CIA'dan yararlandılar. Richard Helms'e göre yabancı hükümetleri devirmek, seçimleri yönetmek, görevlilere rüşvet vermek ve "gizli" savaşlar çıkarmak hakkı bu cümleden alınmaktadır. Helms'in 1971'de Amerikan Gazeteleri Başyazarları Derneği'nde söylediği gibi, "Bu cümle, hükümetimizin bize verdiği ve gizli servis olarak nitelendirilebilecek faaliyetleri yürütebilme hakkını kazanmamız için tüzüğe eklenmişti".

İran'da elçi diye gelen eski CIA direktörü'nün "bölgesinde" çevireceği marifetleri, örgütün tüzüğündeki hangi maddeye göre yürüteceğini de böylece öğrenmiş olduk. Yalnız, o Ortadoğu'da cirit atarken, CIA'nın başında kim vardı ve o ne türden bir adamdı, "Filin Cilveleri"ni daha iyi anlayabilmek için onu da biraz olsun tanımak gerekmez mi?

1973'de Nixon Schlesinger'i Savunma Bakanlığı'na alınca, onun yerine CIA'nın başına yine örgütten bir adam, William Colby getirilmiştir.

Senatör Harold Hughes, 1 Ağustos 1971'de Cenato'daki bir konuşmasında, Colby'nin atanmasından duyduğu kaygıyı şöyle belirtiyor: "Çalışmalarının çoğunu, kuvvet kullanma ve yabancı ülkelerdeki çalışmaları yönetmeyi de içine alan gizli operasyonlara adamış bir kimse karşısında endişe duymaktayım. Böyle bir kişi bu tekniklere öylesine bağlanabilir ki, ülkemizin dıştaki çalışmalarına rehber olması gereken daha yüksek amaçları ve ahlâk kurallarını unutabilir".

Senatör Hughes haklı mıydı? Colby'nin dosyasına bir göz atarsanız, evet. Üstünkörü, birkaç marifeti'nin altını çizelim isterseniz:

a. Colby 1962'de CIA Uzakdoğu Bölümü şefidir. Laos'ta CIA'nın "gizli" savaşını planlar ve yürütür: Meo ve öteki kabilelerden devşirdiği otuz binden fazla askerle gizli bir ordu kurar, Çin'e ve Kuzey Vietnam'a komando saldırıları düzenletir. Üstelik bunu çok ucuza maleder: Yılda 20-30 milyon dolar.

b. Colby bundan sonra Vietnamla ilgileniyor. Karşı tedhiş örgütünün başında çalışıyor. Taşra Soruşturma Merkezleri'nin kurulmasını ayarlıyor. Bakın bunlar neye yararmış: "Vietnam'ın 44 bölgesinde kurulan bu merkezlerde CIA görevlileri veya mukaveleli memurları her merkezin faaliyetini yönetiyorlardı, bu faaliyetlerin çoğu şüpheli Vietkong'lara karşı, genellikle Vietnamlılar tarafından uygulanan işkence taktiklerine dayanıyordu" (Acaba kontr-gerilla merkezleri desek olmaz mı?)

c. Colby 1967'de başka bir program tasarladı: Phoenix programı. "Bu plana göre Vietnam'lı ve Amerika'lı polis, haberalma ve askeri birlikleri uyumlu olarak Vietkong içine bir sızma saldırısına geçeceklerdi. CIA'nın parası bu işde yine operasyonun kolayca yürümesini sağlayan bir rol oynuyordu. 1971'de Colby'nin bir Kongre Komitesi'nin önünde bizzat yaptığı açıklamalara göre, Phoenix programı çerçevesinde ilk iki buçuk yıl içersinde 20.587 şüpheli Vietkong öldürülmüştü. Güney Vietnam hükümetinden elde edilen rakamlara göre ise bu sırada büyük işkenceler ve kötü hareketler yapılmıştır. David Wises'in New-York Times Magazine'de 1 Temmuz 1973'de çıkan yazısına göre Colby'nin yakın bir arkadaşı ya da komşusu ya da Kapitol'den bir eleştirici onun yaptıklarını hayal bile edemez: Bill Colby erkeklerin uzuvlarına elektrik teli bağlatmış ve manivelâyı kendi çevirmiştir".

Eh, adamı biraz tanıdık sanırım.

Şimdi genişlemesine ve derinlemesine bir "durum muhakemesi" yapabilirsiniz: Dış İşleri'nin başında 40'lar komitesi üyesi Kissinger, CIA'nın başında William Colby, Ortadoğu işleri için İran'da görevli Richard Helms, ne kadro değil mi?

İşte bu ekip, 70'lerin başından bu yana, bölgemizde Amerikan çıkarlarını koruyor, nasıl mı, bakın örgütün "babası" Allan Dulles İran ve Guatemala darbeleri söz konusu edilince Washington Post'a ne yazmış: **"Komünist tehlikesi başgösterdi mi yardım için yazılı davet bekleyemeyiz, biz gelmeli ve yardım etmeliyiz".** Bir başka ajan Richard Bissel ise, şöyle diyor: **"CIA'mn geri kalmış ülkelerde çalışması çok kolay oluyordu. Bunların hükümetleri yüksek derecede organize edilmediği için emniyet bilinçleri tam değildir. Merkezi hükümetin dışında partilerin, şehirlerin, örgütlerin ve kişilerin büyük güçleri vardır ve bunlar parçalanınışlardır. Mahalli güçlere ya da İsviçre bankalarına yatırılan bir miktar para, uygulanan politikanın değiştirilmesinde sihirli bir rol oynar."**

Ne dersiniz, Butto'nun söylemeye çalıştığı da bu mudur?

6'türk gözünü dört aç!

17 Mayıs 1977

Epey oluyor, yaşadığımız dönemi 'Fildişi kulesinden' değil de 'olayların içinden' değerlendirmeye çalışan Hindli bir diplomatla konuşuyorduk, yolu nasılsa İzmir'e düşmüş, orada tesadüfen beni bulmuştu. Şu ana ilke üzerinde hemen anlaştık: "Emperyalist sistem, etkisi altına aldığı ülkelerin her türlü bağımsızlık girişimini o dakika komünistlik diye tanımlar, bir kere bu damgayı vurdu mu bütün müdahale olanaklarını elde eder. Bağımsızlık girişiminin somut belirtisi, Amerikan servislerine göre iki yönde kendisini gösterir, siyasal ve ekonomik. Siyasal yöndeki belirti, sistem içindeki ya da üçüncü dünyadaki ülkenin doğu bloku ile iyi ilişkilere yönelmesi, özellikle Rusya ile dost olmasıdır; ekonomik yöndeki belirtiyse, Amerika'nın kendisine önerdiği kalkınma programına burun kıvırıp, ciddi ve ağır sanayileşmeye kalkışması, bu yönde başka ülkelerle temaslara geçmesidir. O ki bir ülke bu iki yönde bu iki eyilimi gösterir, emperyalist sistemin onu komünist diye nitelemesi ge-

çıkmez, sonra da allem edilir, kallem edilir, 'filin cilveleri' başlar. o ülkede bağımsızlığı iş edinen siyasal kadro elenir.'

Bu saptama, birkaç gündür söyleşip durduğumuz ülkelerin hepsi için geçerli sayılamaz mı?

Ne demiştik, Hindistan, Kongre Partisi'nin ve İndra Gandhi'nin yönetiminde, hem sanayileşmeyi hem Sovyet dostluğunu geliştiriyordu, gerçi buna bir yerde Amerika'nın ambargosu neden olmuştu ama, Washington'ın beklediği uysal uysal kadere rıza göstermesi, kendisine önerilen çözümleri benimsemesiydi, Hindistan bunu benimsemeyip, İndra Gandhi'nin az gelişmiş ülkelere özgü yanılgıları da işin içine karışınca, önce çalkantılar, arkasından sıkı düzenli yönetim, daha sonra da seçimler geldi, hem de öyle bir biçimde ki Hindistan'da bugün batıyla alışveriş yanlısı, ortaya yakın bir bağlantısızlıktan söz eden, Amerika'dan yardım uman Janata Partisi iktidarıdır.

Pakistan, bağlantısız da değil, düpedüz Cento üyesidir, uzun kargaşalık ve dikta yıllarından sonra, nihayet Butto iktidar oluyor. memleketin bölünmesi gibi bir felaketi atlatıp iyi kötü ekonomiyi toparlıyor, kamulaştırmalarla enerji tasarılarıyla Pakistan'a güç katmaya uğraşıyor, bir de Hindistan ve Afganistan'la arasını düzeltebilse... ee Rusya'ya bakmıyor mu bu, baksın, o da Rusya'yla bir ilişki arar... demeye kalmıyor, bir seçim, adam seçimi kazandığı halde bir gürültü bir patırtı, durumun ne yolda geliştiğini görüyoruz hep, besbelli ya kadere rıza gösterecek, ya da muhalefete dolaylı olarak Amerika'ya baş eğecektir. Direnmesini, yönetimini toparlayıp, daha sollamasını ne kadar dilerdik, tek çıkış yolu da galiba budur.

Türkiye, günalları üç kademede işlemiş oluyor. Birincisi tarımsal kalkınma traşına kanmayıp kafayı sanayileşmeye takmakla işleniyor bunların, ikincisi Rusya'ya yakınlaşmakla, üçüncüsü ulusal çıkarlarını emperyalizmin çıkarları önüne koyup Kıbrıs'da başına buyruk işler çevirmekle! Amerika, galiba bu tavrın bir hükümet tavrı olduğunu sanmakta, bir devlet tavrı olduğunun farkında değilmiş gibi görünmektedir, bu bakımdan ortalığın karışması, iktidarların yıpratılması, otoriter ve söz dinler bir iktidarla söz dinler bir Türkiye'ye dönülmesi amacıdır: Otoriterlik içeriye, söz dinlerlik dışarıya dönük olacak elbet! CIA'nın bilgisayarları ne yazar bilmem ama, bana Türkiye'nin tutumunu hükümet tutumu sanmak ağır bir yanılgıya düşmek gibi gelir, yarın iktidar olmuş herhangi başka bir hükümetin hem sanayileşmekten, hem Kıbrıs'tan, hem komşularla

yakınlaşma politikasından vazgeçebilceğini, yine de bir sonraki seçimlerde şanslı olabileceğini düşünebiliyor musunuz?

Ben düşünemiyorum pek!

Bir başka diplomat dostum, bir Yugoslav, bölgemizdeki durumu şurada söyleştiğimiz gibi kendisine açıkladığımda dedi ki: **"Amerika Rusya ile petrol arasında bir sağlık kordonu (cordon sanitaire) çekmeye uğraşıyor."** Hesapça, yedi düvelle savaşarak tam bağımsızlığını kan pahasına elde etmiş Müdafaa-i Hukuk Türkiye'si bu Amerikan kuşağının bir halkası olacak! Sizi bilmem ama, bu benim son derece ağırıma gidiyor.

Onun için beş altı yıldır yazar dururum, Türkiye'de olup bitenlerin sağcılıkla solculukla ilgisi dolaylıdır, oynanan oyun ülkenin bağımsızlığı, yücelmesi, geleceği üstünde oynanıyor, oynanmak isteniyor: Türkiye'de, sanayileşme, ulusal çıkarlarını savunma, ulusal dış politikasını kurma eyilimi gösteren her iktidar, —isterse sağcının sağcısı olsun— emperyalist sistem tarafından mutlaka komünistten beter sayılacak, tasfiye edilmesi için, Kürtçülükten tutun da, bireysel terörizme kadar her belâ-va başvurulacaktır.

Bu bakımdan, siyasal partilerimizin, güvenlik örgütlerimizin, basınımızın, taşra politikacılarının dar görüşlülüğünden sıyrılması, Amerika'ya yaranarak iş yapabileceğini ummaktan vazgeçmesi, yeni hakları savunma ve koruma (müdafaa-i hukuk) programları düzenlemek, yeni ulusal kuvvetleri (Kuva-yı Milliye) emperyalizme karşı örgütlemek amaçlarında birleşmesi zorunludur.

Türk, gözünü dört aç!

otuz yıllık kabahatımız

1'artık yeter!..

8 Temmuz 1977

Kafa kafaya verin, Türkiye'nin durumu üzerine söylediklerimizi, acaba şöyle özetleyebilir miyiz:

a. Sağcı iktidarlar Türkiye'yi savunma ve kalkınma gereksinmesini göz önünde tutarak, Amerika'nın lider olduğu em-

peryalist sistem içersine sokmuşlardır. İkili anlaşmalarla Amerika'yı ülkemizin kaderinde söz sahibi etmişlerdir. Oysa Amerika Türkiye'nin kalkınmasını istemez, sanayileşmesine karşı koyar, onu uydu bir ülke olarak emperyalist sistemin yararına kullanmayı öngörür.

b. Sağcı iktidarlar, icraatları sırasında memleket hayrına işlere kalkıştılar mı, Amerika ve emperyalist sistemle araları otomatik olarak bozulmakta, uluslararası kapitalist çevreler denetledikleri finans kuruluşlarıyla ülkenin kredi musluklarını kesmektedirler, buysa ülke ekonomisinde darboğazlar oluşturmakta, böylelikle iktidardaki hükümetin devrilmesi, yerine daha bir uysalının gelmesi sağlanmaktadır. Menderes de, Demirel de böyle yıkılmıştır. Her ikisinin devrilmesinin nedeni ülkeyi kalkındırmakta ısrar etmeleri olmuştur.

c. Türkiye'de 'ılımlı, ilerici ve demokratik' görünen iktidarların çoğu, Koca Reşit Paşa'dan beri süregelen yanlış bir geleneğe uyarak demokratikleşmeyi ön plana almakta, buna karşılık ülkenin tam bağımsızlığını sağlayacak sanayileşmeden vazgeçmektedirler. 27 Mayıs da, 12 Mart da, devrilen iktidarların yatırımlarını 'masraflı' bahanesiyle kısıtlamış, uluslararası kuruluşların tavsiyelerine uyarak tüketim sanayiine, turizm ve ormancılık yatırımlarına, tarımsal kalkınmaya yönelmiştir.

Diyeceksiniz ki bu özet niye?

Türkiye'de sağın-solun yerli yerini alabilmesi için tarihsel bir yanılgının artık düzeltilmesi gerekir de ondan. 27 Mayıs'tan bu yana, kendi kendine sol adını takmış bazı aydınlar ve kuruluşlar, olayların ve sorunların derinliğine nüfuz etmeden, yüzeysel suçlamalarla sanayileşme (tam bağımsızlaşma) sürecine çelme takmışlar, sağcı iktidarlar ise sanayileşmede (tam bağımsızlaşmada) kendilerine en büyük destek olabilecek ilerici aydınları, komünist, vatan haini, ajan, casus suçlamalarıyla karalamak hata ve gafletini göstermişlerdir. Böylelikle emperyalizm iki yüz yıldır Türkiye'de sürdüregeldiği oyunu, bir kere daha başarıyla sahneye koymuştur. Halkla aydınlar, iktidarla ilerici güçler karşı karşıya getirilmiş, bir kısmı ötekine karşı kullanılarak, ülkenin emperyalizmin istediği çizgide ve düzeyde kalması sağlanmak istenmiştir.

Artık yeter! Sağcılar, sanayileşmeci, tam bağımsızlıkçı, özgürlükçü ve sosyalist aydınların, memleketlerinin yücelmesinden başka bir şey istemediklerini görmeli ve anlamalı, solcular da ülkeyi sanayileştirmek isteyen ve aşağı yukarı işe Ame-

rikalıların icazetiyle başladıkları halde, yirmi beş yıldır onun engellemeleriyle boğuşarak, iyi kötü bir şeyler yapmaya uğraşanların hakkını teslim etmeli; onlarla sayılabilecek yılda, hayli gelişmiş olan ülkenin hakkını vererek, "Battık, batıyoruz bizi batırdılar" sululuklarına son vermelidir.

Batmadık, batmıyoruz, ama bizi batırmak isteyenler vardır, üstelik bunlar sanıldığı gibi ülkenin içinde komünistler, ülkenin dışında Ruslar değillerdir.

Günaydın gazetesinin yayınladığı önemli belge, bunun böyle olduğunu, açık seçik gözler önüne seriyor. Aylardır söyleştiğimiz şeylerin, gerçekliğini kanıtlıyor. Hani ne diyordum, ülkemizde seçimler doğru dürüst yapılmakta, millet iradesi içerden herhangi bir kısıtlamaya uğramadan oluşmaktadır, ne var ki, bu irade dışardan emperyalist sistem tarafından kısıtlanmıştır, böyle kaldıkça da seçimler, iktidar değişmeleri fazla bir şey deyimlemez. İşte bir süre üzerinde duracağımız bu belge, bu iddianın somut kanıtı olarak görünmektedir.

Efendim, Amerika'da dar bir yönetim ve iş çevresi içinde izlenebilen bir haftalık dergi çıkıyor, **'Executive İntelligence Review'**, bu dergi arada sırada 'hizmete özel' gizli raporlar yayınlıyor, bunlardan Türkiye ile ilgili bir raporda, Dünya Bankası'nın, Uluslararası Para Fonu'nun ve Amerikan bankalarının, Türk ekonomisi ile ilgili olarak ileri sürdükleri önlemler ve görüşmeler yer alıyor. Bütünüyle okumanızı çok isterdim, burada yalnızca vazgeçilemeyecek derecede önemli sayılabilecek bazı kısımlarını ele alacak, üzerinde duracağız.

Hani benim şöyle bir savım var ya, Türkiye'ye yalnız silah ambargosu değil, aynı zamanda iktisadi bir ambargo da uygulanmaktadır, ekonomisini boğma planı sürdürülmektedir diye, bu savın ne kadar gerçek olduğuna belgenin ışığında şöyle ucundan ilişelim, isterseniz.

2'otuz yıllık kabahatimiz

10 Temmuz 1977

Dünya Bankası'nın ve Uluslararası Para Fonu'nun Türkiye'nin kalkınmasına karşı olduğunu, bunda direnildiği için de ülkemize iktisadi ambarga uyguladığını mı söylemiştim; buyu-

run kanıtlarını, **Executive Intelligence Review'nün** 'hizmete özel' gizli raporundan okuyun:

"... Aylardan beri Türk hükümeti Para Fonu'nun kemerleri sıkma önerilerine dayanmıştır. 1977 başında Türkiye'yi ziyaret eden Dünya Bankası heyetine, Ergenekon sert davranmış ve kendisi oturuma katılmayarak Dünya Bankası yetkililerini yardımcılarıyla görüşmek zorunda bırakmıştır. (Menderes de böyle bir şey yapmış derler). Görüşme bunun üzerine daha sonraki haftalara ertelenmiş ancak Türk Hükümeti'ne yakın çevrelerce iç sorunlar ileri sürülmüş ve görüşme gerçekleşmemiştir. Türklerin bu sert tutumu üzerine Dünya Bankası derhal misilleme uygulamasına girişerek, Türkiye'ye tüm kredileri kesmiş ve New-York bankaları da aynı şekilde davranışta bulunmuşlardır."

"Dünya Bankası, kredileri keserken sorunu Kıbrıs'a bağlamış, Carter da askeri yardım ile Kıbrıs sorununu birleştirmiştir. Dünya Bankası'nın kredisini kestiği projelerden biri de Afşin-Elbistan santralıdır ki, bu, hükümetin Doğu Türkiye'yi kalkındırabilmek için gerekli gördüğü bir dönüm noktasını teşkil etmektedir. Seçimlerin 5 Haziran'da yapılması kararlaştırıldıktan sonra, Demirel'in Dünya Bankası'nın önerilerini kabul etmesinin bir siyasal intihar anlamına geleceğini banka çevreleri bile kabul etmişler."

"Türkleri satın alabilmek için Dünya Bankası, Ergenekon'a, seçimlere kadar Türkiye'ye 'günlük uygulamada' bulunulacağını, ancak bunun için de gerekli koşulun Türkiye'nin seçimlerden sonra sanayileşme politikasından vazgeçerek kemerleri sıkmaya yönelmesi olduğunu bildirmiştir..."

İyi mi?

Şimdi isterseniz, sanayileşmeden vazgeçmemiz için bize yapılan baskının, nereden geldiğine şöyle bir gözatalım:

"... Türk gelişme stratejisinin esası, çabuk bir kamu sanayileşmesine dayanmaktadır. 1950'den bu yana Atlantik'çi güçlerin (NATO devletleri demek istiyor) Türkiye'nin geleneksel tarım ürünlerine dayanan bir gelişme stratejisini benimsemesi için çaba sarf ettikleri, veya hiç olmazsa sanayileşmeyi emek yoğun alanlara kaydırıp yozlaştırmayı gözettikleri anlaşılmaktadır. Türkiye ise kamu öncülüğünde bir ağır sanayie yönelmek ve bu şekilde yoksulluk ve geri kalmışlıktan kurtulmak için ısrar etmiştir..."

İşte otuz yıllık kabahatimiz bu! Türkiye'yi 'kalkındıracak', savunmasını 'güvence altına alacak' diye ülkemizi emperyalist

sistemin kucağına atan sağcı iktidarlar, en başta kendileri yaptıklarının kazığını yiyor, kuyruklarına takıldıkları emperyalist güçler tarafından ayakları çeliniyordu. Onlar içine düştükleri çıkmazdan kurtulmak amacıyla bütün kabahati hınzır komünistlerin, hain ajanların üstüne atadursunlar, "hizmete özel' gizli belge çelmenin kimler tarafından atıldığını hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak bir açıklıkla söylüyor:

"... Türkiye Maliye Bakam Yılmaz Ergenekon geçen hafta Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu'ndan emir almak üzere Washington'a geldi. Buna göre, Dünya Bankası'nın ifadesiyle Türkiye'nin kronik ve kaotik borç durumunun düzelmesi için bir kemerleri sıkma politikasının uygulanması gerekmektedir. Chase Manhattan Bankası'nın yetkililerinden biri Para Fonu'nun önerilerinin iki ana noktada toplandığını ileri sürmüş ve bunlardan birinin yüzde 75 oranında bir devalüasyonu yorumlayan bir başka New-York'lu bankacı da 'Elbette yüzde 75'lik bir oran gerekiyor. Oranın etkili ve yıkıcı olması lazım. Tüm ithalatın durması lazım. Şayet razı olmazlarsa biz kendilerini işbirliğine zorlarız diyor."

"Son zamanlarda Türkiye genellikle sadece tüketim mallarında bir ithalat kısıtlamasına gitmiştir. Oysa şimdi Türkiye'nin hammadde ve yatırım malları ithalatının kısıtlanması istenmektedir ki, bu da ciddi bir biçimde Türkiye'nin gelişme hızını ve büyük bir hırsla başlattığı sanayileşmeyi engelleyecektir." (...) "1970'de de üretimi durdurmuşlardı. O tarihte de Para Fonu, Türkiye'yi yüzde 66 oranında bir devalüasyon yapmaya zorlamıştı. Bunun üzerine üretim durmuş ve ondan sonra da hiçbir zaman tam olarak gelişememiştir. Bu devalüasyondan sonra bir yıl bile geçmeden ordu yönetime el koyarak Para Fonu'nun istediği kararları aldırmış ve uygulatmıştır..."

İşte Amerika'lılar ağızlarıyla söylüyorlar, hal böyleyken nasıl bizim şaşkın solcularımız Demirel'e 'Morrison' demekte direnir, nasıl bizim şaşkın sağcılarımız Türkiye'yi tehdit eden en büyük tehlike komünizmdir gibisinden saçmalıklarla vakit geçirip nefes tüketir. En büyük tehlike nerede açıkça görünmüyor mu?

5'para fonu ne istiyormuş!

11 Temmuz 1977

Yahu nedir, biz hep böyle karanlıkta el yordamıyla mı ilerleyeceğiz? Ülkemizde yönetimle ilgili tartışmaların çoğu siyasal sorunları, temeldeki nedenleri değil, leğen örtüsü kabilinden ayrıntıları içeriyor. Adam ölür. Hadi örnekleyeyim, yıllar yılı şu Demirel ne demiştir, efendim Türkiye'nin kalkınması önemlidir, biz buna hayatımızı adadık, estek köstek, peki neden gerçekleştirilemiyormuş bu kalkınma, Hazret'e bakarsanız siyasal istikrar sağlanamıyormuş da ondan, peki siyasal istikrar neden sağlanamıyormuş, efendim, komünistler, hınzır solcular, milli irade ile teşekkül etmiş hükümetlere posta koymaktaymışlar, pembesinden kıpkızılına aralarında uyuşup anlaşıp bin türlü fırıldak çevirmekte hem AP iktidarlarına engel olmakta hem de kalkınmayı torpillemekteymişler.

Demirel'in 'izah tarzı'na mümkün mertebe sadık kaldığımı sanıyorum. Bu şemanın, gerçekle uzaktan yakından hiçbir ilgisi yoktur. Bunun böyle olduğunu Demirel de bilmekte, ne hikmetse milletten saklamaktadır. Ülkede kalkınmanın torpillendiği gerçek ulusal iradeyle gelen iktidarların ham hom şaralopa getirildiği gerçek ama, bunlar için Demirel'in ileri sürdüğü nedenler geçerli değil. Peki hangileri mi geçerli diyorsunuz ben çok söyledim, bu defa **Executive Intelligence Review**'nün, yani Amerikan iş çevreleri gizli istihbarat organının "izah tarzını" aktaracağım okuyun ibret alın.

"... **Türkiye'nin bir an önce askeri bir yönetime kayması Para Fonu tarafından arzulanmaktadır. Nitekim Türk basınında çıkan bazı haberlerde ve Londra'nın iş çevrelerinde Türk hükümetinin Para Fonu'nun önerilerini kabul etmektense borçları için bir moratorium ilan etmeyi tercih ettiği ileri sürülmüştür.** ...) **Fakat Şikago'lu bir bankacının belirttiğine göre Amerikan bankalarının büyük kısmı, Türkiye'nin Para Fonu'nun önerilerini kabul etmesini istemekte ve ancak bu takdirde borçların yeniden düzenlenip yeniden temdit edilebileceğini ileri sürmektedirler.**"

"... **Para Fonu'nun önerileri arasında da vergilerin büyük ölçüde yükseltilmesi gelişme hızının yüzde 8'lerden yüzde 5'e düşürülmesi yüzde 75 oranında bir devalüasyon ve ithalatın ta-**

mamen durdurularak hem kamu, hem de özel sektörün tamamen felce uğraması vardır. Zaten şimdiden döviz rezervlerinin erimesi dolayısıyle ithalat önemli ölçüde kısılmıştır..."

Buradan bile Türkiye'de ulusal iradeyle seçilmiş ve kalkınmaya hevesli iktidarlara postayı kimin koyduğu görülmektedir ya daha aşağıda Amerikan dergisi yakın tarihimizde Demirel'in yakındığı siyasal huzursuzlukları kimlerin düzenlediğini açıkça söylüyor. hele onları da bir okuyun:

"... Türkiye'de daha önce de dış borçlar için moratorium ilan edilmiş ve daha önce de Para Fonu buna engel olmak istemiştir. Örneğin 1958 yılında Başbakan Menderes ekonomik durumun çökmek üzere olduğunu ve döviz rezervlerinin sıfıra indiğini görünce hem bir moratorium ilanına gitmek istemiş hem de Sovyetler Birliği ile ekonomik bağların gelişmesini arzuladığını belirtmişti. 1960 yılında Menderes bir askeri darbe ile devrilmiş ve yargılanarak idam edilmiştir."

"Gene 1965 yılında Başbakan İsmet İnönü borçlar konusunda OECD nezdinde moratorium ilanı etmeyi düşündüğünü belirttikten sonra üç hafta içinde düşürülmüş ve iki yıl sonra Para Fonu'nun seçtiği adam olarak ve onun isteklerini yerine getirmek üzere Demirel başbakanlığa getirilmiştir. Ancak Demirel uzun süreden beri gelişme taraftarı işadamları ve sanayicilerin baskısı altında bulunmaktadır. Bu çevreler ise Para Fonu'nun önerilerinin kabul edilmemesi gerektiğini çünkü kabulü halinde ekonominin tamamen yıkılacağını ileri sürmektedirler. Londra da Carter ile Demirel arasındaki görüşmenin iyi geçmediğini bizzat Carter ifade etmiştir. Bir soru üzerine "daha uzun bir yola ihtiyacımız var" demiştir. Bazı gözlemciler Demirel'in Para Fonu'nun önerilerine karşı çıkmasının nedenini seçimlerin bu kadar yakın bir gelecekte yapılacağına bağlamaktadırlar. Ancak başkaları, seçimlerden sonra da Demirel'in Para Fonu'nun önerilerine karşı çıkacağını çünkü gene bir koalisyon hükümeti kurmak zorunda kalacağını ileri sürmektedir, bu durumda ise Demirel'in Para Fonu'nun tekliflerini gerçekleştirmek için yeterli güce sahip olamayacağı aşikârdır..."

Türkiye'de, otuz yıldır, siyasal huzursuzluğu ve istikrarsızlığı kimlerin yarattığı, Amerikalıların itirafıyla ortada mı değil mi? Demirel hâlâ ne masal anlatıyor? Üstelik şimdi içinde bulunduğu durumla ilgili olarak aynı dergiye göre yüksek düzeydeki bir New-York'lu bankacının dedikleri de şunlar: "... Se-

çimlerden sonra durumun çözümleneceğine inanıyorum, hem de kısa bir sürede!.. Türkler bir işbirliğine zorlanabilir. Bir oldubitti ile karşı karşıya bırakılabilir..."

Görüyor musunuz Türkiye'yi (tehdit eden komünist (!)in sesi) nereden geliyor?

4'emperyalizme karşı "müdafaa-ı hukuk!"

12 Temmuz 1977

New-York'lu 'yüksek düzeydeki' bankacı var ya, hani bir sözünü zikretmiştim, ömür adam yahu, sözünü sakınmıyor hiç, bazı politikacılarımız gibi sol gösterip sağ vurmaya, ya da kazığı Amerika'dan yiyip kabahati Ruslara atmaya tenezzül etmiyor, açık açık konuşmuş, belki bunda sözlerini yayınlayacak derginin dar bir işadamları çerçevesinden taşmayacağını sanması, adının da açıklanmaması rol oynamıştır ama, olsun, yine de aferin herife, bizdeki bakar görmezlerin bazılarını uyandırmakta bir işe yarayacak.

Bu bakar görmezleri ikiye ayırmak gerekir, kimisi sağdadır bunların, Türkiye'nin kapitalistlerin himmetiyle kalkınacağına inanır, bu alanda en büyük yardımın Amerika'dan geleceğine yemin ederler, kanılarınca Türkiye ile Amerika'nın ilişkilerini eleştirenler de, ya haindirler, ya casus; kimisi de soldadır bakar görmez takımının, bunlar da iktidardaki sağcıların alayını Amerika'nın bir dediğini iki etmez uşağı beller, yaptıklarının ülkeye hiç yaramadığını, bizi sürekli batırdıklarını, buna da Amerika'nın sözlerini itirazsız uygulamalarının neden olduğunu iddia eder. Her iki yan da yanılmaktadır, zaten bakar görmez olmaları da bundan değil mi?

İşin dibini karıştırdıkça çıkan ne, şu: Amerika, Türkiye'ye uluslararası kuruluşların da yardımıyla uyduruk bir sözde kalkınma modeli öneriyor ve bunu uygulamasını iktidarlara baskıyla kabul ettirmek istiyor; oysa Amerikancı iktidarlar (Demirel gibi Para Fonu'nca seçildiği ileri sürülenler bile), kısa sürede ülkenin gerçek kalkınması için gerekli yollara yöneliyor, emperyalist sistemin başıyla çelişiyorlar, başlıyor aralarında bir çekişme, Amerika onları alaşağı etmek için askeri, iktisadi ambargolar koyadursun, içerdeki şaşkın sol da iktidarın Amerika'-

nın uşağı olduğundan ekonomiyi batırdığını bağırıyor, taaa işler iyice karışıp; 1960-1971 çözümünün, tepsi içinde, milletin sakalına dayanışına kadar!

Sağcı mağcı, geçip giden iktidarın kalkınma yüzünden Amerika ile dalaştığı meydanda; Ergenekon'la Dünya Bankası heyetinin kapışmalarını aktardım, Türkiye'nin direnişi üzerine Dünya Bankası ve Para Fonu'nun misilleme yapıp kredileri kestiklerini söyledim. Şimdi durumu bir de şu Banka'nın üst düzeydeki yetkilisinden dinleyelim, o da Amerika'ya giden Türk işadamlarının bile nasıl sanayileşmek konusunda ödün vermeye yanaşmadıklarını söylüyor ve bundan öfkeyle yakınıyor, bunu da solcularımız ibretle okusunlar.

"... Biz sadece tüketim ithal mallarının ithalini değil, tüm ithalatın, yani ağır sanayi mallarının yatırım mallarının ve fabrika ithalatının durmasını istiyoruz, fakat reddediyorlar. Gerçekten çok inatçılar."

Bu arada, gazete soruyor: "Maliye Bakanı ve ileri gelen Türk işadamları daha geçenlerde buradaydılar. Ne oldu?"

Şimdi cevabı okuyun lütfen: **"Biz onlarla görüştük. Biz derken Para Fonu, Dünya Bankası ve buradaki New-York'taki bankacıları kasdediyorum. Onlara Kıbrıs'ta taviz verdikleri takdirde durumu gözden geçireceğimizi söyledik. Yardım konusunu Kıbrıs sorunu ile birleştirdik. Carter da aynı şeyi askeri işbirliği konusunda yapmaktadır. Türkler bu önerilerimize çok gücendiler. Hiçbir şey söylemediler. Yani gerçekten hiçbir şey demeden öyle oturup bizi dinlediler, fakat çok kızımşlar ve gücenmişlerdi. Hiçbir teklifimizi cevaplandırmadılar. Bence Amerika'nın bu konuyu Kıbrıs'a bağlaması çok yerinde bir davranıştır.**

"... Bu iş adamları ve sanayiciler politik bakımdan önemliydiler. En büyük isimler gelmişti. Onlar da Maliye Bakanı gibi çok kızdılar. Dünya Bankası on büyük projenin finansmanını kesmişti. Esasen ülkeye tüm krediler durdurulmuştur. Sanayiciler ve işadanıları da kredilerinin kesilmesinde ikinci sırada olduklarını biliyorlar. Bu krediler kesilirse kurdukları tesislerin yıkılacağını onlar da biliyor..."

Demek ki, nasıl Türkiye'nin siyasal huzursuzluk ve istikrarsızlıktan kurtulamayışı hınzır komünistlerin marifeti değilse, iktidardaki sağcı hükümetlerin emperyalist sistemin başıyla ilişkileri de bazı bakargörmez solcularımızın sandıkları gibi yağla bal değilmiş! Öteden beri yazar söylerim, iş sağcılık sol-

culuk işi olmaktan öte bir iştir, iş Türkiye'nin kaderi, bağımsızlığı, geleceğiyle ilgilidir. Kısır ve dar görüşlerin suçlayıcı çemberinden kurtulup durumu gerçek boyutlarıyla görmemiz, halkımıza bütün acılığıyla çekinmeden duyurmamız lazım. İşin iç-yüzünü gizleyip, halkın karşısında üniversitelerde eğitim yapılıyor mu yapılmıyor mu, Meclis boykot edilecek mi edilmeyecek mi gibi yan sorunları büyütmek hiç de yurtseverlik değil! Türkiye otuz yıl önce vahim bir yanılgıyla emperyalist sisteme elini kaptırmıştır, kolunu kurtaramıyor. Sağcısı solcusu ortacısı önce bunu saptayacak, yabancı müdahalesine, ulusal iradenin dıştan kısıtlanmasına karşı müdafaa-i hukuk cephesini oluşturacak, aramızdaki sağcılıkları solculukları sonra tatlılıkla çözümleriz.

Önce vatan.

5'niyetleri eskiden beri bozuk

13 Temmuz 1977

Meraklısı çok, kardeşim diyorlar Müdafaa-i Hukuk lafını da nereden çıkarıyorsun, sırası mı şimdi, bak 'ciddi' köşe yazarlarımız, başyazarlarımız n'apıyor, terbiyeli terbiyeli beylik muhalefet sorunlarını, iktidar sorunlarını tartışıyor, çoğunun bir gün sonra ne yazacağını bir gün önceden kestirebilirsin, sen de sürüye katılsana, nene gerek senin Müdafaa-i Hukuk?

Amerika'lı bir derginin, Amerika'nın Türkiye'ye ilişkin gerçek tavrını belli eden bazı sözlerini aktardım, üzerinde biraz söyleştik değil mi? Şimdi izninizle, biraz geriye gideceğim, sağcı iktidarların Türkiye'yi bilerek bilmeyerek kucağına attığı bu Amerikan keferesinin daha 1919'dan bu yana hakkımızda ne düşündüğünü belirten bazı gazete yazılarına yer vereceğim.

Belki o görmezlerin gözü biraz açılır.

10 Kasım 1918 tarihli **New-York Times** gazetesinde 'Türkiye'nin geleceği'nden dem vuran bir yazı diyor ki:

"... Bu güne kadar aralarındaki düşmanlıklar ve gereksiz tereddütler yüziinden modern dünyada hiçbir yeri olmayan Osmanlı Devleti'nin yaşamasına göz yuman Hıristiyan devletleri tarihi bir sorumluluk karşısında bulunmaktadırlar. Habsburglar gibi köklü hanedanların bile bir gecede ortadan kaldırılabildiği

çağımızda Osmanlı Devleti'nin yaşatılması için artık hiçbir geçerli sebep kalmamıştır. Yüzyıllardan beri kendi kendilerini dahi yönetmekten aciz olduklarını bütün dünyaya göstermiş olan Türklerin, kendilerinden her bakımdan üstün azınlık halklarını yönetmeleri beklenemez..."

Nasıl, iyi mi? Ya 14 Aralık 1918'de aynı gazetede çıkan şu yazı:

"... Bize göre Türkiye'nin düzenli bir yönetime kavuşabilmesi için tek çare ülkenin Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden derlenmiş bir yabancı yöneticiler grubunun denetimi altında yönetilmesidir. Kendi kendilerini yönetmekten aciz olduklarını ispatlayan Türklerin üstün bir kuvvet tarafından denetlenmesi kaçınılmaz zorunluluktur..."

Şimdi anlıyor musunuz, kendi kalkınma modelini bize dışardan empoze eden Para Fonu ve Kalkınma Bankası'nın, bu hakkı nereden aldığını? Kökeni taaa Mütareke dönemine kadar uzanıyor. Üstelik, Amerikalılar işi gittikçe büyütmüş, söz gelişi 29 Ağustos 1919'da yine New-York Times'de şöyle bir haber yayınlayabilmiştir:

"... ABD'nin Ortadoğu'ya Yardım Komitesi Başkanı David Arnold, Avrupa ve Asya'da kalan bölümleriyle bütün Türkiye'nin fiili bir parçalanmasına girişilmezden önce, bütün ülkenin yabancı birlikler-tercihan Amerikan birlikleri- tarafından etkili bir polis denetimi altına alınmasının gerektiğini ileri sürmüştür. İnsani amaçlarla ABD'nin bütün Türkiye'yi manda altına almasının uygun olacağını belirten David Arnold 100.000 Amerikan askerinin bütün Türkiye'yi polis denetimi altına almaya yeteceğini söylemiştir."

Ne dersiniz, herifçioğulları, 1919'da yapamadıklarını 1950'den sonra yapmaya mı kalkıştılar acaba?..

Kalkışırlar da, zira Türkiye'nin içerdiği olanaklar, onların daha o zamandan ağızlarının suyunu akıtıyordu. New-York Times, 21 Subat 1922 tarihli sayısında, Amerika Ticaret Odası Ortadoğu Şubesi sözcülerinin, şu sözlerini nakletmektedir. Dikkatle ve ibretle okumamız lazım:

"... Serbest teşebbüse gerekli olanaklar sağlanabildiği takdirde, Ortadoğu'daki Amerikan çıkarlarının geliştirilmesi için sınırsız fırsatlar bizi beklemektedir. Balkan ülkelerinin ve Osmanlı İmparatorluğunun zengin doğal kaynaklarına henüz el sürülmemiş olup madenlerin işletilmesi ve demiryollarının yapımı gibi en çekici iş alanları tamamen boş bulunmaktadır. Ger-

çekte barışın sağlanmasıyla birlikte koca bir imparatorluğun iktisaden ele alınması ve kalkındırılması söz konusudur."

Bu 'kalkındırılmanın' ne türden bir kalkınma olduğunu elli yıl sonraki deneylerimizle anlamış bulunuyoruz. Ama iz'an sahibi olabilseydik, çok önceden anlar, gerekli tedbirleri de alırdık. Zira aynı New-York Times, 9 Temmuz 1921'de Milli Mücadele'nin komutanından bakın ne biçimde söz ediyordu:

"... Mustafa Kemal denen Türk düzenbazı, şimdi de İngilizlerin itilaf çıkarları aleyhinde çalıştığı yolunda söylentiler yayarak İtilaf Devletlerini birbirine düşürmek çabasındadır. Küstah Türk paşasının istekleri arasında savaş öncesi duruma dönülmesi de var."

Oysa bize el uzatan Amerika'ya elimizi verecek yerde, biraz Mustafa Kemal Paşa'ya kulak verebilseydik, 1920 Nisanında hepimizi şöyle uyardığını elbette bilecektik. "Varlığımızı korumak, geleceğimizi bağımsızlığımızı güvence altına almak için var olan düşmanları görüyoruz. Ve bu düşmanların emellerini yakından biliyoruz. Ve düşmanların bu emellerini elde etmek için başvuracakları güçleri de bilmekteyiz. Fakat düşmanlarımız kendi tutkularını bizi yokederek sağlamak için ellerinde bulundurdukları güçlerden hiçbirini kullanmıyorlar. Amaçlarına ulaşmak için başvurdukları en kuvvetli çare yine bizi birbirimizle çatıştırmaktan ibaret olmuştur."

Bir şu sözleri düşünün, bir de geleceğine Amerika'nın hipotek koyduğu şu ülkede birbiriyle çatışanlara bakın. nasıl Müdafaa-i Hukuk'tan söz etmezsiniz?

6'borçlar neden başımıza bela oluyor?

14 Temmuz 1977

Söz açılmışken, şu borçlanma işini de konuşuverelim mi? Türkiye'de liberal kalkınmacı iktidarlar (eski DP ve AP) devrilip de yerlerine batıcı bürokratlar (CGP, CHP vs.) geçti mi, her seferinde dinleriz: hesapsız borçlanmışlar, Türkiye'yi batırmışlar, giriştikleri yatırımlar çok pahalı yatırımlarmış, kapitülasyonlar dönemi geri gelmiş, filan festekiz. Basın da, anlar anlamaz, tekrarlar bunları, nasıl tekrarlamasın, söyleyenler işin kral uzmanı geçinenlerdir, ya Kurdaş ve Alican, ya Atilla Karaosmanoğlu, ya Üstünel!

Yalnız, gazetelerin görevi hoparlörlük olan yorumcu ve habercilerinden kafayı kurtarıp da, olayları kendi başıma izlemeye başlar başlamaz ben şunu saptadım: yahu, emperyalist sistemin ikide bir Türkiye'ye fırça çektiği o sınaî yatırımlar var ya, bu yeni ve bilgiç iktisatçılar ilk iş olarak onları mayna ediyor. Alın elinize 27 Mayıs, 12 Mart sonrası gazetelerini, göreceğiniz şey hep aynı şeydir: "eski iktidarın hesapsız yatırımları durdurulacak, yeniden hesaplanıp rasyonel olarak ele alınacak" Ne zaman, balık kavağa çıkınca!

Hele o Karaosmanoğlu yok mu, hani ne mal olduğunu artık iyice anladığımız Dünya Bankası'nda çalışır da, Mc Namara'nın has adamı olduğu halde, 12 Mart'ta, bazı şaşkın solcularımızca birinciye gelen sosyalist sanılmıştır, o 12 Mart'ta işi büyüttükçe büyütmüş, israfı akla durgunluk veren rakamlara ulaştırmıştı.

Peki hiç yok mudur israf, yanlış yatırım, kötü borçlanma?

Yahu size ne diyorum, bu iş temelinden yanlış, sen Türkiye'yi kalkındırmak için, Türkiye'nin kalkınmasına karşı olanlarla iş yapmaya yelteniyorsun, olur mu Allah aşkına! Sağcı iktidarların yaptığı budur. Budur ya, emperyalist sistemin onları mahkum ettiği kısır döngüye rağmen, olanakları Türkiye'yi kalkındırmak için (elbet kapitalist yoldan) kullanmaya çabaladıkları da doğrudur. Çıkmazları, bu değil mi zaten? Sen emperyalist sistemin geri kalmış ülkedeki maşa iktidarısın, kalkınma budur diye önerdiklerini uygulayacak, arıcılıkla, tavukçulukla, göle balık ekip otel işleterek gününü gün edeceksin, nene gerek ağır sanayi, yüksek enerji, elektrik, elektronik?

Zaten borçlanma, döviz darboğazı filan da bu yüzden ortaya çıkıyor. Nasıl mı, hadi bir örnekle somutlaştıralım: adamın biri iş kurmuş, fena iş de değil, her yıl yüzde sekiz yüzde on dolayında gelirini artırıyor, her yıl işini büyütmek için rakamı gittikçe yükselen yatırımlar yapıyor, amacı çok büyük bir işletme haline gelebilmek, bunun için gelir artışından yatırıma ayırdığı para yetişmemektedir, eh ne yapsın, bankalara başvuruyor o da, sınai kalkınmaya yardımcı bir bankaya durumunu anlatıyor, belgelerini verip kredi istiyor, banka da veriyor elbet bu kredileri! Şimdi bu girişimci borçlu mudur, borçludur, batmış mıdır, hayır! Niye? Adamın işi iyi yahu, daha da iyileşecek, aldığı borç ödeyemeyeceği miktarda değil, zaten bankalar istihbaratını yapar, borcu öyle verir, gücüne güvenmese krediyi açar mı?

Şimdi diyelim ki banka yönetimi el değiştiriyor, iş sahibinin kalkınmasını istemeyen bir ekibin eline geçiyor, bunlar öteki bankaları da etkileyip işletmenin dayanaklarını birer ikişer ortadan kaldırıyorlar, adam kredilere güvenip makineler ısmarlamış, döviz bulamadığından ödeyemez duruma düşüyor, vadesi gelen taksitlerde sıkıntı çekiyor, ama dikkat buyurun, bu sıkıntının nedeni adamın işinin kötü olduğu mu, yoksa kötü niyetli banka yönetiminin onu yarı yolda bırakması mı? Elbette ikincisi, banka sözünü tutsaydı, iş aksamayacaktı.

Ufak tefek bir değişiklikle Türkiye ile Amerika'nın durumu bu örnekteki gibidir, Türkiye'nin ekonomisi güçlü, gelişmesi sağlıklıdır. (Bu konuda Kanada Hükümetinin yaptırdığı bir araştırmayı da söz konusu edeceğim, bekleyin hele) Yılda yüzde yedi, yüzde sekiz ulusal geliri artırmaktadır, yatırım hacmi milyarları buluyor, sanayileştiği meydanda, take off noktasını aşmış, ithalatı yüksek ama yatırım malı ithalatı, vergi gelirleri düzenli çoğalmakta, üretimi grafiklerde yükseliş gösteriyor, daha ne? Bu ülkeye kredi açılmaz mı, açılır elbet, açıyorlar da, ama bir süre sonra görülüyor ki Türkiye bu krediyi daha da güçlenmek ve bir sanayi devi haline gelmek için sarfediyor, o zaman başlıyor telkinler: kemerleri sıkın, ithalatı daraltın, sanayileşmeden vazgeçin, vs. İktidarlar vazgeçmeyince, krediler kesiliyor, krediler kesilince döviz darboğazı başlıyor, ülke büyümektedir ama ihracatı yatırımlarını ve döviz gereklerini tam anlamıyla karşılayacak durumda değildir, zaten malı alan da krediyi verecek olanlar değil mi, al sana sıkışık bir durum, peki bu durum Türk ekonomisinin iflası mıdır, batmış olması mıdır, hayır, doğrudan doğruya sağcı iktidarların Amerikan yardımıyla gerçek bir kalkınma yapabileceğine inanmış olmasının sonucudur.

Bunu batak gibi göstermek, Amerika'nın orman ürünleri, turizm, kırsal kalkınma modelini yutturmak için her seferinde kullanılmaktadır. Yoksa Türkiye'nin borcu da atla deve değil.

7'atla deve değil mi?

15 Temmuz 1977

Borçlarımız atla deve değil diye, bir laf çıkmıştı ağzımdan, kimbilir ne şaşmışsınızdır. Şu Amerikan iş çevrelerinin gizli is-

tihbarat organı **Executive Intelligence Review** bunu ağzıyla söylüyor:

"... Türklerin dış borçları 4 milyar doları aşmaktadır ki, bunun içinde 2 milyar doların üzerinde bulunan ve çok kısa zamanda vadesi gelecek olan DÇM bulunmaktadır. Bu 4 milyarlık dış borcun yüzde 85'i de bütçe açığını kapatmak için alınmış borçlardan oluşmaktadır. Diğer ülkelerle kıyaslandığı takdirde Türkiye'nin dış borçları fazla değildir ve zaten bu borçların üçte ikisini devletten devlete borçlar kapsamaktadır. Ancak bu borçların ödemesiz devreleri sona ermekte olduğundan Türkiye yeni yüklerle karşı karşıya kalacaktır..."

Nasıl, dediğim doğru muymuş? Bir bizim ulusal gelir rakamlarımızı düşünün bir de dış borcumuzu, gerçekten o kadar büyük sayılmaz. Ama daha belirgin olsun diye bize benzer ülkelerden Meksika'nın yirmi milyar, Brezilya'nın seksen küsur milyar dış borcu olduğunu söyleyeyim. Yeryüzünde Meksika'yı da, Brezilya'yı da batmış sayan yok, tersine her iki ülkenin az gelişmişlikten sıyrılmak üzere olduğu ifade ediliyor. Türkiye ki, son on yıl içinde Brezilya'dan sonra kalkınma hızında dördüncüdür, o niye batmış olsun?

Ama işi öyle göstermek kimilerinin işine gelir...

Şimdi şu Kanada'lı uzmanların raporu!

Adamlar az gelişmiş ülkeleri gruplandırmış, birinci grup iyice Allahlıklar, kafa başına geliri yılda 400 doları ancak buluyor, ödemede kapasitesi düşük, yardıma ihtiyacı çok, ikinci grupta (aynen zikrediyorum) yoksul olmakla birlikte hızlı bir kalkınma süreci görülen Türkiye, Güney Kore, Taiwan gibi ülkeler yer alıyor. Bu ülkelerin borç ödeme potansiyeli bulunmaktadır, üçüncü grupta ise kafa başına geliri yılda 1200 dolardan yüksek olanlar yer almış, bizimkisinin 1020 olduğu düşünülürse üçüncü gruba bile yakıştığımıza hükmedilebilir.

Şimdi Türkiye'nin borç alma bakımından işleri yolunda giden bir ülke olduğunu, öyle sayılması gerektiğini haberin şu kısmını dikkatle okuyarak kendiniz saptayınız: **"Kanadalı uzmanlar üç gruba ayırdıkları yoksul ülkeler içinden borç verme konusunda en güvenilir olmanın kriterini borç ödeme yeteneği olan ekonomiye dayamaktadırlar. İktisatçı Jack Mc Arthur "20 milyar dış borcu olan Meksika 2.6 milyar dış borcu olan Zaire'den daha güvenilirdi" demiştir.** Şimdi durum aydınlandı mı? Dış borcu dört milyar civarında olan Türkiye, son on yılın en hızlı gelişen dördüncü ülkesiyken, neden borçlarını ödeyemez

duruma düşsün? Bunda kalleşlik olduğu apaçık ortada?

Ne olduğunu merak etmiyorsunuz elbet, artık işi kavradık, kavradık ya, bir de Kanadalı uzmanların bu alandaki yargılarını gözden geçiriniz ki, öğrendiklerimiz üzerinde kuşkunuz kalmasın. Gelişmiş ülkelerin gelişmemiş olanlara yardımları konusunda Kanadalı uzmanlar şu noktaları ileri sürmektedirler. gelişmiş kapitalist ülkeler tarafından baltalanmaktadır.

1. Herhangi bir yoksul ülke sanayileşmeye başlayınca çok gelişmiş kaiptalist ülkeler tarafından baltalanmaktadır.

2. Çok gelişmiş kapitalist ülke, yoksul ülkenin gelişmeye başlayan sanayiini kırmak için kotalar, özel tarifeler, gümrük duvarları koyarak engelleme yapmaktadır.

3. Gelişmiş ülkeler hammaddeyi ucuza alıp sanayi ürünlerini pahalıya satmaktadır.

Bizim burada dar olanaklarımızla vardığımız sonuç bakın Kanadalı uzmanların raporunda da sesini yükseltiyor.

Öyleyse kabahat kimin?

Özetleyelim: Türkiye emperyalist sistem içinde kalıp kapitalist ülkelerden kalkınma umdukça daha çok tekleyecektir, zira bu sistemin felsefesi kalkındırmak değil süründürmektir, sağcı iktidarların son otuz yıldır başına gelenler bunu kanıtlar. Buna rağmen, sağlanan krediler de, yurt içinde yapılan yatırımlar da 'çarçur edilmemiş' sanayileşmeye yaramıştır, aksi halde emperyalist sistemin ve onun maşalarının (Para Fonu, Dünya Bankası) bize bozulması gerekirdi, bozulduklarına göre demek ki onlara rağmen birşeyler yapabilmişiz. Nihayet, yıkılmakta olan Osmanlı'nın Saray masarifi için borçlanmasıyla kalkınmakta olan Cumhuriyet Türkiye'sinin kapasitesine göre borçlanması aynı mantıkla yargılanamaz, ilerici geçinenlerin önemli bir kısmı dünyadan habersiz olduklarını göstermekte, Para Fonu, Dünya Bankası, New-York bankalarının yetkili uzmanlarıyla aynı görüşleri ileri sürmek gafletine düşmektedir.

Ama doğru dürüst ve belasız kalkınma istiyorsak, ne yapıp yapıp, emperyalist sistemin sultasından kurtulmalıyız.

fil rahat durmuyor

1' "filin tekmesi"

16 Temmuz 1977

Pakistan'da darbe olduğu gün, telefon eden edene: "Yahu sen yazmıştın, eli kulağında demiştin vs...". Aradım o yazıları buldum, hani "Filin Cilveleri" başlığı altında yazdıklarım, emperyalist sistem için Rusya ile petrol bölgesi arasındaki sağlık kordonunu elde tutmak önemlidir demişim; Hindistan seçimlerini istedikleri sonuca ulaştırdılar, Pakistan aksadı: muhalefetin çıkardığı patırtı gerçekte bir CIA kışkırtmasıdır, zaten Butto da bunun böyle olduğunu söylüyor, olayların gelişmesi son derece önemlidir estek köstek...

12 Mayıs 1977 tarihli yazıda şu ilginç satırlar yer almış: "... Butto'nun Amerika'yı suçladığı) konuşmadan sonraki gelişmelerden yalnız önemli saydığım iki tanesi üzerinde duracağını, birincisi gittikçe ulusal görevinin bilincine vardığı duygusunu veren (yeni bir Yahya Han çıkana kadar mı?) Pakistan ordusunun seçim sonuçlarını benimsemiş görünmesidir bunun, ikincisi Washington'un şiddetle tepki gösterip bu suçlamaları 'kaygı ile karşıladığını' belirtmesi".

17 Mayıs 1977 tarihli yazıdaysa şu satırlar: "... Pakistan bağlantısız da değil, düpedüz Cento üyesi uzun kargaşalık ve dikta yıllarından sonra nihayet Butto iktidar oluyor memleketin bölünmesi gibi bir felaketi atlatıp iyi kötü ekonomiyi toparlıyor, kamulaştırmalarla enerji tasarılarıyla Pakistan'a güç katmaya uğraşıyor, bir de Hindistan ve Afganistan'la arasını düzeltebilse... Ee, Rusya'ya bakmıyor mu bu, baksın, o da Rusya'yla ilişki arar... demeye kalmıyor, bir seçim, adam seçimi kazandığı halde bir gürültü, bir patırtı, durumun ne yolda gelişiğini görüyoruz hep, besbelli ya kadere rıza gösterecek ya da muhalefete dolaylı olarak Amerika'ya baş eğecektir."

Birinci alıntıdaki Yahya Han parantezinin, ikinci alıntıdaki Amerika'ya baş eğmek imâsının tadına vardınız herhalde!

Doğrusu ya, Butto hayli esneklik göstermiştir.

Önceleri muhalefete diklenmiş, liderlerini hapse atmıştı, giderek pazarlığa oturdu, referanduma, sonbaharda yeni seçim-

lere razı oldu. Anlaşılıyordu ki, esneklikle iktidarı elde tutmaya çalışmaktadır, zira seçimleri yine kazanacağına emindir. Darbeden bir gün önce, muhalefetle, seçimlerin sonbaharda yenilenmesinde anlaştıkları, bütün dünya ajanslarınca bildirildi. Hesapça bu Pakistan'a barış ve huzur getirecek, sonbahardaki seçimlerde de güçlü olan kazanacaktı, ama emperyalist sistemin örümcekleri göze alamadılar herhalde, zaten ülkede güçlü olan Butto'nun seçimlere iktidarda girmesi besbelli ona yarayacak, üstelik muhalefet seçimleri kaybederse hile iddialarının da asılsızlığı ortaya çıkacak, iyisi mi... İyisi mi, muhalefet yeniden mızıkçılık etti, yeni bir Yahya Han da çıktı.

Bir an düşündüm, muhalefetin oyunundan usanan Butto, yerini orduya arzusuyla bırakmasın? Olur mu, olur. İyi ama, hükümeti dağıtmak, Anayasayı askıya almak, bakanları ve başbakanı tutuklamak niye? Yok canım, uygulanan bizim 27 Mayıs modeline benzer bir şey, Pakistan'da hınzır komünistler, ajanlar yeterince mebzul ve faal olmadığından, muhalefet kışkırtılıyor, sokak harekete geçiriliyor, iktidar duruma egemen olmak için yasal kurallar içersinde (biraz da dışarsında) zora başvurunca 'meşruluğunu' yitirmiş oluyor, kendisine Anayasa'yı korumak görevi verilmiş olan Silahlı Kuvvetler 'meşruluğunu kaybetmiş' iktidarı alaşağı ediyorlar, ama niyetlerinin kalmak olmadığını doksan gün içinde seçimleri yapıp iktidarı sivillere bırakacaklarını söylüyorlar, böylece istenmeyenler eleniyor, istenenlere yol açılmış oluyor, sen sağ ben selamet!

Butto'nun büyük (!) günahlarına daha sonra ilişeceğim. daha önce burada sık sık yinelediğim bir savı Pakistan darbesinin bir kere daha kanıtladığına dikkati çekmek istiyorum: seçimler, bir ülkenin ulusal iradesini deyimler, sonuç o ülke halkının somutlaşmış iradesidir. Demokrasi halk eğemenliği rejimi ise, bu iradenin Mustafa Kemal Paşa'nın deyimiyle bilakayd-ü-şart (yani kayıtsız şartsız) millete ait olması gerekiyor. Eğer gelişmekte olan bir ülke, savunma bilmem ne fırıldaklarıyla kandırılıp emperyalist sistemin tuzağına düşürülürse, hapı yutmuş demektir, neden zira milletin iradesine dışardan, emperyalist sistemin başı tarafından kayıt ve şart konulmuştur.

Pakistan'da seçimler yapıldı, bütün Batılı gözlemciler, Butto'nun ve partisinin bu seçimleri kazanacaklarından emindiler, kazandı da ama ertesi gün muhalefet hile iddialarını ileri sürdü, sokağa döküldü, kargaşalık ve huzursuzluk başladı, so-

nunda millet iradesiyle iktidar olan Butto ve hükümeti alaşağı edildi, neden, emperyalizmin işine gelmiyordu da ondan, ulusal iradeye dışardan konan kayıt, Pakistan'ı meşru hükümetinden etti. Bu, bana iki şeyi hatırlatıyor: biri Butto'nun benzetmesini, Amerika'yı file benzetmişti ya, darbe filin tekmesidir. İkinci hatırladığım da, muhalefet liderlerinden eski Hava Kuvvetleri komutanı (dikkatinizi çekerim) Ashgar Han'ın seçimlerden önce verdiği bildirilen demeç: (bunu da yazmıştım) "Seçimleri kazansak da kaybetsek de iktidarı alacağız". İşte aldılar.

2'yararlı okuma parçaları

17 Temmuz 1977

...dedim ya, Butto'nun "büyük" günahlarına ilişeceğim.

Adını hep duyarız da adamı tanımayız. Şimdi yazdığı, söylediği şeylerden bazı bölümleri aktaracağım. Bunların, özellikle emperyalist sistem içersinde politika yapmak isteyen, "iktidar" geçinen politikacılarımız için, yararlı okumalar olacağını sanıyorum.

Bilmem siz ne dersiniz?

(Zülfikar Ali Butto'nun 30 Ekim 1976'da Ravalpindi'de yazdığı bir makaleden alınmıştır.)

"... **İkili ilişkiler kavramı adını verdiğimiz Pakistan dış politikasının ana ilkeleri hiç de belirsiz ve karışık bir kavram değildir. Büyük devletlerden her biri ile ilişkilerimizi ikili esaslar üzerinden yürütmek ve geliştirmek, biri ile işbirliği alanlarını saptarken öteki ile olan ittifakı reddetmemek ve bu yöntem ile yurt içinde uyumlu ve değişmez bir politika izlemek düşüncesinin hiçbir kanıtlama ve ahlâk gösterisine ihtiyacı yoktur. Büyük ya da küçük, iki devlet arasında ilişkiler sürdürmenin normal yöntemi, bu ilişkileri karşılıklı çıkar konusunda varılacak ortak görüşler üzerine bina etmektir...**"

Apaçık söylemiş işte, Amerika ile de anlaşırım, Rusya ile de, Çin ile de! Ama sen gel bunu emperyalizmin örümceklerine anlat. Hele şu satırlara ne buyrulur:

"... **Bir evrensel devlet ile daha küçük bir devlet arasındaki ilişkiler, gerçekten iki eşit ülke arasındaki gibi olamaz; bunlardan biri, özellikle evrensel bir yarışa katıldığı zaman**

karşılığında yeter ölçüde birşey vermeden, ötekinden pek çok avantajlar sağlayabilecektir. Bir süper devlet ile daha küçük bir devlet arasında, acaba, patron ile işçi ilişkisinden başka mümkün olabilecek diğer bir ilişki biçimi yok mudur?

"Asya ve Afrika ülkelerinin çoğu ve özellikle bağımsızlıklarına yeni kavuşan devletler, bloklar dışında kalma yolunu seçmek suretiyle içgüdülerine uyarak, bu duruma şerefleriyle mukabelede bulunmuşlardır. Bunların pek büyük çoğunluğu için milliyetçiliklerini ifade edebilecek, kimliklerini muhafaza edebilecek küçük büyük bütün diğer devletlerle ilişkilerinde hareket esnekliğini devam ettirebilecek, bir süper devletin çıkarlarına karşıt başka bir süper devletin tüm stratejik çıkarlarını benimsemekten kaçınabilecek ve bu suretle dengesi bozulmuş dünyaya biraz denge sağlayabilecek tek yol budur."

Vah Butto vah, kalkar bloksuzluğu savunursun ha!

"... Sadece tek kaynaktan verilecek işaretlere göre tepki gösterecek biçimde programlaştırılmış bir ulusal kişilik ne kendisine yararlı olur, ne müttefiklerine. Pakistan hem kendi çıkarını güvence altına almak, hem de bölgemizde dengeyi yeniden kurmak amacıyla gerek Çin gerekse Sovyetler Birliği ile diplomatik kanallarını harekete geçirmek kararını vermişti. Bu kanallar o zamana kadar pek az kullanılmış olmakla beraber, yine de açık kalmıştı. 1962'de Hindistan-Çin uyuşmazlığında Pakistan'da Amerikan askeri araç ve gereçlerinin Hindistan'a Pakistan yoluyla gönderilmesini isteyen bazı çıkar kaynakları vardı. Bu gibi çıkar kaynaklarının tertiplerini bozma zamanı artık gelmişti..."

Nasıl 'ateşle oynamış' görüyor musunuz? Hele şu satırlara bir göz atın bana daha da hak vereceksiniz:

"Esefle kaydetmek zorundayım ki, Pakistan'ın ağır suya sahip olma ve ikincil işlem tesisleri kurma arzusu Birleşik Amerika'da bazı elemanlarca tamamen yanlış anlaşılmıştır (...). Nükleer programımızın barışçı amaçlara dayandığına dair tekrar tekrar ve kendi isteğimizle güvence verdik. Bunların sadece sözde kalan güvenceler olduğu zehabını önlemek için, nükleer tesislerimizin hepsi için sıkı sıkı IAEA koruma önlemlerini kabul ettik. Daha da ileriye giderek, ikincil işlem tesislerini veren Fransa'nın ileriye sürdüğü koşulları elverişsiz olmalarına rağmen, kabul ettik (...). Nükleer tesislerimizi barışçı amaçlar için kullanacağımıza bundan daha ciddi güvence gösterilemez..."

"... İsrail, Güney Afrika ve Hindistan'ın sınırsız nükleer

programları olay sayılmazken bizim programımızın olay sayılması, değer denilen şeyi görünüşte yadsımayan görüşlerin üzücü bir yorumunu oluşturmaktadır (...). Hindistan nükleer gücünü, korunma donatımı olmayan bir reaktörden ve Kanada ile Birleşik Amerika'dan sağladığı ağır sulardan almıştır. Bu işde fark gözetilmediğini iddia etmek mümkün müdür? Büyük devletler elinde bulunan nükleer enerji tekelinin barış ve denge çıkarlarına adilâne kullanıldığını kanıtlıyor mu?"

Şimdi de Pakistan'ın Rusya ile ilişkileri konusunda neler demiş olduğuna ilişeceğiz, göreceksiniz ki Butto gerçekten emperyalizmin bağışlayamayacağı günahlara (!) girmiş!

3'yararlı okuma parçaları

18 Temmuz 1977

Bu da, emperyalist sistem içindeki bir ülkede iktidar heveslileri için, ilginç bir okuma parçası ama, isterseniz ufak bir çabayla matrak bir salon oyunu da olabilir. Yapılacak şey basit, metinde geçen Pakistan kelimelerini Türkiye kelimesiyle değiştireceksiniz. Ülkemizin dış politikasıyla ilgili, son derece ilginç birtakım saptamaların, ortaya çıktığını dehşet içersinde göreceksiniz.

Efendim, bu metin Zülfikar Ali Butto'nun Dışişleri Bakanı iken 1966'da sunduğu memorandumlardan bazı bölümlerin kısaltılmışıdır. Hazır mısınız iyi, başlayın öyleyse.

"Pakistan, başına musallat olan Sovyetler Birliği adındaki büyük gerçeği, şimdiye kadar bilmezlikten gelmiştir. Gerçek şudur ki, Pakistan bu dev ülkeye karşı düşmanca bir politika izlemiştir. Sovyetler Birliği ile teması reddetmiş ve zaman zaman örneğin U-2 uçaklarının Sovyetler Birliği üzerinde casusluk yapmak üzere kendi topraklarından havalanmalarına izin vermek suretiyle tehlikeli tahriklerde dahi bulunmuştur. Pakistan, Sovyetler Birliği'ni gözetlemek için Birleşik Amerika'nın daimi tesisler kurmasına izin vermişti."

"Bu tek yönlü politikanın izlenmesine devam ederken Pakistan, Sovyetler Birliği ile önemli sayılacak ölçüde kültürel ve ticari temaslar kurma gereğini de duymamıştır. Teknik nitelikte olan Sovyet eserlerinin dahi ülke içinde dağıtılması yasak-

lanmıştır. Dünya yavaş yavaş değişirken ve Sovyetler Birliği ile Amerika da bu değişikliğe ayak uydururken Pakistan kaskatı kalmış ve zamanın gösterdiği gelişmeleri benimseyememiştir. Oluşan değişiklikler konusunda Pakistan'ı eğitmek Birleşik Amerika'ya düşen bir sorumluluk değildi. Pakistan'ın bu değişikliklerden önce olduğu gibi, sonra da Birleşik Amerika'ya sıkı sıkıya bağlı kalmasına müsaade etmek Amerikan çıkarlarına bir zarar getirmiyordu."

"Üstelik 1965 Hindistan-Pakistan savaşı sırasında Batılı ülkeler gerek Hindistan'a gerek Pakistan'a yapılacak silah sevkiyatına ambargo koydukları zaman Hindistan liderleri, kendilerine bu şekilde ambargo koymadığı ve çatışmanın başlamasından önce iki taraf arasında varılan anlaşma uyarınca Hindistan'a silah sevkiyatına devam ettiği için Sovyet liderlerine minnettarlıklarını bildirmişlerdir."

"Birleşik Amerika ile ilişkilerimizin iyi olmasını isteriz, çünkü o büyük bir devlet, nüfuzlu bir ülkedir —herkesin iyi ilişkiler kurması gereken bir memlekettir—. Bizim Birleşik Amerika ile ilişkilerimiz, gerek ikili, gerek çok yönlü biçimde, Birleşik Amerika'nın girişmiş olduğu bir inisyatife dayanmamaktadır. Bu ilişkiler daha çok Birleşik Amerika'nın büyük bir devlet olarak sahip olduğu güce ve duruma dayanmaktadır."

"Aynı şekilde Çin ile aramızdaki iyi ilişkiler de Çin'in eylül savaşı sırasında Hindistan'a vermiş olduğu ültimatomdan doğmamaktadır. Çünkü bu iyi ilişkiler ondan önce kurulmuştur. Çin ile iyi ilişkilerimiz Çin'den gelen bir inisyatif ile değil fakat daha ziyade coğrafya, tarih ve siyaset gerçekleri yüzünden gelişmiştir. Eğer büyük devletlerle kurulacak iyi ilişkiler lehte ya da aleyhte tecelli edecek ve inisyatiflere bağlı kalacak olsaydı o zaman devlet ilişkilerinde süreklilik ve güven kalmayacağı gibi devletler arasındaki ilişkilerin gidişini belirleyecek mantıki kurallar da bulunamazdı. Bu nedenle Sovyetler Birliği ile ilişkilerimizi de belirli bir inisyatife bağlı olmaksızın geliştirmemiz şarttır. Bu şekilde hareket ilişkilerimize daha geniş bir ufuk açacak ve daha büyük bir manevra kabiliyeti kazandıracaktır..."

"Sovyetler Birliği ile ilişkilerimizi daha ileri bir aşamaya ulaştırmak bizim için gerekli ve hayati bir önem taşır. Bu iş belirli bir girişimin dar çerçevesi içine sıkıştırılmadan Sovyetler Birliği'nden gelecek bir inisyatife bağlı ohnaksızın gerçekleştirihnelidir..."

Dedim ya, Butto'nun günahı büyük (!)... Herşeyi bir yana

bırakın. Pakistan için haysiyetli bir dış politika istemiş, istemek ne laf, başbakan olunca, uygulamaya kalkışmış! Sen misin uygulayan? Küt, filin tekmesi hazır. Artık, Butto'nun metnini, oyun olsun diye, Pakistan kelimesini Türkiye ile değiştirerek okuyacak olanlar, işe koyulabilir. Ne matrak değil mi Butto sanki Türkiye'yi, 50 ve 60 yıllarındaki halimizi anlatıyor. Düşünüyorum da acaba Çağlayangil de bu tarihlerde, Butto gibi memorandumlar veriyor muydu diye merak ediyorum, **Politika**'da çıkan açıklamalarında ilginç şeyler vardı ha, Kruşçov'un işbirliği önerileri filan; sonra bildiğiniz gibi, yedi büyük projenin uygulanmasında, Sovyetler Demirel hükümetlerine yardımcı oldular; aksi gibi hepsi de ağır sanayi projesiydi galiba bunların, bak hele bak, fili kızdırmanın alemi var mı birader?..

4'tanrının ışığı mı?

19 Temmuz 1977

Eh iyi kötü, Butto'nun ne tür bir devlet adamı olduğunu gördük, memleketinde neler yapmaya heveslendiğini de biliyoruz, darbenin beklendiği malûm, o halde Türk basınında genellikle verilen yanlış yoruma ne buyrulur? Gazetelerin hepsini göremeyeniniz çoktur, hadi ben size özetleyivereyim denilenleri;

Efendim, Butto iyiymiş hoşmuş ama, muhalefet liderlerine sert davranması, adamları pattadak hapse atması iyi olmamış, kargaşalıklı, çatışmalar büyüyünce, beş yüz dolayında Pakistanlı bu badirede can verince, silahlı kuvvetler de ne yapsın, ülkenin selâmeti için duruma el koymuş, politikacıları iktidardan uzaklaştırarak ortalığı yatıştırma, demokrasiyi bir süre için askıya alıp Pakistan'ı ara rejimle yöneterek, "doksan gün içersinde" yeniden seçimlere gitmeyi kararlaştırmış.

Kısacası bizim 27 Mayıs döneminde kullanılan gerekçe kullanılıyor, oysa Pakistan'daki durumla, Türkiye'deki durum arasında, önemli farklar var, ben burada ikisinin altını çizeyim istiyorum.

Pakistan'da Butto'ya karşı çıkan muhalefetin niteliği dikkatinizi çekmiyor mu? Bunlar bir tek parti değil, dokuz parti mi ne, ortaklaşa özellikleri İslâmcılık, iktidardan istedikleri de

şeriatın daha esaslı gözönünde tutulması! O halde ne diyeceğiz, Pakistan'da dinsel kanat, Türkiye'de. 1920'lerdeki dinsel kanadın durumu ve tutumundadır. Nasıl o tarihlerde Şeyh Sait, Şeyh Mehmet vs. doğrudan doğruya emperyalizmin kışkırtmaları ve yardımlarıyla Türkiye'deki anti-emperyalist iktidarın başına çorap örmeye, bu işi yaparken de halkın dinsel duygularını sömürmeye, halifeye bağlılığını kullanmaya çalışıyorduysa, Pakistan'dakiler de öyle yapıyorlar: başka deyişle Terakkiperver Fırka, Serbest Fırka dönemini andırıyor durum; ilerici bir iktidara karşı gerici (dindar) bir muhalefet; onun arkasında, ilerici iktidar çıkarlarına darbe vurduğu için devirmek isteyen emperyalist sistem!

Oysa 1960'larda Türkiye bu aşamada değildi. Tam tersine, iktidarın 'gericilerin' eline geçtiği iddia ediliyor, Menderes 'irticaya fazla ödün vermekle' suçlanıyordu. Başka deyişle, iktidarda sağcılar bulunmaktaydılar, üstelik başlangıçta Amerika'nın has adamı sayılıyorlardı ama, balayı dönemi geçtikten sonra tü kaka olmuşlar, onun için de bu defa 'ilerici' sayılan oysa tipik bir bürokrat tutuculuğu içersinde bulunup, ülkenin gelişmelerinin farkında olmayan CHP, iktidardaki sağcılara karşı desteklenmişti. Sonucu biliyorsunuz. Pakistan'dakinden farkı yok. Fark, iktidarla muhalefetin niteliklerinde ama, emperyalizmin orada onu, burada bunu kullanması da gösteriyor ki, onun için önemli olan iktidardakilerin ya da muhalefettekilerin sağcılığı ya da solculuğu değildir, ya nedir, kendinden yana olup olmadıklarıdır.

Peki, Türkçesi, 'Tanrının Işığı' anlamına gelen ve o pek dindar isimli General Ziya-Ül Hak kimden yanadır? Ajans haberlerine kulak verecek olursanız, aslan canım, savaş görmüş bir asker ,yiğit mi yiğit, geçen yıl da Hacca gitmişz daha ne olsun?..

Hadi isterseniz madalyanın bir de öteki yüzüne göz atıverelim.

General Ziya-Ül Hak savaş görmüş dedim, ne savaşı diyeceksiniz, ne savaşı olacak İkinci Dünya Savaşı 'mumaileyh' o tarihte İngiliz Silahlı Kuvvetleri'nde asker, Britanya İmparatorluğunun çıkarları için savaşıyor. Burma, Malaya, Endonezya, cephelerinde! Bunu artık, nasıl bir referans sayarsınız bilmiyorum ama, ben hoşlanmadım; Majestelerinin ordusunda bir subaya ne türden bir formasyon verirler az çok fikrim var.

Nitekim, hangi askeri okulu bitirmiş diye kurcaladınız mı, karşınıza ilginç bir durum çıkıyor; beyler, General Ziya-Ül Hak

Amerika'da bir Harp Okulu'ndan mezun, evet yanlış okumadınız Amerika'da; hem bu kadarla kalsa yine iyi: 1959'da bitirdiği Harp Okulu'ndan sonra, 1963'de Akademi'yi bitirip 'kurmay' olmuş, nerede mi, nerede olacak canım, yine Amerika'da. İşte vatansever subay ben buna derim; gençliğinde Britanya İmparatorluğunun sömürge ordusunda emperyalizmin çıkarları için savaş, sonra emperyalist sistemin babası Amerika'da Harbiye oku, Akademi'yi bitir, gel Pakistan'da Kara Kuvvetleri Komutanı ol, ülkeyi kargaşadan kurtarmak için de ulusal iradeyi hiçe sayarak, seçimle gelmiş bir iktidarı devirip başbakanını hapse at!..

Tanrının ışığıymış, ilahi şuna dapdayıca emperyalizmin ışığı desenize!

meğerse neymiş

23 Temmuz 1977

(Alain Guerin'in **"Qu'est-ce que la CIA/CIA nedir?"** adlı kitabının 64 ve 65. sayfalarında aynen şöyle denilmektedir.)

"... CIA, fırsatını ele geçirdi mi, genellikle kurbanlarına ait sayılan bir silâhı kullanmasını da bilir: Bu silâh grev silahıdır."

"İngiliz Güyanı'nda olup bitenler bu konuda herkes için gayet öğreticidir. Amerika'yı ilgilendiren konularda uzmanlaşmış bir gazeteci (Le Monde gazetesinden Jacques Amalric) Le Monde Diplomatique'in 1967 temmuz sayısında olayı şöyle anlatıyor:"

"Yapılmak istenen şey, Cheddi Jagan hükümetinin devrilmesi, yerine çok daha ılımlı, Amerika'ya çok daha yakın olduğu bilinen Forbes Burnham'ın geçirilmesinden ibaretti. Bazı Amerikan çevrelerinin ikinci bir Castro saydığı ilerici ve kızılderili Cheddi Jagan'ın iktidarı sağlam görünmekteydi, çünkü dayandığı kızılderili toplumunun nüfusu 360.000 Burnham'ın dayandığı zencilerin nüfusu ise hepsi hepsi 200 000 kişiydi. Hal böyle olunca, Amerika'nın aralıksız sürdürdüğü baskılara rağmen, Londra'nın tanımayı daha fazla geciktiremeyeceği bağımsızlığına kavuşur kavuşmaz, ülkeyi Jagan'ın yönetecek olması kaçınılmaz bir olasılıktı, ama öyle olmadı."

"CIA sayesinde, 'Amerikalıların adamı' Burnham iktidarı ele geçirdi. Bu sinsi hükümet darbesi CIA'ya 250.000 sterlinge mal oldu. Harekatın bilançosu elbette çok daha ağır: Zencilerle kızılderililer arasında çıkarılan, bu iki topluluğun ilerdeki geçimsizliğini de garantiye almış olan çeşitli çatışmalarda yüzyetmiş ölü, ayrıca 10 milyon sterling de maddi zarar..."

(Bir kere daha neyi saptıyoruz: Emperyalist sistem, etkisine aldığı bir ülkede, ulusal iradenin getirdiği, ya da getireceği iktidarı dışardan kısıtlıyor, ulusun yasal iradesini hiçe sayarak karanlık kombinezonlar gizli servis numaraları, satılık adamlar aracılığıyla kendi işine yarayacak bir adamı ve hükümetini iş başına getiriyor. Üstelik, işçi sınıfını da kullanarak. Nasıl mı yapmış, Alain Guerin'in metnini okumayı sürdürelim isterseniz.)

"... Girişimini istediği sonuca ulaştırabilmek için CIA neler yaptı? Gayet basit: Ülkedeki en dinamik iki sendikanın, memurlar ve şeker işçileri sendikalarının denetimini eline geçirdi, sonra da bütün ülkede seksen gün sürecek bir genel greve gidilmesini sağladı."

"Jagan hükümetinin uzlaşma önerilerini reddedebilmek, bu kadar uzun bir greve dayanabilmek için hayli para gerekiyordu elbet, bu para CIA'dan Arnold Zander adında biri tarafından kurulmuş küçük bir sendika, Federation of State Country and Municipal Employees Sendikası'ndan geliyor, ilgili Güyan sendikasının kasasına girmeden önce, Londra'daki başka bir sendikanın, Public Service International Sendikası'nın elinden geçiyordu."

"Grevin yönetimini CIA ajanı Howard Mc Gabe üstlenmişti ki, grev boyunca işçileri hükümetle yapılacak her türlü uzlaşmayı reddetmeye kışkırttı durdu... (...) Grev hareketi yüzünden iyice yıpranmış olan Jagan Hükümeti Londra'nın kendisini kabule zorlayıp üstelediği yeni bir seçim yasasına karşı gelemedi, kabul etmek zorunda kaldı. 1964'de bu yeni seçim yasasına göre yapılan seçimleri de kaybetti. kazamp iktidara gelmiş olan ise Washington'ın 'himaye ettiği' Forbes Burnham'dan başkası değildi."

"1968 yılı başlarında yukarda adı geçen Arnold Zander, 1958 ile 1964 yılları arasında Fondation Gotham aracılığıyla CIA'nın sendikasını finanse etmiş olmasından dolayı, Amerika Birleşik Devletleri'ne minnettarlıklarını kamuoyuna duyurdu."

"Bu sayede, ayda 600 sterling gibi küçük geliriyle bu sen-

dikanın, nasıl olup da Latin Amerika'ya yöneltilmiş 'programları'nı gerçekleştirmek amacıyla hemen her yıl 30.000 sterling dolayında para harcayabildiği de anlaşılmış oldu..."

(Hepsi bu kadar, yoruma gerek yok, teşekkür ederim.)

bissel raporu

1'bu sözüme mim koyun

21 Ağustos 1977

Kulağınıza çalınmıştır, İstanbul'daki bilmem ne otelini makineli tüfekle taramayı goşist örgütlerden bilmem hangisi üstlenmiş, diyeceksiniz ki bunda şaşılacak ne var, daha önce Ankara'da bazı apartmanların posta kutularına gizlice atılan bildirilerde, kendilerine 'kamuoyunun âcilciler adını taktığını' ileri süren birtakım delikanlılar, şu, şu ve şu bankayı biz soyduk, şu, şu ve şu binaları da biz bombaladık diye liste veriyorlardı. Her iki hareket de bu marifetleri solculuk adına yapmaktadır, üstelik işçi sınıfını da işin içine karıştırmaktadır. O zaman yaptıkları elbette solculuktan, komünistlikten sayılıyor.

Bu nesnel bir olay, öyle mi? Sadece varlığı, soldaki birtakım alaturka kurnazların propaganda diye ileri sürdükleri saçmalıkları yalanlıyor. Efendim sağcılar karşı grupları silahlandırmışlar da, solcu gençler de kuzu kuzu derslerine çalışırlarken, ne yapsınlar, canlarını korumak belasına silaha sarılmışlar. Bunun böylesini ancak İlhan Selçuk yazar, kendisi inanır. Hepimiz biliyoruz ki, dünyanın heryerinde olduğu gibi, Türk solunda da aktivist gruplar vardır, başından beri yasal eylemi küçümsemişler, işi silahçılığa dökmekten medet ummuşlardır, her seferinde de DGM heyulasını, olmazsa sıkıyönetimi, dahası 12 Mart olasılıklarını karşımıza çıkarmışlardır.

Şiddet hareketleri dosyasını nesnel olarak düzenleyeceksek, sosyalist solda şiddete prim veren gruplar olduğunu da saptayacağız.

Hemen arkasından şunları eklememiz zorunludur.

a. Sosyalist solda kuramsal olarak bireysel terörizm geçerli sayılmaz. Marks'la anarşistlerin babası Bakunin arasında da,

Lenin'le Rus narodnikleri arasında da, en şiddetli tartışmalar, bireysel terörizmin temelde bir küçük burjuva eyilimi olduğu, toplumculuğa yarar yerine zarar getirdiği fikri çevresinde yapılmıştır. İlginç bir olay da şudur ki, klasik diyebileceğimiz sosyalist ve komünist partileri, oldum olası bu tür eylemlere itibar etmezler, öyle ki biraz Che Guevera, biraz Giap, biraz Marighella yoluyla Avrupa sosyalistliğine silahlı eylem bulaşınca, eleştirmişler, karşısına çıkmışlar, yermiş ve kınamışlardır. Bu Batılı demokrasilerde adına goşist denilen bu türden gizli tedhişçi örgütlerin varlığını silememiş, ama, önemini azaltmıştır.

b. Türkiye'de başlangıçtan itibaren TİP'in bireysel terörizmden bir yarar çıkmayacağını açıkladığı, buna karşı tavır takındığı malûmdur. Şimdi yasal olarak kurulmuş sosyalist örgütlerin hemen hepsi aynı görüşü savunmakta, çoğulcu demokrasi ilkeleri içersinde örgütlenmeyi, tabana inmeyi, sosyalizmi gerçekleştirmeyi düşünmektedirler. Şu ya da bu partinin içinden, şu ya da bu delikanlı, gizli goşist örgütlerden birine katılmış, ya da onun tarafından bu partiye sokulmuş olabilir, bu genel olarak sosyalist partilerimizin yasal ve şiddete karşı tutumunu lekelemez. Sosyalistler, aralarındaki tartışmalar ne olursa olsun, silahlı eylemlerin ve çatışmaların, ülkemizde demokrasinin koşullarını bozacağını, var olduğu kadarıyla bile özgürlüğü ortadan kaldıracağını deneyleriyle bilmektedirler. Son eylemlerin hemen ardından Güvenlik Mahkemeleri heyulasının ortaya salınması, bu bilgilerinin doğruluğunu saptamaktadır.

Şu halde, sosyalist solun anarşinin kaynağı olarak gösterilmesi gerçeklere uygun değildir.

Peki ya goşistler?

O ayrı bir hikâye. Silahlı eylemden hayır uman, banka soyup adam kaçıran, sosyalizm diye ufak ufak gangsterlik yapan örgütler, komünist ve sosyalist partilerin iktidar olduğu, ya da olmak üzere bulunduğu gelişmiş demokrasilerde de cirit atıyor. Gün geçmiyor ki, içlerinden birinin akıl almaz bir marifetini okumayalım. Sahiden sosyalist midirler, amaçları gerçekten sosyalizmi kurmak mıdır, yoksa gizli birtakım eller arkadan onları yönetmekte, istediği bazı ülkelerde anarşiyi sürekli kılmak için onlardan yararlanmakta mıdır, sorulacak bir soru.

Onları bilmem ama, bizde önceleri gerçekten sosyalizmi

Güney Amerika ya da Vietnam türü bir eylemcilikle gerçekleştirebileceğini sanan hareketlerin, giderek örtülü Kürtçülüğe tehlikeli ve yanlış bir bölgeciliğe kaydığı açıkça görülüyor. Türkiye'de ister şeriat paravanası altında, ister sosyalizm paravanası altında olsun, iş Kürtçülüğe ya da bölgeciliğe döküldü mü, arkasında mutlaka emperyalizmi arayın. Onun içindir ki, aşırı sağcı bazı parti sözcülerinin ikide bir çıkıp, ortada görülen örgütlerin komünistlik iddialarına bakarak, marifeti solcuların karıştırdıklarını söylemeleri tam anlamıyla sorumsuz konuşmaktır. Biraz düşünseler ya, Şeyh Sait de şeriat ve padişah adına isyan etmişti ama, gerçekten şeriatçı ve padişahçı mıydı, yoksa Britanya emperyalizminin maşası mı?

Bu sözüme mim koyun.

2'işin püf noktası

23 Ağustos 1977

Yoksa yanlış mı hatırlıyorum?

Devlet Güvenlik Mahkemeleri tartışması bütün şiddetiyle sürerken, Ecevit'in ve CHP yüksek kurmay heyetinin tavrında, sosyalist solun tavrına göre ince bir fark vardı. Diyorlardı ki, "Güvenlik Mahkemeleri'nin iktidarın istediği ve hazırladığı biçimde kurulmasına karşıyız." Bunun mefhum-u muhalifinden, kendi hazırladıkları biçimde Devlet Güvenlik Mahkemeleri'ne karsı olmadıkları çıkıyordu.

O tarihte gençlerle tartışırken, bu noktaya dikkatlerini çekmiş, şunu söylemiştim: "CHP böyle bir tutum tutuyor, zira DGM fikri devletin güvenlik anlayışından gelmektedir. Aslında AP'nin, CHP'nin, güvenlik anlayışları arasında o kadar uzun boylu fark yok, ikisi de, devlete maledilmiş yanlış ,üstelik Anayasa'ya aykırı bir güvenlik anlayışını önceden benimsemişlerdir."

Bugün de aynı kanıdayım.

Bizde "tedhiş hareketlerini" inceleyecek herkes, sorunun köklenine gittikçe, işin bir hükümet işi olmadığını, bir devlet işi olduğunu hemen farkeder. Evet MC iktidarı boyunca, üniversitelerin, öğrenci yurtlarının, solcuların elinde olduğu düşünülen heryerin, sağcı militan kadrolarca ele geçirilmesine

planlar hazırlanmış, bunun için önce gerekirse yöneticiler değiştirilmiş, yurtlardan çeşitli bahanelerle öğrenciler atılmış, "devrimci" fakülte ve yurtlar birer ikişer düşürülmüştür, bu da AP başta olmak üzere sağcı partilerin, özellikle "ülkü ocaklarının" vurucu gücünden yararlanarak yüksek öğretimden solu tasfiye etmek niyetini gösterir, gösterir ya, acaba bu "yüksek öğretimi soldan arındırma planı" sadece MC iktidarının AP'nin ya da MHP'nin bir planı mıdır, yoksa devletin güvenlik anlayışınca öngörülmüştür de, sağcı partiler bunları ayrı bir iştahla mı uygulamıştır?

Bana sorarsanız, Türk güvenlik örgütlerinin sola bakışı demokratik değildir, bunun iki nedeni var, birisi İnönü döneminden faşizan oluşu, ikincisi soğuk savaş döneminde Amerikan eğitiminden geçerek 'güvenlik' kavramını tek yönlü ele almaya alıştırılması! Türkiye Cumhuriyeti Anayasası "Türkiye hem demokratik hem sosyal bir hukuk devletidir" der, güvenlik örgütlerimize bu madde işlemez, zira onların gözünde üniversite gençliğinin büyük çoğunluğunun solcu, sosyalist oluşu 'demokratik' değildir, 'sosyal' de değildir, 'memleketin geleceğini tehdit eden bir tehlikedir', böyle oldu mu, elbet fakülteleri solculardan arındırmak, yurtları sosyalistlerden temizlemek gibi düşünceler ortaya çıkar, ciddi ciddi tartışılır, besbelli önerilir, uygulamaya da geçilir.

CHP iktidar olsaydı farklı mı olacaktı? "CHP kuyrukçusu solu" dinlerseniz öyle, 141/142 şıp diye kalkıyor, bırakın sosyalistleri, komünist partileri bile serbest oluyordu, oysa DGM konusundaki CHP'nin ince davranışını düşünseler bile, durumun çok da farklı olamayacağını kestirebilirlerdi ya, Ecevit takımının parti içi iktidarı ele geçirir geçirmez, partide ne kadar sosyalist eğilimli genç ve militan varsa paldır küldür sepetlemesi daha da inandırıcı bir kanıt olabilirdi: Ecevit, aynı güvenlik anlayışının uyarılarına uyarak, aynı anti-demokratik tutumla partisinin içinde sağa prim vermiş, sosyalizan CHP'lileri 'demokratik' saymadığını göstermiştir. Eh, CHP ki handiyse solcu geçiniyor, böyle bir şey yaparsa, AP'ye araba yolu!

Peki neden böyle oluyor?

Ulusal güvenlik örgütlerimiz, soğuk savaş döneminde Amerikalılardan öğrendikleri "önleyici savaş stratejisi" içindedirler, tutumları tepeden tırnağa yanlıştır, Anayasa'ya aykırıdır. Üniversitelerdeki sosyalist çocukların hepsi hiç kuşkusuz tedhişçi değiller, çoğu şiddet kullanılmasına karşı, ama hepsi aynı se-

pete konur, 'demokratik' sayılmaz, üstlerine tasfiye amacıyla gidilirse, işte o zaman 'nefsi müdafaa' olayı meydana çıkar, şiddet hareketleri kan davasına dönüşür, bir kere bu yola döküldü mü de yerli yabancı kışkırtıcı ajanlar milleti birbirine düşürmek için bulanık suda balık avlar.

Fikrim odur ki, Türkiye önce, Anayasa'nın 'demokratik ve sosyal' olarak tanımladığı Türk devletinde, güvenlik anlayışının da demokratik ve sosyal olması gereğini anlamalı, sonra modası geçmiş Amerikancı soğuk savaş yöntemleriyle ülkeyi sivil savaş ortamına sürükleyecek yerde, ulusal ve yasal bir disiplinle şiddet heveslilerinin (o da yasaların yasak kıldığı hallerdeki) davranışlarını önlemeye çalışmalıdır.

Aksi halde onlar da şiddet hareketlerinin değirmenine su taşımış oluyorlar, bizi birbirimize düşürmek isteyen dış çevrelerin istediği de zaten budur.

3'güvenlik anlayışımız

24 Ağustos 1977

Geldik mi o önemli noktaya?

İtalya gibi, Fransa gibi, demokrasinin güvenlik anlayışına da sindiği ülkelerde tedhiş hareketlerine nasıl bir yaklaşım geçerlidir, şimdi bir göz atabiliriz. Ülke demokratsa, çoğulcu demokrasinin bütün kuralları işliyorsa, bir kere sünnetli siyasal yelpaze yoktur, ne demek bu, anlatayım: Maoculuktan, Troçkistlikten, Komünistlikten tutun da, kralcılığa kadar her türlü siyasal hareketin demokratik ölçüler içinde fikirlerini söylemesi, yayması, savunması, (daha da önemlisi) örgütlenmesi olanağı anayasal olarak tanınmıştır. Tanınırsa ne olur, ha bakın bu ilginç işte, son derece önemli bir pratik sonucu var, o da şu:

Devletin güvenlik örgütleri, üniversitelerdeki sendikalardaki, çeşitli siyasal gruplardaki yayın ve eylemlere yaklaşırken, ellerinde esaslı bir ölçüt (kriter) tutuyorlar: neymiş bu hareket, komünist, anayasal olarak komünist partisi demokrasinin bir gereği olduğuna göre, memleketin geleceğini tehdit ediyor diye bakamayız. Neymiş şu hareket, Maocu, yani komünistliğin bir başka biçimi, İtalya nasıl bir ülkedir, demokratik bir ülke değil mi, anayasası ne diyor, 'demokratik ve sosyal bir dev-

lettir' diyor, demokratik ve sosyal bir devlette elbette komünist partilerin her türlüsü yasaldır, hele sosyalist partiler, yasallığının tartışması bile olmaz.

Şimdi adi suçlarla karışan tedhiş hareketlerini, demokrasinin gereği siyasal örgütler ve akımlarla ayırmanın ne kadar kolaylaştığını görüyor musunuz? O ki bir akım gizlidir, şiddet hareketleri örgütlemek için düzenlenmiştir, bunu uygulamaktadır, işte o İtalyan ya da Fransız güvenlik anlayışına ters gelir, onunla uğraşılır. Hal böyle olunca da, çeşitli komünist, Maocu, Troçkist vs. gibi akım ve partiler üzerinde, öteki partiler arasında suçlama yarışına çıkılmaz, İtalya'da Sosyal Demokrat Saragat'ın ortaya çıkıp da, Hıristiyan Demokrat Andreotti'yi 'siz komünistleri kolunuzun altında besliyorsunuz' diye suçlamasını düşünebiliyor musunuz, rezil olur herif, zira sosyal demokrat partisi ne kadar yasalsa, komünist partisi de o kadar yasal!

İşte gelişmiş ülke ve demokrasisi ile gelişmemiş ülke ve demokrasisi arasındaki fark burada.

Gelelim bize!

Bizim anayasamızda da 'demokratik ve sosyal hukuk devleti' yazıyor ama, komünistlik yasak, sosyalistlik yasak mı serbest mi pek belli değil, basın özgürlüğü, fikir özgürlüğü var ama, ikide birde 'bol miktarda yasak sol yayın' suçlaması ileri sürülüyor, o zaman şiddet hareketlerinin odaklarıyla demokrasinin olağan sayılması gereken solcu parti ve akımlarını nasıl ayıracaksın? Ayıramıyorlar, bir gürültüdür gidiyor, ortalık karışınca başlıyorlar mı öteki siyasal partiler komünistleri sen tutuyorsun, ben tutuyorum kavgasına, aslında çoğulcu bir demokraside sadece güvenlik örgütlerini ilgilendiren bir sorun olması gereken tedhişçilik, bireysel terörizm bakıyorsunuz devletin kökenini sarsan bir olay haline gelmiş.

Peki neden? Karşılığını kendiliğinizden verdiğinizi duvar gibiyim, Türkiye'nin kalkınma anlayışı, savunma anlayışı emperyalist sistem tarafından sistemin çıkarlarına göre nasıl çarpıtılmışsa güvenlik anlayışı da öyle çarpıtılmıştır da ondan! Demokrasi geçiniriz, demokrasimiz sünnetlidir, ne sağı vardır ne solu, sağ ve sol etiketlerini taşıyanlar gerçekte bir kumaşın tersi ve yüzü gibidirler, o kumaş da Amerikan kumaşıdır, hele sistem iktidarda bulunan partiyi ya da partileri tutmuyorsa, iyice karıştırılmış siyasal tutumu tedhiş hareketlerini el altından biraz fiştekleyerek daha da karıştırır, bu da sonunda 'asa-

yiş' sorununun içinden çıkılmaz bir hal olmasına yeter de artar...

Çaresi? Demokrasiysek, demokrasi olmasını özgür ve bağımsız devletsek, özgür ve bağımsız devlet olmasını bileceğiz! Güvenlik anlayışımızı emperyalist sistemin uydularına benimsettiği önleyici savaş öğretilerinden kurtarmalı, önce yasal, sonra demokratik, sonra sosyal bir temele oturtmalıyız. Buysa üniversitelerde solcu çocuklar çoğunlukta diye paralel örgütlerle sağcı tedhişe heveslenmekten vazgeçmek, komünizm ve sosyalizmin demokrasi içindeki yerini kabul etmek, şiddet hareketlerini fikir olarak savunmakla eylem olarak uygulamak arasındaki farkı bile gözetmek demektir. (Batılı demokrasilerde fikir özgürlüğü olduğundan, bir anarşist devleti terörizmle yıkmak gerektiğini çatır çatır yazar, kimse de ona gözünün üstünde kaşın var diyemez, ancak kalkıştığı eylem ceza yasasında suçsa polis yakasına yapışır).

Yoksa daha çok kurban veririz. Daha çok kargaşalık acısı çeker, 'rejim bunalımının' gündelik bir sancı haline geldiğini görürüz. Hep söylüyorum ya, bütün sorunlarımız ya tam bağımsızlığa ya tam demokratikleşmeye gelip dayanıyor, şiddet hareketleri sorununun çözümü de öyle! Bunun için, güvenlik anlayışımızı tam bağımsız kılmamız; emperyalist sistemin bize kabul ettirdiği, çarpık güvenlik anlayışından kurtulmamız; demokrasimizi, sistemin benimsettiği geri zekâlı ve ilkel biçimden kurtarıp, bütün kurumları ve sonuçlarıyla işlerliğe kavuşturmamız zorunludur.

4'kıssadan hisse

25 Ağustos 1977

Vay canına be, handiyse on yıl olmuş!..

1968 mayısında Fransa'nın altını üstüne getiren şiddet hareketlerini hatırlar mısınız? Hani başında Cohn-Bendit adında bir delikanlı vardı da, iktidardaki De Gaulle hükümetini azkalsın deviriyordu? Hareketin bir yerde Marcuse'ün fikirlerinden esinlendiği söylenmiş yazılmış, klasik komünist ve sosyalistlerin pek de geçerli saymadıkları saptanmıştır ama, acaba hiç olayın patladığı sıralardaki Fransa/Amerika ilişkileri üzerinde durulmuş mudur?

Fransa 1960'lara Cezayir'deki Salan darbe girişiminden henüz çıkarak girmişti, darbe girişiminde davayı kaybeden aşırı sağcılar OAS adıyla bilinen gizli bir tedhiş örgütü kurmuşlardı, 1962 başında Paris'e gittiğim zaman Fransız gizli servisleri hâlâ bu örgütün tedhişçi elemanlarını sokak sokak avlıyor, içeri atıyordu. General De Gaulle'ün, NATO içindeki Amerikan sultasından yakındığı, Sovyetler'le yakınlaşmaya başladığı tarihler de, bu tarihlerdir.

İlginç değil mi?..

İşte burada Albay Vosjoli sahneye çıkıyor.

Hoppala, Albay Vosjoli de kim? Kim olacak, eski bir Fransız ajanı, Fransız gizli servislerine 22 yaşında iken girmiş, daha De Gaulle Londra'da iken yanında çalışmaya başlamış, gide gide, SDECE'nin (Fransız gizli servisinin kısaltılmış adı) CIA ile ilişkilerini sağlamakla görevli bir ajan haline gelmiş. Anlaşılıyor ki, —hep olur ya— CIA eninde sonunda Vosjoli'yi kendi hesabına çalıştırmaya başlıyor, yoksa niye günün birinde Paris adamına Amerikalılar üzerinde bilgi edinmesini emredince "sukoyversin", Paris'e döner dönmez de istifayı bassın? İstifayı basıyor da ne oluyor, artık sadece CIA'ya çalışmaya yöneliyor.

Paris'te 1968 şiddet hareketleri patlak vermeden bir ay kadar önce, iki ilginç olay dikkati çeker: a. Romancı Leon Uris, "Topaz" adında bir roman yayınlar, bu eserde Başkan La Croix adında bir devlet başkanı vardır, çevresi komünist Rus ajanlarıyla çevrilmiştir, bu ajanlar adamı kukla gibi oynatırlar. Leon Uris'in CIA'ya yakınlığı biliniyor. La Croix ise, De Gaulle'den başkası değil. Peki ne anlatılmak isteniyor, şu: eğer De Gaulle Amerikan politikasını ve NATO'yu beğenmiyor, başka bir politikaya (Ruslarla yakınlaşma) özeniyorsa, çevresinde Sovyet ajanları cirit attığı içindir.

b. Derken, Amerika'da **Life**, İngiltere'de **Sunday Times** ve **Observer**, birden önemli, bir ifşaat yayınlayacaklarını açıklıyorlar, yayınlıyorlar da! İfşaatın sahibi tahmin ettiğiniz gibi SDECE'nin CIA'yla bağlantısını kuran Albay Vosjoli! Peki ne diyor, şunu: Washington'da görev yaparken, gizli adı Martel olan ve Dolnitsin adını taşıyan bir ajandan aldığı bilgilerden; KGB'den batıya sığınmış bazı Rus ajanları, batı servislerine sızmış büyük komünist ajanları ad ad verdiği gibi, Fransız yönetici çevrelerinin de Rus ajanlarıyla dolu olduğunu öğrenmiş; o kadar ki 1962'de CIA Kennedy'ye baskı yaparak De Gaulle'e bunu bildirir kişisel bir mektup göndermesini sağlamış!..

Bu bilgileri "Qu'est-ce que CIA/ CIA nedir" adlı kitabında veren Alain Guerin iş buraya gelince ne diyor biliyor musunuz?...

"... Bu olaylar 1968 nisan'ının yarısıyla sonu arasında geçiyor, öyle ki mayıs girdiğinde Fransız makamları ile CIA arasındaki ilişkiler hiç de iyi değildir. Bu durumu herkes bildiğinden olaylar patlayıp da sokaklarda barikatlar kurulup Sorbonne işgal edilince, CIA'nın parmağı olup olmadığı konusu hemen ortaya atıldı."

"Kesin olarak bilinen nedir? 'Tahkiki imkansız' söylentileri ve dedikoduları bir yana bırakırsak, iki nokta üzerinde durulabilir: Bazı örgütlere Amerikalılar para vermişlerdir. Ama hangilerine, bilemiyorum. İkinci noktaysa şudur: (Öğrencilerle Amerikalılar arasında) temas kurulmuştur. Bu temaslar konusunda en doğrusu "22 mart hareketi"nin faal liderlerinden Daniel Cohn-Bendit'in ve J.P.Dutcuil'ün söylediklerine kulak vermektir. Diyorlar ki: '... bize gelince, CIA'nın son zamanlarda bizimle ilgilendiği görülüyor, CIA'nın aracısı ya da örgütü olan bazı dernek ve gazeteler bize önemli meblağlar teklif ettiler. onlara ne cevap verdiğimizi söylemek bile gereksiz..."

Bunlardan şu çıkıyor mu: CIA bağımsızlık iddiasında bulunan ve Ruslara yaklaşan 'sağcı' iktidarlara karşı, görünüşte hızlı solcu goşist hareketleri desteklemiştir, Cohn-Bendit'in sonradan işi sinema oyunculuğuna, şarkıcılığa döktüğü düşünülürse, bir zamanlarki 'hızlı komünistliği'nin ciddiyet derecesi de herhalde anlaşılabilir.

Kıssadan hisse.

5'geniş açıdan

26 Ağustos 1977

Korkut Özal, Türkiye'deki şiddet hareketlerini yerli yerine koymaya uğraşırken doğru bir laf etti, dedi ki, 'bu olaylar çok yönlüdür'. Sağduyu olan bir kimsenin bu söze katılması olası mı?

Nedenlerini düşünelim.

Nesnel olguları sıralamak, ilk yapılacak şeydir herhalde. Nedir onlar:

a. Türkiye, 1957'den bu yana 'rejim bunalımı'ndan kurtulamıyor. İktidarda hep ya da genellikle sağcı partiler olduğu halde, ülkenin kalkınması, Türkiye'nin bölgedeki siyasal rolü ya da ilişkileri üzerinde, sürekli olarak 'emperyalist sistemin' başı ile uyuşmazlığa düşüyorlar, bu uyuşmazlık hemen her defasında ekonomik bir abluka ve ambargoyu getiriyor, sağcı iktidarlar artan huzursuzluğu önlemek için sertleşince, bu kere demokrasiyi kurtarmak, rejim bunalımını aşmak sorunu gündeme geliyor.

Seçimle gelen sağcı iktidarlar istenmez hale düşünce, görülen şunlardır: iktidar partisi bölünür, Demokrat Parti'den Hürriyet Partisi, Adalet Partisi'nden Demokratik Parti çıkarılmış, böylelikle istenmeyen partinin iktidardan uzaklaştırılması "demokratik" yoldan sağlanmak istenmiştir. Bu arada iktidar alternatifi görünen parti 'rejim bunalımını' büyük sorun biçimine dönüştürür, "özgürlük mücadelesi" artar, toplumun en duyarlı kesimi olan gençlik son dakikada savaşım alanına sürülür: 1960'da da, 1971'de de, gençler aracılığıyla çıkartılan olaylar 'nihai sözün' söylenmesini sağlanmıştır.

c. 'Nihai söz' ya bir askeri darbe, ya bir askeri müdahale biçiminde oluşturulur. 1960'da doğrudan bir darbe denenmiş, daha doğrusu buna yönelen bir ekip kullanılmış, sonra da tasfiye edilmiştir. 1971'de ise daha demokratik bir biçimle yetinilmiş, müdahale 'muhtırayla' gerçekleştirilmiştir. Sonuç her ikisinde de aynıdır ama, değişmez: işleri istenilen biçimde yürütmediği anlaşılan iktidarlar uzaklaştırılmışlardır, yerlerine daha uysal, daha ılımlı, görünüşte daha ilerici iktidarlar getirilmişlerdir.

Burada, nesnel olarak, şiddet hareketlerinin oynadıkları 'gerekçe' rolüne dikkat isterim. 1960 gençlik hareketleri, komünist etiketli değillerdi, aynı sonucu verdiler. 1971 hareketlerinin komünist etiketli olması, amacı değiştirmez. Nitekim 1968'de Fransa'da değiştirmemiştir, gördük.

Amerikancıyım diye önceleri bas bas bağıran, NATO için canvermeye hazır sağcı iktidarlar, neden istenmeyen iktidar oluyor peki? Bunu hanidir tartışıp duruyoruz ya, yine de iki noktada özetlemeye çalışayım.

a. Uluslararası neden: emperyalizmin Ortadoğu politikası, petrolle Rusya arasında bir sağlık kuşağının gerçekleşmesini öngörmektedir, bu kuşak üzerindeki ülkelerde mutlaka Amerika'ya uysal hükümetler gereklidir, oysa Yunanistan'dan baş-

layıp Hindistan'da biten bu kuşağın ülkelerinden en dikbaşlı hükümetler daima Türkiye'de bulunmuşlardır. Bunları elbet yola getirmek gerekiyordu. Gerekiyor.

b. Dikbaşlılığın nedeni de ulusal etkeni açıklayacak: Türkiye, sanayileşme sürecine girmiştir, girmek istemektedir, bu kuzeye ve güneye açılışını zorunlu kılıyor, bu zorunluluk ise emperyalist sistemin amaçlarına ve programlarına ters düşüyor. O halde, demokratik seçimlerle işbaşına gelmiş de olsa, sağcı ve komünizm düşmanı da olsa, bu uysal olmayan iktidarların devreden çıkarılması gereklidir, bunun için de rejim bunalımları yaratmak gayet elverişli ve denenmiş bir yoldu.

Peki, nasıl yaratacaksın rejim bunalımını? Patlamaya hazır, toplumsal birikimleri kullanarak. Bu birikim Fransa'da Colın Bendit'in başını çektiği goşist bir hareket olabilir, Pakistan'da eski Hava Kuvvetleri Komutanı'nın sürüklediği aşırı sağcı ve dinsel bir 'ulusal ittifak' biçimine girebilir. Türkiye'de sırasında keskin solcu ve eylemci solcu bir hareket, sırasında komünizmi 'gördüğü yerde ezecek' aşırı bir sağcı örgütlenme, sırasında (daha da tehlikelisi) etnik bir bölücülük hareketidir, iş ciddileşirse hepsi birden devreye sokulabilirler, o zaman da iktidardaki hükümet hangi birisiyle uğraşacağım bilemez, zira gücü yetmez, üstelik yine 'sistem' tarafından güvenlik anlayışı da saptırılmış, bu gibi hallerde yasal bastırma yolları yerine iç savaş tekniklerine göre biçimlendirilmiştir.

Gelişmekte olan ülkelerde böylesi iyiymiş, CIA'nın has adamı Bissel 8 ocak 1968 tarihli raporunda böyle diyor, ona da bir göz atalım mı?

6'bissel raporu

27 Ağustos 1977

Richard Bissel, CIA'nın bir tarihteki 'Gizli Hizmetler Direktörü' raporunu 'Haberalma ve dışpolitikayı görüşmek amacıyla kurulan tartışma grubunun üçüncü toplantısında, 8 ocak 1968'de, Harold Pratt Sarayı'nda, saat 17.00'de' okumuş.

Bizi ilgilendiren bölümlerine bir göz gezdirelim mi?

Önce 'mumaileyhin' görevi çerçevesine giren 'gizli faaliyetleri' nasıl sınıflandırdığını aktarayım da, tadına varın:

"... Gizli faaliyetlerin amaçları şunlardır: 1. Siyasal tavsiye ve danışmanlık, 2. Bir kişiye yardım, 3. Siyasal partilere maddi ve teknik yardım, 4. İşçi sendikaları, iş yerleri, kooperatifler dahil özel örgütlenmeleri desteklemek 5. Gizli propagada, 6. Kişilerin özel olarak eğitilmesi ve insan takası, 7. Ekonomik operasyonlar, 8. Bir rejimi desteklemek ya da devirmek için girişilen askeri ya da siyasal operasyonlar..."

Nasıl, sevdiniz mi? Yalnız, Bissel'e göre, gelişmiş ülkelerde maalesef 'meslek ölmüştür', buna karşılık az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler bu alanda geniş olanaklar taşımaktadır. Hadi ondan dinleyelim:

"... Kalkınmamış dünyada gizli haberalma için daha çok fırsat vardır. Zira, oradaki hükümetler o kadar bilgili ve kurnaz değildir, güvenliğe o kadar önem vermezler, ve merkez hükümetin dışında kalan partiler, örgütler ve yurttaşlar arasında yayılmak daha kolaydır. Bu bölgelerdeki casusluğun başlıca amacı Washington'a iç kuvvet dengesi hakkında zamanında bilgi vermektir. Bu haberalma çeşidinin taktik önemi fazladır..."

Bilmem Bissel'in bu dediklerinden sonra, İtalya ve Fransa ile Türkiye arasında, şiddet hareketleri konusunda görülen davranış farkının esaslı bir nedeni daha meydana çıkmış olmuyor mu? İyi ama, insan merak ediyor, az gelişmiş ülkedeki faaliyetlerde hangi yöntemi kullanıyor bunlar. Cevap şu:

"... Bu bölgelerde gerçekten yapılacak çok iş vardır. Kullanılan teknik 'sızma (nüfuz)' tekniğidir. Bu arada gizli operasyonların hep aynı klasik biçimde yürütülmesini savunanlar, sızma taktiğinden dehşete düşmektedirler, çünkü bu taktiğin uygulanmasında standartlara ve ajan seçme kurallarına uyulmamaktadır. Sızma için herhangi bir kimseyi aylıkla çalıştırma yöntemine başvurulmuyor, daha çok yakın ve dostça ilişkiler kuruluyor (bu ilişkileri geliştirmek için para bazen teklif ediliyor, bazen edilmiyor)..."

Tekniği anladık, peki, amaç nedir? Onu da öğrenelim.

"... İç kuvvet dengesine müdahale etmenin amacı (kibarca iktidarı değiştirmek demek istiyor) gizli operasyonlar yoluyla daha etkili, daha kudretli ve belki de daha akıllı müttefikler edinmektir. Genellikle bu yöresel müttefikler yardımın geldiği kaynağı bilirler, ama ne onlar, ne Birleşik Amerika bunu kamuoyuna açıklayamaz. Gizli propaganda ve belirli ekonomik faaliyetlerde kullanılacak ajanlar, paralı görevliler olabilir. Ama daha büyük ve önemli müdahaleler için müttefik-

lerimiz kendi ideoloji ve amaçlarına bağlı olmalıdırlar..."

"... Kuruluş (CIA) bu biçim çalışmalarda kullanabileceği kişi ve araçları bulmakta şaşılacak derecede başarılı olmuştur. Yöresel bir mütteifiği inanmadığı bir amaç uğrunda çalışmaya zorlamak bütün operasyonun etkisini azaltabilir, hatta tamamen mahvedebilir. Öğrenci, işçi ve kültür topluluklarına yapılan yardımların amacı onların faaliyetlerini yönetmek değil de belirli bir tarafa doğru yöneltmek, onları daha kuvvetlendirmek, ve daha etkili bir hale getirmektir."

Son birkaç cümleyi biraz açalım mı?

Diyelim ki, iktidar sağcı, CIA bunu değiştirmek istiyor, 'öğrenci, işçi ve kültür topluluklarından' yararlanacak, bu toplulukların sağcı, solcu, komünist, troçkist, goşist vs. olup olmadıklarına bakmıyor, 'faaliyetlerini yönetmek, işlerine karışmak istemiyor', istediği ne peki, sadece 'faaliyetlerini belirli bir tarafa doğru yöneltmek, onları güçlendirmek, etkili hale getirmek', goşist bir örgüt sağcı bir iktidara elbet karşıdır, elbet onu devirmek ister, CIA onun goşistliğine, komünistliğine karışmaz, sadece' yöneltir, güçlendirir, etkili kılar', istediği müdahale gerçekleşince hem istemediği iktidarı defetmiş olur, hem de gelecek iktidar aracılığıyla kullandığı gençlik işçi ya da kültür topluluğunu duman eder.

(Komünist, Troçkist, goşist, Maocu, ülkücü, İslamcı, Kürtçü vs. bütün örgütlerin, bütün sendikaların, konfederasyonların, çeşitli kültür ve sanat derneklerinin ve 'aidiyeti dolayısıyla' İçişleri Bakanlığı'nın ve Ulusal Güvenlik Kurulu'nun dikkatine sunulur.)

7'kolay bulmaca

28 Ağustos 1977

Sıra geldi sağcılara!..

Gelişmekte olan ülkeleri sistemin çıkarlarına uygun bir denetim altında tutabilmek için 'iç kuvvet dengesini' gönlüne göre ayarlamakta solcu (goşist, Maocu, komünist) örgütleri kullanmayı beceren CIA, aynı ülkelerdeki sağcı (dinci, ırkçı, milliyetçi) örgütleri kullanmayı beceremez mi? Ötesine bile geçer.

CIA Gizli Hizmetler Direktörü Richard Bissel sözünü etti-

ğimiz raporunda konuya eğilmiş hayli ilginç açıklamalar yapmıştır. Soruna nasıl yanaşıyor, hele bir bakın.

"... Örgütün (CIA'nın) dış memleketlerdeki operasyonları sorunu Devlet Bakanlığı'nı ilgilendirir. Bu ülkelerdeki müttefiklerimizin (Amerika hesabına çalışanları anlayın) hep bir Amerikalı, hatta resmi görevli bir Amerikalıyla iş gördükleri bir gerçektir. Bunun nedeni, gizli ajanın hemen daima bir Amerikan hükümeti görevlisi olmasıdır."

"... Diğer taraftan, zor ve zaman gerektiren bir çalışma olmakla beraber, bu ülkelerde resmi olmayan bir gizli operasyon servisi kurmamız hem mümkün, hem de faydalıdır. Bunun gerçekleşmesi için özel örgütlerden yararlanmalı ya da böyle örgütler kurulmalıdır. Bu kuruluşların personeli Amerikalı olmayacağından o toplumlara daha fazla karışabilecekler, Birleşik Amerika'nın adı faaliyetlere resmen karışmamış olacaktır..."

"... Birleşik Amerika, doktrinine inandırılan ve eğitilen o ülkelerin yurttaşlarından daha fazla yararlanmalıdır. Bu kimseler zamanla Amerikalı personel kadar güvenilir ve sadık olabilir. Latin Amerika, Asya ve Afrika ülkelerine eğildiğimiz bu sıralarda, oradaki Amerikan yurttaşlarının faaliyetlerinin sınırlı olduğunu unutmamalıyız. Önerilen ilk değişiklik oralarda resmi olmayan bir gizli faaliyet sistemi kurmaktır. Sonra yabancı uyruklu yurttaşlardan (yani o ülke halkından) ne kadar yararlanabileceğimizi denemeliyiz. CIA yabancı yurttaşları casusluk mesleğinde eğitmeyi başarabilir. Bu kimseler sadece bir operasyon, ya da kısa bir süre için kullanılan ajanlarla devamlı çahşan, casusluğu meslek olarak benimsemiş görevliler arasında bir sınıf oluşturabilirler. Profesyonel ajanlar bir çok operasyonlarda görev alır, örgütün olanakları üzerinde bilgi edinir. Yabancı ülkelerin yurttaşlarına ideallerimiz anlatılarak, eğitilerek ve devamlı bir iş önerilerek casusluğa atılmaları için özendirilebilirler. Amerika'ya sadık kalmaları sağlanmalıdır. Ancak gayesi kendi ülkelerinin çıkarlarıyla çarpışan operasyonlarda asla kullanılmamalıdır. Yine de bu kimselerden yararlanabileceğimiz operasyonlar çoktur. Özellikle Latin Amerika, Asya ve Afrika'da, Amerikan yurttaşları hep yakından izlendiği ve hareketleri sınırlandığı için mahalli ajanlar kullanmak şart olmuştur..."

Şimdi kafanızı bir soru kurcalıyor, biliyorum, diyorsunuz ki o ülkelerde kendi amaçlarına kazanacakları adamları nasıl

bulurlar? Bunu da isterseniz eski CIA ajanları Marchetti ve Marks'ın kitabından aktarayım:

"... Bu gizli hareketlerde CIA ile beraber çalışacak olanları aramak nazik bir iştir; bunlar kuruluşla aynı gayeye inanan kimseler olmalıdır, ya da bu amaca inanmış yönetilebilir insanlar olmalıdır. CIA'nın yönetici subayları kuruluşla beraber çalışacak kimseler hakkında sağlam kanaat sahibi olmalıdır. Yetenekli bir yönetici subay bir ajan sağlamak için el altındaki bütün kaynaklardan yararlanır. (Buraya dikkat) Onun yurt ve milliyet sevgisinin kapısını çalar, onu şımartarak antikomünist (komünizm düşmanı) düşüncelerini kamçılar, ya da para ve kudret ile onu besler..."

Sözü isterseniz yine Richard Bissel'e bırakayım, o pek güzel anlatıyor, sağcıları Amerikan çıkarları için nasıl kullandıklarını:

"... Başlıca görevimiz müttefik bulmak, —hem kişi, hem örgüt— onlarla ilişki kurmak, aynı ilkeler için çalışmalarını sağlamaktır. Gizli operasyonların her ülkede ayrı ayrı planlanması durumu daha iyileştirecektir. Gizli müdahale, birbirini destekleyen ve tamamlayan birkaç operasyona birden girişildiği vakit daha başarılı sonuçlar verir. Gizlice para yardımı yapılan bazı programlar ise, aslında açıkça gerçekleştirilebilirler. Gizliliğin şart olmadığı olaylarda bile, daha çabuk ve resmi olmayan bir biçimde başlatılacağı için, bazı operasyonlar CIA kanalıyla gerçekleştirilmiştir. Bunun bir örneği ilerde ülkesinde etkili bir siyasal lider olacağı tahmin edilen politikacıları saptayıp Amerika'yı tanımaları için uygulanan programlardır. (Liderlerin geçmişlerini şöyle bir düşünün bakalım) Ancak böyle masum programlar bile ABD hükümeti tarafından değil de resmi olmayan kuruluşlarca yürütüldüğü vakit daha başarılı olabilmektedir..."

Şimdi bulmacamız şu: Türkiye'de CIA'nın ülkülerine benzer ülküleri benimsemiş, operasyonel örgütler var mıdır, yok mudur? CIA, Amerikan yurttaşı görevlileriyle yaptıramadığı bazı marifetleri Türk yurttaşı kişi ve örgütlerle gerçekleştirmeyi deneyebilir mi, deneyemez mi? Ne suratınızı buruşturuyorsunuz canım, şu gibi kolay bir bulmaca bu.

8'bir taşla iki kuş

29 Ağustos 1977

Geçmiş gün, hangisiydi tam çıkaramıyorum: Halil mi (Akyavaş), yoksa Ferhat mı (Aslantaş), ikisinden birisi TÖS İzmir Şube Başkanı oluyor: bunlar sanırım 1969 seçimlerinden sonra ünlü TÖS boykotunu örgütlediler, gazetede konuşuyoruz, 'bütün Türk solu' bu 'büyük ve etkili eylemin heyecanı içinde' görünse de ben başka havadan çalıyorum, dediklerim galiba şunlar: "AP iktidarı seçimden net bir iktidar olarak çıkmıştır, bu ulusal iradedir. üzerinden daha iki ay geçmeden bürokrasinin böyle bir boykota girişmesi, bu iktidarı devirmez, sarsmaz da, biraz bocalatır; sonunda boykotçu öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun hayatı kayar ya, asıl sorun o da değil, seçimlerle iktidar olmuş bir partiye parlamento dışında muhalefet oluşturup baskı eylemleriyle onu yıkmaya kalkışmak rejim bunalımı getirecektir, rejim bunalımı da askeri müdahaleyi, birilerinin asıl bunu istemediklerinden emin misiniz?

Bu söylediklerim lafta kalmamış, yazılmıştır da! Seçimlerde etkinliğini yitiren sosyalist sol, asıl bürokrasiye dayanan ve 27 Mayıs ilericisi niteliğinde görünen kesiminde ve MDD'ciler arasında, komitacılık ve sokak eylemciliğiyle AP iktidarını devirebilirim, daha önemlisi iktidar olabilirim sanıyordu. Oysa Bissel'in raporunda gördük, 'öğrenci, işçi ve kültür örgütlerine' kancayı taktılar mı, onu kendi amaçları doğrultusunda iş görmekte serbest bırakıyorlar, DEV-GENÇ sosyalizmi gerçekleştirmek için 'sosyalist üsler' kurduğunu, sağcı iktidarı hırpaladığını, 'tepeden inmeci' Avcıoğlu/Selçuk takımı bürokrasinin kilit noktalarında has adamlarının bulunduğunu ve iktidarın çantada keklik olduğunu sanıyor: oysa asıl hesap bunların aracılığıyla istenmeyen sağcı iktidarı bunaltmak, ayrıca solcuları, örgütlenmiş, 'idealleri aynı fakat Türk uyruklu' örgütlerle kapıştırıp, esaslı bir 'askeri müdahale' ortamı yaratarak, sonradan ne hikmetse çoğu CHP yandaşı olan birtakım generallere 'muhtıra' fırsatını yaratmaktır.

Bir kere fırsatı yarattılar mı, gerisi kolay, yeni gelecek iktidar hem istenmeyen sağcı iktidarı süpürür; hem gelmesini kolaylaştırmış hızlı solcu örgütleri de, onların keskin elebaşılarını da dünyaya geldiğine pişman eder.

Bir taşla iki kuş vurmak, acaba başka neye denir?

Türkiye, bugün de, ciddi olarak 'şiddet hareketleri' dosyasını ele almak niyetindeyse, önce emperyalist sistemin kendi içinde oynadığı oyunları ulusal güvenlik örgütleriyle saptamak, aktivitizme ve bireysel terörizme karşı kullanacağı bastırıcı timleri işbirlikçi ve saptırılmış güvenlik anlayışından arındırmak zorundadır.

Herşey açık açık gözlerimizin önünde geçiyor. Aklı olan herkesin şu iktidarı emperyalist sistemin tutmadığını gördüğü ileri sürülebilir ve bu hiç de yanlış olmaz. Bu iktidarın kısmen sisteme yaranmak isteğini de! 'Şiddet hareketleri'ni önlenemez hale bu çelişki getiriyor. Son zamanlarda ha bre ülkücü öldürülüyor, niye, kafaları bozulsun da onlar da yeniden ve bütün şiddetleriyle berikilerin üzerine çullansın, ortalık adamakıllı karışsın diye. Siz bu elektrik kısıntılarının, darlıkların, yoklukların, ıvır zıvırın sadece sağcı üçlü koalisyonun inanılmaz beceriksizliğinden doğduğunu mu sanıyorsunuz Allah aşkına! Peki bu adamlar, sisteme eyvallah ettikleri sürece becerikliydiler de şimdi mi beceriksiz oldular? Şakanın sırası değil. bana sorarsanız, komuta kademelerindeki gizli tartışmanın temelinde de, yukarıda bir yerde, sırası geldiğinde muhtıra verebilecek generallerin bulunmasını sağlamak kaygısı yatıyordu. Oysa Türk Silahlı Kuvvetleri bir kere Mustafa Kemal'in askerlik doktrinine uymak zorunda olduklarından, ikincisi Yunanistan belasını hafife alamayacaklarından şimdi ve önümüzdeki yıllarda gözlerini savunma görevlerine dikmek zorundadırlar. Hem de yüzdeyüz 'ulusal' bir 'savunma' anlayışıyla...

Yalnız üçlü koalisyonun 'demokratik' yollardan sepetlenmesini elbette yeğleyeceklerdir, onun da senaryosu hazır, vaktiyle Demokrat Parti'den Hürriyet Partisi, Adalet Partisi'nden Demokratik Parti nasıl bölünmüşse yeni bölünmeler ayarlanabilir, daha da kolayı üçlü koalisyonun bir üyesi su koyverebilir, baksanıza MHP ile CHP arasında ansızın ilginç yakınlıklar keşfedildi, birisi barışçılık iddialarını inanılmaz kertelere ulaştıradursun, öteki besbelli ilerdeki temaslar için 'kamuoyu oluşturuyor'. Şaşar mısınız, hiç şaşmam, yeni CHP programının çalındığı söylenebilecek kadar MHP programına benzediğini ileri süren Türkeş değil miydi, hem ikisi de bürokrasiye dayanmıyor mu temelde bunların, bürokrasiye bir de şeye... hay Allah, neydi yahu, unuttum.

Sosyalist sol son derece uyanık olmak zorundadır.

allende ne demiş?

1'yararlı okumalar

9 Eylül 1977

(CIA tarafından örgütlenmiş bir komplo ile devrilen ve öldürülen Şili Cumhuriyeti Başkanı Salvador Allende'nin, Santiago'da, 14 Nisan 1972'de yaptığı, Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nı —UNCTAD diye bilinir—; açış konuşmasından).

"... Biz fakir uluslar, ilk olarak, uzun süredir devam eden zayıflığımızı kabul etmek zorundayız. Bu zayıflığın, dünya halklarının eşitsiz çizgilerde gelişmelerine yol açan, eşitsiz ticari ilişkilerin devamına büyük katkısı olduğu açıktır. Örneğin, bazı ulusal yönetici sınıfların, az gelişmişliğin nedenlerine göz yummalarını ele alalım. Bunların kendi refahları, tamamiyle yabancı sömürünün aracıları olma rollerine dayanmaktadır."

"... Ulusal bilincin yabancılaşması da daha az önemli değildir. Ulusal bilincimiz, geri durumumuzu açıklamak için, dünyanın egemen ülkelerinin başkentlerinde hazırlanmış ve bilimsel bir hava verilmiş görüşleri benimsemiştir. Bu tür kuramlar, gelişmekte olan kıtaların kaçınılmaz bir şekilde ekonomik durgunluğa itilmelerini iklim, ırk ya da ırkların karışması gibi, sözde doğal etkenlere bağlıyorlar. Fakat yabancıların sömürgeci ve yeni sömürgeci sömürüleri gibi geri kalmışlığın gerçek nedenlerine hiç önem vermiyorlar..."

"... Bretton Woods ve Havana'da formüle edilen ve Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (Dünya Bankası), Uluslararası Para Fonu ve Genel Gümrükler Anlaşması (GATT) örgütlerinin doğmasına yol açan kavramlar, birkaç egemen ülkenin çıkarlarına dayanan, değişim ticaret ve kalkınma finansmanı sistemleriyle donatılmıştı. Bu örgütler, Batı'nın endüstrileşmiş ülkeleriyle sosyalist dünya arasındaki savaşın kaçınılmaz sayıldığı bir zamanda ortaya çıktı. Her zaman olduğu gibi, ekonomik çıkarlarla siyasal çıkarlar, üçüncü dünya ülkelerini baskı altına almak için, güçlerini birleştirdiler."

"...Bu sistemler ticaret oyununun kurallarını koydular. Gümrükler ve gümrük dışı engeller koyarak, yapısı ekonomik olma-

yan, üretimi ve dağıtımı adaletsiz kendi pazarlarını, üçüncü dünyanın mallarına kapadılar. Mahvedici finansman sistemleri kurdular. Bunun da ötesinde, malların bir yerden bir yere taşınmasıyla ilgili faaliyet ve kuralları belirlediler, taşıma ücretlerini saptadılar, böylece ürünlerin taşınmasında güçlü bir tekel sağladılar. Üçüncü dünya ülkelerini, bilimin ilerlemesine seyirci durumuna soktular ve bize, birçok hallerde kültürel yabancılaşma aracı olan, bağımsızlığımızı artıran teknik bilgiler aktardılar..."

"... Biz fakir uluslar, durumun böyle devam etmesine izin veremeyiz."

"... Ele alacağım ikinci konu dış borçlarla ilgili. Zengin halkların bolluk içinde yaşamalarına çok eski zamanlardan beri, özellikle de son on yıllar süresince katkıda bulunmamıza rağmen, biz gelişmekte olan ülkelerin borcu 70 milyar dolardan fazladır..."

"... Çoğunlukla adaletsiz ticaret sisteminin meydana getirdiği zararları dengelemek, yabancı şirketlerin topraklarımızda kurdukları işletmelerin masraflarını karşılamak, döviz rezervlerimizin spekülâtif yollarla sömürülmesiyle başa çıkabilmek için alınan borçlar, üçüncü dünyanın ilerlemesine en büyük engellerden birisini oluşturmaktadır. Borç ödemeleri üçüncü dünya ülkelerinin sırtına büyük bir yük yüklüyor. Bu borç ödemeleri, az gelişmiş ülkelere gayrisafi kaynak transferlerinin önemini azaltmakta ve ticaret hadlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Artık, yetkili mali kurumlardan ve kredici ülkelerden, borçlarla ilgili ödeme değişikliği ve uygun ödeme süresi ve taksitlerle makul faiz hadleri talebinin anlayışla karşılanması istenmektedir. BM'in bu yolda aldığı karar, aynı zamanda, aynı ülke ve kurumları, üçüncü dünyanın ekonomik ve mali kalkınmasının finansmanı için daha rasyonel yolları incelemeye davet etmiştir."

"... Fakir ulusların ihtiyaçlarıyle zengin ulusların büyük üretim kapasiteleri arasında, ekonomik olarak yaşayabilecek eşitliğin kurulabilmesi için ciddi çalışmalara girilebilmesi son derece önemlidir. Bir barış stratejisiyle çözüm sağlanabilir, şimdiye kadar savaş malzemesi ve savaşlara harcanan miktarın önemli bir yüzdesi insanlığın gelişiminin türdeş olmasını sağlayacak bir fona, silahsızlanma seviyesinde yatırılabilir. Bu fon, fonun bulunduğu ülkede işletmelere uzun vadeli borç vermede kullanılabilir. Her yıl savaş ve silahlanma için yapılan harca-

malar 220 milyar doları geçtiğinden gerekli miktardan daha fazla potansiyel kaynak var demektir."

(Hey koca Ailende, hey!)

2'yararlı okumalar

10 Eylül 1977

(Biliyorum. Allende'den aktardığım parçaları okudukça, alttan alta ülkemizle ilgisini sezmiş olsanız da, bunu neden güncel saydığımı merak ediyorsunuz; sonunda dikkatinize sunacağım haber, Şili Başkanı'nın uyarılarını gözler önüne sermeme neden gereksindiğimi açıklamış olacak.

Ama önce, siz yine onun dediklerine bir kulak verin)

"... Geçmiş elli yılın tarihi, az gelişmiş ülkelerin bu ülke halklarının günlük ekmeği demek olan temel kaynakların, özgürce işlenebilmesini önlemek için planlanmış dolaylı dolaysız ekonomik ve askeri baskı örnekleriyle doludur. Bunlar, bunun acısını çekenler için zalimce, bunları kullananlar için ise küçük düşürücüdür. Meksika, Orta Amerika ve Karayipler bu baskıları bilmektedir. (...)"

"... Şili, ihracatının yüzde yetmişinden fazlasını sağlayan temel kaynağı bakırı millileştirmiştir. Tüm etki ve sonuçlarıyla millileştirme sürecini halkın en açık ve belirgin bir biçimde açığa vurmuş olması ve bu işin ulusun anayasasında yazılı kararlara tam uyularak yürütülmesi sayesinde çok fazla bir yük taşımak zorunda kalmadık. Madenlerimizi sömüren yabancı şirketlerin yatırım değerlerinin birçok katı kâr elde etmiş ohnaları nedeniyle az bir yükle kurtulduk. Bizim zararımıza olarak büyük servetler edinen, varlıkları ve yolsuzluklarıyla kıyamete kadar bize yük olmayı sürdürebileceklerini varsayan bu şirketler kendi devlet kurumları da dahil olmak üzere, her türden gücü ülkemizde ve başka ülkelerde Şili'ye ve ekonomisine saldırmak ve yaralamak için harekete geçirmişlerdir."

"Bize yapılan baskılar arasında 'adem-i müdahale' ilkesini çiğneyen iki tanesini belirtmeksizin bu tadsız konuyu bırakmak istemiyorum. Birincisi, Şili'nin dış borçlarını ödemesi için yeni koşullar ve süreler elde etmesini önlemeyi amaçlamıştır. Bize borç veren ülkelerin buna izin vereceklerini sanmıyorum.

Dost ülkeler halkımızın hayat süzeyini daha da düşürmek istemeyeceklerdir. Böyle bir şey haksızlık, acı bir adaletsizlik olurdu. İkinci tür baskı ise, Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası'nın en güçlü üyelerinden birinin (ABD) dış yardımla ilgili olarak kabul ettiği bir yasa gereğince, bu bankaların Şili'ye yapacakları mali yardıma, bakırın millileştirilmesini mümkün kılan anayasal ilkeleri kaldıracak politikaların uygulanması koşuluyla izin vermesi. Bu bankalardan biri Birleşmiş Milletler'e, diğeri de Amerika Devletleri Örgütüne (OAS) bağlıdır ve resmi ilkeleri ve amaçları bu tür koşulları kabul etmemelerini gerektirir."

Allende, 'emperyalist sistemin' gerek teknoloji gerekse finansman alanında kalkınmakta olan ülkelere dolaysız, ya da uluslararası banka ve kuruluşlar aracılığıyla uyguladığı amansız baskıyı, bu sözlerle özetledikten sonra, şunları ekliyor:

"... Eğer bu politikalar uygulanırsa, kalkınma için uluslararası işbirliğine öldürücü bir darbe indirilmiş olacaktır. Bir çok ülkenin işbirliği çabasıyla ellerinden gelen katkıyı yaptıkları çok ülkeli finansman sistemlerinin temeli yıkılacaktır. Bu tür politikalar, dünya çapındaki bir dayanışma düşüncesinin yıkılışını göstermekte ve ticari bir düzenin gizli amaçlarına ışık tutmaktadır. Buysa yüz yıl geriye gitmek demektir."

Şimdi gelelim, Dünya Bankası, Para Fonu, yabancı teknoloji konularında bu aydınlatıcı sözlerden sonra, Milliyet'e Brüksel'den M. Ali Birand'ın verdiği habere. Dehşetle ve ibretle okumanız için, aynen aktarıyorum:

"Uluslararası Para Fonu (IMF)'nun önümüzdeki günlerde Türkiye'ye gelmesi beklenen heyetinin açılacak kredilere karşı uygulanmasını isteyeceği sıkı ekonomik önlemleri saptayacağı bildirilirken, Ankara'nın bir süre öncesine kadar direndiği Para Fonu'nun koşullarına itirazdan vazgeçtiği belirtilmektedir."

"Brüksel'deki ekonomik çevreler, Amerikan Time dergisindeki bir haberi doğrular şekilde konuşmakta ve 'Ankara Para Fonu'nun saptayacağı tedbirlere karşı direnme göstermişti. Ancak, içinde bulunduğu durumdan kurtulmanın tek yolu olarak Fon'un çizeceği koşulları kabul etmeye sonunda inandırılmıştır" demektedirler. Amerikan Time dergisinin son sayısındaki haberde de aym şekilde Türkiye'nin itirazlarından vazgeçirildiği belirtilmektedir."

(Şimdi külahınızı önünüze koyun, bir Allende'nin dediklerini düşünün, bir de bu haberin içerdiği anlamı! Eğer Brüksel'-

len verilen Time'ın yazdığı haber doğru sa, sağcı iktidar, bütün milliyetçilik iddialarına rağmen, bir kere daha 'sistemin' önünde gerilemiştir, bir; 'sistemin' önerileriyle durumu düzeltmesi olanak dışıdır, iki; MSP de yumuşama yoluna girmiştir, üç; böylelikle belki üçlü koalisyon 'istenmeyen sağcı iktidar' olmaktan kurtulmayı ummakta, fakat Türkiye'yi Allende'nin ne güzel işaret ettiği zor duruma sürüklemektedir, dört.)

3'yararlı okumalar

11 Eylül 1977

(Kim hatırlamaz, sağcı iktidarlarımızın ağzında 'ithal ikamesine dayalı endüstriyel kalkınma' uzun süre çiğnenmiş bir sakız olmuştur, bu kalkınma modelini aslında 'Amerika' benimsetiyordu onlara, zamanla cılkı çıkmadı değil, fakat hâlâ sanayileşmeyi böyle bir soytarılık zannedenlerin az olmadığını sanıyorum. Salvador Allende'nin 14 Nisan 1972 tarihli konuşmasından aşağıya aktaracağım bölüm, acaba böylelerinin gözünü açmaya yeter mi?)

"... Bu toplantının dikkatini, üçüncü dünyanın çağdaş bilim ve teknolojiden faydalanma gereksinmesine çekmek istiyorum. Şimdiye kadar karşılaştığımız engeller, az gelişmişliğimizin belirleyicilerinden biridir."

«Genel bir kalkınma sürecinin temel bir parçası olan sanayileşme, bir ülkenin bilimsel ve teknik yaratıcı kapasitesiyle yakından ilgilidir. Endüstriyel kalkınma, böylece ekonomik büyüme düzeyi ne olursa olsun, her bölgenin gerçek özelliklerine göre ayarlanabilecektir.»

«Bugün, bağımlılık tarihimizin bir sonucu olarak, teknoloji yaratma kapasitemiz yeterli olmaktan uzaktır. Örneğin, bizim araştırma projelerimiz, endüstrileşmiş dünyanın kuramsal modellerini izlemektedir. Bizim kendi ülkelerimizin gerekleri ve gerçek koşullarından çok gelişmiş ülkelerinkinden etkilenmiştir.. Gittikçe daha sık görülen bir olay şudur: Binlerce bilim adamı di ülkelerini terketmektedir. Fikir ve vasıflı personel ihraç ediyoruz, teknoloji ve bağımlılık ithal ediyoruz.»

«Teknolojik bağımlılığımıza son verebilecek bir çözüm zor, yavaş ve masraflı bir süreçtir. İki olasılıkla karşı karşıyayız." raflı bir süreçtir. İki olasılıkla karşı karşıyayız.»

«Bir taraftan endüstriyel kalkınmamızı yabancı yatırım ve teknolojiye dayandırmaya devam edebilir, bizi sömürge durumuna düşmekle tehdit eden bağımlılığımızı fazlalaştırabiliriz. Latin Amerika, ithal ikamesine dayalı bir endüstriyel kalkınma politikasından kaynaklanan uzun bir iyimserlik dönemi yaşamıştır.. Diğer bir deyişle daha önce ithal edilen malların, ülke içinde üretilmesi için, fabrikaların kurulmasını desteklemiştik. Bu faaliyeti güçlendirmek için maliyeti yüksek desteklemeler de yapmıştık: Döviz kolaylıkları, gümrük korumaları, ülke parasıyla borçlar ve ülke dışından sağlanan finansman için ülke garantisi...»

«Deneyler, genellikle çok uluslu şirketler tarafından desteklenen bu tür sanayileşmenin yeni sömürgeciliğin yeni bir aracı olduğunu göstermiştir. Bunun zararlı bir etkisi de önemi gittikçe artan, kendi çıkarlarıyla özleştirdiği için yabancıların çıkarlarını korumakta olan bir işletmeci-teknisyen kesiminin ortaya çıkmasıdır.»

«Toplumsal etkileri daha da ciddi olmuştur. İleri teknoloji kullanan büyük endüstriyel fabrikalar, önemli işsizlik ve eksik istihdam sorunları doğurmakta ve küçük ve orta büyüklükteki ülke için sanayi kurumlarının iflasına yol açmaktadır. Ancak sınırlı sayıda bir ayrıcalıklar grubunun kullanabileceği dolaylı olarak kültürümüzün değer ölçülerine aykırı tüketim alışkanlıkları ve şekilleri yaratan tüketim malları sanayilerine yönelme eyleminden de söz etmek gerekmektedir.»

«Diğer olasılık ise, kendi bilimsel ve teknolojik kapasitemizi yaratmamız ya da güçlendirmemizdir. Bu arada uluslararası topluluk tarafından, güçlü bir biçimde desteklenerek bilgi ve endüstriyel yöntem transferine başvuracağız ve faaliyetlerimizi insanı temel araç kabul eden insancıl bir felsefeye dayandıracağız.»

«Şimdiki durumda bu transfer değişik görünümlerde ortaya çıkan bir mal ticareti şeklindedir: Teknik yardım malzeme, üretim süreçleri vs. Bu ticaret, satın alıcı ülke için son derece aleyhte olan koşullarla gerçekleşmektedir. Özellikle ülke azgelişmiş ise. Örneğin, 1968 yılında Latin Amerika teknoloji satın alınak için 500 milyon dolardan fazla harcama yapmıştır.»

«Bu koşullar ortadan kaldırılmalıdır. Kendi gereksinmelerimize ve kendi kalkınma planlarımıza uygun teknolojiyi seçebilmeliyiz.»

«Allende neredeyse bizim son otuz yıllık kalkınma serüve-

nimizi anlatıyor. Şili'de giriştiği deneyle de kalkınmakta olan ülkelere bağımsız kalkınma yolunu göstermeye çalışıyordu, sonucu biliyorsunuz; emperyalist sistem, onun 'ortadan kaldırılmalıdır' dediği koşulları sürdürebilmek için Allende'nin kendisini ortadan kaldırdı.)

4'gün, karar günüdür

12 Eylül 1977

...Olur mu canım, belleğinizi yoklayın biraz, siz şu sözleri bir yerden hatırlayacaksınız:

«Türkiye Cumhuriyeti'nin yüksek yönetim kademeleri, 1940'lardan beri süren koşullanmanın etkisiyle, emperyalist sistemin kısır döngüsünden başka çıkış yolu göremez, onların sağlayacağından, başka olanak bulamaz gibidir. Ufukları, siyasal olarak da, toplumsal ve ekonomik olarak da, savunma düzeyinde de, otuz yılın birikimiyle biçimlenmiş! Sonunda ulaşılan yer bir çıkmaz, ulus için ters bir yer de olsa, çareyi yine «sistemin» içinde aramaya zorluyor onları. Daha da güzeli, birileri çıkıp aksini söylerse kuşkuyla bakmalarına, bilinmez hangi karanlık amaçların ardında saymalarına yol açıyor..»

Hatırlayamadınız mı, hadi ben söyleyeyim: Geçen Mayıs'ın 11'inde **'Sözüm Meclis'ten dışarı'** başlığı altında ben yazmıştım. Öyleyse altını neden mi çiziyorum, zaten onu konuşacağız.

Dışişleri Bakanlığı'nda, yurt dışında görevde bulunan bazı önemli diplomatların da katılacağı bir toplantı yapılmışdı, ucundan kıyısından basına bir iki haber sızdı, üzerinde durduk. Durulmayacak gibi miydi ya, Türkiye'nin NATO, Ortakpazar vs. gibi batılı örgütler içindeki yeri ile üçüncü dünya ve doğru ülkeleri arasındaki yerini ele alan bir rapor hazırlandığı öne sürülüyor, 'genç hariciyecilerin bu raporda ülkemizin daha çok 'siyasal birtakım nedenlerle girdiğimiz angajmanlar yüzünden ekonomik çıkarlarımızı kollayamadığımızı belirttikleri' ortaya konuyordu Türkçesi, Dışişleri yıllardır süren hâb-ı gafletten uyanmıştı bu habere bakarsanız, ya da uyanmak üzereydi, söz gelişi UNCTAD toplantılarında Türkiye'nin batılılar yani emperyalist ve zengin ülkeler safında görülmek gibi bir garabet içinde olduğunu saptamış, ekonomik olarak üçüncü dünya ülkele-

riyle kurmak ve geliştirmek zorunda bulunduğu ilişkileri bu durumun fena halde baltaladığını farketmişti. Besbelli, hanidir gelip durduğumuz dört yol ağzında, hangi dönemeci döneceğimizin araştırması olacaktı bu toplantı.

Hadi önemini örnekle somutlaştıralım: UNCTAD, son günlerde Başkan Allende'nin sözleriyle de ilişmiş olduğumuz bu örgüt, Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı demek oluyor: amacı zengin ülkelerle yoksul ülkelerin arasını bulmak, yoksullara bir kalkınma bir yükselme çıkışı aramak! Üçüncü dünya ülkeleri, örgütün Lima toplantısında 77'ler bildirisi diye bir bildiri yayınlıyor, özet mözet, şimdiye kadar dünyayı zengin ulusların sömürdüklerini, bundan böyle, yoksulların kalkınmasına yardımcı olmaları, gerektiğini belirtiyor. Lima bildirisi ünlüdür, şöyle sözler vardır içinde, Türkiye Müdafaa-i Hukuk Türkiye'si olsa, kimbilir nasıl benimser, altına imzasını basardı:

«...Her ülkenin kendi doğal kaynaklarını ekonomik kalkınması için ve halkının iyiliği doğrultusunda özgürce kullanabilme hakkının tanınması! Bu hakkın kullanılmasını kısıtlamak için herhangi bir dış siyasal ve ekonomik tedbir ve baskı, Birleşmiş Milletler Anayasası'nda kabul edilen, ulusların kendi kaderlerini kendilerinin tayin etme ve müdahale etmeme ilkelerinin çirkin bir şekilde çiğnenmesi demektir ve bu durum devam ettiği takdirde, uluslararası barış ve güvenliğe bir tehdit oluşturmaktadır.»

Emperyalist sistemin, kalkınmakta olan ülkelerin doğal kaynaklarını sömürmek amacıyla, ne türden siyasal ve ekonomik baskılar yaptığını, anlata anlata bitiremiyoruz. Hal böyle olunca, UNCTAD'da Türkiye'nin yeri neresidir? En başta baskıya uğrayan biz olduğumuza göre, üçüncü dünya ülkelerinin, sayısı bugün yüzü geçmiş olan 77'lerin yanı değil mi? Anladığım kadarıyla Dışişleri'ndeki «Genç Hariciyecilerin» raporu da bunu belirtmek istiyor, diyor ki enayiliğin alemi yok, hem Batının baskısı altındayız, bu yüzden üçüncü dünyaya açılmak zorunu duyuyoruz hem de uluslararası forumlarda Batılılarla aynı kabağa üflüyoruz, bu elbette bizi Üçüncü dünya ülkeleri arasında iki paralık ediyor, aman buna bir çare!

Birleşmiş Milletler'deki daimi temsilcimiz çareyi bulmuş, bir harika, «Batıdan ayrılmaya gerek kalmadan» 77'ler diye anı-

lan üçüncü dünya ülkeleri ile daha sıkı ilişkiler geliştirebilirmişiz; gördünüz mü siz parlak zekayı, hanidir söyler dururum bizim çoğu diplomatlarımızın dışarıda Türkiye'yi ve çıkarlarını mı korudukları yoksa içerde «sistemin» çıkarlarını mı savundukları belli değildir diye, alsana bir örnek daha! Öteki daimi temsilcilerimizin ileri sürdükleri farklı mı, yoooo 'ekonomik bazı çıkarlar peşinde koşulurken siyasal baskı altına girilebileceğini belirtmişler' Allah Allah, sanki tarihimizde şu içinde bulunduğumuz boktan baskı döneminden daha katmerlisini yaşamışız gibi, bundan beteri olur mu yahu?

Gün karar günüdür ya, onlarda o yürek nerede?

aç kapıyı bezingân başı!

1' kılavuzu «para fonu» olanın

27 Eylül 1977

(Bakın, sonra söylemedi demeyin: bu yazının altında bir hınzırlık var, bakalım bitirmeden kestirebilecek misiniz?)

Başbakan diyor ki, dış ticaret açığımız bir milyar ikiyüz milyon doları bulmuştur, işsizlik oranı yüzde 15'e, enflasyon oranı ise yüzde 30'a ulaşmıştır. Ekonomik bunalımı hafifletmek amacıyla bir önlem paketi uygulamaya konulmaktadır, buna göre kamu harcamalarında yüzde 20 kadar kısıntıya gidilmiş, temel maddelere ise yüzde 40 ile yüzde 100 arasında değişen zamlar yapılmıştır.

Başbakan sözlerine şunları eklemiştir: «Kemerleri sıkma politikası adını verdiğimiz bu önlemler bazı firmaların iflasına yol açabilir, hükümetin denetiminde bulunan ve borç içinde yüzen bazı firmaların iflas kararı almalarına izin verilerek rasyonel çalışmayan kamu firmalarının yapay yollarla yaşatılmasından vazgeçilecektir.. Ayrıca, mali bakımdan büyük çıkmaz içinde bulunan, ancak iflas yoluna gitmeyen kuruluşların, işçi sendikalarıyla aralarındaki mevcut sözleşmeleri askıya alabilecekleri, ücretlerde indirim yapabilecekleri, gereksiz gördükleri personeli işten çıkarabilecekleri açıktır.»

Başbakan sözlerini şöyle bitirmiştir: «**Ekonomik bunalımın sonucu demokrasinin yıkılmasını istemiyorsak, bu zorunlu önlemleri almalıyız ve uygulamalıyız.**»

Başbakan'ın ulusal ve uluslararası kamu oyuna açıkladığı bu acı gerçeklerden sonra, Merkez Bankası Genel Başkan Yardımcısı, alınan önlemleri ve bu önlemlerin asıl amacının ne olduğunu şöyle açıklamıştır.

a. Paranın değeri yüzde 18 oranında devalüle edilmiştir. Ayrıca her ay yüzde bir oranında devalüe edilmeye devam olunacaktır. Her türlü faiz oranı yüzde 4'den yüzde 4,5'a çıkarılmıştır. Tüketim mallarına ilişkin borçlanmalardan yüzde sekizlik bir ek faiz alınacaktır. Binalardaki ipoteklerde ise ödenecek faiz yüzde 2 oranında yükseltilmiştir.

b. Yeni ekonomik önlemler Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) yeniden 50 milyon dolar borç vermek için öne sürdüğü istekleri karşılamaktadır. Uygulamaya konulması, Para Fonu'ndan bu miktarda bir kredinin elde edilmesine yardımcı olacaktır. Para Fonu'nun fikrine göre, ülkenin ekonomisini canlandırabilmek için hükümetin aldığı önlemleri almak gerçek zorunluydu.

Başbakan böyle diyor, Merkez Bankası Genel Başkan Yardımcısı bunları açıklıyor ama, önlemler paketinin uygulamaya konulması, ülkenin üzerine görülmemiş bir zam dalgasını çökertiyor. Son olarak, piyasadaki tüketim taleplerini kısmak amacıyla dayanıklı ev araçlarına büyük oranda zamlar getirilmiştir. O kadar ki, küçük boy bir renkli televizyon alıcısının fiyatı 25.000 liraya, bir mutfak fırınınki ise 12.500 liraya fırlamıştır. Halk pahalılıktan, birbiri ardınca gelen zamlardan ne yapacağını bilmez haldedir.

Şimdi diyorsunuz ki, bir iki fiyat hariç, kardeşim biz bunları biliyoruz, çünkü yaşıyoruz. Yanıldınız, zira tepeden aşağıya bu anlattıklarım Türkiye'yi değil, Portekiz'i anlatıyordu. Konuşan Başbakan Portekiz'in sosyalist başbakanı Mario Soares'di. Merkez Bankası Genel Başkan Yardımcısı ise Portekiz Merkez Bankası Genel Başkan Yardımcısı Contancio, Operasyon, hanidir bizimkine benzer sıkıntılar çeken Portekiz'de yapılmış, ülkenin Para Fonu'ndan kredi sağlayarak ekonomisinin canlandırılması ve kurtarılması öngörülmüştür.

Portekiz, bize epeyce benziyor. Endüstrileşmeye başlamış, kırsal kesimde ağalar etkin, NATO'da Amerika'nın vazgeçemeyeceği önemli bir üye, uzun yıllar süren otoriter bir rejimden he-

nüz çıktı (bir askeri darbeyle) sonraki rejim Komünist Partisi lideri Cunhal'ın iktidarı ele geçirme planları yüzünden sağdan şiddetli tepkilere yol açtı, bu da iktidar ılımlı ve özgürlükçü Soares'in ele geçirmesini sağladı. Soares başlangıçta sosyalist, özgürlükçü ve bağımsız bir çizgi izler gibi görünüyordu ama, Ruslarla Amerikalılar arasında büyük olasılıkla Angola'ya karşı batılılara bırakılan Portekiz'de, giderek Amerikancı solculuğa, Willy Brandt, Olaf Palme, Bülent Ecevit cizgisine yattı, o gün bu gündür de Portekizi canlandırmak Portekiz ekonomisini diriliğe kavuşturmak için Dünya Bankası'nın, Avrupa Konseyi'nin ve Ortakpazar'ın nihayet Para Fonu'nun tavsiyelerini yerine getire getire bir hal oluyor, yine de iki yakasını kavuşturamıyor.

Görüyorsunuz ki, 50 milyon dolar kredi için devalüasyon dahil IMF'in istediği herşeyi, -Kamu kuruluşlarını iflasa sürüklemek, işsizlik artırmak, yatırımları durdurmak pahasına- yapmış, halk şimdiden pahalılığın cehenneminde cayır cayır yanıyor. Kısadan hisse: bizim iktidarın 'önlem paketi'ni Portekiz'in kisiyle karşılaştırın, sahiden kredi almak peşindelerse devalüasyon'un eli kulağında olmak gerekir. Ama kılavuzu Para Fonu olanın burnu boktan kurtulmaz, çünkü...

2'kuşkusu kalan varsa

28 Eylül 1977

Gülten diyor ki, yahu bu Portekiz dalgasını nereden çıkardın? Çıkarırım zahir, 'sistem'in az gelişmişlikten sıyrılmak üzere olan, iç pazarı genişleme yeteneği gösteren, ufak ufak sanayileşme yoluna düzülmüş 'denetimindeki' ülkelere uyguladığı aşağılık politika için «esaslı» bir örnektir. Şurada epeydir bu uluslararası kredi kuruluşlarının ne türden örgütler olduğunu araştırdık durduk, Allah bilir, kazığını yemiş devlet başkanlarından, başbakanlardan aleyhinde az da söz dinlemedik. Hâlâ da kuşkusu olanlar varsa diye, dosyaya iki belge daha katıyorum.

Hazır mısınız?

Bütün dünyada ciddiliğiyle, verdiği haberlerin doğruluğuyla ün yapmış olan **Le Monde** gazetesi, Uluslararası Para Fonu'ndan söz ederken şunları söylemektedir.

«...**Uluslararası Para Fonu (IMF) kredi verirken, şartları**

sanayi ülkelerinin işine gelecek şekilde düzenlemiş, kolaylık adı altında yoksul ülkelerin karşısına engeller dikmiştir. Adına 'Wit teven Kolaylıkları' denilen kurallar gereğince Uluslararası Para Fonu'nun 10 milyar dolarlık kredi hakkından yararlanacak ülkelerin fon tarafından ileri sürülmüş bulunan koşulları kabul etmesi gerekmektedir...»

«...Uluslararası Para Fonu'nda çalışan ve çoğunluğu Avrupalılardan oluşan maliyeciler ve iktisatçılar kredileri kendi ülkelerine dağıtırken, kredi isteyen yoksul ülkelerin fondan yararlanabilmesi için onları devaluasyon yapmaya zorlamakta ve ekonomilerinin işleyişine müdahale etmektedir.

İkinci belge, 'pahalılık, işsizlik ve faşist baskılara karşı ortak eylem birliği'ne girişmiş onbir demokratik kitle kuruluşu adına yapılmış bir basın toplantısından geliyor. Aynen aktarı yorum:

«...Uluslararası sermayenin denetiminde olan ve uluslararası sermayenin çıkarları doğrultusunda davranan IMF (Para Fonu) özellikle az gelişmiş ülkelere kredi verirken daima birtakım öneri ve koşullar öne sürmektedir. 1970 yılında Türk lirasının yüzde 66,6 oranında devalüe edildiğinde yine IMF'in tavsiyelerine uyulmuştur. Fona üye 97 az gelişmiş ülkenin kotaları (fona katılma payları) toplam fon kotalarının ancak yüzde 27'si kadarken, geriye kalan yüzde 73'lük kota ise gelişmiş 26 ülkeye aittir...»

«Amerika Birleşik Devletleri'nin kotası, tek başına toplam kotaların yüzde 23'ü, İngiltere'ninki yüzde 10'udur Görülüyor ki, IMF'in yönetimi Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'nin denetimindedir ve de bu iki ülkenin onayı ile verilmektedir..»

Siz buna kısaltılmış olarak 'sistem'in denetiminde diyebilirsiniz, farketmez.

Bir kere daha niteliği 'tescil edilmiş' olan Para Fonu, Türkiye ile pazarlığından memnun mudur değil midir?. Zam paketi açılalı, önlem paketi gözler önüne serileli, Portekiz halkının IMF'nin isteklerine göre sineye çekmek zorunda kaldığı önlemler ve zamlara benzer bir sıra zam ve önlemin uygulamaya konulduğunu görmekteyiz. (Hadi içinizden birisi çıksın da hiç benzemiyor desin, biz de ona koca bir aferin çekelim) Görmekteyiz ya heyet Türkiye'den gittikten sonra, gerek uluslararası ajansların, gerekse bizim başının verdiği' haberlere bakarsanız, üçlü koalisyonun sağcı iktidarı ile 'sistem'in Para Fonu 'tam bir mütabakata varamamışlardır.

İşin içindeki hinoğlu hinliği iyice deşebilmek amacıyla, doğrusu, bu mutabakatsızlığın üzerinde daha ayrıntılı durmaya hevesleniyorum, iyi kötü onu da yapacağız elbet şimdilik haberlerin bir özetini vermekle yetineyim.

a. Genel olarak IMF yapılan görüşmelerde önemli sayılan bazı noktalarda görüş birliğinin sağlanamadığını belirtmiştir, bunun sağlanabilmesi amacıyla bir ya da birkaç 'ziyaretin' daha yapılması söz konusu olabilecektir .(Maliye Bakanı da oralara gidecekti galiba, öyle mi?)

b. Geriel başlıklar olarak ele alınırsa görüş birliğinin sağlanamadığı noktalar şunlardır. Türk Lirasının uluslararası değeri (yani devalüasyon), talebin frenlenmesi (besbelli ithalatın kısılması), kamu yatırımlarının oranı ve hızı (yani sanayileşmeye paydos).

c. Bir de IMF'nin masrafları kısmak yolunda; Türkiye'ye, askeri harcamalarını asker sayısını azaltarak indirmesi önerisi var ki bayıldım, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin tasarruf gayesiyle küçültülmesinden en çok kim sevinir dersiniz, Ruslar mı yoksa NATO'dan müttefikimiz (!) Yunanistan mı?..

Hey babam hey, bu herifler bizi bütün bütün enayi sanıyorlar besbelli! Ama bunu asıl işin ayrıntısına girdiğimiz zaman göreceğiz. Hele Amerikan Associated Press Ajansının haberinde IMF tarafından Ankara'ya benimsetilmek istenildiği belirtilen koşullar, zavallı soares'in baş eğdiklerinin tıpkısı!.

3'takke düştü kel göründü

29 Eylül 1977

Seçimlerden önce Amerikan iş çevrelerinin organı **Executive Intelligence Review**, Türk ekonomisine ayırdığı 'özel hizmet raporu' için Chase Manhattan Bankası'nın bir yetkilisine 'Duyduğuma göre sizler Türklerden yüzde elli oranında bir devalüasyon istemişsiniz, doğru mu?' diye soruyor, kelimesi kelimesine şu karşılığı alıyordu:

"-Yüzde 50 mi? Yüzde 75 demek istiyorsunuz! Belki bunun da üzerinde fakat en az yüzde 75 oranında olması lâzım. Etkili ve yıkıcı olması gerekiyor."

Bunu sinek pislemedik bir yere yazın!

Para Fonu heyeti, Türkiye'ye gelip gittikten sonra Amerikan Associated Press Ajansı Ankara kaynaklı bir haberinde, heyetin Türkiye'nin aldığı önlemleri yetersiz bulduğunu bildirmiş, uyuşmazlığın temelde şu üç konu üzerinde olduğunu dünyaya yaymıştır.

"a. IMF Türk Lirasının düşürülmesini ve bunun yanısıra başka önlemlerin alınmasını istemiş, Türk hükümeti ise bu sırada böyle bir girişimde bulunmak istemektedir."

"b. IMF temsilcileri tasarrufu teşvik, arz ve talebi azaltmak için alınan önlemleri yetersiz bulmuştur. (...) IMF heyeti talep artışlarım ve bunun doğuracağı enflasyonist çıkışı önlemek için bir süre ücret artışlarının durdurulmasını önermiştir."

"c. IMF Türkiye'nin 1977 yatırım proğramım çok iddialı bulmuştur. IMF Türkiye'nin döviz durumu göz önüne alınarak yatırımların kısıtlanmasını istemiştir."

Aynı günlerde, Hürriyet, Ankara kaynaklı bir haberinde IMF'nin Türkiye gezisinden sonraki raporundan söz ederken şunları belirtiyordu.

"Türkiye'nin izlediği ekonomik politika gerçekçi kur sistemine dayanmamaktadır, yapılacak bazı operasyonlarla gerçekçi kur sistemine dönülmelidir, diyen IMF teknisyenleri, Türkiye'nin dış ticaret açığının büyük olduğunu, bunun ihracatla karşılanabileceğini, ihracaatı artırmak içinse devaliiasyonun başta geldiğini belirtmişlerdir."

Bunu da sinek pislemedik bir yere yazın!

14 eylül tarihli Milliyet ise, yine Ankara kaynaklı bir haberinde şu başlığı kullanmıştı: «MSP razı olursa yüzde 8-12 arasında kur ayarlaması yapılacak.» İlginç değil mi? Hadi bu haberden de bazı satırları dikkatinize sunayım:

"...IMF teknik heyeti özellikle Türk parasının değerinin düşürülmemesini büyük bir eksiklik olarak nitelemiştir..."

"...Öte yandan MSP'nin Türk parasının değerinin Bakanlar Kurulu kararı ile düşürülmesine kesinlikle karşı çıkması üzerine Maliye Bakanlığı kendi yetkisine dayanarak 'kur ayarlaması' tebliği hazırlamıştır. IMF raporunun kaleme alınmasına başlamadan yürürlüğe konulması istenen bu tebliği ile Türk parasının değeri yüzde 8 ile 12 arasında düşürülmek istenmektedir. Ancak Maliye Bakanı Bilgehan'ın bu konuda Başkanlıklararası Ekonomik Kurul Başkam Erbakan ile görüşeceği ve onun onayı alındıktan sonra tebliğin yürürlüğe konulacağı öğ-

renilmiştir. Bu düşürmenin IMF heyetinin izlenimlerini olumlu yönden etkileyeceği sanılmaktadır.»

21 eylül tarihli Cumhuriyet'te Yalçın Doğan, yüzde onluk devalüasyonun gerçekleştiğini herkesten önce kamuoyuna duyurmuş, bu arada şu ilginç saptanmayı yapmıştır:

"...IMF'in önerileri arasında taban fiyatlarının düşük tutulması, kamu kesiminde temel mallara bir dizi zam yapılması ve yüzde 30 dolayında bir devalüasyon bulunduğu ortaya çıkmıştır. İkinci Cephe hükümeti IMF'in önerilerine uyarak taban fiyatları düşük tutmuş, bir süre önce açıklanan zamları gerçekleştirmiştir. Devalüasyon konusunda ise cephe hükümeti içinde AP/MSP anlaşmazlığı çıkmış ve hükümetin çyilimi önerilen devalüasyonu bir kerede yapmak yerine zamana yayarak küçük oranlarda gerçekleştirmek olarak belirmiştir.

"Bu karar gereğince IMF'in devalüasyon önerisi küçük ayarlamalarla gerçekleştirilmeye başlanmış ve Türk Lirası Dolara karşı yüzde on değer kaybına uğramıştır. Bu oran cephe hükümetlerinin 2.5 yılı aşkın süredir uygulaya geldikleri küçük oranlı devalüasyonların en yüksek oranlısını oluşturmaktadır. Cephe hükümeti döneminde Türk lirası böylece Dolara karşı toplam yüzde 33.5 gibi bir değer kaybına uğramış bulunmaktadır."

Eveeet, takke düştü, kel göründü. İşlerin cereyanı Portekiz'de yapılanlara pek benziyor, galiba aynı sırayı da izliyor. 'İstenmeyen' sağcı iktidarın müdafaa-i hukukçu bir direnişi göstermeyi göze alamayarak, 'teslimiyetçiliğe' dümen kırdığı şu haberlerin birbiri ardınca izlenişinden pek güzel anlaşılıyor ya, işin tamam olması için, galiba bir de 'ücretlerin dondurulması' koşulunun yerine getirilmesi gerekecek.

Öyle demiyorlar mı?

4'ağız sulandıran bir "pazar": türkiye

30 Eylül 1977

Amerikan Associated Press Ajansının bir haberinden söz etmiştik ya hani, o haberin geçen defa dokunmadığım ilginç bir bölümü bakın ne diyor. "...Uluslararası Para Fonu, Türkiye'nin 1977 yatırım programını çok iddialı bulmuştur. IMF, Türkiye'nin bugünkü döviz durumunu göz önüne alarak, yatırımlarını kısıtlamasını istemiştir."

Bu ne anlama mı gelir? **Hürriyet**, Ankara kaynaklı bir haberinde, aynı konuyu işlerken, ne anlama geldiğini hepimizin anlayacağı bir dille şöyle açıkladı:

"...Uluslararası Para Fonu ekonomi heyetinin daha önceki yıllarda olduğu gibi, Türkiye'nin daha çok tarıma önem vermesini istedikleri, tarım sanayiinin geliştirilmesinden sonra sermaye birikiminin ağır sanayi yatırımlarına geçirilmesini istedikleri, ağır sanayi konusunda uzun vadeli plan yapılmasını önerdikleri öne sürüldü. Türk heyetinin ağır sanayi için artık beklemeye imkân kalmadığını, tarım yerine kalkınma için sanayi gelişmesinin tercih edildiği, 4. Beş yıllık planın bu espri üzerine oturtulacağım belirttikleri bildirildi. Türk heyetinin ağır sanayi konusunda gösterdiği canlılığın IMF heyeti tarafından ters karşılandığı, IMF'den istenen 150 milyon dolarlık kredinin verilmemesi halinde buna ağır sanayi tartışmasının önemli bir etken olacağı belirtildi."

Uzun sözün kısası, öteden beri Türk solunun ileri sürdüğü üzere, emperyalist sistem Türkiye'yi kıskıvrak bağlı tutmak istemekte, ona uydu ülkelere lâyık gördüğü kırsal bir 'kalkınma modeli'ni benimsetmeye uğraşmaktadır. Anlaşılan konuştukları zaman mangalda kül bırakmayan 'ileri sanayi hamlesi' yandaşı sağcı iktidarlar baskıya direnmemiş, uysalca başlarını eğmişlerdir. Arkasından, birer ikişer IMF isteklerinin yerine getirildiğini biliyoruz zira.

İyi ama, bu 'domuz' emperyalist sistem niye Türkiye'de sanayileşmeye karşıdır? Erbabı bilir elbet, onlara sözümüz yok, ama kendi aramızda isterseniz şöyle bir kurcalayalım.

Kapitalistlikte esas 'pazar'dır, herif mal yapıyor, yaptığı mal depoda durdu mu, ne işe yarar, hiç, 'pazar' bulacak ki satsın; az buçuk siyasal ekonomi okumuş olanlar, 19. yüzyıl savaşlarının çıkmasında kapitalist ülkeler arasındaki 'pazar' kavgasının çok önemli bir rolü olduğunu bilirler, bizim imparatorluğun batırılmasında da, adına 'hasta adam' denilmesinde de, bu pazar gereksinmesinin etkisi büyüktür. 'Pazar' iyidir ya, 'pazar'ın durgun olmayanı, hareketlisi, gittikçe genişleyeni daha da makbul sayılır. Öyle ya, nüfusu artan, tüketim gücü gelişen gereksinmeleri çoğalan bir 'pazar' mı iyidir, yoksa durgun, yoksullaşmış, sineğini kovamayan bir pazar mı? Elbette, birincisi.

O zaman, ünlü tröstlerin yöneticilerine dağıtılan **'Business Europe'** adlı derginin yaptığı özel araştırmanın sonuçlarına bir

göz atmalıyız. Bu araştırmaya göre, son beş yıl içinde, Türkiye 'pazarı' yüzde 161 oranında bir büyüme göstermiş, bununla hem Avrupa hem de dünya ülkelerinin başına geçmiştir. Nasıl geçmesin ki, pazarın büyüme hızı yönünden Finlandiya'nın oranı yüzde 36, İrlanda'nın oranı yüzde 33, İtalya'nın yüzde 26, Fransa'nın yüzde 24, İngiltere'nin ise yüzde 22'de kalmış! Dahası var, Türkiye'nin pazar ortalama büyüme hızı, Avrupa ortalamasını da aşıyor. Avrupa'da genel büyüme hızı 100 iken, Türkiye'ninki 161.

Hayret ya!

O ki bir' pazar' böyle inanılmaz bir hızla büyüyor, genişliyor, yerli yabancı kapitalistlerin ağzının suyunu akıtması işten bile değil. Öyle de olmuyor mu, yerli firmalarımızın piyasayı kapmak, satışlara egemen olmak için birbirleriyle nasıl kapıştıklarını, hiçbir şeyden anlamasak televizyon rakamlarından da anlayamaz mıyız? Ama asıl iştahı kabaranlar, bizim kıçıkırık yerli firmalarımız değil elbet, toplamı milyarlara ulaşan 'ithalatımızı' sağlayan yabancı ülkeler, onların 'tatlı kâr ardındaki firmaları, Ortakpazar bir yandan sulanıyor, bize, Japonya bir yandan, Amerika bir yandan. Türkiye 'pazarı'nı kapmak, orada yerleşmek, oraya mal satmak için aralarında akıllara durgunluk veren kıyasıya bir savaşım sürmektedir. Türkiye 'kırsal kalkınma' yolundan 'pazarı'nı genişletirse, artan nüfusuyla batılı kapitalistlere ne bitmez tükenmez bir kâr kaynağı olur düşünsenize!

İşte bu yüzde Türkiye'de ulusal sanayiin gelişmesini istemiyorlar. Sosyalist yoldan da, devletçi yoldan da, özel sektör yolunda da istemiyorlar. Hani komünizme karşıyız lafı var ya, kuyruklu yalan, onlar Sümerbank'a, Etibank'a da karşı, -kendileriyle Türk pazarının kârını paylaşmadıkça, onların buradaki filyali olmadıkça özel sektör sanayileşmesine de karşı! Türkiye'yi genişleyen 'Türk pazarı'nı kendi başlarına 'yemek' istiyorlar. Dava budur. Bu oldudu için de sağcı iktidarlara koşullarını dikte etmekte, onları kıskıvrak bağladıktan sonra, 'milliyetçi' hiçbir tepki gösteremez hâle getirilip 'milliyetçilik' iddiaları yüzünden hem ülkeleri hem dünya kamuoyu önünde rezil ederek 'sanayileşme programını' istemiyoruz diyebilmekte, sözünü dinletebilmektedirler.

İyi ama, işin bir püf noktası olamaz mı?

1 Ekim 1977

Bilir misiniz ki, 22 Ağustos 1850'de 'Devlet-i Âliye'yi içinde bulunduğu darboğazdan kurtarabilmek için, İngiltere'nin Türkiye'deki büyükelçisi Sir Stratford Canning, Sultan Abdülmecit'e bir rapor 'takdim ederek' 'yapılması icabeden ıslahatı' göstermiş, bu reformların gerçekleştirilebilmesi için de 'batılı ülkelerden borç almayı' önermiştir.

Bilir misiniz ki, Osmanlı'nın o berbat zamanında bile Sultan Abdülmecit önceleri (o sıralarda İstanbul'da bulunan bir İngiliz Albayı'nın, Albay Rose'un fikrine göre, 'frenk hırsızlarından borç alıp memleketi tehlikeli bir borçlanmanın yükü altına sokmamak için') bu fikre direnmiş, ancak batılı ve ıslahat taraftarı Dışişleri Bakanı Âli Paşa'nın ısrarları üzerine 50 milyon frank borç altına girmiştir.

Bilir misiniz ki, bundan elli altmış yıl sonra, aynı Osmanlı, gümrük tarifelerinde yüzde dörtlük bir artışı 'kendi iradesiyle yapamaz' hale düşmüştür, bunu gerçekleştirebilmek için vaktiyle kendisine zorla borç veren batılı ülkelere yeni yeni ödünler vermek zorunda kalmıştır. Ne gibi mi? Sözgelişi İngilizler, ancak Basra/Kut'ül-amara/Bağdat demiryolunun imtiyazı kendilerine verilirse buna razı olabileceklerini beyan etmişlerdir; Doğu Anadolu'ya göz dikmiş olan Amerika ise, Chester Projesi denilen aşağılık bir sömürgeleştirme projesinin uygulanabilmesi halinde bu gümrük tarifesi yükseltmesine ses çıkarmayacağını söylemiştir.

Hep Viyana kapılarındaki serüvenimizle övünürüz! Osmanlı'nın tarihinde, 1850 ile 1910'lar arasında yaşanmış utanç dolu bir yarı sömürgeleşme süreci de vardır, bu süreç ülkenin ekonomik kaderinin nihayet emperyalist sistem tarafından ve dışardan yönetilmesi gibi korkunç bir sonuca ulaşmış, sonunda bilindiği gibi devleti çökertmiştir.

Acı anılar!... Hatırlamak niye? Niyesi var mı canım, haberler sırtısıra geliyor, okuyor öğreniyoruz, şu Türkiye'ye heyeti gelen Para Fonu daha önce meğerse OECD denilen bir başka ve uluslararası 'batılı' örgütle Washington'da gizli toplantı yapmış, ayrıca OECD, Bonn'da bir Batı Alman hükümeti heyeti ile toplanmış, oturmuş, 'o eski kötü zamanlarda olduğu gibi' Türkiye'yi 'teşrih masasına' yatırmışlar, ekonomisini düzeltmek için (!)

ne yapılması gerektiğine karar vermişler, bu yüzden IMF'in çok önemli bir uzmanı, Mr. Sturc adında bir herif gizlice ülkemize gelmiş, Pamukkale'de Merkez Bankası Başkanı ile sözüm ona tatil yapmış, arkasından da şu bildiğimiz zam paketi, ekonomik önlemler vs. sökün etmiş!.. Hasılı, rezillik paçadan akıyor.

Hanidir dertleşip duruyoruz, lafımız neyin çevresinde dönüyordu, 'emperyalist sistem' Türk ekonomisinin sanayileşme doğrultusunda gelişmek istemesinden, Türklerin Ortadoğu'da 'bağımsız' bir rol oynamak arzularından tedirgindir, onları yola getirmeye niyetlenmiş, bunun için de askeri olduğu kadar ekonomik bir ambargoya başvurmuştur. Bunu böyle olduğu hem şu az önce ele aldığımız haberlerden, hem de Euromoney adlı ekonomik dergide yayınlanan bir yazıdan büsbütün meydana çıkıyor. Çünkü, deniyor ki bu dergide,Para Fonu ile bankalar arasında handiyse yazısız bir anlaşma yapılmış, IMF Türkiye'ye kredi açmadıkça bankaların da açmaması, bir çeşit abluka uygulaması kararlaştırılmıştır. 1970'lerin en büyük bankacılık olayı olarak adlandırılan bu durum için 'Türkiye'nin takınacağı tavrın' önemine işaret edilmiştir. Dergiye göre IMF'in Türkiye'ye koşacağı koşullar arasında ise bildiğiniz filmin senaryosu, yüzde 23'lük devaluasyon, etkin kredi kontrolu, kamu harcamalarında tasarruf, yatırımların kısılması, tüketici talebinin kısılması, dış ticaretin dengeye getirilmesi vs. vs...

Tek kelimeyle, Para Fonu (yani emperyalist sistem) Türk ekonomisine ne yapacağını söyleyecek, Türkler bunu yaparlarsa kendilerine ölmeyecek kadar kredi verilecek, öteki bankalar da kesenin ağzını açacaklar, yok Türkler direnirse mali düzeyde boğulacak! Eh, kurtuluş savaşından elli yıl sonra, Osmanlı'nın bulunduğu yere gelmişiz demektir. Üstelik hiç de Osmanlı'nın berbat durumunda olmadığımız halde!

Seçimlerden hemen sonra, Washington Ecevit ve partisi için 'tercihini' gizlememişti ama, 'bizce her ikisi de birdir, yeter ki anlaşma zemini bulunsun' gibilerden bir laf etmişti. Bilindiği üzere, Demirel IMF'nin 1965'e doğru 'Türkiye'nin kurtarıcısı' diye lanse ettiği politikacıdır, küskünlükleri sanayileşmede direnmesinden, bir de Arap politikasından doğmuştur. Şimdi her ikisinden vazgeçip 'sistem' karşısında yelkenleri indirdiği için mi, IMF'le araları düzelmiş görünüyor, anlaşmanın tam olmadığı haberlerine rağmen, iktidar sırtısıra 'kendisinden beklenilen' önlemleri alıyor, yoksa Demirel ve ekibi, IMF kilidini çözemedikçe öteki bankalardan kredi alamayacaklarını kestirdiklerin-

den mi, birden uysallaşıp alaturka bir kurnazlık deniyorlar? Görünüş odur ki, 'sistem' hiç olmazsa bugünkü koşullar altında Türkiye'deki sağcı iktidara önerilerini kabul ettirebilmiştir. Bunun ülkenin yararına olmayacağını söylemek falcılık mı?

Hele 'sistemin' içinde kalıp "IMF kilidini açalım, gerisi kolay!" diye düşünmeyi **püf** noktası sandılarsa, yandık, 'sistem'-den çıkmayı göze almadan kurtuluş yoktur çükü.

Sıra kıbrıs'ta mı?

2 Ekim 1977

Amerikan iş çevrelerinin gazetesi **Executive Intelligence Review** seçimlerden önce yayınladığı gizli ve 'hizmete özel' sayısında ne diyordu belki hatırlarsınız:

"... seçimlerin 5 haziran'da yapılması kararlaştırıldıktan sonra, **Başbakan Demirel'in Dünya Bankası'nın önerilerini kabul etmesinin bir siyasal intihar anlamına geleceğini Dünya Bankası çevreleri bile kabul etmişlerdir.**"

"**Türkleri satın alabilmek için Dünya Bankası, seçimlere kadar Türkiye'ye günlük uygulamada bulunulacağını, ancak bunun için de, gerekli koşulun Türkiye'nin seçimlerden sonra sanayileşmek politikasından vazgeçerek kemerleri sıkmaya yönelmesi olduğunu bildirmiştir...**"

"**Fakat uzun vadede Türklerin Dünya Bankası'nın şantajına boyun eğip eğemeyeceklerini beklemek ve görmek gerekecektir. Demirel'in 10 yıl önce Dünya Bankası ve IMF'in politikasını uygulamak üzere işbaşına getirilişine rağmen, sorun Türkiye içinde büyük siyasal önem taşımaktadır...**"

Hemen görülüyor değil mi? Adamlar yapılanın 'şantaj' olduğunu biliyorlar, bunu kabul etmenin Demirel için 'intihar' anlamına geleceğini biliyorlar, seçimlere kadar gündelik uygulamanın, seçimlerden sonra sanayileşmekten vazgeçip kemerleri sıkma politikasına yönelmek koşuluna bağlandığını, biliyorlar, merak ettikleri 'uzun vadede, Türklerin bu şantaja boyun eğip eğmeyecekleri'?

Tamam mı, şimdi 22 eylül'de **Milliyet**'e Washington'dan verilen şu özel haberi değerlendirmenize sunayım: "**Bir Dünya Bankası yetkilisi, Türk Hükümeti'nin IMF'den kredi almak için gerekli koşulları sağladığını bildirmiştir. Yetkili, Dünya Ban-**

kasının kredi vermek için bazı asgari koşullar istediğini, bu koşullara uymazsa kredi isteğinin reddedildiğini açıklamış, "Türkiye'nin böyle bir redle karşılaşma olanağı yoktur, çünkü hükümet kredi verilmesi için gerekli koşulları sağlamıştır.' demiştir."

Bu hesaba göre, kısa vadede Türkler şantaja boyun eğmişlerdir, bu boyun eğiş elbette Türkiye'nin değil, ama yönetici ekibin Demirel'in, Erbakan'ın, Türkeş'in elbette 'siyasal intiharlarıdır.'

Neden mi? Yahu siz 'şantaj'ın bu kadarla kalacağını mı sanıyorsunuz? İlahi, amma safmışsınız: 1970'de, aynı Dünya Bankası ve Para Fonu, aynı Demirel'i, aşağı yukarı aynı gerekçelerle yüzde 60 küsurluk bir devalüasyona mecbur etmemiş miydi? Devalüasyonla birlikte çok etkili olacağı ve memlekete yarayacağı uzun uzun anlatılan bir 'tedbirler manzumesi'ni uygulamaya koymaya zorlamamış mıydı? Hep biliyoruz, zorladı. Demirel de, kuzu kuzu, isteklerini yerine getirdi. Getirdi de ne oldu? Türkiye ekonomisi düzeldi de Demirel ve iktidarı feraha mı çıktı? Yooo, üstünden bir yıl geçmeden 12 Mart müdahalesi gerçekleşti, adamcağız paldır küldür iktidardan yuvarlandı. Haa demek ki, sanayileşmekten vazgeçmek, Dünya Bankası'nın, yani emperyalist sistemin memleket zararına koşullarını kabul etmek yetmiyor, işin içinde başka işler de var: bunların başında, Türkiye'nin Ortadoğu politikası gelir, Türkiye'nin Müslüman ülkelerle ilişkilerini soğuk tutması istenecektir, üçüncü dünya'ya kur yapması hoş karşılanmayacak, hele Sovyetler'e ve Doğu Bloku'na yanaşması kesinlikle önlenecektir.

Yooo bitmedi, biter mi hiç, ya Kıbrıs? 'Sistem' Kıbrıs'ı önemsiyor, petrol bölgesinde ve Süveyş'in ağzında stratejik bir önemi olan adayı kesinlikle batı denetiminde tutmak, Türkiye'nin orada oynamaya kalkıştığı 'büyük devlet' rolünü Ankara'nın 'burnunu sürterek' önlemek istiyor. Bu açık. Şimdi, ekonomik ablukayla iktidarın burnunu Para Fonu aracılığıyla sürttü ya, arkasından sıra elbette Kıbrıs'a gelecek, Türk hükümetinden bu konuda anlayış göstermesi istenecektir. Bu anlayışın ne olduğunu da bilmeyen yok, ünlü Amerikan planının uygulanması, arazi ödünü, askerlerin çekilmesi, falan fıstık. Ekonomi düzeyinde 'bağımsızlığını' savunamayan, Dünya Bankası'nın şantajına boyun eğen üçlü koalisyon, Kıbrıs konusunda ileri sürülecek koşullara direnebilecek mi? Kuşkuluyum. Hatta siz bakın, el altından, Kıbrıs'ı feda etmiş olmasınlar, o

sayede bu yüz kızartıcı kredi avantajını sağlamaya yeltenmesinler!

1975 yazında, Amerikan askeri ambargosu Demirel iktidarını can havliyle atıp tutmaya ittiği zaman, şuracıkta da hanidir savunduğum gibi, kesinlikle Müdafaa-i Hukuk dışpolitikasına dönmemiz gerektiğini yazmış, yalnız bu işe kalkışan sağcı iktidarların 'inandırıcı' olmayacağını, zira 'şaibeli' olduğunu belirtmiştim. 5 Ağustos 1975 tarihli Yeni Ortam'dan birkaç satır aktarayım mı: "... bir yönetici, ya da aydın, ya kafası ve dünya idrakinden itibaren bağımlıdır, bağımsızlık ve özgürlük ortamı ona gelmez, orada yaşayamaz; ya da dünya idraki ve kafasından itibaren bağımsız ve özgürdür, zaten asıl yaşama ortamı bağımsızlık ve özgürlüktür, yalnız da kalsa bu değişmez..." Ya şu satırlar? "... Bazı aydınlar ve politika adamlarının otuz yıllık politika pratiği göz önünde iken, yani kendileri iliklerine kadar Amerikancılıkla damgalanmışken nasıl kalkarlar da Araplar'ın, Üçüncü Dünya'nın ya da Doğu Bloku ülkelerinin, getirecekleri yeni bir tutuma inanmalarını isterler? Türkiye'nin dönüm noktasından sonraki politikasını elbette yeni bir yönetici ekibin yapması, sonra da uygulaması gerekir."

Bunun bir gereksinme değil bir zorunluluk olduğu şu yaşadığımız son olaylardan sonra büsbütün kanıtlanmış değil midir?

7' "açık kapı" meraklısı

3 Ekim 1977

Sivas'ta 20, Amasya'da 10, Harput'ta 9, Dersim'de 2, Diyarbakır'da 3, Ergani'de 2, Mardin'de 3, Bitlis'te 2, Muş'ta 1, Siirt'te 3, Van'da 2 vs vs... Hayrola, böyle kaptırmış neyi sayıyorum dersiniz? Geçen yüzyılın sonunda, bu yüzyılın başında Doğu Anadolu'da 'faaliyet halinde bulunan' Amerikan okullarını! Evet, yanlış okumadınız, 1890'larla 1900'ler arasında, sözgelişi Sivas'ta 20, Amasya'da 10 Amerikan okulu vardı.

Atıyor muyum? İyi, öyleyse American Board Of Mission adına bir açıklama yapmış olan Mr. H. O. Dwight'ı dinleyelim. (Yıl: 1895)

"... derneğimiz yaklaşık olarak 65 yıldır Türkiye'de faaliyette bulunmaktadır. Ticari ilişkiler yönünden misyonlar bu

bölgede elverişli bir ortam yaratmışlardır. Bu ortam misyonların iki yönlü çalışmaları sayesinde gerçekleşmiştir. 1) Geniş bir eğitim düzeni, 2) Geniş bir basın ve yayın örgütü. Biz bu bölge halkını yalnız bizim sattıklarımızı almaları için değil, gelecekte kurulacak tesisleri geliştirip yaşatabilecek bir düzeye gelmeleri için de eğitiyoruz. Bu yoldan Amerikan yatırımlarına yeni alanlar açmak umudundayız. Örgütün devamlı olarak yaşayabilmesi için yapılan harcamalar yıllık altı milyon dolar civarındadır. Amerikalılar Asya Türkiye'sinde daha şimdiden kârlılığa geçen bir iş kurmuşlardır. Bu durum bütün bölge halkının bir gün bizim müşterimiz olacağına dair umudumuzu gerçekleştirmektedir. Şu anda Asya Türkiye'sinde değişik bölgelerde 435 okulumuz ve bunlarda eğitim gören 19.795 öğrencimiz mevcuttur..."

E. Mead Earle adındaki bir Amerikalı yazar ise, American Missions In the Near East adlı eserinde şunları demiş:

"... misyonların temel işlevi ticarete uygun bir ortam hazırlamaktır. İnsanda yarattıkları ruhsal heyecan ve benzeri duygularla yerli ırkın batı uygarlığına eğilim duyması sonucunu vermektedir. Dünya ve batı uygarlığını yakından tanımaları, o bölgelerdeki halklar gibi yaşama isteğini artırmakta ve bunun da doğal sonucu olarak ticari faaliyet artmaktadır."

Nasıl iyi mi?..

Şimdi, Tevfik Çavdar'ın küçük fakat o çok yararlı incelemesinden (Osmanlıların Yarı Sömürge Oluşu) şu satırları dikkatle okur musunuz?

"... Amerika Birleşik Devletleri, sürekli olarak Doğu Anadolu bölgesi üzerine eğilmiştir. Yüzyıl sonundaki Ermeni sorunu ve onunla ilgili mücadeleler, bir ölçüde Amerikan misyonlarının faaliyeti sonucu ortaya çıkmıştır. Amerika Ermeni toplumunun öylesine koruyucusu kesilmiştir ki, olaylar sırasında San Fransisco Marblehead ile Minneapolis savaş gemileriyle İskenderun, Mersin önünde askeri gösteriler düzenlemekten çekinmemiştir. Bu dönemde insani ve kültürel duygularla dolu görünen bu ilgi 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Chester İmtiyazı şekline dönüşmüştür.

"... Amerikan misyonlarının faaliyet alanlarının yoğun olduğu bölgeler, kurulmak istenen Ermeni devletinin sınırları ve Chester İmtiyazı'nın kapladığı saha harita üzerinde gözden geçirilirse, anlatmak istediğimiz ilişki daha açık bir hale gelir. Böylece Osmanlı İmparatorluğu'nun paylaşılmasında Amerika

Birleşik Devletleri de Doğu Anadolu'ya ağırlığını koymuştu..."

Yalnız Osmanlı'nın paylaşılmasında mı? Cumhuriyet'le birlikte Doğu Anadolu'da Ermeni sorunu ve Ermenilik kalmaz, kalmaz ama, Amerika Cumhuriyet hükümetlerinin karşısına yine Chester İmtiyazı ile çıkar. Ne demektir bu, onun için önemli olanın Ermeniler ya da Kürtler değil, o bölgenin Amerikan sömürüsüne açık bulunması değil mi?

Mütareke'de, ABD Bahriye Bakanlığı, Yumurtalık'ta bir deniz üssü kurulması için ön çalışmalara başlar. Bahriye Bakanı Mr. Denby, Yumurtalık Limanı ve İkinci Chester İmtiyazı için de der ki: **"Akdeniz'de gemilerimize ucuz petrol sağlayacak, güvenilir bir limanı daima aramalıyız".** Bahriye İstihbarat Bürosu'nun bir raporunda ise şu ilginç sözler: **"Bizim özellikle tütün ve petrol, alanında, Yakındoğu'da büyük çıkarlarımız vardır. (...) Bu bölgedeki ekonomik kaynakların gelişme olanaklarının araştırılması uzmanlar aracılığıyla Amerikan çıkarları açısından dikkatle incelendi. İstanbul'da resmi ya da resmi olmayan ABD temsilciliklerine, deniz kuvvetlerinin haberalma servisleri bütün olanaklarıyla yardım etti..."**

Cumhuriyet'ten sonra, Amerikan Yakındoğu Ticaret Odası, Dişişleri Bakanlığına bir raporverip,ne der, **"Yakındoğu'da Amerikan çıkarlarının gelişme olanağı hemen hemen sınırsız gibidir. Bu bölge özel Amerikan girişimlerine açık bir alandır."** Amerikan Ticaret Odası Başkanı, oraları ziyaret eden Türk milletvekili Dr. Fuad'a ne söyler, **".. Türkiye ile ticari ilişkilerimizi geliştirirken, oraya sermayemizi götürürken, bir tek şey istiyoruz: Open door (Açık kapı)".**

Durup dururken niye bunları kurcaladık, merak mı ettiniz, haklısınız; geçenlerde Sulzberger'in yazılarında Kürt sorununa bulaşmasından pirelenmiş Roberts adındaki bir Amerikan görevlisinin doğulu milletvekilleriyle görüşmesi üzerinde durmuştum ya, olay gelişti, baksanıza iki CHP'li senatör, Sulzberger'in Van'da bölücülüğü kışkırttığını ileri sürerek dediklerimi dolaylı olarak doğruladılar. O yüzden konuya döneyim dedim, bunun için de Amerika'nın o bölgeye ilgisinin bir dökümünü yaptım.

Düşündürücü bulmadınız mı?.

8"gözdağı" mı?

4 Ekim 1977

Yaaa. meğerse herif Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakam İnan'ın çağrılısı olarak gelmiş, büyük kentlerimize uğramakla kalmayıp, 'doğuda incelemeler yapmış', CHP'nin iki senatörü Fehmi Güneş'le Niyazi Ünsal açıklıyorlar, inceledikleri şu yörelere bir göz atın Allah aşkına, Elazığ, Malatya, Bingöl, Bitlis, Muş, Van, Ağrı (eskiden Amerikan misyon okullarının cirit attıkları, Chester İmtiyazı'nın yayılmak istediği yerler bunlar). rivayet o ki, Sulzberger oralara alabalık avlamaya gitmiş bilemeyiz yakalayabilmiş mi, yalnız senatörler 'Sulzberger Doğu Anadolu'dan sürekli Kürdistan diye sözetmiştir' diyorlar, hayırdır inşallah, o yörede Ermenilik kalmayınca 'ABD'nin ticari çıkarları için açık alan sayılan' Doğu Anadolu'da bu kere Kürtçülük mü oynanacak?..

Önceki söyleşimizde Sulzberger'in dört yazısından birisinde tamamen bu sorun üzerine yayıldığına ilişmiştim sanırım, elimdeki özetti, sonradan Bülent dört yazının tamamını çevirmiş, getirdi, sağolsun, göz attım ki ohoo beyimiz bir yandan Kâmran İnan'ı 'Adalet Partisi'nin parlayan yıldızı' diye vasfededursun, bir yandan da 'çaktırmadan' Kürtçülük yapıyor. Hadi isterseniz, Sulzberger'in yazısından bazı satırları birlikte okuyalım:

"... Kürtler belirli bir arazi parçası üzerinde yer değiştirmeden en fazla kalan en eski insanlardır. Bundan yirmi beş yüzyıl önce Ksenefon'un on bin askeri bugünkü Irak'tan kuzeye doğru yürümeye başladıklarında 'Kardouchu' diye bildikleri ve 'hiçbir dostça işaret göstermeyen' konuksever Kürt halkının arasından geçmek zorundaydılar..."

"... Kürtlerin nüfusları üzerinde değişik hesaplamalar vardır. Tutucu bir rakam olmasına rağmen, gene de Türkiye'de iki buçuk milyon, Irak'ta bir milyon iki yüz bin, İran'da bir milyon dört yüz bin, Suriye ve Rusya'da on binlerce Kürt olduğu söylenebilir..."

"... Tümü dayanılmaz ve güç koşullar altındaki çevredeki dağlarda yaşamakta ve zaman zaman da bayraklaşan milliyetçilik düşünceleri ile toprakları üzerinde rahatsız edilmektedirler. Türkiye'de bu hareketler muhalefetle karşılaşmıştır. Osmanlı İmparatorluğu kendisini bir 'sömürge' ulus olarak hayal

etmesini sevdiğinden Kürtlere bu statü verilmiştir, ne var ki Cumhuriyet yasal olarak Kürtleri de Türk vatandaşı saymaktadır, adı geçen kitleyi tanımlamak için de 'Dağ Türkleri' deyiminin kullanılmasını istemektedir..."

"... Türkiye Kürtleri çağlardan beri ellerinde bulundurdukları ve çoğunluğu doğa güzellikleriyle bezeli topraklar üzerinde, bir anlamda, Ksenefon'la yarın arasında bir yerde asılı bulunmaktadırlar. Dilleri geniş bir kitle tarafından konuşulmakta fakat hükümet tarafından önlenmeye çalışılmaktadır. Henüz yeterli okul ve öğretmenden yoksunlar. Üstelik yabancı ülkelerdeki Kürtlerden soyutlanmış bulunmaktadırlar..."

Evet, aktaracaklarım bu kadar. Şimdi isterseniz, külahımızı önümüze koyup kendi aramızda söyleşelim.

Doğu Anadolu halkının ezilmişliği, sömürülmüşlüğü, geri bırakılmışlığı bu toprağın aklıbaşındaki bütün çocukları tarafından bilinir, kendi hesabıma ben 1940'lardan bu yana Doğulu arkadaşlarımla o yörenin sorunlarını çözüme bağlamak için neler yapılması gerektiğini nereye gittiysem orada, İzmir'de, İstanbul'da, Paris'te, Erzincan'da, Ankara'da tartışmış durmuşumdur. Büyük sorunlarımız vardır, çözüm beklemektedir, ama bunlar bizim sorunlarımızdır. Bu topraklarda yaşayan, birlikte ezilen ve sömürülen insanlar olarak, bunları elbirliğiyle çözeceğiz. Elin Amerikalısı, Doğu Anadolu üzerindeki tarihsel niyetleri belli iken, gelir de üstelik 'milliyetçi' geçinen bir iktidarın önemli bir bakanının çağrılısı olarak yöreyi gezer, sonra da dünyaya Türkiye'yi jurnallarsa, yediği halt boyunu aşmış olur.

Tarihsel niyetleri belli iken dedim öyle ya, bu niyetlerin hiç de iyi olmadığını vatanseverliğinden zor kuşku duyacağımız birisinin ağzından belirtiverelim isterseniz. İsmet Paşa, Lozan tartışmaları sırasında, söz Chester İmtiyazı'na dokununca kafası kızıp da diyor ki:

"... bir an için Lozan'da bazı hatalar yaptığımı kabul edelim. Fakat, Amerika'dan gelen iki serserinin Chester Projesi adı altında Anadolu'nun yarısından fazlasını kapsayan bir imtiyazı elde etmeleri sonucu Lozan'da karşımıza çıkan güçlükleri size anlattım mı? Bu İmtiyaz Konferansının geri kalması, yeni bir savaşın çıkması eşiğine kadar bizi getirdi. Bu güçlüklere sebep kimlerdir: İki Amerikalı, parası bile olmayan iki Amerikalı..."

Amerikalı yazar E. Mead Earle ise şöyle demiş: "Bağdat Demiryolu İmparatorluk Türkiyesi'nin gelirlerini ipotek etmiş-

ti. Chester İmtiyazı ise Milliyetçi Türkiye'nin tabii kaynaklarını ipotek ediyordu."

Türkiye Büyük Meclisi o zaman zokayı yememiş, o imtiyazı vermekten sıyrılmışız. İyi ama, siz otuz küsur yıldır, Birleşik Amerika'nın gözüne kestirdiği yörelerde şu ya da bu vesileyle cirit attığını, yavaş yavaş Ermenilerin yerine Kürtleri geçirip birtakım karanlık işler çevirmeye niyetlendiğini görmezden gelebilir misiniz?

Kimbilir, belki de bazı konularda 'sistemin' arzularına yeterince uysal davranmayan sağcı üçlü koalisyonun zaten dizleri titreyen ortaklarına 'gözdağı' verilmek isteniyordu. Yine siz sözüme mim koyun, 'sistem' Türk iktidarlarının üzerinde bu sorunu Demokles'in kılıcı gibi asılı tutacaktır.

benzetmek gibi olmasın...

1' "barışçı yayılma"

20 Ekim 1977

Şaşkının biri, ama öyle böyle değil, cebinde parası olan. Amerika'yı Avrupa'yı keyifle gezebilen biri, diyor ki, "Vallahi ben dünyayı gezdim tozdum, hiçbir yerde Türkiye batsın, Türk ekonomisini çökertelim diyen bir "Batılıya" rastlamadım; bu bizim sanrımız, ya da içimizdeki kriptoların işi; sanıyoruz ki dışımızdaki herkes Türkiye'yi yemeğe, soymağa, yağma etmeğe teşne; elinde çatal bıçak yalanıp duruyor, memleketimizi çevrilmiş kuzu gibi sofraya getirip, yalapşap yutacaklar, yok öyle birşey efendim, herkes Türkiye'nin ekonomik bakımdan kalkınmasını istiyor, güçlenmesini istiyor. şu paranoia sendromundan kurtulalım da, etrafımıza sağlıklı gözlerle bakalım, türlü evhama düşüp hayatımızı zehir etmeyelim!"

Gafletin bu kadarına, —kibarlığımdan gaflet dediğimi bilesiniz ha—, ağlanır mı, gülünür mü, üzerinde durmayacaktım, aranızdan birisi o yazıyı okumuş, kafasına takılmış, çıktı geldi, üzerinde üç beş konuştuk, düşündüm ki başkaları da vardır, konuştuklarımızı ortaya koyalım, duraksadıkları noktalar olduysa belki aydınlatmakta yararı dokunur.

Önce biraz geriye gideceğiz.

Ünlü **London Times** gazetesi 28 Ekim 1898 tarihli bir yazısında ne demektedir merak eder misiniz? Hadi okuyalım:

"... bundan on yıl önce Türk Ticaret ve Maliyesi üzerinde Fransız ve İngilizler adeta bir tekel kurmuşlardı. Bugün ise İstanbul'daki en faal kişiler Alman sanayici ve tüccarlarıdır. Yüzlerce Alman tüccar ve işadamı Türkiye'yi baştanbaşa dolaşarak mallarına piyasa aramakta, bu amaçla yerli halkın isteklerini incelemektedir. Krupp'un sahip olduğu Alman gemi tezgâhları, Türk Deniz Kuvvetleri'ne hücumbotları inşa etmektedir. Ludwig Loewe ve şirketleri, Sultan'm ordusunu küçük silahlarla donatmakta, Essen'deki Krupp fabrikaları cephane siparişlerini Armstrong'la paylaşmaktadır. Alman bisikletleri Amerikan bisikletlerinin yerini almıştır. Filistin ve Suriye'de de bu Alman etkisinin izlerine rastlanmaktadır. Bir grup Alman bankeri Deutsche Palastina Bank'ı kurmuşlardır..."

Aynı yıllarda, Alman basınının sloganı neydi bilir misiniz: **"Yeni Dünya'ya (Amerika'ya) değil Mezopotamya'ya; (yani Türkiye'ye.)"** Dr. Ernst Jackh şunları diyordu: **"Orada, Türkiye'de Anadolu ve Mezopotamya var. Anadolu, doğan güneş ülkesi. Mezopotamya ise eski bir cennet".**

Alman yazarı Lothar Rathmann konuyla ilgili bir incelemesinde, o zamanki Alman yaklaşımını şöyle açıklamaktadır:

"... Osmanlı İmparatorluğu'nun Asya toprakları, Alman emperyalizminin 'güneşteki yerini' almak için verdiği kavgada en önemli yayılma alam olacaktı. Yakındoğu politikası, Alman emperyalizminin izlediği sömürge politikasının tipik bir örneğiydi. Alman tekelleri açısından gittikçe daha çok önem taşıyan bir sömürü alam olan Türkiye'de Alman emperyalizmi büyük ölçüde 'dolaylı sömürü' yöntemlerine başvurdu. Burada izlenen yöntem Bağdat Demiryolları Stratejisi adıyla biliniyordu. Bu stratejiyle Alman emperyalizmi Osmanlı İmparatorluğu'nun bütün önemli yerlerini elde edecekti..."

Evet, kafanızda kıvrılan soru işaretini görüyorum: Peki, nasıl? Rathmann cevabını şöyle veriyor:

"... Etkin bir Alman sermaye grubu ilk ağızda asker çizmesine ve Almanların yerleştirilmesi konusunda yapılan, uygulama umudu olmayan planlara değil, 'barışçı yayılma' gibi daha incelmiş ve daha yumuşak yöntemlere başvurarak bu istilâcı politikasını gerçekleştirmek istedi. Bu grup Deutsche Bank'ın ve Krupp-Konzern'in yönetimi altında bulunuyordu ve tekelci

biçimde örgütlenmiş gemicilik ile ihraç sanayii yanında, geniş ölçüde Deutsche Bank tarafından denetlenen diğer sanayi dalları da, özellikle elektronik sanayii bu grubun denetimindeydi".

Tevfik Çavdar, 'Osmanlıların Yarı Sömürge Oluşu'nda arkasını şöyle getirecektir:

"... Bağdat Demiryolu'nda kişiliğini bulan Alman emperyalizminin temel öğesi "Bize bağlı Güçlü Türkiye" diye tanımlanabilir. Böylece bu bölgenin diğer yabancı ülkelerin müdahalelerinden kurtulması ve savunulması mümkün olacaktır. Yani, güçlü Türkiye, Alman sermayesinin bekçiliğini yapacaktır. Rolırback bu politikayı o günlerde şöyle özetlemekteydi: 'Zayıf Türkiye'ye on para bile vermeyiz, fakat güçlü Türkiye istediği ve bizim verebileceğimiz herşeyi alabilir".

Benzetmek gibi olmasın, durum 1947'den bu yana Türkiye ile Amerika arasındaki duruma çalıyor değil mi? Ne de olsa solcu geçiniyoruz, 'kötü niyetli' olduğumuzdan mıdır nedir, yoksa diyoruz 'sistem'in Türkiye'ye yardım etmesi, istediği verebileceği herşeyi vermesi, yoksa onu daha iyi sömürmek, bölgedeki sermayesinin bekçiliğini yapabilecek kadar 'güçlendirmek' için midir?

Sözüm bitmedi, sorun ilginç, daha sürdüreceğim.

2' "yeni" sömürgeciliğin öncüsü

21 Ekim 1977

Alman Sosyal Demokratlarından bir Scheidemann vardır, Alman emperyalizmi Türkiye'ye sokulurken şunları demiş:

"... Güçlü, yönetimini merkeziyetçi temellere oturtmuş bir Türkiye, Avrupa kapitalizminin planlarını gerçekleştirme konusunda ihtiyacı olan her türlü savunma görevini yerine getirebilecektir..."

Şu satırları, Rathmann'ın kitabına Ragıp Zaralı'nın yazdığı önsözden anlıyorum, dikkatle okuyun lütfen: "... Almanya'nın Yakındoğu'daki en büyük başarılarından biri de Osmanlı Ordusu'nu Alman emperyalizminin vurucu güçlerinden biri haline getirmeleridir. 1883'de Osmanlı ordusunun eğitilmesiyle görevlendirilen Prusya'lı general Goltz-Paşa, 1895'e dek Türkiye'de kaldı, Osmanlı Genelkurmay İkinci Başkanlığı'na getiril-

di. Goltz-Paşa Osmanlı Ordusu'nun Prusya sistemine uygun biçimde yeniden düzenlenmesinde, Prusya tipi kafa yapısına sahip subayların yetiştirilmesinde ve Alman silâh sanayiinin Türkiye'de tekel konumuna gelmesinde büyük bir rol oynadı... (...) Goltz-Paşa Osmanlı İmparatorluğu'nda gösterdiği çalışmanın amacını şöyle belirtiyordu: 'Öte yandan bu askerler üzerinde doğrudan doğruya nüfuzumuzu kullanarak Osmanlı Ordusu'nun idaresini, evvelkinden ziyade ve artık elimizden bir daha geri alınmayacak biçimde ele geçireceğiz'".

Birinci Dünya Savaşı patlayınca durum nedir, onu da görelim: "... Enver Paşa kendi isteğiyle Osmanlı Genelkurmay Başkanlığı'nı Bronsar von Schellendorf'a bıraktı. Genelkurmay Harekât Dairesi Başkanlığı'na ise Bronfeld getirildi. Eski Alman Genelkurmay Başkanı General Falkenheim ise Suriye Yıldırım Orduları Komutanı yapılacaktı. General Von Kress, Gazze'de kolordu komutanı olmuş, Liman von Sanders ise Gelibolu'da görevlendirilmişti. Kısacası 1913'de İstanbul'a gelen askeri ıslahat heyeti, Birinci Dünya Savaşı'nda bir komuta heyetine dönüşmüş ve Osmanlı ordusuna el koymuştu."

Neymiş, Almanya o tarihte Türkiye'nin çökmesini değil güçlenmesini istiyormuş, hangi Alman'a sorsan diyecekmiş ki sana, aa, biz Osmanlı'nın çökmesini ister miyiz hiç, elbette ayakta ve güçlü olmasını isteriz, ne var ki arkasından ordunun ıslahatı, silah satımı, kalkınma yardımı ayaklarıyla içimize çöreklenmişler, sonunda ordumuzun komutasını bile ele geçirmişler, zaten amaçları da buymuş, Goltz-Paşa açıkça söylüyor.

(Şimdi, acıklı ama zorunlu bir oyun: Scheidemann'ın sözlerinde, sonraki alıntılarda Alman, Prusya, Avrupa sözcükleri yerine Amerika sözcüğünü koyun, yazıları bir kere daha okuyun, 1947'den beri görmekte olduğumuz filmin içyüzünü dehşet içinde farkedeceksiniz.)

Daha önce acaba yazmış mıydım?

Osmanlı Alman emperyalizmi tuzağına neden düşer, İngiliz ve Fransız emperyalizminden de, Rus emperyalizminden de farklı yöntemlerle geldiği için. Berikiler, 19. yüzyıl başlarından itibaren geçerli olan talan emperyalizmidirler, gerekti mi donanma gönderir, asker çıkarır, toprak işgal eder, bir ülkeyi Hindistan'a ve Çin'e yaptıkları gibi çatır çatır sömürgeleştirirler. Osmanlı'ya yaptıkları da üç aşağı beş yukarı budur ya, Rusya'ya karşı uzunca bir süre denge unsuru diye muhafaza et-

me kaygıları kesin bir parçalanmayı önlemiştir. Oysa Alman emperyalizmi, kadife pabuçlarla giriyor, bir yandan seni güçlendireceğim diye son Rus savaşından yenik çıkmış Osmanlı ordusunu ele geçiriyor, öbür yandan ekonomik yardım, kalkındırma ayaklarıyla malî sermaye olarak sızıyor. Rathmann'ın bu yüzden, o zamanki Alman emperyalizminin 2. Dünya Savaşı'ndan sonra dünyada kendisini hissettirecek yeni sömürgeciliğin öncüsü olduğunu söylemesi hiç de yanlış değildir.

Neden mi, 'güçlendireceğim', 'ekonomisini canlandıracağım' palavralarının ardında, Berlin'in amacı düpedüz Osmanlı'yı sömürgeleştirmek ve soymaktı da onun için. Bağdat demiryolu stratejisinin ardında yatanı Çavdar şöyle özetleyivermiş:

"... Almanya'nın Türkiye'ye uzanması salt geniş bir piyasaya ulaşma amacının yanısıra, geniş hammadde kaynaklarına erişme amacını da kapsamaktaydı. Boğazların ilersinde petrol ve maden yönünden zengin bir bölge uzanıyordu. Bu bölge Alman tekstil fabrikalarının pamuk talebini tekbaşına karşılayacak nitelikteydi. Tarım ürünlerinin çeşitli ve üstün kalitede oluşu, sulama ile bölgenin sınırsız bir tarım ambarı haline gelebileceği düşüncesi Yakındoğu'yu daha da çekici yapıyordu. Alman demiryollarının yardımıyla, bölge ile olan ilişki, deniz kuvvetlerine ihtiyaç kalmadan barışta ve savaşta kesintisiz devam edebilecek nitelikteydi. Emperyalist bir evrenin üyesi olan Almanya için bundan daha uygun bir sömürü olamazdı. Bütün koşullar Türkiye'yi sanayileşmiş, emperyalist Alman İmparatorluğu'nun uydusu olmaya doğru itiyordu. İşte, Bağdat demiryolunun arkasında yatan 'Drang Nach Osten' kavramı budur."

Unutmayın ki, o zaman Almanya (belki şimdi de) Türkiye'yi güçlü kılmak amacında olduğunu söylemekteydi. O Avrupa'yı Amerika'yı gezen şaşkın kendisine elbette 'Türkiye'yi yiyeceklerini' söyleyecek bir Avrupalı'ya Amerikalı'ya rastlamayacaktır. Sen, yapılanlara bak. İmparator II. Wilhelm 1908 darbesi için demiştir ki: **"Devrim Paris ve Londra'daki Jön Türkler tarafından yapılmadı, yalnız ordu tarafından, yalnız ve yalnız Almanya'da yetişmiş olan ve kendilerine 'Alman subayları' denilen subaylarca gerçekleştirildi. Bu yalnızca askeri bir devrimdir. Bu subaylar kılıç elde gerçek Almanlar gibi düşünmektedir."** Hadi gel de sorma, 12 Mart'ta bir yerlerde buna benzer bazı sözler söylenilip söylenilmediğini...

Enayiliğin âlemi yok.

3' "deutsche bank" dedikleri...

3 Kasım 1977

Bazen diyorum ki, şu bizim politikacılarımız hiç mi tarih okumaz, yüzyılın başından beri yaşadıklarımızı hiç mi hatırlamaz? Canım, ucundan kıyısından biraz kitap karıştırsalar, biraz sağa sola soruştursalar, halkın önüne ülkenin iyiliğinedir diye getirdikleri çözümlerin ne eski püsküllü belalar olduklarını farketmezler mi?

(Evet, iyi bildiniz, yine burnumdan soluyorum, gazetenin birinde bir haber gördüm, kafamı kızdıran o: efendim neymiş 'geleneksel dostumuz Almanya'nın ünlü bankalarından Deutsche Bank ekonomik durumumuzun bozukluğuna o kadar üzülmüş ki, Türkiye'nin Alman ihracatçı firmalarına birikmiş birkaç yüz milyon marklık borcunu kasasından ödeyecekmiş, bu sayede piyasada zincirleme bir faaliyet başlayıp Türkiye'yle işler açılacakmış! Dost dediğin böyle olur işte. Zaten Maliye Bakanı da onu söylemiyor mu, Ankara'ya gelen Deutsche Bank'ın yetkilisi Tierbach'tan sonra, sözü alıp şöyle demiş: "-... bildiğiniz gibi Deutsche Bank'la çok dostane ilişkilerimiz vardır. Almanya ile ithalat ihracat işlemlerimizin yüzde 46'sı Deutsche Bank'tan geçmektedir. Bu hava içinde bir konuşma yaptık."

Benim kafamın tasını attıran, şu **dostane ilişkiler** sözü. Malûm, havaya lâf etmeyi sevmiyorum, üzerinde biraz duracağım.

Biz, Birinci Dünya Savaşı'nda, ordumuzu aşağı yukarı Almanlar'ın emrine vermiştik. Çanakkale cephesinde komutanı Liman Von Sanders'ti. Bilir misiniz ki, İngiliz çıkarmasına karşı izlenecek savaş taktiği konusunda, Anafartalar Cephesi Komutanı Yarbay Mustafa Kemal ile bu Liman Paşa arasında ciddi bir uyuşmazlık çıkmıştır. Nasıl mı, şöyle: Mustafa Kemal, askerine hücum üzerine hücum tazeleyip ölmeyi emrederek İngiliz, Fransız ve Anzak'ların kumsalda tutunmasını önlemeye çalışıyor; Liman Paşa'nın buyruğu ise, düşmanı sahilden içerde beklemek: bırakın diyor çıksınlar, içeri girsinler, orada karşılarsınız.

Nedeni basit, Mustafa Kemal düşmanın sahilde tutunması halinde, uzun ve yıpratıcı bir cephe savaşının başlayacağını kestiriyor, işi oraya varmadan bitirmek istiyor, hem Türk ordusunun kırılmasını önlemek bakımından, hem de askeri başka cephelerde serbest bırakmak bakımından! Liman Von Sar-

ders ise tersine, düşmanın kumsalda tutunmasından, Çanakkale'de yeni bir cephe açılmasından yana. Zira Alman Genelkurmayı'nın emri bu: Çanakkale'de açılacak sürekli cephe; İngiliz, Fransız ve Anzak birliklerinin orada kalmasına yol açacak, belki müttefiklerin Fransa'daki batı cephesinden oraya asker kaydırmasını sağlayacak, böylece bu cephedeki Alman yükünü hafifleştirecek.

Geleneksel dostumuz Almanya, Çanakkale'de bize kazığını böyle atar. Çünkü Yarbay Mustafa Kemal'in değil, Liman Von Sanders'in görüşü Başkumandan Vekili Enver Paşa tarafından da kabul edilmiş, sonradan bir dengine getirilip Anafartalar Cephesi'nin başarılı komutanı fazla zayiata sebep olduğundan ötürü 'muaheze' edilmiştir. Haklı olan odur, o kadar odur ki, bunu bir süre sonra Enver Paşa da anlar. Hadi onu da anlatayım.

Kafkas Cephesi'nde Halil Paşa, Bakû üzerine yürüyecek, şehri İngiliz Generali Tompson savunuyor. Halil Paşa saldırıyı süngüyle yapmayı kararlaştırır, o sırada Alman Kurmay Başkanı'ndan bir öneri, Tiflis'te bulunan Von Kress komutasındaki Alman süvari alayı da Bakû'ya girmelidir. Paşa emri o yolda verir ama; bu arada, yaverine el altından, Gürcistan/Azerbaycan sınırındaki köprüyü attırmasını buyurur. Amacı açık, Bakû'ya Osmanlıların girmesini sağlayacak, Almanların girmesini engelleyecek, çünkü amaçlarının hiç de dostça olmadıklarını anlamış.

Olay tasarladığı gibi geçer, köprü atılmış olduğundan, (kimin attığı bilinmediğinden), Von Kress ve birliği Bakû'ya giremez. Ne var ki, Dersaadet'ten, Başkumandan Vekilliğinden Halil Paşa'ya -ki Enver Paşa'nın hısmıdır- resmi bir fırça çekilir. "Bakû Ruslara verilecek, petrolünü Almanlar alacaktı, neden oraya taarruza lüzum gördünüz falan filan". Üç saat sonra, aynı Halil Paşa'ya aynı Enver Paşa'dan, fakat bu defa evindeki özel telgrafhaneden şu telgraf ulaşır: "Büyük Turan İmparatorluğu'nun Hazer kenarındaki zengin bir konak yeri olan Bakû şehrinin zapt haberini en büyük meserretle karşılarım, falan filan."

Evet, Mustafa Kemal'e Alman generalinin planını bozdu diye kızan Enver Paşa, iliklerine kadar Almancı olduğu halde, bu defa Alman planını bozan Halil Paşa'yı —gizli de olsa— böyle kutlamaktaydı. Nedendi acaba dersiniz? O da Almanların geleneksel dostluğundan biraz biraz pirelendiği için mi?

Diyeceksiniz ki, bunların Deutsche Bank'la ilgisi ne? Birader, herşey Deutsche Bank'la başlamıştır da, ondan söylüyorum. Hani Türkiye'yi sağlam tutarak teslim almayı amaçlayan Bağdat Demiryolu projesi vardır ya; o projeyi, Alman emperyalizminin çıkarlarına uygun olarak Osmanlı'ya kabul ettirip, Türkiye içlerindeki Alman yayılmasını, sessiz ve derinden gerçekleştiren banka, işte bu Deutsche Bank'ın ta kendisi.

Hadi biraz daha eşeleyelim.

4'şu "dostane ilişkilere bakın!.."

4 Kasım 1977

Deutsche Bank mı demiştik, isterseniz önce kafa kâğıdına bir göz atalım:

"Deutsche Bank, 1870'deki hummalı kuruluş döneminde 21 büyük Alman bankası ve ticaret işletmesi tarafından 15 milyon marklık kuruluş sermayesi ile kuruldu. Sermaye arttırımlarından sonra bankanın sermayesi 1881'de 60 milyon marka, 1888'de 75 milyon marka, nihayet 1897'de 150 milyon marka çıktı ve banka Almanya'nın emperyalist yayılmasında en önemli araç görevini üstlenerek, başı çeken büyük bir Alman bankası haline geldi..."

"... Banka, 1890 yıllarından itibaren açıkça Alman burjuvazisinin dünya çapındaki kapitalist iktisadi ilişkilerde öncü bir konum kazanması için savaşmaya başladı. Deutsche Bank'ın gösterdiği bu gelişme, o yıllarda Almanya'da gerçekleşen ve Almanya'dan önde olan ülkelerin hepsinden daha hızlı gelişen üretimdeki temerküz ve sermayenin merkezileşmesi sürecinin tipik bir örneğiydi."

Şimdi gelelim, Deutsche Bank'ın Türkiye'ye girişine.

"... Abdülhamid'in yüksek bir kilometre hasılatı ve Düyun-u Umumiye İdaresi kanalıyla belirli ek vergilerin toplanmasını öngören garantilerinin ayrıntılı biçimde incelenmesinden sonra, Deutsche Bank Osmanlı'ya yanaşmaya hazır olduğunu bildirdi..."

"... Böylece Osmanlı Anadolu Demiryolu Şirketi'nin arkasında bulunan konsorsiyum —önemsiz bir Yunan grubu hesaba katılmazsa— Deutsche Bank, Würtembergsche Vereinsbank ve

Frankfurt (Main)'daki Deutsche Vereinbank ile sınırlı kaldı. Yine Deutsche Bank'ın mutlak üstünlüğünü koruduğu bu Alman mali grubu olağanüstü sermaye gücü ile Avrupa bankacılık dünyasını şaşkınlığa düşürdü..."

"... Kısa sürede içinde Deutsche Bank, Fransız ve İngiliz sermayesinin Anadolu'daki sömürü alanlarına, demiryolu yapılan bölgelerden büyük bir taarruza girişti ve Alman burjuvazisi için ekonomik ve siyasal açıdan önemli bir dayanak noktasını sağlamlaştırdı..."

"... Alman Dışişleri Bakanlığı'nın Deutsche Bank'a sağladığı sürekli destek, başlangıçta, önceden hazırlanmış büyük yayılma planlarının bütünleyici parçası değildi, fakat elbette siyasal iktidar Anadolu demiryolları imtiyazının ele geçirilmesine yandaştı, böylelikle Deutsche Bank, Alman burjuvazisinin Yakındoğu'daki ekonomik konumunun genişlemesi karşısında siyasal iktidarın gösterdiği isteksizliği kesinlikle altetmiş oluyordu. Böylece daha Bismarck döneminde Almanya'nın doğu politikasında yeni bir aşamaya geçildi. Bu politika gelişen tekellerin yayılma çıkarlarını gittikçe daha güçlü bir biçimde yansıtmaya ve sonunda emperyalist yayılma siyasetine yönelmeye başladı..."

"... Deutsche Bank 'barışçı yayılma' biçiminde dolaylı bir yöntem izledi. Yakındoğu'daki güçlü rekabet karşısında bu türden bir sömürge yayılma yöntemi daha yararlı ve daha etkin oluyordu. Alman hükümeti de bu yolda Deustche Bank'ın verdiği işaretleri uslu uslu izledi. Devlet açısından bu taktiği desteklemek için gerekli olan herşeyi yaptı, sürekli olarak her yanda Osmanlı İmparatorluğu'nun bağımsızlık ve özgürlüğünün savunucusuymuş pozunu takındı..."

Bu satırları, Lothar Rathmann'ın o başından sonuna ibret belgesi olan 'Alman Emperyalizminin Türkiye'ye Girişi' adlı küçük kitabından aktarıyorum. Deutsche Bank Türkiye'ye girmekle kalmıyor, yalnızca Anadolu Şimendifer Şirketi'nin safi hasılatını 1890'da 767.557 frank iken, 1914'de 5.169.894 franga yükseltiyor, arkasından da yeni imtiyazlar yeni yatırımlar peşine düşüyor.

"... Bu tür girişimlerin başında Deutsche Bank'ın hazırladığı büyük Konya ovası sulama projesi geliyordu. Deutsche Bank yöneticilerinin bu yatırımdan güttükleri amaç Bağdat demiryolunun geçtiği bu bölgeyi suni sulamayla Alman dokuma sanayiinin pamuk ambarı yapmaktı. Deustche Bank Ya-

kındoğu'daki bütün girişimlerinde olduğu gibi bu projede de derhal Dışişleri Bakanlığı'nın ateşli desteğini sağladı..."

"... Daha Konya vilâyetindeki sulama çalışmalarına yeni başlandığı bir sırada Deustche Bank bu tür proje ile, Adana ovası sulama projesi ile uğraşıyordu. Deutsche Bank tarafından oluşturulan araştırma komisyonunun —bunlar aynı zamanda Prusya Çalışma Bakanlığı'nda görevli uzmanlardı— arazi krokilerinin tamamlanmasından sonra, 1913'de imtiyaz daha mükemmel bir hale sokuldu..."

Bunların dışında Deutsche Bank Mezopotamya'daki petrol yataklarını denetimi altına almak için de çok şiddetli bir kavga verdi. İngiliz hasımlarıyla yürüttüğü rekabet sonucunda, 1912 yılında Mezopotamya petrollerinden yüzde 25'lik bir pay ele geçirmeyi başardı. Elbette ki ilk başarı Deutsche Bank'ı tatmin etmedi. Banka Yakındoğu'daki petrolün yağmasından bir tekel konumu edinmek istiyordu..."

Evet, şimdi Maliye Bakanı Bilgehan'ın sözlerini tekrarlayabiliriz:

"... Bildiğiniz gibi Deutsche Bank'la çok dostane ilişkilerimiz vardır." Görenler Allah için söylesin!

dolap ki, ne dolap!..

1'sakalları yoktur ki sözleri dinlesin!..

5 Kasım 1977

Şu işe bak, gazetede bir haber, hadi aktarayım:

"... Türk sanayicileriyle Ortakpazar yetkilileri arasında, Brüksel'de yapılan görüşmelerde, Türkiye'nin AET ülkelerine yaptığı konfeksiyon ihracatının yılda 84 milyon dolarla sınırlandırılması istenirken, Türkiye'nin bu ülkelerden yaptığı konfeksiyon makineleri ithalatı 100 milyon doları geçmiştir. (...) Bu takdirde, Türkiye'nin sadece bu sanayi kolunda ve sadece AET ülkelerine karşı 20 milyon dolar dış ticaret açığı vermesi beklenmektedir. Bu durumda Türkiye'de gelişme şansının yüksek olan bir sanayi kolunun gelişmesinin önleneceği vs vs..."

Katma protokolun imzası için onca acele edilirken, Demi-

rel'in ileri sürdüğü gerekçeyi hatırlıyorsunuz elbet, ne kadar erken Ortakpazar'a girersek o kadar iyidir, gelişmiş sanayilerle rekabet bizim sanayimizi sağlamlaştırır, çürük olanı döküllür filan diyordu. Sosyalist yazar Aydın Köymen ise, kelimesi kelimesine şunları yazmıştı: "... eskiden uluslararası kapitalizm geri kalmış ülkelerin hep geri kalmalarını, hiç sanayileşmemelerini isterdi. Ama bugün artık sanayileşmelerini istemektedir. Ancak çağdaş anlamda, yatırım malları sanayileri kurarak, yerli teknolojilerini geliştirerek sanayileşmelerini değil fakat kendi ürettiği makine ve teçhizatın kullanılmasına olanak sağlayan, kendisinin ulaşmış olduğu teknoloji seviyesinde artık ulaşılmasını gereksiz bulduğu, örneğin tüketim malları sanayilerin kurulması yönünde sanayileşmelerini istemektedir. (...) Tabii ki bundan kârlı çıkan, bir kilogramlık dokuma tezgâhında sağlanan kazanç aynı ağırlıktaki pamuk ipliğinden sağlanan kazanca oranla daha fazla olduğundan uluslararası kapitalizmin kendisi olmakta, bunun yanında geri kalmış ülkelerin sanayileşme masallarıyla uyutulmaları sağlanmakta ve böylece 'dünya ticaretini kısıtlayıcı yönde' girişimlerde bulunmaları da önlenebilmektedir."

Haber de, sağın ve solun söyledikleri de ortada, kim haklıymış?

Temmuz sonunda yayınladığım bir yazının başlığı 'Ortakpazar Dolabı' idi. Yakıştırmadım, bu Ortakpazar sahiden dolaptır, ondan öyle demiştim. Bir kere ortaya çıkış nedeni üzerinde durmayız pek, batılı kapitalist ülkeler neden böyle bir Ortakpazar'a gerek gördüler öyle ya, sittin sene onsuz işlerini pekâlâ yürütmüşlerdi de, İkinci Dünya Savaşı'ndan belirli bir süre sonra niye eski düşmanlıklarını unutup bir araya gelmeyi gereksindiler? Haa bilenler bilir elbet, ikinci savaş sonrasında dünya pazarları, Amerikan emperyalizmi tarafından ele geçirilmişti, ikincisi Sovyet Bloku ülkeleri kapitalizm için pazar olmaktan çıkmıştı, bu durumda Avrupa'nın eski kurtları ne haltetsin, kendilerine bir 'hayat sahası' bulabilmek, devler arasında ezilmemek için güçlerini birleştirmeyi kararlaştırdılar. Ortakpazar hikâyesi işte bundan doğdu.

Doğarken hesabı, besbelli başlangıçtaki üyelerinin ulusal sınırları içinde kalmak değildi, Philippe Heyman, 'Avrupa Topluluğu/Ortakpazar' adlı derginin 13. sayısındaki 'Avrupa Amerika Çatışması' başlıklı yazısında ne demiş, "AET kendi etrafında, geniş bir çıkar bölgesi yaratmaya çalışmalıydı." Çalış-

madı mı bırakın (İngiltere'ydi, İrlanda'ydı, Danimarka'ydı) kendi içinde şişmanlamasını, daha 1964'de imzalanan Yaunde anlaşmasıyla yeni bağımsızlığına kavuşmuş 18 Afrika ülkesini bir çırpıda bu 'çıkar bölgesi' içine alıveriyor. Arkasından sıra Akdeniz bölgesinde, yani Yunanistan, Malta, Kıbrıs ve Türkiye'de. Enayi olmasak, bizden önce işbirliğine gittiği ülkelerin durumuna bakıp, bu ortaklığın ne mene bir şey olacağını anlayabileceğiz ama, hayır, gözümüz dünyayı görmüyor, bir kere kendimizi ve kaderimizi 'batılılara' bağlamayı kafamıza koymuşuz, hoş onun da nedeni var ya, bizdeki sanayici takımı işin başından tüketim sanayicisi, işin başından dışa bağımlı, düşününce ne diyor, şunu mu, "Ortakpazar bana yan ve lağar endüstrileri bıraksa da, ben Ortakpazar tekelleriyle kaynaşarak yolumu bulurum, o zaman yaşasın Ortakpazar ortaklığı", arkasından bir bakıyorsun bu Adalet Partisi iktidarlarının sloganı olmuş, Ortakpazar'a girmemiz, hem kaderini batıya bağlamış Türkiye'nin Avrupa Birleşik Devletlerin'de yerini sağlama bağlaması, hem de Yunanistan'dan geri kalmaması için zorunludur diyerek... Al sana şimdi içinde debelendiğimiz acıklı durum!

Sosyalistler söylemiş ama, sakalları yok ki sözleri dinlensin!

Beni böyle söyleten, sadece konfeksiyon ihracatı ve dokuma fabrikası ithalatı mı? Hayır, **'Türkiye karar vermek zorundadır'** diye bir yazımda ilişmiştim, yaz ortasında bir Ortakpazar yetkilisi diyordu ki, **'Türkiye sonbahara kadar Kıbrıs sorununa mutlaka bir çözüm getirmelidir, yoksa Türkiye ile Ortakpazar'ın ilişkileri can sıkıcı bir hal alacaktır."**

Şimdi, sonbaharı sürdüğümüze göre, o ilişkilerin gittikçe can sıkıcı bir hal alıp almadığına bir göz atabiliriz ha?

2'yalnız "para dolabı" değil!

6 Kasım 1977

Basında herkes Amerika'nın askeri ambargosu'ndan söz ediyordu ama, sistem'in aslında çevremizi adı konmamış bir ekonomik ablukayla çevirdiğini, bir yandan kredileri keserek, bir yandan ihracat olanaklarımızı engelleyerek bunu fiilen uyguladığını ilk yazan galiba ben oldum, giderek başka arkadaş-

lar da aynı saptamayı yaptılar, o kadar ki bugün sokağa çıkıp çevireceğiniz bir vatandaşa sorunu anlatın, yadırgamayacak size katılacaktır. Nasıl yadırgasın ki, son birkaç ay boyunca Ortakpazar'ın Türkiye'ye attığı şu kazıkları radyoda ya da TV'de duymadıysa, mutlaka gazetelerde görmüştür.

Ortakpazar önce Türkiye'nin konfeksiyon ve pamuk ipliği ihracatına sınırlamalar getirmiştir, pamuk ipliği ihracatımızı dondurmak isterken, başta tişort olmak üzere yatak çarşafı, kadın bluzu gibi konfeksiyon ürünlerini de büyük çapta engellemek istediğini açıklamıştır. Bu kadarla kalsa iyi, arkasından narenciye kazığı ortaya çıktı, ekim 1977'den itibaren bunlar Türk narenciyesine yüzde 60 yerine yüzde seksen oranında gümrük vergisi indirimi uygulayacaklardı, indirim konseye önerildi, gelgelelim ondan sonra hamhom şaralopa getirilip pratik düzeyde Türkiye için hemen yararlanılabilir olmaktan çıkarıldı.

Dahası, hesaba göre Ortakpazar'ın domates konservesi için bir kontenjan açıklaması gerekiyor, bu kontenjanı açıklamıyorlar, oysa biz tutumumuzu buna göre tutmuşuz, iki milyar liralık yatırım yapıp yılda 100.000 ton domates salçası üretecek çapta fabrikalar kurmuşuz, bunun 50.000 tonunu kendimiz yiyeceğiz, geri kalanını onlara satacağız, kontenjanı açıklamadılar mı, hapı yuttuk. Durun henüz bitmedi, elimizde satılacak tütün var, tütün alıcı şirketleri işi ağırdan alıyor, elimizde pamuğumuz var, fiyatının yüksek olduğunu ileriye sürüyor, savsaklıyorlar; buğday için de aynı şeyi düşünebilirsiniz elbet.

Bir gazete haberine bakarsanız, daha da beteri ne, İran Ortakpazar'ın baskısıyla Türkiye'den narenciye, elma ve patates alımını büttünüyle durduruyor.

Pes mi?

Şimdi, yaz ortasında o Ortakpazar yetkilisinin savurduğu tehdidi, akla düşürmenin tam sırasıdır. **"Türkiye sonbahara kadar Kıbrıs işini bitirmezse, Ortakpazar'dan gözüne görünecek vardır".** Eh yukardan beri gözümüzün görebildiklerinin dökümünü yaptık, galiba sıra bu felaketlerin ne sebepten böyle birbirine zincirlendiğini çözmeye geldi. O çözümün anahtarı da, Kıbrıs Rum basınındaymış meğer.

Günaydın'a Lefkoşa'dan yazan muhabiri bakın ne diyor:

"Ortakpazar'ın Kıbrıs'ta Konfederasyona dayalı bir çözüm getirecek uzlaşma formülü hazırladığı bildirilmektedir. Kıbrıs Rum basınına göre, **Ortakpazar'ın** hazırladığı planda **NATO**

Güneydoğu kanadının Yunanistan'ın askeri kanada dönüşü ve ambargonun kaldırılması suretiyle güçlendirilmesi esas olarak alınmıştır. Rum basını bu formülün Türkiye Yunanistan uzlaşmazlıklarına toptan uzlaşma getirecek nitelikte olduğunu ve bu planı gerçekleştirebilmek için (buraya dikkat buyurun) Ortakpazar'ın, Ankara'yı, Yunanistan'ı örgüte almak ve Türkiye'yi ekonomik yönden çökertmekle tehdit ettiği ileri sürülmektedir."

Sıra geldi, Ortakpazar'ın çözüm diye önerdiği plana. onu da görelim:

"... Kıbrıs'ta Türk ordusu Kıbrıs topraklarının yüzde 25'ine çekilecek ve konfederasyon esasına dayalı zayıf bir merkezi hükümet kurulacaktır. Ege'de statüko korunacak ve Ege karasuları hudutları dışındaki kıta sahanlığında petrol bulunması halinde petroller Türkiye ve Yunanistan tarafından yarı yarıya ortak işletilecektir. Yunanistan'ın NATO'nun askeri örgütüne dönüşü sağlanacaktır."

Ortakpazar'ın da, birinci derecede Türkiye'nin hatta Yunanistan'ın çıkarlarını değil, sistem'in çıkarlarını korumayı amaçladığı, ön plana NATO'yu aldığı açıkça görülmektedir ya, siz yine haberin sonunu bağlayan tehdidi bir gözden geçirin:

"... bu konuda aynı kaynaklar (Kıbrıs Rum basını) son aylarda planlarını kabul ettirebilmek için Ortakpazar ülkelerinin Türkiye'ye ekonomik ambargo uygulamasına giriştiklerini ve Türk ihraç mallarına giderek artan kısıtlamalar koyduklarını belirtiyorlar..."

Apaçık görünüyor işte, o bizim sanayimizi sağlamlaştıracak diye balıklama daldığımız Ortakpazar, sonunda ulusal politikamızı kendi amaçlarına göre eğip bükmeye, ulusal ekonomimizi çıkarları gereğince düzenlemeye kalkışıyor. Ama adamlaar ne diyebiliriz ki, Ankara Anlaşması'nda da, Katma Protokol'da da bu hakları kendilerine kayıran maddeleri birer birer sıralamış, altına imzamızı bastırmışlar, boyunduruklarına boynumuzu kendimiz uzatmışız.

Yo estağfurullah, ülkenin ve halkın boynunu, sağcı iktidarlar sistem'in boyunduruğuna koşmuş.

3' "ortakpazar boyunduruğu"

7 Kasım 1977

Aydın Köymen'in o ufacık incelemesinin adı konumuza çok uygun düşüyor: **"Ortakpazar Boyunduruğu".** Boyunduruğun niteliğini anlatabilmek için rastgele bir bölümünü aktaralım:

"... (Katma Protokolla) örneğin, daha önce belirttiğimiz ama tekrarlamakta yarar gördüğümüz Ankara Anlaşması'nın Türkiye ekonomisinin hızlandırılmış kalkınmasını ve Türk halkının çalıştırılma seviyesinin ve yaşama şartlarının yükseltilmesini sağlama gereğini tümü ile göz önünde bulundurarak, taraflar arasındaki ticari ve ekonomik ilişkileri aralıksız ve dengeli olarak güçlendirmeyi teşvik etmek biçimindeki amacı yerine Katma Protokolün başlangıç paragrafıyla şu amaç getirilmiştir."

"Geçiş dönemi süresince akit taraflar karşılıklı ve dengeli yükümler esası üzerinden, Türkiye ile topluluklar arasında bir gümrük birliğinin gitgide yerleşmesini ve ortaklığın iyi işlemesini sağlamak amacıyla Türkiye'nin (buraya dikkat!) ekonomik politikalarının topluluğunkilere yaklaştırılmasını ve bunun için gerekli ortak eylemlerin geliştirilmesini sağlayacaklardır. Görüldüğü gibi Katma Protokol'da artık Türkiye ekonomisinin hızlandırılmış kalkınmasını göz önünde bulundurmak falan gibi, Türkiye AET ilişkileri yönünden gerçekçi olmayan amaçlar söz konusu değildir."

"Bir ülke çeşitli ekonomi politikaları uygulayabilir. Ama Türkiye gibi az gelişmiş bir ülkenin uygulayacağı ekonomi politikası herşeyden önce kalkınma gereklerine uygun bir nitelik taşımalıdır. Ancak Katma Protokolün yukarıya aldığımız paragrafının açık ifadesinden anlıyoruz ki, Türkiye için ekonomi politikalarının seçiminde geçiş dönemi boyunca aranacak temel koşul, topluluğun uyguladığı politikalara uygunluktur. Türkiye dışındaki AET ortaklarının tümünün gelişmiş ülkeler oldukları ve bunların uygulanmasını öngördükleri politikaların Türkiye'nin kalkınına amaçlarına cevap veremeyeceği ise açıktır. İşte Katma Protokolün en can alıcı noktası budur, çünkü bu başlangıç paragrafıyla belirlenen amaç Türkiye'nin AET ekonomik uyduluğunu açıkça ilandan başka hiçbir anlam taşımamaktadır."

Nerdeyse günü gününe, üç yıl sonra, Brüksel'den Mehmet

Ali Birand gazetesine Türkiye AET ilişkileri üzerine yazdığı yazıya ne başlığını koymuştur bilir misiniz: **"Gelişen Ülke Olarak Türkiye'nin Yükü Ağır."**

Önce bakın ne diyor: **"Ortakpazar'da Türk yükümlülüklerinin de yeniden gözden geçirilme ve yeni bir dengeye sokulma zorunluluğu üstünde en çok durulan noktalardan biridir." Diyeceksiniz ki neden, nedeni var mı, "Türkiye'nin kesin tarih ve oranlarla saptanan takvimler çerçevesinde AET'den gelecek ürünlere 1973'ün ilk gününden başlamak üzere 12 ve 22 yıllık sürelerde giderek gümrüklerini açması, ithalatını konsolide etmesi, tüm engelleri kaldırdığı gibi ortak gümrük tarifesine uyması gerekiyor da ondan, diyelim ki yaptı, bundan ne çıkar, şu: Türkiye'nin bu yükümlülükleri, yeni doğan sanayiler için en büyük salınca olarak görülmekte ve sanayilerin optimum noktaya ulaşabilmesi için yeni bir dönemin yeni koşulların ışığında hesaplanması, listelerin yeniden düzenlenmesi istenmektedir."**

Kısacası, kazığı yemişiz, ucu ağzımızdan çıkınca şimdi onlara sanayimizi batıracaksınız, listeleri ve koşulları yeniden düzenleyelim diyoruz, herif dinler mi, dinlemiyor ,üstelik başka şeyler hatırlatıyor, neler mi, ekonomimizi, ekonomimizin işleyişini AET'nin koşullarına uydurmamızı, başka deyişle uyduluğumuzu kanıtlamamızı. Buyurun okuyun:

"... Türkiye'nin iç stürüktürünü düzenlemesi gerekmektedir. Vergi reformu, sanayi stratejisini saptamak, hâlâ belirlenemeyen maliyet hesaplarını çıkarmak, ihracata yönelik bir politika izlemek, tarımını modernleştirmek nihayet ambalaj pazarlama gibi teknik bilgi edinmek ve iç tüketimi frenlemek akla gelen ve hâlâ gerçekleştirilme bekleyen önlemlerin arasında bulunmaktadır."

Nasıl, bir an kendinizi IMF uzmanlarının sözlerini dinliyor sanmadınız mı? AET'nin bizden bekledikleri kısmen iç düzenimizin bağımlılığını iyice artırmamız, kısmen onlara daha iyi pazarlık etmemiz koşullarını içeriyor. Peki, ya biz bu heriflere eh demezsek, ne olur?

O da belirtilmiş, işte şöyle: **"Türkiye bu önlemleri almadığı, AET de ihracat olanağı, teknik bilgi ve yatırım ve krediyle bu ülkeyi ciddi bir şekilde desteklemediği** (bekle ki desteklesin) **sürece ne kadar anlaşma yapılırsa yapılsın, Türkiye ya devamlı olarak Batı'nın hasta adamı olarak kalacak veya yavaş yavaş Batı'dan uzaklaşmaya başlayacaktır."**

İyi ama kardeşim, Türkiye'yi önce kıskıvrak bağlayıp hasta eden onlar değil mi? Bunca yıldır, anamızı onlar ağlatmıyor mu? O zaman hâlâ ne diye ölü gözünden yaş umuyoruz. Halkımızı ve ülkemizi bu boyunduruktan kurtarırız olur biter. Üstelik bu boyunduruk yalnız bize de vurulmamıştır, gün geçtikçe yakınanı artıyor. Ortakpazar'ın yaratacağı çıkar bölgesindeki ülkelerin çoğu bozuk çalmaya başladılar.

Nedeni aşağı yukarı aynı, üstelik haksız da değiller.

4'bu iş yaştır

8 Kasım 1977

Biraz eskileri karıştırsak mı yine?

3 nisanda yazmışım, başlığı **'Ortakpazar Masalı'**, o yazıda Brüksel Komisyonu üyelerinden, eski bakan Giolitti'nin AET'nin önde gelen ülkelerinin davranışları üzerine bazı düşünceleri yer almış, galiba hatırlatmanın sırasıdır. Ne diyormuş Giolitti:

"... **İzlenimim odur ki, Ortakpazar'ın en güçlü ülkeleri durumu denetimleri altına alabileceklerini, gelişmelerin dizginlerini ellerinde tutabileceklerini düşünüyorlar. Topluluğun zengin ülkelerinde çoğunluğu elinde bulunduran siyasal güçlerde Avrupa'nın kendi dışında kalan kısımları üzerinde egemenlik kurabileceklerinin bilincinde olmaktan ileri gelen bir şişinme vardır kuşkusuz. Egemen ekonomik iktidarı ve mali kaynakları elde tutmanın daha elverişsiz ülkelere yukardan bakmaya olanak tanıdığı** muhakkak..."

Yalnız yukardan bakmaya mı? Hayır: "... **Onları denetleyebileceklerine, gelişmelerini yöneltebileceklerine kesinlikle inanıyorlar. Bu takdirde topluluğun siyasal birliği güçlü ülkelerin liderliğinde gerçekleşmiş olacak...**"

Herifçioğulları, bunu hesaplayarak bizim Katma Protokola nasıl bir madde koymuşlardı, düşünün bir kere: "... **Türkiye'nin ekonomik politikalarının topluluğunkilere yaklaştırılmasını ve bunun için gerekli ortak eylemlerin geliştirilmesini...**" zorunlu kılan maddeler değil mi?

Gel gör ki bu kazığı başka ülkelere de atmışlar.

Şu haberi Vatan'dan aktarıyorum: "... **Doğurabileceği bü-**

yük ve korkunç sonuçlara aldırmaksızın Dokuzlar Kulübü Dışişleri Bakanlarınca geçen ağustos ayında alınan bir komisyon kararı onaylanmış bulunmaktadır. Böylece Kuzey Afrika, Uzakdoğu ve Hindistan tekstil fabrikalarına anlaşmalarla sağlamış bulunan Avrupa pazarları kapatılmış olmaktadır. Hatırlanacağı gibi Paris, Londra, Lahey ve Kopenhag hükümetlerinin ağır baskıları sonucunda Ortakpazar komisyonu tarafından alınan bu kararla hammaddesini pamuğun oluşturduğu iplik giysi ve dokumaların Avrupa'ya ithaline bir dizi sınırlamalar konulmuştu. Bu karardan en büyük zararı da Fas, Tunus, Mısır, Singapur, Hongkong ve Hindistan gibi özellikle pamuktan gelir uman devletler göreceklerdir."

"Özellikle Tunus ve Fas'ta bu karar çok garip karşılanmıştır. Çünkü bundan birkaç yıl önce Fransa tarafından Fas'a büyük oranda yatırım yapılarak dokuma sanayiinin gelişmesi sağlanmış ve bunun karşılığında Fas'ın üretim mallarının AET Topluluğuna satılabileceği belirtilmişti. Aynı şekilde Kazablanka'da iki, Tanca'da ise bir pamuklu fabrikası Fransızların önemli ölçüde katkıları ile açılmıştır. Şimdi bu fabrikaların iflasın eşiğine geldikleri görülmektedir. Kuzey Afrikalılar fiilen Avrupa pazarlarından uzaklaştırılmış olmaktadırlar vs vs..."

Görüyorsunuz ya, tekstilde bizim başımıza gelen başkalarının da başına gelmiş, onların kabahati da —bizim gibi— Ortakpazar topluluğunun iyi niyetine inanmak, yapacağı anlaşmayla batılı Avrupa emperyalizmi için bir 'çıkar bölgesi oluşturacağını' kestiremeyip, 'Avrupalı', ya da 'batılı' olabileceğini sanmak! Oysa işler kritik noktalara geldi mi, emperyalizm her zaman yaptığı gibi suratındaki gülümseyen maskeyi atıyor, asıl yüzünü gösteriyor.

O yüz ne mi?

M. Ali Birand, bir başka yazısında, Türkiye'nin dokuma çıkmazını işlerken, Ortakpazar ülkelerinin bizim —bir anlamda şu yukarda sıraladığımız garibanülkelerin— istediğimizi neden yapmayacaklarını şöyle açıklıyor:

"... AET Ülkeleri için bu konuda kesin bir güvence vermek ve takvim saptamak politika nedeniyle zor görülmektedir. Dokuma sanayilerinin, yan önlemlerle ani çöküntüsünü geçiktirerek, yavaş yavaş ölmelerini daha yararlı gören topluluk, şimdiden böyle bir açılmayı kabul edecek durumda görülmemektedir. Zaten azınlık ve sallantıdaki çoğunluklarla yönetilen birçok topluluk ülkesi hükümetleri, dokuma sanayiinin çöküntü-

siiyle ortaya çıkacak binlerce işsize yeni iş açacak duruma girmedikçe, Türkiye'nin isteğini reddeceklerdir..."

Durum hayli açık ve aydınlık, AET ortaklığında da dünyanın en eski ve en bencil kuralı işliyor, önce can, sonra canan: adamlar batılı ekonomilerin içine düştüğü enflasyon ve durgunluk dolayısıyla sarsıldılar ya, alacakları önlemlerde onlara uyup başından büyük işlere kalkmış ülkeleri mi düşünecekler, sırtlarında yumurta küfesi yok, pazarlarını bize ve öbürlerine kapatıyorlar, ama yine de anlaşma koşulları uyarınca bizim onların mallarına belli bir takvime göre gümrükleri kaldırıp sınırlarımızı açmamızı olağan ve haklı görüyorlar. Dünyayı böyle böyle sömürüp soymadılar mı?

Ben onu bunu bilmem arkadaş! **The Financial Times**'in diyesi, Ortakpazar sarsıntıdaymış da bu yüzden Portekiz'e ve İspanya'ya bile sahip çıkamıyormuş da, belki uzun geçiş süreleriyle ya da Marshall Planına benzer planlarla durumu idare etmeyi düşünmekteymiş, öteki ülkelerden de alım satımı kendi çıkarına göre düzenlemesi ekonominin gereğiymiş falan fıstık! Bunlara karnım tok, 'ekonominin gereği' bizim mallarımızı satın almak gerekti mi niye hatırlanmıyor da, hep biz onlara uymak zorunda oluyoruz bakalım?

Bin kere söyledim, bu iş yaştır, yaş!

uranyum dosyası

1'minarenin kılıfı hazır

16 Kasım 1977

Duydunuz mu a dostlar, içimiz dışımız uranyummuş da meğerse haberimiz yokmuş. Allah razı olsun Alman bilgini Egon T. Degens'ten, adamcağız işini gücünü bırakmış, önce Amerikan **National Science Foundation** örgütü ile Alman Teknoloji ve Araştırma Bakanlığı Bilimsel Araştırma Enstitüsü'nün işbirliğiyle 1969'da, sonra da Chain Glomar Challenger adlı bir Amerikan gemisiyle 1975'de Karadeniz'de uzun araştırmalar yapmış, —bu araştırmalara Amerikan, İngiliz, Alman bilim adamları da katılmışlar,— sonunda bulduklarını, Alman Hükü-

meti'nin izniyle İngiltere'de yayınlanan 'Meslekî' **Naturc** Dergisine göndermiş, raporu 13 ekimde bu dergide yayınlanmış. Allah razı olsun, biz de bu sayede Karadeniz'in Türk karasularındaki en azından üç yüz milyar doların üstünde değer biçilen uranyum yataklarını öğrenmiş oluyoruz, hani açıklamasa açıklamaz, 1975'den 1977 ekimine kadar nasıl sustuysa yine öyle susar, biz fukaralar da uranyum gibi dünyayı ayağa kaldıran bir cevhere sahip olduğumuzdan habersiz, nasıl edip de kendimize bir enerji kaynağı bulsak diye kara kara düşünüp dururuz.

Bakmayın işi şakaya boğduğuma, olay son derece ciddi, üzerine önemle eğilinmesi gereken bir olay! Bir bakıma, Osmanlı'nın son dönemlerinde Mezopotamya ve Arap petrollerinin batı emperyalizmi için ifade ettiği anlam neyse, o.

Aman efendim, size ben mi öğreteceğim, uranyumun nükleer enerji üretilmesinde temel hammadde olduğunu bilmeyeniniz yok, atom bombasının da mayası uranyum, uranyumun var mı, istersen atom bombası yap, istersen atom santralları kur, güldür güldür enerji üret, ülkeni istediğin gibi ışığa boğ, endüstrileştir, endüstrini doyasıya enerjiyle besle!

Ne var ki bu mübarek nesne, öyle çok bol değil. Yeryüzünde Kanada'da, Avusturalya'da, Güney Afrika'da bolca çıkıyor, bu ülkeler de ellerindeki olanağın tadını çıkarıyor, kendilerini ve mallarını ağır satıyorlar. Bir kere istedikleri fiyat ateş pahası, (son üç yılda uranyum fiyatları üç misli artmış, şu anda bir kilo uranyum oksit kilosu 60/80 dolardan alıcı buluyor, yarın daha pahalı olabilirmiş), zengin ülkeler için para dert değil, ama Kanada olsun, Avustralya olsun, tutturmuş atom bombası yapacaksınız biz malımızı size satmayız diye, birazı barışçı geçindiklerinden bunun, birazı uranyumu daha pahalı satabilmek için, ama ne için olursa olsun sen sonuca bak, gelişmiş nükleer endüstriye ve silahlanmaya geçmiş batılı emperyalist sistem ne halt edecek istediği kadar uranyum bulamazsa, elbette arayacak, hem baksana uzmanlar ne demiş, yeni uranyum rezervleri bulunamazsa bugün kurulan nükleer güç istasyonları on yıla kalmaz uranyum darlığına düşerlermiş!

Acaba, ufak ufak, **Amerikan National Science Foundation** ile Alman Teknoloji ve Araştırma Bakanlığı'nın bizim Karadeniz karasularında ne demeye uranyum aramaya kalkıştıklarının tadına varabiliyor musunuz? Hem de Amerikalı, Alman, İngiliz bilim adamlarıyla birlikte... Yoo günahlarına girmeye-

lim, aralarına Türk bilim adamlarını da almışlar! Anlaşılan şimdi 1978 içerisinde Karadeniz'in Türk kıyılarına daha yakın bölgelerinde yeni araştırmalar yapmaya hazırlanıyorlarmış. Fena mı canım, bakarsınız deniz dibinde bir metre kalınlığında olduğu söylenen uranyum çökeleği bizim kıyılarda daha da bereketlidir, boldur, günümüzü gün ederiz.

Yalnız haber patlayınca bizim gazetelerin muhabirleri, gidip bu Alman profesörünü bulmuşlar, o da buluşuyla ilgili bir şeyler demiş, doğrusu ben pek sevemedim, şuraya alacağım siz de bir bakın, acaba sevecek misiniz? Profesör Degens'in dedikleri şunlar:

"... Türkiye bunları kendi imkânlarıyla muhakkak ki çıkaramaz. Mali ve teknik durumu müsait başka bir devletle bunu yapması gerekiyor. Amerika, İngiltere, Fransa ve Almanya söz konusu olabilir. Fransa ve Amerika'nın kendi uranyum kaynakları olduğu için onların ilgileneceklerini zannetmem. İngiltere de Güney Afrika'dan alıyor. Geriye Almanya kalıyor. Bizim maddi ve teknik durumumuz müsait ve uranyuma ihtiyacımız var. Almanya bu işe girerse finansmanın büyük kısmı devletten gelecektir. Hususi firmalar tahmin ederim ki yüzde yirmiye kadar bir iştirak payı ile katılabilirler. Türkiye'nin bu projeye nakit para ile katılması gerekmez. Uranyum çıkarıldıktan sonra satışından elde edilen gelirden devletler kendi aralarında hesaplaşırlar."

Nasıl, size de, bunlar kılıfını hazırlamışlar da, minareyi çalmak üzereler gibi gelmedi mi? Korkarım, Osmanlı'nın Arabistan petrollerinden elde edilen gelirden elinde ne kaldıysa, bize de o kadar birşey vermeyi düşünüyorlar, hani elim hamur karnım aç diye diye bir söz vardır ya, o hesap! Hem yalnız petrol mü canım, manganez, zımpara taşı, antimuan, krom, Allah ne verdiyse, bunlar yıllarca Anadolu'yu böyle soymadılar mı?

Ne bilmiyor musunuz, ayıp ayıp, derhal ucundan dokunuruz.

2'kazın ayağı nasılmış?

17 Kasım 1977

Edward Mead Earle, bir süredir sözünü ettiğim Berlin-Bağdat Demiryolu üzerine 1923'de yazdığı kitapta, emperyalist ülkelerle ilgili ilginç şeyler yazmış, şu aktaracağım bölüm konumuzla ilgili:

"... sanayileşmiş ülkenin hükümeti, ister otokratik ister demokratik olsun, hammadde kaynakları ile işlenmiş malların pazarlarını ve bunların taşındığı yolları korumakla yükümlü sayılır. Hammadde kaynakları ile işlenmiş madde pazarlarının sağlanması ya sömürgeler elde edilmesini gerektirebilir, ya daha zayıf ülkeler üzerinde 'himaye idareleri' ya da 'nüfuz bölgeleri' kurulması zorunluluğunu yaratabilir."

Sanayileşmiş ülkelerin en önemli hammaddesi ne, madenler değil mi? Geçen yüzyılın son çeyreğinde batılı emperyalist sistemin çeşitli ülkeleri, ama özellikle İngilizler, Anadolu yarımadasındaki madenlere göz dikmişler. Yaptıkları soygunun haddi hesabı yok. Özellikle Batı Anadolu yöresindeki madenlere el atıyor, boraks, kurşun, krom, kömür, manganez, antimuan demeyip ne bulurlarsa ülkelerine taşıyorlar.

Malûm, örneksiz konuşmayı sevmiyorum. Bu sefer, Orhan Kurmuş'un **'Emperyalizmin Türkiye'ye Girişi'** adlı yararlı kitabından bazı küçük örnekler vereceğim.

Önce maden imtiyazlarının verilişine bir göz atsak mı?

1870 ile 1911 yılları arasında verilmiş 283 maden imtiyazından ancak 107'si Türklerin, geri kalanı yabancıların, ya da onlara çalışan azınlıkların. **"... Birinci Dünya Savaşı öncesi İngilizler, Batı Anadolu'da yetmiş beş maden yatağını işletmek hakkına sahip oldular. Bu imtiyazların çoğu metalurji ve kimya dallarında büyük önemi olan madenleri kapsıyordu."** Hadi isterseniz kalem kalem, ele alalım:

a. **"(İngiliz) Mac Andrews ve Forbes Şirketi, 99 yıl süreli iki imtiyaz sayesinde Söke ve Nazilli yakınlarındaki linyit madenlerini sömürüyor ve şirketin buhar gücüyle çalışan fabrikalarının yakıt gereksinimlerini bu madenlerden sağlıyordu."**

b. **"Osmanlı İmparatorluğunda üretilen manganezin tümüne yakın çoğunluğu yabancıların tarafından çıkarılıyordu. 1902 yılında yabancıların manganez üretimindeki payı yüzde 92 iken bu oran giderek yükseldi ve 1909'dan sonra yabancıların bu alana tümüyle egemen olduğu görüldü."**

c. **"Batı Anadolu'da antimuan yatakları olduğunu ilk bulan kimse J.W. Vilkinson adlı İngiliz tüccarıdır. Bu kişi Ödemiş yakınlarındaki Cinlikaya madenlerini işletmek üzere 80.000 dönüm kaplayan bir imtiyaz almayı başardı...**

d. **"... 1902 yılına gelindiği zaman Abbott'un elinde çeşitli yörelerde bulunan 19 zımpara taşı madeni olduğu görülüyor. (...) Bunlardan başka, Osmanlı vatandaşları tarafından bulu-**

nan ve işletme hakları Abbott'a satılan dört madeni daha vardı. Böylece Batı Anadolu'da işler durumda olan 28 zımpara taşı ocağından 23'ü Abbott'un elindeydi."

(Bunları niye sıraladığımı anlâdınız. Besbelli o tarihlerde 'dostumuz' İngilizler 'buldukları' bu madenleri çıkarmak ve işletmek için 'gerekli sermaye ve teknik olanaklara sahip olmadığımızı' düşünmüşler, 'özel şirketler ve kişilerle hükümetlerin katıldıkları ortaklıklar' önermişlerdi. Osmanlılar da kabul etmişti. Kabul etmek ne laf, Abbott denilen herif-i nâ-şerife Üçüncü Sınıftan Mecidiye Nişanı bile vermişler. İnsan ister istemez, Karadeniz kıyılarında uranyum 'bulan' Amerikan-Alman girişiminin çağdaş Türkiye'de 'teknolojik olanaklar olmadığından ortaklaşa işletmek' önerilerini düşünüyor).

Peki, yabancıların (özellikle İngilizlerin) el koyduğu o işletmelerden Osmanlı'nın hiç mi yararı olmamış? Olmamış ya! Bir kere zımpara taşı, manganez, antimuan, krom, boraks madenleri emperyalist üretim çarkının en önemli gereksinimleri arasında olduğundan örneğin Latin Amerika'nın bakır ve nitrat, Güney Afrika'nın altın ve elmas, Malaya'nın kauçuk kaynakları nasıl emperyalizm tarafından sömürülmüşse, Batı Anadolu'nun doğal zenginlikleri de öyle sömürülmüş. Üstelik bu sömürü tümüyle tek yönlü olmuş ve Batı Anadolu ekonomisi, kapitalist gelişme açısından bu talandan hiçbir şey kazanamamış. O kadar ki madenlerin talanı bölge halkına yeni iş sahaları bile açmamış —diğer ülkelerdeki doğal kaynakların sömürülmesinde Hintli ve Çinli işçilerin kullanılması gibi— Batı Anadolu'ya da, İtalyan ve Yunan işçileri getirilmiş. Böylece ortaya, bölge ekonomisinden yalıtılmış, bölge ekonomisi ile hiçbir ilişkisi olmayan, bir madencilik sektörü çıkmış!

Gördünüz mü kazın ayağı nasılmış? Şimdi yabancı sermaye yandaşı bir safdil çıkar, kardeşim uranyum işinde Alman'ın o zamanki gibi davranacağını nereden çıkarıyorsun der, bir kere emperyalist sistemin değişmez sömürücü tabiatından ya, ikincisi Alman Bağdat Demiryolu Kumpanyası Direktörler Kurulu üyelerinden Dr. Karl Hellferlich'in şu sözlerinden: **"Almanya'nın Türkiye'ye ilgi duyması bir rastlantının** ya da hesaplı **bir amacın sonucu değil, Alman ekonomik gelişmesinin kaçınılmaz bir sonucudur."**

Bu gelişme uranyum gereksiniyor olmasın?

l'pentagon raporu

28 Kasım 1977

Size Pentagon'un hem Carter yönetimine, hem Kongre'ye gönderdiği, 'Türkiye'ye konulan silah ambargosu' üzerindeki önemli raporundan söz eden oldu mu hiç? Olmadı mı, vah vah. yine uyutmuşlar, öyle sanıyorum ki ansızın Türkiye'de bir Sovyet saldırısı havasının doğurulmak istenmesinin ana anahtarı bu raporda.

Hadi bir göz atalım.

Pentagon'un raporuna bakılırsa, 1975 yılında Türkiye 'ulusal gelirinin yüzde dört buçuğunu silah satın almak amacıyla kullanmış, bu da 166 milyon dolarlık silah' anlamına geliyormuş. Türkiye'nin 'yıllık askeri harcamalarının genel toplamı ise 1,5 milyar dolara yükseliyormuş'. Pentagon Raporu, NATO'dan Amerika'nın müttefiki bu ülkenin silaha bunca para dökmesini saptadıktan sonra, kaçınılmaz soruyu soruyor elbet: "Türkiye niye silahlanıyor?"

Cevap, raporda aynen şöyle verilmektedir: "... her ne kadar **Türkiye Varşova Paktı ülkeleriyle** (en başta Rusya tabii) **bir çatışmaya karşı hazırlanmak amacıyla** hareket etmekteyse de, (şimdi buraya dikkat edin) **Yunanistan'la Kıbrıs ve Ege sorunlarındaki gerginliğin artması silah satın alma planlarını etkileyen unsurlar arasındadır. İstediği silahların sayısı ve nitelikleri, özellikle F-4 uçakları, helikopterler, füzeler, deniz destek gemileri, Yunanistan'la çatışma olasılığı hakkında bir takım soru işaretleri doğurmaktadır.**"

Bundan ne çıkar? Amerikan Savunma Bakanlığı'nın Türkiye'nin Yunanistan'la kapışması olasılığını ciddi ciddi hesaba kattığı mı? Buysa, Türkiye'nin 'batıdan tehdit edildiğini' varsaydığını gösterir. 'Batılıların' hiç de işine gelmeyen bir varsayım. Öyle olmasına öyle ama, tuhaftır, Pentagon bu raporunu; silah ambargosunun Türk ordusu üzerindeki etkilerinin olumsuzluğunu, bu yüzden NATO'nun güneydoğu kanadını zayıflattığını gerekçe gösterip kaldırılmasını önererek bağlıyor. Hem NATO'yu güçlendirmek bakımından hem de Amerikan üsleri kapatıldı ya, Sovyet Rusya'dan gerekli 'istihbaratın toplanmaması yüzünden.'

İyi mi?

...fakat "Türk-Amerikan ilişkilerinin belkemiğinin 'savunma işbirliği olduğunu" belirttikten sonra rapor, Türkiye'ye Amerikan askeri destek ve satışlarının sürdürülmesini birtakım nedenlere dayanarak ileri sürüyor ki, hayran olmamak elde değil. Türkiye'ye silah verilmeliymiş, çünkü:

a. **Bu sayede, Varşova Paktı ülkelerinden gelecek bir saldırıya karşı Boğazlar dahil topraklarını savunabilmesi mümkün olabilirmiş. b. Bu sayede Türkiye, Amerika, NATO ve Batı'ya yönelik olmakta devam edebilirmiş. c. Bu sayede toprakları üzerindeki Amerikan kolaylıklarına (ayrıcalıklarına demek istese gerek) müsaade edebilirmiş. d. Bu sayede Arap/İsrail uyuşmazlığında tarafsız kalabilirmiş...**

Nasıl tadına vardınız mı? Türkiye'ye silah verilirse, Varşova Paktı ülkelerine karşı kullanılması, Türk topraklarında Amerikan ayrıcalıklarının sürmesi, Türkiye'nin batıya yönelik kalmakta devam etmesi ve Arap/İsrail uyuşmazlığında Batı uydusu bir politikayı sürdürmesi koşullarıyla verilecek! Siz buna bağımsız olarak alışveriş diyorsanız, karışmam ama, bence Türk savunmasının düpedüz yabancı doğrultulara bağlanması, asıl amacından saptırılmasıdır. İlerde Arap ülkeleriyle ilişkilerimiz konusuna yeniden döneceğim, ama burnumuzun dibinde Yunanistan bizi Batı'dan tehdit eder, Silahlı Kuvvetlerimiz bu yüzden gözlerini Ege Denizi'nden ve Meriç Irmağı'ndan ayırmaz iken, Washington'ın Türk silahlanmasının amacını başka yöne kaydırmak istemesinin, bunun için de ambargonun kaldırılması gereklidir ama, koşulları şu, şu, şu olmalıdır demesinin başka anlamı yoktur.

Pentagon'un bu raporu hem Carter yönetimine verilmiştir, hem Kongre'ye dedik a, bunun her iki yanda önemli etkileri oluyor. Carter Yönetimi, Çağlayangil'in de geçenlerde 'iftiharla' belirttiği ambargonun kaldırılması yönünde bir adım atıyor. Peki ya Kongre?

2'ne diyorlar ne istiyorlar...

29 Kasım 1977

Bir Washington haberine göre, Amerikan Kongresi'nin tarafsız yetkilileri şöyle demiştir: "... **Bugünkü koşullarda Carter, Türkiye'den bir güvence sağlamadan ve büyük bir çaba harca-**

madan ambargoyu kaldırtamaz. Ancak Türkiye ile Yunanistan bir araya gelir, Nato ve Kıbrıs sorunlarına yaklaşımlarını yumuşatacaklarını belirtirlerse savunma anlaşması kolaylıkla onaylanır. Zira Kıbrıs artık ikinci plana düşmüştür."

Amerikan Kongresi, Senato Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Senatör Clark'ın başdanışmanı ise, şöyle diyor: "... Kongre'nin büyük bir bölümünü tutucu kişiler oluşturur. Yunan kulisi de böyledir. Son aylarda Türkiye ile Yunanistan'ın artık bir araya gelip Nato'yu güçlendirmeleri gereği, Kıbrıs sorunundan önemli görülmeye başlandı. Zaten bu nedenle yönetim bu yönde çaba harcıyor."

Daha da ilgincini görelim mi? Kongre'deki Yunan kulisinin önemli adamlarından Sarbenas'ın bir danışmanı sorunu şöyle koşmuş: "... Artık mücadeleden yorulduk. Kıbrıs sorunu eski önemini taşımıyor. Türk Yunan işbirliği ağır basıyor. Carter eline Kongre'deki çoğunluğu etkileyebilecek bir koz geçirdiği gün ambargo sorununu halleder. Ancak eli boş gelirse yapamaz."

Bütün bunlardan ne çıkıyor? Ne pahasına olursa olsun, Türkiye ile Yunanistan arasında bir yakınlaşmanın sağlanmasını hem Pentagon'un, hem Carter yönetiminin, hem de Kongre'nin istediği değil mi? Demek 'sistem'in başı, Türkiye'nin dış politikasına ne yön vermesi gerektiğine 'yukarda' karar vermiş, Ankara'ya onu uygulamak düşüyor. Oysa Türkiye'de hava buna elverişli sayılamaz. Türk kamuoyu Yunanistan'la yakınlaşmaktan değil, Batı'dan uzaklaşmaktan sözetmekte, Sovyetler'e yanaşmanın belki 'tek çıkar yol' olabileceği' düşüncesi gittikçe yaygınlaşmaktadır. Kime sorarsanız, bugün ülkemizi Rusya'nın değil, Yunanistan'ın tehdit ettiğini söyleyecektir. Tehlike batıdadır. Ege'dedir. Nedeni de Kıbrıs'tır. Bu düşünce tarzı, ulusal düşünce tarzıdır Türklerin, ne var ki 'sistem'in çıkarlarına da, düşüncelerine de uymuyor. O zaman ne yapılır?

Türkiye'de Nato'yu güçlendirecek, Yunanistan'la yakınlaşmayı sağlayacak bir kamuoyu oluşturulur. Bunun yolu da, Sovyet tehlikesini abartmaktır, öyle mi? Batılı gazeteciler Türk/Sovyet sınırına gönderilir, Türk ordusunun eksikleri, Sovyet saldırısı halinde olabilecekler ortaya sürülür, ufak ufak Yunanistan'la olan uyuşmazlık Kıbrıs mıbrıs ikinci plana düşürülmek istenir.

Peki, düşürülebilir mi?

Pentagon olsun, Carter çevresi olsun, Kongre olsun. Kıbrıs

sorunu önemini yitirdi, aslolan Türk/Yunan yakınlaşmasıdır, Nato'nun güçlenmesidir diyorlar ya, kulak asmayın, bu da alavere dalavere Kürt Mehmet nöbete oyunundan başka bir şey değil. Hepsinin bir noktanın altını çizdiklerini görmüşsünüzdür, dür, 'Carter Kongre'nin karşısına önemli bir gerekçeyle çıkmalı ki ambargoyu kaldırtabilsin' diyorlar, dahası gazete haberlerine göre Beyaz Saray'da kongre arasındaki ilişkileri yürüten bir yönetim yetkilisi şöyle diyor: "... **Türkiye ile bir süre önce imzalanmış bir anlaşma var. Ancak nerdedir ve ne olmuştur kimsenin haberi yok. Carter seçim öncesi verdiği sözlere güvenerek Kongre'de yenilgiyle karşılaşmamak için mutlaka Türkiye'den birşey almak isteyecektir.**"

Şimdi gelelim, o 'birşey'in ne olduğuna: Kongre danışmanlarına göre 'Kongre'yi tatmin edecek jestler' şunlarmış: a. Türkiye adadan yani Kıbrıs'tan 20 bin askerini geri çekmeliymiş, b. Magosa'ya on on beş bin kadar Rum göçmen almalıymış, c. Bugün elinde tuttuğu bölgeyi küçülteceğini açıklamalıymış, d. Kıbrıs'ın bağımsız ve egemen kalacağını belirtmeliymiş.

Hepinizin öfke ve isyanla sorduğunu görür gibiyim: Hani Kıbrıs önemini yitirmişti de, Türk/Yunan yakınlaşması öne geçmişti? Maval bunlar maval, elin oğlu, ne yapıp yapıp, binbir dereden su getirip Türkiye'ye diz çökertmek amacındadır. Pentagon'un raporu da, Carter'in danışmanları da, Kongre'nin ileri gelenleri de bunun ardındadırlar. Ankara'yı şiddetli baskı altında tutuyor, bu baskının son zamanlarda batıdan uzaklaşma gibi bir eyilime dönüşmesi olasılıkları yarattığını görünce, Türk/Yunan sınırındaki belâları ortaya atıp, Yunanistan'la gerilimin tavsamasını sağlamaya; böylelikle hem Türk'lerin batıdan uzaklaşmasını önleyip, hem de Kıbrıs pazarlığının kolaylaşması, Ege'nin Nato denetiminde kalması için bir ortam yaratmağa gayret ediyorlar.

kıbrıs'a çıkalı

İ'yahu bunlar ne söylüyor

2 Aralık 1977

Geçen gün, Demirel'in ve Bilgehan'ın, ülkenin durumu, içinde yuvarlandığımız ekonomik koşullar üzerine dediklerini

okudum, efkârdır bastı: yahu nedir, bizim yöneticilerimiz, Türkiye ile, 'sistem'in çarkına kapılmış öteki ülkeler arasındaki, 'kader birliğini ve beraberliğini' bir türlü anlamayacak, durum değerlendirmelerini buna göre yapamayacaklar mı? Sanki Türkiye tek başına, uluslararası ilişkilerden soyutlanmış olarak var, sorunları yalnız ona özgü, çareleri de bu çerçeve içinde bulunacak! Sorunu böyle dar bir yere sokup, bu küçük ölçekte ele alırsak, bir seçimi, bir iktidar değişikliğini hatta bir politikacının siyasal alandan çekilmesini işlerin yoluna girmesi için yeter saymak yanılgısına düşeriz: beni efkârlandıran bu!

Hanidir, aynı dramı yaşamıyor muyuz canım? Otuz yıldır Türk ekonomisi aksamıyor mu, buna çare olarak otuz yıldır dış yardımlara, dış kredilere avuç açmıyor muyuz; otuz yıldır çaredir diye siyasal parti bölmüyor, siyasal lider harcamıyor muyuz? Böyle yapıyoruz da, durumumuz düzeliyor mu? Yooo, gün günden ağırlaşıyor, (öyle diyorlar), daha çok batıyoruz, (iddiaları bu!) İyi ama o zaman, ülkemizi yönetim sorumluluğunu üstlenmiş kişilerin kendi kendilerine şöyle bir soru sormaları gerekmez mi? Yahu biz Türkiye'yi, 'küçük Amerika' yapacağız diye bir halt edip bu emperyalist sisteme dahil olduk, gidişat o ki, küçük Amerika olacak yerde büyük Amerika'nın yeni türden bir sömürgesi olmak yolundayız, herifçioğlu her işimize burnunu soktuğu gibi, kalkınmamızı da, ekonomimizi de kendi reçetelerine göre düzenlemek istiyor ,acaba otuz yıldır kurban vere, parti böle, askeri müdahale yapa bir türlü gideremediğimiz 'ekonomik bunalım' Türkiye'ye dışardan enjekte edilen bir emperyalist numarası olmasın? Bizi oyuna getirmesinler? Kurtuluşun temeli, yiğitçe 'sistem'in denetiminden kurtulmak olmasın?'

Hayır, sormuyorlar. Tam tersine, 'sistem'in koşulları içinde, çıkmazlığı otuz yıldır denenmiş yollardan, kurtuluş arıyorlar.

Bilgehan ne demiş? **"Bugün Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik durumun pek parlak olduğunu söylemek mümkün değil (...) Dış ödemeler dengesindeki açık, Türk ekonomisinin en büyük darboğazıdır. (...) Tabii Para Fonu'nun bilinen klasik bir takım şartlarını (bu müesseseye) başvurmuş memleketlerin kabul etmesi zarureti ortadadır."** Düpedüz teslimiyetçilik demek olan bu sözleri, —elinizi kalbinize koyun da söyleyin— Menderes'in Maliye Bakanı Polatkan da söylememiş miydi? O 'klasik şartları kabul etme zaruretine' baş eğdi de, Menderes ve

ekibi Türkiye'yi ekonomik sıkıntıdan kurtarabildi mi? Bırakın Menderes'i, 1970 yılında, aynı Bilgehan, ünlü 'tedbirler manzumesi' ve devalüasyonu 'aynı klasik şartlara' başeğerek uygulamaya koydu da, Türk ekonomisi düzeldi mi? Bütün bunlar yaşanmışken, nasıl gözümüzün içine baka baka, hepimizi aynı kısır döngünün içine sürükleyip sonunda kurtuluş olacağını söylebilirler? Bunu sizin aklınız alıyor mu? Doğrusu benim aklım almıyor, kahroluyorum.

Demirel'in söyledikleri başka türlü mü, yooo, Ankara Bayram Gazetesi'ne uzun bir konuşma yapmış, bazı şeylere şaşmış bir hali var, buyurun okuyun, hak vereceksiniz: "... 1977 bütçesi planı yapılırken, Türkiye'nin ne kadar ithalat yapacağı, ne kadar ihracat yapacağı, açığı da nereden kapatacağı belirlenmiştir. Türkiye bu sene iki buçuk milyar dolarlık ihracat yapacaktı. Bu uydurma bir rakam değildi. 1976 yılında Türkiye, iki milyar dolara yakın bir ihracatı yapabilmiştir. Bundan daha aşağı bir tahminde bulunmak doğru olmazdı ki..." Peki ne olmuş? "... İşte senenin sonuna geliyoruz. İki buçuk milyar dolar olarak tahmin edilen ihracat bir milyar 750 milyon dolar civarında gerçekleşecektir, yani Türkiye 750 milyon dolar civarında bir ihracat düşüklüğüyle karşı karşıya kalmıştır. (...) Kaldı ki, Türkiye'ye yönelmiş bir takım kredi kaynakları seçim sonrasında kurulmuştur. Binaenaleyh, bir taraftan kredi kaynaklarınız şu veya bu sebeple kuruyacak ve Türkiye'yi petrolsüz gübresiz bırakmayacaksınız. Ondan sonra bir takım hayati ihtiyaç maddelerinin noksanlığını çektirmeyeceksiniz. Bugünkü durumda, hiç olmazsa dört beş aydır getirdiğimiz budur. Bu kolay bir iş değildir."

Peki bu neden böyledir, hiç düşünülüyor mu?

1973 nisanında Allende iktidarının bir bakanı ve Dışişleri'nin önemli bir uzmanınca Şili'nin ekonomik durumu üzerinde bir inceleme hazırlanır, rapor verilir. Rapor'dan önemli saydığım bazı bölümleri aktaracağım, yalnız şimdiden, gerek Bilgehan'ın gerek Demireli'n söylediklerine pek ince ve güzel bir cevap oluşturan şu paragrafın altını çizmekle yetineyim:

"... Amerika Birleşik Devletleri'yle kurulan (ekonomik) ilişkiler daha ayrıntılı olarak çözümlenirse, on yılın sonunda Şili ekonomik sisteminin özerkliği en az olan sistemlerden biri haline düştüğü öğrenilir. Bu sistemin başlıca özellikleri şunlardır: yüksek bir borç, ihracatın yüksek bir oranının dışardan denetlenmesi, endüstriyel kesimin hızla dışa bağımlı hale gelmesi ve çok yetersiz bir teknolojik kapasite..."

3 Aralık 1977

Türkiye'nin toplumsal ve ekonomik yapısının, bu yapının getirdiği sorunların kökenine gitmek gerekti mi, benzer ülkelerin durumuna göz atacaksın. Sözünü ettiğim araştırma, Şili'nin durumunu pek güzel saptamış. Şimdi buyurun okuyun! Şili'yi mi, yoksa Türkiye'yi mi anlatıyor, şaşakalın. Benzerlik o kadar kesin ve yürekler acısıdır.

"... Şili ekonomisinin durumunu gösteren belirtiler iki kesin yapısal karakteri yansıtırlar; üretim araçlarının mülkiyetinde önemli temerküz, stratejik teşebbüslerin mülkiyeti ve dış borçlar konularında, özellikle duyarlık kazanmış ekonomi üzerinde yabancı denetimi."

Bir kere, ulusal gelirin dağılımı toplumsal adalete uygun değil, **"1968 yılında Şili'li ailelerin yüzde 28'i ulusal gelirin ancak yüzde 4,8'ini elde edebiliyor, oysa öbür uçtan ulusal gelirler yüzde 45,9' ailelerin yüzde 2'sine —evet yüzde ikisine— gitmektedir."**

"... Tarım'da 1965 yılma kadar toprağın büyük bir yüzdesi küçük sayıda mülk sahiplerinin elinde yoğunlaştıran 'latifundio' sistemi üstünlüğünü korumaktaydı. Üretim fiilen tıkanmıştı ve köylülerin pazarla ilişkisi yoktu. Köylüler hiçbir sosyal ya da kültürel örgütle desteklenmiyordu ve siyasal alanda hâlâ büyük arazi sahiplerinin sultası altında bulunuyordu."

"... Üretim araçları mülkiyetinin merkezleşmesi olayı endüstride daha belirgindi, fakat aym şekilde bankacılık sistemine de uzanıyordu. Bu faaliyetlerin denetimini ellerinde bulunduran guruplar, kredinin yüksek bir oranını çekecek ve mali kaynakların en büyük kısmım elleri altında bulunduracak durumdaydılar. Bu ekonomik güç, eşdeğer olarak siyasal gücü meydana getiriyordu."

Nasıl, 'sistem'in denetimi altındaki ülkelerde toplumsal ve ekonomik yapı benzeşmesi hayli çarpıcı değil mi? Şimdi geçelim, asıl soruna.

"... çeşitli hükümetlerin uyguladığı ekonomi politikasından bağımsız olarak süregelen borçlanma eyilimi, ekonomik sistemin büyümesini kendi kendine finanse etmek yeteneksizliğini açıkça ortaya koyuyordu. 1969 yılında dış borç 598 milyon dolar idi. Beş yıl sonra 1,846 milyon dolara yükseliyor ve 1970 yılında 2,975

milyon dolara varıyordu. Toplam olarak Şili o dönemin birey başına borcu dünyada en yüksek ülkeleri arasında bulunuyordu. Bu artan borçlanma süreci bağımlı ekonomilere özgedir. Bunların ekonomik sistemleri dış destek olmadan yaşayamaz. Böylece borç mahalli ekonomilerin yabancı çıkarlara bağlılığının sürekli bir aracı haline gelir..."

"İhracatın yabancı teşebbüsler tarafından denetim altına alınması, Şili ekonomisinin sakatlanabilirliğini pekiştirmek olayına eklenmektedir. Bakır, memleket ihracatının büyük kısmını oluşturuyor ve 1970'de toplam yüzde 77'sini buluyordu. Aynı yıl ABD'nin el koymuş olduğu bellibaşlı madenler bakırın yüzde 80'ini üretiyor ve bunun sonucu olarak toplam ihracatın yüzde 60'ını elinde tutuyordu. Nitrat ve demir gibi diğer önemli ihracat sektörleri üzerindeki yabancı denetimini şurada göz önünde bulundurmadık."

"... memleketin temel zenginliklerini eski durumuna getirme amacına yönelmiş zayıf çabalar, ABD'nin endüstri teşebbüslerine artan bir önemle girmeleri nedeniyle sıfıra indirgendi. Önde gelen sektörler, Şili pazarı kapsamının sınırlı olması dolayısıyla, çok kez tekelci güç gösteren yabancı firmaların eline geçti. Bu firmalar kimya, otomobil ve yatırım endüstrilerinde kuvvetle yerleştiler. Sözkonusu endüstrilerin daha hızlı bir biçimde büyümesi bağımlılaşma süreci için daha elverişli bir ortam yarattı. Bu gelişme teknolojik bağımlılığın artmasıyla atbaşı gitti. Kullanılan teknolojiler, genellikle, ulusal hedeflere uygun bir uyarlamaya, bir seçmeye yer verilmeksizin dışardan alınıyorlardı. Memlekette gerçekleştirilen yenilikler çok seyrekti. Daima piyasa fiyatlarıyla dışardan teknoloji satın alma rahat ve daha ekonomik görünüyordu. Lisans ödemelerinin yarısından çoğu Birleşik Amerika'ya gidiyordu."

Hey Türkiye'yi otuz yıldır yöneten iktidarların irili ufaklı sorumluları, şu tabloyu ibretle okuyun, Allende öncesinin Şili'sini mi anlatmaktadır, yoksa sizin yönettiğinizi sandığınız Türkiye'yi mi? Konuşurken de, ona göre konuşun! Dahası var, bakalım neymiş:

"... yukarıda belirtilenlere ek olarak üretici kapasitenin önemli bir oranının ABD çıkışlı yatırım mallarına dayandığını eklemek yerinde olur. Bu donatımın bakımı çoğu zaman başka yerden sağlanması olasılığı bulunmayan bir ABD yardımını gerektiriyordu."

"özetleyecek olursak, Birleşik Amerika Şili ekonomi politi-

kasının tasarlanması ve uygulanmasında, kendisine dolaysız ya da dolaylı bir biçimde kesin etkileme olanağı veren araçların tümünü elinde bulundurmaktadır. Bu etki ekonomik sistemimizin tüm olarak işlemesinde etkisini göstermektedir."

Ailende ekibiyle bizim yönetici ekip arasındaki görüş farkı burada, onlar durumu bilinçli olarak saptamışlar, çare arıyorlar, biz 'yağmur yağdı böyle oldu' şaşkınlıkları içinde, ekonomi niye aksadı, ihracat niye kesildi bunalımlarına ekonomiyi aksatanlardan ihracatı kesenlerden medet umuyoruz.

Demirel, ilk defa olarak, birşeyler söylemiş, onu da görelim hele!

3'günaydın!

4 Aralık 1977

Lütfen şu satırları dikkatle okur musunuz:

"... Batı dünyasının ülkemize bir ekonomik ambargo uygulayıp uygulamadığı konusu zaman zaman tartışılıyor. (...) bizim münasebette bulunduğumuz büyük ticari bankalar, bilhassa Birleşik Amerika'da dövize çevrilebilir mevduat meselesinde ve yeniden Türkiye'ye kredi verilmesi meselelerinde fevkalâde ağır davranmaktadırlar. Bunun arkasında siyasi sebeplerin bulunup bulunmadığını zaman gösterecek. Yani şimdi, benim için böyle bir iddiada bulunmak çok erken. Fakat bir sıkıntının içinde bulunduğumuzu zaman zaman bu sıkıntıyı izah edemediğimizi ifade etmeliyim."

"Türk kamuoyuna bu hususta henüz hiçbir şey söylemedim. Çünkü bu hususta tutarsız olmak fevkalâde zararlıdır. Bir gerçek var, o gerçek de, Türkiye'nin dış ülkelerden bulabildiği, bulabilmesi lazımgelen kredilerin ve imkânların bulunmasında, son beş altı ay zarfında (dikkatinizi çekerim: seçimlerden bu yana demek istiyor) karşılaştığı müşküllerdir. Bunun arkasında siyasi amaçlar var mıdır yok mudur şeklinde kamuoyunun zihninde bir istifhamın olduğunu biliyorum. Siyasi amaçlar nerden olabilir? Bizim batı ülkeleriyle münasebetlerimiz düzgündür. Bir ihtilâfımız yoktur."

"Kıbrıs konusuna Amerika müdahil olmuştur. Amerika Kıbrıs konusunda kendi kamuoyuna angajedir. Amerikan Kongre-

si'nin tutumunu, bilhassa silah ambargosuyla başlayan tutumunu da Türkiye'ye karşı dostane bir münasebet saymak mümkün değildir. Bütün bunların ne derece tesir icra ettiğini şu anda değerlendirecek durumda değilim. Ama sıkıntıya girmememiz gereken yerde sıkıntıya girdik. Türkiye gibi fevkalâde geniş kaynaklara sahip bir ülkenin, diğer ülkelere mukayese edildiği takdirde, bulabildiği imkânlar fevkalâde cüzidir. (Şimdi şu cümleye özellikle dikkat buyrulmasını rica ederim) Bunun sadece ekonomik kıstaslar içinde mütalaa edildiğini sanmanın doğru olduğu kanaatında değilim."

Günaydın Demirel! Demirel diyorum, zira bu pek de alışık olmadığımız sözleri söyleyen Başbakan Demirel'dir, insan okurken ister istemez, Zülfikar Ali Butto'nun darbeden önce söylediği 'filin cilveleri' esprisini hatırlamaktadır. Aslında herşey açık ve ortada: Türkiye, sağcı iktidarlar tarafından, emperyalist sisteme bağlanmış, siyasal ve ekonomik bakımından uydulaştırılmıştır, bu sistem Şili raporunda yazılı olduğu gibi uydu ülkenin ekonomisini büttünüyle denetimi altında tutmakta, siyasal bir yönlendirmeyi gereksindi mi, muslukları kısıp iktidardaki hükümetleri perişan edebilmektedir.

Şili üzerine, çok yararlı (en az **'Namlunun Ucundaki Demokrasi'** kadar yararlı) bir kitap yazmış olan Armando Uribe, Türkçesi de olan **'Kara Kitap/Şili'de Amerikan Darbesi'** adlı eserinde Amerika'nın uydu ülkelerin iç çelişkilerini uluslararası düzeyde nasıl kullandığını şöyle belirtmiş:

"... Kuzey Amerika (ABD stratejisinde, bir toplumun ulusal iç çekişmeleri uluslararası düzeyde siyasal olarak kullanılan etkenler olmaktadır. Emperyalist sistemin merkezi, 1970'de Şili'de olduğu gibi, askeri güç dahil, elinde olan bütün araçlara başvurmayı göze alarak, temel bir siyasal karara vardığı zaman hedef alınan memleketin iç politika yaşantısı, uluslararası politika yaşantısından artık ayrılamaz. Bu memleket, kuşkusuz kendisini emperyalizme karşı savunabilir, hatta zafer kazanabilir. Fakat savaş çok daha sert, daha uzun, daha sonu belirsizdir. Bu gibi durumlarda kanlı olaylar giderek çoğalırlar ve 1973 darbesi gibi, (Şili'deki darbe) görünüşte ülkenin içinden gelen en ağır şiddet hareketleri, emperyalizmle ezmek istediği ülke arasındaki savaşın dramatik olaylarından başka birşey değildir..'

'Sistem'in Türk ekonomisini 'etkileme olanağı'na gelince, IMF'in Ankara'ya imzalatmak istediği, Bilgehan'ın da 'klasik

ve zaruri' saydığı belgenin içerdiği koşullara bir göz atmak bu olanağın kapsamını da, anlamını da pek güzel açıklar. Bakın kuruttukları tulumbamıza bir bardak su dökmek için ileri sürdükleri şartlara:

a. Yüzde 18'lik yeni bir devalüasyon. b. Dış borçların altışar aylık bölümler halinde azaltılarak tasfiyesi. c. Üç yıllık dönemde en fazla yüzde 5'lik bir kalkınma hızı. d. İthalatın kesinlikle kısılması. e. Kamu harcamalarının kısılması, kamu yatırımlarının yeniden gözden geçirilmesi (durdurulması anlayın) f. Faiz oranları yükseltilecek. g. (Asıl bu şart ömür, Düyun-u Umumiye'yi çok hatırlatıyor) Anlaşma sağlandıktan sonra altı ay içinde IMF uzmanları gelerek Türkiye'nin yükümlülüklerini yerine getirip getirmediklerini kontrol edecekler ve olumlu görüş bildirmeleri halinde destekleme kredisinin ilk taksidi açılacak.

Siz buna çare mi diyorsunuz, siz buna bağımsızlık mı diyorsunuz, siz buna Atatürkçülük mü diyorsunuz, siz buna milliyetçilik mi diyorsunuz, siz buna 'son bağımsız Türk devleti' mi diyorsunuz, ey otuz yıldır Türkiye'yi tam bağımsızlığından koparıp savunmasından ekonomisine kadar herşeyi dışa bağımlı bir uydu ülke haline getirenler?

Bu gibi hallerde, Kemal Paşa'nın bir sözünü sık sık hatırlarım. Mütareke'nin karanlık günlerinde, çaresizlik içinde 'ne yapabiliriz ki!' diye soranlara öfkeyle parlar: **"-Celâdet gösteriniz!.."** Hani nerde o yöneticiler?

4'haberi "casus" lawrence'den al

5 Aralık 1977

Epey oluyor, fena halde sardırmıştım: yabancı dillerde, Türkiye üzerine yapılmış incelemeler, araştırmalar nelerdir, kimler yapmıştır? Eski ve ünlü bir İngiliz yayınevinin kataloğunu gözden geçirirken, uğradığım şaşkınlığı tarif edemem: geçen yüzyılın sonu ve bu yüzyılın başında, İngiltere'de, Osmanlı İmparatorluğu üzerine inanamayacağınız kadar çok kitap çıkmış! Nelerimizi kurcalamamışlar ki: öteki İslam halklarla ilişkilerimizi, devlet yapımızı, imparatorluğu oluşturan 'gayr-ı müslim' halkları, doğasal zenginliklerimizi, —hasılı aklınıza ne

gelirse— herşeyimizi! Peki, herif bunu, babasının hayrına mı yapıyor? Elbette hayır, geçen yüzyıl İngiltere'nin yüzyılıdır, dünyanın akbabası o, nerede sarsılmış, takattan düşmüş, ölmek üzere bir devlet görürse, üzerine çullanıyor. Türkiye'ye deygin yargısını en acı ve en çarpık biçimde, nerede okumuşumdur dersiniz? T.E. Lawrence'in 'Bilgeliğin Yedi Temel Direği' adlı anılarında. Tadsız bir ilâçtır ama, durumu iyi değerlendirmemiz için, görmenizde yarar var.

"Türkiye, aşırı çaba sarfetmekten ölüyordu. Fethettiği imparatorluğu geleneksel temelleri üzerinde koruyabilmek için azalmış kaynaklarıyla beyhude çırpınıp duruyordu. Osmanoğulları'nın en yüksek erdemi sayılan kılıcın modası geçmişti artık daha bilimsel, daha öldürücü silahlar almıştı onun yerini; yeteneği saklıydı, ama çağdaş yaşantı fazla karmaşık geliyordu ona, çünkü Batı Asya halkları arasında Türk ırkı en ağır olam, yeni yeni hayat ve yönetim biçimlerine en zor uyabilecek olanıdır. Kullanabileceği yeni yollar yöntemleri nasıl yaratabilir ki? Ülkenin yönetimi zorunlu olarak bir dosyalama, telgraflaşma işi olmuş, karmaşık bir istatistik, nüfus, yüksek finans sorunu haline gelmişti. Karakteri ve bileği sağlam, cahil ve sert, kişiliği ağır basan eski yöneticiler, ister istemez kaybolacak, yerlerini yönetim çarkının gereklerine uyabilecek yumuşaklık ve esneklikte yeni adamlara bırakacaktı. Jöntürk yöneticileri, yüzeysel ama kararlı, hemen hepsi Rum, Arnavut, Çerkes, Bulgar, Yahudi ataların torunlarıydılar, Selçuk ya da Osmanlı soyu dışında, her soydan. Halk, levantenlerin kültürünü benimsemiş, siyasal kuramlarını Fransa'dan almış, bu yeni efendileriyle, birlik olmaktan çıkmıştı. Türkiye yozlaşmıştı, (en decadence), ancak bir bisturi ona belki biraz dirilik kazandırabilirdi."

Bizim 'casus' diye bildiğimiz Lawrence'in İngiliz Intelligence Service'i hesabına, düşündüğü bisturi darbesi, elbette imparatorluğun Arap kökenli eyaletlerini kesip almayı içeriyordu. Çünkü İngiliz İmparatorluğu için, 'hayati bir ehemmiyet' taşıyordu bu.

Size tuhaf gelecek, gerçekte Sedat'ın İsrail yolculuğu, Ortadoğu'da olup biten şaşırtıcı gelişmelere yaklaşmaya çalışıyorum. Taa eskilerden başlayışım, son otuz yılın politikacılarında, politika yazarlarında hastalık haline gelmiş 'devekuşu' tutumundan sıyrılabilmek için. Aynı sebepten, İngiltere'nin (daha geniş ve doğru bir deyimle: 19. yüzyıl emperyalizminin) Doğu

Akdeniz, Mezopotamya, Basra Körfezi ve Mısır üzerindeki ısrarının nedenlerinde de işaret etmek farz oluyor.

Tevfik Çavdar diyor ki: "... 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Asya'ya giden yollar daima sömürgen ülkeler arasında tartışmalara ve hatta savaşlara yol açmıştır. Işin garip tarafı bu yolların yeniden geniş ölçüde kullanılmak istenen ortaçağ kervan yollarından ibaret oluşudur. Ortaçağdan tek farklı olan yol üzerindeki ticari akımın yönündür. Ortaçağ'da bu yollardan geçen mal akımı Asya'dan Avrupa'ya doğruydu, yeni çagda ise Avrupa'dan Asya'ya doğrudur."

Doğru bir saptama: ters yöndeki hammadde akışını da hesaba katmak, bölgedeki petrol zenginliğini de göz önünde bulundurmak şartıyla! Şimdi biraz tarihçilik oynayalım, İngiltere'nın 19. yüzyılda bölgede karıştırdığı haltları sıralayalım: 1839'da Aden'i kontrol ediyor. 1875'te Süveyş Kanalı hisse senetlerini satın alıyor. 1882'de Mısır'ı işgal ediyor. 1854'de Kıbrıs Majesteleri'nin egemenliği altına sokularak, emperyalizmin sömürü yolları denetim altına giriyor.

Lawrence'in de çabalarıyla, son bisturi darbesi Birinci Dünya Savaşı sırasında vurularak, Osmanlı İmparatorluğu'nun Arap/İslam eyaletlerinin koparılması, böylelikle hem petrol bölgesinin armut gibi İngiltere'nin ağzına düşmesi, hem de Mezopotamya'nın tam denetimi gerçekleştirilmiş oldu. Ama kaç yıl için? Tarihin determinisme'i 'tutsak halkların' ilelebet tutsak kalmasını öngörmüyor, İngiltere (daha doğrusu emperyalist sistem) Birinci Dünya Savaşı'nda, sıkı sıkı elde ettiğini sandığı olanaklardan, İkinci Dünya Savaşı sonunda uzaklaşmak zorunda kalmış; doğan mücadele, 1950'lerdeki İsrail/Arap savaşlarını ortaya çıkardığı gibi, Fransa ve İngiltere'nin o utandırıcı Süveyş saldırısına da yol açmıştır; çıkarlarını kolay bırakırlar mı?

Yukarda bir Kıbrıs lafı geçti değil mi? Mim koyun, şimdi onu ele alacağız.

5' "uygarlık elçiliği" ne demektir?

6 Aralık 1977

...Evet, Kıbrıs! Fakat önce, şöyle olası bir itirazı, cevaplandırmak gerekir sanırım: 20. yüzyılın son çeyreğindeyiz, 'eski

emperyalizmler' kalmadı, İngiltere Asya'daki sömürgelerini yitirdi, çoğu bağımsız ülke oldular, o halde adı geçen bölge neden dolayı gelişmiş batılı ülkeler için aynı önemi taşısın? Doğal olarak cevabı siz bulacaksınız: a. Enerji bunalımı, petrol bölgesini hâlâ birinci derecede ekonomik ve stratejik bir bölge kılmaktadır. b. Basra Körfezi, Doğu Afrika ve Kızıldeniz dolayları, Sovyet sızmasının görüldüğü yerlerdir. c. Güneydoğu Asya'nın komünizme kaybedilmesi, o bölgede kapitalist pazarını daraltmıştır, Hindistan alt kıtasının korunması, hem hammadde hem mamul satışı yönünden önemini koruyor.

Daha akıllı ve bilgili olanlarınız, kimbilir geçerli daha ne gerekçeler bulmuştur ya, bu kadarı da bize yeter. Artık Amerika Birleşik Devletleri kumandasında bütünleşmiş olan emperyalist sistemin, ne pahasına olursa olsun, Basra Körfezi'nin, Ortadoğu'nun, Mısır'ın (Süveyş anlayın) ve Kıbrıs'ın denetimini elinde tutması zorunluluğu meydanda. Doğrusu ya, gerekçe bir bakıma, taa o zaman İngiliz yöneticilerinin ortaya attığı gerekçe, aynı anlamda ve boyutta geçerli.

Kıbrıs, hâlâ çok önemli bir sorunumuz olduğuna göre, vakti zamanında adayı işgal eden, (sözde kiralamıştık değil mi) İngiltere'nin, neler düşündüğüne bir göz atmakta yarar var.

Ünlü İngiliz devlet adamı Disraeli, Kıbrıs'ı aldıkları günlerde şöyle demiştir:

"... Kıbrıs'ın elde edilmesi amacını güden hareket Akdeniz egemenliği için, Hindistan'ın savunulması için girişilmiştir. Avam Kamarası Kıbrıs'ı işgal etmemizi bu açıdan yanlış anlayıp bu açıdan hatalı bir değerlendirme yapmamalıdır. Bu bir savaş, eylem olmaktan uzak barışa ve uygarlık elçiliğine yönelen bir davranıştır."

Uygarlık elçiliği, o tarihte emperyalizmin sömürgeciliğe taktığı ad. Aynı Disraeli, 93 Rus Savaşı dolayısıyla Lordlar Kamarası'nda yaptığı konuşmada şu çok aydınlatıcı lafları etmiş:

"... Bu savaşın sonunda Rusya'nın kazancı Kars ve Ardahan'dır. Biz bu kazançlar karşısında Ruslar'a durun, daha ileri gitmeyin dedik. Asya bizim ikimizin emellerini kapsayacak kadar geniştir. Kıbrıs'ın alınması ise, Akdeniz çevresinden çok Hindistan'ın güvenliğini ilgilendiren bir meseledir."

Fakat, Kıbrıs'a el koyma sorununu, en mankafa batı taraftarı Türk'ün kafasına en açık biçimde sokacak kadar ayrıntılı ve güzel anlatan Lord Salisbury'nin sözleridir kuşkusuz. Ne mi, demiş? Şunları:

"... Kıbrıs'ın işgali İngiliz hükümetlerinin uzun süredir izlemekte olduğu geleneksel politikaya uygundur. Avrupa'da çıkar çatışmalarının İspanya üzerinde yoğunlaştığı günlerde, İngiltere Cebelitarık'a el koymuştur. Aynı şekilde, Avrupa'daki çekişmelerin İtalya çevresinde biriktiği günlerde, İngiltere Malta'yı işgal etmiştir. Bugün Avrupa'nın gözleri Yakındoğu'ya çevrilmiştir. Dolayısıyla İngiltere de bu bölgede Kıbrıs'ı işgal etmiştir."

Kıbrıs'a çıktık çıkalı, emperyalist sistemin üstümüze nasıl çullandığını anlamanın en akıllıca yolu, galiba sorunu bu tarihsel perspektif içersinde görebilmektir: Kıbrıs, Süveyş'i kontrol eder, bu Hindistan, Kızıldeniz, Basra Körfezi'nin kontrolü demektir, Akdeniz'de Sovyet Donanması dolaşır, Basra Körfezi'nde aynı donanma kol gezerken, 'sistem'in hem bölgeyi, hem bölge halklarını, denetim altında tutmak istemesinden 'mantıklı' ne olabilir?

Nâsır döneminde, hele Fransız/İngiliz saldırısından sonra, Süveyş ve Mısır 'sistemin' denetiminden çıkmıştı; o zaman, ne yaptılar, bölgenin lider özelliği yüksekçe, en büyük müslüman devletini 'sisteme' soktular, yani Türkiye'yi: İncirlik üssünden, Türk hükümetine haber vermeden, Lübnan'ı bastıklarını hatırlasanıza! Mısır, Cezayir, Suriye, Irak, Libya üçüncü dünyaya, Doğu Bloku ile yakınlaşmaya gittikçe, Türkiye 'sistem' için son derece önemli oluyordu. En azından, Rusya kadar, Doğu'ya giden stratejik yolları, uçak ve füzelerle denetim altında tutabilmek için.

Nâsır'ın ölümünden sonra, garip şey, Türkiye'nin 'sistem'le arası biraz şekerrenkleşiyor, ama bu kere Mısır'la mercimeği fırına veriyorlar. Emperyalist sistem, ne yapıp yapıp, Filistin sorununu bir çözüme bağlamalı, buna Arap ülkelerini razı etmelidir, ancak bu sayede petrol bölgesinin güvenliğinden emin olabilecektir. Gel gör ki, Kıbrıs sorunu patlak veriyor, Türkiye'nin 'sistem'le çıkarları çatışıyor, o zaman ne olacak, hani Pentagon Raporu diye bir şey yayınlamıştım ya, oradaki sonuncu maddeyi hatırlıyor musunuz, (Türkiye'nin, İsrail/Arap uyuşmazlığında, en azından tarafsız kalması deniyordu), belki de o sonuncu maddedir ki Sedat/Begin buluşması sırasında Ankara'nın anti-emperyalist bir ses yükseltmesine engel, bu yüzden de Müslüman Ortadoğu ülkeleri arasında önemli bir liderlik fırsatının, —bir kere daha— kaçırılmasına neden olmuştur..

Niye böyle yaparız, tarihsel ortaklıklarımız olan ülkelere soğuk davranır onları kızdırırız? Ayrıca tartışılacak bir sorun.

"alamanya!.. alamanya!.."

l'hoşgeldin ohannes paşa!

16 Aralık 1977

Hüseyin Avni Bey yazıyor: 1881'de, Mekteb-i Mülkiye-i Şahâne'de (Siyasal Bilgiler Fakültesi) İlim-i Servet-i Milel hocası (İktisat Profesörü) bulunan, Sakız'lı Ohannes Paşa, ne dermiş bilir misiniz? 'Yerli sanayiin, himaye usulleriyle gelişmesine, taraftar olmadığını'! Zira, 'her ne kadar, yüksek gümrük resimlerinin devlet hazinesine bir menfaat getirmesi' gerçek ise de, 'himaye sistemi' serbest ticareti önlemekte imiş, halbuki zamanın ithalat ve ihracat rejimi 'makul bir rejim' imiş!

Sakız'lı Ohannes Paşa'nın beğendiği ve vazgeçemediği ihracat ve ithalat sistemi, Osmanlı'yı pençeleri arasına almış da ezmekte olan 'emperyalist ekonomi sistemi' idi: açık kapı politikasıyla 'mülkün' içine sızmışlar, lonca sistemini ve esnaf ocaklarını duman ederek, ekonominin belini kırmışlardı. Örnek mi, yine Hüseyin Avni Bey'den: "... **1800 ve 1820 yıllarında İstanbul'da kumaş esnafının 2.750 ve kemahçı (havsız kadife) esnafının da 350 tezgâhı vardı. Bütün bu tezgâhlarda 5000'den fazla insan çalışıyordu. 1868 yılında, yerli sanayiin ıslâhı için hazırlanan bir inceleme raporunda, bu kumaş tezgâhlarından ancak 25** (evet yanlış okumadınız beyler hanımlar, yirmi beş) **tane kaldığı esefle kaydedilmektedir. Bu raporun yazıldığı devrede Avrupa sanayiinin dokuma eşyası bol bol ve ucuza gümrük kapılarından giriyor ve yerli imalathaneleri tazyik ediyordu. Zamanla bu imalathaneler kapanıyor, bunların yerine Avrupa malı satan mağazalar açılıyordu."**

Üç bin küsur tezgâhın 25'e indiği yıl 1868, Ohannes Paşa 'mevcut ithalat ve ihracat rejimini' 1881'de bile, öve öve bitiremiyor. Oysa ülkenin nasıl battığını yaşamış. Onu böyle konuşturan nedir? Azınlıklardan oluşu mu, sanmam. 'Avrupa kültürüne' fazlaca inanması, bu kültürün emperyalist kültürü olduğunu farkedemeyip, çağdaşlaştığını sanarak, memleketini tuzsak etmesi! Tanzimat sonrası Osmanlı aydını, ister Türk ister başka asıllı olsun, çağdaş olmayı, liberal olmak anlamıştır. Liberal olmak da ne, siyasal düzeyde özgürlükçülük olduğu kadar, ekonomik düzeyde de özgürlükçülük, yani 'açık kapı' siyaseti! İyi ama, ya senin 'mülkün' gelişmiş batılı emperyalist devletler

kadar sanayileşememiş de, onların malları senin ekonomini bir kaşık suda boğabilecek güçte ise?

Gerçekte, o dönemde bu anlamda 'asrilik', düpedüz 'ihanet' idi.

Oysa başka şeylerden söz edecektim, Brüksel'den gazetesine yazan bir şaşkının yorumunu okudum, kafam bozuldu, dediği şu: "efendim, biz ikidebir NATO'ya dert yanıyor, Amerika üzerine baskı yapmaya çalışıyormuşuz, oysa iki yıldır NATO Türkiye'ye silah yardımını kesmeyin deyip duruyormuş ama, Amerika'nın tındığı yokmuş, canım bizimkiler biraz da Amerika'dan yardım alma yolunun Kıbrıs'tan geçtiğini anlayıp, gerekeni yapsaymışlar ya!" Evet, böyle diyor, kısacası Kıbrıs'ta Amerika ne istiyorsa yapıverin de, gönlü olsun, biz de bu dertten kurtulalım. Hoşgeldin Ohannes Paşa! Yahu, Kıbrıs bizim için bir bela ise, ne halt etmeye bu işe karıştık; yok eğer Türkiye'nin çıkarları bu işi yapmamızı gerektiriyor ise, Amerika bastırıyor diye niye vazgeçecekmişiz, Amerika böyle bir 'ıslahatı' uygun gördüğü için mi?

Islahat dedim de... Bakın, 1800'lerden başlayarak, batılıların bize kabul ettirdikleri bütün 'ıslahatlar', aslında nedir hiç düşündünüz mü? Herif Osmanlı'yı sömürgeleştirmeyi kafasına koymuş, gel gör ki şeriat hukuku gayr-ı müslim azınlıkları Müslümanlarla aynı statü içinde saymıyor, yabancılara güvenceli ticaret ve iş yapma hakkını tanımıyor. Oysa sömürge ekonomisinin en önem verdiği şey bu; tutturuyorlar bütün Osmanlı uyruklarına can mal güvenliği, yabancılara toprak edinme hakkı filan diye, bu da 'ıslahat' oluyor. Babıâli ve Saray, istediklerini yaptıkça, komprador burjuvazisi olarak kullanılacak azınlık tüccarlarına istenilen garantiler sağlanmış, yabancı şirketlerin Osmanlı toprağında mal mülk edinmesi olanak içine girmiştir. Islahat mı, yoksa kazık mı, varın hesaplayın. O zaman tutturdukları 'ıslahatlar'dan birisi de araziyi vakıflardan ve tekellerin elinden kurtarmamız, niye, onlar yiyecekler de ondan; o zaman gel de son otuz yılda sürekli olarak 'batılı müttefiklerimizin' Kamu İktisadi Teşebbüsleri'ni 'ıslah etmemizi' istediklerini hatırlama, niyet onları da yemek, ya da adamlarına yedirmektir.

Kemal Paşa ne demişti. '**Ey Türk gençliği, birinci vazifen Türk İstiklâlini ve Türk Cumhuriyetini ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir, mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur, bu temel senin en kıymetli hazinendir .(...) istik-**

balde dahi seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dahili ve harici bedhahların olacaktır..."

Bu 'dahilî ve haricî bedhahlar' sözünün altını çizin: yeni Ohannes Paşa'lar onlardır, düşünme biçimlerini Türkiye'nin çıkarlarına göre değil, 'sistem'in çıkarlarına göre ayarlayanlar, kendi çıkarlarıyla 'sistem'in çıkarlarını özdeşleşmiş görenler!

('Bedhah', bildiğiniz gibi garez besleyen, kötülük isteyen anlamına geliyor, **Nutuk** çevirisi **Söylev**'de "Kötücül" demişler. ne demekse...)

2'hele alaman'a

17 Aralık 1977

Arasıra söyleşmiyor muyuz, Osmanlı'nın batmasında İngiliz, Fransız Rus emperyalizmleri kadar, Avusturya/Macaristan ve Alman emperyalizmlerinin etkisi olmustur diye. Doğrudur: Viyana'nın **'Drang Nach Osten'** ve Berlin'in **'Berlin/Bağdat'** politikaları, imparatorluğun son yirmi beş yılında, ülkemizin bütünüyle Avusturya/Alman emperyalizmlerinin etkisine girmesi ile sonuçlanmış: zaten, Birinci Dünya Savaşı'na bu yüzden girilmiştir. Savaşın devleti batırdığı bir gerçek olduğuna göre, 'Alaman dostluğunun' Türklere neye patladığını bulup çıkarmak zor değil.

Bu böyle ya, otuz yıldır Doğu ve Batı blokları arasında sıkışmış Türkiye, zaman zaman Amerika'nın baskısından bunalip, Doğu bloku ile arasını iyileştireceği havasını estirdi mi, birileri çıkar hemen, üçüncü bir yol olduğunu hatırlatır'ar. Ne zaman böyle bir şeyle karşılaşsam, ister istemez, o karanlık dönemlerimizi hatırlarım. Bu kere de, öyle oldu. Tam Brüksel'de, al takke ver külah, Ankara'nın yeniden, 'batılılar' safında sımsıkı bağlanmasına çalışılıyor; Almanya'dan çıkan **"Aussen Politik"** dış politika dergisinde bir yazı, başlığı şu: **"Türkiye'nin İçinde Bulunduğu İkilem"**.

Yazarı palavra bir adam mı, yooo, koskoca Stuttgart Üniversitesi'nde Siyasal Bilimler Hocası, Profesör Heinrich Beccholt.

Peki ne demiş Profesör Beccholt?

"Amerika ile ilişkilerinin bozulmasını fırsat bilen Sovyetler, bu durumdan yararlanmak için ileri bir atılım yapmışlardır,

Türkiye ile Amerika arasında beliren uçurumun daha da derinleştirilmesine çalışmaktadırlar. Bütün ısrarlarına rağmen, Sovyetler, yine de Ankara'yı bir saldırmazlık paktı imzalamaya razı edememişlerdir. Görünüşe göre, Türkiye, ya Amerika ya Rusya ikilemi içersinde bırakılmak istenmektedir. Oysa Türkiye'nin önünde başka seçenekler de bulunmaktadır."

Sizin de kulaklarınız dikildi, öyle ya. Hele Alaman'a!.. Peki acaba ne imiş bu seçenekler? Aldı sözü Profesör Beccholt, bakalım ne dedi:

"... Avrupa ve Ortakpazar'la ilişkileri Türkiye'yi Sovyetler'le birleşmekten alıkoyan önemli bir etkendir. Avrupa'da çalışan bir milyondan fazla Türk işçisi de Türk ekonomisi için büyük bir destek olduğuna göre..."

Ortakpazar'ın ve Avrupa'nın, gerçekte nasıl Batı Almanya'nın siyasal ve ekonomik egemenliği altında olduğunu, bu egemenliğin güneye doğru yayılmasına bir kalkan oluşturduğunu, bu Ortakpazar'da görev yapmış İtalyan Bakanları'ndan Giolitti'nin ağzından öğrenmiştik. Profesör Beccholt demek istiyor ki, kardeşim siz ne diye can-ı azizinizi üzüyorsunuz, bırakın Rus'u Amerikan'ı, biz yok muyuz yahu, 'geleneksel dost, eski müttefik eski silah arkadaşı' Alamanya, bize gelin, bize: verin Alamana, gitmez yabana!

Öyle midir dersiniz?

Daha kaç sayfa oldu, şurada Deutsche Bank'ın karıştırdığı marifetleri ortaya dökü[illegible]ümüz, Bağdat Demiryolu Kumpanyası ile, görünüşte 'tek ve sağlam bir Türkiye' sloganı altında, Wilhelmstrasse'nin, Osmanlı toprağına çöreklenişini açıklayışımız? O tarihte de, İngiliz, Fransız, Bâbıâli'[illegible]rat astı mı, Berlin gülümsüyor, sütlü sütlü meliyordu. Şimdi de öyle, baksanıza, Profesör Beccholt'un dediklerini doğrulamak istercesine, Ankara'daki Alman Büyükelçisi Dr. Ulrich Sanm ne güzel sözler etmiş, haberiniz olmadı mı, ayıp ayıp, adamcağız ne iyilikler düşünüyor iki gözüm:

Yalnız şu sözleri yeter: "... Federal Alman Hükümeti IMF'in Türkiye ile ilgili olarak alacağı kararla kendini bağlı hissetmemektedir. Bizim Türkiye ile IMF'den bağımsız bir yardım ve işbirliği politikamız mevcuttur. Bu durum önümüzdeki günlerde bazı gelişmelerle de kanıtlanacaktır." Nasıl, adamın gözleri yaşarmıyor mu, 'karagün dostu' Alamanya'nın bu jestine, hele şu sözler: "... Şimdiye kadar verilen yıllık yüz milyon mark elbette tekrar verilecektir, hatta belki bunu da aşabilecektir,

yardımın yüz milyondan fazla olmasını bekleyebilirsiniz. (...) Para Fonu'nun kararı ne olursa olsun bu ekonomik yardım devam ettirilecektir."

Bu kadarla da kalmıyor, Dr. Sanm; 1964'den beri, Türkiye'ye askeri yardım olarak 700 milyon mark sağlamış olan Federal Almanya'nın, askeri yardımlarına devam edeceğini de belirtiyor. 'Normal olarak 100 milyon marklık bir dilimi kapsarmış bu.

Eh, böylelikle duvarlara yazılmayan esaslı bir slogan ortaya atılmış olmuyor mu, 'ne Amerika, ne Rusya, var mı yok mu Alamanya!". Profesör'ün bir dış politika dergisinde koyduğu soruna, Alman Büyükelçisi, Ankara'da cevap veriyor: Türkiye'nin önündeki üçüncü seçenek, Almanya'dır. Dahası, Çağlayangil'i Brüksel'de destekleyerek, bunu gösteriyorlar. İyi ama kardeşim, bizim siitten ağzımız yanmış, bu Almanların Bağdat Demiryolu İşletmesinde Ziraat Dairesi kurup, Konya ve Adana'da pamuk yetiştirmek gibi 'iyilikler' ettiklerini görmüşüz, biraz işkilli olmamız haklı sayılmaz mı?

Onu da görüşürüz. Hem Alman İktisat Bakanlığı'nın, Alman Sanayii ve Ticaret Odaları'na bir mektubu var, bakalım neymiş bu uyarı?

3'unutulmaz "iyilikler"

18 Aralık 1977

Sözüm söz, Alman İktisat Bakanlığı'nın Alman Sanayi ve Ticaret Odaları'na gönderdiği uyarı mektubuna geleceğim, önce Almanların, daha eski yıllarda bize ettiği 'iyiliklerden' birkaç örnek vermek istiyorum. Bilmem ki hangi birisini seçmeli, şu Almanların bize ettikleri iyilikler öylesine bol, öylesine çeşitli ki!

Haydarpaşa/Ankara demiryolunu, biliyorsunuz, Alman denetimindeki 'Anadolu Demiryolları Şirketi' yaptı, üstlerine ne lazım değil mi, yap demiryolunu çek git, fakat ellerinde değil adamların, bu Almanlar çok 'iyilikçi' bir millet, tutuyor bu demiryolu işletmesinde de bir 'Ziraat Dairesi' kuruyorlar, amaçları ne, 'Türkiye'de tarımı geliştirmek'. Hat çevresindeki topraklar iyiden iyiye inceleniyor, dahası Almanya'dan Erget marka-

lı pulluklar getirilip Eskişehir'le Konya arasındaki toprak sahiplerine krediyle dağıtılıyor. Bak bak bak, iyiliğe bak! Bu kadarla bıraksalar, iyi, Adapazarı çevresinde patates tarımının verimli olacağını buluveriyorlar, tohumluk patates getirip dağıtıyorlar köylülere, Eskişehir dolaylarında da tohumluk arpa, eksin biçsin diye zavallılar! Sonuç bir harika, Adapazarı bildiğiniz patates bölgesi oluyor, Eskişehir ve dolaylarında ise esaslı arpa yetişiyor. Şimdi heriflerin bu iyiliği unutulur mu?

Unutulmasına unutulmaz elbet ama bu arpaları Alman bira fabrikaları ucuza kapatmasa, hele Demiryolları Müdürü Herr Hükne patates dağıtımıyla ilgili olarak bir dostuna şunları söylemese: **"Bir yıl önce köylüye üç vagon patates dağıttım, ertesi yıl yüz vagon patates taşıyarak verdiğim patatesin parasını fazlasıyla çıkarttım."** Gördünüz mü adamın iyiliğini, o tarihte Anadolu bakımsız, perişan, Konya'da üretilen buğdayı İstanbul'a taşıyamıyoruz, İstanbul Marsilya'dan gelme Fransız buğdayı yiyor, Alman da demiryolunu yapmış ya, elbet ucuza getirmenin, kârı maksimuma çıkarmanın çaresini arayacak, bunun için de hem köylülere işine yarayacak tarımsal eğitim yapıyor, hem de 'taşıyacak' mal sağlamış oluyor.

Bunun adı da iyilik!

Hüseyin Avni Bey, hepimizin ibretle ve dehşetle okuması gereken o ufak ama çok yararlı eserinde (**'Yarı Müstemleke Oluş Tarihi'**) Çukurova pamukları ile ilgili, bir örnek de veriyor, diyor ki:

"... Alman emperyalizmi öteki rakiplerine karşı daha geniş bir yer almış, Osmanlı İmparatorluğu'nun üretim bölgelerini sömürerek malım satmakta pek ileriye gitmişti. Adana da Alman sermayesinin egemen olduğu bir pamuk bölgesiydi. Burada Deutsche Bank'ın (Görüyor musunuz hınzırı, her taşın altından o çıkıyor, hani Maliye Bakanı'nın ilişkilerimizin çok 'dostane olduğunu' bildirdiği büyük Alman bankası) **oluşturduğu pamuk şirketi vardı. Bu şirket Alman sanayiinin ihtiyacı olan pamuğu ucuza sağlayabilmek için Adana'da pamuk tarımıyla ilgilenmişti. Alman şirketi bu yüzden 1906 yılında çiftçiye iki milyon franktan fazla krediyle tarım makineleri satmıştı.** (Al sana bir iyilik daha!)

"Adana pamuk tarımının gelişimi için bu bölgeye Alman tarım memurları, sulama ve suya kandırma mühendisleri de gelmişlerdi. Bu amaçla Adana'da Alman Umur-u İktisadiye Cemiyeti diye bir kuruluş vardı. Bir zamanlar topluluğun başın-

da bulunan Doktor Kömig isminde biri Adana'nın sulama ve suya kandırma işleri hakkında yaptığı işleri incelemeleri Almanya'daki pamuklu dokuma fabrikalarına göndermişti.

"Alman emperyalizmi, Adana pamukçuluk alanını o kadar sömürüyordu ki, o bölgenin gelişmesini, üretiminin artmasını Osmanlı Ziraat Nezareti'nden daha çok istiyordu."

İçinizden hangi meraklı kalksa, yakın tarihimizde Almanların bu 'iyilik merakı'na ilişkin bir sürü örnek bulabilir.

Kısadan hisse: eskiden Alman emperyalizmi, nasıl Osmanlı'nın gözüne kaşına hayran olduğu için ondan yana çıkar görünmemiş, verdiği kuruşları büyük liralar halinde toplamışsa: bugün de Federal Almanya'nın ülkemize gösterdiği ilgi, babamızın hayrına değil; Bonn'un Anadolu'yu yine eskiden olduğu gibi kendi 'nüfuz alanı' içinde düşünmesinden, Batı Alman tekelleri için iyi bir sömürü bölgesi diye hesaplamasındandır. Eğer Almanya NATO da, Ortakpazar da ikidebir Türkiye'yi destekler gözüküyorsa, bu tıpkı zamanında tek ve güçlü Türkiye isteyerek anamızı ağlatmasına benziyor: asıl kaygısının ne olduğu, İktisat Bakanlığı'nın uyarı mektubundan bellidir.

Nihayet sıra geldi, onu da ele alabileceğiz.

4'al aşıklarını git kumda oyna

19 Aralık 1977

Alman Büyükelçisi,, batı eyilimli bir gazetemizin, Amerikan eyilimli muhabirine verdiği demeçte demiş ki:

'— ... Federal Hükümet firmaların Türkiye'ye açacağı krediye karşı devlet garantisi sağlamıştır. (...) Federal Hükümet'in kredi garantileri bakidir. Bunların geri alındığına dair hiçbir bilgi yoktur. Sanıyorum sipariş bedellerinin yarısının Türkiye tarafından nakit olarak dövize ödenmesi koşulu karşısında, özel firmalar bazı gelişmeleri beklemektedirler. Belki de bu sorunda IMF kararının bir rolü olabilir."

Ama hemen ekliyor: "—... ancak gene biliyorum ki, bunlardan biri Deutsche Bank, kendi müşterileri arasında Türkiye'ye ihracat yapan ve henüz alacağını elde edememiş olan firmaları destekleyerek Türkiye ile iş yapmalarının devamını sağlamaya çalışmaktadır. Elbette Türkiye'nin bu döviz sıkın-

tısının geçici olduğu kanısındayız ve bunun çok yakın gelecekte çözümleneceğine eminiz."

Acaba mı?

Alman İktisat Bakanlığı, uyarı mektubunu İstanbul Alman Başkonsolosluğu'ndan aldığı bilgilere dayanarak yazmış, anlaşılan İstanbul Alman Başkonsolosluğu'ndaki ekonomi uzmanları Büyükelçi kadar nazik ya da diplomat değiller, ne demişler bakın:

"... tüketimi artırmaya ağırlık veren, toplum çıkarına yönelik olmayan ve prodüktif olmayan yatırımları içeren ekonomik politikadan sadece Demirel, Erbakan hükümetinin yetersiz çabalarının sorumlu olduğunu tartışmak biraz güçtür. Türk ekonomik çevreleri de bu sorumluluğu birlikte taşıyorlar."

Ne demek bu, şu demek değil mi: Türkiye'de kimse ne halt ettiğini bilmiyor, Türk ekonomisini elbirliğiyle çıkmaza soktular, bu çıkmaza girişte yalnız iktidarın değil, ekonomi ve iş çevrelerinin de o kadar kabahati vardır. Oysa Büyükelçi aksamaların daha çok IMF'in 'rolü' yüzünden ileri gelebileceğini ima etmişti. Alman İktisat Bakanlığı, Büyükelçi'nin tersine 'döviz sıkıntısının geçici olduğu ve çok yakın bir gelecekte çözümlenebileceği kanısında' değil, baksanıza ne diyor:

"... giderek kötüleşen ekonomik durumun yakında değişebileceğinden, kimsenin umudu yoktur. İstanbul'daki metal, ilaç, kimya, bisiklet, elektrik, elektronik sanayi dallarında yer alan Alman işletmelerinde hammadde ve öteki ihtiyaçların daha ne kadar bir süre Almanya'daki ana firmalar tarafından karşılanacağı konusunda kaygılar vardır..."

"... ayrıca. sayılanların dışında Lufthansa Havayolları'nın, röntgen filmi getiremeyen Alman hastanelerinin, kitap getirtemeyen Alman Kitabevlerinin de sıkıntı içinde olduğu açıklanmıştır..."

Açıkça görülüyor, Alman İktisat Bakanlığı basbayağı kaygılıdır, o kadar ki Türkiye'nin durumuna ilişkin olarak Alman Ticaret ve Sanayi Odaları'nı uyarmak gereğini duymuştur. O zaman ister istemez adamın kafasına bir soru takılıyor: Alman yönetici çevreleri gerçek durumun kötü olduğunu bildikleri halde, acaba neden 'resmen' yardımcı tavırlarını koruyor, IMF olsa da olmasa da yardıma devam edeceklerini söylemek gereğini duyuyorlar, Türkiye için Amerika ve Rusya dışındaki üçüncü seçeneğin Almanya olduğunu ileri sürüyorlar?

Sorunun cevabı, uyarı mektubunda var.

En lezzetli lokma, en sona saklanmaz mı, ben de öyle yaptım mektubun en tadından yenmez bölümünü en sona sakladım. Buyurun okuyun:

"... Eğer Türk Hükümeti geniş çapta iyileştirici ve destekleyici önlemlerle uluslararası para yardımı alarak yeni düzenlemelere girişmezse, Türkiye'deki şirketlerin kapanması tehlikesi bile vardır. (zira) Türkiye'deki döviz darboğazı Türkiye'deki Alman yatırımlarını tehdit etmektedir. Bu durumda Almanya için önemli bir dış pazar olan Türkiye kaybedilebilir..."

Hadi şimdi al aşıklarım, git kumda oyna! Ama İktisat Bakanlığı'nın uyarı mektubu baklayı böylece dilinin altından çıkarıyor. Anlıyorsun ki onun için önemli olan 1. Dış pazar olarak Türkiye'nin korunmasıdır. 2. Türk ekonomisindeki aksaklığın, Türkiye'deki Alman yatırımlarını tehdit etmesidir. 3. Durumda tehlike belirince, Sanayi ve Ticaret Odaları uyarılmaktadır. 4. 'Dış pazarın' ölmemesi için, Türk ekonomisine 'yardım yapılmakta' devam edilecektir. 5. Bu 'yardım'ın devamı da Türk ekonomisi için elbette yeni dışa bağımlılıklar getirecektir. 6. Zaten mektupta adı sayılan sanayi dallarında Türkiye şimdiden Almanya'daki ana firmaların insafına kalmıştır. Eğer sanayiler işlemeye devam ediyorsa, bu hükümet garantisi devam ettiği, Deutsche Bank ısırdığı lokmayı henüz bırakmak niyetinde olmadığı içindir.

Bizim işçiler, beyhude mi türkü yaktılar yahu: "Alamanya, Alamanya, benden aptal bulaman ya!"

yeni 'marifeti' değil

1'bu ambargo ilk abd kağızı mıdır?

23 Aralık 1977

Şu Amerika silah ambargosu koyup silahlı kuvvetlerimizin kaderini yabancı bir meclisin kararına bağlamaya uğraşıyor ya, çoğumuz yeni bir marifeti belliyor bunu, hani heriflerle dostmuşuz da, daha düne kadar ordumuzu donanmamızı pekiştirmemize yardımcı olmuş da, biz Kıbrıs 'münasebetsizliğini' yapınca bozulmuş, öfke çıkarıyor. Çoğumuz dedim, hepimiz demedim. Kıbrıs sorunu ne zaman ortaya gelse, Amerika'nın, 'verdiğim silahı istemediğim amaçla kullanamazsın' dediği, bu

ülkenin gazetelerinde solcularca yazılmıştır. Yine de, iktidarlar bildiklerini okudu, acaba tarih merakları olsaydı da, Amerikalı, büyük müttefikimizin taa Milli Mücadele yıllarında bile bize buna benzer kazıklar atmış olduğunu bilseydiler, davranışları aynı mı olurdu?

Kurt masalına benziyor, oysa gerçek, fena halde gerçek. Hadi biraz kurcalayalım.

Ünlü silah firması Winchester Repeating Arms Company'nin Dış Satışlar Müdürü Mr. H.F. Beebe, 1921 yılı haziranında Washington temsilcisine aşağıdaki ilginç mektubu yazıyor:

"Sn. Frank S. Bright, Londra ve Paris'te bürolarının olduğunu bildiren New-York'lu Mr. W. Ccott-Boody, Türk hükümetine satmak için, bir miktar askeri tüfek ve fişeğin piyasa fiyatlarını sormaktadır. Yeni Türk Hükümeti'nin en önde gelen kişilerinden Edam Bey'in (Acaba Ethem mi?) kendisinden bu fiyatları istediğini yazmaktadır."

"Bu soruşturmaya ilişkin görüşmeleri başlatmadan önce, hükümetimizin bu konudaki tutumunun ne olduğunu öğrenmek istiyoruz. Sorunu Dışişleri Bakanlığı'na açıp sonuçları hemen telgrafla bildirebilirseniz minnet duyarız."

"Konuyu kime açacağınızı bütünüyle sizin takdirinize bırakıyoruz. Ancak söz konusu sipariş 300.000 tüfek ve 600.000.000 fişek için olduğundan bizzat Dışişleri Bakanı Hughes'in kişisel ilgisine sunulacak önemde bulunduğunu sanıyoruz."

"Anladığımız kadarıyla, bu konuda başka yapımcılara başvurulmamıştır. Bu yüzden, telgrafla cevabınızı yollarken, konudan hiç söz etmemenizi, yalnızca soruşturmanızın sonucunu bildirmekle yetinmenizi salık veririz. En derin saygılarımızla."

İmza, Winchester Repeating Arms Co. Dış Satışlar Müdürü H.F.Beebe. Siz bu mektuptan ne anladınız, herhalde benim anladığımı: 1921 yılı Kuva-yı Milliye'nin en zor yılı, Ankara, Yunanistan'la ve emperyalizmlerle kozunu paylaşmaya hazırlanıyor, düzenli orduya geçmek niyetindedir, bunun için de silah ve cephane lâzım, Wilson'ın ilkeleri yüzünden midir, o zamana değin direkt kazığını yemediğimizi sandığımızdan mıdır nedir, tutmuş Amerika'ya başvurmuşlar, satsa satsa o satar diye, İngiliz'in Fransız'ın satmayacağını bildiklerinden, kendileriyse henüz bu üretimi yapamadıklarından. Başvurdukları adam, W. Scott - Boody de durumu zaten o zamanki Amerikan Dışişleri Bakanı Charles Evan Hughes'a şu mektubu yazarak bildiriyor.

"Efendim, Paris'teki bir dostumdan aldığım mektupta,

Türk Hükümeti'nin satın alacağı 7,9 mm çapında 1908 model 300.000 adet mavzer tüfeği ve bunların 600.000.000 adet mavzer fişeği için en uygun ABD gönderme limanında F.O.B. fiyat ve teklifler istenmektedir."

"Bu tüfek ve cephanenin stokta bulunabileceği olasılığım gözeterek, konuyu bazı yapımcılarla görüşmüş, Sprinfield ve Philedelphia'daki Federal Silahlıklar'a da birer yazı göndermiştim. Ancak bu konuda daha ileri gitmeden, Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'nin buna ilkece (prensip olarak) karşı olup olmadığım öğrenmek istiyorum. Görüşmeleri sürdürmemin uygun olup olmadığını bir an önce bildirmeniz ricasıyla, saygılarımı sunarım."

İmza, W. Scott-Boody. İki mektup birbiriyle mükemmel çakışıyor, Ankara'nın 'müstevli' ile savaşabilmek için silah almak istediği, bunun için de Amerika Birleşik Devletleri'nden bazı silah firmalarına başvurduğu açık. Açık olan bir şey daha var, o da şu: Amerikan silah fabrikatörleri, siparişleri uygulamaya geçirmeden önce, Dışişleri Bakanlığı'na başvurup onay istiyorlar, başka deyişle, eğer Birleşik Amerika'nın siyasal çıkarları ve politikası bu satışları uygun görmezse, siparişi veren hava alıyor.

Peki özgürlüğü ve bağımsızlığı için savaşan, Wilson ilkelerine göre 'kendi kaderini kendisi belirlemek isteyen' Ankara hükümetinin siparişi hangi akıbete uğramıştır? Dışişleri Bakanlığı sorulara ne cevap vermiştir?

Nasıl ama, hafiye filmi gibi meraklı değil mi?

2'iki ambargo daha var

24 Aralık 1977

Adam, ilk anda sanır ki, Birleşik Amerika vatandaş haklarını ilan eden ülkedir, özgürlükçülükte direnir, sömürgeciliğe karşı koyar bir hâli vardır, dört yanından sömürgeci baskınına uğramış, özgürlüğü ve bağımsızlığı tehlikede olan yeni Türkiye'de elbette 'yardım' edecektir. Eski deyimle, Hayâl-i ham! Bugün artık biliyoruz, ABD, Mütareke'de Osmanlı İmparatorluğu'nun paylaşılmasında Çarlık Rusya'sına düşen parçalara göz koymuştu, hanidir Ermenilere arka çıkıyor, Doğu Anadolu'da

Türkleri uygarlaştırmak için Amerika'dan Ermeni ya da Amerikalı 'ithalini' düşünüyordu.

Böyle düşündüğü için de, o 1921 yılının heyecanlı haziran günlerinde Ankara'ya silah satmak amacıyla kendisine başvuranlara ilginç gerekçeleri olan red cevapları veriyor. Amerika'nın bugünkü davranışlarının bir kısmını anlamamıza da yarayabilecek cevaplar bunlar. Hadi görelim neymiş.

İlkin, Amerika Birleşik Devletleri Yakındoğu İşleri Dairesi Müsteşarına 1 Haziran 1921'de yazılan şu not:

"Sn. Mr. Fletcher, Winchester Repeating Arms Company'nin Washington temsilcisi Mr. Frank S. Bright dün bana gelerek, şirketinin Dış Satışlar Müdürü'nden aldığı bir mektubu gösterdi. Bu mektubun bir kopyası ektedir. Göreceğiniz gibi 'yeni' diye söz edilen bir Türk hükümeti, Winchester şirketinden 300.000 tüfek ve 600.000.000 fişek satın almak istemektedir. 'Yeni Türk Hükümeti' deyiminden ne kastedildiğini bilmediğim gibi, adı geçen Edam Bey'i de tanımadığımı, dolayısıyla bakanlığımızın bu konuda görüş belirtmek durumunda bulunmadığını kendisine söyledim. Ancak, ardından söz edilen hükümet hakkında ek bilgiler almaktan çok memnun olacağımı, Edam Bey hakkında da bazı şeyler öğrenmek istediğimi sözlerime ekledim. Anladığım kadarıyla, Mr. Bright ayrıntılı bilgi gönderilmesi isteğiyle şirketine telgraf çekmiş."

" 'Yeni Türk Hükümeti' deyiminden Ankara'daki milliyetçi hükümeti anlamak gerekiyorsa, o zaman, görüşüme göre, bu silahların Türkiye'ye değil de Bolşevik Rusya'ya gideceğini düşünebiliriz."

Nasıl beğendiniz mi? 1921'de Amerikan Dışişleri Bakanlığı 'bolşeviklere gider' gerekçesiyle Ankara'ya silah satmak istemiyor. Bu gerekçe herkesin de bildiği üzere, İngilizlerin ve işbirlikçi Damat Ferid hükümetinin gerekçesidir, onlar da Ankara'daki 'milliyetçileri' bolşevik sayar, yapılacak yardımın bolşeviklere yapılmış olacağını savunurlar. Gerçek ise başka türlüdür: Kemal Paşa, 'bolşevik olmak başka, bolşeviklerle ittifak yapmak başka'dır deyip, Sovyetler'le yakın ilişkiler kurmuş, özgürlükçü geçinen, her ülke kendi kaderini kendisi belirlemelidir diyen Amerika'nın vermediği silahları, Sovyetler'den sağlamıştır.

Bu bir, ama hepsi bu kadar mı?

Aynı 1921 Haziran ayının 27. günü, Birleşik Amerika Dışişleri Bakanlığı, Bakan Üçüncü Yardımcısı Robert Bliss imzasıyla

ilk başvuruyu yapan Mr. W. Scott-Boddy'nin 1 haziran tarihli mektubuna cevap veriyor. Hele o mektuba da bir göz atalım, çünkü hepimize ibret olması gerekecek görüşler içeriyor:

"Efendim, Türk Hükümeti'ne 300.000 mavzer tüfeğiyle 600.000.000 mavzer fişeği satılmasının Dışişleri Bakanlığı tarafından onaylanıp onaylanmayacağına ilişkin 1 Haziran 1921 tarihli mektubunuzu almış bulunuyoruz.

"Cevap olarak, Yunanlılarla Kemalistler şu anda savaş durumunda bulundukları için, taraflardan birine veya diğerine yapılacak her türlü yardımda bakanlığımızın işbirliği veya rızasının söz konusu olamayacağını kesinlikle bildirmek isterim. En sadık bendenizim. vs..."

Evet, ne kadar bugüne benziyor: Türkiye'ye silah ambargosu koymak için Yunanistan'la uyuşmazlık (o zaman silahlı) halinde oluşumuzu gerekçe gösteriyorlar. Yunanistan'ın İngiltere tarafından tepeden tırnağa silahlandırılıp üstümüze saldırıldığı, buna karşılık Mondros Mütarekesi gereğince Türk Silahlı Kuvvetleri'nin soyulup soğana çevrildiği bir gerçektir. Amerika'nın o zamanki kararında da, bugün olduğu gibi, el altından Yunanistan'ı desteklemek niyet ve eyiliminin bulunduğu açık. Bu koşullar altında, Mustafa Kemal'in Sovyetler'den silah ve yardım alması daha ne büyük haklılıklar, Sovyetler'in Ankara'ya gösterdiği yakınlık, verdiği yardım daha ne büyük değerler kazanıyor.

Zaten bu belgeleri bulup yayınlayan Dr. Sanders ve Dr. Fişek'in de belirttikleri gibi, üstelik Amerika bu ambargo marifetini daha önce Derne Savaşı sırasında da uygulamış, ABD Dışişleri Bakanlığı'nın Yakındoğu Dairesi Türkiye'ye silah kundağı satışını İtalya'ya karşı 'kötü ve düşmanca bir politika' sayarak engellemiştir.

Farkında mısınız arka çıktığı ülkeler hep Hıristiyan, güme gidense biziz. Hâlâ Amerikan yardımına bel bağlayanların dikkat nazarına arzolunur.

1978

anlası minhası

1'roma'daki toplantı

20 Ocak 1978

Bazı ilginç koşullar öne sürüp de İçişleri Bakanı olan, olduktan çok kısa bir süre sonra, "Türkiye'deki anarşinin kökünü iki ay içinde kazıyacağını" söyleyip sözünü tutamayan Korkut Özal, bir konuşma sırasında Örsan Öymen'e şunları demiş: "**Anarşi konusu, bizim gücümüzün boyutları dışına taşmıştır. Çok daha geniş bir perspektif içinde düşünülmelidir. Anarşinin kökeninde daha değişik boyutlar, sanılanın dışında bazı mihraklar vardır.**" Siz bu sözlere şaştınız mı? Eğer başından beri söyleştiklerimize kulak verdiyseniz, şaşmamanız gerek!

Ama içinizde kulak veremeyenleriniz de olmuştur diye düşüncemi özetleyivereyim: Ülkemizde anarşi daima 'bozguncu ve hain komünistlerin' işi olarak görünmüştür ya, aslında bakarsanız kargaşalıkların ve kışkırtmaların altında 'emperyalist sistem'in parmağını aramak daha doğru olur. Zira bir zamandır, soğuk savaş stratejisi, iki blok arasındaki kıyasıya çekişme, yön değiştirmiş; blok liderlerinin, denetledikleri ülkeleri sıkı düzen içinde tutmalarına yarar olmuştur. Başka deyişle, kargaşalık, siyasal kışkırtma, şehir ve kır gerillası eylemleri, rengi ne görünürse görünsün, bağımlı olunan 'sistemin' odaklarından kaynaklanır.

Bu dediklerime inanmayan çıkar diye, hatırlayacaksınız, Bissel Raporu'nu aktarmıştım. CIA gizli işler sorumlusunun bir raporuydu bu, özet mözet, şunu açığa vuruyordu: 'Sistem'e dahil bir ülkede, yönetimi belirli bir şeye mecbur etmek istedi mi, sistem'in lideri gizli örgütleri aracılığıyla o ülkedeki yandaş ve karşıt güçleri el altından kışkırtır, iktidara karşıt olanları karşıt doğrultuda, yandaş olanları karşıtlara itekleyerek! Bu, o ülkede ister istemez bir kargaşa doğuracak, sonunda yıpranan iktidar, yerini sistem'in beğendiği türden bir başka iktidara bırakacaktır. Onun birinci işiyse elbet, sistem'e karşıt olan güçleri temizlemek!'

Korkut Özal'ın birkaç aylık İçişleri Bakanlığı, sıkı anarşi izleyiciliği sonunda ulaştığı sonuç, şu birkaç satırlık özetin anlatmak istediklerinden farklı olmasa gerektir. Diyeceksiniz ki, ya o 'vatan haini komünistler'? Hep söylemişimdir yahu, Türkiye'de Sovyet yandaşı Marksistler kargaşalık yanlısı değildir, silahlı eylem düşkünlerinin Sovyet karşıtı olmalarına dikkat etmek bile, gerçekte anarşinin nereden kaynaklandığını görmeye yeterdi aslında.

Şimdi gelelim, Roma'daki toplantıya!

Dediğim gibi, CIA'nın çabasıyla Suudi Arabistan, İran, İsrail, Fas ve Mısır gizli örgütleri toplanıyorlar, niye mi, niyesi belli: Sadat'ın barış saldırısı, bildiğiniz gibi pek büyük bir ilgi görmedi, tersine çoğu Arap ülkeleri karşıt tavır takındılar, işte bu toplantı karşıtları yola getirmek için yapılıyor. Onlar da biliniyor elbet, başta Libya, Irak, Suriye, Güney Yemen ve Cezayir. Başka deyişle, kendilerini iyi kötü sosyalist sanan, radikal halkçı rejimler, işin güzelliği nerede dersiniz, Sedat çıkışını yapıyor, İsrail ile Mısır al gülüm ver gülüm ayaklarına yatıyorlar, ne var ki Ürdün bile aralarına tam katılamıyor, arkasından Vance'in ve Carter'in Ortadoğu'da bilinen gezileri, onun arkasından da Roma'da gizli servislerin toplanıp 'muhaliflere' bazı iyilikler düşünüvermesi. Nasıl da birbirini tamamlıyor.

Toplantıda alınan kararlara göre, Mısır, İsrail, Fas, İran ve Suudi Arabistan, Doğu Akdeniz'e bilek gücüyle kabul ettirilmek için Müslüman Eritre gerillalarına silah ve para yardımı ortak politikayı uygulayacaklarmış. İbretle ve dikkatle okuyun.

1. Önce Sovyetler'in bölgeden dikkatini başka tarafa çekmek için Müslüman Eritre gerillalarına silah ve para yardımı yapılarak Habeşistan'daki iç savaş iyice körüklenecek! (Bilme-

yenlere not: Habeşistan'daki rejim Rusya yanlısı sayılıyor.) 2. Kendi derdine düşebilmesi için Libya'nın komşu ülkelerle olan sınır anlaşmazlıkları kışkırtılacak. 3. İran, para ve silah yardımıyla Kürtlerin Irak'ta yeni bir isyana gitmesini sağlayacak. Bu sayede Irak da devreden çıkarılmış olacak. 4. Cezayir'in Fas'la ve Moritanya ile olan anlaşmazlıkları azdırılacak. 5. Güney Lübnan'daki Suriye Kuvvetleri yıpratılacak, Filistinlilerin Lübnan'dan atılması ve güçsüzleştirilmesi sağlanacak.

Ne kadar ilginç! Bir kere Ortadoğu'daki Arap saçının böyle nasıl düğüm düğüm olduğunu anlatmakta çok yararlı, ayrıca, bazı ülkelerin (söz gelişi Türkiye'nin) bir süredir içinde yaşadığı bazı terslikleri açıklamak konusunda da yararlı. Şaşırtıcı ipuçları veriyor. Allah razı olsun o gece telefonundan, sayesinde hem 'sistem'in barış planına karşı koyanlar için düşündüğü iyilikleri öğrendik, hem de, bu gibi hallerde ne türden çarelere başvurduğunu, hangi yöntemlerle çalıştığını anlamış olduk. Bu elbette iç sorunlarımızı değerlendirmekte yardımcı olabilir.

İsterseniz onu da bir deneyelim.

2'aman dikkat

21 Ocak 1978

Yooo hayır, adamın da şirketin de adını söylemem, neme lazım, belki ilişkileri halâ sürüyor, ne boşboğazmışsın diye adamı pisipisine işinden etmeyelim. Siz yalnız, dünyanın dört bir yanında turizm yatırımları yapan çokuluslu bir şirket olduğunu, adamın da bu şirket adına ülkemizde turizm altyapısını incelemek bahanesiyle araştırmalar yaptığını bilin, yeter. Tesadüf bu ya, ahbap olduk. Olay Ege yöresinde geçiyor. Baktım turizm altyapısını ve olanaklarını inceleyecek olan seninki, tutmuş İzmir ve çevresindeki toplumsal ilişkileri, etnik çelişkileri kurcalıyor. Ulan nedir bu senin yaptığın? Şu sorulara bakın Allah aşkına: Ege'de ticaret ve iktisat yaşantısına 'dönmelerin' egemen olduğu doğru mudur? Bölgede, Makedonya çevresinden gelip yerleşmiş ne kadar göçmen vardır, eski Ege halkıyla ilişkileri ne yöndedir? Yöresel aydınlar yetişiyor mu, yoksa yetişmiş ve yetişmekte olanların hepsi eski Rumeli göçmenlerinin çocukları mıdır?

Çok üzerine varınca, kefere bana ne dedi bilir misiniz? Aynen şunları: "— Memleketiniz üzerinde çok karanlık planlar yapılıyor. Bu kadarını ancak söyleyebilirim. Ancak tanıdıktan sonra Türklerin de sanıldığı kadar saf olmadığını anladım. Hele tavsiyeniz üzerine konuştuğum aydınlarla tartışmalarımdan çıkardığım sonuç, bu ülkeyi kolay kolay kimsenin evcilleştiremeyeceğidir. Bunu da söylemek isterim."

Bunu niye mi anlattım, şundan. 'Sistem', Ortadoğu'nun ve Güney Amerika'nın çok ülkesinde yaptığı gibi, Türkiye'yi denetimi altında tutabilmek için, önce onu bir güzel incelemiş, hangi noktalardan ne gibi zaafları bulunduğunu araştırmıştır. Bunlar 60 yılları içinde gerçekleştirildi sanıyorum. Gerektiğinde kullanılmak üzere, Alevi/Sünni, Kürt/Türk, ülkücü/solcu, dinci/mason, yerli/göçmen çelişkilerinin saptandığını görmemek için kör olmak lazım. Ya da 'sistem'in kullandığı bir zavallı. Sıraladığım çelişkilerin, usul usul kendini belli etmesi de, giderek yoğunlaşıp keskinleşerek, önce uyuşmazlığa, sonra sonra çatışmaya ve atışmaya dönüşmesi de 60 yılları içindedir. Hanidir Kürtçülük olayını Ruslar'dan değil, Amerikalılardan beklememiz gerektiğini yazarım. Irak'ta bu işi Amerikalılar özellikle Kerkük petrol bölgesinde, tahılları kullanarak yapmışlardır. Bizde başka türlü düşünülemez. Alevi/Sünni aykırılığının kızıştırılması altında da, siz ne derseniz deyin. İran üzerinden CIA'nın dürtüsü vardır. Şah İsmail'den bu yana Anadolu'daki Türk gücünü zayıflatmak gerekti mi, bu karşıtlığı kışkırtmak âdet değil mi?

Laf nereye bağlanacak, kuşkusuz seziyorsunuz. Şu Roma'daki toplantı, alınan kararlar... Özetlemek gerekirse ne görülüyor: 'Sistem'in bölgede istediklerini gerçekleştirmek için gizli servisler yoluyla başvurduğu yöntemler şöyle özetlenebilir: a. Zayıf düşürülmek istenen ülkelerle komşuları arasında sınır olayları çıkarmak. (Libya için, Cezayir için düşünülen iyilikler (!) bunlar. İnsanın aklına Kıbrıs sorununun yaratılmasında da, Türkiye'yi zayıf düşürmek gibi bir amacın olup olmayacağı sorusu takılıyor doğrusu). b. Dışta başka türlü davranması istenilen ülkelerde iç savaşlar ve ayaklanmalar kışkırtmak (Irak'ın Kürtler'i kışkırtmak suretiyle meşgul edileceği kararlar arasında bulunuyor, bundan hem İran'ın bundan önceki ayaklanmada oynadığı rolü, hem de Türkiye'de Kürt Demokrat Partisi dümeniyle çevrilen fırıldaklardaki hinoğlu hinliği çıkarmak olası.). c. İstenmeyen rejimleri çökertmek için

kırsal gerilla ve iç savaşı dürtüklemek amacıyla silah ve parayardımı yapmak. (Habeşistan'ı çökertmek ister gibiler, Eritre gerillaları aslında bu işe yarıyor). d. Bir ülkeyi takattan düşürmek amacıyla başına başka bir olayı sardırmak... (Suriye'yi sersemletmek istiyorlar, çaresi Lübnan'daki kargaşalığı büyütmek, oradaki Filistin kuvvetlerini imha etmek. Bundan önceki Lübnan kargaşalığını kimlerin yaptıkları da, amaçlarının ne olduğu da anlaşılıyor: Filistin gücünü yıpratmak istiyorlardı, Suriye'nin işe bulaşmasını özellikle arzu ettiler, çünkü o gaile şimdi Şam'ın ayağına dolaşacak. Nasıl ki Kıbrıs'a çıkmamızı onlar özendirdiler, şimdi Kıbrıs Türkiye'nin ayağına dolaşıyor).

Herşey ne kadar açık, ne kadar gözler önünde nasıl çırılçıplak!

Diyeceğim şudur: Türkiye'nin Anadolu'da büyük bir endüstri gücü, ayakları yere basan ve bölgede sözünü geçiren bir Ortadoğu devleti olması, 'sistem'in işine gelmiyor. Bunu önlemek için hem içerden hem dışardan Türkiye'ye özel gaileler hazırlamaktadır. Türkiye'de yaşayan herkesin gözünü iyice açması, solculuk, bölgecilik, ilericilik, milliyetçilik, ırkçılık, dincilik vs. zannederek birtakım hazırlanmış tuzaklara enayice düşmemesi lazımdır. Aslında vahimdir durum, olaylar bölge çapında, hatta kıta çapında örgütlenmekte, işte gördüğünüz gibi Roma'da gizli servisler toplantısı yapılıp hangi ülkenin ne türlü mantara bastırılacağı kararlaştırılmaktadır.

Biliyorum, içinizde kuşkucu akıllılar vardır, sen nereden öğrendin bu derece gizli şeyleri diyecekler, gece yarısı telefonları filan, yahu o işin oyunu, haber basında çıktı, Günaydın'ın ikinci bölümünde yer almıştı, anlayın artık heriflerin pervasızlığını, marifetlerini gazete haberi bile yapabiliyorlar.

Aman dikkat, gözünüzü seveyim.

3' "şili salçalı italyan makarnası"

22 Ocak 1978

Hadi birer çay içelim, sıcak sıcak, bardağı buğulanmış. tavşan kanı. Benim cigaram içkim yoktur, arada böyle çay içerim, hele söyleşi koyulaşır, laf lafı açar, lafın ucu dünyanın ve memleketin kaderine dokunursa...

Hani Türkiye'de alabalık avına gelip de Kürt sorununu çomaklayan bir Amerikalı gazeteciden söz etmiştim, Sulzberger diye, evet işte o zatın CIA ile ilişkisi sonradan Amerikan basınında açıklandı, işittiniz mi? Hanidir duyuracağım, olaylar üst üste geliyor, birini tutayım derken ötekini kaçırıyoruz, bu da öyle oldu: Nasip bugüneymiş! Haber şu, Watergate rezaletini ortaya çıkaran gazeteci Carl Bernstein, 35 CIA görevlisiyle yaptığı görüşmelere dayanarak açıklıyor ki, son 25 yıl içinde CIA hizmetinde görev yapmış Amerikalı gazetecilerin sayısı 400'den fazladır, Sulzberger ve Joseph Alsop gibi ünlüler de bunların arasındadır.

Siz bunu aklınızın sinek pislemedik bir köşesine yazadurun, şimdi bir koşu 15 Eylül 1970'e gidip geleceğiz. Neden mi, nedeni sonradan anlaşılacak iki gözüm.

Ne olmuş 1970 yılının 15 Eylül'ünde? Öyle çarpıcı bir şey yok: Daha önce bu köşede sözünü ettiğim **'Şili'de Amerikan Darbesi'** adlı kitabında Armando Uribe'nin belirttiğine göre, eski ABD Dışişleri Bakanı Kissinger, Chicago'lu gazetecilerle samimi bir toplantı yapmış. Yavaş yavaş bizde de moda oluyor bu tür toplantılar, Amerikalıların **'Background Briefing'** dedikleri türden, hani konuşmacı gazetecilere bazı gizli bilgiler veriyor da, onlar bunları yazılarında kullanmıyor, kendilerine saklıyorlar. Evet, o gün Kissinger'in basın toplantısında, Şili'deki Allende rejiminin Amerika'nın başına ne türlü belalar açtığı konuşulmaktadır. Konuşmasının içeriğini, Şili'nin Washington Elçiliği, zarzor elde etmiş; bir kopyasını da, Paris'te **Le Monde** gazetesinden zarzor bulabilmişler, adamların kanları donmuş.

Elbette donacaktır. Kissinger'in dediklerinden bazıları şunlar: a. Allende'nin Şili'deki iktidarı ele almasının ağır sorunlar yaratmayacağı düşüyle avunmamız gerektiğini düşünüyorum. b. Durumu yakından izliyorum, bu durum Amerika'nın bu anda çok büyük etki yeteneğine sahip olduğu bir durum değildir. c. 'Allende'nin seçilişi Amerika'nın Şili'deki çıkarları ve güvenliği için tehlikelidir'. d. Allende Hükümeti, Amerikalılararası Savunma Komitesi'nin ve Amerika Devletleri örgütünün işlemesinde karışıklıklara neden olabilir.' (Şimdi buraya dikkat ediniz lütfen!). e. **'Bundan başka Fransa ve İtalya üzerindeki etkileri nedeniyle Şili'deki siyasal gelişmeler, Birleşik Devletler'in güvenliği için çok tehlikelidir.'**

Kitabında Armando Uribe'nin bu sözler üzerinde ekledik-

leri şunlar: "Bu Kissingervâri uyarılar 15 Eylül 1970 tarihini taşır. Kısa bir süre sonra içeriği New-York, Washington, Avrupa ve diğer ülkelerdeki yorumcular tarafından ele alınmıştır. Olay sadece Latin Amerika'ya değil, 1973 ekiminde Hon-Kong'a kadar yansıdı. (Şimdi yine buraya dikkat). Bundan ilk yararlananlardan birisi New-York Times yazarlarından Cyrus Sulzberger oldu. Kissinger'in demeçlerinde tanımlanan stratejinin esasını en ince bir şekilde farkeden kuşkusuz o olmuştur. Şili deneyinin Fransa ve İtalya'ya yansıması! Bir süre sonra üç yıl sonra bile başında hâlâ bir çok yorumlara, yalanlamalara neden olan ünlü 'Şili Salçalı İtalyan Makarnası' başlıklı makalesini yazdı".

Lafın akışı ortaya iki şeyi mi çıkarıyor, önemli bazı Amerikan gazetecilerinin 'emperyalist sistem'in stratejilerini önceden bilip ona göre yazdıkları bir; Kissinger'in (CIA'nın anlayın) Allende'nin Şili'de giriştiği özgürlükçü ve çoğulcu sosyalizm deneyinin İtalya ve Fransa'da benzer deneyleri özendirmesinden çekindiği ve tehlikeli gördüğünü iki!..

Evet, söz buraya gelecekti. Son günlerde, (hele İtalya'da hükümetin geçirdiği seriiven, Fransa'da seçimlerin yakınlaşması düşünülürse) bu iki ülkede özgürlükçü sosyalist iktidarın gerçekleşmesi olasılığından fazlaca söz ediliyor da.

Fakat, iktidardan ayrıldıktan sonra bile Kissinger'in tutumunu değiştirmediğini biliyoruz. Nasıl, unuttunuz mu, burada konuşmuştuk yahu, durun bulup tarihini de söyleyeyim: 7 Temmuz 1977. Hani Amerika'da Avrupa Komünizmi konusunda bir toplantı yapılıyor da, orada Kissinger'de kürsüye çağrılıyordu. İlerde işimize yarar diye, özet olarak dediklerini Time'den aktarıp size iletmiştim. Konuya yanaşırken, bellek tazelemekte yarar var, Kissinger'e göre Avrupa'da Komünist Partileri iktidara gelirlerse hiç iyi olmazmış, çünkü:

a. Amerikalılar Atlantik Paktı'nın karakterini şimdiki açıklıkla kavrayamayacaklardır. b. Atlantik Paktı'nın tutarlığı ciddi şekilde bozulacaktır. c. NATO'nun askeri gücü ciddi şekilde zayıflayacaktır. d. Avrupa Birliğine yöneliş tehlikeye düşecektir.

Şimdi şu yukardan beri sıraladığı perspektif içersinde, Washington'ın İtalya'daki duruma karşı vaziyet alışını değerlendirebiliriz artık.

Hey arkadaş çayın soğudu.

4' "makarna bir amerikan salçalı olsun!"

23 Ocak 1978

Allende, olup bitenleri izliyorsa, o babacan profesör gülümsemesiyle öbür tarafta her halde gülüyor. Nasıl gülmesin adam? İtalya'ya, Fransa'ya örnek olmasın diye, göz göre göre Şili'ye müdahale edip oradaki demokrasiyi yıkan Amerika, yine de, özgürlükçü ve çoğulcu sosyalizm fikrinin, İtalya'da, Fransa'da, (fazladan İspanya'da) yeşermesini önleyemedi. Olaylar ortada İtalya'da, İtalyan Komünist Partisi, sosyalistlerle ya da yalnız başına yarın öbürgün bu türden bir iktidardır; Fransa'da Fransız Komünist Partisi, bütün eski Stalinciliğine, bütün katılığına rağmen, sosyalistlerle işbirliğini bir yerde kurtarmayı düşünmekte, birlikte iktidar olamasa bile çoğulcu sosyalizm fikrini savunacağını belli etmektedir. İspanya'da ise Carrillo'nun Komünist Partisi, açık açık bu yeni sosyalizm uygulamasının öncülüğünü yapmaktadır.

Her zaman olduğu gibi bu defa da zalimin zulümle engellemeye önlemeye çalıştığı fikir, acılara ve gözyaşlarına rağmen başka yerlerden başka filizler vermiştir.

İtalya'da durum malûm: Andreotti'nin azınlık hükümetini ayakta tutan komünistlerin dolaylı desteği. Oylamaya aleyhte katılmıyorlar, o da ayakta duruyor. Oysa hükümet edebildiğini söylemek zor. Memlekette durum hayli karışık. Komünistler, hükümete katılabileceklerini duyuruyorlar. Sosyalistlerle bir hükümet de oluşturabilirler. Ne var ki Hıristiyan demokratlar (ki savaş sonundan beri İtalya'yı onlar yönetmiş, şimdiki çıkmaza getirip bırakmışlardır) derslerini ezbere biliyor, komünistlerle ortaklığı kesinlikle reddediyorlar. Arkasından Batı Avrupa'da şiddetli tepkilere neden olan o demeç.

Bildiri demek, yoksa daha mı doğru? Olaylar bu minval üzere gelişirken, ABD Dışişleri Bakanlığı AP Ajansı tarafından dünyaya yayılan bildirisinde diyor ki, **"Amerika, İtalya'da komünistlerin hükümette görev almalarına karşıdır, çünkü bu parti anti-demokratik bir kuruluştur. Ve Hıristiyan demokratlar komünistlerin hükümete girmelerini engellemek amacıyla mutlaka direnmelidir."** Evet aynen böyle, dahası da var: "Amerika, bütün Avrupa'da komünist partilerin etkinliğinin azaltılmasından yana olduğunu" savunmaktaymış; hatta eski Ame-

rikan Dışişleri Bakanı Henry Kissinger, son gelişmelerle ilgili bir demeç verip demiş ki, **"İtalya'da komünistler iktidara gelirlerse Amerika bu ülkeyle ilişkilerini kesmelidir."**

Kissinger'in dedikleri, 1970'deki basın toplantısında söylediklerinden farklı sayılamaz, adam tutarlı, aynı fikir çizgisini koruyor. Amerika'nın tavrı derseniz o daha az tutarlı değil; arada iktidar değiştiği halde, Kissinger tarafından zamanında savunulan tavrı tekrarlıyor. Özgürlükçülük ve demokrasi adına anti-demokratik saydıkları komünistlerin Batı Avrupa'da iktidara katılmalarını istemiyor, bunu açıkça da belirtiyorlar.

Davranışlarının belirttiği bir şey daha yok mu? Var elbet asıl söylemek istediğim de o ama, ne dersiniz bir çay daha içelim mi?

Özgürlükçülük demek önce başkalarının özgürlüğüne saygı demek, demokrasi demek, halk iradesine saygı demek! Bir ülke ki özgürlükçülük adına başkalarının özgürlüğünü hiçe sayıyor, burnunu işlerine sokuyor, onu ne dereceye kadar özgürlükçü sayabilirsiniz? Bir ülke ki başka bir ülkede halkın iradesiyle oluşmuş, ya da oluşacak iktidarları beğenmediği için reddediyor, ya da devirmeye kalkışıyor, onun demokratlığına ne kadar inanır, başkalarını demokrat olmamakla suçlamasını ne kadar ciddiye alırsınız? Amerika'nın Şili işinde de, Batı Avrupa komünizmi işinde de tutumu budur.

İtalya'da Komünist Partisi, her üç İtalyandan birinin oyuna sahip ülkenin en büyük, en güvenilir partisi olmuş, o olmazsa hükümet oluşamıyor, hükümet olursa Marksizmin bolşevik yorumunu değil özgürlükçü yorumunu uygulayacağını söylüyor, zaten halkından oy alması da böyle gerçekleşmiş, Sam Amca'ya ne; yayınladığı bildiri, Kissinger'in savurduğu tehdit, en bayağısından başka ülkelerin egemenliklerini çiğnemek ve içişlerine müdahale değil mi?

Bu dediklerimi İtalyan sosyalistleri ve komünistleri söylemediler mi? Söylediler elbet, sosyalist **Avanti** Gazetesi Amerika'nın yaptığını **"Uluslararası çirkin bir müdahale"** diye nitelendirirken Komünist Partisi'nin resmi organı **"L'Unita"** da aynen şu satırlar çıkıyordu:

"... ABD Dışişleri Bakanlığı'nın bu bildirisini ülkemizin siyasal durumunu etkilemeyi amaçlayan açık ve ağır bir müdahale saymamak olanaksızdır. Üstelik bu bildirinin yayınlanmasının İtalya'daki geleneksel parti yöneticilerinin (Hıristiyan demokratları kasdediyor) **hükümet bunalımı karşısındaki tu-**

tumlarını belirten demeçleriyle aynı zamana rastlaması bu bildirinin "İstek üzerine" yayınlandığı varsayımına güç katmaktadır. Birleşik Amerika'nın İtalya Büyükelçisi'nin sağlam temellere dayanan kaygıları pekiştiren böyle bir manevraya girişmiş olması da vahim bir olaydır."

Bütün bunlardan ne çıkıyor, Amerikalılar besbelli makarna seviyorlar ama, Amerikan salçalı olursa; İtalyan milleti elbirliğiyle salçayı değiştirmeye niyetlendi mi, o zaman külahlar değiştiriliyor; ama ulusal egemenlikmiş, halk çoğunluğuymuş, özgürlükçü ve çoğulcuymuş, ipleyen kim, bir kere sistemin kapanına girdiniz mi, bitti ya her dakika önünde diz çökeceksiniz, ya da böyle ikidebir sizi dünyaya rezil edecek!

5'abd, avrupalı komünizme neden karşı?

24 Ocak 1978

Birkaç yıl oluyor, bir İstanbul gidişimde sağcı yazarın birisi benimle görüşmek istemişti, (ne hikmetse sık sık görüşmek isterler) daha ilk sözlerimi dinleyince nasıl büyük bir hayal yıkılışına uğradığını gözlerinden anlamıştım. O da dolaylı olarak söyledi ya! Efendim, bizim aydınların çoğu gazete aydını, kafaları sığ, bilgileri noksan, ben sırası geldi mi Sovyetler Birliği'ni ya da Çin'i eleştiriyor, uluslararası komünist ve sosyalist hareket konusunda lafımı sakınmıyorum biliyorsunuz; bunlar bu tavırdan benim 'nadim olmuş bir sosyalist olduğum' anlamını çıkarıyorlar. Bu zat da öyle bir zan içindeydi, kendisine sosyalizmin ne geniş kapsamlı bir dünya görüşü olduğunu, hele diyalektik materyalizmin doğasal, toplumsal ve bireysel düzlemlerde ne zengin çözüm olanakları getirdiğini anlatıp da, Sovyet Rusya sorununa, eleştirel ya da yandaş yaklaşımın, sosyalizmden vazgeçmek ya da sosyalist kalmakla ilgisi bulunmadığını belirtince, tadı basbayağı kaçtı.

Bu olayı niye hatırlıyorum, şundan: O sağcı yazarın sosyalizme bakışı, soğuk savaş boyunca Amerikan propagandasının alıştırdığı bakış biçimi; Emperyalist sistem, Rusya'yı kendine rakip saydığı için sosyalizm sorununu Rusya'ya yandaş ya da karşıt olmak sorununa indirgemiş, dünyanın öteki ülkelerindeki sosyalistlerin sosyalistliğine bunu ölçüt olarak ileri sürmüş-

tür. Ama Amerikalılara yakışacak, ilkel, kestirmeci, bayağı bir ölçüt. Ne var ki CIA bu propagandayı yayarken geçerliğine kendisi de inanmıyordu. Onun için önemli olan emperyalist sistem ve bu sistem içindeki Amerikan hegemonyasıdır. Öyle olmasaydı. Avrupa Komünizmi'ni benimsemiş, böylece Rusya ile göbek bağlarını resmen ve fiilen kesmiş batılı Komünist Partiler'in iktidar olmalarından gocunur muydu?

Fakat örneksiz konuşmayı sevmem, öğrendiyseniz öğrendiniz. Avrupa Komünizmi'nin liderleri gerçekten Rusya, Lenin vs. üzerinde alışılmış sözlerin ve kişilerin dışına çıkıyorlar mı? Hadi bir bakalım.

İspanyol Komünist Partisi lideri Santiago Carrillo, Sovyetler Birliği ve Doğu Bloku ülkeleri hakkında bakın ne diyor.

"... SSCB'deki rejim komünizm rejimi değil, çarlığın varlığını sürdürmesidir. Doğu Avrupa ülkelerinde görülen de komünizm değildir. Sovyetler'deki sistem komünizmin ürünü de olamaz. Çarlığı tanıyan bir toplumun ortaya çıkmasıdır bu. Bu sistemi yönetenler de bunu yaşatmaya çalışıyorlar. Doğu ülkeleri bana Orta Avrupa'daki eski monarşileri hatırlatıyorlar, hem artık eski zamanların feodal toplumları değiller, hem de modern demokrasileri oluşturamamışlar."

"... evet, Ekim Devrimi'nde kendimi buluyorum. Felsefem de Marksizmdir. Lenin derseniz benim için 20. yüzyılın en büyük şahsiyetidir. Ancak referansların yanında gerçekler bulunmaktadır. Lenin'in tezlerinin, tutumunun heryerde uygulanamayacağına inanıyorum..."

"... hayır, Avrupa komünizmden ayrılanların yaptıkları çözümlemeler doğru değildir, çok basittir bunlar. Stalincilik Leninizmin içindeki bir tomurcuk sayılamaz, Rus toplumunun gerçekleri içinden doğan bir tomurcuktur..."

Ne görüyoruz, eğer Amerika bir tarihte dünyaya yaydığı gibi tehlikeli komünistliğin Moskova'ya körü körüne bağlı bir disiplin komünistliği olduğuna inanıyorsa, Carrillo'nun (ayrıca Berlinguer ve Marchais'nin) şu sözlerine bakıp Avrupa komünizmini tehlikeli saymaması, bir yerde ehven-i şer sayıp benimsemesi lazım. Oysa yapmıyor bunu, tam tersine karşı çıkıyor, bunlar iktidar olursa, ilişkileri kesmek lazımdır diyor. Acaba neden, acaba hangi sebepler yüzünden Sovyet tutumunu beğenmeyen, onları çarlarla bir tutan bir komünizm örgütlenmesinin de iktidar olmasını istemiyor Amerika?

Sanırım bu sorunun ipucu Carrillo'nun şu sözlerinde saklı:

"... NATO gibi bloklar karşısında İspanya bloksuzların yanında yer almalıdır. Tümüyle ve kesin bir biçimde üçüncü dünyanın yanında olmalıdır. Üçüncü dünya ülkelerinin güçlü ve dirençli bir savunucusuyum. Genel olarak da kalkınma yolundaki ülkelerin durumlarını ve tutumlarını destekliyorum."

Carrillo'ya oranla Berlinguer ve Marchais daha ihtiyatlı bir yaklaşım içindeyse de, blokları pek sevmedikleri belli, oysa Amerika 'batı' üzerindeki egemenliğini sürdürebilmek için bu bloklaşmaya muhtaç, bunu seviyor, savaşı önledi diye bir de bahane uydurmuş, böylelikle hem Batı Avrupa'yı denetlemiş oluyor, hem de bir bütün olarak emperyalist sisteme dahil ülkeleri. Demek ki Amerika, Rusya'nın uşağı olmadığı apaçık komünistlere de içerliyor, niye, onun blok politikasına yatmıyorlar, onun egemenliğine eyvallah etmiyorlar da, ondan. Dahası, Rusya'nın uşağı olmayan bir komünizm batıda daha çok yaygınlaşabilir, bu da tekellerin, çokuluslu şirketlerin işine gelir mi hiç, baksanıza Carrillo ne diyor:

"... Avrupa komünizmi giderek önem kazanan bir akımdır, yayılıyor. İspanya'da üç yüz bin militanımız var. Üyelerimizin yüzde yetmişi ise bize on beş haziran seçimlerinden sonra katılmıştır."

Canım size aktarmıştım ya, CIA kurucusu Allan Dulles'ın o sözunu, kim ki Amerika'nın ve çıkarlarının karşısındadır, o komünisttir. İsterse Rusya'ya bağlı olsun, isterse olmasın, hatta düpedüz milliyetçi olsun! Bir anlamda asıl uşak arayan o, hoş etrafa bakılınca istediğinden bol bulduğu görülüyor ya, o ayrı hikâye.

daha o zamandan...

l'amiral bristol'ün ipliği

28 Ocak 1978

Meraklısı bilir, Amiral Bristol, Mütareke'de İstanbul'da Amerikan Elçisiydi. Türkleri tutar diye nam yapmıştır. Gerçekten, o tarihte yazdığı bazı raporlarda, Müttefiklerin akba-

balar gibi üşüştüğü Osmanlı İmparatorluğu ve Türk halkı için iyi şeyler söylediği olmuş! Geçenlerde, besbelli 'zemin ve zaman gerektiriyor diye' yayınlanan bazı Amerikan belgeleri arasında, onun bu Türkler lehine olan tanıklıklarını okumuştuk. Bilmem onların arasında çıkmış mıydı, ben bu adamın ilginç sözlerine rastladım, günümüzün olaylarını da bir ölçüde yansıtıyor gibime geldi, hem onları duyurayım istiyorum, hem de arkasından Amiral Bristol'ün genellikle Türklere ilişkin gerçek düşünce ve yargılarını, kararı siz verin.

O zaman Ermenistan ve Ermeniler üzerinde büyük patırtı koparılıyor; doğu illerimizde bir Ermenistan'ı gerçekleştirebilmek için, ha bre Türklerin Ermenileri nasıl asıp kestiğini yayıyor, dünya gazetelerinde yayınlatıyorlar. Oysa Amiral Bristol kül yutmaz, Washington'a raporunda şunları yazar: "**Türkiye işleri ve Ermeni kıyımı hakkında Avrupa basınında görülen son hikâyeler, yanıltma amacına yönelmiştir ve İtilâf Devletleri'nin (Müttefiklerin) bencil planlarının desteklenmesini sağlamak için yapılan propagandalardır...**" Eh, o gün dediklerini, bugün de Ermeni ve Rumlar için batılı basında yazılanlara uygulayabiliriz. Ama bu kadarla kalmıyor, İngiltere ve Fransa'nın baskısına karşı Türkiye'yi, başka bir raporunda şöyle savunuyor:

"... **ABD geç kalmadan ve kendi ülkelerini kurtarmak için umutsuzca bir çılgınlıkla Türkler ayaklanmadan önce, bütün ağırlığıyla İtilâf Devletleri'nin planlarının karşısına dikilmelidir. Türkler kendi hallerinde yaşarken insanlık nitelikleri yerinde, dürüst ve doğru bir milletti. Madalyonun öbür yanına gelince, Yunan ve Ermeni propagandasıyla Türklerin bu nitelikleri karanlıklara boğulmuştur. Bu propagandalar, Türkleri insanlıktan bütünüyle uzak, herhangi bir değere bağlı olmayan bir milletmiş gibi müthiş bir amaca yönelmişlerdir.**"

Eh, adama Türk dostu sıfatını kazandıracak sözler, hatta akıllıca saptamalar bunlar değil mi?

Şimdi bir de madalyonun öteki yüzünü çevirelim.

Gerçekte Birinci Cihan Savaşı sonunda Amerika Türkiye ile ilişkilerinde çetrefil bir yerdedir. Türkler kapitülasyonları kaldırınca kabul etmemekte direnmiş, buna karşılık Türkiye'ye savaş ilân etmemiştir. Oysa Avrupalı müttefikleri savaş içindeki türlü anlaşmalarla Türkiye'yi kendi aralarında paylaşmışlar, barış görüşmelerinde buna uygun davranışları benimsemişlerdir. Washington ne yapsın? Yaptığı malûm bir kere Wil-

son ilkeleri sayesinde, Milletler Cemiyeti ve onun himayesine verilecek mandalar düşüncesiyle, dolaysız karışamayacağı sorunlara rahatlıkla burnunu sokuyor. Amerika'nın çıkarlarını savunabiliyor. İkincisi, o zamana değin Avrupa türü çıplak emperyalistliğe, daha doğru bir deyişle sömürgeciliğe bulaşmış olmaması, çoğu halkların mandası olmaya can atacağı 'uzaktaki dürüst ve insansever ülke' görüntüsünü yaratıyor.

Amiral Bristol, gerçekte Türkiye yandaşı görünen raporlarıyla ülkesinin bu görüntüsünü korumaya çalışmaktadır. Çünkü kısmen Paris'teki yağma havasından etkilendikleri için, kısmen açıkgözlülüklerinden bazı Amerikalı yetkililerden de, ipin ucunu kaçırmış, Osmanlı'nın terekesine yalanarak yanaşmayı tasarlar olmuştur. Amiral Bristol, Türkiye aleyhine gerek Ermeni ve Rumların gerekse onları koruyan İngilizlere ve Fransa'nın propogandalarını raporlarına yazarken, kendisi Washington'ın temel Ortadoğu politikasından ayrı bir çizgi düşünmüyor. Çünkü bakın, şu ilginç sözleri söyleyen de, Amiral Bristol'dür:

"... benim Yakındoğu işlerine karşı tutumum hakkında bir yanlış anlaşılmaya kesinlikle meydan vermemek için söylemek isterim ki, Türkiye'de hizmet gördüğüm yıllar boyunca, ihtiyar Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan bütün ırklar ve milletler üzerinde eski Türk yönetiminin kaldırılması gereğini daima en büyük güç ve şiddetle savundum..."

Efendim neymiş, Amiral Bristol aslında Osmanlı mülkünün dağıtılmasından yanaymış, çünkü bakın ne diyor:

"... Türkler de hem kendilerini, hem de başkalarını yönetmede yeteneksizdirler. Türk yönetiminin herhangi bir bölgede kurulması bir cinayet olacaktır. ABD böyle bir eyleme katılırsa, aynı işe karışan devletler kadar cinayete ortak olacaktır. Öteki uluslar Türkiye'yi eski durumuna getirmek isterler de Amerika buna ses çıkarmazsa suçlu sayılacaktır..."

Yaaa işte böyle Vehbi'nin kerrâkesi!.. Biliyorum durup dururken nereden aklına geldi Amiral Bristol'ün ipliğini pazara çıkarmak diyorsunuz, nereden olacak Wance'ın ziyaretinden, bu vesileyle ortaya çıkan Amerika'nın Ortadoğu politikasından! Mübarek, görünüşe göre, yüzyılın başından bu yana hiç değişmemiş...

Sırası geldi, ona da biraz dokunalım.

29 Ocak 1978

Türkler, 1919'da bir ölüm kalım savaşını başlatırken, Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışından tam on iki gün sonra 31 mayısta ABD Dışişleri Bakanlığı yeryüzündeki bütün elçilik ve konsolosluklarına bir genelge gönderip neyi istiyordu biliyor musunuz: **'petrol bulunan, bulunabilmesi olanağı olan heryerde, oralardaki petrol kaynakları üzerindeki denetim durumunu, gelişme umutlarını ve bu alanlardaki petrol üretimine Amerika'nın karışabilme olanaklarının bildirilmesini.'**

Sebep? Basit: Savaş içinde uzmanlar bir araştırma yapmış, Birleşik Amerika'daki petrol rezervlerinin yetersizliğini ortaya koymuştu, Amerika denizaşırı petrol yataklarına aşırı bir ilgi gösteriyordu. En başta da, yenilgi dolayısiyle paylaşılacak Osmanlı İmparatorluğu'nun eski topraklarından Mezopotamya'dakilere. İşe bak ki, 3 Mayıs 1920'de Standart Oil of New Jersey petrol şirketinden Bedford diye biri, San Remo'daki Fransız delegelerinden, 27 nisanda Fransa ile İngiltere arasında adıgeçen topraklardaki petrolü paylaşma konusunda yapılmış bir anlaşmanın metnini ele geçirir, ele geçirmekle kalmaz bunu Amerikan Elçiliği kanalıyla Washington'a bildirir, Washington küplere biner.

Ne, Mezopotamya petrollerinin İngilizlerce denetimini kabul konusunda gösterdiği uysallık karşılığı olarak, Fransa petrolün dörtte birini alacak, ya da petrol özel örgütlerce işletilirse bu pay yüzde yirmi beşe mi çıkarılacakmış? Ne, bu bölgede özel örgütlerce işletilecek petroller devamlı olarak İngiliz denetimi altında mı bulunacakmış? Olur muymuş hiç! Artık Ortadoğu'da Amerikan haklarının vakit geçirilmeden korunmasına girişilmesi zorunluluğu belirmiş imiş.'

Açın Laurence Evans'ın kitabını, Washington ile Londra arasında o yıllarda sürdürülen çıkar kavgasını hızlı bir nota alıp verme savaşı olarak izleyin!..

O yıllarda kasap kâr derdinde, koyun can! Biz, Anadolu'yu olsun kurtaralım diye kurtuluşu örgütlemeye uğraşıyoruz, onlar harıl harıl imparatorluğun topraklarını nasıl paylaşacaklarını tartışıyorlar. Sanırız ki bu paylaşma sadece İngilizlerle Fransızlar, İtalyanlarla Yunanlılar arasındadır, sanmakla kalmaz,

aldanırız: İstanbul'da, Türkiye'nin kurtarılmasını 'bütün olarak Amerikan mandasına geçmesinde gören aydınlar türer. Manda numarasını, Amerika'nın savaşa karışmadığı ülkelerde de söz sahibi olabilmek için uydurduğu bir hile olduğunu farkedememişlerdir. Hele o zamanki Amerikan politikasının çıkar hesaplarına, hem de domuzuna çıkar hesaplarına dayanacağını hiç düşünemezler.

Oysa Laurence Evans, açık açık yazıyor: "... Türkiye ile yapılacak barış, genellikle Doğu sorununa verilecek biçim söz konusu oldu mu, Amerika'nın üzerinde durduğu çıkar savunması, başlıca 'açık kapı' ilkesinin korunması, kendisinin Osmanlı İmparatorluğu toprakları üzerindeki hak ve ayrıcalıklarının devamım sağlamaktı. Bu toprakların Türk yönetiminde kalması, bağımsızlığını kazanmış olması ya da başka bir devletin yönetimine geçmiş bulunması, bu amacın elde edilmesine engel olmamalıydı."

"... bu amaca nasıl ulaşılacaktı? Çünkü Amerika Ortadoğu'ya doğrudan doğruya karışmak ve baskı yapmak olanağına sahip değildi ve bu konuda yalnız Avrupa devletleri üzerine genel anlamda bir baskı yapabilirdi. Dışişleri'nin bulduğu çözüm yolu: Birincisi, yerine başka bir şey alınadan hiçbir şey vermemek, ikincisi büyük bir uyanıklıkla davranmak, üçüncüsü mümkün olduğu kadar hukuk çerçevesinde kalarak, Amerikan isteklerinin ve haklarının inkârına sapıldığında, bunun uluslararası hukukun çiğnenmesi sayılarak karşı durmayı mümkün kılmak, dördüncüsü, haklarım en büyük bir etkenlikle kullanmak ve değerlendirmek yoluyla Orta Avrupa devletlerinin ve bu arada Türkiye'nin yenilmesindeki Amerikan payını yükseltmek!.."

Çünkü, "... Amerika Türkiye ile olan barış antlaşmasına katılmıyorsa da, bu konuda söz söylemeye hakkı vardır. Yalnız çıkarları bakımından değil, aym zamanda Ortadoğu'da adil ve devamlı bir düzen yaratılması amacıyla bu hakkını kullanması gerekir. Ayrıca 'açık kapı' politikası sürdürülmelidir. Hem de, öyle bir biçimde ki, ne Amerika ne de başka bir ülke zararına olsun, ne de barışı imzalamış olanlara bir ayrıcalık getirsin! Bu üç temele, dördüncü bir temel sayılan mevcut Amerikan yararlarının devamlılığı da eklenerek, hepsi, antlaşma son biçimini alıncaya kadarki dönemde ve üç başkanın başkanlıkları süresince Amerika'nın Ortadoğu politikasının temeli olmuştur."

Önceleri Kissinger'in, bir süreden beri Vance'ın uygula-

makta olduğu, son aylarda gerek İsrail-Arap, gerekse Türk-Yunan uyuşmazlıklarında şaşırtıcı gelişmelerini izlediğimiz yeni Amerikan Ortadoğu politikasının, acaba yüzyılın başındakinden farklı olduğunu söyleyebilir misiniz? Herifçioğulları, daha o zamandan petrole takmışlar, daha o zamandan 'açık kapı' siyaseti diye bölgeyi Amerikan pazarına dönüştürmeyi kararlaştırmışlar, daha o zamandan bunu "Ortadoğu'da adil ve devamlı bir düzen yaratılması" adına yürütmeyi planlamışlar.

İktidar sözcüleri ağızlarıyla kuş tutsa, bizi tersine inandırabilirler mi? Hiç sanmam.

batı'ya koşullanmak!

1'eski defterler niye karıştırıldı?

10 Şubat 1978

Casusluk dendi mi, hangimiz olsak, bilinmez hangi çocukluk yılında seyredilmiş, bir Hollywood filminin etkisiyle; dudakları kan kızılı, bakışları buğulu, kaşları kıl incesi Mata-Hari'ler hayalleriz; şampanya bardağına siyanür paketini boşaltır, pul işlemeli çantasından kabzası sedef bir browning tabancası çeker...

Santiago Carrillo da öyle sanırmış, anılarında, İspanyol Komünist Partisi gençlik örgütünde çalışırken, Komintern Ajanı bir kadınla nasıl buluştuklarını anlatır. Kadın diyorlar, üstelik Alman diyorlar, Carrillo'nun hayalinde 'Sarışın Venüs' yıllarının Marlene Dietrich'idir canlanıyor; buluşmaya giderken, yüreği güp güp elinde! Ama filmler başka, gerçek başka; bir varıyor ki, iriyarı iriyarı ne laf, 'muazzam' bir Alman karısı onu beklemektedir. Belki uğradığı düşbozumundan karıyla atışıyorlar da!

Son haftalarda bizim basını gizli servisler tartışması sardı ya, bunları düşünüyorum. Diyeceksiniz ki, yaşın elliyi geçti, hâlâ akıllanmadın, bu iş hayâl işi değil, film değil, roman değil; acı bir gerçek! Yine de, bazı telefonlarda, etkileyici kalın sesli kadınlar, Sancar'ın Ecevit'e mektubundan handiyse fısıltıyla

konuşan bürokratlar, filan ya da falan marifetin filan ya da falan gizli örgütçe karıştırıldığından söz ettiler mi, adam ne de olsa kendini 40 yıllarında çevrilmiş bir Amerikan casusluk filminde sanıyor.

Ha bakın, Amerikan olduğunda hiç kuşkum yok, bu filmin!

Her kafadan bir ses çıkıyor, hangisi doğru?

Tozu dumanı ayıklarsak, önce sanırım şu sorunun karşılığını bulmalıyız: Türkiye 'sistem'e kul olalı, haberalma servisleri 'sistem'in öteki servisleriyle içli dışlı olmuşlardır, ortaklaşa çalışırlar, o kadar ki bazı hallerde bizim servisimizin ne yapacağına onlar karar verir; gizli ajanlarımızın Batı Almanya ya da Amerika'da, Amerikan gizli savaş ve istihbarat doktrinlerine göre eğitildiği malûmdur. Hal böyleyken, otuz yıldır bu hiçbir zaman (12 Mart sonrasında bile) tartışma konusu olmadı da, neden şimdi ansızın patlak verdi?

Böyle bir soruya, akla yakın iki cevap verilebilir galiba: Gizli örgütler ne kadar devletle ilgilidir, hükümetlerin etkisinde kalmaz denilirse denilsin, iktidar değişikliklerinden etkilenirler. Yeni iktidarlar, eski iktidarların bu örgütleri kullanış biçimini beğenmez, eleştirir, biraz da onları kamuoyunda müşkül duruma düşürebilmek için, yasalara aykırı kullanıldığından filan dem vurur. Hayli de adam atar içlerinden. Bunun yakın örneği, Amerika'da CIA'nın başına gelenler. Sağır Sultan bile duydu, yeni yönetim iş başına gelir gelmez, bu dünyaca ünlü gizli örgütün ne kadar kirli çamaşırı varsa döktü ortaya, eski genel başkanlar suçlandı, kimisi işten atıldı, kimisi istifaya zorlandı, al takke ver külâh, CIA yeni iktidarın istediği biçime ve politikaya kavuşturuldu. Bu arada Cumhuriyetçi Parti'nin politikası ve yöneticileri hayli hırpalanmış oldular.

Bizde de olmuştur böyle şeyler, sanırım en önemlisi 27 Mayıs sonrasında gerçekleştirilmiş, MİT içinde önemli operasyonlar yapılmıştı; açığa vurulmadı bu ama, temizlenen temizlendi. O halde, denebilir ki, gizli örgütlerin ipliğini pazara çıkarma operasyonu, bir kere, yeni iktidarın eski iktidara ait örgüt tutumunu değiştirmek, yeni adamlarla yeni bir kullanma biçimine gitmek niyetinden kaynaklanmaktadır.

Olmayacak şey değil, bu akla da yakın.

Sıra geldi ikinci cevaba! Onu acaba şöyle bir formüle bağlayabilir miyiz; efendim, yeni iktidar, öncekilerin yapmaya cesaret edemediği, ya uygun bulmadığı bazı işleri yapacaktır,

(Kıbrıs'ta ödün verilecek, IMF ve Dünya Bankası'nın reçetelerine boyun eğilecek, bu arada kirlilik, nüfus planlaması gibi emperyalist oyunları oynanacaktır), elbet buna eski iktidarın yeni muhalefetin şiddetle karşı çıkması beklenebilir, peki nasıl etkisizleştirilir bu karşı çıkış, gayet kolay, en iyi savunma saldırıdır kuralına davranılarak! Diyelim ki MSP'yi laiklik dalgasıyla boğuntuya getirir etkisizleştirirsin, AP'yi etkisizleştirmek için de, eski istihbarat defterlerini kurcalamak yeter: Özel Savaş Dairesi neymiş, STK ne yaparmış, öğrenci çatışmalarını bunlar mı örgütlemişler, o zaman cinayetlerden kim sorumlu olurmuş, o tarihte iktidarda olan hükümetler ve onların başbakanları değil mi? Al sana zincirleme suçlamalar ki, değil adı geçen örgütlere başkanlık etmiş ya da orada çalışmış kişilerin, eski iktidar üyelerinin bile uykusunu kaçıracak pislikle dolu! Eh, onlar oyuna gelir, bir kere savunmaya geçerlerse, bu arada yeni iktidar tereyağından kıl çeker gibi, öteki marifetleri karıştırır. Kamuoyu, (özellikle ilerici geçinenler) MİT, kontrgerilla, STK, Özel Savaş dalgasına düştüklerinden, farkında bile olmazlar bunların. (Sanayileşme fonları deve edildi, sesini çıkaranı duydunuz mu?)

İşin güzeli, AP'nin ve Demirel'in bu oyuna gelmesi elbet! Olayı, iktidarlarını ilgilendiren bir suçlama olarak aldılar, orduyu savunuyoruz ayaklarıyla, gizli servisleri tutuyoruz diye, yeni iktidara karşı çıktılar; gülünç, 'sistem'e girişimiz CHP döneminde olmuştur, (1947), arada birçok kereler İnönü başbakanlık etmiştir, Ecevit başbakanlık etmiştir, eğer 'sistem'in haberalma düzeninden şikayetçi idiyseler, niye o zamanlar gık bile dememişlerdi? 27 Mayıs sonrasındaki tasfiyeyi bile MBK yapmadı mı? Hoş o da 'sistem'den çıkmak amacından değildi ya, o ayrı hikaye!

Şimdi kızıl çizmeli casus İlona ile tanışacağız.

2'kızıl çizmeli casus:ilona

11 Şubat 1978

Sonra beni büyük bir salona aldılar, her taraf halı, pencerelerde ağır kadife perdeler, mermer şöminede iri kütükler çatırdayarak yanıyor, ortalıkta hafif bir parfüm esintisi, ocağın hemen yanıbaşında, elinde kristal içki bardağı, parmakları

arasında uzun ağızlığı, dudaklarında anlamlı bir gülümseme, ayaklarında dizlerini aşan kızıl çizmeler, 'şahane' bir kadın.

—... adım İlona, diyor yazılarınızı izliyorum, boyunuzdan büyük işlere karışıyorsunuz, sizin yerinizde olsam, çoğu meslektaşlarınız gibi milletvekillerinin dedikodularını anlatmakla yetinirdim, biraz da öğretmen ilericiliği ya da taşra Marksizmi yaparsanız pekâlâ olur, niye önünüze her çıkan olayın dibini karıştırıyorsunuz?..

Hık mık ettim, salonda insanı uyuşturan bir sıcaklık, elim ayağım gevşiyor. İlona, Amerikan bara doğru gitti, (buna gitmek denebilir mi, daha çok dalgalandı demek lâzım), başka bir bardağa viski doldurdu, bana uzattı, kekeleyerek içki içmediğimi söyleyip özür diledim. Kaşları ince bir alayla alnında yükseliyor, ağızlığından masmavi bir duman soluğu üfleyip sözünü sürdürdü:

—... şirkette (ha belki bilmezsiniz, bizim örgüte aramızda biz şirket deriz, daha iyi oluyor böyle, evet ne diyordum) şirketteki değişiklikler üzerine yazdıklarınız gerçeğe yakın, soğuk savaş dönemini geride bıraktık artık, o zaman yetiştirilmiş kadrolar bunu iyice kafalarına sokmalı, yeni duruma uyan uyar, uyamayanı hallederler...

Bu 'hallederler' sözünü öyle bir edayla söylüyor ki, sırtımın ürperdiğini hissediyorum.

Arkasından daha etraflı açıklamalar:

—... soğuk savaş döneminin adamları öyle yetiştirilmişlerdir, nereye baksalar komünist görürler, bunları yumuşama döneminin ılımlı koşullarında kullanabilmek zararlı, 'sistem' hanidir kilit mevkilerinden kalıntıları uzaklaştırmaya çalışmaktadır. Biz Amerika'da büyük patırtı yaptık, eskiler hep tasfiye edildi, neden, bir kere yeryüzünde şiddet yanlısı, komünizm düşmanlığını din haline getirmiş, iktidarı ele geçirir geçirmez diktaya yönelenleri desteklemiyoruz artık. Böyle olunca o türden ajanların örgütte kalması fayda yerine zarar veriyor, gitmeliler, yeni koşullarda çalışmasını bilen, daha çok ekonomik ve siyasal düzeyde iş becermesini seven yeni türden arkadaşlar ön plana gelmeli...

Viskisinden bir yudum alıyor, bu arada şişeye bir göz atıyorum, markası Black and White, sinema bu be!

—... bizim şirketle işbirliği halinde bulunan öteki 'kardeş' örgütlerin de, bu temizliği mutlaka yapmaları gerekir. Heryerde aynı kolaylıkla olmuyor bu, eski kadrolar sımsıkı yerlerine

sarılıyorlar, eski iktidarlar dolaylı olarak suçlanacaklarını anlıyor direniyor. Oysa SALT'da Ruslar'la pazarlık, uzay çalışmalarında işbirliği yaparken —Helsinki nihai senedi döneminde— eskiden olduğu gibi meslek icra edemeyiz. İşbirliği yaptığımız hükümetlerin de, bunların denetlediği ulusal servislerin de 'sistem'in genel eyilimine uymaları gerekir.

Ağızlığını suçlamak içinmiş gibi bana uzatıyor:

—... sizin ülkenizde de böyle olmalı bu!

O zaman bütün cesaretimi toparlayıp, lâfa karıştım:

—... demek oluyor ki, önleyici savaş, özel savaş, sınırlı savaş öğretileri artık yeni bir anlamda uygulanacak, böyle olunca da eski yöntemleri ve bunları kullananları açıklamakta sakınca yok, tersine yarar var. Hem eski kötü uygulamalar böylelikle kınanmış oluyor, yenilerin ellerini kirletmeyecekleri belli ediliyor, hem de gizli örgüt aklanıyor...

Gizemli bir gülümsemeyle sözümü doğruladı:

—... gizli örgütler bazı yılanlara benzer, her iktidarla deri değiştirirler. Atılan deri hiçbir işe yaramayacağı için, üzerinde kafa yormakta yarar yoktur.

Ama siz, yazar olarak, bazılarınız milletvekili ya da gazeteci olarak, tek durmuyorsunuz, işi kurcalıyorsunuz: yok, bir eli öğrenci çatışmalarında, öteki eli Yunanistan ve Batı Almanya üzerinden Amerika'da olan bir gizli örgüt varmış da, yok 'hâmi devlet' terimi kullanılıyormuş, bunun ne demek olduğu açıklanmalıymış da, yok ülkede son on yıldır sürdürülen anarşinin kökeninde şu ya da bu örgüt varmış da, şöyle şöyle şöyle çalışırmış... Bu kadarı fazla, ilgilenecek şey mi yok ülkenizde, baksanıza Ankara şehrinde çöpçüler sabahları hava kirliliğinden ölmüş kuşları topluyor, karılarınız ha bre çocuk doğuruyorlar, bu gidişle yiyecek ekmek bulamayacaksınız. Böyle 'hayati' sorunlar ortada dururken, neyinize gerek hangi örgütün hangi haltı karıştırdığını aramak?

Gülümsemesi donmuş, sesi yükselmişti. Birden o zamana kadar farketmediğim bir zile bastı, aynı anda iki yanımda izbandut gibi iki herif belirdi, sımsıkı kollarıma girdiler. Kızıl çizmeli İlona, sigarasını söndürerek, öfkeli bir sesle onlara emretti:

—... götürün halledin!

Can havliyle uyandım, yorgan yastık altüst olmuş, kan ter içindeyim. Hayırdır inşallah, ne rüyaydı be, içinizde tabir edecek olan var mıdır, neye çıkacak dersiniz?

12 Şubat 1978

Kafanız kızıp deseniz ki, işimiz rüya yorumlamaya mı kaldı be, nemize gerek senin Kızıl Çizmeli Casus İlona'n, senaryo menaryo yazdığını sağdan soldan duyuyoruz, alışkanlığın tepti olmalı, bu İlona tam bir film kadını, fark şurdaki bu kere senaryoda yazacağına, rüyanda görmüşsün, oysa biz gerçek içersinde yaşıyoruz, herşeyimizi belirleyen gerçektir, sen ondan haber verebiliyor musun, bak o zaman...

Sözünüzü balla kestim: Verebiliyorum! Hadi İlona'yı tutmadınız, o halde Amiral Stansfield Turner'e ne dersiniz, adam koskoca Amiral, amiralliğinden geçtim, bugüne bugün namlı CIA örgütünün başkanı! Ya o da, İlona'nın dediklerini doğrular sözler ederse, akan sular durur mu?

Etmiş efendim, etmiş!..

Son günlerde çalkantılarımızdan dışarda olup bitenlere pek göz atamadık gibi, oysa Amiral Turner'in birisi 'Time'de, birisi ise en az onun kadar ünlü U.S. News and World Report'da olmak üzere, iki demeci çıktı, her ikisi de, CIA'nın Carter yönetiminde aldığı yeni doğrultuyu gösterir nitelikte! Amiral Turner, U.S. News and World Report'a verdiği demeçte, önce CIA'nın son otuz yıllık çalışmalarına değiniyor, dedikleri bizdeki bazı tartışmaları da aydınlatabileceği için, aktarmakta yarar görüyorum:

"... CIA, geçen otuz yıl boyunca, yabancı ülkeler hakkında bilgi sağlamakla kalmayıp, bu ülkelerdeki olayların akışı üzerinde etkide bulunmakla da görevlendirilmişti. CIA'nın bu türde faaliyetlerde bulunduğu ülkelere örnek olarak Guatemala, Irak, Küba, Vietnam ve Angola gösterilebilir..."

Buna karşılık Time'a verdiği demeçte, CIA'nın yeni ve 'ılımlı' başkanı şunları ilave ediyor sözlerine:

"... Merkezi haberalma örgütü, 20 yıl önce olduğu gibi, az gelişmiş ya da gelişmekte olan bir ülkenin içişlerine karışmakta artık güçlük çekmekte, en azından böyle bir ülkede siyasal bir partiye parasal yardımda bulunamamaktadır..."

Amiral kişisel kanısı olarak, "... artık öteki ulusların hükümet mekanizmalarına karışmanın, bu ülke için eskiden olduğu gibi yararlı bir politika olduğuna inanmadığını...", U.S. News

and World Report'a verdiği demeçte araya sokuşturmuş, ayrıca '... CIA'nın geçmişte, özellikle Sovyetler Birliği ile öteki sosyalist ülkeler hakkında bilgi toplamak ve Sovyetler Birliği'nin bazı ülkelerde etkinlik kazanmak çabalarına engel olmak görevine ağırlık verdiğini...' Time'de ise '... artık Sovyetler Birliği'ne bağlı askeri güçlerin nitelikleri hakkında bilgi toplamaktan vazgeçtiğini...' belirtmiş!..

Tabloyu görüyor musunuz, o dünyayı birbirine katan, hükümetler kurup hükümetler çökerten, sosyalist ülkelerin başbelası kesilen CIA artık bir melek, ne içişlerine karışıyor ülkelerin, ne sağdan soldan sosyalistlere posta koyuyor, ne de bazı siyasal partilere para yardımı sağlıyor. Peki ya ne yapıyor? Amiral Turner'in cevabı ilginç: "... bununla birlikte, örgüt dış ülkelerdeki siyasal rolünden vazgeçmeye tamamen niyetli değildir, ancak bu faaliyetlerini belirli ölçüde azaltmayı planlamıştır, yine de dışardaki gizli örgütümüzü dağıtmak ya da haber toplama yeteneğimizi kısıtlamayı düşünmüyoruz", ayrıca Time'deki demecinde bu sözlerini şunlarla tamamlamış: "... haber toplama alanında faaliyetlerimizi genişlettik. bundan böyle (çok dikkatinizi çekerim) askeri alanlardan çok ekonomik ve siyasal konularda bilgi toplamayı yeğ tutacağız."

T'amam mı?

Evet, CIA Başkanı Amiral Turner'in gerçeği bu! Tabii, gazetelere söylenebilecek kadarı. Yine de şunlar çıkmıyor mu: a. CIA, artık Sovyet Bloku ve komünizm saplantısı içinde değildir. b. CIA, artık sosyalist blokun askeri gücünü öğrenmek saplantısı içinde değildir. c. CIA, artık Rusya'nın 'bazı ülkelerdeki etkinliklerini engellemek' saplantısı içinde değildir. d. CİA, artık geçmiş otuz yılda olduğu gibi gelişmekte olan ülkelerin içişlerine dolaysız müdahale etmenin yararsızlığına inanmıştır. e. CIA, artık bu türden müdahalelerin kolay gerçekleşemediğini bilmektedir. f. CIA, yine de dış ülkelerdeki örgütünden vazgeçmek, siyasal rolünü terketmek niyetinde değildir, daha çok siyasal ve ekonomik alanlarda etkili olmaya niyetlidir.

Al sana koskoca bir program! Bir kere, Rusya ve komünizm ile ilişkileri konusundaki yeni tavır, demokratların tavrı olabileceği gibi, Rusya ile Amerika arasında gerçekleştirilmiş gizli bir paylaşma anlaşmasının getirdiği bir rahatlık da olabilir. Öyle ya, Rusya ile statükoyu korumak noktasında mutabık kaldılarsa, ne diye birbirlerinin kıçını oysunlar? O zaman, ister istemez, bu türden örgütler, Amerika'nın 'sistem' üzerindeki ege-

menliğini korumak ve pekiştirmek amacına yönelir, bu da sisteme dahil ülkelerdeki yönetimlerin Amerika'nın isteğine uygun olup olmamasına göre tavır takınılmasını gerektirir. Amiral Turner, tıpkı Colby gibi, örgütün bu siyasal rolünü bırakmayacağını söylüyor. Bırakmayacaktır, bırakmamıştır da. Bunu hem Rusya ile petrol arasındaki 'sağlık kordonu'nu sağlamak konusundaki çabalarından (Bangladeş, Sri Lanka, Hindistan, Pakistan, İran ve Türkiye, uysal hükümetlerle donatılmış), hem de Güney Amerika'daki bazı diktatörlerin hizaya getirilmek istenmesinden anlaşılmaktadır. (Şili, Arjantin).

Fakat bu başka bir film, onu başka bir sinemada göreceğiz...

4'gözden düşen generaller

13 Şubat 1978

Daha önce söylemiştim sanırım, bunu ben İzmir'de keşfettim: 'sistem'in gözünde Türkiye, Güney Amerika ülkeleriyle eşdeğerde tutuluyor. Yok canım, okuyarak yazarak olmadı bu, sadece şehre atanan yabancı misyon şeflerini izleyerek: bakıyorum Fransız Kültür Merkezi Müdürü gidiyor, nereye atanmış, Valparaiso'ya, yerine birisi geliyor, nereden Santiago'dan! Allah Allah, ne iş bu? Amerikan bilmem ne zımbırtısının daha önceki görev yeri Lima, Alman'ınki derseniz, Caracas! Neyse, içlerinden birisiyle konuşurken, söz döndü dolaştı, Türkiye'nin sorunlarına geldi, adamcağız boş bulunup, 'Sizin sorunlarınız son derece Arjantin'in sorunlarına benziyor' dedi, sayesinde ayıldım: Gözlerinde Türkiye'nin Brezilya'dan, Arjantin'den, Şili'den farkı yok! Bir bakıma haklılar, onlar da az gelişmiş ülkeler, biz de; onlar da Amerikan sisteminin tutsağı, biz de!

Ama bir bakıma, haksızlar: Güney Amerika ülkeleri içersinde, Türkiye gibi geçmişinde handiyse on yüzyıl süren bir çokuluslu imparatorluk kurup yönetmiş olan yok, bu özelliğin Türkiye'ye ve onun halkına ayrı bir nitelik vereceği açık, bilgisayarların yorumlayamayacağı türden bir nitelik hem de! Bunlar giriş sözleri niyetine, amacım, 'sistem'in Şili'deki ve Arjantin'deki adamlarını nasıl yemeye çalıştığından söz etmek!

Geçenlerde oturmuş konuşuyoruz, bu yazdıklarıma ben-

zet şeyler söylüyorum, okumuş yazmış dostlarımızdan birisi CIA'nın ve Amerika'nın 'diktaları desteklediğinden' dem vurup da, karşıma 'Şili örneği' ile çıkınca şaşırdım! Hayır, olamazdı, olmamalıydı, solcu geçinen bir Türk aydını Carter yönteminin hâlâ Şili'deki Pinochet'den yana olduğunu sanması ayıptı en azından, fakat böyle! Arkadaş hâlâ Pinochet Amerika'nın gözdesi sanıyor, nasıl ki diğer bazıları General Jorge Vidala öyledir sanıyorlar.

Oysa elimizde bunun böyle olmadığını en güzel gösteren alışılmış iki kanıt var, Amerikan yönetiminin Şili'de olduğu kadar Arjantin'de de 'insan haklarına saygı gösterilmediğini' ileri sürüp dünya kamuoyunda bu iki ülke aleyhinde kampanya yürütmesi birincisi, bu gerekçeye dayanarak dört yerde yaptığı gibi Şili ve Arjantin Silahlı Kuvvetleri'ne krediyi kesip, askeri yardıma ambargo koyması ikincisi! Ne o şaştınız mı, yeryüzünde Amerikan ambargosu yemiş tek ülke biz miyiz sanıyordunuz, ne münasebet, Sam Amca'nın 'sistem'deki ülkelerden herhangi birisindeki hükümet hoşuna gitmedi mi, daima bu oyunu oynar, önce 'insan hakları' numarasıyla iktidarın yeryüziindeki itibarını küçültür, arkasından 'ambargoyu bastırıp' silahlı kuvvetlerini müşkül duruma düşürür. Amacı da bellidir ha, bir ülkenin ordusu herşeyi kabul edebilir, silahsız kalmayı asla, ambargo sürdü mü bakarsın kuvvet komutanları birbirine düşmüş, içlerinden birisi 'sistem'e yaranabilecek yeni bir hükümet için talip olmuş, o zaman Washington'ın işi iş, mühürü öteki generalden alır berikine verir, sen sağ ben selâmet!

Yanlış görmüyorsam, Şili'de General Pinochet, Arjantin'de General Vidala, şimdi bu sevimsiz yerdedirler, nasıl ki bir zamanlar Albay Papadopulos da, Eyüp ve Yahya Han da, olduysa!

Arjantin Deniz Kuvvetleri Komutanı Amiral Emilio Massera, durup dururken, Cuntanın başı General Jorge Vidala'ya karşı çıkmıştır. Acaba durup dururken mi? Gerekçesine bakarsanız, öyle sayılamaz pek, zira Vidala rejiminin 'insan haklarına saygı göstermediğini' ileri sürüyor. Washington'ın eğer Vidala'dan parlamenter rejime dönüş bekliyorsa yanıldığını, iki yıllık cunta rejimi boyunca solu ezmekle yetinmeyip bütün dünyada yankılar uyandıran şiddet uygulamaları yaptığını belirtiyor, oysa eğer Washington onu desteklerse daha insan haklarına saygılı bir rejim kurabilirmiş, üstelik bak Hava Kuvvetleri Komutanı General Orlando Agosti de onu destekliyor-

muş! Fakat tabii en güzeli, General Massera'nın şu açıklaması: "**Amerika** desteklemezse, **Arjantin**'de **General Vidala bir gün bile** ayakta kalamaz".

Peki ya Şili? Görünüşe göre, General Pinochet, Allende'nin kanlı cesedi üzerine kurduğu dehşet rejimini açıkça sürdürüyor, daha geçenlerde uyduruk bir referandum yaparak halkın kendisini yüzde seksen desteklediğini, önümüzdeki sekiz yıl daha seçim meçim yapmayacağını açıkladı. Haaa, onun bu referandumu var ya, aslında herifin karanlıkta öksürmesi, korkmaya başladı çünkü, Amerika üzerine sürekli baskı yapmaktadır, 'insan hakları' yüzünden, bu arada Şili'ye askeri yardımı da kesmiştir. Başka deyişle, Pinochet devrilme sürecine girmiş. Amerika'ya ve dünyaya karşı, gücünü kanıtlamak için o referandum senaryosunu uyguladı ama, kendinden başka inanan oldu mu bilinmez.

Evet, Şili ve Arjantin'deki şiddetli komünist düşmanı, otoriter, 'milliyetçi' yönetimlerin, Amiral Turner yönetimindeki CIA için 'sevimli' gözükmediklerini anlamak için falcı olmaya gerek yok. Meydanda. Eh, Güney Amerika'daki kendi yaratıklarına böyle insafsız dayanan CIA ve Amerika, acaba Güney Amerika'ya benzettiği başka yerlerdeki benzeri yaratıklara nasıl bir tavır takınır? Görülen odur ki, Şili'de de, Arjantin'de de CIA'nın eski siyasal rolü devam etmekte, fakat yöntemi ve tutumu değişmiş görünmektedir.

Galiba bunların ışığında son zamanlarda ülkemizde yapılan tartışmaların üzerine eğilebiliriz.

5' "tencere dibin kara, seninki benden kara"

14 Şubat 1978

"Şimdi bulmacamız şu: Türkiye'de CIA'nın ülkülerine benzer ülküleri benimsemiş, operasyonel örgütler var mıdır, yok mudur? CIA, Amerikan yurttaşı görevlileriyle yaptıramadığı bazı marifetleri Türk yurttaşı kişi ve örgütlerle gerçekleştirmeyi deneyebilir mi, deneyemez mi? Ne suratınızı buruşturuyorsunuz canım, su gibi kolay bir bulmaca bu!"

Yaz sonunda (28 Ağustos 1977) Bissel Raporu'nu açıkladığım iki yazıdan sonuncusu, yukarıya aldığım ilginç satırlarla

bitiyordu. Şimdi, önce o sorunun karşılığını senatör Ünsal'ın ve Başbakan Ecevit'in dediklerine dayanarak vermeye çalışalım, arkasından muhalefetin (özellikle Demirel'in) itiraz ve iddialarını terazinin kefesine koyalım.

Ak saç kara saç belli olur.

Senatör Ünsal'a göre "... bu yeraltı örgütünün bir eli Türkiye'de gençlik olaylarının içindedir. (...) Bu örgüt Türkiye, Yunanistan. Batı Almanya'yı kapsayan bir zincir içinde kurulmuştur. Kendisi hakkında Genelkurmay Başkanlığı kısmen bilgi sahibidir. Kuvvet komutanları bilgi sahibi değildir. Bu örgütün su altında yeraltında sakladığı silahların zaman zaman gençliğin ve bazı illegal örgütlerin eline nasıl geçtiği bilinmektedir. (...) Bu kuruluşun kadrosunda her kadrodan, her meslekten her sınıftan insan vardır. Belli eğitimden sonra, sabotajlarda, tahriklerde, ajanlıklarda, baskınlarda vurucu kırıcı işlerde, soygunlarda kısacası anarşik olayların her türünde kullanılırlar."

Şimdi Ünsal'ın dediklerini, 27 Ağustos 1977'de bu köşede çıkan Bissel Raporu'ndaki şu satırlarla karşılaştırınız lütfen:

"... kalkınmamış dünyada gizli haberalma için daha çok fırsat vardır. Zira oradaki hükümetler o kadar bilgili ve kurnaz değildir, güvenliğe o kadar önem vermezler ve merkez hükümetin dışında kalan partiler, örgütler ve yurttaşlar arasında yayılmak daha kolaydır. (...) Kullanılan teknik 'sızma' (nüfuz) tekniğidir. (...) Sızma için herhangi bir kimseyi aylıkla çalıştırma yöntemine başvurulmuyor, daha çok yakın ve dostça ilişkiler kuruluyor. (...) Kuruluş (CIA) bu biçim çalışmalarda kullanabileceği kişi ve araçları bulmakta şaşılacak derecede başarılı olmuştur. Yöresel müttefiği inanmadığı bir amaç uğrunda çalışmaya zorlamak bütün operasyonun etkisini azaltabilir, hatta tamamen mahvedebilir. Öğrenci, işçi ve kültür topluluklarına yapılan yardımların amacı onların faaliyetlerini yönetmek değil, belirli bir tarafa doğru yöneltmek, onları daha kuvvetlendirmek, daha etkili bir hale getirmektir..."

Ünsal ayrıca, bir konuşmasında "Türkiye'de ikinci bir devletin varlığını hissediyoruz" demiş, bir başkasında ise Türün'e, Elverdi'ye, Koçaş'a, Akyol'a "Size sesleniyorum, hâmi devlet ne demektir? Türkiye'nin hâmiliğini kim üstlenmiştir?" diye sormuştur. İsterseniz bunun cevabını da, Bissel Raporu'ndan arayalım:

"... örgütün (CIA'nın) dış memleketlerdeki operasyonları-

nın sorunu Devlet Bakanlığı'nı ilgilendirir. Bu ülkelerdeki müttefiklerimizin (Amerika hesabına çalışanları anlayın) hep bir Amerikalı ile iş gördükleri bir gerçektir. Bunun nedeni gizli ajanın hemen daima bir Amerikan hükümeti görevlisi olmasıdır. Diğer taraftan zor ve zaman gerektiren bir çalışma olmakla beraber, bu ülkelerde resmi olmayan bir gizli operasyon servisi kurmamız hem mümkün, hem de faydalıdır. Bunun gerçekleşmesi için özel örgütlerden yararlanmalı, ya da öyle örgütler kurulmalıdır. Bu kuruluşların personeli Amerikalı olmayacağından o toplumlara daha fazla karışabilecekler. Birleşik Amerika'nın adı faaliyetlere resmen karışmamış olacaktır..."

Son tartışmalarda çok kontr-gerilla, STK, 12 Mart Özel Savaş Dairesi vs. sözünü duydunuz ama, affedersiniz, hiç Amerika adının bu marifetlere karıştırıldığını duydunuz mu? Biz âdet üzere birbirimizi yemekteyiz, 'hâmi devlet'in görevlileri ise, besbelli uzaktan halimize bakıp kıs kıs gülüyorlar.

En azından on kere yazmışımdır, 'sistem'e girdiğimiz andan itibaren Türk savunma ve güvenlik anlayışı saptırılmış, Amerika'nın kendi çıkarlarına uygun bir savunma ve güvenlik anlayışı Türkiye'ye benimsetilmiştir. Bunu benimsemek bir suçsa —ki öyledir— bu suçu İnönü/Bayar takımı aynı beraberlikle işlediler, demokratların adalet partililerden, İnönücülerin, Ecevitçilerden farkı yoktur pek bu konuda, Kıbrıs olayı patlak verip de bıldırdaki hurmalar kıçımızı tırmalamaya başlayınca ülkenin kaderine otuz yıldır hükmedenler uyanmış, sorumluluğu başlarından atabilmek için birbirlerinin suçunu arar olmuştur. Oysa tencere dibin kara, seninki benden kara! Öyle sanırım ki, dibi kara olmayan sadece sosyalistlerdir. O sosyalistler ki 1947'den itibaren bu olacakları falcı gibi satır satır söylemiş, bu yüzden de cezaevlerini boylamıştır.

Aslında tartışma yanlış, 'sistem'in savunma ve güvenlik anlayışını benimsedikten sonra, ipin ucunu kaçıracakları besbelli idi, sen mi kaçırdın, ben mi kaçırdım diye tartışacaklarına, "gerçekte Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal ve bağımsız savunma ve güvenlik anlayışı ne olmalıydı, şimdi ne olmalıdır" konusunu ele alıp tartışsalar ya! Hayır, onu yapacak takatları yok, neden mi, ilâhi bu da soru mu yahu, karıştıkları pisliklerden dolayı hepsinde yürek Selânik de ondan.

Lağımların sokağa salıverilmesi de bu yüzden!

15 Şubat 1978

Ecevit, açıklamalarında "dolaylı savaş" kavramından söz etti:

Şeytanın işi yok, dürtüyor: 24 Ağustos 1950 günü, Kore'ye gidecek 241. Alayı Etimesgut'ta devralan Albay Celal Dora, askerlerine ne diye hitap etmiştir bilir misiniz? Kelimesi kelimesine yazıyorum: "... **kahraman askerler, yurdumuzun sınırları artık bizim tabii ve coğrafi sınırlarımız değildir. Yurdumuza mütevecciih komünist saldırısını Kore'de karşılayacak ve yurdumuzu denizleraşırı on binlerce mil uzakta Kore dağlarında savunacağız.**"

Görevine ve onuruna düşkün bir subay olan Albay Dora'ya bu ipesapa gelmez lafları söyleten nedir, "dolaylı savaş" kavramının belli bir uygulanışı değil mi? Ulusal sınırlarımızda tek silah atılmamış, saldırı maldırı yok, biz Kore'ye yurdumuzu savunmaya gidiyoruz. Bu bakımdan, Ecevit'in şu söyledikleri, (Demirel ne derse desin) gerçeği yansıtmaktadır:

"... 1960'dan önce, sanırım 1958-59'da, **Türkiye'ye dışardan kabul ettirilen dolayh savaş kavramı da bu tür yanhş uygulamalara ve amaç saptırmalarına son derece elverişli bir kavramdır. Yani bir ülkenin içinde, hatta ideolojik akımlar dolayısıyla çıkabilecek bir kargaşahğı ve huzursuzluğu kökü dışarda bir dolayh savaş olarak değerlendirmek ve ona göre savaşta düşmana uygulanabilecek önlemleri, stratejiyi, taktikleri uygulamak!..**"

Eh, insaf için söyleyin, taa Kore'deki savaşı sınırımıza "tecavüz" saydıran kafa,yurt içindeki 12 Mart öncesi solcu çılgınlıklarını belanın büyüğü ve savaşın ta kendisi saymaz mı?

Saymıştır, öyle de davranmıştır.

İşte burada özel savaş, ya da düzensiz savaş (gayr-ı nizami harp) kavramı devreye giriyor. Böyle Amerikan ağzı söylenirse yabancı birşey sanıyoruz ya, değil, bildiğimiz Kuva-yı Milliye: Memleket, Allah muhafaza üstün düşman güçlerinin işgaline düşmüş, ya da düşmek üzere, o zaman bunlarla savaşmak amacıyla düzenli askeri birlik niteliği taşımayan savaş timleri örgütlüyorsunuz! Kuva-yı Milliye değil de ne, ta kendisi! Gelgelelim soğuk savaş boyunca 'sistem'in savaş kuramcıları, bu

uygulamayı önce komünist gerillalara karşı bir savaş olarak düşündüler, giderek işin rengi değişti, komünist olsun olmasın, 'sistem'in denetimi altındaki bir ülkede 'sistem'in tuttuğu bir hükümete kafa tutan herkese karşı bir savaş biçimi olarak alındı.

Ecevit'in bu saptaması da doğru göründü bana, diyor ki: "... **bir normal zamanlara göre oluşturulmuş bilinen klasik savunma yöntemlerine ilişkin kavram vardır. Bir de olağanüstü durumlarla ilgili yeni savunma kavramları oluşturulmaktadır** dünyada. **Klasik savunma ile bu tür değişik savunma arasındaki ayrılık bilindiği gibi, nizami savaş ve gayr-ı nizami savaş diye belirleniyor. Sağlıksız tanımlamalardan, yanlış yorumlara yol açabilecek terimlerden bazı sağlıksız ve yanlış sonuçlar da çıkarılabilir. (...) İşte Türkiye'de dışa dönük olarak oluşturulan bu gayr-ı nizami savaş ve savunma kavramı öyle anlaşılıyor ki geçmiş yıllarda ülkemizin yine bunalımlı bir döneminde** (12 Mart demek ister) **o yılların bazı sorumlularınca içe dönük olarak uygulanmıştır. En kötü olasılıkla dışa dönük değerlendirilmek üzere oluşturulmuş bu gayr-ı nizami savaş veya savunma modeli, geçmiş yıllarda, belli bir bunalım döneminde, maalesef içe dönük olarak kullanılmıştır."**

Daha dün Ünsal'ın açıklamalarını ele alırken, sözü edilen savaş öğretilerinin ülkemize nereden ve nasıl geldiğine değinmiştim. Ecevit de, '1958-59 yıllarında dışardan kabul ettirilen' diyor. Biz dolaylı savaşı da, gayr-ı nizami savaşı da, 'sistem'in denetimine girmeden çok önce, Cumhuriyet Ordusu'nun en büyük komutanı Mustafa Kemal Paşa'nın o ünlü buyruğundan zaten bilmez miyiz: **"Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır, o Satıh müdafaa vatandır."** Alın size bir tek cümlelik bir emir ki, Amerikan ordusundan çevirip yaydığımız yüzlerce gerilla, kontr-gerilla talimnamesinin anlatmak istediğinden fazlasını şıp diye anlatır. Ama 58-59'da Türkiye yönetimi bir garip sarhoşluk içindeydi!

Ecevit, açıklamalarının son bölümünde ender yaptığı bir şeyi yapmış, Kemal Paşa'nın bir davranışını ele almış, ulusal bir savunma kavramını oluşturmamız gereğini anlatırken diyor ki, bu işi açık açık, herkesin gözü önünde tartışarak yapmalıyız. Zira Kemal Paşa, Milli Mücadele'nin en karanlık günlerinde bile muhalefeti amansız Millet Meclis'lerinde ülkenin savunmasını böyle demokratik bir usülle yürütmüş, üstelik başarıya ulaştırmıştır. Ne güzel!

Ecevit de, partisinin öteki ileri gelenleri de, sık sık ulusal savunma kavramından söz ediyorlar, doğrusu ne olduğunu merak ediyorum, kontr-gerilla tartışmaları karşılıklı suçlamalara, ya da eski iktidarın yenisini silahlı kuvvetlerle ters düşürmeye çalışmasına yarayacağına, gerçekte bu önemli kavramın ele alınmasına, tartışılmasına ve kapsamının, niteliklerinin belirlenmesine yaramalıydı. Ecevit'in sözleri arasında, bizim eski Kuva-yı Milliye'yi hatırlatan, son zamanlarda Yugoslav Halk Ordusu'nun benimsediği yöntemi düşündüren bazı savaş biçimlerinin anıştırıldığını farketmedim değil, ama bunları açık açık tartışalım der dururken, aynı Ecevit bu iş uzadı deyip tartışmayı kesti attı. Demirel'in işi yozlaştırmasını önlemek istemiş olabilir, bunun yolu tartışmayı kesmek mi olmalıydı, tam tersine ulusal savunma kavramını açıklamak sanırım daha olumlu sonuç verebilirdi, ama bu kavram nedir, hâlâ meçhul!

Bir de onu açıklasalar!

7'çözüm 'sistem'in dışında aranmalıdır

16 Şubat 1978

Şimdi ne yapacağız biliyor musunuz, hanidir hepimizi uğraştıran bazı sorunları en basit özetlere indirgeyerek, hem karanlık kalmış bazı noktaları aydınlığa çıkarmaya çabalayacağız, hem de bundan sonraki tartışmalar için zemin hazırlamaya.

Önce şu ilkeyi saptayalım: Türkiye Cumhuriyeti'nin iç ve dış güvenliğini sağlaması için, her devletin olduğu gibi gizli haberalma örgütlerinin bulunmasına itiraz eden yoktur. Günümüzde devlet olmanın gereklerinden biridir bu. Tartışma iki nedenden çıkıyor: 1. Türkiye'deki gizli örgütler, son otuz yıl içinde 'sistem'in denetimi altına girmişlerdir, böylelikle ulusal bir savunma kavramı yerine, 'sistem'in çıkarlarını kollayan kozmopolit bir savunma kavramını benimsemişlerdir. 2. Bunun doğal sonucu olarak, güçlerini yurt içinde, kendi halklarına karşı denemek yanılgısına düşmüşlerdir. Bu iki nedenden birincisi Türkiye Cumhuriyeti devletinin bağımsızlığı ve egemenliğine aykırı, ikincisi yasalarına terstir.

Peki sonuç? Sonuç, meydanda: Türkiye Cumhuriyeti'nin

güvenlik örgütleri, haberalma sistemi, ulusal çıkarlarına bağlı, kendi savaş öğretilerine göre çalışır, ulusal savunma kavramına uygun bir düzenle işler olmalıdır. Elbette yasalara da, bağlı.

Ama bu sonuç, yeni bir sorun çıkarıyor. Şöyle özetlesem, acaba olur mu? Türkiye otuz yıldır kapitalist batının, emperyalist sistemine girmiştir, girmek ne kelime, bu sistemin bir ara en gözü kara jandarmalarından biri olmaya kalkışmıştır, gerek sistemin başı olan Amerika, gerek özü sayılan Dokuzlar Avrupa'sı o tatlı günleri unutamamakta, o uysal, o söz dinler Türkiye'yi elde tutmak için ellerinden geleni yapmaktadır. Oysa Türkiye artık o Türkiye değil: Bir kere, nüfus olarak büyüyor. Dünya Bankası ölçütlerine göre, denetlenebilir büyüme noktasını aşmış. İkincisi, sanayileşme sürecini benimseyecek gibi, take off noktasındadır deniyor. Üçüncüsü, bölgede ulusal çıkarlarıyla 'sistem'in çıkarlarının çatıştığını biliyor, 'sistem'e bağlı kalırsa Araplar'la bozuşması oysa yaşamak için iyi geçinmesi lazım, Kıbrıs yüzünden de Yunanistan'la takışması başına kuzey'den değil daha çok batı'dan bela gelebileceğini gösteriyor Bu Türkiye'nin meşru büyüme ve kalkınma özlemleri var, oysa bu özlemlerle sistem'in Türkiye için tasarladığı gelecek çelişik. Bu çelişiklik, sabırla beklemeye uğraşsa, sinesine taş bassa da. en Amerikancı Türk hükümetlerini bile bir süre sonra sesini yükseltmeye itiyor. (Yeni iktidarın ağzı kırk gün içinde hafif değişti, farketmediniz mi?)

O zaman sorun şu: hem Türkiye'nin ulusal çıkarlarını koruyacak, ulusal savunma kavramını geliştirip güvenlik örgütlerini ve gizli haberalma servislerini buna göre çalıştıracaksınız, hem de nasıl sistem'in gereklerini ve zorunluluklarını yerine getireceksiniz? Bu soruya otuz yıldır gelip giden iktidarlar geçerli ve uygulanabilir bir çözüm getirmiş sayılamaz. Nedeni açık, otuz yılı birkaç hükümet darbesi, birkaç hükümet darbesi girişimi, sürekli kargaşa, bir türlü çözümlenemez ekonomik bunalımlar içinde geçirdik. Bir çözüm bulunmuş olsaydı, elbette bu serüvenleri yaşamazdık.

Ee, Türkiye bu kadere mahkûm mudur?..

Bu kötü sorunun cevabını, çok daha zor koşullar altında, biz 1919'da vermişiz: hayır! Peki, çare? çare basit ama uygulamaya yürek istiyor: çözümü 'sistem'in içinde kalarak bulmaya olanak yoktur. Ortanın sağı, ortanın solu, karma, liberal, askeri, yarı askeri vs. vs... otuz yıldır gelip geçen bunca hükümet,

sistemin içinde kalarak başvurulabilecek bütün çarelere başvurmuş, sistem'de kalarak düze çıkmaya uğraşmıştır. Sonuç: sıfıra sıfır, elde var sıfır. O halde, sosyalistler daha 1947'de bu ortaklığın sonu yok, kapitülasyonlardan daha kötü bir döneme giriyoruz derlerken, haklıydılar. O halde çözüm, sistem'in dışında aranmalıdır. O da hiç kolay değildir ha! Bir kere öyle kolay bırakmazlar adamı. İkincisi, otuz yıllık alışkanlık, bu zaman içinde oluşmuş yönetici kadroların kemikleşmiş itiyatları, (bazı hallerde çıkarları) ciddi her atılımı engeller durur. Yine de çıkış yolu yoktur başka. Bunu ben yazıp duruyorum: Türkiye, en azından NATO'nun askeri kanadından çekilmeli, Sovyetler'le siyasal bir saldırmazlık belgesi imzalayıp kendini kuzey'den güven altına aldıktan sonra, ulusal ve tam bağımsız kalkınmasını gerçekleştirmeye yönelmelidir.

Herşey gelir buraya bağlanır, bunu yapamadık mı, kıyamete kadar kontr-gerilla tartışmasını sürdürürüz, eski ve yeni başbakanlar birbirini suçlar durur, silâhlı kuvvetler alınır, gizli servisler küser. İş midir bu, hele elin oğlunun Anadolu yarımadası üzerindeki üslerine ne derece önem verdiğini, bir kere Türkiye sistem'den çıkarsa onları doğru dürüst koyacak yer bulamadığını bilirseniz! Bir yıl kadar oluyor, Amerikan Kongresi Dış İlişkiler Altkomisyonu, Akdeniz'deki Amerikan üsleriyle ilgili bir rapor hazırlamıştı (27 Mart 1977), orada çatır çatır yazmışlar, birbirimizi suçlamakla vakit geçireceğimize ister misiniz büyük müttefikimizin bu ilginç raporuna bir göz atalım...

Ne rapor, ne rapor!..

8'türkiye'deki abd üslerine dair rapor

17 Şubat 1978

Aldı beni bir gülmek, daktilonun başında oturmuş kuş gibi kendi kendime gülüyorum: Ama nasıl, tutmak istedikçe daha hızlı gülmecesine! Neden mi, bakın neden: Yeni iktidar memleket kamuoyunda eskisinden daha ulusal görünmeye hevesli, siz bakmayın sanayileşme fonlarını câri harcamalara kaydırmasına, Meclis'e verilmiş planı geri çekip madenlerin kamulaştırılabilmesi olanaklarını askıya almasına, Amerika'yla olan

savunma anlaşmasının eskimiş olduğunu, yeni fiyatlara göre gözden geçirilmesi gerektiğini Vance'e ima edip Amerika'yı kızdıran o değil mi? Elbette o, şimdi biliyorsunuz, Amerika'nın Türkiye'de üsleri var, ambargo konunca Demirel hükümeti bu üsleri kapattı, hiç olmazsa Türk komutanlarının yönetimine geçirdi, eee, yeni hükümet Amerika'yla uyuştu diyelim, o zaman ne olacak, Ecevit hükümeti Demirel hükümetinin kapattığı üsleri açacak mı?

Hani derler ya, yukarı tükürsen bıyık, aşağı tükürsen sakal, öyle bir durum: Gülüşüm bundan! Gittikçe makaraları koyuverişim derseniz, Sam Amca'mızın Anadolu'daki üslere verdiği önemi Kongre Dış İlişkiler Altkomisyonu'nun raporunu okuyup öğrendiğimden! Sahi, ondan söyleşecektik, öyle ya!

27 Mart 1977 tarihli bu rapor, daha bismillah der demez Amerika'nın Türkiye'deki varlığının hiç de masumane olmadığını açıklıyor. Buyurun, okuyalım:

"... Türkiye'nin ABD'ne sağladığı askeri tesisler, bu ülkede yararlı istihbarat merkezlerinin kurulması; Amerika'nın, Sovyetler'in hava ve denizdeki askeri faaliyetlerini, füze ve nükleer silâh deneylerini ve genel olarak Yakındoğu bölgesindeki tüm askeri faaliyetlerini yakından izleyebilmesi olanağını sağlamıştır. Türklerin sağladıkları olanaklar arasında taktik avcı uçakları için kullanılabilen hava alanları, ABD için savunma haberleşme istasyonları, Doğu Akdeniz'de görevli ABD Deniz ve Hava Kuvvetleri'ne silah ve malzeme depoları da vardır. Bunun ötesinde Türkiye NATO'ya ülkenin değişik yörelerine yerleştirilmiş 14 adet NADGE erken-uyarı radar istasyonu da sağlamıştır..."

Bir zamanlar hepimizin neşesini oluşturan üs mü tesis mi tartışmalarını hatırladınız sanırım, 'bizzat' Amerikan Kongresi'nin yetkili komisyonunun bu raporunu gördükten sonra, acaba hanginizde bu üslere tesis demek takatı kalır? Şimdi gelelim bellibaşlı üslerin dökümüne, önemlilerinin niteliklerine! Az buz da değil mübarekler, bu bakımdan ancak bazılarını sayabileceğim:

"... Türkiye'de ABD'ce kullanılan başlıca tesisler arasında Avrupa karasındaki Kargaburun'da Amerikan Donanması'na ait LORAN istasyonu, Karadeniz kıyısındaki Sinop ve Samsun'da, Orta Anadolu'da Belbaşı, Güneydoğu Anadolu'da Diyarbakır ve Marmara kıyısında Karamürsel'deki istihbarat toplama merkezleri vardır. Bunların yanında İncirlik Hava Üssü, Suriye

Türkiye sınırına yakın İskenderun ve Yumurtalık ikmal depoları, başkent Ankara'daki Hava Limanı ve Ege sahilindeki Çiğli Hava Üssü de önemli olanaklarımızdandır..."

Dikkat ettiniz elbet, Türkiye'nin tesisleri demiyor, ortak tesisler de demiyor. Amerikan Donanması'nın tesisleri diyor, önemli olanaklarımızdandır diyor. Açıkça belli ki bunlar üs, üstelik bizim değil Amerika'nın üssü.

Sıra geldi bu üslerin marifetlerine, bakalım rapor onları nasıl anlatmış:

"... Türkiye'de ABD'ce kullanılan kilit tesislerin büyük çoğunluğu elektronik nitelikte olup şu veya bu şekilde istihbarat çalışmalarının yürütüldüğü en büyük iki tesis Karadeniz kıyısında Sinop'ta ve Marmara kıyısında Karamürsel'dedir..."

"... Sinop'taki radar izleme ve haberleşme tesisi, Ulusal Güvenlik Kurulu (NSA)nun bir yan kuruluşu olan Ordu Güvenlik Kurulu (ASA) personeli tarafından çalıştırılmaktadır. Bu merkez SSCB'nin Karadeniz Bölgesi'ndeki hava ve deniz faaliyetleri ve füze deneyleri hakkında bilgi toplar. Sinop'a bağlı çalışan Samsun haberleşme merkezlerinde gene NSA'ya bağlı ABD Hava Kuvvetleri Güvenlik Hizmetleri (USAFSS) personeli çalışır..."

"... Karamürsel Hava İstasyonu ise Sovyetler'in Batı Karadeniz ve Boğazlar dolaylarındaki bölgelerle deniz trafiğini izleyen bir haberleşme ve gözetim istasyonudur. Karamürsel'de Amerikan Hava Kuvvetleri Güvenlik Personeli görev yapmaktadır..."

"... Diğer önemli bir istihbarat merkezi de uzun menzilli radar ve haberleşme olanaklarına sahip Diyarbakır Hava İstasyonu'dur. Bu merkez SSCB'nin çeşitli askeri bölgelerinde yapılan füze atışlarını ve diğer askeri faaliyetleri izler. Pirinçlik Hava Üssü de Diyarbakır'da yürütülen faaliyetlerle ilgili olarak çalışır..."

Bu böyle uzayıp gidiyor. Ama hemen görülen nedir, hepsi casuslukla görevli en modern tesisler, bunları kullanan Amerikan çeşitli istihbarat personeli! Benim merak ettiğim, Washington'un bunlardan vazgeçip vazgeçemeyeceği, bir (onu rapordan öğreneceğiz), Ecevit iktidarının Amerika ile uyuşursa bu tesisleri topraklarımız üzerinde muhafaza ettiği halde nasıl olup da ulusal savunma kavramını oluşturup uygulayacağı, iki.

Ha bakın, bunu nereden, nasıl öğreneceğimizi bilemiyorum.

18 Şubat 1978

Ambargoyu kaldıracak yeni savunma anlaşmasının Kongre'den geçmesini herkes dört gözle bekliyor ya, Başkan Ford'un o zaman bu konuda şunları dediğini ya bilmiyor, ya hatırlamak istemiyor: "... yeni anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle birlikte, 1975 yılında Türk hükümeti tarafından durdurulan faaliyetlerin yeniden normale döneceği anlaşılmaktadır."

Türkçesi, topraklarımızdaki Amerikan Üsleri içlerindeki istihbarat personeliyle, yabancı bir ülke yararına casusluk faaliyetine başlayacaklar. Amerika'nın buna ne kadar önem verdiğini anlamak için, ABD Kongresi Dış İlişkiler Alt Komisyonu'nun 27 Mart 1977 tarihli raporunu gözden geçirmek yeterlidir. Ben bu raporu okuduktan sonra düşündüm, 'sistem' çıkarları için Türkiye'nin bütünlüğünü gözden çıkarabilir. Elbet sözüm oraya da gelecek, önce rapordan şu satırları iyice bir okuyunuz:

"... ABD Türkiye'deki üslerinden çekilmeyi gerekli görürse, bu üslerin başka yerlere yerleştirilmeleri konusunda fazla seçeneği yoktur. ABD'nin, Arap/İsrail uyuşmazlığındaki siyasal tutumu yüzünden Suriye ya da Mısır'ın Amerika'ya askeri üs hakkı vermesi beklenemez. İsrail hükümetinden izin alındığı takdirde Hayfa limanına donanmaya gerekli bazı olanaklar ve cephane depoları taşınabilirse de, liman uçak gemilerini barındırabilecek kapasitede değildir. Arap/İsrail çatışmalarının her an alevlenebilmesi olasılığı, Hayfa'yı çekici bir seçenek olmaktan çıkarmaktadır. Aynı sorunlar taktik uçakların ve destek üslerinin de Türkiye'den İsrail'e taşınmasını çekici kılmamaktadır..."

"... Türkiye'nin Yunanistan'la bu iki ülkenin Amerika ile ilişkilerini zedeleyen siyasal nedenlerden Türkiye'deki üslerin Kıbrıs'a nakli de uygun değildir. Doğu Akdeniz'de önemli bir coğrafi stratejik bölgeye sahip Lübnan'ın geçirdiği iç savaş nedeniyle ortaya çıkan siyasal durum da Türkiye'deki üslerin bu ülkeye nakli için uygun değildir..."

Rapor, bu minval üzerinde epeyce inceleme yaptıktan sonra, anhası minhası, Türkiye'deki üslerin yine en çok Yunanistan'a tanışabileceğini ileri sürüyor, ne var ki hem bunun aynı

derecede yararlı olabileceğine pek inanmıyor, hem de 'Yunanistan hükümetinden bu iş için alınacak iznin otomatik olarak sağlanabileceğini' aklı pek kesmiyor. Haklı da! Yine dediklerine bakarsanız, Türkiye'deki üslerinden bunlar Rusya'nın ciğerini dinlemekte, inanılmayacak çapta bilgi ve haber edinmektedir.

Ben uydurmuyorum, ağızlarıyla söylüyorlar. Buyurun.

"... sonuç olarak, Türkiye'deki istihbarat toplama merkezlerinin nakli konusunda önemli sorunlar vardır. Sovyetler Birliği'nin ABM ve SALT anlaşmalarına ne ölçüde uydukları, Sovyetler'in Akdeniz, Karadeniz ve Güney Sovyetler Birliği bölgelerindeki askeri faaliyetleri, füze ve nükleer denemeleri, uydu-ları hakkında Türkiye'deki istihbarat alma merkezlerinin sağladığı bilgiler Amerika'nın genel istihbaratı için çok önemlidir, Sovyetler Birliği'ndeki füze denemeleri hakkında Amerika'nın topladığı bilgilerin yüzde 25'inin Türkiye'deki istihbarat toplama merkezlerinden saptandığı bilinmektedir. Son aylarda bazı yüksek dereceli Amerikan devlet adamları Türkiye'deki merkezlerce sağlanan bazı önemli bilgilerin başka yerlerden veya başka yollarla sağlanamayacağını belirtmişlerdir."

Evet, elbette Amerika SSCB'ye ilişkin bilgilerin tamamını ülkemizdeki casusluk üslerinden sağlamıyor, bu bilgileri elde etmek için elinde uydulardan tutun da sahici casuslara kadar daha nice olanak var, gelin görün ki raporun da işaret ettiği gibi! "ancak, Türkiye'deki merkezlerin kaybı başka kaynaklardan toplanan bilgilerin doğruluk derecesinin ölçülememesine yol açacak..." bu da az buz sakınca sayılmamalı.

Söz buraya gelince, iki şeyin üstünde durmak farzoldu. Bunlardan birincisi, Türkiye'deki aleni Amerikan casusluğunu böyle açıkça sergileyen bir raporun elime nasıl geçtiği, adam bunu gizli sanır, şifrelerle yazılmış kasalarda korunan filan! Yooo, Kongre Dış İlişkiler Alt Komisyonu'nun Ortadoğu ve Avrupa'daki Amerikan Üslerine ilişkin bu raporu gizli mizli değildir, Washington'da Devlet Basımevi'nde bastırılmış. 1,25 dolara isteyen satın almıştır.

Üzerinde durulması gereken ikinci noktaysa, Washington'ın 'eşsiz ve değiştirilemez' değerde saydığı bu üslerden yoksun kalmamak için neleri göze alabileceği noktasıdır. Bunu elbet, bizim lehimize değil, bizim aleyhimize olarak belirtiyorum. Türkiye'yi üslerle beraber sistem'in içinde, sistem'in çıkarlarına uygun olarak tutamazsa, üsleri Türkiye'siz sistem'in içinde sis-

tem'in yani Amerika'nın çıkarlarına uygun kullanmayı düşünemez mi? Buysa, Ortadoğu'da eski 'Şark meselesi'nin hortlatılması, 'hasta adam' görüntüsünün canlandırılması anlamına gelir ki, sanırım sonucu Türkiye'nin parçalanması ve paylaşılmasıdır. Amma da atıyor muyum, eh öyleyse, siz Chicago'da (İllinois) Armageddon Yayınevi'nin yayınladığı **"Onus Probanti/Kanıtın Ağırlığı"** adlı kitaptan söz edildiğini hiç duymadınız, o kitapta bu sorun açık açık tartışılıyor da!

10' "hasta" eden de onlar "hasta adam" diyen de...

19 Şubat 1978

Bizim gazetelerin ipiyle kuyuya inilmez, arasıra onlarda bile rastlıyorum. Şu 'hasta adam' deyimi!.. Batılı basın, daha sık, daha iştahlı kullanıyor. Sanırsınız Osmanlı'nın son günleri! Sahi, biz bunu ilkokullarımızda bile okuturuz değil mi? Padişahların kötü yönetiminden memleket o hale gelmiş ki, uygar ülkeler bize 'Hasta Adam' adını takmış! Sevsinler mantığı! Yahu bizi 'hasta etmek' için üç yüzyıl elinden geleni ardına koymayan bu sizin uygar dediğiniz 'emperyalist' ülkeler! 'Hasta' edince başına üşüşüp, şurası senin, burası benim diye cesedini paylaşmaya kalkışan da onlar. Padişahların hiç mi kabahati yoktu, vardı elbet, vardı ya, acaba bütün kabahat onların mıydı?

Şimdi, aynı deyim ortaya çıkınca, bunu kendi kendimize sormalıyız. Anadolu yarımadasında güçlü bir Türkiye kimsenin işine gelmemektedir. Hasta olmasında, sürekli iç bunalımlarla uğraşmasında yarar umuyorlar. Hele güçlenip de bazı konularda iradesini sağına soluna geçirmeye kalkıştı mı, ayaklarını yerden kesmek için uğraşan uğraşana! İşin güzeli, her seferinde yurt içinden de bu uğraşlarına işbirlikçi bulmaları!

Hazin ama, böyle.

Biliyorum, bu herif yine sabah sabah niye ahkam kesiyor diyorsunuz, hayır, **'Kanıtın Ağırlığı'** adındaki kitaptan söz edeceğimi unutmadım, dediklerim o kitabın, size de dedirtecekleridir. Anadolu yarımadası batılı emperyalistler için vazgeçilmez önem taşır da, Türkiye bu işde kendisine verilen rolü beğenmezse, bunlar Türkiye'yi gözden çıkarırlar mı dedim, **'Kanıtın Ağırlığı'** adındaki kitap bunun kanıtı işte!

Şimdi dinleyin: yazarı, Yunanistan Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Başkanı **Korgeneral Tagaris,** İngilizceye çevirisini **Georgios Vurnas** adında başka bir Yunanlı yapmış, Chicago'da Armageddon Yayınevi'nce bastırılmış, Amerika Birleşik Devletleri'nde fisebilullah dağıtılıyor. Yunanlıların Türklere handiyse kaniçici bir düşmanlık taşıdıkları malûm, kitapta önce bu sergilenmiş. Meğer biz neymişiz! **'Hayvan derecesinde barbar bir ırk'.** Meğer neler yapmışız! **'Çeşitli uluslardan milyonlarca insanı imha!'.** Üstelik **'Kendimize ait olmayan'** topraklar üzerinde oturuyormuşuz, ayrıca öyle iddia ettiğimiz gibi 40 milyon filan değilmişiz de **'yirmi milyon kadar'** ancak varmışız, çoğu da 'başka ırk ve uluslardan insanlar' olmak koşuluyla!

Ama bütün bunlar işin çerezi, asıl söylenecek söz arkadan geliyor, o da şu: "... **Yunanlıların, Ermenilerin ve Kürtlerin meşhur Doğu Sorunu'nu (Şark meselesi) uluslararası alanda yeniden yoğun bir şekilde öne sürmeleri kaçanılmaz bir görevdir. Amaç, uzun süre içinde dahi olsa, Türkiye'yi taksim etmek olmalıdır. Bu Yunanlıların, Ermenilerin ve Kürtlerin hakkıdır. Tarihi adalet ve Türk vahşetinin milyonlarca kurbanının kanı, bu halkın elde edilmesini gerektirmektedir...**" Yooo, bu kadarla yetinmiyor kitap, ayrıntıya da giriyor, buyurun: "... **Türklerin yabancılardan zorla aldıkları topraklar üzerinde söz konusu hakka dayanarak, bir Ermenistan, bir Kürdistan ve Doğu Trakya'yı da içine alan bir Küçük Asya kurulmalıdır...**"

General Tagaris, taksimatın haritasını da yapıvermiş, kitabın kapağında yayınlanan bu haritada **Türkiye** beş bölge halinde taksim edilmiş durumda görülmekteymiş. **Bunlar İonia, Pontus, Ermenistan, Kürdistan ve Anadolu Yarımadasının orta kısmını kaplayan ufak bir Türkiye imiş.** İonia, Trakya'yı, Boğazlar'ı, Kıbrıs'ı ve bütün Ege'yi, Pontus hemen bütün Karadeniz kıyılarını, Ermenistan kuzeydoğu, Kürdistan ise güneydoğu Anadolu'yu kaplıyor.

Evet, siz de hatırladınız, ünlü Sevres Anlaşması haritası!

Şimdi kendini 'gerçekçi' ve 'akıllı' sanıp da Türkiye'nin sahiden 'hasta' olduğunu dünyaya ilan eden kendi şaşkınlarımıza (gazeteci, yazar, politikacı, diplomat, iktisatçı vs.) bazı yazılı sınav sorularım var. Aşağıya sıralıyorum.

a. Kurtuluş Savaşı ertesinden başlayarak kösülen bu türden propagandalar ve kışkırtmalar, acaba neden Türkiye güçlendikçe yeniden ortaya çıkar olmuştur? Acaba neden bu kışkırtmalar, Türkiye'nin en büyük düşman belleyip kendisine

cephe aldığı Sovyetler Birliği'nden kaynaklanıp beslenmemektedir de aksi gibi, müttefik saydığımız ülkelerce iştahlandırılmakta, el altından desteklenmekte, kimbilir belki de özendirilmektedir? Ermeni terörizmini, kımıldanan Kürtçülük şovenliğini Yunanistan'ın açık densizliğini buna bağlamak yanlış mıdır? Eğer doğru ise, Türkiye'yi hasta etmek, sonra da hasta adam diye bağrışmak emperyalistlerin eski numaralarını ortaya koymaları demek olmaz mı? Bu propagandaya Türkiye'den alet olanların Damat Ferid Paşa'dan farkı nedir?

b. Fakat asıl önemlisi, besbelli Yunan ve Amerikan gizli servislerinin marifeti olan böyle bir haritayı ve paylaşmayı Türkiye'nin stratejik önemi ve Anadolu yarımadasındaki Amerikan üsleri açısından değerlendirmesini bilmek! **Güçlü ve ulusal çıkarlarına uygun bir dış politika** sürdüren **bir Türkiye** sırasında bu **üsleri** toprağından süpürür ama, **Anadolu'daki beşi da emperyalist ajanı beş küçük devlette emperyalizm istediği gibi cirit atar.** Atar mı atmaz mı? O zaman bu oyunu önleyebilecek olan kimdir? Eğer ülkelerinin çıkarını, bağımsızlıklarını ve özgürlüklerini herşeyin üstünde tutan bu toprağın çocukları ise, onları kime düşman etmek lazımdır? Böyle bir taksimatı kendi çıkarları açısından arzu etmeyip önlemeye çalışacak olan Sovyetler'e değil mi?

(Sen sus salak, komünizmin filan bunda rolü yok, Sevres Anlaşması'nın uygulanmasını neyle önledik, Mustafa Kemal Paşa ne diyordu, '**bolşevik olmak** başka, **bolşeviklerle ittifak yapmak** başka', bu ittifakı yapmadı mı, Lozan Anlaşması'na silahlı eylemle ulaşmadık mı?

11' "ulusal" savunma mı?

20 Şubat 1978

Üçlü koalisyonun düşeceği günlere rastladı, kimse üzerinde durmadı, oysa yeni hükümetin ilk eski hükümetin son günlerine denk gelen o arada, Türkiye Sovyetler'e başvurup Rus uçaklarının Türkiye üzerinden geçişlerini azaltmasını istedi. Acaba bilir miydiniz, Montreux Anlaşması'na göre Ruslar Türkiye üzerinden ancak belirli bir rotada belirli sayıda (arızî) geçiş yapabilirmiş, rota İnebolu/Ankara/Mut rotası, geçiş de galiba

on beşi geçmeyecek! Ne var ki aralık ayı içinde otuzu buluyor. bizimkiler uyarıyorlar!

Ne var bunda, hiçbir şey! Haaa, hadi isterseniz üstündeki örtüyü kaldıralım: Habeşistan'da, Somali Kurtuluş Cephesi'yle Sovyet yanlısı hükümetin başı dertte değil mi, emperyalist basın hanidir Ruslar'ın bu hükümeti kurtarmak amacıyla bir hava köprüsü kurduğunu, iki aydır aralıksız malzeme ve silah taşıdığını bildiriyor, Yugoslavya'dan Afganistan'a kadar on iki ülke üzerinden uçuşlar yapıldığını, uçuş rotalarını harita üzerinde göstererek veriyor. Türkiye üzerinden de Habeşistan'a yardım gidiyor, anlayacağınız, Ruslar önceden geçeceğini bildirdikleri uçakların Aeroflot'a (Sivil Havacılık Örgütü) ait olduğunu söylüyorlar ama, yer miyiz hiç, bu uçakların AN-12 ve AN-22 tipi askeri taşıma uçakları olduğunu saptıyoruz, uyarımızı yapıyoruz.

Biz mi? Haberi aynen aktarayım da, bağımsızlığı için savaşan Habeşistan'a Sovyet yardımını kimin itişiyle baltaladığımızı gözlerinizle görün: "... Sovyetler, Türkiye'de İnebolu/Ankara/Mut güzergâhını izleyerek Karadeniz'den Akdeniz'e inen bu uçakların sivil Aeroflot uçakları olduğunu ihbar yazılarında bildirmişler, ancak (buraya dikkat) Amerikan ve NATO ülkelerinin istihbarat servisleri ve suni peykler aracılığıyla alınan bilgiler, bunların AN-12 ve AN-22 tipinde askeri nakliye uçakları olduğunu, fakat üstlerinde sivil uçak işaretleri takıldığını kanıtlamıştır."

Kısacası, kamışı koyan Amerika, ona uyan Türkiye! Bir de Roma toplantısında CIA ve uydu istihbarat örgütlerinin aldığı kararı hatırlayınız, (Mısır İsrail yakınlaşmasında red cephesini iç bunalımlarla, Rusya'yı ise Etyopya'da meşgul etmek!) Montreux Anlaşması'nı uyguluyoruz diye hangi oyuna geldiğimiz meydana çıkar.

Emperyalist sistemin en rahatsız olduğu konu, Türk/Sovyet yakınlaşmasıdır. Bilir misiniz ki, özel istihbaratları dışında, Amerikan Dışişleri ve Savunma Bakanlıkları ile Ulusal Güvenlik Kurulu için, ünlü The Rand Corporation bu konuda ekonomik ve siyasal raporlar düzenlemekte, bunlar saydığım yerlerde, bir de sanırım Beyaz Saray'da incelenmektedir.

Bu raporlardan çok gizli bir tanesi, Ruslar'ın Türkiye'yi 'ele geçirmek' için neler yaptığından söz edermiş, meğerse Ruslar 'Türkiye'yi ABD'den ve Batı ittifakından koparmak için planlar hazırlamışlar', bunu uygulamak için de Ankara'daki

büyükelçilik kadrosunu Washington, Londra ya da Paris'teki elçilikleri ayarına getirip, başına en 'seçkin' büyük elçilerinden birini yollamışlar. Moskova iki yıldır, harıl harıl, iki ülke arasında siyasal bir belge imzalanmasını istiyormuş, amaçları şu, iki ülke arasında herhangi bir askeri harekâttan önce karşılıklı bir siyasal danışma yapılsın yani bir çeşit kırmızı telefon, böylelikle anlamsız bir savaşa mahal verilmeyecek, ama bu Amerika'nın ve NATO'nun işine gelmezmiş, neden, NATO'nun Varşova Paktı'na karşı bir harekât niyeti olursa, bunu Ruslar 'planlama' safhasında öğrenirlermiş de ondan, bu yüzden Türkiye'ye bu anlaşma için bir türlü yeşil ışık yakılmıyormuş, zavallı Çağlayangil son Moskova ziyaretinde konuyu konuşmak dahi istemediğini açıklamış, besbelli korkusundan.

Şimdi arkadaş. aklını peynir ekmekle yemediysen, hemen şunu farkedeceksin bir kere, yahu bu NATO'yu 'hain bolşeviklerin kalleş saldırısına karşı bir savunma örgütü olarak' kurmadılar mı, o zaman telâşa ne gerek var, bir savunma örgütünün saldırı harekâtı niyeti olmaz, olmayınca da Ruslar'ın bundan haber alması almaması söz konusu edilemez. Amerika telâşlanıyor çünkü örgüt yalnız savunma amacı gütmüyor, o zaman bizim bu örgütte işimiz ne, Türkiye'nin Rusya'ya saldırma niyeti mi var, hayır, biz NATO'ya o zaman Ruslar boğazlarda üs istediği için girdik, amacımız kendimizi savunmaktı, yine öyleyse, Ruslar da gelin şu karşılıklı güvensizliği ortadan kaldırıp bunu siyasal bir belgeye bağlayalım diyorlarsa, bu belki Rusya için 'harekât planları olanları' rahatsız eder ama bizi etmez!

İşin güzeli The Rand Corporation raporunda, Ruslar'ın Türkiye'ye yardımda bulundukları da belirtilmiş, deniyor ki ekonomik anlaşmalar sayesinde önümüzdeki on yıl içinde Rusya Türkiye'ye 1.2 milyar dolar yardım sağlayacak! Hadi gel de şunu mantıkla açıkla bakalım, adam bana yardım ediyor, ıspanak ver sana uçak vereyim diyor, hırgür çıkmasın diye siyasal belge imzalayalım diyor, ama biz yıllardır bizi ambargo altında inleten, üstelik ekonomimizi hasta edip sonra utanmadan bize 'hasta adam' diyen emperyalist sistemde kalmakta direnip, Habeşistan'a yardım gönderdi diye Rus uçaklarını protesto ediyor, Amerika ve NATO'nun harekât niyetlerini planlama safhasında öğrenmesin diye siyasal belgeyi Ruslar'la konuşmak bile istemiyoruz. Bunun adı da ulusal dış politika, öyle mi?

Bre görmezler, heriflerin sizi yemek için elinin altında

'yalnız' bulundurmak istediğini nasıl anlamazsınız? Milli Mücadele'de durum böyle değil miydi? Sovyet ittifakı yaptık, emperyalizm sultasından kurtulduk, ama bolşevik olduk mu? Bolşeviğe benzer halimiz var mı hiç?

Allah hepimize akıl fikir versin!

12'hangisi "dost" hangisi "düşman?"

21 Şubat 1978

Allah aşkına şu haberi okur musunuz?

"Türkiye'den alacakları olan 10 büyük şirket, bu (geçen) hafta başında New-York'ta bir toplantı yaparak, 'Türkiye'nin dış borçlarını ödeme konusunda açık bir planı olmadığını bildirmişler, bu konuda açıklık istemişlerdir. Şirket temsilcileri yaptıkları toplantıda yeni hükümeti olumlu karşıladıklarını ama aradan geçen günler içinde Ecevit hükümetinin dış borçların ödenmesi konusunda hiçbir açıklama yapmadığını ve bu durumun Türkiye'den alacağı olan kuruluşları endişeye düşürdüğünü bildirmişlerdir."

Bu bir. Şimdi ikincisine bir göz atın: **"Dünya Bankası geçen yıl Türk uzmanların hazırladığı bazı projelere kredi açabileceğini bildirmişken, daha önce kredi açılan benzerlerinde önemli tıkanıklıklar olduğunu belirtmiş, bunlar çözümlenmedikçe yeni kredi açmayacağını bildirmiştir."** Peki ya şu: **"... Dünya Bankası uzmanlarından James Fche, geçtiğimiz yıllarda TEK iletim hatları için verilmesi karara bağlandığı halde kullanılamayan 56 milyon dolarlık kredinin durumunu görüşmek için halen Ankara'da bulunmaktadır. Bilindiği gibi bu kredinin verilmesi için Dünya Bankası TEK'in elektrik fiyatlarına zam yapmasında diretmiş, zam yapılmayınca, daha sonra ise istenilen oranda gerçekleştirilmeyince krediyi vermekten vazgeçmiştir."** Harika değil mi? Ya şunun tadına bir baksanıza! **"Mart başlarında Türk hükümeti ile bazı tarımsal projeler için görüşmek üzere bir Dünya Bankası heyeti beklenmektedir. Daha çok, ormancılık, tarımsal üretimin artırılması ve tarım sanayii ile ilgili projeler söz konusudur..."**

Bunlar, Türkiye'nin otuz yıldır kıçına takıldığı 'müttefik' batılı emperyalist sözde dost ülkelerin ve kuruluşların Türkiye'-

ye, (bu arada elbet) yeni Ecevit hükümetine karşı tavrıdır. Gördüğünüz gibi pek iç açıcı değil. O kadar değil ki, Maliye Bakanlığı'ndan bazı yetkililer Hürriyet'e şunları demiş:

"... **Amaç Türkiye'ye IMF karşısında baskı yapmak olabilir.** (...) **Yalnız Türkiye'nin dış borçları alacaklılarını endişeye sevkedecek bir düzeyde değildir. Ve ülkemiz bunları belli bir plan dahilinde ödeyebilecek güçtedir. Bu nedenle uluslararası kuruluşların bu tip açıklamaları, Türkiye'ye IMF ile, onların istedikleri koşulları kabul ederek, bir anlaşma yapması için baskı olabilir.**"

Bu yeni hükümetin ağzından, iki kendi kendini tekzibi içeriyor. Birincisi 'devralınan enkaz' masalını; ikincisi, 'IMF'in aslında eski hükümeti tutarsız bulup beğenmediği iddiasını! Doğrusunu isterseniz, OECD'nin dergisi Observer bu arada 1975 rakamlarını açıkladı, ne görsek beğenirsiniz, Türkiye borçluluk yarışında 20 ülke arasında onaltıncı, Yunanistan'ın bile ondan çok borcu var, hele Brezilya'lar, Meksika'lar, mazallah, Türkiye'nin yedi misli, beş misli filan. Kaldı ki 1975 yılında ülkemizin borç ödeme hızında yüzde onluk bir yükselme görülmüş. ulusal gelirdeki artışta ise yine yirmi ülke içinde (petrol ülkeleri sayılmazsa) ikinciyiz. İşte bu ülkeye 'müttefiki' olduğu hür dünya ülkeleri yukarda sıraladığım zorlukları çıkarıyorlar, çünkü Ecevit hükümeti de Vance geldiği zaman 'yukardan' konuşmak yanılgısına düştü, herifleri kendisine hareket serbestliği sağlayacak bir açıklıkta tutabileceğini sandı.

Tıpkı Menderes, Demirel. Butto, ve benzerleri gibi! (Sonu benzemesin!)

Peki ya düşman belledığimiz? Ya Rusya'nın tutumu nedir?

Önce bizzat Ecevit'in **The Middle East** dergisine verdiği cevabı aktarayım: "... **Türkiye'ye Sovyet yardımının miktarı düşünülürse, batılı müttefiklerinden sağlanandan çok ileri bir düzeyde bulunuyor**". Daha önce bu konuda Alman basınının aynı şeyleri yazdığını aktarmıştım, hatırladınız değil mi? Fakat işin güzeli, bu arada Cumhuriyet'te çıkan haber: Sovyetler, Türkiye'ye başvurmuş, 'Türkiye'nin içinde bulunduğu darboğazları aşmasında katkıda bulunmak amacıyla sadece devlet garantisi' ya da 'kabul kredisi' yoluyla bize bir milyar dolarlık mal vermeye hazır olduğunu bildirmiş! İyi mi? Dahası var, Ruslar ayrıca 'Türkiye'nin satmak istediği hangi mal varsa, bundan yaklaşık 500 milyon dolarlık almaya hazır olduk-

larını bildirmişler, bununla da kalmamışlar, bizim alacaklarımız için ödeme beklemeyip sadece devlet güvencesi ya da kabul kredisi ile yetinecekleri halde, bizden alacaklarına döviz ödeyeceklerini söylemişler!

Ben başka söz söylemek istemiyorum, malûm ya Descartes sağduyu yeryüzünde herkese eşit olarak dağıtılmıştır demiş, her birinizde en az bendeki kadar sağduyu var demektir, varın sonucu siz çıkarın? Burada, şu yukardan beri sıraladığım tabloda bir dost bir de düşman var ama, acaba hangisi dost, hangisi düşman! Diyeceksiniz ki Ruslar da az hinoğlu hin değildir hani, tamam, iyi ama kardeşim, onlarla yardım ve işbirliği konusunda anlaşırken sana Amerikalılarla yaptığın enayiliği yap, herşeyini bütünüyle heriflere teslim et diyen yok ki! Aklını başına devşir, ülkenin çıkarlarına uygun bir anlaşma zemini ara, anlaş.

Üstelik, bir hafta içinde Savunma Bakanı'na 'Sovyetlerle saldırmazlık paktı düşünmüyoruz' dedirtip, sonra sonbaharda 'Ruslarla siyasal anlaşma imzalanacak' haberini uçurtma, hükümet olarak da ciddiliğin kalmaz, devlet olarak da! Önceki hükümetlerde kınanan bu çelişik, hafif şantaj kokan davranışları ne çabuk benimsedi bunlar da! Tıpkı, hem NATO'da kalırız, hem 'ulusal savunma kavramı' geliştiririz saçmalığı gibi! Sanki kaç yıldır bize bütün düşmanlığın NATO'nun kendisinden geldiğini görmüyorlar!

13'çelişkiler valsi

22 Şubat 1978

(Hani adam ne demiş, bizim kız iyidir, hoştur, güzeldir, hamarattır, yalnız birazcık gebedir, bu da o hesap, ulusal savunma kavramı tartışmasında, ben durumu birazcık "gebe" görüyorum, düşündüklerimi şuracıkta sıralayacağım, böylelikle görmüş olacağız içinde bulunduğumuz koşullarda "sistem"de kalarak "ulusal bir savunma kavramı" oluşturabilir miyiz, oluşturamaz mıyız?

Önce, isterseniz, Başbakan'ın Askeri Şûra'yı açarken yaptığı konuşmada soruna tuttuğu ışığı irdeleyerek başlayalım.)

Ecevit, şu sözleri söylediği zaman onunla beraberim: "Bir

ortak güvenlik sisteminde üye olmanın, kendi ulusal güvenliğimizi bir ölçünün üstünde sağlamaya yetmediği, ulusal güvenliğin büyük ölçüde, ulusal ekonomik güce dayandırılması gerektiği, uluslararası ilişkilerde tıkanıklığın ve darlığın ulusal, güvenlikte darboğazlar yarattığı, belirginleşmiştir." Bunun doğal sonucunu da bir güzel işaret etmiş:

"... Devletiniz, bu gerek ve gerçekleri göz önünde tutarak, yeni bir ulusal güvenlik kavramı ve politikası saptayıp uygulama zorunluluğuyla karşı karşıyadır."

Tamam, bundan sonra ulusal güvenlik kavramının tanımına geçecek diyorsunuz, hayır, inanılmaz bir rahatlıkla bu cümlede söylediğini bir sonrakinde yadsıyarak bir çelişkiler valsine başlıyor. Hepsini burada sıralamaya ne yer var, ne olanak, ama en bellibaşlı bir ikisine işaret etmezsem rahat edemem. Bakın, bir ortak güvenlik sisteminde üye olmanın ulusal güvenliğimizi sağlamaya yetmediğini söyleyen Ecevit, birkaç paragraf aşağıda ne diyor: "Bir ortak güvenlik sisteminde üye olmanın, kendi ulusal güvenliğimizi bir ölçünün üstünde sağlamaya yetmemesi o güvenlik sisteminden ayrılmayı gerektirmez." Diyorsunuz ki, eh elbette "sistem" Türkiye'ye önemli bir savunma katkısında bulunmuş ki, böyle diyor. Daha bunu kafanızdan geçirirken, buyurun şu cümleleri okuyun, işin içinden çıkabilirseniz çıkın: "Oysa birkaç yıldır (...) üyesi bulunduğumuz ortak güvenlik sisteminin öteki üyeleri, Türkiye'nin güvenliği için yükümlü oldukları katkıyı gereğince yerine getirmedikleri gibi, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin, gerek ulusal güvenliğimiz açısından, gerek ortak güvenlik açısından edinmek veya yenilemek zorunda olduğu araçların ve gereçlerin kendi olanaklarımızla sağlanmasını bile büyük ölçüde engellemiştir. Öteyandan kendi ekonomik olanaklarımız da, bilinen nedenlerden sınırlanmıştır."

Acaba ben mi yanlış anlıyorum, Ecevit'e göre, üye olduğumuz ortak güvenlik sistemi, bizim gereksindiğimiz şeyleri bize sağlamıyor, bunu kendi olanaklarımızla almamızı engelliyor, daha pisi ekonomik olanaklarımızı kısıtlıyor, diyeceksiniz ki eh bunlar senin ulusal güvenliğinle ilgilidir, sistemin umurunda mı, o kendi çıkarına bakar, hayır, Ecevit onu da işaretlemiş, altını çizmiş "gerek ortak güvenlik açısından" ne demek, sistemin güvenliği açısından demek, onu da iplemiyormuş herifler, ne ulusal çıkar, ne "sistem"in çıkarı, Türkiye'ye zırnık yok, iyi ama Ecevit'in hal böyleyse, neden dolayı bizim o sistemin

üyeliğinde kalmamız gerektiğini anlatması zorlaşmıyor mu biraz, daha önce söylediği sözler havada kalmıyor mu?

Belki denge sorunu bunu açıklayabilir diyeceksiniz. Bir de ona bakalım.

Benim katılmadığım bir Amerikan görüşü var ki, Ecevit onu paylaşıyor. Bu görüşe göre, NATO bütün gücüyle Varşova Paktı karşısında bir denge unsuru olmuş, bu sayede üçüncü dünya savaşı geciktirilmiştir. Ecevit'in konuşması, hatırlayacaksınız, bu görüşe yer veriyordu. Demişti ki hatta, karşılıklı denge sayesinde silahlanma yarışı, iki blok arasında silahları kısıtlama müzakerelerine dönüşmüştür, Türkiye'nin de bundan dolaylı bir çıkarı vardır. Sizin aklınız yatıyor mu, bilmem, benimki yatmıyor. Nedenlerini açıklayayım:

Önce, denge NATO ile Varşova Paktı arasında değil, Rusya ile Amerika arasında bir denge, öyle ki el altından ikisi çok konuda mükemmel uzlaşıyor, NATO ve Varşova Paktı'nın öteki üyelerini "atlatarak" pekalâ kafalarına uyanı gerçekleştiriyorlar. Rusya ya da Amerika, nükleer savaş teknolojisinde ötekinin ulaşamayacağı bir üstünlüğe vardığı an, ne NATO kalır, ne Varşova Paktı kalır, ne de denge! Fakat bu bizi direkt olarak ilgilendirmiyor, zira kısıtlama müzakereleri, yumuşama vs. aslında Avrupa için geçerlidir, bizim bölgemizde böyle bir durum yok, Yunanistan, İran Suudi Arabistan, Mısır, İsrail habre silahlanıyorlar, işin güzeli bunları Amerika silahlandırıyor, ne amaca ulaşmayı güttüğünü de seziyoruz ha, bu amacın ortak güvenlikle ilgisini aramayın, doğrudan emperyalist "sistem"in çıkarlarıyla ilişkili, ee, hem çevremizde bir silahlanma yarışıdır gidiyor, hem bu sistem'in çıkarına, hem sistem Türkiye'nin ulusal savunmasını sürekli köstekliyor, hem bu köstek aslında çevredeki silahlanmaya karşı Türkiye'yi zayıf tutmayı amaçlıyor, öyleyse biz neden acaba ayağımıza köstek olup duran bu "sistem"den çıkmamalıymışız?

Doğrusu ya, ulusal savunma kavramının zorunluluğu ve gerçekleştirilmesi konusundaki tutarlı bazı sözlerine karşı, bu asıl önemli sorunun karşılığı Ecevit'in o konuşmasında da yoktur? Ne dersiniz, acaba 1947'de Amerikalılarla ilk anlaşmayı İnönü ve CHP hükümeti yaptığı için mi?

Evlere şenlik bir anlaşmadır beyler!

14' "sistem" ve savunmamız

23 Şubat 1978

Yıl 1948, "Zincirli Hürriyet" Gazetesinin 5 şubat tarihli sayısında o sıralarda imzalanan Amerikan Yardım Anlaşmasına ve iktidardaki CHP hükümetinin dış politikasına karşı Mehmet Ali Aybar der ki:

"... dış münasebetlerimizdeki durumumuza gelince: Kuva-yı Milliye ruhuna sadık kalınmasını istiyoruz. Bu, bütün bir programdır. Çünkü Kuva-yı Milliye ruhu siyasi ve iktisadi istiklalimizi, toprak bütünlüğümüzü herşeyin üstünde tutar. Kuva-yı Milliye ruhu, herşeyden evvel Türk halk kütlelerinin menfaatını göz önünde bulundurmayı emreder. Çünkü Kuva-yı Milliye ruhu emperyalizm düşmanıdır. Kuva-yı Milliye ruhu, dünya barış idealinin hizmetindedir. Dünya milletleriyle ve komşularımızla dostluk bağları kurmamızı ister. Çünkü Kuva-yı Milliye ruhu savaş kışkırtıcılığının her türlüsünü reddeder."

Aybar'ı böyle acı acı söyleten nedir? Ünlü deyimiyle, 12 Temmuz 1947 tarihli 'Türkiye'ye yapılacak yardım hakkında anlaşma'

Tekrara gerek görmem, bu anlaşma Truman doktrini sayesinde imzalanmış, o zamanki iktidar ve İnönü tarafından 'Türkiye'nin kurtuluşu' diye takdim edilmiştir. (İnönü diyordu ki, 'Büyük Amerika Cumhuriyeti'nin memleketimiz ve milletimiz hakkında beslemekte olduğu yakın dostluk duygularının yeni bir örneğini teşkil eden bu sevinçli olayı her Türk candan alkışlamalıdır'). Anlaşma hayli uzun, hepsini görmemize lüzum da yok, sadece Türkiye'nin çıkarlarını Amerika'nın, giderek 'sistem'in denetimine 'kilitleyen', bellibaşlı birkaç maddesini hatırlamak yeter.

Anlaşma şöyle başlıyor: 'Türkiye Hükümeti, Türkiye'nin hürriyetini ve bağımsızlığını korumak için ihtiyacı olan güvenlik kuvvetlerinin takviyesini temin ve aynı zamanda ekonomisinin istikrarını muhafazaya devam maksadıyla, Birleşik Devletler Hükümetinin yardımını istediğinden...' Buraya bir mim konacak, neden, aslında Türkiye 'hürriyet ve bağımsızlığını' Truman doktrinine göre korumak istemiş oluyor, yani sadece komünizm yakasından gelecek bir tehlikeye karşı. Şu halde

yardım anlaşması başka tehlikelere karşı Türkiye'nin bağımsızlığını ve hürriyetini korumaz.

2. maddenin sonunda şöyle ilginç bir fıkra var: "Türkiye hükümeti yapılan yardımı tahsis edilmiş bulunduğu gayeler uğrunda kullanacaktır." Bu gayeleri de Truman doktrininin aydınlığında saptayacaksınız, Amerika Türk ordusunu donatıyor ama, amacı komünizme daha kısa bir deyimle Rusya'ya karşı donatıyor, Türk vatanı başka bir düşmanca bastırılırsa, verdiği malzeme kullanılamaz. Ya 4. maddenin son fıkrasının güzelliği? Arzedeyim de tadına bir bakın: "Türkiye hükümeti, Birleşik Devletler Hükümetinin onayı olmadan, hiçbir madde ve bilginin mülkiyet ve zilyedliğini devredemeyeceği gibi, aynı onay olmadan Türkiye hükümeti (...) bu maddeler ve malûmatın verildikleri gayeden başka bir gayede kullanılmasına müsaade etmeyecektir."

Nasıl iyi mi?

Yıl 1964, aylardan haziran. Birden Kıbrıs bunalımı patlak veriyor. Hükümet bir koalisyon hükümeti, başında İnönü. Hani yukardaki anlaşmayı Amerika'nın bize yakınlığına kanıt sayan İnönü. Ufak yollu, Kıbrıs müdahalesine niyetleniyor, pat, Amerikan Başkanı Johnson'dan bir mektup, herif 'Amerika'nın Türkiye'ye yakınlığını kanıtlayan 1947 anlaşmasına dayanarak Türkiye'ye posta koyuyor. Mektubu hatırlamakta yarar görüyorum. özellikle askeri yardımla ilgili kısmını. Diyordu ki:

"... Türkiye ile aramızda mevcut askeri yardımın veriliş maksatlarından başka gayelerde kullanılması için, Hükümetinizin, Birleşik Devletlerin onayını alması gerekmektedir. Hükümetiniz bu şartı anlamış olduğunu muhtelif vesilelerle Birleşik Devletler'e bildirmiştir. Mevcut şartlar altında Birleşik Amerika'nın, Türkiye'nin Kıbrıs'a yapacağı bir müdahalede Amerika tarafından sağlanmış malzemenin kullanılmasına muvafakat edemeyeceğini size bütün samimiyetimle bildiririm."

Evet efendim, neymiş! Üstelik adını andığım 1947 anlaşması, ayrıca NATO anlaşması, onun 3. maddesi uyarınca yapılmış ikili anlaşmalar, bunların getirdikleri yükümlülükler var. Şimdi sorum şu: bu anlaşma yürürlüktedir, NATO anlaşması yürürlüktedir, ikili anlaşmaların bir yenisi Amerikan Kongresi'nde onay bekliyor, bütün bunlar durur, Türkiye'nin savunmasını dört bir taraftan sistemin ve Amerika'nın çıkarlarını (daha da müthişi, onayına) bağlar iken acaba Türkiye hem bu sistem içersinde kalır hem de bağımsız bir ulusal savunma kav-

ramını nasıl geliştirip uygular? Bu bana karanlıktır. Fikrimce, asıl sorun daha 1947'de Aybar'ın işaret ettiği, o zamandan bu zamana sosyalistlerin türlü iftiraya çamura ve karalamaya aldırmaksızın söylemekte direndiği tam bağımsız, Kuva-yı Milliyeci dış politikayı günün koşulları içersinde doğru dürüst tanımlamaktan, sonra da bu müdafaa-i hukuk öğretisine göre ulusal savunma kavramını oluşturmaktan geçiyor. Evet, sistemin kökeni Truman doktrini oldukça, ulusal kavram geliştiremeyiz, geliştirsek de uygulatmazlar.

Bize gerekli olan müdafaa-i hukuk öğretisidir, Truman öğretisi değil. Bu ikisini bağdaştırmaya kalkışmak ise, düpedüz abesle iştigal olur, adamı da çelişkiden çelişkiye sürükler.

15' "sistem'in şahini ve ulusal karınca"

24 Şubat 1978

Canım dese biri, hem batılı emperyalist savunma sistemi içinde kalıp, hem de ulusal bir savunma anlayışını niye geliştiremeyecekmişiz, pekalâ olur, bak Ecevit bunu ulusal sanayi'in ve ekonominin güçlenmesine bağlamış, güçlendirdik mi oldu say! Aslında ulusal ekonomiyi ve sanayiini güçlendirdik mi, hele bağımsız da kıldık mı, ulusal savunma gerçekleşir ya, o ekonomi ve sanayi IMF ve Dünya Bankası tutumuyla güçlenebilir mi? Gördüğünüz gibi adamların koklatmaya niyetlendikleri ilk krediler ormancılık ve tarım kredileri.

Siz onu düşünedurun, ben havaya laf etmeyi sevmediğimden, diyorum ki şu 'sistem' içindeyken ulusal çıkarları koruma çabalarımız acaba nasıl işlem görmüş, sonu nereye varmış? Ha, Johnson o eşek tekmesine benzer mektubunu yazınca bizim yönetici kademelerinde bir uyanma olmuş gibidir, ufak ufak, NATO ortaklığının, ikili anlaşmaların Türk Silahlı Kuvvetleri'nin gücünü, savunma idrakini sarstığı farkedilmektedir. Yüksek komuta kademelerinde, bazı kafalarda bazı sorular belirir. Bunlardan birisi de şu: acaba Amerikan üslerinin olduğu yerlerde uygulanan statü daima aynı mıdır? Bizde uygulanan statüye benzemekte midir filan? Amaç ne, Amerikalıların bize sömürge işlemi yapıp yapmadığını anlamak! Bunun amaçla "... Türkiye'de kurulmuş Amerikan üsleriyle, Avrupa'-

daki Amerikan üslerinin kurulmasıyla ilgili şartların karşılaştırılması için, Genelkurmay Başkanlığı Avrupa ülkelerinde bulunan Türk ateşelerine birer yazı göndererek, bulundukları ülkelerde mevcut Amerikan üslerinin hangi şartlarla verilmiş olduklarının öğrenilerek bildirilmesini istiyor." Alın size sistem içinde iken, Türkiye'nin çok masum ve meşru bir ulusal savunma çabası.

Ne oluyor dersiniz? Bakın anlatayım.

Bir kere, Türk Genelkurmayı'nın bu girlşimini Amerika haber alıyor, haber almakla kalsa iyi, derhal gerekli yerlere bir yazı yazarak bu 'ulusal savunma çabasını' kimin başlattığını araştırıyor. 22 Kasım 1965 tarihini taşıyan bu gizli belge aynen şudur:

"Washington'daki Ordu Karargâh Dairesi'nin İstihbarat Başkan Yardımcısı Ofisi başlığı / Gizli damgası / İ-A işareti (en ileri öncelik derecesi).

"İstenilen bilgilerin acele öğrenilerek en geç 20 Aralık 1965 tarihine kadar Washington'a ulaştırılması emredilmiştir. Türk Genelkurmayı'nın Avrupa'daki Amerikan üslerinin verilmesiyle ilgili şartları araştırmakta olduğu öğrenilmiştir. Acele a. Böyle bir girişimin gerçek olup olmadığı, b. Avrupa'daki Amerikan üslerinin veriliş şartlarını öğrenme hareketini kimin başlattığı, c. Bu hareketin sebeplerinin ne olduğu, Ankara'daki Amerikan Kara Ataşesi'nce öğrenilip bildirilmelidir."

İyi mi? Bu bilgiler aktaran H. Tunçkanat, arkasından şunu eklemiş: "... bu hareketi Genelkurmay'da kimin ya da kimlerin başlattığı ve kimler tarafından desteklendiği sorusunun cevabında, Washington'a Genelkurmay'dan hangi general ve subayların adlarını götürmüş olduğunu bilmiyoruz. Fakat Genelkurmay'da bu değişiklikle uğraşan veya destekleyen kimseler üzerinde nötralize edici veya onları tesirsiz hale getirici bazı işlemlerin yapılmış olduğu anlaşılmaktadır."

Bu örnek, Türkiye, savunmasını başını Amerika'nın çektiği emperyalist sistem içersinde bıraktıkça, ulusal savunma anlayışını neden bir türlü uygulayamayacaktır, biraz olsun gösterir sanırım. Farkındasınız ya herifler şahin gibi, burada karınca kımıldasa Atlantik ötesinden o hangi karınca diye soruyorlar, Ecevit de kalkmış saf saf hem onlarla beraber oluruz hem de ulusal savunma anlayışımızı geliştiririz diyor.

Zor geliştirir.

Şimdi ister misiniz 17 Şubat 1923'de Mustafa Kemal Paşa'-

nın emperyalist batı ile ilişkilerimiz konusunda bize neler söylemiş olduğunu bir hatırlayalım:

"... siyasi ve askeri zaferler ne kadar büyük olursa olsunlar, iktisadi zaferlerle taçlandırılmazlarsa, sürekli olamaz, az zamanda sönerler. Bu nedenle, en kuvvetli ve parlak zaferimizin dahi temin edebildiği ve daha edebileceği faydalı sonuçları korumak için iktisadiyatımızın, iktisadi egemenliğimizin güvenlik altına alınması, sağlamlaştırılması, genişletilmesi gereklidir. Geçmişte ve özellikle Tanzimat döneminden sonra, yabancı sermaye memlekette seçkin bir yer sahibi oldu. Ve denebilir ki bilimsel anlamda devlet ve hükümet yabancı sermaye jandarmalığından başka bir şey yapmamıştır. Artık her uygar millet gibi yeni Türkiye de bunu kabul edemez. Burasını tutsak ülkesi yaptıramaz. Efendiler görülüyor ki bu kadar kesin ve yüksek bir askeri zaferden sonra dahi barışa kavuşmamızı engelleyen sebepler, doğrudan doğruya iktisadidir. Çünkü bu devlet, bu millet iktisadi egemenliğini temin ederse, o kadar kuvvetli temel üzerinde yerleşmiş ve yükselmeye başlamış olacaktır ki artık bunu yerinden kımıldatmak mümkün olamayacaktır. İşte düşmanlarımızın, hakiki düşmanlarımızın muvafakat ve bir türlü rıza gösteremedikleri budur."

Durumda değişen bir şey yok Paşam, sen gideli galiba yeniden o Tanzimat dönemi jandarmalığını iyice benimser olduk! Vah bize!..

16'kim doğru görmüş?

25 Şubat 1978

Mustafa Kemal Paşa öyle demişti ya, 12 Temmuz 1947 tarihli Amerika'nın Türkiye'ye yardım anlaşması bizi yeniden elikolu bağlı bir ülke haline getirmekle kalmıyor, ayrıca 3. maddesinin 2. fıkrasında şu ilginç hükmü getiriyordu: "Türkiye hükümeti, bu yardımın amacı, kaynağı, mahiyeti, genişliği, miktarı ve ilerleyişi hakkında Türkiye'de tam ve devamlı yayın yapacaktır. Bilmem sadizmin böylesi görülmüş müdür, herifçioğlu hem bizi teslim alıyor, hem de sürekli olarak bundan memnuniyet izhar etmemizi istiyor. Son otuz yıldır olup bitenleri şöyle bir düşünürseniz, Türk hükümetlerinin elhak bu mad-

denin gereklerini yerine getirmiş olduklarını saptayacaksınız.

İşe zamanın Cumhurbaşkanı İnönü başlamış, sanki o Mustafa Kemal Paşa'nın yanındaki adam değildir, bakın ne diyor: "... Amerika Birleşik Devletleri'nin, Türkiye ve Yunanistan'a yardım kararını vermesi, Birleşik Amerika'nın, cihan barışının devam ve teyidi uğruna kendisine düşen büyük rolü tamamamiyle benimsediğini gösteren parlak ve ümitlerle dolu bir işarettir." Nasıl, beğendiniz mi? yardımın ne derece 'parlak' ne derece 'ümitlerle dolu' olduğunu aynı İnönü geç de olsa Johnson'dan mahût mektubu alınca belki anlamıştır ama, daha 1947'de bunu görüp söyleyen, bu yüzden de cezaevlerine düşen Mehmet Ali Aybar'a yapılan haksızlığı acaba düşünmüş müdür?

Şimdi, devlet başkanı Amerikan yardımını böyle parlak ümitlerle dolu olarak, anlaşmanın 3. maddesi gereğince Türk milletine 'yutturmaya' çalışırken, Mehmet Ali Aybar'ın o gâzi Zincirli Hürriyet Gazetesi'nde 19 Nisan 1947'de yazdığı yazıdan bazı parçaları alalım.

Yazının başlığı şudur: "Yardımın Aleyhinde Bulunmak Her Türk İçin Kutsal Bir Görevdir."

Aybar demiş ki: "... Amerikan yardımını bir kere bizi şimdiden istiklalimizden mahrum edeceği ve Amerikan himayesi altına koyacağı için istemiyorum. Yardımın şartları malûm: Amerikan Cumhurbaşkanı'ndan tutun da, derece derece ta Amerikalı radyo ve gazete mühabirlerine kadar birtakım yabancılar, yardımın yerinde kullanılıp kullanılmadığını kontrol etmek bahanesiyle bizim içişlerimize müdahale edeceklerdir. Yardımın tahsis sureti ve sarfı ile alâkalı işlerle Amerikan Cumhurbaşkanı'ndan müsaade alınacaktır. Amerikan Cumhurbaşkanı'na yapılan işler hakkında muntazaman raporlar verilecektir. Ve daha buna benzer birtakım şartlar. Hukuk kitapları bu duruma himaye ismini verirler. Ve himaye altına alınan devletlere yarı müstakil derler. Amerikan yardımını bütün mevcudiyetimle reddetmemin birinci sebebi işte budur."

"İkinci sebep ise, bu yüzden savaşa sürüklenmemizin muhakkak olmasıdır. Çünkü bizden başka herkes biliyor ki, Amerika yeni bir savaşa hazırlanmakta ve Türkiye'yi bir üs olarak kullanmak niyetindedir. Walter Lippman bunu aylardan beri yazıyor: "Sekiz on yıla kadar Sovyetler'e karşı açacağımız savaşın ağırlık merkezi Türkiye'de olacaktır. Zamanı gelince Türkiye'yi sıçrama tahtası olarak kullanabilmekliğimiz için, şim-

diden burasını nüfuzumuz altına almalıyız" diyor.

"Siz diyeceksiniz ki, hükümetin ve tutucuların yarı resmi sözcüsü sayılmasına rağmen (o tarihte Aybar besbelli Lippman'ın CIA ile bağlantısını bilmiyormuş) Lippman nihayet bir gazetecidir. Kabul. Fakat yardım vesilesiyle kongrede yapılan tartışmalara ne buyurulur? Hele gazetelerimizin hayretle ilk sahifelerine geçirdikleri şu sözler herşeyi izaha kâfi değil midir? Senatör Edwin Johnson demiş ki: 'Nefes aldığımız ve yaşadığımız kadar muhakkaktır ki üçüncü dünya savaşı Ortadoğu'da ve petrol için yapılacaktır. Bu savaşın muharebe safları Türkiye çöllerinde kurulmak üzeredir.' Dikkat ediliyor değil mi? 'Muharebe safları Türkiye'de kurulmaktadır.' Bu sözleri söyleyen bir gazeteci değildir, Amerikan milletinin bir temsilcisidir. Binaenaleyh yardımın savaş hazırlamak maksadıyla yapıldığını hiç değilse bir ihtimal olarak nazar-ı itibara almak mecburiyetindeyiz..."

Aybar'ın yazısı uzun, bir tane de değil, o tarihte çok yazılar yazdı böyle. Yalnız o mu, yoo, başka sosyalistler de yazdılar. Aradan yıllar geçti, saçımız sakalımız önümüze döküldü, NATO'nun da, Amerika'nın da Türkiye'yi petrolle Rusya arasındaki 'sağlık kordonu' için, gelecek bir savaş olasılığı için, elde tutmak istediği herkesçe görüldü, Amerika'yı ilgilendiren ne Türk halkının bağımsızlığı ne gelişmesi ne özgürlüğü, sadece Anadolu yarımadasının stratejik konumu ve bu konumdaki bir yerde kullanabileceği haberalma üsleri, füze rampaları, ya da bilmem ne...

O zman, yirmi beş otuz yıllık bir sürede tarih göstermiş oluyor ki, bu anlaşma imzalanırken 3. maddeye uygun söylevler çeken İnönü değil, Aybar ve öteki sosyalistler haklıydılar. İş dönüp dolaşıp onların dediği yere gelmiştir. Bu bakımdan, bugün eğer hem 'sistem' içinde kalıp hem 'ulusal savaş kavramı' oluşturacağız diyenlere sosyalistler karşı çıkıyorlarsa, zaman içinde haklı çıkacak olanlar yine onlardır.

Ben bunu bilirim, bunu söylerim.

17' "ulusal" değil, "sistem"e uygun düşünmek

26 Şubat 1978

Ben niye 'ulusal bileşim' diye tutturdum, bu yüzden: Öyle ki bir toplum, ulusal toplum düzeyine kavuşamamıştır, ekonomide ve kültürde ulusal bileşimini gerçekleştirememiştir, o toplumun üstyapısı (sanat, fikir hayatı, hukuk, ahlak, politika vs.) her çeşit kültür emperyalizmine açıktır, çabucak etkilenir, yabancı 'ulusal bileşimlerin' etkisinde kalır. Bizim Tanzimat'tan bu yanaki tarihimiz, gerçekte, böyle acıklı ve dramatik etkilenmeler tarihidir. Hâlâ da sürüyor bu! Şu Cumhuriyet'in ellinci yılından sonr 'ulusal savunma kavramı' oluşturmak tartışması nedir? Komik! Yaşı elliye varmış bir Cumhuriyet'in "ulusal savunma kavramı" çoktan oluşmuş, taban olarak da "ulusal kültür ve ekonomi birleşimine dayanmış olmalıydı. Nerdeee!.. Cumhuriyet'in son otuz yılını "sistem"in savunma kavramını benimsemek ve uygulamakla geçirmişiz, şimdi "sistem"den çıkmadan "kendimizi nasıl koruruz diye olmayacak kapıları zorluyoruz. Bu arada, kendi içimizde beyni "sistem" tarafından yıkanmış olanlar, hâlâ kendi başımıza bir savunma düzeni kurabileceğimize inanmaz görünüyor, görünmekle kalmayıp bunu yazıyorlar.

Yazı, **"Yeni Ulusal Güvenlik Kavramı ve Dolaylı Savaş"** başlığını taşıyor, yazarı önemli değil, yazdıkları önemli. Hadi özetleyeyim: Efendim, Ecevit demiş ki: "... Gerçi bazı iç tehlikelerin dışardan kaynaklanabileceği veya dış tehlikenin örtülü bir biçimi olarak kendini gösterebileceği de düşünülebilir. Hele iletişim ve etkileşim olanaklarının sınır tanımadığı çağımızda dış kaynaklı iç tehlike her ülke için var sayılır. Ama bunu önlemenin ve etkisizleştirmenin yolları ekonomiktir, toplumsaldır ve siyasaldır." Kısacası, "askeri" değildir demek ister. Yazı ise, bunun tersini kanıtlamak derdine düşmüş, nasıl mı, şöyle!

Efendim "ünlü ve saygın" **Le Monde** gazetesinde bir yazı çıkmış imiş, bu yazıda Sovyetler'in Afrika'da sürdürdükleri bir dolaylı savaş biçimi açıklanıyor, yeriliyormuş. "Ünlü ve saygın" **Le Monde**'un "tarafsızlığı", kışkırtıcılıktan uzak duruşu bilinirse, dediklerine önem vermek gerekirmiş. Onlar da şunlar: Ruslar, Kübalı, Doğu Almanyalı ve öteki sosyalist blok ülkeli

adamlarından aşağı yukarı bir ücretli devrim ordusu derlemişler, o ki Afrika'da bir ülkede bir kargaşalık patlak veriyor, hemen oraya postalıyorlar, böylelikle başka ülkelerde kendi çıkarlarına uygun bir rejimin gerçekleşmesini sağlıyorlar. Angola'da yapılmış, bu, şimdi de Habeşistan'da yapılmaktaymış! O halde, kıssadan hisse, silahlı komünist tehlikesi varit, şu anda da geçerlidir, Ecevit'in söylediği bir hayal, onu ekonomik, toplumsal ya da siyasal önlemlerle önleyemezsiniz, en iyisi, özel savaş, önleyici savaş doktrinlerine boş vermemeli, ulusal savunma kavramını bunlarla pekiştirmelisiniz.

Bu yazı, "sistem"in bir beyni, nasıl "ulusal" düşünmekten alıkoyduğuna güzel bir örnek diye gösterilebilir. Neden mi, hadi konuşalım. Bir kere, şu **Le Monde** gazetesinin "tarafsızlığı"nı anlayabiliyor musunuz, siz? Ben, hayır! **Le Monde**'un bırakın bütün dünyada Fransız çıkarlarının yarı resmi organı sayılmasını, Le Monde muhabirlerinin yabancı ülkelerde yarı yarıya Fransa'yı temsil edermiş gibi ilgi görmesini, tek başına Fransa'nın Afrika'daki çıkarları bu gazeteyi bu konuda tarafsız yapmaktan uzaklaştırır. Fransa'nın Afrika'da bir sömürge imparatorluğu vardı, bu imparatorluğu yitirdi ama, yeni sömürgecilik düzenine uydurduğu için, dolaylı yoldan sömürüyü sürdürüyor. Bu bakımdan, Afrika olayına "tarafsız" bakabilmesi diye bir şey söz konusu olamaz, taraflıdır, üstelik tek taraflıdır, sırasında İngiltere'ye ve Amerika'ya posta koyar.

Demek **Le Monde**, Habeşistan konusunda Sovyet yardımını komünizm ithali diye gösterirken, aslında Habeşistan çevresindeki Fransız çıkarlarının tehlikeye düşmüş olmasından kaygılı. İşe bakın, Türkiye'de, Afrika'da hiçbir çıkarı olmayan bir ülkede, bir aydın, bu ülkenin savunma kavramının oluşturulması tartışılırken kendisini rahatlıkla sömürge imparatorluğu varisi bir ülkenin gazetecisi yerine koyabiliyor, onu kanıt diye ileri sürebiliyor. Niye, "ulusal" değil, "sistem"e göre düşünüyor da ondan! Ulusal düşünce, gerçekte Türkiye'nin 1919-23 yılları arasında şimdiki Habeşistan'ın yerinde olduğunu hemen anlayacak. Hadi karşılaştırmayı onun için yapıverelim, belki uyanır, fakir.

Habeşistan'a Somali'den saldırıyorlar. Türkiye'ye Yunanistan saldırmıştı. Somali'yi Amerika'nın, daha doğrusu "sistem"in desteklediği, Kenya'da suçüstü yakalanan uçak olayıyla meydana çıktı, (Silah götürüyordu, kaçak olarak), Yunanistan ı Türkiye'ye "sistem"in saldırttığını biliriz. Habeşistan'a Sovyet-

ler yardım ediyorlar, doğru, ama Türkiye'ye de Sovyetler yardım etmişlerdi: O zaman yaptıkları iyi bir şey idiyse, ki bunda kuşkumuz yoktur, Mustafa Kemal Paşa'nın tanıklığı vardır, şimdi Habeşistan'a yaptıkları da iyi bir şeydir; üstelik o zaman Türkiye'nin bolşevik olması diye bir zorunluluk nasıl yoktuysa, (ve Türkiye bolşevik olmadıysa) Habeşistan için de böyle bir zorunluluk yoktur, bu Habeşistan halkının iradesine bağlıdır Peki, gürültü neden?

Ha, Habeşistan'ın "sistem"in kontrol edip sömüreceği bir ülke olmaktan çıkması "sistem"in işine gelmez de ondan! "Sistem"in biçimlendirdiği kafa da tutar bunu Yüksek Askeri Şûra'ya "ulusal güvenlik kavramı" çerçevesi içinde sunar. Yazıklar olsun!

bu reçete işe yarasaydı!..

1'farenin aklına peyniri kim düşürmüş?

5 Mart 1978

Efendim, 1936'da, Sibirya içlerinde yaşayan bir adam, yöresel Sovyet sorumlusuna başvurur, yeni ve ilginç bir taşıma aracı bulup geliştirdiğini bildirir: insan gücüyle çalışan, değişik, epeyce hız da sağlayabilen bir araçmış bu! Alır herkesi bir merak, neymiş, neyin nesiymiş, inceler soruştururlar, sonunda ne çıkar bilir misiniz: Sibirya içlerinde dünyadan habersiz yaşayan Sovyet vatandaşı, meğerse 'bisikleti' keşfetmiş!

Olay gerçek midir, yakıştırma mı? Bilemem! Ama ne zaman, başkalarınca bilinen ve denenmiş şeyleri, önceki tecrübeleri hesaba katmadan bir kere daha saptamaya kalkışanları görsem, hemen hatırlarım. Galiba batı dillerinde, aynı durumu tanımlamak için bazı deyimler de vardır: tekerleği yeniden icad etmek gibi, merdiveni yeniden keşfetmek gibi! Düşünüyorum da, geçenlerde o kadar önem verilerek Ankara'da Amerikalılarla yapılan görüşmeler, galiba Türkiye'nin (özellikle yeni Türk hükümetinin) Amerika'yı —her iki anlamıyla— yeniden keşfetmesine neden oldu.

Yalnız, sorunu tartışmaya açmadan. tarihsel perspektifi içersine koymayı deneyeceğim, hem söyleşiye çeşni veriyor, hem de gözümüzü açıyor.

20 Ocak 1923 tarihli New-York Times gazetesinde, daha önce Amerika'nın Türkiye Büyükelçiliği'ni yapmış olan Henry Morgenthau ne diyordu, öğrenmek istemez misiniz? Herif, Lozan Anlaşması'nın imzalanmasına fena halde bozulmuş, ağzına geleni söylüyor; bu arada elbet hem Amerika'nın gerçek düşüncelerini, hem de gelecekteki tavrını açıklamış oluyor. Hadi okuyalım:

"... 400 yıldır Türkleri Avrupa'dan kovmak için çaba harcayan Avrupalılar için Lozan çok acı bir ders olmuştur. Türkler'in Avrupa'dan kovulması şöyle dursun Avrupalılar'ın Türkiye'den kovulacağı anlaşılmaktadır. Türkiye'de bugüne dek meydana gelen kırımlar bilinçli olarak yapılmıştır. Türklerin amacı, toprakları üzerinde yaşayan azınlıkları ortadan kaldırmaktır. Fakat biz Amerikalılar kendi sorunlarımıza öyle dalmışız ki dünyada bu tür olaylar olabileceğini bile düşünemiyoruz..."

"... İngiltere, geçtiğimiz sonbaharda Türklerin Avrupa'ya geçmelerine engel olarak bütün dünyaya büyük bir iyilikte bulunmuştur. Türkler'i yola getirmenin tekyolu onlara karşı silaha başvurmaktır. Çünkü bu millet yalnız ve yalnız zorbalıktan ders almaktadır."

"... Yakın bir gelecekte Akdeniz ülkeleri arasında büyük anlaşmazlıklar çıkacağını sanıyorum. Amerika Birleşik Devletleri, bugünkü uyuşukluğunu üzerinden atabildiği takdirde bu karışıklıklara yön verebilecek bir devlet haline gelebilir. Tüm Avrupa ülkelerinin ciddi bir mali ve iktisadi krizin pençesinden henüz kurtulamamış olduklarını unutmayalım. Liderlik, bu yönlerden en güçlü durumda bulunan Amerika Birleşik Devletleri'nde olmalıdır..."

Morgenthau'nun falı çıkmış sayılamaz mı? Amerika Doğu Akdeniz'de cirit attığına göre, 'sistem'in liderliğini eline geçirdiğine kuşku yok. Türklere ilişkin düşüncelerinin Morgenthau'nunkinden farklı olmadıklarını derseniz, ambargo cezasından anlamıyor muyuz sanki, hem askeri hem ekonomik ambargo, Türklere 'onların anlayabilecekleri' şiddet gösterisinden başka nedir ki?

Şimdi biraz daha yakın gelelim.

Potsdam Konferası'nda müttefikler savaş sonrasında dün-

yanın kaderini tartışırlarken, **Montreux** sözleşmesinin değiştirilmesi gerektiğini ortaya kim atmıştır dersiniz? Herkes Rusya diye bilir, değil, tutanaklar incelendiği zaman son derece ilginç bir durum ortaya çıkıyor, fikir Amerika tarafından ve Başkan Truman'ın ağzıyla ortaya atılmıştır. 23 Temmuz 1945 tarihli oturumda şunları diyor adam: "**... Karadeniz Boğazları ve ulusal su yollarıyla ilgili görüşümü genel olarak belirtmeme izin verin. Bu sorunla ilgili durumumuz şöyle: Montreux sözleşmesinin yeniden gözden geçirilmesine inanıyoruz. Karadeniz Boğazları'nın bütün dünyaya açık bir su yolu olması ve bütün gemilere sağlanacak serbest geçme hakkının herbirimiz tarafından güvenlik altına alınması gerektiğine inanıyoruz...**"

Aynı toplantıda Churchill de şunları söylüyor: "**... Sovyet Rusya donanmasına ve ticaret filosuna, hem savaşta hem barışta, boğazlardan serbest ve engelsiz geçiş sağlanması için Montreux sözleşmesinin yeniden gözden geçirilmesini kuvvetle destekliyorum...**" Evet, bu da müttefikimiz İngiltere'nin görüşü. Buna karşılık Ruslar, Stalin tarafından 31 Temmuz tarihli toplantıda şu görüşü ileri sürüyorlar; "**... Karadeniz Boğazları sorununu İngilizler gündeme koydurdular, sonra da ertelendi bu sorun. Ulusal su yolları sorunu burada ek olarak ortaya çıktı. Bence de önemli sorundur incelenmesi gerekir. Ama beklenmedik bir anda önümüze sürüldü, onun için elimizde bu sorunla ilgili malzeme yok. Yeni bir sorun bu, çözmek için bu konuyu iyi bilen kimseler gerekli...**"

Açıkça görülüyor, farenin aklına peyniri düşüren, bizim 'müttefiklerimiz' olmuş. Başta da, şu Amerika'daki toplantılarda saf saf kendisinden ciddi ve önemli destek beklediğimiz Birleşik Amerika! Hele o desteklesin diye herifler karşısına çıkardığımız sanayi projeleri yok mu, güle güle öldüm...

Neyse, onu da konuşuruz.

2'amerika'yı yeniden keşfetmek

6 Mart 1978

Gülten, ANKA'nın haberinden o kısmı kırmızı kalemle çizmiş, masamın üstüne attı: "Hele bir bak, dedi, Amerika'dan ne istemişiz". Baktım, haber şöyle:

"... Türkiye, öncelik taşıyan bazı projelere dış finansman sağlanması konusunda ABD'nin desteğini ve uluslararası mali kuruluşlar nezdinde nüfuzunu kullanmasını istemiştir. Bu arada Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanan dış finansmana açık kamu tesisleriyle ilgili DPT'nin hazırladığı bir rapor heyete sunulmuştur. Raporda dış finansman gerektiren 151 sanayi projesinin yer aldığı, 11 tane de enerji tesisleriyle ilgili projenin bulunduğu öğrenilmiştir. Bu projelerin 1978'deki dış finansman gereksiniminin 100 milyon dolar dolaylarında olduğu belirtilmektedir..."

"... ABD heyetine sunulan raporda yer alan 151 projeden bazıları şunlardır: Paşinler'de yapılacak elektromekanik devre elemanları projesi, Afşin/Elbistan Enerji Tesisi, Çankırı Ağır Endüstriyel Araçlar Tesisi, Mersin Nükleer Enerji Tesisi vs..."

Gülten'e baktım, bir an cigarasının dumanları arkasında kayboldu, sonra: "—Amerika'dan bu tür projelere finansman beklemek, ölü gözünden yaş ummakla bir değil mi, dedi. Bunlar, önceki Cumhuriyet hükümetlerinin bu yolları denediğini, hiçbir destek bulamadıklarını bilmezler mi? Demirel gibi bir sosyalizm düşmanını ağır endüstri tesisleri için Sovyet Rusya'dan yardım istemeye götüren, Amerika'nın bu alandaki soğukluğu ve kayıtsızlığı olmamış mıydı? Akıl alır şey mi bu yaptıkları?"

Güldüm, belki de diye düşündüm, Sibirya'daki adam gibi yeni iktidar da bisikleti yeniden keşfetmek niyetindedir.

Şaka bir yana, Amerikalılar'ın karşısına yeni hükümet yalnız böyle bir ekonomik istek paketiyle çıkmamıştı, hem kemal-i ciddiyetle Türkiye Amerika arasında son yıllarda durgunlaşan ilişkilerin iyileştirilmesini istediğini bildiriyor, hem de bunun için ambargonun bir an önce kaldırılması, savunma anlaşmasının yeni koşullara göre gözden geçirilerek kabul edilmesi gerektiğini söylüyordu. Olacak iş mi? Sanki bilmiyorlar, yahu Amerika ile Türkiye'nin arasındaki ilişkilerin bozulması Amerika'nın sanayileşmemize karşı çıkması, bu yolda yardımcı olmaması, başka yerden yardım arayınca bozulması yüzünden olduğu kadar, dış politikada onun önerdiği çözümleri onun istediği biçimde benimsemeyişimiz yüzündendir, önceki Cumhuriyet hükümetleri, şimdiki hükümetin önerdiklerini Amerika kabul etseydi, niye onunla aralarını açacaklardı ki? Demirel'in istediği de kalkınma için finansman yardımı, savunma için silah ve donatım yardımı değil miydi? Herif bunları vermiyor kardeşim, verecek oldu mu da öyle koşullar ileri sürüyor

ki ulusal çıkarlarını feda etmeden baş eğemiyorsun, eğemeyince başlıyor bir yandan askeri, bir yandan ekonomik ambargoya!

Birden durdum, Ecevit bu ambargoların gerçek nedeninin, sahiden Demirel hükümetlerinin beceriksizliği olduğunu, sanabilir mi? Olamaz, hiç kuşkusuz durumu uluslararası konjonktüre göre değerlendirmiştir, iyi ama öyleyse Amerika'nın kabul etmeyeceği besbelli olan bu önerileri heriflerin sakalına dayamak niye? Başka bir alanda, önemli bir ödün vermek üzere miyiz? Öyle ya, herşeyin gelip gelip dayandığı yer Kıbrıs sorunu, bakarsın orada Washington'ı memnun edecek bir çözümü benimsemişizdir, buna dayanarak Amerika'dan şunu, şunu, şunu isteriz. Ayrıca IMF'i 'memnun edecek' kolaylıkları da her geçen gün daha çok uygulamaya koyduğumuz meydanda, ola ki bunlar anlatılmış, arkasından da ambargonun kaldırılması ve sanayi projelerine finanman yardımı istenmiştir.

Gülten pek o fikirde gibi görünmüyor.

Kızdı mı gözlerini kısa kısa konuşur, yine dedi ki: "—Bakma sen bizimkilerin yüzde birden fazla toprak ödünü vermeyeceğiz demelerine, anlayışım yüzde dörde kadar çıkmış, Maraş bölgesini de federal hükümetin denetimine bırakmışız, ama bu Rumlar'a yeter mi, herhalde Karamanlis üzerinde bir Amerikan baskısı olacak, NATO güneydoğu kanadı kurtarılmak istenecektir ama, Kıbrıs konusunda Türkiye'nin tam istenilen kıvamda bir esneklik gösterdiği henüz söylenemez, hiç değilse ben böyle düşünüyorum, böyle düşününce de o alanda tam tatmin edilmemiş bir Amerika'dan yeni iktidarın isteklerine diplomatik bir anlam veremiyorum, arayı düzeltmekten çok bozmak isteyenin yapacağı öneriler bunlar."

Sonuç Gülten'e hak verir nitelikte çıkmadı mı? Amerika her iki önerimiz için de cevabını askıda bırakarak çekti gitti, ambargo için ellerinden geleni yapacaklarmış, (iki yıldır yapıyorlar zaten), ekonomik yardım konusunda ise IMF'le uyuşmaya bakmalıymışız, o IMF ki sanayileşme dedin mi cadı görmüş gibi oluyor, kalkınma hızımızı ise yüzde dörtten yukarda görmek istemiyor. Türk basınında, Amerikan müzakerelerinden sonra 'iki ay daha süre tanıdık', 'ambargo kalkmazsa NATO zirvesine katılmayacağız' diye başlıklar çıkması ikili ortak bildirinin yayınlanmaması yeni hükümet için Amerika ile diyalogun iyi başlamadığına işaret sayılabilir.

ABD ile iyi bir diyalog ancak tam teslimiyetle olasıdır, o-

sa Türkiye ile Amerika arasındaki uyuşmazlık tam teslimiyeti ihanet saydırabilecek bir kerteye ulaştı, çünkü hanidir yazdığım gibi hükümetlerarası bir uyuşmazlık değildir bu, devletler arasındaki bir uyuşmazlıktır, onun için gelen hükümet ne kadar uzlaşmaya niyetli olsa, devletin çıkarları işe karışınca merdiveni yeniden icad etmek gibi tuhaf bir duruma sürüklenebilir. Bin kere tekrarladım, hem 'sistem'in içinde kalıp hem Türkiye'nin çıkarlarını savunmak olanak dışı bir şey, kalkışıldı mı aynı çıkmaza doğru yönelinecektir.

3'inandırıcı ve tatmin edici olmak için mi?

7 Mart 1978

Nimetz başkanlığındaki Amerikan heyeti, çekip giderken Ankara'ya neyi önermişti: İMF'le anlaşmayı!

Dünya alem biliyor, IMF'in adamları üçlü koalisyon döneminde Başkenti komşu kapısı ettiler, gün geçmiyordu ki bir marifetleri duyulmasın, pazarlık aralıklı olarak dört ay kadar sürdü; aralık ortalarına doğru, CHP gensoru önergesi ortaya çıkınca da Noel tatilini bahane edip müzakereleri kestiler. Acaba içinizden kim o günlerde bu kesilme nedeninin kamuoyuna nasıl yansıtıldığını hatırlıyor? Hiç kimse mi? Hadi ben hatırlatayım: Kesilmenin nedeni, 'Para Fonu teknisyenlerinin 1978 ihracat/ithalat hedefleri, para ve kredi politikası ile KİT finansmanı ile ilgili kararları tatmin edici ve inandırıcı bulmaları, bunların gerçekleşmesi konusunu kuşku ile karşılamalarıdır.'

Şimdi, IMF'le (yani Para Fonu ile) yeniden pazarlık söz konusu olunca, eski iktidarın 1978 programını bir kere daha gözden geçirmek, sonra bunu yeni iktidarın 1978 programı ile karşılaştırmak acaba yararlı olmaz mı?

Bunu deneyeceğiz.

Ne mi biliyorum, Gülten'in söylediklerini. Onlar da şöyle sıralanabilir: IMF Demirel iktidarına şunları kabul ettirmek istiyordu: a. 1978 bütçesi 250 milyar lira dolaylarında tutulmalıdır. (Bazı sanayi projeleri için son anda buna 10 milyar daha eklenmişti). b. İthalat hacmi 4 milyar 250 milyon dolarda kalmalıdır. c. İhracat hacminin 1 milyar 900 milyon dolarda kalması gerçekçi olacaktır. d. Kalkınma hızı yüzde 4 dolayla-

rında kalmalıdır. e. KİT'lerin 30 milyar dolayındaki finansmanının 'ağır sanayi atılımı' karşısında yetersiz kalacağı kesindir.

Demirel iktidarı, IMF heyetinin bu tutumunu aynen kabul etmiyordu. O zaman verilen rakamlara göre, a. 1978 bütçesi 260 milyar lira dolayında bağlanmıştı. b. iktidar ithalatın IMF önerisinin tersine 4 milyar 850 milyon doların altına inmesine karşı çıkmış, c. ihracatın da 2 milyar 400 milyon dolar olarak gerçekleşebileceğini savunmuştu. Bu rakamlara işçi dövizlerinden sağlanacak 1.3 milyar dolar döviz de eklenirse, açığın 1 milyar 150 milyon dolara düşeceği bunun da dış kredilerle kapatılabileceği ileri sürülmüştü. d. hal böyle olursa 1978 içinde Türkiye'nin kalkınma hızı 5,5 olarak öngörülmüş oluyor, bu suretle bu alanda da IMF önerileriyle iktidarın önerileri çakışmıyordu.

İşte Noel tatilini bahane ederek çekip giden IMF heyeti, bu çakışmayışı ciddiye alarak kararları 'tatmin edici ve inandırıcı' bulmamış, 'gerçekleşmelerini ise kuşku ile' karşılamıştı.

Peki, şimdi IMF'le pazarlığa oturan yeni iktidarın, bu bellibaşlı kalemlerde önerdiği rakamlar nedir? Para Fonu uzmanlarının tatmin olmasını, inanmasını sağlayacak rakamlar mıdır? Kuşkularını giderecek midir? Bir de ona göz atalım.

Bunları hepiniz biliyorsunuz, Gülten'e filan başvurmaya gerek yok, zira Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanan 1978 programı rakamlarıdır ve hemen hemen bütün gazetelerde yayınlanmıştır.

a. Daha önce 4 milyar 850 milyon dolar olarak belirlenen yıllık ithalat 5 milyar dolara çıkarılmıştır. Uzmanlar 5 milyar dolarlık ithalatın 1978 yılında zorunlu olduğunu belirtmişlerdir. b. 2 milyar 400 milyon dolar olarak düşünülen ihracat 2 milyar 550 milyon dolara yükseltilmiştir. Bu durumda Türkiye'nin kalkınma hızı 1978 yılı içinde yüzde 6.1 olacaktır.

İlk bakışta görüldüğü gibi, Ecevit iktidarının IMF'e götürdüğü rakamlar, bu örgütün önerdikleri göz önünde tutulursa, Demirel iktidarının götürdüklerinden çok daha fazladır. Kalkınma hızı da yüksek tutulmuştur. Dahası, programda sanayi ve enerji yatırımlarına öncelik tanınması öngörülmüş, sanayi yatırımlarındaki artışın yüzde 16'yı bulması hesaplanmıştır. Gerçi toplam yatırımlarda geçen yıla oranla artış binde 4 olarak kalacaktır, ama dış ticaret açığının 4 milyar 43 milyon dolardan 2 milyar 450 milyon dolara ineceği umulmaktadır, bunda işçi dövizlerindeki ve turizm gelirlerindeki artışın etkili olacağı sanılıyor.

Eh, ortalığı yeteri kadar rakama boğduk, ama rakamlar ne olursa olsun, gözümüze aynı gerçek giriyor: Yeni iktidar, IMF'nin karşısına daha büyükçe rakamlarla çıkmaktadır. Ankara pazarlığında ABD'den sanayi kredisi isteyen Ecevit hükümeti; IMF'den, daha düşük rakamlı Demirel hükümetine açmadığı kredileri, neye dayanarak istiyor? Ya, Para Fonu'yla takışmayı göze almıştır, ya da İMF reçetelerinden en önemlisini uygulamayı! Türk lirasının yüzde otuzla otuz beş arasında devalüe edilmesi, aslında ikinci şıkkı seçtiğini göstermedi mi? Bu kere, daha yüksek rakamlı 1978 programı, IMF'ce 'inandırıcı ve tatmin edici' bulunursa, bunun nedeni acaba devalüasyon olmayacak mıdır?

O değilse ne, 'sistem'e uzun vadede uysal bağlılık vaadi mi, Kıbrıs'ta teslimiyet politikası mı, Dünya Bankası'nın önerdiği türden bir kalkınma planını benimsemek mi? Baksanıza 12 Mart bakanı Karaosmanoğlu'nun Merkez Bankası'na başkan olacağı lafları dolaşıyor, patronu Mc Namara da Ankara'ya düşecekmiş! Anlaşılan daha seyir bitmedi.

4' darboğazdan çıkmak için halkı sıkboğaz ettiler

8 Mart 1978

10 Temmuz 1977, bu köşede Amerikan iş çevrelerine özgü bir yayın organının (**Executive Intelligence Review**) Türk ekonomisine ayrılmış raporunu tartışıyoruz. Daha o tarihde, IMF'in (Para Fonu) Maliye Bakanı Ergenekon'u yüksek oranlı bir devalüasyon yapmaya zorladığı bildiriliyor. Eldeki rapora göre, New-York'lu bir bankacı aynen şöyle demiş: «... Elbette yüzde **75'lik bir oran gerekiyor. Oranın etkili ve yıkıcı olması lazım. Tüm ithalatın durması lazım. Şayet razı olmazlarsa biz kendilerini işbirliğine zorlarız».** Ecevit hükümetinin yaptığı son devalüasyonun kökeni taa buralara uzanmaktadır. Ama yalnız devalüasyonun mu?

Aynı dergideki rapordan, o zaman da aktardığım şu satırları bir gözden geçiriniz, sonra bir de Müezzinoğlu'nun herşeyi düzeltecek dediği önlemleri hatırlayınız: "... **Para Fonu'nun önerileri arasında vergilerin büyük ölçüde yükseltilmesi, gelişme hızının yüzde 8'lerden yüzde 5'e düşürülmesi, yüzde 75 oranında bir devalüasyon ve ithalatın tamamen durdurularak hem kamu,**

hem özel sektörün tamamen felce uğraması vardır. Zaten döviz rezervlerinin erimesi dolayısıyla ithâlat şimdiden önemli ölçüde kısılmıştır." Üçlü koalisyonun IMF'le pazarlığını, reçeteye uyma derecesini ele almış, Ecevit hükümetiyle karşılaştırmıştık. Onlar, IMF'e kafa tutmayı düşünmüyorlardı pek, bazı ana sorunlarda ödün vermemeye uğraşıyorlardı, bu yüzden 'inandırıcı ve tatmin edici' sayılmadılar. Ellerinden geleni ardlarına koymamışlardı, aslında. İlk devalüasyonu düşünsenize! Hadi bellek tazeleyim.

21 Eylül 1977'de Cumhuriyet'te şu satırlar çıkıyordu "... IMF önerileri arasında taban fiyatlarının düşük tutulması, kamu kesiminde temel mallara bir dizi zam yapılması ve yüzde otuz dolayında bir devalüasyon bulunduğu ortaya çıkmıştır. Cephe hükümeti IMF'in önerilerine uyarak taban fiyatlarını düşük tutmuş, bir süre önce açıklanan zamları gerçekleştirmiştir. (...) Devalüasyon önerisi ise küçük ayarlamalarla gerçekleştirilmeye başlanmış ve Türk Lirası dolara karşı yüzde on değer kaybına uğramıştır. Bu oran cephe hükümetlerinin 2,5 yılı aşkın bir süredir uygulayageldikleri küçük oranlı devalüasyonların en yüksek oranlısını oluşturmaktadır. Cephe hükümeti döneminde Türk Lirası dolara karşı böylece toplam yüzde 33.5 gibi bir değer kaybına uğramış bulunmaktadır."

Efendiler hanımlar, 'ulusal savunma kavramı' geliştirmek, 'bağımsızlığını' cart curt ederek kanıtlamak iddiasında olan Türkiye'nin, sağlı sollu iktidarlarının, belirli bir süre boyunca yaptıkları mini devalüasyonlarla maksi devalüasyonları lütfen toplar mısınız? Yanılmıyorsam, Türk Lirası yüzde 70 dolayında düşürülmüş oluyor. Peki, o New-York'lu bankacının önerdiği rakam neydi? Bu rakam değil mi? Bir de kalkmış utanmadan ekonomik bağımsızlığımızdan söz ediyorlar! Ekonomik bağımsızlık da budur zaten, paranın değerini kaçta kaç düşüreceğini sana başkaları söyler, sen de ne kadar mangalları külsüz bırakırsan bırak, sonunda dediklerine kuzu kuzu baş eğersin!

Annemin bir sözü vardır, severim, göz boyamak için edilen laflara der ki: "—Loya bunlar, loya!"

Müezzinoğlu'nun babası iyi ezan okur muydu bilemem, ama kendisi elindeki kâğıdı bile zor okuyor... Hayatımda bundan 'mustarip suratlı' konuşmacı görmedim. Her kelime ağzından sanki kerpetenle alınıyor. Hele bu mustarip haliyle, bir de ne yanından tutsan dökülen önlemleri bize yutturmaya kalkışması yok mu, yürekler acısı! Hem IMF'in koştuğu şartları birer birer,

usturubunu bularak yerine getiriyor, hem de bunların memleketin iyiliğine olduğunu ileri sürebiliyor. Hayrettir! Milleti bütün bütün budala mı sanıyor ne? Yahu kardeşim, Türkiye 'sistem'e kul olalı bu kaçıncı önlemler paketi, bu kaçıncı yüksek oranlı devalüasyon? İlk önlemler paketi açıklanıp ilk devalüasyon yapıldığı sırada doğan çocuklar, şimdi herhalde banka soymak yaşına gelmişlerdir, biz hâlâ bizi koydukları yerde otluyoruz: faiz hadlerini yükseltmek, krediyi kısmak, tüketim eyilimlerini gemlemek, bütçeyi küçültmek, hele sanayileşmede iddialı olmamak! Daha güzeli, iddialı olanları türlü şaklabanlıkla suçlayıp gülünç etmeye çalışmak!

Bu numara sökseydi, bu reçete işe yarasaydı: Türkiye, bütün belalardan arınmış, kalkınmış bir ülke olurdu bugün! Hiç aklınıza gelmez mi birader, bu herifler bizi uyutuyor mu kuşkusu: baksanıza onlar bizi 'inandırıcı ve tatmin edici' bulmuyorlar; acaba biz niye bu suratlarından kötü niyet akan emperyalist takımını daima 'inandırıcı ve tatmin edici' buluyoruz, paramızı kepaze edip hiçbir işe yaramayacağı önceden bilinen saçma sapan önlemler alıyoruz?

Yeni hükümet, **Die Zeit**'a göre 'kuyruğu dik tutmak' istese de, darboğaz'dan çıkmak için aslında ülkeyi sıkboğaz ediyor. Oysa bu yoldan kurtuluş olmadığı kesin.. Adını andığım Amerikan dergisinde, 'sistem' ülkelerinin amaçlarının ne olduğu büyük bir açıklıkla yazılmış çünkü, buyurun okuyun:

"... Türk gelişme stratejisinin esası, çabuk bir kamu sanayileşmesine dayanmaktadır. 1950'den bu yana Atlantikçi güçlerin ('Sistem'in ülkeleri demek ister) Türkiye'nin geleneksel tarım ürünlerine dayanan bir gelişme stratejisini benimsemesi için çaba sarfettikleri, veya hiç olmazsa, sanayileşmeyi emek yoğun alanlara kaydırıp yozlaştırmayı gözettikleri anlaşılmaktadır. Türkiye ise kamu öncülüğünde bir ağır sanayie yönelmek ve bu şekilde yoksulluk ve geri kalmışlıktan kurtulmak için ısrar etmiştir."

Başımızdaki otuz yıllık belanın özeti bu cümlede yatıyor.

kim 'kazıklıyor'?

28 Mart 1978

Hadi bir özdeyiş döktürelim: "Bir insan birşeyi açıkça yapıyorsa, gizlisini haydi haydi yapar..." Aleni hırsızlık eden birinin,

ğını yapmaktan çekinmiyor, gizlisini yapmaktan mı çekinecek?

Bu lafıma bir mim koyun, yine oraya döneceğiz.

Türkiye İşverenler Sendikası Konfederasyonu hesaplamış, açıkladı: ABD'ye olan ihracatımız 1976'da yüzde 10,5 iken, 1977'de 5,9'a düşmüş. Bu, yaklaşık yüzde 40'a varan bir ihracat azalmasını gösteriyor. Ekonomik gözlemcilerin çıkardığı sonuç şu: "ABD'nin, Türkiye'ye, askeri ambargonun yanısıra, ticari ambargo uyguladığının göstergesidir." Bu, bir.

Ortakpazar, Türkiye'nin bazı ürünlerine gümrük indirimi tanıyıp, sözde avantaj sağlamıştır değil mi? Bu indirimlerin aynını 46'sı Afrika ülkesi olmak üzere 136 ülkeye daha tanıyor. Al hayrını gör. Dahası var, turunçgillerde Türkiye'ye tanınan indirim yüzde 80 iken, Fas, Tunus, İsrail gibi ülkelere tanınan indirim yüzde 100. Bu, iki.

Türkiye'ye yılda 950 milyon dolarlık mal satan Almanya portakalını limonunu İsrail'den, bize yılda 154 milyon dolarlık mal satan Hollanda ve 400 milyon dolarlık mal satan İngiltere pamuk ipliğini Türkiye'den değil başka ülkelerden almaktadır. Bu, üç.

Amerika'nın son fırıldağı üzerine, Türkiye'nin Ortakpazar ülkelerine, ambargoyu kaldırması için Amerika'yı etkilemeleri amacıyla başvurduğunu biryerlerde okumuş olmalısınız. Hani Ecevit bilinen çıkışını yaptıktan sonra, sosyal demokrat liderlere durumu anlatmıştı da, onlar 'Az bile söylemişsiniz, ağzınıza sağlık. sizi destekliyoruz' demişlerdi; eh, resmen Ortakpazar başvurunca, çoğu Ortakpazar ülkelerinin önde gelen politikacıları olduklarından elbette bizden yana çıkacaklar, öyle mi? Bekle! Danimarka başkentinde toplanan Dokuzlar, sorunu 'Amerika'nın içişlerine müdahale anlamına gelebileceği' gerekçesiyle reddetmişler. Bu, dört.

Bir yandan silah ambargosu, bir yandan ekonomik ambargo, bir yandan enflasyon, hemen hepsi 'batılı dostlarımızın' neden olduğu bu türden belalar sayesinde, OECD'nin yayınladığı rakamlara göre, geçen yıl Türkiye'de tüketici fiyatları yüzde 46.8 artmıştır. Bu alanda Türkiye dünya birincisi oluyormuş böylece. Bu da beş.

Bunlar son günlerde saptadığım bazı dost kazıkları. gizlisi saklısı yok, ortaklıkta, açık açık atılan kazıklar

12 Mart'ın yıldönümü dolayısıyla olaya karışmış olanlardan bir kısmının dili çözüldü, bu arada Demirel de Tercüman'da ilginç şeyler söylüyor. Bazı kısımlarını okumanızı istiyorum.

"... AP iktidar döneminde yüzde 7 civarında kalkınma hızı sağlamışızdır. Ve o dönemde Türkiye Japonya'dan sonra en yüksek kalkınma hızı sağlayan bir ülke olmuştur. (...) Türk köylüsüne 1964'ün 3 milyar lirasına karşılık 1971'de 6 milyar liralık satın alma gücü verebilmişse, bunlar önemli adımlardır. 1965'de Türkiye'nin toplam traktör sayısı 52 bin iken, sadece 1977 senesinde bu miktarın üstünde traktör verilmiş bulunuyor. Türkiye hemen hemen her kazasına liseyi götürebilmişse, 19 üniversiteyi, 30'a yakın akademiyi yürütebiliyorsa bunlar ilerlemenin açık göstergeleridir."

Şimdi özellikle şu söylediklerine dikkat ediniz:

"... Türkiye artık 'viable', yani kendi kendine ayakta durabilir bir ekonomik yapı kazanmak üzere oluşu sırasında ayağı takılıyor, tökezleniyor."

Peki tökezleten kim? 'Devleti çökertmek isteyen komünizm' mi? Yoksa, şu yukarda sıra sıra dizdiğimiz ekonomik çelmelerle gelişmemizi frenlemek isteyen 'batılı müttefiklerimiz' mi? Buna Demirel'in cevap vermesi çok ilginç olmalıdır, zira batılılardan Türkiye'ye temel sanayi tesisleri yapmak isteyip yüz bulamayarak Ruslara başvurup oradan aldığı kredilerle, övüne övüne bitiremediği 'yedi büyük tesisi' gerçekleştiren odur. İyi ama kardeşim şu Rusların mantığını açıklasa da anlasak, devleti çökertmek istiyorlarsa, niye 'müttefiklerimizin' yapmadıkları yardımları yapıp, ekonomik alanda güçlenmemizi sağlamaya çalışıyorlar?

Şimdi başlangıçta döktürdüğümüz özdeyişe dönebiliriz. Türkiye'ye açık açık çelme takmakta sakınca görmeyen, bunu ikidebir yapan emperyalist sistemin liderleri, gizli gizli haydi haydi yaparlar, yapmak için de 'müdahaleyi' kendilerinde hak görürler. Demirel hem ağzıyla batılı sistemin kalkınmamıza çelme taktığını söylüyor, hem de devleti batırmak isteyenin komünistler olduğunda direniyor. Komünistlerden kasdettiği şu terörizm meraklıları ise, onların devleti yıkamayacakları meydanda; ama yarattıkları kargaşalığın, Türkiye'nin uyumlu ve sistemli kalkınmasını torpillediği de meydanda; peki bunun, uluslararası ilişkilerde açık açık aynı şeyi yapmakta olanların, eylemlerine paralel düştüğü meydanda değil mi?

Politikacılar oy esnaflığını bıkarıp efendi gibi düşünmeyi ve konuşmayı öğrenmek zorundadırlar, sorumlulukları büyüktür. Otuz yıllık serüvenin bizi nereye getirdiğni hep görüyoruz. Bu çıkmaza solcuları dinleyerek mi geldik be birader? Hayır, fırsat buldukça onları içeri atarak!...

işin aslı aranırsa...

1'Türkiye'nin ortadoğu'daki rolü

3 Nisan 1978

Aramızda konuşuyorduk, dedim ki: 60 yıllarının ortası, 'emperyalist sistem'in uydusu haline getirilmiş Türkiye'de, bu 'sistem'ce denetlenen iktidarların bile, ulusal bilince yönelişlerine denk gelir. Görünüşte ne uyduluk ortadan kalkmıştır, ne de sistemle organik ilişkiler, ama alttan alta, bazı çıkar farklılıkları, hatta karşıtlıkları kendilerini duyururlar, öyle ki, 'resmen' öyle olmadığı halde 'fiilen' Türkiye'nin Ortadoğu politikası değişir, daha da tuhafı, Sovyetler'in Ortadoğu politikasına paralel bir doğrultuya girer. Amerika'nın Demirel'i mimlemesinde bu olayın rolü vardır.

Sonradan aklıma esti, 26 Mart 1971'de, 12 Mart darbesinin nedenlerini tartıştığım bir yazıyı buldum, başlığı şu; **'Demirel Neden Gözden Düştü?'**, izninizle birkaç satırını aktarmak istiyorum: **«... Demirel iktidarının en civcivli günlerinde bir Amerikan dergisine ne demiştir bilir misiniz? Adamlar Sovyet donanmasının Akdeniz'e inmesi üzerine büyük telaş gösteriyorlar, ona da bu telaşa kapılıp kapılmadığını soruyorlar. Hazret'in herzamanki soğukkanlılığıyla verdiği cevap şudur: 'Türkiye yönünden telaşa kapılacak bir durum görmüyorum. Bu söz gerçekte Türk dış politikasıyla emperyalizmin Türkiye için uygun gördüğü dış politikanın çakışmadığını gösteren değerli bir anahtardır. Hanidir işaret ederim. Demirel kabinclerinin sürüklediği dış politika, özellikle Ortadoğu'da Amerika'nın taraftar olduğu dış politika değildir diye. Zira onlar israil ve Yunanistan ile birlik olalım isterler, biz Arap ülkeleriyle iyi geçiniriz. Oysa bu, tesadüf bu ya Sovyetler Birliği'nin kendisine seçtiği bir politikadır.'**

O günden bugüne yıllar geçti, bu alandaki çelişki küçülmemiş büyümüştür.

Laf lafı açıyor, bir tarihte, yanılmıyorsam gazetedeki odamda Fransızların o zamanki basın ataşesiyle söyleşiyoruz, nasılsa söz döndü dolaştı Fransız kültürünün Türkiye'de etkisinin zayıflığına geldi, üzgündü adam, nasıl üzülmesin, bunlar Türki-

ye'deki yabancı çıkarına çalışan sözde çağdaş ve batılı o 'tatlısu-frengi' aydını bu kültür etkisiyle yetiştirmemişler mi, elbet üzülecek. Şöyle dediğimi hatırlıyorum, haksızsınız, Fransa (genel olarak Batı) Doğu Akdeniz politikasını Yunanistan ve İsrail üzerine kurmuştur, böyle olunca ağırlığı elbette bu ülkelere verdiniz. Yunanistan'da olduğu kadar İsrail'de de Fransız kültürü, edebiyattan hafif müziğe kadar her alanda etkin ve etkili, Türkiye'nin esamisi mi okunur?

Daha acısı nedir? Batılı emperyalist sistem'in bu Akdeniz politikasına Türkiye alet edilmiştir. Basbayağı. 1950 sonrasında, açıverin İstanbul gazetelerini, büyük bir Arap yergisinin yanısıra dehşetli bir İsrail hayranlığının alıp yürüdüğünü gözlerinizle göreceksiniz. Türkiye'nin İsrail'e özel bir düşmanlık göstermesine belki neden yoktu ama, Arapları bunca küçümsemesine neden var mıydı? Ha evet, **Intellingence Service**'in Lawrence'ten bu yana geliştirdiği iki tarafı birbirine kötülemek amacına yönelik propaganda!

Aynı şey Yunanistan politikamızla ilgili olarak da söylenemez mi? Rahat, söylenir. Bugün başımıza dert olan Ege adaları, FIR hattı, kıta sahanlığı sorunlarının kökeni o günlerdedir. **Amerika, Yunanistan ve Türkiye'yi NATO içinde, Yunanistan'ın çıkarlarını önde tutar bir anlayışla birleştirmişti. Türkiye'deki iktidarlar ise, o tarihte, Rusya korkusundan Ege'deki haklarımızın Atina'ya peşkeş çekilmesine ses çıkaramıyorlardı. Rusya korkusundan diyorum, kibarlık ettiğimden, yoksa akılları ermediği için, ya da satıldıklarından demem gerekecek.**

Türkiye, Doğu Akdeniz'deki ulusal çıkarlarının kendisini Amerika'ya ve batılılara değil, Rusya ve Araplar'a yakınlaştırdığını geç anlamıştır. Nasıl Cezayir sorununda asıl yerimizi almakta ahmakça geciktikse, Filistin sorununda yerimizi bulmakta da öyle ahmakça geciktik. Eğer Türkiye Filistin sorununa sahip çıkmasını zamanında akıl etseydi, ne bu sorun bugünkü çetrefil haline düşerdi, ne de Araplarla aramızdaki ilişkinin düzelmesi bu kadar zaman alırdı. Akıl edemedi. Ettiyse bile, yapamadı. Yaptırmadılar. Bugün yaptırıyorlar mı?

İsrail'in Lübnan'a, oradaki Filistinlileri kırmak için nasıl saldırdığını bir düşünün!.. Ecevit önce sertçe bir çıkış denedi, hemen ertesi gün bunu yumuşatmak gereğini duydu, Filistinlilerin İsrail'e yaptıkları baskını da kınayarak! Kime o, birisine söyledim, Ecevit İsrail saldırısı başladığı gün bu devlete Türkiye'nin sesini ve ağırlığını Filistin'den yana koyduğunu belirten okkalı

bir nota verseydi, acaba bölgedeki bütün Müslüman devletleri etrafına toplamış olmaz mıydı? Resmen karışmak işine gelmiyor diyelim, Türk halkından Filistin davası için gidip çarpışmak isteyecek gönüllülerin çıkmayacağını mı sanıyor? Böyle bir niyetin ilanı bile, yeni dış politika arayışları içinde görünen Türkiye'ye Doğu Akdeniz'de ne güçlü dayanaklar kazandırır bir hesaplayın!

Türkiye güçlü devlettir, Türkiye'nin bölgede yapamayacağı yoktur, Türkiye'nin çıkarları emperyalist sistemle çatışmaktadır, o zaman hâlâ eski çekingenlikleri, eski alışkanlıkları sürdürmek niye? Kötü alışkanlıklar onlar, tutsak alışkanlıkları! Baksanıza herif NATO içinde Yunanlıyı bize yeğliyor biz NATO dışında Arapları niye İsrail'e yeğlemeyelim? İsrail de, Yunanistan da, Ortadoğu'da birer ajan devlettirler, emperyalizm ajanı devlet!

Yaaa!

2'küçük asya'daki dev uyanıyor

4 nisan 1978

İngilizler, malûm yeryüzünün neresinde kuş uçsa neden uçtuğunu araştıracak haberalma olanaklarına sahiptirler, bunların bir de Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü vardır ki, görünüşü ne olursa olsun, besbelli amacı, dünyadaki askeri gelişmelerin belirli dengeleri ne yönde etkileyeceğini araştırmaktır. İşte bu enstitü uzmanlarından birisine, Christopher Irvin'e, BBC'den Türkiye üzerinde Amerikan silah ambargosunu soruyorlar, 'mumaileyh'in çok ilginç cevabı şudur:

"... aslında **Amerika'yı bir bütün olarak almak doğru değildir. Amerikan yönetimi hiç kuşkusuz Türkiye'ye uygulanan ambargonun kaldırılması ve yeniden iyi ilişkiler içine girilmesini istiyor. Öteyandan ambargonun kaldırılmamasında başlıca etken olan Kongre vardır. Kongre'de Yunan lobisi de Yahudi lobisi de Türkiye'ye güvenmemekte ve Türkiye laik bir ülke olsa dahi nihayet Müslüman bir ülke olduğundan Ortadoğu'da silahlı bir çatışma halinde Araplar'm yamm tutabilir kaygısı içindedir...**"

O zaman soru şu: Aynı Türkiye, aynı batılı sistemle aynı ittifak içinde otuz yıldır bulunuyor, bu otuz yılın yirmi yılında

batılılar Türkiye hep aynı Müslüman ülke kalmakta devam ettiği halde, acaba neden bu kuşku ve kaygıya düşmemişlerdir de, şimdi düşüyorlar? Bu sorunun cevabı, onlar için parlak, bizim için hazin: eskiden kaygı ve kuşkuları yoktu, çünkü Türkiye 'uyutulmuştu', şimdi Küçük Asya'daki devin uyandığı görülüyor.

Kuşku ve kaygı bundan.

Zaten, Amerikan Kongresi Dış İlişkiler Komisyonu üyelerinden, (muhtemelen CIA'nın gerideki adamlarından) Senatör Jacop Javits'i hiç hesapta yok iken, palas pandıras Ankara'ya getiren de bu kuşku ve kaygı değil mi? Javits, Amerikan Dışişlerin'de ne zaman Türkiye'nin adı geçse, sahneye çıkan ilginç bir adam. Türkiye'ye geliş gidişleri daima en kritik dönemlere rastlar, sanırım en ciddi pazarlıklar için gelir. Bu kere 'resmen' Türk-Amerikan ilişkileri konusunda pazarlığa geldiği ileri sürüldü. Mümkündür. Özellikle, Ecevit'in Brejnev'e cevabı göz önüne alınırsa!..

Sahi onu konuşmadık, oysa Başbakan'ın Amerika'ya verip veriştirmeye başlayalı davranış olarak dış politika alanında elle tutulur tek 'faaliyeti' bu cevap. Batılıları telaşlandırması da bundan! Biliyorsunuz, Brejnev öteki ülkeler arasında Türkiye'ye de başvurarak, Amerika'nın yeni içadı nötron bombasını toprakları içinde bulundurmamasını rica etmişti, Ecevit'in cevabı umulanı aşıyordu: Türkiye, **NATO**'ya üyeliğinin komşu ülkeleri endişeye ya da güvensizliğe düşürecek biçimde hiçbir zaman kullanılmayacağı yolunda güvence vermişti.

Ardından bakıyorsun, ünlü **Economist**'in **Foreign Report** adlı yayınında şu satırlar: **"Türkiye ile Amerika arasındaki uyuşmazlığın büyümesi, Türkiye'deki Sovyet yatırımlarının artması, Türkiye'nin Brejnev'e verdiği güvence, NATO'nun üst düzeydeki yetkililerini kaygıya düşürmektedir."**

Bu ortam içinde Jacop Javits çıktı geldi. Hoşgeldi, safa geldi. Amerika'nın Ankara'da beliren bazı eyilimlerinden duyduğu kaygı ve kuşkuyu belirtmek için olduğu kadar, Doğu Akdeniz'deki öteki uyuşmazlık karşısındaki tavrını iyice belirlemek için olmasın!

İşte burada **Vance**'ın Montreux zirvesi sırasında söylediği şeyleri hatırlamak gerekiyor. Ecevit'i o kadar kızdıran o demeçte **Vance**, 'ambargonun kalkmasını, Türkiye'nin Kıbrıs konusundaki önerilerini aldıktan, Doğu Akdeniz'deki öteki gelişmeleri izledikten sonra önerebileceklerini' belirtmişti. Doğu Ak-

deniz'deki öteki gelişme ne, elbette Arap-Yahudi uyuşmazlığı! Sedat-Begin buluşmasının ne türlü bir fiyasko ile sonuçlandığı meydanda, Begin'le Carter'in arasının açıldığını Sağır Sultan duydu, İsrail Filistin operasyonuna kalkışıyor, Araplar arası Red Cephesi İsrail'e karşı ortaklaşa eylem oluşturmak tasarılarını görüşmektedir, bu arada Türkiye'den ılımlı da olsa net bir biçimde Filistinlilerin desteklenmesi işleri düzeltir mi karıştırır mı?

Dedim ya, ben çok daha somut bir hareketten yanaydım, o zaman Javits değil, ayağımıza belki Vance gelecekti, hele Türkiye Mustafa Kemal'in Araplarla federasyon fikrini ortaya atmaya görsün, (sözgelişi Libya ve Irak'la işe başlanabilir) bak o zaman daha kimler geliyor, Ankara'nın pazarlık gücü hangi yüksekliklere çıkıyor! Ama bunlar için, önce Türkiye'nin ne olduğunu, ne istediğini, nereye varacağını bilmesi, bunu saptaması, planını yapması gerek: Türkiye ambargoyu kaldırtmış ne yazar? Herif kafası kızdığı, işine geldiği an yeniden koyamaz mı? İş tam bağımsız ve ele güne muhtaç olmadan ayakta durabilecek Türkiye'yi yaratmakta! Bunun için de ağır sanayii, savunma sanayiini acele kurmak zorundasın, bu da IMF'den icazet alınarak yapılamaz.

İktidar dış politikada ve savunma anlayışında gerçek değişiklikten yana ise, önce 'sistem'in denetiminden çıkmayı öngörmelidir. Ben bunu, bilirim, bunu söylerim.

rosa, daha o zaman...

l'geçmişten ibret

18 Mayıs 1978

1919'un aralık ayında, New-York Times gazetesinin Paris muhabiri, diplomatik çevreleri altüst eden bir haber açıklıyordu: İngiltere Başbakanı Lloyd George, daha 1917 yılı içinde Yunanistan'ı müttefikler safında savaşa sürüklemek amacıyla, Başbakan Venizelos'a İzmir'i çevresini ve Kıbrıs'ı vereceğini vaad etmişti.

Aynı yılın kasım ayı içersinde ise, Paris'te Türkiye Ermenilerini temsil ettiğini iddia eden Bogos Nubar Paşa ile Kürt-

lerini temsil ettiğini iddia eden Şerif Paşa buluşarak bir Kürt/Ermeni ittifaki oluşturur, bu arada hazırladıkları bir muhtırayı barış konferansı yüksek konseyine verirler. Aslında bir İngiliz oyunundan başka bir şey değildir bu, nitekim olay açıklanır açıklanmaz İngiliz Dışişleri Bakanlığı çevreleri 'memnuniyetlerini ızhar ederler', 'Times gazetesi de Bogos Nubar Paşa'nın 'Ermenilerin de Türklerden kurtarılması gerektiğine' dair bir mektubuna baş köşesinde yer verir.

Ermeni/Kürt ittifakını hazırlayan İngiliz gizli servisleri, yüksek, konseye ulaştırdıkları muhtırada Kürtlerle Ermenilerin eşit menfaat ve emellere sahip oldukları, Türkiye'den birlikte ayrılmak istedikleri kaydedilmekte, fakat asıl şu ilginç cümlelerle şu inanılmayacak kadar önemli istek belirtilmektedir: "Bağımsız birleşik Ermenistan ile Bağımsız Kürdistan tek ve büyük bir devletin mandası altında ortaklaşa bir hayat sürmek arzusundadırlar."

Bilmem bu tek ve güçlü ülkenin İngiltere olduğunu ayrıca açıklamaya gerek kalıyor mu?

O acı günler, Anadolu'da Mustafa Kemal Paşa'nın milli mücadeleyi örgütlemeye çalıştığı günler. İstanbul'daki hükümetin işbirlikçi bir hükümet olduğu malûm. Vahdeddin'le Damat Ferid Paşa'nın Osmanlı mülkünü kurtarmak için devleti İngiltere devlet-i fehimesine sömürge vermeyi tasarladıkları da malûm. Bu ortamda bir avuç Türk kurtuluş için çalışıyor. Diğerleri ne yapıyor dersiniz?

Sabah gazetesinde, "İngiltere Siyaseti" başlıklı yazısında Lütfi Fikri Bey şunları yazabiliyor: " ...İngiltere Türkiye'de müstakar ve makûl bir hükümetin kurulması meselesinde en ziyade milli fikirlerden ve emperyalist fikirlerden hoşnutsuzluk duymaktadır. Bu ise bizde hiç eksik olmuyor. Hakiki bir İngiliz Türk birliğinin temini ancak bu fikirlerin mahvedilmesi ve ortadan yok edilmesi ile olabilir. Artık halkın bile anladığı birçok zaruretlerden dolayı İngilizlerle Türklerin birliği ne kadar şayanı arzu ise, bu iki millet arasındaki ayrılık da bilhassa Türkiye için o kadar tehlikelidir."

Dahiliye Nazır-ı Esbakı ve malûm Peyam gazetesi başyazarı Ali Kemal Bey ise bakın neler demiş: "... Milli kuvvetler ateş olsalar cürümleri kadar yer yakarlar, yaktıkları yer de Anadolu olur. Anadolu'nun yanması ile hiçbir düşmanımıza felaket gelmez, fakat felaketimiz bir derece daha artar. Artmadı mı? (...) Harekat-ı Milliye diye biz bu yurda neleri reva gördük.

Bozkır facialarını gözümüzün önündedir. Mustafa Kemal Paşalar, Rauf Beyler vesaire Erzurum'dan ve Sivas'tan şöyle bir dışarı çıksalar, Avrupa'ya doğru bir sarksalar, yalnız Konya'yı değil bütün dünyayı dinleseler akıbetimiz, istikbalimiz için ne korkunç sesler işitirler. Müslümanları bile dilgir eyledik. Hıristiyanların ise ezeli şekvalarını ahmakça artırdık. Devletleri büsbütün aleyhimize düşüncelere sevkeyledik. Bugün pek çoğumuzun idrak edemediği bu endişeler yarın bedahat olur..."

Bildiğiniz gibi, Mustafa Kemal hiç de böyle düşünmüyordu. Türk ulusu da böyle düşünmediğini onu izleyerek gösterdi, şu üstünde rahat oturduğumuz dikdörtgeni bu sayede kurtardık. Ama o ortamda, emperyalizm o oyunları hazırlarken, o sözüm ona memleketi düşünen sahte aydınların yazdıklarını unutamazdık.

Unutmamalıyız da.

Nedeni belli! Kıbrıs adası bugün de Yunanistan'a peşkeş çekilmektedir. Kürt hareketini ve Ermeni hareketini kışkırtanların aynı eller olduğunu gittikçe daha açık görüyoruz. Yurt dışındaki bazı odaklarda her iki hareketi özdeşleştirenler olduğu gibi, bunları Yunan çıkarlarına bağlayanlar var.

Benzerlik bu kadarla kalsa iyi, birkaç akıl ve iz'an sahibi Türk aydını çıkıp da, Amerika'nın o zamanki İngiliz gibi bizi teslim almasına razı olmasa da; Türk basınında tıpkı müttarekede olduğu gibi, birtakım Amerikan muhipleri beliriyor, Lütfü Fikri Bey'in, ya da Ali Kemal Bey'in yazdıklarını, üç aşağı beş yukarı takır takır yazıyorlar. Birisi Türkiye ile Amerika arasındaki ilişkinin bozulmasının 'gayetle tehlikeli' olduğunu söylerken, öbürsü kendisi gibi düşünmeyenlerin 'Hıristiyanların şekvasını artırdığını, bütün devletleri aleyhimize düşüncelere sevkettiğini' ima edebiliyor.

Devrimci Türk gençliği, Kemal Paşa'nın Cumhuriyeti kendisine emanet ettiği kuşaklar, bunların şahsında elbette Ali Kemal'leri Lütfi Fikri'leri tanıyacaklardır. Temennimiz, bunların sonlarının onların sonuna benzememesi!..

2'avantaj mı baş belası mı?

19 Mayıs 1978

Utanmayı arlanmayı bir kenara koydular, ellerine kalemi alıp 'batılılaşmak' adına açık açık sömürgeleşmeyi, şunun bu-

nun etki alanı içinde kıytırık bir ülke kalmayı öneriyorlar. Üstelik bunu Türkiye'nin geleceği bakımından en elverişli, en makûl, en çıkar yolmuş gibi yapıyorlar. Ağızlarını açmasınlar, iki laflarının biri **NATO** ittifakı, ötekisi **AET**! Sendikacısından işadamına kadar, ülkede herkesin; otuz yıldır çilesini çektiğimiz, tutsağı olduğumuz bu iki örgütten yakındığını görmüyorlar da; 'yahu başka seçenekler düşünsek' diyenleri karalamak için soğuk savaş dönemi bayağılıklarından medet umuyorlar!

Oysa herşey ayan beyan ortada!

Şimdi lütfen şu satırları okur musunuz?

"... **Almanya, işbirliği yapabileceği bir ülke olarak Türkiye'yi görmektedir. Türkiye'yi başka çok ülkeye tercih etmektedir. Türkiye için de Almanya güvenilir bir müttefik olmanın ötesinde, üstünde, iyi yararlı bir partnerdir...**"

Bunları yazan, basınımızdaki Amerikan muhiplerinden birisi, Almanya da Amerika'nın muhibbi olduğundan, sırası geldi mi, ona da yağcılığı eksik etmiyor. Almanya'nın 'Türkiye'yi neden dolayı tercih ettiğini' son yetmiş beş yıllık tarihimiz pek güzel göstermiş olsa da, farkında değilmiş gibi davranmaktadır. 'Dostluğun' kendini göstereceği yer olarak da neyi seçmiştir bilir misiniz, 'artık işçi ithal etmekten' vazgeçmiş olan Almanya'nın işletmeyi düşündüğü yeni mekanizmayı! Şöyle anlatıyor:

"... **Niyetleri mekanizmayı tersine çevirmektir. Alman sermayesi yabancı işçilere kredi ülkelerinde iş sahaları açsın. Alman usullerine alışmış bir Türk işçi potansiyelinin bulunması Türkiye'yi cazip hale getirmektedir. (...) Gerçi altyapı eksikliklerinden doğan zorluklar vardır. Yabancı sermaye ile ilgili kanunlarımız esnek olmaktan uzaktır, kapitülasyon fobisi bunlarda kendini hissettirmektedir. Belki bu tip bir işbirliğinin çifte avantajı Ecevit'i 'büyük görmek'e itebilecektir...**"

Ecevit 'büyük görecek' de ne olacak? Alman sermayesi Türkiye'ye gelip çöreklenecek, çöreklenmekle kalmayıp, 'çevreyi kirlettiği için ülkesinde istenmeyen bir Alman savaş sanayii kuracak'; çifte avantajımız işçimizin iş bulması, bu arada bir tank fabrikasının Türkiye'de kurulması oluyor.

Peşin parayı gördünüz mü nasıl gülersiniz?

Daha önce de Alman emperyalizminin, geçen yüzyılın sonlarından başlayarak, nasıl Türkiye'yi yayılma alanı seçtiğine işaret etmiştim. Hatırlayacaksınız, Almanlar 'parçalanmamış tek ve bütün bir Türkiye' sloganıyla Osmanlı'yı uyutarak top-

taklarımıza girmiş, önünde sonunda imparatorluğun batırılmasına neden olmuşlardır. Şimdi, aynı senaryo sahneye konmak isteniyor, bu bakımdan biraz eskileri hatırlamakta yarar olmalı.

Bakın Lothar Rathmann (o da bir Alman yazarı) ne diyor:

"... Emperyalizme geçişle birlikte, Wilhelm Almanyası'ndaki egemen sınıfların dünyanın yeniden paylaşılması için verdikleri kavgada, Osmanlı İmparatorluğu'nun Asya toprakları en önemli faaliyet alanı oldu. Bu konuda aşağıdaki unsurlar ağır basıyordu: 1. Bu bölge yayılma açlığı içindeki Alman tekelci sermayesine geniş bir eylem alanı sağlıyordu. Almanya'nın daha önce ele geçirdiği sömürgelerin tersine bu topraklar gelişen sermaye ihracı açısından daha uygun ve kârlı olanaklar, ihraç sanayii ürünleri açısından geniş bir pazar, (...) sunuyordu. 2. Almanya'nın tüm sömürge alanlarının tersine, karayoluyla ulaşılabilen bir bölgeydi ve İngiliz savaş filosunca abluka uygulama olanağı yoktu. 3. Asya Türkiye'si askeri strateji açısından Alman emperyalizmine dünya egemenliği yolundaki planlarını gerçekleştirebilmesi için elverişli olanaklar sağlıyordu..."

O Osmanlı döneminde ve Kayzer Wilhelm Almanyası'nda böyleydi demeyin, Ortakpazar içindeki ülkelerin birbiriyle olan ilişkilerini tartışırken, Ortakpazar'da önemli görevlerde bulunmuş İtalyan Bakanı Giolitti'nin dediklerini ele almıştık. Ne diyordu hatırladınız mı? Ortakpazar'da bir güçlü ülkeler var, bir de güçsüzler, güçlü ülkeler AET'nin büttününü denetimleri altına almak yolundadırlar, bu denetim bir yandan güçsüzlüğün ekonomik gelişmelerine istedikleri doğrultuyu vermek biçiminde kendini gösterirken, bir yandan zayıfların güçlülerce sömürülmesi sürecini hızlandırmaktadır.

Almanya Türkiye'nin birinciye gelen dostuymuş da ülkemize sermaye ihraç edip sanayileşmemizi sağlayacakmış! Batı sirkinin palyaçoları böyle mi buyuruyorlar, doğrusu sorun eşelenmeye değer, bu yüzden isterseniz biraz daha üzerine eğilelim. Hem galiba Rosa Luxemburg'un da konuya ilişkin gözlemleri var, göz atılmaya değmez mi?

3' "sahibimiz" meğerse kimmiş?

20 Mayıs 1978

Allah aşkına şu matrağa bakın!

Alman Şansölyesi Schmidt, çok önem verdiği bir demecinde demiş ki, "Türkler ve Almanlar sadece geleneksel iyi ilişkilere sahip değillerdir. Aynı zamanda vakit vakit uluslararası politika alanında beliren zor sorunlar karşısında birbirlerini anlamaya da muktedirdirler. Birbirimize karşı sempati hiçbir zaman saklamamışızdır ve istikbalde de daima açıkça, ivazsız ve samimi şekilde, hiçbir ardniyet güitmeksizin konuşmak istiyeceğimiz ve konuşabileceğimiz şüphesizdir".

Tadına vardınız öyle ya, herifçioğlu 'açıkça, ivazsız, içtenlikle ve hiçbir ardniyet gütmeksizin konuşmaktan' dem vuruyor. Eh, Deutsche Zeitung'un ünlü yazarı Dr. Wolfgang von Höpker'in yazdıklarını okuyunca bu ardniyetsizliğin ve içtenğin ne olduğunu şıp diye anlayacaksınız.

"... Federal Almanya, Türkiye için en önemli ticaret ülkesidir ve Hindistan'dan sonra Alman sermayesinin ve kalkınma yardımının en çok gittiği ülkedir. Alman Savunma Yardımı da Türk bütçesinde önemli bir yer işgal etmektedir. Bu durum Almanya'yı çeşitli bağlarla birlikte özel bir sorumluluk mevkiine getirmektedir. Türkiye Avrupa ufkunda sahipsiz bir ülke değildir. Kendini yalmz ve mahzun hisseden bu ülkenin yardımcısı, ortağı ve dostu olmak Almanya'ya düşen sorumluluklar arasındadır..."

Alman sermayesine Türkiye'ye peşkeş çekenler ne düşünür bilmem ama, bana şu denilenlerden Almanya'nın Türkiye'ye düpedüz 'sahip çıkmak' eyiliminde olduğu pek açık görünüyor. Hele geçen yüzyılın son çeyreğinden itibaren nasıl sahip çıktığını da gözden ırak tutmazsam!..

Rosa Luxemburg, daha o zaman, Türkiye'ye sözde barışçı ve kültürel amaçlarla sokulan Alman emperyalizminin içyüzünü saptayıp açıklamaktan çekinmemiş, diyor ki:

"... bu büyük barışçı kültür eserlerinin ardında, küçük Asya köylülüğünün barışçı yoldan tümüyle harap edilmesi yatmaktadır. Bu büyük girişimlerin maliyetleri doğal olarak, çok dallanıp budaklanmış bir karmaşık devlet borçları sistemi kanalıyla Deutsche Bank tarafından sağlanıyordu. Osmanlı Devleti sonsuza kadar Siemens'in, Gwinner'in, Hellferich'in vb. nin

borçlusu olacaktı. Tıpkı daha önce de İngiliz, Fransız ve Avusturya sermayesine borçlandığı gibi. Bu borçlu bundan böyle, yalnızca istikrazlarının faizlerini ödemek için devlet gelirlerinden sürekli büyük meblağlar aktarmak zorunda kalmayacak, bu yolla kurulan demiryollarının gayri safi kazançları için de teminat vermek zorunda olacaktı. (...) İşte Avrupa sermayesinin yürüttüğü kültürel çalışma kanalıyla Türkiye'nin iktisaden kalkındırılmasının iç mekanizması."

Ne diyor Alman sermayesinin çığırtkanı, bu sermayenin yurdumuza gelmesiyle bir taşla iki kuş vurur, hem işsize iş sağlayıp hem sanayileşir miymişiz, hadi öyleyse yine sözü Lothar Rathmann'a bırakalım da bu ne biçim bir sanayileşmektir anlayalım:

"Almanya'dan Türkiye'ye yönelen sermaye ihracı artışının Osmanlı İmparatorluğu'nu özellikle Alman emperyalizminin yararlanacağı çok verimli bir hammadde ve tarımsal ürün deposu haline dönüştürmesi, diğer yandan da ülkede Alman emperyalizminin stratejik üstünlüğünün gerekli koşullarını yaratması kaçınılmazdı. Yoksa Alman emperyalizminin ideologlarının sürekli ileri sürdükleri gibi Türkiye'nin sanayileştirilmesi türünden bir amaç asla güdülmüyordu. İngiliz, Fransız ve bütün diğer emperyalizmler gibi Alman emperyalizmi de, yalnızca sömürge ve yarı sömürgelerde ulusal sanayilerin kurulmasına karşı çıkmakla kalmamakta, çok kez kendi meta ve sermaye ihraçları nedeniyle gelişmiş yerli imalatı yıkmakta, üretici güçlerin gelişmesini yavaşlatmakta ve Türkiye'nin bağımsız ekonomik gelişmesi için var olan koşulları ortadan kaldırmaktaydı."

Nasıl iyi mi? Bunu söyleyen de Alman! Şimdi elinizi kalbinize koyunuz ve düşününüz, tarihin dersi böyle önümüzde durur, günümüzün Alamanı bile içtenlikten dem vurup Türkiye'ye sahip çıkmaya kalkışırken, ülkesindeki her bağımsız kafalı aydını hain zanneden bir Türk gazetecisi çıkar da ne idüğü şu aktardıklarımızdan bir güzel meydanda olan Alman sermaye ihracı numarasını Türkiye için çok iyi, çok elverişli, hiç de kaçırılmayacak bir fırsatmış gibi överse, bu adama ne denir?

Üstelik hem Amerikan ambargosundan kurtulmak için Alman sermayesiyle silah fabrikası yapalım diyor, hem de Almanya Amerika'nın hayır dediği bir şeyi yapamaz diyor, peki silah ambargosunu sürdüren Amerika, Almanya'ya silah fabrikasını Türkiye'ye yaptırır mı? Hadi yaptırdı diyelim, canı is-

tediği zaman bir zaparta çeker, imalâtı şıp diye durdurmaz mı?

Hem ayıptır sorması, bu tür adamların dili neden savunma sanayiimizi kendi olanaklarımızla biz yapalım demeye bir türlü varmaz.

iş o kadarla kalmıyor

1'rusya konusunda, ecevit'in "batı"dan istediği

11 Temmuz 1978

Sovyetler Birliği'nde yayınlanan haftalık Novaya Vremya dergisi, Ecevit'in Rusya gezisinden söz ederken şunları yazmıştır:

"... Batılı çevreler, bu ziyaretle ilgili resmi açıklama bile yapılmadan, kaygı dolu bir söylenti kampanyası açmışlardır. Bu ziyaretin şaşırtıcı ya da doğal dışı bir yanı bulunmamaktadır. Çünkü Karadeniz'de kıyısı bulunan bu iki komşu ülke öteden beri aralarındaki ilişkileri geliştirmek ve sağlamlaştırmak istediklerini ifade etmişlerdir.

Sovyetler'in resmi Novosti Ajansı'na bu vesileyle bir demeç veren Leonid Brejnev ise şunları demiştir: "... Sovyetler Birliği'nin güney komşusu ile ilişkilerinin kökleşmesi yönelimi siyasal gelişmelere bağlı değildir. Bu sarsılmaz bir ilke olarak seçilmiş bir yoldur."

Novaya Vremya'nın sözünü ettiği 'kaygıları' New-York Times'deki yazısında, Jack Anderson, adını vermediği yüksek düzeydeki bir NATO yetkilisinin ağzından şöyle aktarıyor:

"... Ecevit'in Moskova'da Brejnev'le yapacağı görüşme ve bu görüşme sonunda varılabilecek bir anlaşma bizi kaygılandırıyor. Türk ordusu Amerikan ambargosu yüzünden çok kötü durumdadır..."

Bu kaygılar Amerika gezisinde de, sonrasında da, Ecevit'in yüzüne karşı da söylenmiştir. Cevabını 'bizzat' Amerikalılar'ı müşkül durumda bırakan iki noktada özetlemek olasıdır: a/Mr. Vance'in, ya da batılı başka bir devlet adamının Moskova'ya gitmesi söz konusu edildiği zaman, kimse o batılı ülkenin Rusya'yla uyuşacağından kuşkulanmıyor da, niye Türkiye'den bi-

risi gidecek olursa böyle bir kuşku yöneltiliyor. b/Sovyetler'den Türkiye'ye eskisi kadar büyük bir tehdit yöneltilmediği gerçektir, aksi halde Amerika'nın Türkiye'ye ambargo koyup NATO'nun Güneydoğu kanadını riske atması düşünülemezdi. Kendi mantıkları içinde her ikisi de doğru olan bu görüşler, Ecevit'in Sovyetler'le Türkiye arasındaki ilişkileri Newsweek dergisine verdiği cevapta tasarladığını anlatmaktadır:

"... Her iki taraf da diğerlerinin başka anlaşmalar kapsamında olduğunu benimsemekte ve saygı göstermektedir. Bu çerçeve içinde ilişkilerimiz son yıllarda gittikçe düzelmektedir. Komşuyuz ve bazı alanlarda işbirliği ve iyi ilişkilere girmemiz her iki taraf için de yararlıdır. Böylece hem detant ilişkilerine, hem de dünya barışına katkıda bulunurken, kendi güvenliğimizi de garanti altına alıyoruz."

Sanırım sorunu şu açıdan görmek, en doğrusu olacak: İktidar, batılı ülkelerden, Sovyetler'le ilişki kurmak ve bu ilişkileri geliştirmek konusunda eşitlik istemektedir. Çünkü eşitlik yoktur, Amerika Moskova ile beraberce ortaklaşa uzay programı yapar NATO'ya ihanet etmiş olmaz, Danimarka ya da Norveç topraklarında nükleer silah istemediğini belirtir. Danimarka ya da Norveç'in bağlılığından kuşkulanılmaz, ama Türkiye Sovyetler'le iki endüstri projesi anlaşması yapacak oldu mu, iş hükümet devirmeye kadar vardırılır. Elbette bunun ardında, Türkiye'yi Batı'nm pazarı ve asker deposu görme eyilimi yatıyor. Ecevit'in karşı çıktığı da bu! Batılılar'a onlardan olduğumuzu yemin billah söyledikten sonra, en az onlar kadar özgür olarak Rusya'yla ilişkilerimizi düzenlememiz gerektiğini belirtiyor.

Bir jesti de yok, değil bu konuda: Brejnev'e yazdığı gizli mektup. Onu da Jack Anderson açıkladı, iyi mi? Buna göre Ecevit, Brejnev'e şöyle diyesiymiş:

"... Dünyadaki yoğun silahlanma yarışı detantla bağdaşmadığından, Türkiye silahsızlanma çabalarını desteklemekte kararlıdır. Türkiye ayrıca silahsızlanmanın altında yatan nedenlerin ortadan kalkması için harcanan çabalara da katkıda bulunmaya kararlıdır."

Gerçekte bu 'gizli' mektubun en ilginç yeri, Türkiye'nin, komşularına zarar verebilecek NATO girişimlerine, katılmak niyetinde olmadığım belirttiği satırlardı ki, aslında Brejnev'in Türkiye'de nötron bombası bulundurulmaması yolundaki temennilerine bir cevap oluşturuyordu. Ecevit'in böyle bir an-

gajmana girmesini bir yerde anlayabiliriz, zira Ruslar'ın, Türkiye'den kendilerine bir bela gelmeyeceği düşüncesiyle, Kafkasya'daki bazı birliklerini Avrupa'ya kaydırmaya başladıklarını biliyoruz...

O halde, denebilir ki, Türkiye, Sovyetler'le, onların istediği düzeyde ve anlamda değilse de, 1965'den bu yana geliştirilen düzeyde ve anlamda bir dostluğu ve işbirliğini politikasına uygun bulmaktadır. Bundan Pentagon da yakınmıyor pek, baksanıza şu yakınlarda bizimkilere AWACS (havadan duyarlı denetim sistemi) üzerinde gizli bilgiler vermişler, Kongre'dekilerin aksine, demek bu bilgileri Ruslar'a aktaracağımızdan kuşkulanmıyorlar.

2'üsler "yıkıcı faaliyet" göstermiyor mu?

12 Temmuz 1978

Peki, ya sonuç?

Sovyetler'le Türkiye arasında varılan anlaşmaları basında uzun uzadıya okuduk, sıralamamız gerekir mi? Bana sorarsanız, işin ayrıntılarından çok, ana fikri önemli, galiba o da şöyle özetlenebilir: Sovyetler Birliği, emperyalist batılı sistem tarafından gerek ekonomik, gerek askeri alanda, önemli darboğazlara itilen Türkiye'yi, rahatlatmak istemiştir. Dövize değil ürün değiştirmeye dayanan ticaretin de, enerji darlığını gidermeye yönelen elektrik ve nükleer santral önerisinin de, petrol kolaylığının da kökeninde bu yatıyor. Yatıyor ya, bir bakıma, Sovyetler'le yapılan anlaşmaların yapısı, bütün güvencelere rağmen, acaba Batılılar'ın tedirginliğine neden olmayacak mı? Olmadı mı? Hakçası ben, Ecevit Ruslar'dan şunu sağladı bunu sağladı edebiyatından çok, sağlanmış görünen avantajların, Ecevit'in içinde kalmakta ısrar ettiği 'sistem' açısından, ne gibi sonuçlar getirebileceğini tartışmak istiyorum.

Ne gibi mi?

Önce siyasal belgeyi ele alalım.

Siyasal belge estektir köstektir, Helsinki senedinin bir kopyasıdır, benzerini Almanlar, Fransızlar, İtalyanlar da imzalamıştır filan ya, bu belgede bizim 1925 anlaşmasını hatırlatan şu madde var mı yok mu: **'İki taraf topraklarını öteki tarafa karşı saldırı ve yıkıcı faaliyetler için kullandırmayacaklarını**

garanti ederler.' Siz ne biçim görüyorsunuz bilemem elbet, benim görüşüm, bu maddenin aydınlığında, bir kere Ecevit'in —Jack Anderson'ın açıkladığı— Brejnev'e mektubundaki güvence, (Türkiye'de nötron bombasına yer verilmemesi güvencesi), bal gibi yerini almış bulunuyor; iş bu kadarla kalmıyor, asıl önemlisi bu yeni durumun ambargonun kaldırılması ile açılması gereken Amerikan casus üslerine elverişli olup olmaması: Öyle ya, öteki tarafın topraklarına karşı saldırı ve yıkıcı faaliyete izin vermeyeceğim ne demek, herhalde Amerikan casus üslerini serbest bırakacağım, gelsin CIA'nın adamları Rusya'nın kalbini dinlesin, tertibatını da ona göre alsın demek değil!

İş nasıl karışıyor gördünüz mü? Bu durumda, ambargo konusuyla üsler konusunu ayırmak gerekecektir. Ecevit zaten buna benzer bir söz etmişti, yanlış aklımda kalmadıysa, bunları birbirinden ayıralım filan diye, her halde Sovyetler'le yapacağı anlaşmayı düşünüyordu. İyi ama, 'sistem' ambargoyu, yarıdan fazla bu istihbarat üslerini yeniden faaliyete geçirmek için kaldırmayacak mı? Kongre üzerine bu konuda baskı yapılırken, en fazla kullanılan gerekçe, 'istihbaratımızın üçte biri eksildi' gerekçesi olmadı mı? Bana öyle gelir ki, gerçekte bir 'Saldırmazlık Paktı' havasını uyandıran o ilginç madde, ilerde Türkiye ile Batılılar, özellikle Amerika arasında, yeni tartışmalara, hatta sürtüşmelere neden olabilecektir.

İş o kadarla da kalmıyor.

Pakistan'da asılan Zülfikar Ali Butto'nun devrilme nedenlerini söyleştiğimiz günleri hatırlıyor musunuz? Adam, size de aktardığım bir yazısında, çatır çatır Amerika'nın asıl onun enerji politikasından hoşlanmadığını yazıyor, Fransa'ya ısmarladığı nükleer santrallar yüzünden başının belaya girdiğini çıtlatıyordu. Dünya âlem Butto'nun İslam Konferansı'na gösterdiği yakın ilgi, Sovyetler'le yakınlaşması, bir de atom santralları yüzünden düşürüldüğünü biliyor. Peki aynı sisteme dahil olan Pakistan'da nükleer enerjiye karşı olan 'sistem' Türkiye'de birden taraftar kesilebilir mi? Kesilemez. Çünkü bunlar nükleer teknolojiyle, gelişmekte olan kapasitesi yüksek ülkelerin haşırneşir olmalarından hoşlanmıyorlar, nükleer enerjiyi atom bombasına dönüştürebilir, böylelikle ulusal çıkarlarını büsbütün kesin bir biçimde koruyabilir diye. Bu bakımdan Sovyetler'in nükleer santral yapma önerisi uygulama düzeyine aktarılabilirse, Türkiye'ye Batılılar katında inanılmaz zorluklar çıkaracaktır.

Dahası, şu sanayileşme işi. Sovyetler'in Türkiye'ye yirmi büyük sanayi tesisi yapmaları tasarlanmıştır. Daha önce de yaptılar. Demirel, Amerikalılar'ın ilgilenmediği, hatta 'posta koyduğu' bu alanda Sovyetler'in anlayış gösterdiğini açıklamıştır. Yine de gösteriyorlar, amaçları belli, sanayileşmiş Türkiye zaten daralmış kapitalist pazardan çıkar, tersine Akdeniz ve İslam pazarına ortak olur. İyi ama, Menderes ve Demirel'i, basbayağı, Amerika'nın empoze ettiği kalkınma modelinden başkasına meylediyor diye tü kaka ilan edenler, Sovyetler'le sanayileşme sürecini sürdürecek bir Ecevit'i içlerine sindirebilirler mi? İşin tuhafı, Sovyetler'in önerisi, bizim planlamanın stratejisi, devletin genel tutumu bu da, Dünya Bankası ve IMF'inki, bu değil! İkisi birbirine karşıt! Bu takdirde, iktidarların bu çelişkiden nasıl sıyrılabileceği önem kazanıyor.

"şecaat arzederken..."

1' "basra harab olduktan sonra..."

8 Ağustos 1978

Havalar her zaman umulduğu gibi güzel olmasa da, şu geçtiğimiz günler tatil günleri: eşdost kimi yazlığına gitmiş, kimi deniz kıyısında çadır kurmuş, kimi dağ otellerinin dumanlı yalnızlığında dinleniyor. Paldır küldür geçirdiğimiz kışın yorgunluğu çıkarılacak! Usul böyle, böyle olduğu için de şu ara kimsenin ciddi şeylerle uğraşmaya, çetrefil sorunlar üzerinde kafa yormaya niyeti yok. Eh ne yapalım, biz de ortaklaşa bir oyun oynarız: hem vakit geçer, hem belli belirsiz, bazı gerçeklere bir kere daha değinilmiş olur.

Şımdi elbirliğiyle bir yazıdan bazı parçalar okuyacağız, sonra da bu 'kafa karıştırıcı' yazıyı kimin yazdığını bulmaya çalışacağız. Tamam mı?..

"... Ülkemiz, batılı gelişmiş ülkelere ayrıcalık esasına dayanan eski ilişkilerini artık ihya edemez. Türkiye değişen dünya koşullarını ve uluslararası ekonomik evrimin uzun dönemli yönlerini göz önünde tutarak ve bir gelişme yolundaki ülke olduğunun bilinci içinde dış ekonomik ilişkiler politikası-

na ve uluslararası ekonomik müzakere sürecindeki yerine açıklık getirmek zorundadır."

Vay canına, bu satırlar benim elimden çıkmış olamaz mı? Ne dersiniz, bu sorun üzerinde yüzlerce yazı yazdım, içlerinden birisinin bir parçasını şuracığa aktarmış olmayayım? Hele durun, az daha sürdürelim okumamızı:

"... Türkiye'nin tüm yaşamsal dış ekonomik alanlardaki çıkarlarının, bağlantısızlar grubunca savunulan görüşler doğrultusunda olduğu meydandadır. Türkiye batı grubu içinde kalmakla birlikte 1970'lerin başından beri bağlantısızlarla ilişkilerini zaman zaman geliştirme eyilimine girmiştir. Ancak gerçek çıkarlarımızdan ziyade Birleşmiş Milletler forumlarında siyasal güç sahibi olan batı ülkelerini gücendirmemek endişesi baskın gelmiştir. Bazı alanlarda ise batı ile ayrıcalıklarımızı sürdürme umudu bağlantısızlar grubuyla etkin bir işbirliğinden bizi alıkoymuştur."

Hay, Allah! Ben yazmadıysam bile, bu satırlar mutlaka 'hınzır' bir sosyalistin kaleminden çıkıyor. He mi? Baksana kardeşim, on yıldır dış politikada nasıl tekleyip durduğumuzu vurgulamaktadır. Bunu yıllardır söyleyip duranlar, sosyalistler değil mi? Ben yazmadıysam, mutlaka bir başka toplumcu arkadaş yazdı bunları, düpedüz gerçeği açıklıyor.

Peki ama, kim? Hadi biraz daha ilerleyelim, belki sökeriz:

"... Mevcut çelişkili tutumumuz ülkemize ne batı grubu, ne de bağlantısızlar grubu içinde etkin bir rol oynama olanağı vermektedir. Başlıbaşına batı grubunda bulunmamız, artık ülkemize özel bir avantaj vermemektedir. Aksine, batı grubu ülkemizin destek beklediği değil, çıkarlarını koruyabilmek için mücadele ettiği bir grup haline gelmiştir. Bu durumun sonucu olarak, bu grup içindeki 'yabancılaşmamız' hergün daha belirgin bir hal almaktadır..."

"... Öteyandan, batı grubunun üyesi kaldığı sürece bağlantısızlar grubu ile birlikte hareket etmesi ülkemize, bu ülkeler nezdinde de bir avantaj, örneğin bir siyasal yakınlaşma ve destek sağlanamaktadır. Daha da önemlisi bu grubun önerilerini pasif şekilde desteklemekten ileriye gidememekteyiz. (...) Bu yapısı göz önünde tutulduğunda, ülkemizin aynı çıkar doğrultusunda dahi olsa bağlantısızlar grubuna dahil olmadan bu grup kararlarını etkilemesi söz konusu değildir."

"... Bu durumda, çıkarları doğrultusunda politikasını yönlendirecek olan ülkemizin grup değiştirmesi de doğal olacaktır.

Böylece ekonomik çıkarlarını 'Yeni Ekonomik Düzen'in oluşturulmasına yönelik ilkelerin bilinçli biçimde savunulmasında gören ve batılı gelişmiş ülkelerle ekonomik ilişkilerini bu ilkelere göre yürütmeye yönelen bir Türkiye, bağlantısızlar grubu içinde, siyasi ve ekonomik ağırlığına uygun yerini alacaktır..."

Gördünüz mü şu işi, adam harıl harıl, NATO'ya, CENTO'ya, AET'ye, Avrupa Konseyi'ne, zarta zurta boşverelim, 'mazlum milletler' arasındaki yerimizi alalım diyor. Yahu, yoksa bu ben miyim?

Sululuğu uzatmanın âlemi yok!

Yukardan beri okuduğunuz satırlar Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreterliği'nce oluşturulan bir komisyonun Türkiye Dış Politikası üzerine hazırladığı bir rapordan alınmıştır. Sevinelim öyleyse, nihayet Dışişleri de uyandı, gerçekleri görüyor söylüyor, aman ne iyi, ne iyi!

Uyandı ama, Arabın dediği gibi, **Badel Harabel Basra!** (Basra harab olduktan sonra!)

2'yeni "dış politikayı "eski" adamlar savunursa"

9 Ağustos 1978

Oyunu tersine çevirelim mi? Lütfen şu satırları bir gözden geçirin, kime ait olduğunu söyleyin: Dışişleri Bakanlığı'nın Türk dış politikasını incelesin diye kurdurduğu komisyona mı, yoksa başka birisine mi?

"... Türkiye'nin davranışlarını kınayan, ona hareket tarzını değiştirmesi için baskı yapan kimlerdir? Başka bir deyişle, Türkiye'yi kim yalnız bırakıyor? Aklı başında olan her vatandaşın bu soruya verebileceği iki cevap yok, cevap tek: Kıbrıs sorunu çıktığından bu yana bizi çelmeleyip duranların hepsi, Türkiye'nin yirmi beş yıldır kayıtsız dış politikasını bağladığı Batı ülkeleridir. NATO nedir, CENTO nedir, Avrupa Konseyi nedir, Ortakpazar nedir? Bunların alayı, Kurtuluş Savaşı'nda bizim kendileriyle savaşarak bağımsızlığımızı elde ettiğimiz emperyalist ülkelerin, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurdukları emperyalist ittifaklar! (...) Şu halde çıkarılacak ilk sonuçlar şunlardır: a/Türkiye'yi yalnızlığa itenler bütün dünya ülkeleri değildirler, aslında Türkiye'nin ittifaklarla bağlı olduğu zor zamanlarında kendisine yardım edecek sandığı 'dost' bildiği ül-

kelerdir. b/Bu davranış bu ülkelerin dost olmadıklarını gösterdiği kadar, bizim çeyrek yüzyıllık dış politikamızın ülkemiz çıkarlarına ve yararlarına göre ayarlanmadığını da açıkça gösterir..."

Şu satırları da ihmal etmemek gerekir diye düşünüyorum, onlara da bir göz atılacak, kimin olabileceği tahmin edilecek:

"... Türkiye bloksuzlarla ilişkilerini yeniden gözden geçirmeli, daha sıklaştırmalı ve geliştirmelidir. Hem kuruluş felsefesi gerektirir bunu, hem de güncel ve uzun süreli çıkarları. Otuz küsür yıl süren Batı Bloku'na bağımlılık politikası tam bir iflâsla sonuçlanmış, Cumhuriyet'in kuruluşunda ana rolü oynayan özgürlük ve bağımsızlık fikrine dönmek kesin bir zorunluluk halini almıştır..."

"... Daha kaç yıl kendimizi aldatıp duracağız: Türkiye bir Üçüncü Dünya ülkesidir. Hatta ilk Üçüncü Dünya ülkesidir. Davranışı da ona göre olmalı."

Evet, iyi bildiniz, bu defa yazılar bana ait; birincisini 5 Haziran 1975'de 'Solcular Haklı Çıkmıştır' başlığıyla, ikincisiyse 31 Ağustos 1975'de 'Türkiye İlk Üçüncü Dünya Ülkesi'dir' başlığıyla Yeni Ortam'da yayınlanmış; bunlar elimi attığım ilk dosyada gözüme çarpanlar, daha eskilere gitsek, başka yazılar da buluruz. Bundan ne mi çıkar, şu: Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, sıradan bir köşe yazarının yıllardır yaza yaza usandığı basit bir gerçeğe ulaşabilmek için yıllar kaybetmiştir!

Belleği güçlü olanlarınız unutmamıştır elbet, bir zaman önce, Dışişleri Bakanlığı'ndan bir uzman gurubunun (Bunlar genellikle gençlerdi) yeni ekonomik düzenle ilgili olarak hazırladığı bir raporu tartışmıştık. Daha doğrusu, rapor Dışişleri'nin en yüksek kademesinde ele alınmış, dünyanın dört bucağından gelmiş büyükelçiler, delegeler vb. tarafından değerlendirilmişti. O ara ben, raporun doğruluğuna işaret ettim. Dışişleri'nin doğru dürüst bir iş yapmak istiyorsa, 'Mazlum milletler' safına geçmemizin yollarını araması gerektiğini söyledim. Bütün bunlar Çağlayangil zamanında oluyor. İki üç gün tartışma filan. Sonra, hatırladınız değil mi, iş yine altmış altıya bağlandı: Efendim, Türkiye hem Batılı ülkeler arasında kalır, hem de Üçüncü Dünya ile ilişkilerini düzeltebilirmiş!

Şimdi aynı Dışişleri Bakanlığı, kimbilir belki aynı uzmanlarının ağzıyla, o toplantıda alınan kararın geçerli olmadığını yeni bir rapora bağlamış. Üstelik 'Batılılar'ı gücendirmeyelim diye' kıvırtıp durmamızın, bizi iki taraflı mahkûm ettiğini sap-

tıyor. Dosdoğru bir laf. Dosdoğru ama, bu açıdan baktınız mı, Dışişleri Bakanı'nın Bağlantısızlar Konferansı'nda Türkiye aleyhinde karar çıktı diye yakınmasını haklı bulmak olası mı? Yıllarca sen Batılılar'ın türküsünü çağırmışsın, Bandung'da Amerika yandaşlığı yapmışsın, hâlâ daha 'Sistem'de kalmak için olmadık utançlara boyun eğiyorsun, sonrada kalkıp bir Yeni Delhi bir Belgrad yolculuğuyla kırk yılın bağlantısızlarının senin hakkını teslim etmesini istiyorsun, inandırıcı değilsin ki isteyesin birader!

Söz burada nereye bağlanıyor bilin bakalım, benim bir ara yazdığın 'Dışişleri'nde Temizlik Gereklidir' başlıklı yazıma: "Türk dış politikasını sistemin çıkarlarına uygun olarak otuz yıldır yönetenler, (Hatta bu yönetenleri yönetenler,) ortadan çekilmedikçe, bağlantısızlar arasında da, sosyalist ülkeler arasında da, gerçek bir inandırıcılık kazanmamız son derece zordur." Baksanıza Kaddafi Libya'ya son giden heyete bunu açık açık söylemiş, 'Siz NATO'da kaldıkça yanınıza daha fazla yaklaşamam' diyor, neden adamın anti-emperyalist diye namı var, iki paralık olurmuş da ondan...

Ha, sahi haberiniz oldu mu, Celâl Bayar Mustafa Kemal'in anti-emperyalist olduğunu keşfetmiş, yaaa, çok ilginç, bu sonunla da bağıntılı, isterseniz ona da ilişelim...

3'türkiye'yi "sistem"e kimler tutsak etti?

10 Ağustos 1978

Mümtaz Soysal, Kaddafi'nin söylediklerini aktarıyor:

"... Siz 'NATO'dan çıkmadıkça, şimdi olduğunuzdan daha fazla yaklaşamayız size! (...) Siz ki bir zamanlar dünyanın en yüce devletiydiniz. İslamın bayrağıyla kükrediğiniz zaman herkes kaçacak delik arardı. N'oldunuz? Amerika denen daha dünkü devlet neyin nesi oluyor ki, onun gözüne girmek için çırpınıp duruyorsunuz? Onun karşısında niçin eziliyorsunuz? Nedir ondan sizi koparamayan?."

Kaddafi, herkesin bildiği gibi, kendine göre bir İslam sosyalizmi uygulamasına girişmiştir. Emperyalizmin yeminli düşmanı. Bu yanıyla Mustafa Kemal Paşa'yı hatırlatıyor. Mustafa Kemal Paşa'nın emperyalizmin düşmanı olduğunu da, artık ben

söylemiyorum, Celal Bayar söylüyor. Şu ara Tercüman'da Atatürk'ün 'metodolojisi'ni açıklıyor ya, ilk yazısı Mustafa Kemal'in anti-emperyalist bir Türk milliyetçisi olduğu üzerine idi. Okudum ve şaştım. Celal Bayar, oldum olası, Mustafa Kemal'in ilkelerini sürdürdüğünü sanır. Şimdi, anti-emperyalist olduğunu açıkladığı Atatürk'ün bu özelliğini de taşımış mıdır dersiniz?

Bu sorunun cevabı, gerçekte Kaddafi'nin Mümtaz'a (Soysal) ve ötekilere sorduğu müthiş sorunun cevabıdır.

Metin Toker, anılarının birisinde, Celal Bayar'la İsmet İnönü arasındaki gizli buluşmalardan birisini anlatır. İki büyük rakip, Mustafa Kemal'in iki eski başbakanı, bir araya geliyorlar. Birisi görevi öbüründen devralacak. Türkiye Cumhuriyeti'nin yazgısına hükmedecek. Celal Bayar, İnönü'ye neyi soruyor dersiniz? Neden NATO'ya girmediğini! (bu elbette Bayar'ın ne dereceye kadar anti-emperyalist olduğunu gösterir) İsmet Paşa'nın cevabı da daha az enteresan sayılamaz. O da, diyor ki: "— Celal Bey, aldılar da mı girmedik?" (Bu da İsmet Paşa'nın nereye kadar anti- emperyalist olduğunun kanıtıdır). Sonraları, Bayar'ın ve Menderes'in sistem'in askeri ittifakı olan NATO'ya sokabilmek için, soğuk savaşın bütün belalarını üstleneceğini, bu arada Meclis'ten bile geçirmeksizin Türk askerini Kore'ye gönderip kırdıracağını göreceğiz. Bugün Dışişleri'nin aleyhimize olduğunu nihayet anlayabildiği politikanın kökeninde kendisini Atatürkçü zanneden 'şaşkın' Bayar var. O Bayar ki, NATO'ya girdiğimizin ertesinde Amerika'ya Türkiye'nin çok iyi bir 'pazar' olabileceğini söylemiş, 6. Filo Akdeniz'de gezerken Türk Donanmasını güçlendirmeye çalışmanın külfet sayılabileceğini ileri sürmüştür.

Fakat asıl Metin Toker'in **'Tek Partiden Çok Partiye'** adlı kitabından şu satırları okumakta fayda var. O zaman İnönü'nün de, Bayar'ın da, Mustafa Kemal'in de anti-emperyalistliğini nerede bıraktıkları açıkça görülüyor.

"... Köprülü bir gün sonra bir parlamento heyetinin üyesi olarak İngiltere'ye gidiyordu. DP heyete üye vermekte önce çekingen davranmıştı. Hem, meşhur muvazaa söylentilerinden korkuyordu, hem de dışarıya karşı rejimi fazla destekliyor görünmek istemiyordu. Fakat İngiltere Büyükelçisi DP liderlerinin, bilhassa Köprülü'nün kulağını bir kokteylde bükmüş, İngiltere hükümetinin heyette demokratları da görmekten memnun kalacağım söylemişti. O günler yabancı devletler, bilhassa

Amerika ve İngiltere'nin Demokrat büyüklerle teması vardı ve bunlar onları ciddi bir alternatif gözüyle görüyorlardı, ilgilerini onlardan esirgemiyorlardı..."

"... bu arada, Amerika ile ilişkilerde bazı gelişmeler oldu. Yardım kanunu kabul edildi. Truman bunu imzaladı. İnönü, Amerikan milletine hitaben bir mesaj yayınladı. Bir Amerikan askeri heyeti derhal Türkiye'ye geldi, bizim ihtiyaçlarımızın tespitine başlandı. Heyetin başında General Oliver diye bir zat vardı. İnönü biraz daha rahatladı..."

"... buzlar çözülmeye yüz tutmuştu. Ankara'lı arabulucularla bir yenisi katıldı: Vehbi Koç. Koç o zaman da Türkiye'nin en büyük işadamıydı. Yeni gelişmelere hemen teşhis koymuş, doğruca Amerika'ya gitmişti. Amerikalılarla iş imkânlarının ne derece artacağını görüyordu. Liberal Amerika, devletten devlete yardımları bile mutlaka özel sektörden geçirecekti. Fakat Vehbi Koç görmektedir ki Amerika, siyasi hayatı sakin ve normal gelişen bir Türkiye istemektedir. Partileri birbirinin boğazına sarılmış bir Türkiye ise Amerika'ya fazla güvenlik vermeyecektir. Hele Amerikan firmalarına, hiç! Koç ile Avunduk el ele verdiler. İkisi de kendi partilerindeki nüfuz ve kudret sahiplerini spektaküler bir barışma için seferber ettiler."

Ünlü 12 Temmuz Beyannamesi'nin arkasında da meğerse bu yatarmış! İşte böyle kardeşim Kaddafi, "Secaat arzederken merd-i kıpti sirkatin söyler" diye bir sözümüz vardır bizim, Toker'in yazdıkları da o hesap, öyle sanıyorum ki sana da, bize de nasıl bu hale düştüğümüzü, kimler tarafından sistem'e tutsak edildiğimizi pek güzel anlatıyor.

türkiye'ye lâyık gördükleri

1'onlar ne istemiş, iktidar ne yapmış?

26 Ağustos 1978

Hüzünlenmemek elde mi?

Geçen yıl temmuz başlarında, Amerikan iş çevrelerine özel bir rapor sunan Executive Intelligence Review'nün Türk ekonomisine ilişkin değerlendirmelerini tartışmıştık; bu yılsa orada Amerikalılar tarafından ileri sürülen isteklerin Türkiye

Cumhuriyeti hükümetince kuzu kuzu yerine getirilmekte olduğunu yaşadık. Hiç değilse, ben şu satırları yazdığım ana kadar!

O raporun bir yerinde şöyle denilmekteydi: "... Dünya Bankası'nın ifadesiyle "Türkiye'nin kronik ve kaotik borç durumunun düzelmesi için bir kemerleri sıkma politikasının uygulaması gerekmektedir. Chase Manhattan Bankası'nın yetkililerinden biri, Para Fonu önerilerinin iki ana noktada toplandığını ileri sürmüş ve bunlardan birinin yüzde 75 oranında bir devalüasyon olduğunu söylemiştir. Devalüasyon gereksinimi yorumlayan bir başka New-Yorklu' bankacı da "Elbette yüzde 75'lik bir oran gerekiyor, oranın etkili ve yıkıcı olması lazım. Tüm ithalatın durması lazım. Şayet razı olmazlarsa biz kendilerini işbirliğine zorlarız" demiştir."

Anhası minhası, hem "Kemerleri sıkma" politikasına yattık, hem de oranı yüzde 75'e ulaşan bir devalüasyona. Denecek ki, resmen yapılan devalüasyon bu yüzdeyi tutmadı, o halde Günaydın'ın şu özetini bir okuyun.

"... Türk parası geçen yılın ağustos ayından bu yana geçen 12 ay içinde bir devalüasyon ve beş ayarlama ile altı kez düşürüldü. Paramız son bir yıl içinde en çok İsviçre frangına karşı değer kaybetti. Paramızın değeri İsviçre frangına karşı yüzde 105 düştü. Bunun yanında Türk lirası, Alman markına karşı yüzde 61, Hollanda florini ve Avusturya şilinine karşı yüzde 58 oranında devalüe edildi."

Ortalamasını alın isterseniz, bulacağınız rakam New-York'lu gaddar bankacının isteğine çok yakın olacaktır.

Yine o raporda, 'Üst düzeydeki bankacı'nın sözleri yer almıştı:

"... Biz sadece tüketim ithal mallarının ithalini değil, tüm ithalatın yani ağır sanayi mallarının, yatırım mallarının ve fabrika ithalatının durmasını istiyoruz. Biz, derken Para Fonu (IMF) Dünya Bankası ve buradaki, New-York'taki bankacıları kasdediyorum, onlarla "Türklerle konuştuk onlara, Kıbrıs'ta ödün verdikleri takdirde durumu gözden geçireceğimizi söyledik. Yardım konusunu Kıbrıs sorunu ile birleştirdik. Carter de aynı şeyi askeri işbirliği konusunda yapmaktadır. (...) Bence Amerika'nın bu konuyu Kıbrıs sorununa bağlaması çok yerinde bir davranıştır..."

Şimdi Carter ambargonun kaldırılmasını, Türk askerinin Kıbrıs'tan çekilmesine ve Rumların eski yerlerine dönmesine bağladıktan sonra, hem askeri hem ekonomik ambargonun,

nasıl Kıbrıs'a bağlanmış olduğu daha iyi görülüyor değil mi? Aynı konuda **Executive Intelligence Review** ise şunları yazmaktaydı.

"(...) Dünya Bankası kredileri keserken sorunu Kıbrıs'a bağlamış, Carter'da askeri yardım ile Kıbrıs sorununu birleştirmiştir. (...) Para Fonu'nun önerileri arasında da vergilerin büyük ölçüde yükseltilmesi, gelişme hızının yüzde 8'lerden yüzde 5'e düşürülmesi, yüzde 75 oranında bir devalüasyon ve ithalatın tamamen durdurularak hem kamu, hem de özel sektörün tamamen felce uğraması vardır..."

Aradan bir yıl geçti, bu arada önerilere direndiği için beğenilmeyen MC hükümeti ve Demirel giderek, "Umut" hükümeti iktidara geldi. İnsan daha seçimlerden önce IMF Dünya Bankası ve Amerikan iş çevrelerinin istedikleri ile "Umut" hükümetinin 7 aydır yaptıklarını karşılaştırınca seçimlerden çok önce bir CHP iktidarının "Sistemin tercihi" olduğu yolundaki tahminlerinin pek de yanlış olmadığı düşüncesine kapılabiliyor. Yalnız bir dakika...

Executive Intelligence Review'nün o müthiş raporunda o zaman belki de dikkatimizden kaçmış şöyle bir cümle var: "... Türkiye'nin bir an önce askeri bir yönetime kayması Para Fonu tarafından arzulanmaktadır." Bunun ne demek olduğunu da açıklamak gerekir mi? CHP iktidarının uysallık derecesi yeterli görülmedi mi, kimsenin gık diyemiyeceği askeri bir hükümet yeğlenecek. İlle dikta olması gerekmez, "güçlü çevrelerin" arzuladığı ve kabul ettirdiği bir teknokratlar hükümeti de olabilir, seçim kaygısı olmıyacağı için böyle bir hükümetin alınacak yıkıcı kararları gözünü kırpmadan alabilmesi olasıdır da ondan. Baksanıza, Portekiz'in Ecevit'i diyebileceğimiz Soares gümledi, yerine yarı Naim Talu yarı Cafer Tayyar Sadıklar bir zat başbakanlığa atandı.

Kimbilir belki de böyle bir olasılığı önliyebilmek için iktidar elini çabuk tutarak, Türk parasını yeniden düşürdü, üstelik düşürmekle de kalmadı, bu kere başka bir sepete bağladı ama o başka bir hikâye, ayrıca görüşürüz.

2' "sepet havası"

27 Ağustos 1978

Doğrusu bilmiyordum, öğrenince beğendim, çok iyi yakıştırmışlar: IMF'in, hani o Türk ekonomisini 'teftişe' gelen uz-

maniarı var ya, uluslararası ekonomi çevreleri bunlara **"IMF'in gri adamları"** diyorlarmış, buradaki grilik besbelli bulanık anlamına, bulanıklık derseniz tadsız işler çevirdiklerinden!

Türk lirasının yazgısı üzerinde çalınan 'sepet' havası, anlaşılan bu 'gri adamların' daha o 'Niyet mektubu' denilen teslim olma belgesini hazırladıkları zaman düzenlenmiş, yeni yeni çalınıyor. Bildiğiniz gibi haber önce 'Türk lirası dalgalanmaya bırakılıyor' diye çıktı, arkasından dolarla bağlantısını koparıp IMF'in özel çekme hakkı denilen ne idüğü belirsiz para birimine bağlanacağı duyuldu, daha sonra ise bu olayın taa niyet mektubu zamanında kararlaştırıldığı.

Efendim, Müezzinoğlu uçaktan iner inmez, daha ayağının tozuyla 'bunun önceden bakanlıkça kararlaştırıldığını, doların düşmesi yüzünden uygulamaya konulduğunu' mu söyledi, varsın söylesin, IMF istedi de yaptık diyecek değil ya, ona asıl sorulacak soru palas pandıras niye Amerika'ya gittiği idi, krediler gecikiyor diye başbakan bile ufak ufak telaşlanmaya başlamış, IMF kredisinin ikinci dilimi üzerinde kuşkular belirmiş iken, Türkiye'nin Maliye Bakanı (Üstelik Elekdağ'ın arkasından) kalkıp pat diye Amerika'ya gider, orada ne kadar ekonomik yetkili varsa hepsiyle görüşmeye uğraşırsa, istediği kadar başka gerekçe ileri sürsün, amacın nazlanmakta olan IMF'i, bankaları ve Amerika'yı yeni ödünlerle kredi vermede razı etmek olduğu belli.

Ödünlere gelince, ikisi de meydanda: Birincisi, yeni bir devalüasyon sayılabilecek olan para değerinin düşürülmesi, ikincisiyse liranın dolardan koparılıp özel çekme hakkına bağlanması!

Ecevit hükümetinin martta IMF'le imzaladığı 'Niyet mektubunda 'Türk lirasının bir başka para sepetine bağlanacağı,' rivayete göre kelimesi kelimesine şöyle kayıtlıymış.

"... Uluslararası para piyasasındaki dalgalanmalara bağlı olarak çapraz-kur farklarını ortadan kaldırmak amacıyla, Türk hükümeti en kısa sürede Türk lirasının değerini bir başka (yeni) para sepetine bağlayacak ve bundan sonra Türk lirasını diğer para birimlerine göre yeniden ayarlayacaktır."

Nasıl, iyi mi? Haberi veren Yalçın Doğan, arkasını şöyle getiriyor: "IMF ile yapılan anlaşma birinci kredi diliminin niyet mektubundan hemen sonra, ikinci dilimin ise 26 ağustos tarihinde verilmesini öngörmektedir. Geçen ay Türkiye'ye gelip incelemelerde bulunan **IMF heyeti 48,5 milyon doların ikinci**

kredi diliminin verilmesi için 'Türk lirasının para sepetine bağlanması ilkesinin yerine getirilmesini istemiştir ve bunun üzerine Maliye Bakanlığı para birimini özel çekme hakkına bağlama yönündeki kararı oluşturmuştur. Mektupta 'bir başka sepet' denilmekte, yapılan özel görüşmelerde ise bu sepetin özel çekme hakkı olması yönünde görüş birliğine varıldığı bildirilmektedir."

Anlaşılan içtiğimiz acı bir ilaç, baksanıza bu 'sepete' bağlı ülkeler yeryüzünün en geri kalmış ülkeleri, IMF Türkiye'yi onlarla bir tutmuş, bizimkilerin keyfi kaçmış olmalı, kararı geciktirdikçe geciktirmişler, krediden ses çıkmayınca Müezzinoğlu atlayıp Amerika'ya gitmiş, havayı tadsız bulmuş olacak ki, arkasından paldır küldür karar alınmış, gel gelelim Bakanlar Kurulu'ndaki ilk müzakeresinde IMF bunu sahiden istemiş miydi, duraksamalarıyla askıda kalmış!

İşin gizlenecek saklanacak yanı yok, elinoğlu takır takır koşullarını sıralıyor, bizim 'umut' iktidarı da bütün sıralananları tıpış tıpış yerine getiriyor. Sepet havası da bunlardan!

Benim şaştığım asıl başka bir şey!

Niyet mektubu, Türk lirasının yazgısını, hem de 'en kısa sürede' başka bir sepete bağlamayı öngörüyor da, Türk kamuoyunun bundan aylar sonra haberi oluyor. Buna ne buyrulur? (Ankara'da, yarı şaka yarı ciddi, hükümetin bütün üyelerinin durumdan hakkıyla haberdar olmadıkları söylenmektedir. Maliye Bakanı Müezzinoğlu, Ecevit'e bile, başbakan Amerika'ya giderken havaalanında niyet mektubunun İngilizce metnini şöyle bir gösteresiymiş!) Haberi olduktan sonra, durumu gerektiği gibi değerlendirebiliyor mu, yooo, bakın uzmanların dediklerine, bakın parti liderlerinin sözlerine, kimse doğru dürüst özel çekme hakkının ne olduğunu, Türkiye'nin lehine mi aleyhine mi olacağını kestiremiyor, söylediklerini ağızlarında yuvarlamışlar, oysa böyle mi olmalıydı?

Muhalefet çoktan durumu öğrenmiş, değerlendirmiş, eğer karşı ise baraj ateşini düzenlemiş olmak gerekmez mi? Kars Kalesi'ndeki bayrakla uğraşacağına, Türk ekonomisinin kaderiyle ilgilense ya!..

3'derviş'in fikri ve zikri

28 Ağustos 1978

Ben sizi Kemal Derviş'le tanıştırmıştım değil mi? Tabii canım, Ecevit hükümet olmaya hazırlanırken, hani Dünya Ban-

kası'nın habercisi olarak gelip onunla görüşmüştü de, **'Az gelişmiş ülkelere ilişkin bir kalkınma programı'** getirmişti, evet o zat. 'Mumaileyh' Dünya Bankası adına Türkiye'yle ilgili son bir rapor hazırlamış, basına bu raporun belli başlı önerileri ya sızdı, ya da sızdırıldı, bilmem görebildiniz mi? Dehşet yahu, aylardır (Ne ayı be, yıllardır) söyleye söyleye usandığımız bazı gerçekleri, fikri neyse elbette zikri de o olan Derviş, raporuyla trak diye kanıtlayıveriyor.

Nasıl mı? Göreceğiz! Sözgelişi, hanidir Dünya Bankası ve Para Fonu'nun bizim sanayileşmemizi engellemeye çalıştığını söyleyip durmuyor muyuz? Helal süt emmiş Amerikancılarla, bazı bön kalemler, harıl harıl bunun aksini savunmuyor mu? O halde Kemal Derviş'in Dünya Bankası adına hazırladığı Türkiye Raporu'ndan şu satırlar mutlaka okunacak:

"Türkiye'nin sanayileşme stratejisinde değişiklik yapmak gerekmektedir. Bu ölçüde büyük bir dış ticaret açığı ile sanayileşme sorununu çözmek olanaksızdır. Onun için kimya, temel makine ve imalat maden işleme gibi ağır sanayilerde gelişme beklemek gerçekçi değildir. Kaynaklar ihracata yönelik hafif sanayi dallarına kaydırılmalıdır, ağır sanayiden gelişme beklenmemelidir."

Allah aşkına söyleyin Dünya Bankası Türkiye'nin ağır sanayileşmesine, yani kalkınmasına karşı olduğunu daha nasıl söylesin? Bu kadar değil, dahası var. En önemli sorunumuz ihracat olduğundan onu da 'Hafif sanayi dallarıyla' gerçekleştirebileceğimizden dem vuran bu haince rapor, üstelik dünya fiyatlarıyla rekabet edebilmek özürü altında bakın Türkiye'ye ne öneriyor:

"... fiyat engelini aşması da, ancak dördüncü plan döneminde sürekli olarak devalüasyon yapmasıyla gerçekleştirilmelidir. Tek bir devaliiasyon yapmak çare değildir.(...) Türkiye bugün ancak büyük teknoloji gerektirmeyen hafif sanayi alanlarında rekabet edebilecek durumdadır. Bunu da devaliiasyon sağlayabilir."

Bre insafsız bunları yazarken hiç mi elin titremez.

Bu eski bir hikâyedir.

'Gri adamlar'ın bizi nereye götürmek istedikleri belli, belli ya, bu yeni mi ortaya çıkıyor? Yooo 1974'de mi ne, MSP/CHP koalisyonunda Erbakan ağır sanayi ısrarlarını sürdürürken Dünya Bankası Türkiye üzerine yine bir rapor hazırlamış, onda da benzer düşünceleri öne sürmüştü.

Sanırım ana hatlarını şöyle özetleyebiliriz: "a. Türkiye tüketimine ilişkin mal ve hizmetlerin arttırılmasına öncelik tanımalıdır. b. Türkiye tarım kesimine ağırlık verirse iyi olur. c. Türkiye toplam yatırımları içinde sanayi yatırımlarının payını azaltmalıdır" eh yeterince açık sayılır bu da, anlaşılıyor ki Dünya Bankası, onun ikiz kardeşi Para Fonu, oldum olası Türkiye'nin sanayileşmesine kalkınmasına karşı. Bunu geçen yıl, Amerikan iş çevrelerine rapor sunan Executive Intelligence Review'nun 'hizmete özel' raporunda da okumuştuk, Dünya Bankası'nın Türkiye'ye yönelik niyetinin nasıl kararlı ve kesin olduğunu görmek için bir de isterseniz o satırları hatırlayalım:

"... Türkleri satın alabilmek için Dünya Bankası seçimlere kadar Türkiye'ye günlük uygulamada bulunacağını, ancak bunun için de Türkiye'nin seçimlerden sonra sanayileşme politikasından vazgeçerek kemerleri sıkmaya yönelmesinin şart olduğunu bildirmiştir. (...) Uzun vadede Türklerin Dünya Bankası'nın şantajına boyun eğip eğmeyeceklerini beklemek ve görmek gerekecektir. (...) İster Demirel isterse muhalefet lideri Ecevit olsun Ankara'daki bürokrasiyi ve Türk kamuoyunu sınai gelişmesini durduracak bir uygulamaya zorlamakta büyük güçlük çekeceklerdir. Sınai gelişme modern Türkiye'nin temel ilkelerinden biridir..."

"... Türk gelişme stratejisinin esası, çabuk bir kamu sanayileşmesine dayanmaktadır. 1950'den bu yana Atlantikçi güçlerin Türkiye'nin geleneksel tarım ürünlerine dayanan bir gelişme stratejisini benimsemesi için çaba sarfettikleri ya da hiç olmazsa sanayileşmeyi emek-yoğun alanlara kaydırıp yozlaştırmayı gözetledikleri anlaşılmaktadır. Türkiye ise kamu önculiğinde bir ağır sanayie yönelmek ve bu şekilde yoksulluk ve geri kalmışlıktan kurtulmak için ısrar etmiştir."

Amerikan iş çevrelerinin dergisi durumu ne güzel özetlemiş. Bugün Kemal Derviş'in önerileri aslında Dünya Bankası'nın kuruluşundan bu yana, Türkiye'ye karşı takındığı tavırdan geliyor. İlkbaharda açılacak gibi görünen kredilerin askıya alınması ise, besbelli Dördüncü Plan Stratejisi'nin de, Ankara'daki bürokrasi ve Türk kamuoyunun direnişiyle, yine sanayileşmede ciddi bir hız gereğini içermesinden. Bu yüzden bugünlerde gösterge plan stratejisidir, Bakanlar Kurulu onu İMF ve Dünya Bankası'nın doğrultusuna yatırdı mı, bitti, bu iktidarı ulusal çıkarları savunur saymanın olanağı kalmamıştır.

Sahi, Kemal Derviş Ecevit'in bir ara danışmanı değil miydi?

29 Ağustos 1978

"Ne diyorduk, oğlum Ahmed?"

Sanırım, yeni plan stratejisinin öneminden söz açılmıştı, Dünya Bankası ve IMF'le ilişkilerimizde, bu stratejinin belirleyici bir etkisi olduğundan! Baksanıza **Cumhuriyet** 'IMF'in İkinci Kredi Dilimi Gecikebilecek' başlıklı haberi nasıl bağlıyor: **'... beklenen IMF heyetinin, 4. Plan üzerinde görüşmelerde bulunacağı öğrenilmiştir.'** Çünkü, söylemeyi unuttum, Elekdağ ve Müezzinoğlu ziyaretleri doğura doğura, IMF'in 'gri adamları'na, yeni bir Türkiye yolculuğu yapmaları sonucunu doğurdu, yolculuğun amacı da bu, yeni plan stratejisinin **'uygulanabilirliği üzerinde bir rapor vermek.'** Eh, sanırım bunun ne demek olduğunu, gerek Dünya Bankası adına Kemal Derviş'in verdiği rapordan, gerekse IMF'in son Genel Kurul Toplantısında 24 üçüncü dünya ülkesinin bir ültimatom gibi sunduğu karar tasarısından biliyorsunuz.

Ne, o toplantıdan ve karar tasarısından haberiniz yok mu? Vah vah, nasıl da atladınız yahu, basbayağı önemli bir şey bu: IMF'in yıllık toplantıları oluyor ya, işte o toplantıda yirmi dört az gelişmiş ülke bir karar tasarısı veriyor ki, duman: **1. Az gelişmiş ülkelerin IMF'e olan borçları silinmeli, kredi dağıtımı az gelişmiş ülkeler yararına yeniden çeşitli koşullara bağlanılgelişmiş ülkelere verilen krediler çeşitli koşullara bağlanılmasından vazgeçilmelidir. 3. Örgütün, çeşitli ülkelere ilişkin olarak hazırladığı ayrıntılı raporlar, diğer ülkelerden gizli tutulmalıdır.**

Ne demek olduğunu açıklamak gerekir mi? Hiç olmazsa 24 az gelişmiş ülke, IMF denilen örgütün kendi zararlarına, gelişmiş ülkelerin çıkarlarına çalıştığını anlamışlar, önlemeye çalışıyorlar. Anlayamamak için, galiba Türkiye olmak gerekiyor, düşünüyorum da, sadece şu yakınlarda zengin ve gelişmiş ülkelerin aralarında yaptıkları toplantıda aldıkları kararları düşünse insan, durumu kavrayabilir: IMF, gelişmekte olan ülkelere ha bre neyi öneriyor, kalkınma hızını düşük tutmayı değil mi; oysa, varlıklı ülkeler aralarındaki toplantıda birbirlerini kalkınma hızını düşük tutmakla suçladılar, özellikle Amerika, Japonya ve Almanya'dan kalkınma hızını artırmasını istedi.

Bu bakımdan, iktidar, IMF'in 'gri adamları'nca plan stra-

tejisi üzerinde söylenecek her şeyi, yapılacak her öneriyi iki kere tartmalı, iki kere düşünmelidir. Hem karşı tarafın bizim durumumuzu düşünmediğini mi sanıyorsunuz Allah aşkına? O zaman Amerikan Bankacılık çevrelerinin organı Business Week dergisinde söz edilen durumlardan haberiniz yok. Hadi biraz eşeleyelim.

Var mısınız?

Önce, şu Amerika'da Federal Reserve Board Başkanı Arthur Burns, bankalara resmi bir yazı gönderiyor, diyor ki az gelişmiş ülkelere kredi mredi açacaksanız, uyanık olun, borç verdiğiniz ülkenin siyasal dengesini, ekonomik ilişkilerini iyice tartın! Bu, bir...

Businesse Week derseniz, 'borç veren devletlerin (ve bankaların) borç alan ülkenin siyasal dengesinin tartılması gereğini, ancak, iş işten geçtikten sonra öğrenmelerinden' yakınıyor. Özellikle kısa vadeli borçlar konusunda diyor ki, 'siyasi durumu' iyice inceleyip anlamadan zınhar kredi vermeyesiniz. İki de örnek vermiş, birisi Zaire, ötekisi Endonezya! Citybank diye bir banka işitip durmaktayız, bize de kredi mi açmış, açacakmış ne, işte o banka Zaire'ye kredi açasıymış, o sırada Şaba bölgesinde Katanga'lı jandarmaların olayı başlıyor. Zaire Başkanı Mobutu öderiz möderiz diyor ama, Uluslararası Para Fonu' Zaire'ye karşı 'sıkı ekonomik önlemlerini alıyor'. Endonezya durumu daha başka, orada hüküimet seçimlerden önce IBM, Ünilever, Singer ve Siemens gibi (maşallah hepsi bizde de var) çokuluslu şirketlerin ülke dışına kâr transferlerini yasaklamış, elbette uluslararası kapitalist sistem çevrelerinde bir telaştır gidiyor, bu heriflere hadlerini bildirmek lazım!

Kıssadan hisse, sistem kalkınmakta olan ülkelere borç verecek mi, o ülkelerin içini dışını bilecek; ekonomik potansiyelinden kalkınma planına kadar bilmekle yetinmeyecek hatta, denetimi altında tutacak, aksi halde paracıkları yanabilir, haddini bilmez bir lider ya da hüküimet çıkar bakarsın kamulaştırmaya bile kalkar, Allende gibi, Musaddık gibi sonunda yaptığını canıyla ödese bile, tadsız bir iş, iyisi mi kredileri vermeden önce 'gri adamları' gönderir, Türkiye gibi potansiyeli yüksek bir ülkeyi hem öldürmeden hem ondurmadan nasıl 'sistem'-in sömürü denetimi altında tutabileceğini araştırır, sağlama bağlarsın.

Hele iktidarın içinden 'kafadar' adamlar da bulabilirsen, dokunma keyfine! Bulamadın 'bürokrasi ve kamuoyu' devletin

kuruluş ilkesi olan bağımsız sanayileşmekte direniyor mu, kes krediyi, tamam.

Ne halleri varsa görsünler!

5'gri mi, yoksa karanlık mı?

30 Ağustos 1978

Ne tuhaf bir yaz bu, geceleyin yıldızlar yerlerini usulcacık bir yağmura bırakabiliyor, akşamüstü sokaktan eve sonbahar ürpermeleriyle dönebiliyorsun. Bu dediğim, elbette, Ankara gibi 'yüksek' yerler için geçerli. Geçen akşam, camlardan ufka yığılmış eflatun yağmur bulutlarına dalmışım, telefon: Gülten IMF 'müfettişleri'ne Batılı basında 'gri adamlar' denmesini pek beğenmiş, onu söylüyor. Bir iki arkadaş daha söylemişti, şu ara Bakanlar Kurulu'nun kuşa benzettiği plan stratejisini 'incelemek' üzere Başkent'e gelmediler mi, 'gri adamlar' yine gündemde. İster misiniz, tutsun bu deyim! 'Gri adamlar' aşağı, 'gri adamlar' yukarı! Avrupa'da tuttuğu anlaşılıyor, baksanıza, Portekiz'de Soares'in yerine atanan başbakan için, İMF'in adayı anlamına 'Portekiz'in gri adamı' diyorlar. Çok meraklılarınız, isterlerse, hâlâ yaz sıcağının sürdüğü plajlarda (Allah muhafaza) Türkiye'nin 'gri adamı'nın kim olabileceğini tartışabilirler.

Ben, kendi hesabıma, daha çok neyi söyleşmeye yatkınım biliyor musunuz? Anlatayım: Daha geçen gün, Ecevit'in yumuşama kavramı üzerinde geliştirdiği, daha serbest daha çok yönlü bir dış politika eyiliminin, 'sistem'in koşulları altında gerçekleşemeyeceğini ileri sürmemiş miydim? Eşref saatına denk gelmiş anlaşılan. Elekdağ'la Müezzinoğlu'nun Amerika dönüşü izlenimleri, sanki benim dediklerimi doğrulamak için edinilmiş. Neler mi bu izlenimler? Hadi ilk önce, derleyip toparlayıp bir özetleyelim.

a/'Türkiye, ikili ilişkilerinde eskisine oranla daha serbest davranmaktadır, Amerika bunu iyi niyetle gözlemektedir, ama **Türkiye'nin ikili ilişkilerinde daha 'hassas' davranmasını arzu etmektedir.** b/Türkiye Kıbrıs sorununun çözümlenmesi konusunda hayli esnek davranmıştır ama, **Amerika, bu sorunun kökünden çözümlenmesi için Türkiye'nin biraz daha 'yumuşamasını' arzu etmektedir.** c/ 'Türkiye, kalkınması için yeni bir beş yıllık plan hazırlıyor, öngördüğü hedefler, genel olarak dav-

ranışları, Türkiye ile IMF arasında imzalanmış olan niyet mektubunun sınırlarını aşmaktadır, **Amerika aşılmamasını yeğliyor.**"

İşte bu kadar basit!

Bu ince diplomasi sözlerini, bildiğimiz kaba Türkçe'ye dökersek, çıkacak olan şu mudur: "Türkiye'yi gerek siyasal, gerek ekonomik düzeyde darboğaza soktuksa, bunun elbette bir anlamı var kardeşim, demek istiyor Amerika, yeni iktidar olarak seni rahatlatabiliriz ama eski iktidarlar yüzünden çektiğimiz sıkıntıların nedenlerini ortadan kaldır. Bunlar da belli şeyler, bir kere şu Kıbrıs işinde elini çabuk tut, sonra ikili ilişkiler diye gidip elini Rus'una, Bulgar'ına, Romen'ine ne yanaşıp duruyorsun, hele Kaddafi midir, Saddam Hüseyin midir nedir, o Arap tayfasıyla ne kaynatıyorsun, vazgeç böyle tehlikeli ilişkilerden, ya o plan stratejisi nedir Allah aşkına, o zaman senin Erbakan'dan, Demirel'den ne farkın kalır, biz bu adamları sanayileşme dalgasına düştükleri için sepetletmedik mi, şimdi bir de seninle mi uğraşacağız, hani 'tarımsal kalkınma' demiştin ya, tamam planını da ona göre ayarla bakalım, hem öyle yüzde sekiz filan sana çok gelir, yüzde dört buçuk beş nene yetmez!"

Dahası, tehdit hazır: İleri sürülen bu koşullar yerine getirilmediği takdirde, IMF kredileri de, bankaların konsorsiyom kredileri de askıya alınacaktır. Alındı mı ne olur? Sonbaharda işlerin yola gireceğini, darboğazdan çıkılacağını halka vaadetmiş olan Ecevit köşeye sıkışır. İki rahmetten biri, ya kalkınma hızından, sanayileşmeden, ülkenin yararına olan ikili ilişkilerden vazgeçecek, Kıbrıs'ta daha ödüncü bir politika izleyip, verilecek üç beş kuruşluk 'sistem' sadakasıyla sonbaharı kışı iyi kötü geçirecek; ya da darboğazın daha da daralmasını, bu yüzden kamuoyunda saygınlığını iyice yitirmesini göze alacak! Ne dersiniz, yumuşama olduğundan dolayı, başbakan ve hükümet komşularıyla filan istediği doğrultuda ilişkilere girişebilir, bunları geliştirebilir miymiş, yoksa, ekonomi politikası, savunma politikası gibi dış politikası da ona yukardan mı emredilirmiş?

Gülten'e dedim ki, hakçasını ararsan, 'gri adamlar' sözü fena değil, yaptıkları işe bakarsan IMF'in müfettişlerine yakışıyor da bu söz, gel gör ki, ben olsam Türkçe'nin tadına doyulmaz başka bir deyimini daha uygun bulurdum bunlara, 'karanlık adamlar' derdim, yaptıkları iş karanlık da ondan.

Şimdi elbet biriniz çıkıp soracak, üçüncü bir seçenek yok

mu diye? Vallahi Mustafa Kemal'in söylevinde, 1919'daki manzara-i umumiye'yi çizdikten sonra manda, himaye, müstemleke olmak gibi teslimiyetçi çözümleri bir kalemde reddedip, "Ya Ölüm, Ya İstiklâl' diye bir seçenek sunduğunu hatırlar gibiyim.

Atatürkçüyüz diyorlar da...

6'güaydın ağbiyler

1 Eyliil 1978

Ünlü 1950 seçimlerinin öncesinde, eski Demokrat Parti yayınladığı seçim bildirgesinde ne diyordu, bir hatırlayınız. Aynen alıyorum: "... **Ulusal** gelirin arttırılması **için en iyi yol** özel sermaye ile yabancı sermaye **için** elverişli siyasal ve ekonomik atmosferin sağlanmasıdır." Demokrat Parti'dir söyler demeyin, o zamanki iktidar partisi CHP'nin bildirgesinde de, "... **Yabancı sermayenin** ülkeye **girişini** kolaylaştıracak koşulların sağlanması..." vaad edilmişti. Demek ki ha Hacı Osman, ha Osman Hacı...

Demokrat Parti iktidarı oluştuktan sonra, (Haziran 1951) Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a sunulan ilk Dünya Bankası raporunu, acaba 'Mumaileyh' hatırlar mı? O raporda denilmişti ki, "**Türkiye'de bir ekonomik dengesizlik vardır, bunun nedeni de** tarımı **ihmal etme pahasına endüstriye önem verilmesinden, devletçilik ilkesinin kamu girişimleri dolayısıyla hükümetin omuzlarına çok ağır bir yük yüklemesinden,** özel **teşebbüsün cesaretinin kırılmasından doğmaktadır, çarenin tarıma dönüş, özel sektöre cesaret, kamu kesiminden vazgeçmek olduğu** böylelikle **belirtilmiş oluyor, gelecek yabancı sermayenin de "güç katacağı" ima ediliyordu.**

Demokrat Parti iktidarı, 1951 Ağustos'unda 'Yabancı Sermaye Yatırımlarını **Teşvik** Kanununu' Meclis'e kabul ettirdi. Gelgelelim, uluslararası ekonomi kuruluşları ve bankalar bu kanunu 'yeterince liberal' bulmadılar, öyle ki 1954 Ocak ayında bir süre değişiklik yapılarak 'liberalleştirilmesi' gerekti: Yeni kanun kâr transferi ve sermayenin, yatırım yapılan ülkeye gönderilmesine ilişkin bütün sınırları kaldırıyordu. Bir ay kadar sonra Celal Bayar ünlü Amerika yolculuğuna çıkar, New-

York'ta bankacılar ve maliyecilere hitaben yaptığı bir konuşmada, **"Türkiye'nin iyi bir pazar** olduğunu" bildirerek **'daha çok Amerikan yatırımı yapılmasını'** ister. Aynı günlerde Dışişleri Bakanlığı, Türkiye ve Pakistan'ın Amerika ve İngiltere ile askeri bir pakt imzalamaya istekli olduğunu açıklayacaktır. CENTO böyle doğar. Bu koşullar altında.

Aynı yılın mart ayında ise (1954 ünlü petrol yasası çıkarılır) bu alan da yabancı sermayeye teslim edilir.

Bütün bunları niye anlatıyorum? Yaş ilerledikçe geçmişe bakmak tutkusu mu aldı beni, yoksa eski politikacıların günahlarını sayıp dökme illetine mi tutuldum? Değil be kardeşim, gazetelerde İstanbul Ticaret Odası'nın uzmanlarına yaptırdığı bir soruşturmanın sonuçlarını okudum, o getirdi aklıma bu eski olayları. Sebebi de şu: 1950'den itibaren özel sektöre kuvvet verilip iktidarlar 'her mahallede milyoner yaratma' sürecine girince, işadamlarımızın hemen bütünü 'yabancı sermaye' yanlısı kesilmişler, ancak yabancı sermaye ve yabancı teknolojiyle birşeyler yapılabileceğinde ısrar edip durmuşlar. Eh, dediklerini kısmen gerçekleştirmediler de sayılamaz, yabancı sermaye ve teknolojiyle dışa bağımlı çarpık çurpuk birşeyler yapılmadı değil. değil ama, işte aynı özel sektörün örgütü, İstanbul Ticaret Odası'nın uzmanları, yıllar sonra konuya eğilmek gereğini duyuyor, eğilince de şu inanılmaz sonuçları elde ediyorlar:

a/ **Türkiye'de yatırımlara girişen yabancı şirketlerin bu girişimlerinin amacının yüzde 33,6'sı Türkiye piyasasında mal satmaktır.**

b/ Türkiye'de yatırımlara girişen yabancı şirketlerin bu girişimlerinin amacının yüzde 12,6'sı da **Türkiye'nin koyduğu gümrük duvarlarını aşmak olarak saptanmıştır.**

İstanbul Ticaret Odası uzmanlarının bu iki saptamadan çıkardıkları sonuç ise son derece ilginç: **'İki temel neden birleştirilecek olursa, yabancı sermayenin ülkemize iç piyasa için geldiği ortaya çıkmaktaymış.'** Günaydın ağbiyler, doğrusu böyle bir gerçeğe bu kadar kısa zamanda (nerdeyse otuz yıl) ulaşabilmiş olmanızdan dolayı hepinizi kutlarız. 1950'lerde, bu gerçeği hatırlatan bu yüzden de cezaevlerini boylamış olan sosyalistlerden galiba özür dilemeniz gerekecek, zira bütün özel sektör, onun etkisindeki bütün hükümet ricali, bangır bangır 'yabancı sermayeye kolaylık' diye bağırırken, Türk sosyalistleri yabancı sermayenin Türkiye'ye ancak yeni kapitülasyonlar sağ-

lamak amacıyla geleceğini yazıyor, iç pazarımıza çöreklenecek-lerini bildiriyordu.

Hele şükür özel sektör de yabancı sermayenin ne mene bir şey olduğunu anlamış.

Daha ilginci ne biliyor musunuz, aynı ankette 'Türkiye'de üretilecek malları ihraç etmek amacıyla gelen yabancı sermayenin ancak yüzde 10,6'lık bir kesim olduğu' belirtiliyordu. Bu sonucu da, yabancı sermaye ile Türk emeğini birleştirip Ortadoğu'ya mal satmak hayaliyle avunan 'umut hükümeti'nin saygıdeğer üyelerine armağan etmeli. Çünkü biliyorsunuz, şu günlerde **Economist** bir yazı yazarak dedi ki...

Neyse, onu sonra konuşuruz...

7'dilin altından çıkan bakla

2 Eylül 1978

Bilmem sizin de dikkatinizi çekti mi? Bu yıl silahlı kuvvetler günü kutlanırken, "resmi" sözcüler biraz başka türlü konuştu: aa, baktım Mustafa Kemal'i anıyorlar, hem öyle 'Atatürk ilkeleri' kabilinden soyut, yuvarlak laflarla değil, Kemal Paşa'nın anti-emperyalist savaş sırasında söylediği sözlerle filan... Ayrıca, hanidir 'resmi' çevrelerde yapılmayan bir şey yapılıyor, kurtuluş savaşı gerçek kadrosuna oturtulup aslında basit bir Türk-Yunan savaşı olmaktan çıkarılarak 'bizi yutmak isteyen emperyalizme ve boğmak isteyen kapitalizme karşı' yürüttüğümüz bir savaş olarak veriliyor. Hayırdır inşallah... Bunda besbelli bütün uysallığına rağmen batılı 'müttefiklerinden yeni kazıklar yiyen hükümetin öfkesi rol oynadı, Libya ve Irak yolculuğu haberleri de bunu biraz kanıtlamıyor mu?

Geçmişi kurcalamakta yarar çok, ben sık sık yaparım, bilirsiniz. Bugün yine eski yıllara doğru uzanacağız, neden mi, şu Economist'in yazısı yüzünden... Görmüşsünüzdür belki, İngilizlerin bu ünlü ekonomi gazetesi Türkiye'nin ekonomik durumunu eleştirdiği bir yazısında, ülkenin çaresizliğini uzun uzun anlattıktan sonra, birdenbire baklayı ağzından çıkarıyor, şöyle deyiveriyor:

"... **Türkiye, gelişmekte olan ülkelere daha çok yanaşarak Doğu Avrupa'nın, Rusya'nın, Kuzey Afrika'nın ve Ortadoğu'nun** pazarlarına **girmeyi** ümit etmektedir. (...) **Türk** plancılarının

otomobil, buz dolabı ihraç etme rüyaları gerçek dışıdır. Kuzey Afrika tüketim pazarları küçüktür. Ortadoğu pazarlarının çoğu cadıllaclar mercedes'ler alacak durumdadır. Doğu Avrupa ve Rusya'nın ise kendi endüstrileri vardır. Fakat Türkiye bölgesinin manavı, kasabı, sütçüsü olarak kalırsa, ihracatı bundan çok yararlanacaktır."

Özetlediniz mi, bundan iki yıldır tekrarlaya tekrarlaya dilimde tuz biten batılı tutumu çıkıyor: Endüstri ülkesi olmaya kalkışmayın, o pazarlara mal satmak bizim işimizdir, haddinizi bilin, tarımsal bir ülke olarak kalın... Kimileri, Economist'in böyle açık açık Türkiye'yi azarlamasına içerlemiş, okurun birisi, telefon bile etti bana, şu cür'ete bak diyor. Ne cür'eti birader, aynı Economist taa kurtuluş savaşı yıllarından bu yana Türkiye'ye karşı başka bir tavır içinde midir sanki? Oldum olası emperyalizmin türküsünü çağırmış, Türkiye'nin batılı sermayenin bekçi köpeği olmasını istemiş, bağımsızlık iddialarına karşı çıkmıştır.

Hadi biraz eski koleksiyonları karıştıralım...

7 Eylül 1923'de aynı Economist Gazetesi, Türkiye konusunda şunları yazmıştı:

"... Türkiye en kısa sürede ekonomisini yeniden kurmak ve ekonomik faaliyetlerini canlandırmak zorundadır. Fakat bunu yabancı sermaye ve teknolojinin yardımı olmaksızın gerçekleştirebilmesi olanak dışıdır. Barış andlaşması sonucunda yabancı yatırımcı ve işadamı ürkütülür, gücendirilir, yabancı sermayenin katkısı sağlanamaz ve dolayısıyla Türk halkının beklediği bolluk gerçekleştirilemezse, dalga dalga yayılacak olan hoşnutsuzluk, hükümeti sarsacak, hatta devirecek boyutlara erişebilir. Türk ulusu bir yandan ülkedeki yabancı çıkarlarını katı bir kesinlikle Türkiye'nin ulusal egemenliğine bağımlı kılınması, diğer yandan hızlı bir ekonomik çeliştiğini kimse düşünmüyor, Lozan'daki Türk delegasyonu da bu istekleri gerçekleştirmek için çaba harcıyor."

Elinoğlu ne açık söylemiş gördünüz mü? Daha o zamandan hızlı kalkınma istiyorsan, yabancı sermayeye ayrıcalık tanıyacaksın diyorlar. Yoksa kalkınamazmışız, iyi ki şu İstanbul Ticaret Odası'nın raporu elimizde, iyi ki 1950 öncesinin ulusal, belki yetersiz, ama bağımsız kalkınma çabasını biliyoruz. Bu, yabancı sermayenin bir kere girdi mi, özlenen bolluğu yaratıp yaratmayacağını yanıtlıyor bize. Ama Economist ısrarlıdır. 11 Nisan 1925 tarihli sayısında şunları demiş:

"... Yabancı sermaye sorunu kendilerini kısır döngü içinde bulan Türk liderlerini düşündürmektedir. Bağımsızlığını ve Türklerin deyimiyle 'ulusal bütünlüğünü' koruması için, ülkenin zengin doğal kaynaklarının bir an önce geliştirilmesi zorunludur. Bu ise ancak yabancıların yönetsel katkısı ve mali desteğiyle gerçekleşebilir. Özellikle büyük bir dış borç altına girilmesi ya da yabancılara geniş ayrıcalıklar tanıyan bir politika uygulanması, hızlı bir üretim artışı sağlayabilir. Ancak herşeyden önce Cumhuriyet yönetiminin, mutlu yalnızlık ve mutlak bağımsızlık tutkularından vazgeçmesi gerekmektedir."

Ey ahali, Economist'in 1925'de yazdıklarını, batı dünyası bugün IMF'nin, Dünya Bankası'nın ağzından Türkiye'ye tekrarlamaktadır. Zaten 1950'den beri de hayli önemli bir kısmını uygulamaya geçirebilmişlerdir. Yaşadığımız bunalımın bir ikinci nedeni yok. Neden bu! Mustafa Kemal'in o 'mutlu yalnızlık ve mutlak bağımsızlık' tutkusu vardı ya, bizi başı dik tutuyordu. Onu bir kere terkettin mi, işte o zaman Economist küstahlığını senin endüstrileşme neyine, sen bölgenin sütçüsü ol, manavı ol, kasabı ol demeye kadar götürebilir.

8'sövmeye gelince hepsi hazır

3 Eylül 1978

Ünlü Economist Türkiye'ye Ortadoğu bölgesinin manavı ol, sütçüsü ol, kasabı ol, diye küstahlık ediyor da, ünlü Guardian başka türlüsünü mü yapıyor? Hep aynı şey... Haberiniz olmuştur, ülkemizde esrardan cezaevlerinde yatmış bir herifin anılarına dayanılarak tepeden tırnağa Türkiye'ye söven bir film yapmışlar, bu film Londra'da gösteriliyor, işin güzeli şu ki Amnesty International (Uluslararası Af Örgütü) adlı bir örgüt var ya, onun İngiltere şubesinin basbayağı himayesinde oluyor bu iş, bir anlamda örgütün işe karışması filmin iddialarına bir mesned kazandırıyor, bu iddiaları adeta resmileştiriyor. Malûm-u aliniz, Mümtaz Hoca (Sosyal) bu oldum olası ısınamadığım örgütün, sözü dinlenir bir ileri gelenidir, gitmiş filmi görmüş, herhalde tepesi atmış, örgütün merkezine bu ne iştir demiş, kemküm ederek İngiltere şubesine filme verdiği resmiyeti geri almışlar, işte Guardian buna ateş püskürüyor: Vay efen-

dim, Türkiye'de cezaevlerinin birer cehennem olduğunu bizzat Amnesty International 1977 tarihli bir raporuyla saptamamış mıdır? Şimdi tükürdüğünü o yalıyorsa, Guardian hiç de yalamak zorunda değildir filan feşmekan...

Sözün kısası, siz bakmaym Uluslararası Af Örgütü'nün sözünü geri alışma, bu örgüt Türkiye'deki siyasal suçlularm cezaevi durumlarını iyileştirmek amacıyla Ecevit hükümetiyle pazarlıktadır, ondan böyle davranıyor, aslmda Türk cezaevleri filmde gördüğünüzden de beterdir diyor gazete.

Üstünde durulacak ne çok şey var...

Cezaevlerimizin birer cennet olduğunu ileri sürecek değilim, böyle bir iddiayı en azmdan biri bitmeden öbürü başlayan cezaevi ayaklanmaları yalanlayacaktır. Evet, cezaevlerimizin çoğunda gerçekten katlanılması güç koşullar hüküm sürmektedir, ama daha önce buralardan geçmiş öteki batılı hükümlülerin de bu vesileyle belirttikleri gibi, ne bu koşullar filmde gösterilenlere uymaktadır, ne de Türk cezaevlerinin durumu Batılı cezaevlerinden daha beterdir. Zaten asıl olay, cezaevlerinin durumundan çok böyle bir şeyi bahane ederek Türkiye aleyhine verip veriştirmek, zaten önyargılarla dolu Batılı kamuoyunu büsbütün ülkemize düşman etmek... 'Önyargılarla dolu' dedim, az önce söyledim, gerçekte sövüp saymaya hazırdırlar, onun içindir ki eskiden beri turizm reklamcılığıyla oralarda hiçbir etki yapamayacağımızı yazar dururum, hatta bir keresinde, efendim kendimizi bir türlü dünyaya tanıtamıyoruz ki diyenlere adamakıllı içerlemiş, onlar tanımak istiyorlar mı? diye bir yazı yazmıştım, 1975 şubatmda, şöyle böyle üç yıl olmuş, diyordum ki:

"... Kendimizi tanıtmıyoruz değil, tanıtamıyoruz da değil, kendimizi tanıtamayız... Tepeden tırnağa haklı da olsak, hakkımızı teslim ettiremeyiz. Muhakkak Yunanlı'yı ya da İsrailli'yi haklı bulacaklardır. Ancak ne zaman bir Türk'e hak verir, ondan yana çıkarlar bllir misiniz, o Türk kendi ülkesine söverse... Evet acıdır ama gerçektir bu. Öyle sanırım ki bu gerçeği çok erken saptadığı için Mustafa Kemal Paşa Batılı çağdaşlığına ulaşmayı amaç edinmiş ama işe Batı'yla savaşarak, ona haddini bildirerek başlamıştır. Batı'nın sözümüzü dinlemesini, bizi tanımasmı isteyenlere büyük bir derstir bu, Tanzimatçı evciliğiyle kendimizi onlara ne tanıtabiliriz, ne de kabul ettirebiliriz, ancak Kuva-yı Milliyeci çetinliğiyle davranırsak sesimize kulak verir, davranışımızı hesaba katarlar..."

Şu film olayı da ne kadar haklı olduğumu göstermiyor mu?

Hadi bu yazıyı Londra'dan yazan değerli bir okurun konuyla ilgili sözleriyle bağlayalım:

"... Bir de Batı gazetelerine duyduğumuz enayice bir hayranlık vardır. Batı ülkelerindeki arkadaşlar çok iyi bilirler, üzerimizde 'Guardian ne diyor, Times ne diyor' baskısı vardır. Gazetelerimiz ille de bunların Türkiye için iyi veya kötü, ne dediklerini neden okuyucularına duyurmak isterler? Ne diyorlarsa diyorlar. Tamam, bunları İstihbarat Servisleri'nin, devlet ilgililerinin bilmelerinde, değerlendirmelerinde fayda var. Ama neden sokaktaki adamına bak falanca İngiliz gazetesi yaratılmak isteniyor? Bu da kurtulamadığımız koyu alışkanlıklarımızdan biri. Yapacaksak sizin gibi yapalım, bak namussuz herife, bizim için ne herzeler uydurmuş diyelim..."

Bir gözlemim de odur ki, batılılaşmayı marifet belleyen aydınlarımızın bir süre o pek önemsediği Batılı ülkelerde bir eyyam yaşatılması son derece yararlıdır; ya sütü bozuğun tekkidir, aslını yadsıyıp kayıvolur gider; ya da Batılı'nın bize karşı net tarafgirliğini saptayıp, uyanır.

bir plan var, ama...

1'türkiye üzerinde petrol hesapları

10 Eylül 1978

Şöyle bir bakarsan, İngiliz emperyalizminin 19. yüzyıl sonlarında Osmanlı'nın Arap eyaletlerine göz dikmesi anlamsızdır. Süveyş açıldıktan sonra, bölgenin doğu yolunu denetlemesi, Hindistan/Akdeniz bağlantısını kurması bir yana. arazi basbayağı çöl... Aslında stratejik nedenlerle Mısır'ı elde etmesi yeterdi de artardı bile... Nesine gerek Mekke Emiri'ni Dersaadet'e isyân ettirmek? Ettirdi, ettirmekle de kalmadı, bütün yöresel emir ve şeyhleri bağımsızlık vaadleriyle ve bol İngiliz altınıyla kandırarak ayaklandırdı, ortalıkta bir Arap milliyetçiliği lafı dır dönüyordu o zaman, Lawrence anılarında bunun ne müthiş bir yalan olduğunu İngiliz emperyalizmi'nin Araplara Arap mil-

liyetçiliği aşılamaya çalıştığını anlatır durur, gerçekte bu Arap milliyetçiliği, bölgedeki İngiliz çıkarlarını örtmek için kullanılıyordu.

O çıkarlar neydi dersiniz, cevabı petroldür. Osmanlı herşeyde olduğu gibi, petrolün önemini kavramakta da geç kalmıştı. Daha yüzyılın başlarında Amerikan ve İngiliz konsoloslıklarına, petrol kokusunun duyulduğu heryerden hemen ayrıntılı raporların merkeze gönderilmesinin istendiğini, bütün arşiv fareleri bilirler. İngiliz Ortadoğu'da petrol olduğunu biliyordu. doğrudan petrole el koymak Osmanlı ile dolaysız savaşları gerektireceğinden, ondokuzuncu yüzyılın sonlarında batılı emperyalizmin yeğlediği dolaylı yola başvurdu: İmparatorluğun kaynaşmış halklarını milliyetçilik ayaklarıyla kalkıştırır, onları birbirine düşürerek petrole zahmetsizce konarsın...

Araplar, en başta Faysal, bu oyuna gelmişlerdir. Osmanlı ordusundan kaçıp Faysal'ın topçu komutanı olan Nuri Essait, sonraları Bağdad'da Irak'ın başbakanlığını değil, İngiliz petrol şirketlerinin mümessilliğini yapıyordu. Araplar, ancak ikinci dünya savaşından sonra uyandılar. Osmanlı'ya haksızlık ettiklerini anlamaları, usul usul Türkiye'ye yüzlerini çevirmeleri bundan sonradır ama, ne yazık ki o tarihlerde Türkiye onların kurtulmaya çalıştıkları emperyalizmin tuzağına yeniden düşmüştü: Anti-emperyalist Arap rejimleri aleyhine BM'de oy kullanıyorduk...

Peki bu giriş niye?

Haberiniz olmuştur, yeryüzünün en büyük petrol tekellerinden Exxon şirketi gizli bir rapor hazırlamış, hazırlanmakla kalmayıp bunu bazı batılı ülkelere de ulaştırmış, bu raporu Fransız sosyalist gazetelerinden **Le Matin** elde ediyor, yayınlıyor, okuyunca ne görüyoruz, 2000 yıllarından itibaren dünya petrolünün ağırlık merkezi Arap ülkelerinden Latin Amerika, Afrika ve Türkiye gibi bazı gelişmekte olan ülkelere kayacakmış... Hani hep dünyanın petrol yedekleri tükeniyor deyip duruyorlar ya, yalan, rezervler 450 milyar ton dolaylarında, uydular aracılığıyla yapılan petrol haritalarında ise 71 kadar gelişme halindeki ülkede esaslı yataklar olduğu görülüyor, bunların 16'sında şimdiden önemli buluntular yapılmış, 25 kadarında ise cesaret verici sonuçlar alınmış. Gelişme halindeki ülkelerin petrol üretimi 1976 yılında 200 milyon ton tutarında imiş, Exxon'un raporuna göre bu rakam 1990'da su içinde 500 milyon tonu bulacakmış. **Le Matin**'in usturuplu bir gazetecilik yaparak

açıkladığı bu rapor, ilk bakışta iki önemli sonuç getiriyor.

Birincisi genel: Çok uluslu petrol şirketlerinin dünyanın petrol yedekleri konusunda gizli çalışmaları olduğu iddiası kanıtlanıyor böyle,e demek herifçioğulları uyduydu araştırmaydı derken geleceğin petrol haritasını çıkarmışlar, hangi ülkelerde ne kadar yedek olduğunu saptamışlar, durumu batılı emperyalist ülkelere el altından duyurarak, bu ülkelerin yedek petroha çok Türkiye'yi ilgilendiriyor. Hanidir duyarız, bazı uzmanlaartırması yolunda ilk uyarıyı vermişler. İkinci sonuç, özel, daha oçk Türkiye'yi ilgilendiriyor. Hanidir duyarız, bazı uzmanlara göre Anadolu yarımadasının altı bir petrol denizidir, yabancı şirketler petrolü bulmakta fakat bize haber vermeyip kuyuları kapatmaktadır vs... Exxon raporuna bakarsanız, bu söylentilerin önemli bir kısmında gerçek payı var.

Sanırım, iş buraya gelince bir şeyi daha hatırlamamız yerinde olacak: Ecevit'in Sovyetler Birliği yolculuğunda, Kossigin'in ona Türkiye'de petrol olduğundan çok umutlu olduğunu söylediğini işitmemiş miydik, anlaşılan Ruslar da uyduları aracılığıyla Türkiye'nin altındaki petrol yataklarını saptadılar, teknolojilerine de güvendiklerinden bu petrolü Türkiye hesabına çıkarmayı öneriyorlar.

Şimdi lütfen, şu sıraladıklarımı bir araya getirip değerlendiriniz: Türkiye'nin petrolü varsa, bunu Sovyetler çıkarırsa, Türkiye belini doğrultacağı gibi Ortadoğu'da basbayağı borusu öten güçlü bir ülke haline gelmez mi? Peki, bunu önlemek kimin görevi, herhalde eskiden Osmanlı'nın petrol ülkesi olmasını önleyenlerin, değil mi?

2'tehlikeli paraleller

11 Eylül 1978

Bir ülkenin başına çorap örülmek istendi mi, nüfusunun etnik kesiti ele alınır. Kemal Paşa'nın en büyük hizmetlerinden birisi, Cumhuriyet'in ilk kuşaklarını etnik ya da benzeri ayrılıklardan uzak yetiştirmesini bilmesi olmuştur. O günlerden ne kadar uzaktayız? Bunu anlamak için, akşamları radyo haberlerini dinlemek kafi... Sivas'ta çocukların arasındaki kavga

bir Alevi Sünni çatışmasına dönüşüyor, Tunceli'nde ya da Bingöl'de, yıllardır aynı toprak üzerinde çalışıp aynı havayı soluyan komşular bilinmez hangi kan davasından birbirine giriyor. Hele bir de, bu yaz ayağı yurtdışına basanların getirdikleri haberleri dinleyiniz. Rivayet odur ki, Batılı ülkeler Türkiye'nin doğusunda zaten çatışmaların sürüp gittiğine inanmaktaymışlar, daha da kötüsü önümüzdeki ilkbahara daha ciddi kalkışmaların vuku bulması olasılığını öngörmeleri...

Şaştınız mı? Ben hiç şaşmadım. Fikrimce, ortada bir plan var, her şey onu uygulamak doğrultusunda geliştiriliyor. İsterseniz, Tagaris'in **Onus Probanti/Kanıtın Ağırlığı** isimli raporunu bir hatırlayalım.

General Aşil Tagaris, Yunan Stratejik Araştırmalar Enstitüsü'nün başkanı imiş, raporu da, doğrudan doğruya Türkiye'nin ne yoldan parçalanabileceği üzerine bir ön çalışma. Adam en çok neyin üzerinde duruyor biliyor musunuz, Türkiye'nin nüfus yapısının! Bir kere Türkler'in verdiği nüfus sayımı rakamları yanlışmış, şişiriyormuşuz biz bu rakamları, Anadolu'da öyle kırk, kırk beş milyon Türk filan yaşamıyormuş. Bu iddia asıl onu izleyecek olan öteki iddiaya dayanak sağladığı için önemli, çünkü Tagaris hemen arkasından baklayı ağzından çıkarıyor, çünkü Küçük Asya'da son derece karışık bir uluslar ve halklar karmaşasının var olduğunu söylüyor, en azından on milyon kadar azınlık varmış ki aralarında Kürtler'i, Ermeniler'i, Araplar'ı, Çerkesler'i, Bulgarlar'ı, Yahudiler'i saymak lazımmış.

General Tagaris'in arkasından ortaya atacağı şey elbette daha çarpıcı: Değil mi ki Küçük Asya'da yaşayan bu halklar Türkler gelip yarımadayı ele geçirmeden de oralarda yaşıyorlardı, elbette bağımsız ülkeler oluşturmaları hakseverliğin bir gereğidir. Böylelikle adamcağız açık açık vaktiyle Osmanlı'nın parçalanması demek olan Doğu sorununun yeniden canlandırılması gerektiğini öne sürüyor, sürerken de en çok Kürtler'i, Ermeniler'i göz önünde tutuyor.

Şimdi isterseniz, Anadolu'daki petrol yataklarının geleceğiyle Anadolu'nun geleceği arasında kurulmak istenen tehlikeli paraleli işaretleyebiliriz: Zamanında Arap eyaletleri, nasıl nüfus kesitinde Araplığın ağır bastığı bahane edilip sözde bir Arap milliyetçiliği yaratılarak Osmanlı'nın etinden koparılmış ise, bu kere Türkiye Cumhuriyeti'nin nüfus kesitindeki Ermeni, Arap, Kürt vs. azınlıkları bahane edilerek yeni petrol toprak-

ları 'sistem'in denetimine alınmak istenecek. Allah bilir, bölücülüğün de, Kürtçülüğün de altında yatan bu... General Tagaris'in raporuna ekli haritada Anadolu toprakları üzerinde bir Pontus devleti, bir Ermenistan, bir Kürdistan işaretlenmiş, mübarek sanki Sevr Anlaşması haritası...

Arada bir Kurtuluş Savaşı, bir Lozan Anlaşması olduğunu ne çabuk unuttular...

Birisi çıkıp diyebilir ki, kardeşim Tagaris'in raporu 1976'da yazılmış, o günden bugüne köprülerin altından çok sular aktı, demesin, zira daha geçenlerde Atina'da çıkan Tahidromos adındaki bir dergi Malatya'da Fendoğlu'nun öldürülmesini izleyen olayları ele alarak Kürt devleti kurma mücadelesinin Türk topraklarına kaydığını yazmaktaydı. Ayrıca, bu dergi de yazısına bir harita eklemiş, bu harita üzerinde kurulacak Büyük Kürdistan'ın İran, Suriye, Irak ve Türkiye topraklarından nereleri kapsayacağını göstermişti. Tahidromos'un, durup durduğu yerde, Kürtlerle ilgilenmesinin bir anlamı yok mu? Bu anlam elbette, General Tagaris'in raporundaki iddialarının taşıdığı anlamla birleşiyor. Türkiye'ye karşı, mütareke öncesinde ve sırasında elele vermiş, olan Kürt, Ermeni ve Yunan komitacıları, özgürlük, halkların yaşama hakkı, sömürü gibi büyük lafları kalkan ederek, emperyalizme karşı bütün Anadolu'nun kenetlenerek verdiği bir Kurtuluş Savaşı'ndan sonra gerçekleşmiş bir bütünlüğünü aynı emperyalizm yararına bozmaya kalkışıyorlar.

Güçleri yeter mi? Orasını tarihe bakıp anlamak kolay. Ama Türkiye'de yaşayan herkesin, sadece Tagaris'in raporunu ya da 'Tahidromos'un yazısını görerek anlayabileceği önemli şey, uzun farları genellikle hiç yanmayan politikacılarımızın adına anarşi deyip geçtikleri çalkantının hangi mihraklardan hangi niyetlerle örgütlendiği olmalı. Daha Fendoğlu öldürüldüğü günlerde yazdığımı hatırlıyorum. Bu dışarda kullanılmaz amacıyla girişilmiş bir sabotajdır diye, işte Tahidromos kullanıyor, kullanana bak, kimin yaptığını anla...

Bu kadar basit...

enver paşa da böyle mi derdi?

1'almanya ile "işbirliği"nin sınırı yokmuş

21 Ekim 1978

Her ne kadar, Erich-Maria Remarque'in ünlü 'Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok' romanını daha çocukken okumuşsak da, bizim kuşağımızın gözünde Alman ordusunu ve Prusya'lı subay geleneğini, iki büyük savaş arası filmlerinin müthiş generali Erich Von Stroheim temsil ederdi. En çok da, Jean Renoir'in 'La Grande Illusion' filminde başardığı general kompozisyonu ile. Yaşım ilerledikçe, bu adamın, daha sessiz sinema döneminde, büyük bir Hollywood rejisörü olduğunu öğrendim. Büyüktü, fakat o kadar savurgandı, öylesine çok para harcıyordu ki, filmlerinin kâr getirmesine olanak kalmıyordu. Bu yüzden Hollywood'da tutunamıyor, ver elini Paris! İşin tuhafı yanlışsız, kusursuz bir Prusya'lı general gibi gördüğümüz Stroheim'in Alman bile olmaması: Avusturya'lıymış adamcağız.

Fakat, daha İkinci Dünya Savaşı'ndan önce, Prusya türü askerliğin, Alman savaş aygıtının, soğuk ve acımasız niteliklerini ne güzel yansıtıyordu. Bunu savaş patlayıp da, Rommel gibi, Runsdet, Von Bock, Kesserling gibi ünlü Alman mareşalleri tarih sahnesine çıkınca daha iyi anladık. Bu arada elbet, bizim ordumuzdaki bazı görenek ve geleneklerin, Abdülhamit döneminden başlayarak askerlik zanaatını öğrensinler diye Almanya'ya gönderilmiş 'zabitanımızdan' filiz sürdüğünü de! Yakın tarihimize merak sarıp da, Kaiser Almanya'sının Osmanlı toprağına, Osmanlı ordusunu ıslah ve güçlendirme ayaklarıyla göreklendiğini bilmeyen yoktur. Daha önce, başka bir vesileyle, aynı konuyu tartıştığımızı hatırlıyorum.

Yeniden üstüne varışım niye?

Savunma Bakanı Hasan Esat Işık, Almanya yolculuğuna çıkmadan verdiği bir demeçte, şunları söylüyordu: "... **Türkiye ile Almanya arasında askeri ve ekonomik işbirliğinin geleceğe dönük bir sınırı yoktur. Önümüzdeki bu alanda yeni ufuklar vardır. Şimdiye kadar, Türkiye'ye sağlanan askeri destek, büyük çoğunlukla silah ve malzeme yardımı şeklinde gelişmiştir. Şimdiden sonra, bunun yerine bu ilişkinin daha devamlı ve geçerli bir yöntemle, yürütülmesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır.**"

Bonn'da Alman Savunma Bakanı Hans Apel ile üçüncü görüşmesini tamamladıktan sonra ise şunları demiş: "... **Türkiye ile Federal Almanya** aralarındaki askeri işbirliğini bugünkünden çok daha ileri boyutlara ulaştırmaya kararlıdırlar. **Temaslarının sonuçları, tahminlerimi** de aşan biçimde olumlu oldu."

İnsan bu 'olumlu sonuçları' doğrusu merak ediyor, bereket Yağmur Atsız Almanya'dan gazetesine bildirmiş, haberini okuyarak öğreniyoruz. Bir kere Bonn'un her yıl Türkiye'ye yaptığı 100 milyon marklık millî savunma yardımını Almanya bile yetersiz bulmaktaymış, artıracaklarmış bunu ama, Dışişleri Bakanı'nın yetkisinde olduğu için zaman istermiş biraz. Dahası, **Bundeswehr**'in (Alman ordusu anlayın) miadı dolduğu için 'artık' saydığı araç-gereçten Türk Silahlı Kuvvetleri'ne daha fazlasını vermek niyetindeymişler. Bu kadar mı, ne münasebet? 'İkinci paket' dedikleri, bir kereye mahsus çok büyük bir silah yardımı öngörüyorlarmış, ama, listenin çok daha kabarık tutulması uygun görüldüğünden anlaşma bir süre ertelenmiş. Nihayet, Türkiye'nin döviz açığı ve ekonomisinin bozukluğu Hasan Esat Işık tarafından açıklandığı için, Apel, Türkiye'ye savunma yardımını artırmak amacıyla, hem Başbakan Schmidt, hem de Amerikan Savunma Bakanı Brown ile görüşecekmiş.

Alman ordusunun eskilerinin verilmesi dışında dişimize dokunur bir şey görebildiniz mi siz? **Türk/Alman** işbirliğindeki 'ileri boyutlar' arasında? Görmedinizse, şu sonuncusunu okuyunuz: "**Bunların yanısıra alınan bir karar uyarınca Türk subaylarının en modern koşullara göre yetiştirilmeleri** amacıyla **Federal Almanya, gerek hava, gerek deniz, gerekse kara kuvvetleri** alanında **geniş eğitim olanakları sağlamayı kabul etmiştir.** Bu karar uyarınca bundan böyle çok sayıda **Türk** subayı **Federal Almanya'da eğitim görecektir.**"

Ne o, Yankee geleneklerinden tekrar Prusya geleneklerine mi dönüyoruz?

O birkaç satırı okuyup da şimşek hızıyla yüzyılın başlarındaki Osmanlı tarihine gidip gelmemek elde değildir. **Wilhelmstrasse** (o zamanki Alman hariciyesi) Osmanlı'yı tutsak etmek için toprağına iki kanaldan kol atmıştı, birisi Deutsche Bank'ın analık ettiği Bağdat demiryolu kumpanyasıydı bunun, ikincisiyse Alman ordusu! Hatta Alman askeri teknolojisi ve uzmanları Osmanlı içinde Alman bankalarından ve demiryolu şirketlerinden önce cirit atmaya koyuldular, epeyce başarılı da oldular. Niyetim Savunma Bakanı Işık'ın Türk/Alman askeri

işbirliğinde önümüze açılan ufukları anlatırken, aynı işbirliğinde aramızda kalmış olan ufukları unutup unutmadığını anlamak.

Fakat o işe bulaşmadan, bu haberi başka bir haberle yanyana okumanın yararına inanıyorum. Hatırlayın hele, üslerin açılmasından sonra, Türk-Libya askeri işbirliği görüşmelerini yapmaya gelen heyetin sessiz sedasız müzakereleri yarıda kesip döndüğü bildiriliyordu o haberde. Aradan epeyce geçti, yalanlayan da çıkmadı. 'Geleneksel' Türk/Alman savunma işbirliği varken, Libya ne yazar değil mi ama?

Şu 'geleneksel' işbirliğine de bir göz atalım.

2'osmanlı da öyle sanmıştı...

22 Ekim 1978

Savunma Bakanı Hasan Esat Işık'ın Türk-Alman savunma işbirliği meyanında elde ettiği 'avantajlardan' birisi de "Federal Almanya'nın gerek hava, gerek deniz, gerekse kara kuvvetleri alanında geniş eğitim olanakları sağlamayı kabul etmesi" dir. öyle mi? Bu amaçla 'çok sayıda Türk subayı Federal Almanya'da eğitim görecektir.'

Lothar Rathmann. **"Alman Emperyalizminin Türkiye'ye Girişi"** adlı ilginç kitabında, satırı satırına, şunları yazıyor:

"... Osmanlı İmparatorluğu'ndaki bu ilk büyük Alman askeri heyeti, özellikle daha sonraları feldmareşal olan Colmar Von Der Goltz Paşa'nm kumandası altmdayken Alman Genelkurmayı'mn ve Wilhelmstrasse'nin, yani Dışişleri Bakanlığı'nm umutlarını fazlasıyla gerçekleştirdi. Von Der Goltz sadece yaşlı subaylarla değil, özellikle genç subay gruplarıyla sıkı ilişki kurmanın gerekliliğini anlamıştı. (Lütfen buraya dikkat) **Nitekim daha sonraları, 1908-1909 yıllarındaki 'Jön Türk Devrimi' sırasında, Alman nüfuzu bir anda yeniden sağlanınca, bu subay gruplarını istilacı doğu politikası için kullanabilecekti. Von Der Goltz, II. Abdülhamit'in sırlarım kurnazca öğreniyor ve çoğunlukla en önemli siyasal konular üzerinde olan bu bilgileri ve askeri sırları Dışişleri Bakanlığı'na ve Genelkurmay'a aktarıyordu: Örneğin, İstanbul çevresindeki istihkamların durumu ve donatımı ya da Boğazlar'daki tahkimatın krokileri gibi. Böy-**

lece **Von Der Goltz**, çok sayıda genç Osmanlı subayının eğitim amacıyla Alman ordusunda görevlendirilmesi konusunda Babıali'yi, yani Osmanlı hükümetini ikna etti. Alman Genelkurmayı tarafından onaylanan bu önlemler sayesinde Osmanlı ordusu içinde Prusya militarizminin yarattığı, komplocu sıkı bir çekirdek oluşturuldu. Bunların yardımıyla da Prusya militarizminin saldırgan Yakındoğu istila programının uygulanması sağlanacaktı."

İşte burada; galiba Enver Paşa'nın Berlin'de ataşemiliterlik etmiş Prusya hayranı 'genç subaylardan' olduğunu vurgulamak gerekiyor, o Enver Paşa'dır ki bir oldubittiye getirip devleti Kaiser'in yanında birinci dünya savaşına sokacak, sonunda batmasına neden olacaktır. Mustafa Kemal Paşa ise Alamanya'ya filan gitmemiş, savaş boyunca komutanı Prusya'lı generallere kafa tutmuş durmuş! Bu iki Türk generalinden Alaman hayranı olan, devleti batırmış, Alamanlarla takışıp duran, bu bataktan yeni bir Türk devleti kurmuştur. Zinhar unutulmaya...

Federal Almanya bize ordusunda iskartaya çıkarılmış bazı araç gereç ve silahları verecekmiş ya, aldı beni bir merak, acaba bunların markaları Krupp, Mauser ya da Loewe mi diye? Çünkü bu saydıklarım 1891'de İstanbul'a 6 milyon mark tutarında savaş araç gereci satıyor. 1892'de miktar 10 milyon marka, 1893'de 13 milyon marka çıkıyor. 1897'ye kadar her yıl iki milyon markla 12 milyon mark arasında oynayan bir satış sağlanıyor. Öyle ki, Lothar Rathmann'a göre, 'Osmanlı hükümetinin Alman silah sanayiine verdiği bu siparişler, Osmanlı İmparatorluğu ile yapılan silah ticaretinde Almanya'yı tekel konumuna getiriyor.'

Hadi arkasını okuyalım: "... **Bu gelişmede Von Der Goltz kumandasındaki askeri heyetin büyük payı oldu. Bu general doğrudan siparişler alarak, Yunker-burjuva Almanyası'nın Yakındoğu'da elverişli ekonomik, siyasal ve askeri dayanak noktaları edinebilmesi için gereken koşulları yarattı. (...) Ordu ve donanma arşivlerinin yanısıra, silah fabrikatörlerinin ve savaş kundakçısı Krupp hanedanının arşivleri de yakından incelenirse, bu Prusya'lı Yunker'in gerçek görüntüsü bütün çarpıcılığıyla çizilebilecektir. Ama, yine de Von Der Goltz'un yerine getirdiği sınıfsal görevden Berlin'deki üslerinin son derece hoşnut olduğu kesindi. Prusya'lı askeri, Prusya'lı tüccarın izlemesi çok alışılagelen bir durumdu. Alınan burju-**

vazisi Yakındoğu'daki rakiplerin gücü karşısında daha önce askerlerini göndermek zorunda olduğunu anlamıştı. Bu askerler Büyük Britanya ile Fransa'nın ekonomik ve siyasal alanlardaki tekel konumunda bir gedik açacak ve böylece Alman sanayii ve banka sermayesinin yeni bir sömürü alanında özgürce savaşması için yol açılmış olacaktı. (...) Alman finans çevreleri Prusya militaristlerinin İstanbul'da gösterdiği faaliyetlere biçeceği değeri iyi biliyordu. Örneğin 1893'de silah fabrikatörü Loewe, Alman savaş sanayii yararına gördüğü hizmetlerden ötürü Goltz'a şahsen teşekkür etmeye gitti ve çalışmalarının karşılığı olarak bir tomar hisse senedi verdi."

Bütün bunları okuyup, Türk/Alman savunma işbirliğinin geride bıraktığı ufukları şöyle bir gördükten sonra, gel de Hasan Esat Işık'ın gördüğü o ilerdeki ufukları merak etme bakalım.

Şimdi aklıevvelin birisi çıkıp der ki, sen ne konuşuyorsun arkadaş, döviz darboğazı var. Osmanlı gibi Alamanya'dan silah ve mühimmat alacak halimiz mi kaldı, herifler bize yardım edecekler. Gülerim, gülerek Hasan Esat'ın yola çıkmadan açıkladığı "Akılcı ve gerçekçi tek yol"un ne olduğunu hatırlatırım: Önce Türk ekonomisini güçlendirmeye yardımcı olacaklar, yani kredi açıp borçlandırarak ortaklaşa savaş sanayii kuracaklar, öyle ki hem ürettikleri malın maliyeti düşecek, hem de Türk savunma sanayii denetimleri altında olacak.

Hasan Esat Işık diyor ya, Türk Alman işbirliğinin sınırı yok, kimbilir belki Enver Paşa da böyle derdi.

'sistem' tam teslimiyet istiyor

l'yandık kerem'in arpa tarlası gibi...

5 Kasım 1978

Diyordum ki yahu nedir, Allahın günü politika, yok NATO'yla ilişkilerimiz, yok Ortakpazar'ın attığı kazıklar, yok şu, yok bu! Biraz da başka konulara atlayalım, edebiyattan mı olur, resimden mi olur, adamın içini açacak şeylerden sözedelim. Sen misin söyleyen? Daha televizyonda izleyip sevdiğim bir müzik programı üzerinde iki satır yazmıştım ki, Türkiye'yi

fena halde ilgilendiren birkaç gelişme birden oldu, hadi şimdi gel de çeneni tut, bunları ele alıp tartışma bakalım?

Ucundan kıyısından bulaşacağız çocuklar.

Önce o kadar önemsediğim olaylar nelerdir, onları birbiri ardına bir dizelim isterseniz. a/Paris'te bir Türk heyeti OECD'nin uzmanları önünde Türk ekonomisi konusunda resmen sınava çekildi. Bu vesileyle OECD'nin (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) Türkiye'yle ilgili raporunun neleri içerdiği az buçuk belli oldu. b/ Hükümetin yabancı sermayeyi özendirmek amacıyla hazırladığı yeni uygulama yönetmeliği açıklandı, (hem de garip değil mi, önce **Financial Times**'da). c/ Türkiye Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) üyelerinden birkaçının Amerika'ya yaptıkları bir gezinin izlenimleri, gözlemleri ve sonuçları öğrenildi.

Bunların herbiri başlıbaşına bir kitaplık laf kaldırır, hem batılı 'müttefiklerimizin' Türkiye'ye ne gözle baktıklarını irdelemek bakımından, hem de mevcut iktidarın içinde çabaladığı çelişkiler ortamını meydana çıkarmak bakımından! İsterseniz işe, şu OECD açısından yanaşalım: OECD'nin adamlarıyla bizimkiler hanidir yüz yüze gelip göz göze bakışamamışlar, bu defa Paris'te o yapıldı. Herifçioğulları minareyi çaldılar ya, kılıfları hazır. Bizim basına da sızan raporlarına bir göz attınız bağırmamak için kendinizi güç tutuyorsunuz.

OECD raporu'na göre 1978'in ikinci çeyreğinde bakın Türkiye'nin hali neymiş:

"... Sanayi, ithal edilen yedek parça ve hammadde kısıtlanmasıyla beraber durgunluk işaretleri vermeye başlamıştır. Buna mukabil tarımsal üründe artma görülüyor. Yıl sonuna doğru darboğazlar artmış, işsizlik çoğalmış ve kısıtlanmış talep baskısı büyük dış ticaret açığının biraz olsun azalmasına olanak vermiştir." Şimdi siz bu doğru mu diyorsunuz, olabilir, bu kötü durumdan kurtuluşun çaresi nedir peki denilirse, cevabınız ne olacaktır, herhalde dışa bağımlı ekonomik durumu aynen sürdürelim, değil. Birazcık aklı olan, ekonomimizi bağımsızlaştırma yoluna girmemizi, bunun için de yabancı sermayeyle ilişkilerimizi son derece dikkatli ayarlamamızı önerecektir. Bunda haklıdır da.

Ha gelelim OECD raporu'na! O durumumuzu pek güzel saptayan OECD, iş çözüme geldi mi, bizim düşündüğümüzün tam tersini öneriyor kardeşim: Bir kere himayeci gümrük politikasından vazgeçecekmişiz, kamunun açık finansmanına da-

yalı sanayileşmeye boş verecekmişiz, aklımız varsa piyasa güçleriyle, uluslararası sermaye hareketlerine açık bir politikaya yönelirmişiz. Çünkü, OECD raporu'na göre Türk ekonomisinde verimliliğin ve kaynak dağılımının geliştirilmesi için, pazar ekonomisi kurallarına daha fazla "güven duyulması yararlı olur" imiş. Aynen şöyle deniyor: **"Piyasa güçlerinin rekabetçi gelişimi. sanayiin gelişmesi için gereklidir"** dahası var, o da şu: **"Yabancı sermayenin ülkeye girişinde, yalnızca ihracata yönelik olup olmadığına bakılmamalı, ayrıca, Türkiye ekonomisinde bulunmayan çağdaş işletmecilik anlayışım getirip getirmediği de hesaba katılmalıdır."** Nasıl iyi mi? Ya şu öneriye ne buyrulur: **"Önemli olan, istikrarlı kalkınma vaadeden ekonomilerde, yabancı sermayeye makul kârlar göstermektir."**

OECD'nin tutumu çokuluslu şirketlerin Türkiye'de har vurup harman savurmaları için sanki bir zemin hazırlığı. Baksanıza elinoğlu bunlarla yetinmemiş, üstüne üstlük, ileri teknoloji sizin neyinize, siz emek yoğun teknolojilerden şaşmayın diyor. Ben size birşey diyeyim mi, Paris'teki Türk heyeti bu heriflere karşı ülkemizi nasıl savundu bilemem ama, herhalde biraz sert çıkmalıydı. Nedeni belli, kardeşim şu anda memleketin benimsemek üzere olduğu beş yıllık kalkınma planı, OECD'nin öngördüğü herşeyin hemen hemen tamamen tersini tasarlıyor ve planlıyor. Hem nasıl bu planı uygulayacağız da, üstelik OECD ile ilişkilerimiz iyi olacak, doğrusu akıl almaz birşey.

Çünkü bakın dördüncü plan, anladığım kadarıyla, dış rekabete dayanacak ileri teknoloji istiyor, yabancı sermayeden yararlanmayı öngörüyor ama, Türkiye'nin özel önceliklerine uyulması koşuluyla, yoksa Türkiye pazarını çokuluslu şirketlerin cirit attığı bir alan haline koymak için değil. Bununla da yetinmiyor üstelik, kısa zamanda yabancı katkılı üretimin yerli katkılı üretime dönüştürülmesini istiyor.

Hükümet bu çelişkileri acaba nasıl bağdaştıracak, çok merak ediyorum.

2'iki ucu kirli değnek

6 Kasım 1978

...Fakat asıl cümbüş, TÜSİAD üyelerinin Amerika'dan getirdiği haberler duyulunca koptu. Ne haberler, ne haberler! Ki-

mileri şaşmış göründüler, kimileri kızmış. Hakcasını isterseniz, şu gariban defterin okurları için, hiç de yeni birşey getirmiyordu Amerika'lı işadamlarının söyledikleri. Çok önceden, daha Ergenekon Maliye Bakanı iken, yine böyle döviz bulmak, ilişkileri geliştirmek amacıyla Amerika'ya gitmiş, oradan boyunun ölçüsünü alarak dönmüş, işadamlarına neler denmiş olduğunu, **Executive Intelligence Review**'ün 'hizmete özel' bir raporundan naklen biliyorlardı. Anlaşılan o günden bugüne, Amerikan iş çevrelerinin Türkiye'ye karşı tutumu değişmemiş. Hem o tarihte Amerika nın 'desteklemediği' Demirel, şimdi ise 'desteklediğini' açıkladığı Ecevit iktidarda olduğu halde!

Ola ki gözünüzden kaçmıştır, ister misiniz Amerikalı iş adamlarının, bankaların ve bu arada hükümetin bizim işadamlarına önerileri neymiş, kısaca bir göz atalım:

a/ Yüzde 7-8 gibi kalkınma hızlarından vazgeçin, size sıfır kalkınma hızı yeter. b/ Türk Lirasının değerini gerçekçi kur ayarlamalarıyla sürekli olarak düşürün. c/ Vergileri iyice bindirip halkın satın alma gücünü düşürün, talebi kısın. d/ Ağır sanayiden vazgeçin, balık ağı örmek, gömlek dikip satmak sizin neyinize yetmez. e/ Sosyalist ülkelerle ticareti arttırmayı bırakın f/ Petrol bulmaya, petrol üretimini artırmaya bel bağlamayın. g/ İşçi ücretlerine ve memur maaşlarına zam yapmayın, tam tersine sınırlayın bunları.

İş bu kadarla kalsa iyi, bizim işadamları temaslarının sonucunda anlamışlar ki, Amerika Ecevit'i desteklemekte imiş ama, IMF kredi işini yeniden askıya almış, Kıbrıs sorunu (belki de yeteri kadar ödün aldıkları için) önemini yitirmiş ama, şimdi Ege sorunu ve Türk/Yunan ilişkileri, gündemde imiş; Türkiye'nin kredi alabilmesi için belki bazı umutlar varmış ama, bu en az üç yılımızı alabilirmiş; nasıl ne yanından bakarsanız bakın, iki ucu kirli değnek.

Memleketini seven her yurttaşın bu önerileri okuyunca, ana avrat küfretmesi çok doğal. Açıkça Türkiye'ye biz seni savaşta bize ucuz asker verecek enayi bir ülke sayıyoruz, sense tutmuş sanayileşmeye filan kalkışıyorsun, vazgeç bu sevdalardan, anamı belleriz diyorlar. Sövmesine beraberce sövelim ama, bu arada gözümüzden şu noktalar da kaçmasın:

a/ Daha önce işaret etmiştim, Türkiye ile sistem arasındaki uyuşmazlık kesin ve önlenemez haldedir. Türkiye'deki şu ya da bu hükümetle, Amerika'da şu ya da bu hükümet çelişmiyor, devlet olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş ve yaşayış

felsefesi, Amerika'nın başı çektiği sistem'in ülkemize zorla benimsetmeye çalıştığı yaşayış felsefesi ile çelişiyor. Bu saptama çok önemli, çünkü, kalabalıkların fikrine girip bir kere somutlaşırsa (ki o yoldadır) Türkiye'de iktidara gelen hiçbir hükümet sistem'in arzularını yerine getirmek gücünü kendinde bulamayacaktır. Daha şimdiden bazı ödünleri vermekte cömert davranan iktidarların ne kadar antipati toplayacağı belli olmaya başlamıştır.

b/ Bazı önerilerini gözden geçirdiğimiz OECD raporu ile, Amerikan banka ve işadamlarının önerileri tek elden çıkmışcasına birbirine uymaktadır. O da yabancı sermayeye acil diyor, bu da, o da sanayileşme sana yaramaz diyor, bu da! Dahası evvelce tartıştığımız Dünya Bankası raporu (sürekli devalüasyon yapın, tavsiyesinde bulunuyordu) ve IMF reçeteleri de aynı türden önerileri içermektedir. Sanki Ortakpazar'dan gelen öneriler farklı mı? Yooo. O zaman ortaya çıkan tablo son derece düşündürücü olmak lazımdır. Biz bir sisteme yamanmışız ki her örgütü ulusal amaç edindiğimiz 'çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmaktan' bizi engellemeye çalışıyor, bu takdirde bu sistemle ilişkilerimizi ciddi olarak gözden geçirmek zorunda değil miyiz?

c/ Ecevit iktidara geldiğinden itibaren, 'çok yönlü' diye nitelendirdiği bir dışa açılma politikası güdeceğini belirtmişti, bense aklımın erdiği kadarıyla 'sistem'in ona bu özerkliği tanıyacağını sanmadığımı yazmıştım. Galiba bir kere daha haklı çıkıyorum. Çünkü sanayileşmeyi finanse etmek, çeşitli sıkıntılarını gidermek için Ankara'nın sosyalist bloku ve Üçüncü Dünya ülkeleriyle (en çok İslam ülkeleri sanırım) geliştirmeye çalıştığı ilişkilerin batılılarca hoş görülmediği işte meydana çıkmış bulunuyor. Açıkça söylemiş herifler, Ruslarla ilişki hakkınız ama, bizde tereddüt uyandırıyor, Üçüncü Dünya sizin bileceğiniz iş ama, pek hoşlanmıyoruz filan! Hele sen Sovyetler'le işbirliği yapıp petrol çıkarmaya yönelirsen, adam öfkesini suratını ekşiterek göstermez mi? Sistem'in Türkiye'yi 'tam teslim' almak istediği kesin. Onun için hükümetin 'çok yönlü' politikasına prim vermeyecektir. O zaman batıyı ve batılıları elde tutmak, batılı kuruluşlardan kredi koparmak için Ecevit iktidarının verdiği, vermekte olduğu zararlı ödünler boşa gidiyor. Bildiğiniz gibi bunlardan birisi ve galiba en tehlikelisi şu yabancı sermayeyi özendirmek için çıkarılacak uygulama yönetmeliğidir.

Onu da tartışmaya almasak hatırı kalır.

3' "açık kapı" siyaseti mi?

7 Kasım 1978

Ne yalan söyleyeyim, haberi ilkin **Financial Times**'den işitmek, benim kanıma dokundu. İster dokunsun, ister dokunmasın, gerçek olan bu: Ecevit hükümeti'nin, 'yabancı yatırımları özendirmek için' yeni bir uygulama yönetmeliği hazırladığı haberi, önce yurt dışında yayıldı. Arkasından bazı gazetelerimizde ayrıntıları görünüyor. Belki siz de görmüşsünüzdür. Doğrusu ya, ben **Financial Times**'da 'ortak yatırımlardaki eşitlik koşulunun' esnekleştirildiğini işitince bazı şeyler düşünmüştüm, anlaşılan ödün vermekte kafam pek fazla işlemiyor, çünkü şu aşağıdaki gibi bir madde tövbe aklıma gelmedi:

"... **Türkiye'ye getirilecek sermayenin ilke olarak Türk sermayesiyle ortak yatırıma girmesi tercih edilmektedir,** ancak (bundan sonrasına dikkat buyurun lütfen) **turizm projelerinde ve tamamen dışsatıma dönük, yerli kuruluşların pazarlarıyla çelişmeyen ve teknolojik yönden önemli katkılar sağlayabilecek projelerde yabancı sermaye payının yüzde yüze kadar çıkması kabul edilmektedir.**"

Ya şu maddenin güzelliğine ne dersiniz: "... **Yabancı sermayenin kâr transferi devlet garantisi altında olacaktır. Devlet garantisi, ayrıca, üretime başlandıktan en az üç yıl sonra, transferine de hak tanımaktadır...**"

Başka bir deyişle uluslararası tekeller Türkiye'de rakipsiz olacakları alanlarda yüzde yüzlük yatırımlar yapmak için başvuracak, kırk gün içinde başvurusuna olumlu ya da olumsuz cevabını alacak, tesislerini kurup işletirse kârını devlet garantisi altında dışarıya aktarabildiği gibi, sermayesini de çekip çıkarabilecek. Oh, ne âlâ memleket. Yooo, sakın bana kötü niyetli filan demeyin, uluslararası tekellere açık yatırım alanı olacağız yargısını kafadan atmıyorum, yabancı sermaye için müsaade edilmiş yatırım kalemlerinden çıkarıyorum. Baksanıza hangi sanayiler canları isterse yatırım yapabileceklermiş: Yatırım malı üreten elektronik sektörlerinde, yapımı büyük sermaye, ileri teknoloji ve ileri yönetim isteyen ve yerli girişimlerin gerçekleştiremeyeceği büyük kompleks projeleri. Eh, Türkiye'de işçilik gelişmiş ülkelere oranla sudan ucuz olacağına göre, uluslararası tekeller niye itibar etmesin? Hem bakarsınız,

Almanla Amerikanla kurulması öngörülen ortaklaşa savunma sanayii de nasıl olsa bu maddenin kapsamına gireceğinden yüzde yüz yabancı sermayesine açık oluverir. Seyreyle o zaman şenliği. Hele imal edilecek elektronik füzeler, ya da benzeri ıvır zıvırın dış satıma (söz gelişi NATO ülkelerine) yönelik olduğu ileri sürülürse...

Ayrıntıların üzerinde durmak elbette uzmanların işi, uzman olmasak da görebileceğimiz nokta odur ki, IMF'nin, Amerikan iş çevreleriyle bankalarının ve OECD'nin Türkiye'ye yabancı sermayeye öncelik ve rahatlık tanıması önerileri birbiri ardınca gelip dururken, iktidarın bu uygulama yönetmeliğini hazırlayarak istekler doğrultusunda bir çaba göstermesi, Türk ekonomisinin geleceği bakımından elbette kuşku ve kaygı vericidir. Bırakın yeni hazırlanan beş yıllık planın ekonominin yapısını değiştirmek, sanayii bağımsızlaştırmak gibi amaçlar taşımasını, bildiğimiz kadarıyla Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan bu yana yabancı sermaye'ye buncasına olanak tanımamış, bu kadar yüz vermemiştir.

Sözün burasında çat, çakmağı yanıyor, cigarasının dumanlarını çevresine tül mavisi dantaller halinde dağıtarak Gülten diyor ki, böyle bir uygulamanın sonuçları zaten bağımlı Türk ekonomisini bütünüyle batılı tekellerin buyruğuna vermek demektir. Keferenin Türk sermayesine rekabet edemeyeceği sahalar, aslında Türk firmalarının, kamu sektörü olarak, özel sektör olarak henüz el atmadığı alanlardır ki, bunların çoğu zaten karmaşık, son derece geliştirilmiş teknoloji gerektiren endüstri dallarıdır, yabancı sermaye zaten uzmanlaştığı bu üretim dallarında, bir dış satım bahanesi kuyruğuna takılarak girip ülkemize çöreklenirse, herhangi bir ulusal girişimin onunla başetmesi, ona rağmen kurulup gelişmesi olası mıdır?

Gülten haklı, o zaman bize ne kalır, hani işadamlarımıza Amerikalılar demiş ya, balık ağı örmek, gömlek dikmek, ya da peynir üretmek! Kapitalist emperyalist sistemin baskılarından şaşkına dönmüş CHP iktidarı, bir yandan IMF'nin yeni devalüasyon istemini reddederken, öte yandan bu yeni yabancı sermaye yönetmeliğini çıkarmayı planlayarak aylardır bir türlü yanmayan 'yeşil ışığı' yaktırmaya uğraşıyor. Ama boşuna. Sistem'in küçük ödünleri ciddiye bile almadığı, ısrarla belirttiğim gibi kesinlikle 'tam teslimiyet' istediği açıkça görülüyor artık. Ege'yi de isteyeceklerdir, Sovyet blokuyla ilişkilerimizi kestirmeyi de deneyeceklerdir, Arap ülkeleriyle aramızı açacaklardır, za-

manında düyun-u umumiye ne halt ettiyse, yapmaya kalkışacaklarının ondan farklı olacağını hiç sanmıyorum. Meğer ki Türkiye'deki hükümetler müdafaa-i hukuk Türkiye'sinin devamı olduklarını hatırlasınlar, yabancı sermayeye karşı öyle bir tutum tutsunlar...

Sahi müdafaa-i hukuk Türkiye'si nasıl bir tavır takınmıştı bu konuda? Ona da bir göz atacağız.

işler 'eskisi gibi' oluyor mu?

8 Kasım 1978

Türkiye'de Müdafaa-i Hukuk Cephesi demek, bu cephenin kurucusu ve geliştiricisi Mustafa Kemal Paşa'nın düşünceleri demektir. Onun için, Türkiye'nin ekonomik kalkınması üzerine onun söylediklerine şöyle üstünkörü bir göz atmak bile, son otuz yıldır Cumhuriyet Hükümetleri'nin 'Atatürkçülük' adına yaptıklarının ne kadar yanlış ve ters olduğunu göstermeye yetecektir.

Ucundan başlıyorum:

"... Türk tarihi tetkik olunursa, bütün yükseliş ve alçalış sebeplerinin bir iktisat meselesinden başka bir şey olmadığı anlaşılır. Efendiler, tarihimizi dolduran bunca başarılar, zaferler ya da yenilgiler, bozgunlar ve felaketler, hepsi vukua geldikleri dönemlerdeki ekonomik koşullarımızla ilişkili ve ilgilidir. Yeni Türkiye'mizi layık olduğu yere çıkarmak için muhakkak ekonomimize birinci derecede önem vermek zorundayız. Çünkü zamanımız tamamen bir ekonomi döneminden başka bir şey değildir."

Bu sözleri, 18 Şubat 1923 tarihli Vakit Gazetesi'nden. Ekonomiye ne kadar önem verdiğini, ekonomiyle ülkesinin gelişmesi arasındaki ilişkiyi ne güzel anladığını gösteriyor. Daha önce, Mart 1922'de yaptığı bir konuşma da emperyalizmin ülkemize uyguladığı sömürme ve çökertme yöntemini nasıl anladığını da şöyle belirtmişti:

"... Bizi bugünkü ekonomik yoksulluğa mahkûm eden 'mülga' kapitülasyonların fecaatini hatırlamadan geçemem. (...) Tanzimat'ın açtığı serbest ticaret devri Avrupa rekabetine karşı kendisini savunamayan ekonomimizi, bir de ekonomik kapi-

tülasyon zincirleri ile bağladı. Örgüt, bireysel değer bakımından ekonomi alanında bizden çok güçlü olanlar, memleketimizde, bir de fazla olarak, imtiyazlı mevkide bulunuyorlardı. Temettü vergisi vermiyorlardı. Gümrüklerimizi ellerinde tutuyorlardı. İstedikleri zaman istedikleri eşyayı, istedikleri koşullarla memleketimize sokuyorlardı. Bütün ekonomi dallarımızda bu sayede kesinlikle egemen olmuşlardı. Efendiler, bize karşı yapılan bu rekabet gerçekten çok gayr-i meşru, gerçekten çok eziciydi. Rakiplerimiz bu sayede gelişmeye elverişli sanayimizi de mahvettiler. Tarımımızı da hırpaladılar. Ekonomik gelişmemizin, maliyemizin, gelişmemizin önüne geçtiler."

Bir Kemal Paşa'nın şu dediklerini düşünün, bir de onun adına hükümet edenlerin, son otuz yıldır aynı emperyalist devletlere, aynı gerekçelerle, yeni bir 'serbest ticaret devri' açmak için ellerinden geleni ardlarına koymadıklarını... Bugün OECD bize himaye gümrüklerimizi kaldırınız diyor, Amerikalı tüccar sanayileşmeyi durdurunuz diyor, Ortakpazar bizim pazarımızı kendisi kullanmak istiyor, hepsi de yabancı sermayeyi yurdumuzda 'imtiyazlı bir mevkie' geçirmemiz için üzerimize inanılmaz baskılar yöneltiyor. Böyle bir durumda, Müdafaa-i Hukuk davranışının bunların alayına bir yuh çekmekten başka birşey olmadığı açık değil mi?

Çünkü bakın, tutum nasıl tutulmuştur.

"Özellikle ekonomik çabalarımızı dayandıracağımız temeller, her türlü bilgi ile beraber, doğrudan doğruya memleketimizin topraklarını koklayarak, bu topraklarda çalışanların sözlerini işiterek saptanacaktır. Sanayi ve ticaretimiz için de aynı düşünce geçerlidir. Yeni Türkiye devleti temellerini süngü ile değil, süngünün dahi dayandığı ekonomi ile kuracaktır..."

(vakit/1923)

Demek neymiş, ekonomi ile savunma içiçeymişler, savunma ekonomiye dayanıyormuş, ama bütün bunların, ulusal bir nitelik taşıması zorunluymuş: 'Memleketimizin topraklarını koklayarak' deyiminden başka ne anlam çıkarabilirsiniz. Kaldı ki, Tarsus'da çiftçilerle konuşurken, 1923 Mart'ında konuya başka bir yönden yanaşıp der ki:

"... bütün ihtiyacınızı sağlamak için paranızı düşmanlara vermemek lazımdır. Kazancınızın heba olmaması, başkalarına haraç diye gitmemesi için dindaşınız olan, kendinizden olan sanatkârlara koşacaksınız, onlara yardım etmek hem borcunuz hem çıkarınızdır. (...) İhtiyaç fazlası ürünü yurtdışına sevk ve

onları dövize (altına) çevireceksiniz. Bunu yapabilmek için tüccarlara ihtiyacınız vardır. Eğer tüccarlar bizden olmazsa ulusal servetin önemli bir kısmı şimdiye kadar olduğu gibi yine düşmanlarda kalacaktır..."

Başkası nasıl görür bilmem ama, bana sorarsanız, burada Kemal Paşa bal gibi komprador kapitalizmine parmak basmakta, ulusu bundan kurtulmaya çağırmaktadır. Zaten yabancı sermaye konusunda da çok ciddi bir ayırım yaptığım İzmir İktisat Kongresini açış konuşmasında belirtmiş, şunları söylemiştir:

"... Memleketimiz geniştir. Çok emeğe ve sermayeye ihtiyacımız vardır. Şu halde yasalarımıza uymak koşuluyla ecnebi sermayelerine lazım gelen teminatı vermeye hazırız ve arzu ederiz ki, ecnebi sermayesi bizim emeğimize ve sabit sermayemize katkıda bulunsun, bu bizim için ve onlar için faydalı sonuçlar versin, fakat eskisi gibi değil. Gerçekten de geçmişte, özellikle Tanzimat sonrasında yabancı sermayesi memlekette müstesna bir mevkie sahip oldu. Bilimsel olarak denilebilir ki, devlet ve hükümet, ecnebi sermayesinin jandarmalığından başka birşey yapmadı. Yeni Türkiye bunu kabul edemez. Burasını bir esir ülkesi yaptıramaz."

Yorum gerekir mi? Sadece şu son tasarlanan yabancı sermayesi uygulama yönetmeliğini alın, şu sözlerin yanına koyun. İşlerin 'eskisi gibi' olup olmadığı hemen sırıtıyor.

İşler 'eskisi gibi' oluyor mu?

'devrim' dosyası

1' "devrim" dosyası açılmalıdır

21 Aralık 1978

O tarihte İstanbul'dayım, Yeşilçam'da film çekiyoruz, bir yandan da 27 Mayıs darbesinin hangi doğrultuda gelişeceğini izliyorum, Bonapartiste bir darbe bu, Atatürkçü geçiniyor ama ben inanamıyorum pek, bakıyorsun Menderes'e zırnık koklatmayan Dünya Bankası ve Para Fonu ilk 27 Mayıs hükümetine kesenin ağzını açmış, dahası 'ikili anlaşmalar' bu dönemde da-

ha bir yoğunlaşıyor gibi, öte yandan umut verici işaretler de görülüyor doğrusu, Menderes döneminin 'şahıs tahakkümü' ortadan kalkıyor, özgürlükçülüğe doğru belirgin bir gidiş var, sonra hareketin lideri sayılan Cemal Paşa'nın şaşırtıcı çıkışları: Bir gün durum dururken 'Türkiye otomobil de yapmalıdır' deyip çıkıyor işin içinden, demekle kalsa iyi, işi resmiyete döküp hükümet adına ve Başbakan sıfatıyla otomobil yapılması için emir veriyor.

O günleri yaşayanlar hatırlar, ne büyük fiyasko olmuştu değil mi? Eskişehir Cer atölyelerinde yapılan, adına 'Devrim' denilen otomobil görkemli bir törenle Devlet ve Hükümet Başkanı Cemal Gürsel'e sunulmuş, Paşa binip içine kurulduktan sonra birkaç adım yürüyüp durmuştu. Rezalet. Resmi açıklama, arabaya benzin konulmasının unutulduğu merkezinde idi, hatta Cemal Paşa 'batı kafası ile otomobil yaptık, doğu kafası ile benzin koymayı unuttuk' diyerek durumu bir formüle bağlayıp kurtarmıştı, kimse inanmıyordu ki, herkes otomobil yapmaya kalkışmamızı son derece gülünç buluyor, mühendis ve teknisyenlerimizin zaten bu işin altından kalkamayacağını ileri sürüyordu, hatta yergiye rastlarsınız: 900 bin liraya mal olan tek otomobilin ne türlü bir kazık olduğundan, haddimizi bilmemiz gerektiğine kadar bir sürü laf.

Şimdi, yıllar sonra, birdenbire neyi öğreniyorum?

İki ay filan oluyor, sanayileşme alanındaki başarılarımızı ilgiyle izleyen bir arkadaş, o sıralarda bir gazetede çıkan bir röportaja dikkatimi çekti, Eskişehir sanayi çevresini inceleyen dikkate değer bir röportajdı bu, ulusal sanayicilerimizin girişimlerini, teknik alandaki yaratıcılıklarını yansıtıyordu. Bu arada lokomotif fabrikası haline gelen Eskişehir Cer atölyelerinin de sözü ediliyor, vayyy, meğerse o 1961'de ıskartaya çıkartılıp gülünç edilen 'Devrim' arabası bu atölyelerde yıllarca şakır şakır hizmet etmemiş mi? Mühendisin birisi bilgi veriyor, daha o tarihte 'Devrim'in motorunu Türk işçilerinin ve teknisyenlerinin tamamiyle ulusal sayılabilecek bir biçimde gerçekleştirdiklerini söylüyor, mühendislerin çoğu Cemal Paşa'nın emri gelir gelmez teslim bayrağını çekmiş, bu işin altından kalkamayacaklarını söylemişlermiş, ama, teknisyenler diretmiş, motorun dökümünü yapanlar da, bildiğiniz ustalar, hem galiba onları Sivas Cer Atölyesi'nden getirtmişler imiş...

Yahu bu adam ne söylüyor, Devrim bir fiyasko değil miydi, bu yüzden elaleme kepâze olmadık mı? Ona bakarsan böyle

bir şey yok, Devrim'in başarısızlığı gerçekten arabaya şoförün yeteri kadar benzin koymayışından ibaret, gerçi o dönemdeki teknik düzeyimize göre yapılan prototipte dışardan getirilmiş parçalar yok değil ama motor bizim, arabanın on binin üstünde kilometre yapması da başarısını gösteriyor bu motorun, zaten Devrim'i inceleyen bazı yabancı uzmanlar, Japon ve Çek arabalarından hiç de aşağı olmadığını söylemişlermiş... Gel de şaşma, eğer Devrim gerçekten bir ihmale kurban gittiyse kulağı delik geçinen Türk basını yıllarca nasıl bunun farkına varamadı, vardıysa neden açıklamadı, neden Türkiye'de otomotiv sanayii kurulurken yabancı firmalara başvuruldu, neden motor fabrikası yapımı düşünülürken daha 1960'larda Türk ustalarının motor döktükleri hesaba katılmıyor da, yabancı lisanslardan medet umuluyor, bu önemli işin devlet kesiminin denetiminden çıkarılması isteniyor?

Alın size bir sürü soru, her biri adamı çileden çıkarabilir.

Kafam bir tarafıyla konuya iyice sardırmış besbelli, tam bu sırada devrim arabasıyla ilgili ikinci bir açıklama ortaya çıkmaz mı? Hemen üzerine atılıyorum. Hem bu defa açıklamayı yapan o günlerde Makine Mühendisleri Odası Başkanı olan Yüksek Mühendis Şükrü Er, üstelik her söylediği önceki incelemede okumuş olduklarımızı doğruluyor. Buyurun okuyun:

"... 1961 yılında Başbakanlık bir ön çalışma yapılması talimatını vermiş ve 900 bin liralık bir tahsisat ayırmıştı. DDY atölyelerinde bu parayla iki adet 50 beygirlik, iki adet 65 beygirlik dörder silindirli ve 3600 devirli dört otomobil imal edildi. (...) Günümüzün insamna devrim otomobilini yeniden ama gerçek çehresiyle tanıtmak lazımdır. Devrim prototip olmasına rağmen, başarılı ve övünülecek bir eserdir. Bu otomobillerden biri 20 bin, diğeri 15 kilometre civarında yol yapmıştır. Maliyetleri hakkındaki yorumlar işin alayında olanların cebine inen satış kârıdır. Genel yargı iki otomobilin 900 bin liraya mal oluşu şeklindedir. Halbuki 900 bin liraya 4 otomobil ile 7 adet motor ve bunların yapımı için gerekli projeler, kalıplar ve takımlar imal edilmiş ve hazırlanmıştır. Bilmem şu söyleyeceğim gerçeği kaç vatandaşımıza iletmeyi görev saymışızdır. Devrim otomobillerinin, yapılan deneylere göre, o günlerin Japon yapımı otomobillerinden, Çek yapımı Skoda'dan daha iyi vasıfta olduğu saptanmıştı."

Gerçek böyle olduğu halde kamuoyu neden uyutulmuştu öyleyse. Yüksek Mühendis Şükrü Er'in bu konuda da çarpıcı fikirleri var, şimdi onlara bir göz atalım.

2'yıkılası "zihniyet"

22 Aralık 1978

...Fakat asıl üzerinde durulması gereken, Türk aydınının 'Devrim' otomobilleri karşısındaki durumu. Hükümet talimat veriyor, teknik kadro canını dişine takıyor, kısa zamanda 'dört otomobil, 7 motor ve bunların yapımı için gerekli proje, kalıp ve takımları, 900.000 lira sarfederek' ortaya çıkarıyor, arabalardan birisi gerçekten şoförünün telaşla benzin koymayı unutması yüzünden yolda kalınca, hem otomobil, hem yapanlar, hem genel olarak Türk teknik kesimi alaya alınıyor. İş öyle cıvıtılmıştır ki, yıllar sonra bile 'Devrim' otomobili hâlâ bir hafiflik konusudur.

Arabanın üretildiği dönemde Makine Mühendisleri Odası Başkanı olan yüksek mühendis, asıl bunun nedeni üzerinde durmakta, ilginç şeyler söylemektedir. İstedim ki, sözlerini ibretle, biraz hayretle, hayli de utanarak dinleyelim.

Bakın ne diyor: "... Ben inançlar ve zihniyet üzerinde duracağım. Eskiden pısırıklığın adı pek konulmamıştır. Kimse üstüne alınmak istememiştir. Hatta çok aşağılayıcı 'alaturka' tabirini fütursuzca benimseyen nice saygıdeğer insanımız vardır. Batılının yaptığı marifet, bizim insanımızın becerisi, güldürü konusu yapılmıştır. Hem de, kendi insanlarımız tarafından..."

"... 1953 yılında dünya ekonomi krizini yenmek üzere toplanan Uluslararası Ekonomik Kongre'de, Alman temsilcisi Dr. Posse şöyle demişti: 'Türkiye gibi ziraat memleketleri de sanayileşmek isterlerse, milletlerarası ekonominin ahengi elbette bozulur. Binaenaleyh Türkiye hammadde hazırlayan geri bir memleket olarak kalmaya mahkûm edilmelidir'..."

"... Sonra 'Devrim' otomobilleri üzerinde kavga çıkarmak isteyen, aşağılama edebiyatının imzaları bundan evvel de vardı. Yani, 1927'de Türkiye'de ilk otomobil ve kamyon fabrikasının kurulduğunu kaç Türk vatandaşı bilir? Şimdi ben, 1930 yılında 4.000 işçiyle faaliyete geçen bu fabrikada günde 55 binek otomobili ve 10-15 kamyon imal ediliyordu desem, kaç kişi ciddiyetle inanır."

Gördünüz mü neler varmış bilmediğimiz? Meğerse Müdafaa-i Hukuk döneminin hızı ve ruhuyla Türkiye daha 1920 yılları içinde otomotiv sanayiine el atmış, bu alanda epeyce önemli işler yapmış da, yeni kuşakların bundan haberi yokmuş. Bi-

lenler bu eski deneyleri, neden dolayı yürütülmediklerini inceleyip ortaya çıkarmak zorunda değil midir? Bazı genç bilim adamlarımız, bütün çabalarını Cumhuriyet'in ilk zamanlarını kötülemek için belge ve olgu bulmaya sarfederek geçirmektedirler, içlerinden bir yiğit çıkıp da bize o yıllarda girişilen sanayileşme atılımının dökümünü yapmayacak mı? Bugün biliyoruz ki, genç Türkiye 1936-39 yıllarında Karabük Demir/Çelik kompleksinde çelik üretmeye başladığı zaman, bunca ülke arasında, yeryüzünün çelik üretebilen onikinci ülkesiydi. Demek otomobil üretimine de 1927'de el atmış imişiz?

Yalnız otomobil mi, ya uçak? Evet, uçak. Yüksek mühendis Şükrü Er, ondan da söz ediyor çünkü, ne diyor bakın.

"... Bence esas olan zihniyettir, inanmaktır. Vaktiyle uçak fabrikası kurduk. 150 uçak mühendisi yetiştirdik. O günün tekniğine uyan uçaklar imal ettik, Hollanda'ya bile sattık. Ama ardına kulp takmakta mahir aşağılayıcı kitlenin hışmı ile bu fabrikalar kapılarını kapattı. Ne oldu sonunda? Bu fabrikalarda çalışan mühendisler teker teker istifa ettiler. Amerika'ya göç edenlere aldırış bile etmedik. Hatta o ülkelerde üniversitelerde profesör ünvanı ile hocalık yapanların ilmî değerleri hakkında bir kıyaslama yapmadık. Kaçırdıklarımızın farkında bile olmadık. İşte başarıda insanın rolü. Bu zihniyet, memleketimizde değil otomobil, yoğurt dahi yapılmasını önleyen zihniyettir."

Şimdi bakın, ne diyorum. Şükrü Bey'in dediklerinden şu açık tablo çıkıyor: Türkiye otomotiv sanayiine olduğu gibi uçak sanayiine de 1927'de el atmış, mühendisini yetiştirmiş, fabrikasını kurmuş, uçağını üretmiş, hatta dış satım yapmış, fakat o alanda da işe rüfailer karışmış, fabrikayı kapatmışız, mühendisler çekip gitmişler, kimsenin de kılı kıpırdamamış. Ayıptır yahu. Hadi bu olmuş geçmiş, kamuoyuna yansıması için bu kadar zaman beklemeli miydik? Arasıra bir Kayseri uçak fabrikası lafı ortada dolaşır gibi olur ama, hiç kimse sorunun bu çapta olduğunu, üretimin ciddiliğini, girişimin sağlamlığını belirtmemiştir. Fikrimce işe koyulmalıyız, bir kere hem o dönemdeki otomobil, hem uçak sanayii girişimleri aydınlığa kavuşturulmalı, üstelik kimlerin baskısıyla neden dolayı bu girişimlerin yarıda kesildiği açıklanmalıdır. Açıklanmalı ki memlekete zararlı bu 'zihniyet'in temsilcilerini bir bir tanıyalım.

Bu da yetmez, Şükrü Bey'in dediği gibi, 'Devrim otomobilini Türk insanına yeniden ve gerçek çehresiyle tanıtmak' da zorunludur. Anlayalım, bilelim. Doğal olarak o zaman şu soru

karşımızda bütün heybetiyle dikilecektir: Türk aydını, kendi teknik kadrosunun becerisini niçin küçümser, neden alaya alır, bu hafifsemenin kökeninde hangi koşullandırma yatmaktadır? Onu da tartışalım.

3' "yeni tanzimatcı" aydınlar

23 Aralık 1978

'Harb-i Umumi'nin Fecaati' paçadan akmaya başlayınca, Sultan Reşat'ın Başmabeyincisi Lütfi Simavi Efendi ne yapar bilin bakalım? Biraz 'başını dinlemek üzere', kalkıp Almanya'ya gider, hem de Kissingen diye bir yere, sanki Almanya yenilmek üzere değildir, sanki orada 'harbin fecaati' yaşanmamaktadır. Lütfi Simavi Bey, bir Osmanlı diplomatıdır, formasyonu tanzimat batıcılığı formasyonudur, Osmanlı mülkünde değil, kendisini 'Avrupa'da' ortamında hisseder. Zaten Saray'a getirmeye çalıştığı anlayış da, 'batılı protokol anlayışı'dır.

Türkiye'de işlerin sarpa sardığını gören bazı varlıklı aileler, aydınlar, işitiyoruz ki, kapağı batılı ülkelere atıyorlarmış: Kimisi servetini de kaçırarak, kimisi oralarda bir iş uydurarak. Bana sorarsanız, bu davranışla öncekisi arasında içerik ve anlam yönünden hiçbir fark yok. Ülkelerini tehlikede görüp kurtarmak için ucundan kıyısından elini hamura bulaştıracağına, alıp başını yabancı ülkelere gitmek, hiç de gerçekten 'milliyetçi' bir adamın işi değil. Mütareke'de tanzimat batıcılığı kafasındaki Türk politikacı ve aydınlarının çözüm önerileri, bütün Osmanlı mülkünü yabancı ülkelere taşımak mümkün olamayacağından, yabancı ülkeleri temelli olarak memlekete getirmek şeklinde idi: İngiliz sömürgesi olmak, ya da Amerikan mandasına girmek, başka nasıl yorumlanabilir?

Yine mütareke yıllarında, gerçek ulusalcı çözümün ne olacağı, herkes **Messagerie Maritime, Lloyd Triestino** Kumpanyaları'nın gemileriyle 'Avrupa'ya hareket ederken, Osmanlı Seyrisefain İdaresi'nin Bandırma vapuruyla Anadolu'ya hareket eden genç bir paşa göstermiştir.' 'Milleti içine düştüğü badireden, yine milletin azm-ü kararı kurtaracaktır,' ne demek, elbette bu demek.

Müdafaa-i Hukuk ulusalcılığı, hep söylerim, ırksal bir ulu-

salcılık değildir, tam tersine anti-emperyalist bir ulusalcılıktır, 'mazlum milletler'in kurtuluşu fikrine dayanır.

Kemal Paşa'nın gerek dil, gerek tarih alanındaki çabalarında, gerekse 'bir Türk dünyaya bedeldir', 'biz bize benzeriz' gibi sözlerinde, aslında, Tanzimat'tan bu yana emperyalist batı karşısında inanılmaz bir aşağılık kompleksine düşmüş aydınları ve ulusu bundan kurtarmak, geçmişten kendi yüceliğini bulup onu geliştirmek çabası vardır. O Cumhuriyet'in ilk yıllarını yaşayanlar, bu çabanın, bazı meyveler verdiğini de görmüşlerdir. Bırakın uluslararası düzeyde bağımsızlığını ve özgürlüğünü söke söke almış bir ulus olmanın getirdiği saygınlığı, daha 1920 yıllarının akışı içinde otomobil ve kamyon fabrikası, uçak fabrikası kurmak ve yaşatmak girişimleri, bunu anlatmaz da acaba neyi anlatır?

Yeni Türkiye'nin 'maarif sistemi' kesinlikle düzeltilmeye ve geliştirilmeye 'muhtaçtı', Kemal Paşa açıkça **'İslahı icabeden şey, iktisat ve maariftir'** demişti, buna kalkışılmıştır da, ne var ki Müdafaa-i Hukuk esprisi bir ideoloji haline getirilememiş, öğretim garip bir şekilde yine batılı kaynaklara dayanan pozitivist bir sisteme oturtulmuştur. Öyle ki, çocuklarımız hâlâ ortaokullarda Avrupa tarihinin en ayrıntılı bölümlerini batılı tarih kitaplarından aktarma olarak okurlar. Bu yeniden tanzimat batıcılığına dönmek değil de nedir? Lise'de, 'ilericilik' diye genç öğrencisine Lukianos'u ezberleten yabancılaşmış aydınlar yetiştirecekti. Yetiştirmiştir de.

Cumhuriyet'i kuranlar, 'emanet edecekleri nesilleri' yetiştirirken 'çağdaşlığı', 'batıcılıkla' karıştırarak ciddi bir yanılgıya düşmüşlerdir, çünkü batı'nın geri kalmış bir ülkeye göndereceği her öğreti, kayıtsız şartsız, kendi toprağına yabancılaşmış batı hayranı ve tüketim toplumu üyesi bir vatandaş türü meydana getirecekti. Hadi elinizi kalbinize koyup da söyleyin, getirmedi mi? Bunun en mükemmel kanıtı, bu konuda, halkla aydınlar arasında görünen tutum farkıdır, 'eğitimi' iliklerine kadar geçirmemiş olan halk, ona otomobil yap deyince ne yapıp yapıp bunun üstesinden gelmeye çalışıyor da, bu otomobilin dizaynını yapması gereken mühendislerin bir kısmı, besbelli o ağır batı kompleksi yüzünden, "Bu işi bizim yapamayacağımıza' hükmedebiliyor. Nasıl ki, otomobilin başarısızlığını görmek, iddiasında haklı çıkmak gibi bir yere getirdiğinden, işi alaya dökmesine yol açabiliyor.

Ben romanlarımdan birisinde ne demişimdir, şimdi hatır-

lamanın sırası: **"Bu ülkeyi iki yüz yıldır, aydınlar batırır, halk kurtarır".** Yanlış diyenin alnını karışlarım. Gidip biraz tarih okusunlar.

İki gün önce, Hasan Bülent'le İvan İlyiç'ten söz ediyoruz. Adı Rus ama bu adam Amerika'da ün yaptı. Yıllardır bir kitabı Türkçeye çevrilse derim. Batı uygarlığının eğitim sistemini eleştiriyor. Eleştiriyor deyişim lafın gelişi, bu sistemin tutar yerini koymamış. Okullarda nasıl kendisine, topluma yabancılaşmış kişiler yetiştirildiğinden yakınmaktadır. Hele batılı eğitim sisteminin az gelişmiş ülkelere aktarılması halinde nasıl bir tüketim toplumu hayranı, kendi ülkesinin yabancısı, kültür emperyalizminin maşası aydınlar üretildiğini anlatıyor ki, hayret. Bizim özellikle 50 yıllarından sonra yetişen, çoğu Amerika'da eğitim görmüş ve şimdi devletin yönetim kademelerinde işgören aydınlarımız bu 'yeni tanzimatçı' aydınlardan olmasın?

O zaman elimizle yaptığımız otomobili, aklımızla karalamamızda şaşılacak ne kalır?

kul sıkışmayınca...

1' "tank da yaparız, uçak da, denizaltı da..."

28 Aralık 1978

Ne güzel bir atasözümüzdür, 'kul sıkışmayınca, hızır yetişmez' sözü.

Fakat önce somut verileri bir görelim: S-57 motor avadanlığı deyimini havacı olanlarınızdan başkası duymamıştır elbet, deyim aslında jet uçaklarının motorlarında kullanılan bir parçanın adı, Amerika'dan aldığımız uçaklarda arızalandı mı, ister istemez ya motoru söker, parçayı dışarıya onarılması için gönderirmişiz, ya da yedeğini dünyanın parasını ödeyerek getirtir yerine takarmışız. Şimdi Eskişehir İkmal Bakım Merkezi gibi alçak gönüllü bir ad taşıyan askeri uçak fabrikalarımızda bu parçayı üretiyoruz, önemli bir olay bu, zira yeryüzünde üretebilen ancak yedi sekiz ülke var. Bu bir örnek, Eskişehir'deki tesislerimizde bir jet uçağında bulunan 30-40 bin parçadan 15-20 bin kadarını üretebilecek kapasiteye ulaşmışız, 1969'dan

bu yana üretilen parça sayısı 571 bin. Bu kadarla kalsak iyi, eskiden jetlerin bakım ve revizyonu dışarda yapılırmış, her uçak için ödenen para 121 bin dolar, şimdi aynı şeyi Türkiye'de başarıyoruz, üstelik 32 bin dolara, tek uçaktan kazanılan döviz 89 bin dolar, bir yılda 95 jet motorunun işe yaramadığını iddia edebilir miyiz?

Tersanecilik, gemi yapımı Türklerin başarılı olduğu alanlardan biridir, öyle mi? Yıllardır onu da ihmal etmiştik, ambargo gözümüzü açıyor, şimdi Deniz Komutanlığı'nın Gölcük Tersanesi'nde ilk Türk denizaltısını üretiyoruz, hem de Amerikalıların atom denizaltılarını ürettikleri HY-9NN HY-80 adındaki özel ulaşımlı çelikten. Muhrip yaptığımızı, ürettiğimiz hücumbotlarının son derece çağdaş ve başarılı olduklarını biliyorsunuz, üstelik dışardan satın aldığımız eşlerine oranla son derece ucuz. Taşkızak Tersanesi'nde üç ayda üç bin ton kapasiteli bir yüzerhavuz gerçekleştiriyoruz, havuzun sacı 13 günde işleniyor, bu bir rekor, Lloyd yetkilileri yüzerhavuzun Avrupa ayarında olduğunu saptıyor, yapım süratine rekor diyorlar. Tıpkı bunun gibi Amerikalı uzmanların onaramazsınız dediği F-100 uçaklarını, Eskişehir'de onarıp uçuruyoruz.

Daha neler neler...

Şu sözleri, Genelkurmay Başkanı Evren Savunma Komisyonu üyelerine söylemiştir:

"— Toplam 790 milyon dolara ihtiyacımız var. 1978 yılı içinde bunun ancak 70 milyon dolarını aldık. Geri kalan 720 milyonu verdiniz mi, tank da yaparız, uçak da, denizaltı da. Bu dövizi bize bulun, gerisine karışmayın. Üreteceğimiz malzemeleri, araç gereçleri dışarıya bile satarız. Libya'nın talebi var. Üretimi artırdık mı pazarlama imkânı çok".

Hemen farketmiş olacağınız gibi Orgeneral Evren parayı tüketime yatırmak için istemiyor, yabancılarla ortak savunma tesisleri kurmak için de istemiyor, silâh gereksinmemizi karşılayacak, hatta dışarıya savaş malzemesi satmamıza olanak verecek ulusal savunma sanayiinin kurulması için istiyor. Dediğine bakılırsa, yalnız Libya değil, Somali dahil öteki bazı Afrika ülkeleri de Türkiye'den silah ve donatım istemekteymişler. Bu ne demektir, şu mu: Türk Silahlı Kuvvetleri, dışa bağımlı olmanın dehşetini kısa sürede yaşamış, bundan kesinlikle kurtulmaya karar vermiştir. Ambargonun kalkmasının çok şey demek olmadığını biliyorlar. Şu sözler Hava Tümgeneral Hayri Gülşen'in, iyice kulak verin, çünkü acı gerçeği askerce yansıtıyor:

"... Ambargo, şartlı ve kısıtlı kaldırıldı. Şart Kıbrıs, kısıt 175 milyon dolarlık FMS kredi yoluyla yapılan indirimli alımlar. Bu indirimler piyasadan 2-3 hatta 10 defa bile daha ucuz oluyordu. Bu kısıt getirilince FMS kredisini indirimli kullanma olanağı kalmadı, ayrıca 175 milyon dolarlık krediyi de yüzde on kadar azaltacaklar. 1971-74 döneminden kalan 25 milyon dolarlık yardım alacağımızı da vermekten vazgeçmişler. Özetle söylemek istediğim şey şudur: Ambargonun kalkması, bize fiilen birşey kazandırmadı. FMS alımı dışında, ikili anlaşmalar hariç, hiçbir şey kazandırmayacaktır da..."

O halde, o halde ulusal olanaklarımızı sonuna kadar zorlayacak, bir yandan ulusal ağır sanayiimizi, öbür yandan ve onunla koşut olarak, ulusal savunma sanayiimizi kuracağız, lamı cimi yok.

O zaman size bir soru: Son haftalarda basında sıra sıra savunma sanayiinde Silahlı Kuvvetler'in gerçekleştirdiği atılımlarla ilgili röportajlar, yazılar, incelemeler çıkması nedendir sanırsınız? Silahlı Kuvvetler bunu bilerek istedi ve yaptı: Parlamentodaki Savunma Komisyonu üyelerini, basından gazeteci arkadaşları bir uçağa doldurup, götürüp, yaptıklarını yerinde gösterdiler, açıklamada bulundular. Sanki kamuoyu oluşturmak istiyorlar. Sanki değil basbayağı böyle. Bir dertleri var çünkü, demokratik ülkelerde nasıl çözümlenirse, bu dertlerini o yoldan çözümlemeye çalışıyor, kamuoyuna yansıtarak destek arıyorlar. Dertleri cidden üzerinde durulması gereken önemde bir dert.

İktidar, 1979 bütçe tasarısında rakam olarak artırmış görünse bile, oran olarak ilk defa ulusal savunma bütçesini indiriyor. 1978 bütçesinde genel toplama oranla payı yüzde 20,1 olan ulusal savunma ödenekleri, bu yıl bütçe tasarısında yüzde 15,3'ü geçmiyor, aşağı yukarı yüzde 5'e yakın oranda bir azaltma yapılmış. Neden? Savaş gerilimi azaldı mı, 'müttefiklerimiz' kesenin ağzını açacaklarına söz mü verdiler, tıpkı bizim gibi Yunanistan da savunma giderlerini azaltıyor, gönlümüzü rahatlatıyor mu, yoksa Sanayi Bakanlığı bütçesini indirdiğimiz gibi, Savunma Bakanlığı bütçesini de indirmeyi, buna karşılık turizm bütçesini, yerel yönetim bütçesini şişirmeyi, insanca ve hakça bir düzenin vazgeçilmez bir gereği mi sayıyoruz?

Bunu da beraberce tartışmalıyız.

2'mantığı var mı bu işin?

29 Aralık 1978

Türk siyasal tarihine Milli Kalkınma Partisi adında (MKP) liberal görüşlü, hayli 'matrak' bir partiyle girmiş olan Nuri Demirağ, gerçekte ülkemizde uçak üretmeye kalkışmış, üstelik basarmış ilk özel girişimciydi. Beşiktaş'ta kurduğu tayyare etüd atölyesini ben nasıl hatırlıyorsam, bütün eski Beşiktaş'lılar öyle hatırlayacaklardır. 1936 Temmuz'unun 6. günü, zamanın Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak, 'hava sanayiini kurmak için maddi ve manevi azminden dolayı' Nuri Demirağ'ı 'resmen' tebrik ediyordu. Nasıl etmesin, sonraları tamir atölyesi ve Hava Stadyumu'nu kuran, Yeşilköy Gök Okulu'nu açan Nuri Demirağ, o ara da 12 okul uçağı, 72 planör ve çift motorlu bir yolcu uçağı yapmıştı. Evet.

Eskişehir'de yeniden aynı sanayi dalına el atmış olan uçak yöneticilerinin, Kenan Mortan tarafından aktarılan bir raporuna göre, Demirağ'ın ve fabrikasının akibeti bakın ne olmuştur: "... **Amerikan Marşal Yardımı'nın başlaması ile sipariş alamayan fabrikalar ya kapanmış, ya başka konulara yönelmek zorunda kalmışlardır. Eğer bu uçak fabrikalarından bir veya ikisi faaliyete devam etmiş olsa idi, bugün Türkiye 1940'larda olduğu gibi, en azından, uçak sanayiinde lider bir ihracatçı ülke olacaktı...**"

İşte böyle. Elimizle diktiğimiz fidanı, dışardan meyva alma olanağı belirdi diye, elimizle kurutuyoruz. Artık böyle olmamalı değil mi?

Türkiye Cumhuriyeti Ulusal Savunma Bütçesini yüzde beşe yakın bir kısıntıya uğratıyor, bu Silahlı Kuvvetler'in giristiği bir bağımsızlaşma çabasını baltalayacak, susabilir miyiz? Hele aynı iktidarın, Amerika tarafından geliştirilip NATO'ya kaktırılan Awacs Projesi için dünyanın masrafına katlanmayı göze almış olduğunu bilirsek? Erken uyarı sistemi, Türkiye'yi dolaylı olarak ilgilendiren bir zırıltı, 'üstelik Amerika düpedüz' Müttefikleri'ni kazıklıyor, üstüne üstlük, başbakanımız ağzıyla NATO zirvesinde Rusya'nın Türkiye üzerinde bir tehdidi olmadığını açıklamıştır, tehdit olmadığına göre şu döviz sıkıntısı içinde ülkemizin erken uyarı düzeninin kurulması için 15 milyonluk tesis, yılda 500 milyonluk bakım giderlerini üstlenmesi düpedüz savurganlıktır. Şimdi elinizi kalbinize koyup durumu

değerlendirin, darboğaz geçiriyoruz derken, NATO'ya 15 milyon tesis, 500 milyon yıllık bakım parası vermeyi göze alabiliyoruz, savunma sanayiimizi kuracak, bağımlılıktan kurtaracak, üstüne dışsatım olanakları yaratıp döviz getirecek Ulusal Savunma giderlerimiz için 720 milyonu bulamıyoruz, mantığı var mı bu işin?

Bir de sözünü ettiğim gezide generallerimizin gazetecilere ve Savunma Komisyonu üyelerine şu dediklerini göz önünde bulundurmalısınız: "Savunma Bakanlığı'na verilen ödenek rakamını düzeltemez ve en az geçen yılki miktarda tutamazsak, büyük sıkıntıya düşeriz. Düşmanlarımız hızla silahlanıyor. Yunanistan'ın savunma bütçesi genel bütçesinin yüzde 26'sını geçiyor efendim. Bizim için ana tehdit unsuru odur." Kendilerine Yunanistan'ın yeni aldığı silah, uçak ve muhriplerle 'bize yetişip yetişemediği' sorulunca paşaların verdiği cevap şudur: "... almak mühim değil ki, bakımını yapmak ve bunları her an hazır tutmak daha önemli şimdi. Yunanistan'ın bunu yapacak tesisleri yok. Kurmak için milyarlar yatırıyorlar. General Electric, Northern, Telefunken firmaları ile anlaşmalar yapıyorlar. Bakım ünitelerini bizim durumumuza getirebilmeleri için en az üç yıl uğraşmaları lazım. O üç yıl içinde de biz onlardan çok daha fazla mesafe almış oluruz."

Bunun neyle gerçekleşebileceğini söylemem gerekmez sanırım, para verilmeli, çünkü Paşa'nın pek güzel belirttiği gibi, 'biraz yatırım yaptık mı, uçak, tank, denizaltı imalatına geçebiliriz.' Tesislerimizi geliştirirsek, bir iki yıla kalmaz, dışa bağımlılığımızı en aza düşürüp kendi kendimize yeteriz."

Silahlı Kuvvetler'in önde gelen generallerine göre Türkiye için ana tehdit unsuru Yunanistan'dır, bu ülke bütçesinin yüzde 26'sını savunmaya yatırmıştır, gücünü bizim gücümüze yetiştirmeye uğraşmaktadır, oysa biz Başbakan'ımızın ağzından Türkiye için ana tehdit unsuru olmadığını açıkladığımız (Paşalar'ın dedikleri Ecevit'i doğruluyor aslında) Sovyetler'e karşı Amerika'nın empoze ettiği Awacs erken uyarı sistemine verecek para bulabiliyoruz da, Silahlı Kuvvetlerimizi "kendi kendine yeter', bağımsız, hatta gereğince dışsatım yapabilir hale getirebilecek ödeneği esirgiyoruz. Bilmem bu çarpıklığı Meclis nasıl düzeltir, ama mutlaka düzeltmelidir. Ulusal Savunma Bakanı, Almanya'nın ya da Amerika'nın savunma alanında bizimle yapacağı işbirliğini, bunun 'sınırsız olacağını' savunacak yerde, Müdafaa-i Hukuk döneminin savunma öğretilerine dönmüş gö-

rünen generallerimizin isteklerine destek olmalı, bu istekleri komisyonlarda da meclislerde de savunmalıdır.

1940 sonraları, 1950 başlarında iktidar sorumluluğunu taşıyan partiler, CHP ve AP, Cumhuriyet Türkiye'sinin iç dinamiğiyle başlattığı ulusal sanayileşme ve ulusal savunma sanayiini kurma çabalarını, Amerikan hayranlığı yüzünden düpediiz torpillemişlerdir. Bari şimdi uyansalar da, daha çok okkanın altına gitmemizi önleyebilsek.

1979

ödün tartışması

1'incirlik'te abd'nin uçak yığınağı doğru mu?

22 Ocak 1979

Ecevit kesti attı: "... **Türkiye'den şu veya bu konuda ödün istendiği** veya **Türkiye'nin şu veya bu konuda ödün** vermeye **hazırlandığı** yolundaki **haberlerin tümü yanlıştır. Hiçbir** dost veya **müttefik ülkeyle** aramızda **böyle bir** görüşme olmamıştır ve olması **da söz konusu değildir**". Kesin, açık, net. Son derece gönül yatıştırıcı sözler. Anlaşılıyor ki 'yurtdışındaki ve içindeki bazı gazeteler'in, Christopher'in gelişinden itibaren, hatta Guadeloupe toplantısından başlayarak, ortaya attıkları, üs pazarlığı, füze rampaları, IMF zorunluğu, bunlara karşı yılda şu kadar milyon dolarlık yardım haberleri, tamamiyle 'yakıştırmaca'. Sorumlu ve yetkili iktidarın Başbakanı bunu böyle söyler de, kim aksini iddia edebilir. Hele ondan önce anlı şanlı Dışişleri Bakanı da, aynı konuda, resmen yalanlama yapmışsa?.

Eden ediyor arkadaş, hele şöyle bir duralım da, kulak verelim.

Alman Basını, bu konudaki yalanlamaları ciddiye almamıştır. Alman gazetelerinde çıkan haberler ve yorumlar, Türkiye ile Amerika (genellikle 'sistem') arasında son derece sıkı ve ödün pazarlığının geçtiğini doğrular niteliktedir. Sözgelişi

Frankfurter Allegemeine gazetesine göre, Hasan Esat'ın istifa nedeni, 'Ecevit'in aksine, İran'da bulunan Amerikan dinleme istasyonlarının Anadolu'ya kaydırılmasını ve Anadolu'nun Amerika'nın silah deposu haline getirilmesini (istememesi)dir. Aynı gazeteye göre, yapılan yalanlamaların nedeni ise, 'Türklerin komşuları Sovyetler Birliği'ni düşünmüş olmaları' ile açıklanıyor. Kısacası demek istiyor ki gazete, yalanlama Rusya'yı rahatlatmak için yapılmıştır, oysa Bonn'da ve Ankara'da şakır şakır üs, kredi, füze pazarlığı yapılmaktadır. Şu ilginç cümlesine bir göz atsanıza: **"... Amerikan üslerinin hangi silahlarla donatılacağı devam eden görüşmeler sonucunda bir şekle bağlanacaktır."**

Aynı konu, bir başka Alman gazetesinde, **Die Welt**'de de ele alınmış, enine boyuna işlenmiş. Üstelik **Die Welt**, Ankara'daki iktidarın Amerika'ya ödün verip vermediği konusunda bir de 'ifşaatta' bulunuyor ki, evlere şenlik. Hadi birlikte okuyalım:

"... İran'daki huzursuzlukların başlamasından sonra Amerika, Türkiye'nin de onayı ile İncirlik Hava Üssü'ne, son derece modern Tomcat uçaklarından oluşan birçok filo yerleştirmiştir. Geçici olarak faaliyeti duran ve fakat, 1978 yazından itibaren yeniden faaliyete geçen 25 Amerikan üssü, kamuoyuna karşı sadece teorik ve psikolojik nedenlerle Türk komutası altında tutulmaktadır".

Nasıl, beğendiniz mi? Kimseye ödün vermedik, kimseyle pazarlık etmeyiz diye yalanlamalar yapan Hükümet, bu arada meğerse —hiç de üstüne lazım olmayan bir nedenden— Amerika'nın, bir İran müdahalesi için, topraklarımız üzerindeki İncirlik Üssü'ne Tomcat uçaklarından filolar yığmasına gık dememiş. Dahası, yeniden faaliyete başlayan Amerikan üslerindeki komuta devri, çoğumuzun tahmin etmiş olacağı gibi, 'sadece teorik ve psikolojik nedenlerle' yapılmış: topraklarımızda Amerikan komutasında üs ne demek diye bağırıp çağırıyoruz ya, akıllarınca böyle bir devir teslimler yapıp hepimizi uyutacaklar.

Şimdi biraz daha ciddi olalım. Türk ve dünya kamuoyuna, 'Türk Hükümeti'ne ödün teklifi yapılamaz' diyen Ecevit, Amerikalıların İran'a müdahale programına dahil olduğu besbelli olan, Tomcat uçaklarından filoları, 'teorik olarak' NATO üssü sayılan, bu yüzden de İran'la falan bir ilgisi olmaması gereken İncirlik Üssü'ne indirebilmesini, bir ödün saymamakta mıdır?

Dünya âlem biliyor ki, aynı uçaklardan oluşan filolar Suudi Arabistan'a da gönderilmiş, bunlarla birlikte Hind Denizi'ndeki Amerikan filosu takviye edilmiştir, bunların amacı da İran'da Amerikan çıkarlarına ters düşen bir durum belirirse bu ülkeye verilmiş silahların başkalarının eline geçmemesi için, Amerika'nın usturuplu bir müdahalesini sağlamaktır. Türkiye'nin İran olaylarında, hükümet olarak, ayıp olacak derecede sustuğu ortada iken, (aslında İran halkından yana çıkması, en azından bu yolda bir sempati göstermesi gerekirken,) 'sistem'in sadık bir ülkesi olarak, Amerikan müdahalesi için uçaklarına toprağında yer vermesi, ödün lafından başka neyle açıklanabilir?

İkinci bir nokta şu: Amerikan Tomcat uçaklarının İncirlik Üssü'ne geldiğini, Türk kamuoyu neden Alman Basını'ndan öğrenmek zorunda bırakılmıştır? Bu uçakların gelişi bir ödün değilse, iktidarın nedenlerini de belirterek bunu açıklamaktan kaçınmaması gerekmez miydi? Türkiye'nin herhangi bir düşmandan korunması amacına yöneltilmemiş olduğu apaçık olan bu uçakların, tam tersine, vaktiyle Lübnan indirmesini yapanlar gibi başımıza bela olacakları, bölgedeki prestijimizi iki paralık edecekleri besbelli değil midir? Peki, birisi çıkar da, Hasan Esat'ın istifasında Amerikalılara gösterilen bu aşırı uysallığın da rolü vardır derse, (günahı boynuna BBC böyle diyor) iktidar sözcülerinin bütün yalanlamalarına rağmen bunda bazı gerçeklerin bulunduğu düşünülemez mi?

Bana kalırsa, **Die Welt**'in ortaya attığı bu tez karşısında iktidara susmak değil, konuşmak düşüyor. Kimbilir nasıl üsleri 'teorik ve psikolojik nedenlerle' bize devredilmiş gibi göstermişlerse, onun gibi 'teorik ve psikolojik nedenlerle Türk kamuoyunu' ayakta uyutmaya uğraşıyorlar.

Yazık, yazık...

2'bir fırt yardım, bin türlü koşul

23 Ocak 1979

Ecevit'e göre, 'Türkiye, hükümetleri döneminde, jeopolitik önemini dünyaya iyi anlatabilmiştir. Ve bu önemin bilincini ve sorumluluğunu yansıtan bir dış politika izlemiştir. Bunlar

bir araya geldiği vakit, Türkiye'ye bir ivedi yardım gereksinmesi yolundaki siyasal irade büyük ölçüde oluşmuştur.'

Oysa Time dergisine verdiği bir demeçte Dr. Kissinger, bakın ne demektedir: "... Asıl önemli sorun, gelişmekte olan dünyada, özellikle Ortadoğu ve Afrika'da Batı yanlısı rejimlerin yıkılmakta olmasıdır. Bu olgu Mısır, Fas ve hatta İsrail'i bile etkileyebilir. Sovyetler'in dolaysız rolü olmasa bile, bölgedeki radikal akımlar büyük tarihsel değişimlere yol açacaklardır. (...) Bizi tehdit eden büyük tehlikeyi görüp, kararlı davranmazsak, bu gelişimi engelleyemeyiz. Sorun şudur: Dünyadaki ülkelerin iç değişikliklerine ilişkin bazı soyut ilkeleri kabul edecek miyiz? Yoksa bizim kurallarımızı kabul etmeyenlere karşı bile savunulması gereken temel ulusal çıkarlarımız var mı? İşte temel sorun budur."

Sanırım hayli açık konuşmuş eski ABD Dışişleri Bakanı? Ortadoğu bölgesinde radikal akımların gelişmesi Batı yanlısı rejimleri tehdit ediyor, Amerika içişlere karışmamak ilkesine uyup bunlara göz yumamaz, 'ulusal çıkarlar' için 'onun kurallarını kabul etmeyenlere karşı bile' savunmaya geçmelidir. İşte Ecevit'in "Benim Hükümetim önemimizi anlattı da, siyasal yardım iradesi oluşu zannettiği olayın aslı, Kissinger'in bu açıklamasında saklı. Yalnız onda mı? Yooo, Bonn'daki konuşmalar sırasında söylenenlere baktınız mı hiç, bakmalıydınız, çünkü o zaman Alman Savunma Bakanı Hans Apel'in General Anzeiger Gazetesi'ne şunları dediğini görecektiniz: "... Türkiye'ye yardım NATO'nun Güneydoğu kanadının güçlendirilmesi çerçevesi içinde ele alınmalıdır. Bu arada NATO'nun Güneydoğu kanadının güçlendirilmesi için ise Türk/Yunan uyuşmazlığının da giderilmesi gereklidir."

Şansölye Schmidt ise, yaptığı basın toplantısında, 'Dünyanın birçok bölgesindeki tehlikeli noktalar üzerinde konuştuğumuz doğrudur' demiş, Türkiye'nin bu noktalar içinde bulunduğunu söylemiştir. Bir an durup kendi kendimize soralım mı? Dünyanın 'tehlikeli' noktaları kimin için tehlikelidir? İran'da Şah'ın defolup gitmesi, ülkede demokratik, anti-emperyalist bir yönetimin iktidar olması kimi tehdit eder? Türkiye'yi mi, Batı'yı mı? Batı'yı tehdit ederse, Batı da bunun bilincinde olduğundan, bölgedeki 'ulusal çıkarlarını' Türkiye'yi kullanarak korumaya yönelirse, Ecevit'e göre bunun adı 'Türk Hükümeti'nin ülkesinin jeopolitik önemini dünyaya iyi anlatabilmesi' midir, yoksa yıllardır bunaltılan Türkiye'ye çaresiz kaldıkları za-

man Batılılar'ın bir fırt hava vermeyi çıkarları açısından uygun bulmuş olmaları mıdır?

Bu soru da cevap bekliyor.

Bunu yapacaklar ya, yine koşullardan geçmiyorlar BBC'-nin Ege konusundaki iddialarından vazgeçmesi lazımdır. Aynı sorunlarının çözümünde anlayış göstermesinin isteneceği belirtilmiştir. Bu Alman Savunma Bakanı'nın değinmesine de denk düşüyor. NATO'nun Güneydoğu kanadı, Yunanistan askeri örgüte dönmeden güçlendirilemez, bunun için de Türkiye'-nin Ege konusundaki iddialarından vazgeçmesi lâzımdır. Aynı şey Kıbrıs sorunu için de geçerli. Zaten üs anlaşmalarının, Ege konuşmalarının, Kıbrıs toplumlararası görüşmelerinin ve Bonn'-daki kredi toplantısının aynı zamana rastlaması tesadüf müdür sanırsınız?

Batı, çıkarlarını tehlikede görünce, belki Ecevit'e ölmeyecek kadar yardıma karar verebilecektir ama, onu da bin koşula bağlayacaktır. Bu koşulların en matrağı elbette IMF'den geçmek koşulu. Ecevit Hükümeti, IMF'i devreden çıkarayım diye devletten devlete yardım tezlerini ortaya atıyor, Almanları kafaya alıp IMF dışından üç-beş kuruş sebeplenmek istiyor. Çünkü **Frankfurter Allegemeine**'nin yazdığına bakarsanız IMF Heyeti, Türk Hükümeti'nin, reçetesini uygulamayışından şikayetçi olmuştur, rapor vermiştir: Ankara ikinci ve önemli devalüasyonu yapmaktan kaçınmaktaymış, Kamu İktisadi Kuruluşları'nın zararını sineye çekmekteymiş, filan festekiz. Hesap ortada, öyle ya: Ecevit IMF'in ne türlü bir deli gömleği olduğunu anladı, 'sistem'in büyüklerinden dolaysız yardım istiyor. Cevap umut kırıcıdır, bunlar krediyi açsalar, parayı verseler de, Türkiye'yi IMF'den geçirmekten kolay kolay vazgeçmeyeceklerdir. Bonn'dan gelen haberlerin en öldürücüsü hiç kuşkusuz bu idi.

O zaman ne diyeceğiz? Türkiye, 'sistem'in ivedi kredisini almak için, İncirlik Üssü'ne düpedüz kışkırtma sayılabilecek Tomcat uçaklarını indirttiği, IMF'den geçmeye zorlandığı, üslere yeni silahlar (Allah bilir füzeler) yerleştirmek zorunda bırakıldığı, Ege ve Kıbrıs sorunlarında iddialarından vazgeçmeye itildiği halde, hiçbir ödün pazarlığına girmemiş mi oluyor? Yoksa Kissinger'in 'Amerika'nın kurallarını kabul etmeyenlere bile' savunulması gereken çıkarları olduğunu söylerken, gülümseyerek yaptığı aşağılık tehdidi ve şantajı görüp, aşağıdan almayı 'vatan kurtaran' ulusal politika mı sanıyor?..

3' "düyun-u umumiye"den farkı ne?

24 Ocak 1979

Ecevit, şöyle demişti: "... **Türkiye, gereksinim duyduğu dış krediler ve destek bakımından çok umutlu bir aşamaya varmış durumdadır.**"

Bu sözler, Christopher gelip gittikten sonra söyleniyor, Bonn'da ve Ankara'da ciddi ödünler istedikleri hakkındaki söylenti ve yorumları yalanlamak için. İki gündür, Ecevit'in sözünü ettiği o 'çok umutlu aşama'nın hiç de sanıldığı kadar umutlu olmadığını anlatmaya uğraşıyordum ya, bu arada gerek Bonn'dan gerek Ankara'dan sızan haberler, işlerin umulduğundan da kötü olduğunu meydana çıkardı. Şimdi izninizle biraz daha bu işin üzerinde oyalanacağım. Neden derseniz, iktidarın ve onu destekleyenlerin bir kesiminde, gittikçe, 'Tanzimatçı' Osmanlı aydınlarının, her türlü teslimiyeti ülkenin yararına bir şeymiş gibi halka sunmak eyilimini görüyorum da, ondan.

Önce, isterseniz Bonn'dan söz edelim.

Bonn'dan alınan sonuç, işbirlikçi aydınların ve iktidarın beklediği sonuç değildir. Bunlar, Almanların başı çekeceği bir 'çok ivedi' yardımın hemen oluşturulacağı ve Ankara'ya en kısa sürede iletileceği kanısındaydılar. Almanlar gerçekten böyle bir girişimde bulunmuş, ne var ki ötekiler (başta Amerika) tınmamıştır. Bonn'da Almanya bir anlamda IMF'yi devreden çıkarmak istiyordu, gelgelelim "**Amerika buna katılmayacaktı. Washington'ın kıpırdamadığını gören İngiliz ve Fransızların da çekinmeleri üzerine, Almanya tek başına kaldı. İvedi yardımı tek başına yüklenmek istemediğinden dolayı da Amerika'nın görüşünü kabul etmekle yetindi.**" Tırnak içinde aktardığım sözler, M. Ali Birand'ın Bonn'dan gazetesine geçtiği haberden alınmıştır. 'İvedi yardım' konusunda nasıl 'şiştiğimizi' yeterince açıklıyor.

Oysa Ecevit, ünlü açıklamasında diyordu ki: "... **Bu çalışmalara katkıda bulunanlar gereksinmenin ivediliğini bilmektedirler. Ve şu günlerdeki belirtilere göre de bu ivediliği bilmenin bilinci içinde bir çalışma programı yapmaktadırlar. Henüz kesin sonuç alınmadan herkesin kanı belirtmesini elbette ihtiyatsızlık sayarım. Fakat Türkiye gereksinme duyduğu dış krediler ve destek bakımından çok umutlu bir aşamaya varmıştır.**"

Peki, daha 'çok ivedi' yardımın doğmadan ölmesi bile, Ece-

vit'in 'kanı belirtmesini' ihtiyatsızlıkların en büyüğü haline getirmişken, bir de Bonn'daki toplantıdan, çıka çıka, Düyun-u Umumiye'yi hatırlatır bir kararın çıkmasına ne dersiniz? Yok canım, benim muhayyelemin uydurması değil, Metin Toker gibi Amerikancılığı su götürmez bir kalem bile bunu böylece yazdı

Düyun-u Umumiye, bileceksiniz, Osmanlı borçları belirli bir düzeye varıp da, Osmanlı Hükümeti'nin bu borçları ödeyemeyeceği, çünkü ekonomisine çekidüzen veremeyeceği, kanısına varılınca, emperyalist Batılı ülkeler tarafından bu ekonominin ipotek altına alınmasını sağlamak amacıyla işletilmiştir. Muharrem Kararnamesi, Osmanlı Hükümeti'nin bazı dış ve bazı iç (tütün ve tuz tekeli gibi) gelirlerine Düyun-u Umumiye İdaresi'nin el koymasını öngörüyor, ayrıca gümrük resimleri gibi bazı gelirlerde oluşacak yeni avantajlardan yararlanmasını da bir esasa bağlıyordu. Zamanın sosyalistlerinden Parvus Efendi, bu konuda demektedir ki: "... Muharrem Kararnamesi ile (...) ülkede hükümete bağlı bulunmayan, fakat devletin gelir kaynaklarının büyük bir bölümünü ele geçiren yeni bir kurum çıkmıştır: Düyun-u Umumiye. (...) Dolayısıyla ülkede iki maliye yönetimi çıkmıştır ortaya. Onlardan biri Avrupa yönünden açıktan açığa korunan Düyun-u Umumiye, öbürüyse Avrupa'nın sürekli olarak baskı altında tuttuğu ve sıkıştırdığı Osmanlı Maliye Nezareti."

Bonn'da alınan kararla, bunun ne ilgisi mi var, görelim. **"Bonn'daki karar gereğince Türkiye'ye yardım ve istikrar programı OECD Genel Sekreteri Van Lennep başkanlığında oluşturulacak bir 'uluslararası grup' tarafından yürütülecek, ayrıca bu grup yalnız OECD çerçevesinde değil, onun dışına da çıkarak, Japonya, OPEC ülkeleri ve IMF, Dünya Bankası ve AET gibi kuruluşları da kapsayacak".** Nasıl vaktiyle, Osmanlı ekonomisinin düzenlenmesi, Osmanlı gelirlerinin Avrupa borçlarını kapatmak için elde edilmesi konusunda Düyun-u Umumiye yaratılmış, böylelikle ülkenin maliyesine el konulmuşsa, yine öyle yapılıyor, Türk ekonomisinin ne olacağı, ne yapacağı, ne yapması gerektiği 'yabancı uzmanların' ve 'uluslararası grup'un ellerine veriliyor. Ecevit Hükümeti IMF'yi devreden çıkarmayı istemişti öyle mi, buyurun varılan 'umutlu aşama'da 'sistem'in attığı kazığa bakın, hem Türk ekonomisi üzerinde ikinci bir yabancı denetim düzeni kurmayı kararlaştırıyor, hem de o çok

güvendikleri Federal Almanya'nın Dışişleri Bakanlığı sözcüsü'nün ağzından şu dersi verdiriyor:

"... Ancak Türkiye ile Uluslararası Para Fonu (IMF) arasında sürdürülen görüşmelerin yakın bir gelecekte sonuca bağlanması son derece yararlı olacaktır".

Peki, Ecevit 'dost ve müttefik' ülkelerin Türkiye'den ödün istemediğine acaba kimi inandırabilecek?

rehin skandalı

1'dut yemiş "solcu" bülbüller

29 Ocak 1979

Ah bu Ankara'nın çok bilmiş kumruları, neler anlatıyorlar, neler. Olayı Sağır Sultan bile duydu: Ticaret ve Maliye Bakanlıklarının 'resmi' onayıyla, Ziraat Bankası, Wells Fargo Bank Corporation adındaki bir Amerikan Bankası'ndan (20 kadar Amerikan bankası adına hareket ediyormuş), 125 milyon dolar kredi alacak oluyor. Daha önce de alırmışız, ne var ki bu kere son aldığımızın borç taksidini öylesine ödeyemeyecek hale düşmüşüz ki, Ecevit iktidarının bir yılda 'yurt içinde ve dışında yarattığı büyük saygınlığına' rağmen, kimse elimizden tutup da beş kuruş para vermediği için, Wells Fargo'ya devlet güvencesinden başka, tarım ürünlerimizi de rehin etmişiz. Nasıl mı, basbayağı yahu, ödeyemezsek keferenin bankası bizim Tarım Satış Kooperatiflerinin ürünlerinden Ziraat Bankası'nca seçip ayrı depolarda biriktirilecek kısmına el koyabilecek, hiç değilse bunların satışından elde edilecek dövizle alacağını tahsil edecek. Düpedüz skandal. İki nedenden böyle bu, birincisi bütün iddialarına rağmen Ecevit iktidarının Batılı mali çevrelerde 'devlet güvencesini' işletemediğini gösterdiği için, ikincisi Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin Tanzimat hükümetleri gibi ürün gelirlerini rehin ederek borç aradığını meydana çıkardığı için.

Fakat işin acıklı yanı yalnız bunlar mı? Tarım ürünlerinin rehin edildiği anlaşma imzalanıncaya dek, kamuoyunun bundan haberi olmuyor. İktidar el altından İsviçre'den kredi ara-

mış, yeterince bulamamış, bunun üzerine bu rehin dümenine yatmış, Amerika'ya heyet göndermiş, heyetin içinden birisi koşulları görünce itiraz edecek oluyor, palaspandıras iki kişi daha postalıyorlar, takviye kuvveti olarak: Bütün bunları rezalet ayyuka çıktıktan sonra öğreniyoruz. Eh en güzeli de, imzanın eli kulağında iken, bazı gazetelerimizde konuyla ilgili olarak çıkan haberde, TPAO'ya ait bir borcun vadesi geldiği halde hükümet, hem bunu saklıyor, hem de yaptığıyla handiyse övünüyor.

Pes değil mi?

Sonra Ankara'nın çok bilmiş kumruları devreye giriyorlar. Anlaşılıyor ki, tarım ürünlerinin rehin edildiği haberi Ankara basın kulisinde bir eyyam dolaşmış, dolaşmak ne kelime, acıkgöz birkaç muhabir hâlâ kendini 'ilerici' hatta 'solcu' diye yutturan bir iki gazeteye olayı duyurmuş. haberi geçmiş, ne var ki 'iktidarla ilişkilerini bozmak istemeyen' bu ilerici ve solcu gazeteler yayınlamayı reddetmiş, bununla kalsalar iyi. haber başka bir gazetede patladıktan sonra da iktidar çevrelerinin ortalığa yaymaya çalıştıkları sis bulutlarına baş köşesinde yer vermiş. Hele bazı kumruların ağzı iyice kara.. hiç utanmıyor. alınacak ilanlardan, böyle bir haberin yayınlanmasından sonra, bu ilanların tehlikeye düşeceğinden dem vuruyorlar. Olur mu olur, kâğıdın kimya gibi zor bulunduğu, ilânın ise mal darlığından neredeyse gereksizleştiği bir ortamda. iktidarın tarım ürünlerini üç yıl rehine verdiğini yazıp kendini 'muhatara'ya atmanın alemi var mı? Hâlâ Süleyman Demirel'in Morrison'culuğundan dem vurursun, bilmem ne bakanlığında nasılsa unutulmuş iki gariban sağcı Müslümanı ihbar edersin, en çok da Türkeş'in tayfasını ve marifetlerini abartırsın, olur biter.

Ha bakın, kumruların çenesi düştü. ha bire dedikodu yapıyorlar ama, güçlü ve iktidarın tepkisinden ürkmeyen bir gazete, haberi kamuoyuna duyurduktan sonra, 'solcu' basının 'solcu' bülbülleri de nedense dut yemişe döndü. Bir an tersini düşününüz olayın: İktidar bir AP iktidarıdır, gazetenin birisi hükümetin borç bulmak için tarım ürünlerini rehin ettiğini öğrenmiş ve yazmıştır, piyasadaki irili ufaklı 'solcu' bülbüller nasıl şakırlardı düşünebiliyor musunuz? Ne Demirel'in ülkeyi Amerika'ya sattığı kalırdı söylenmedik, ne AP'nin tarlalarımızı Amerikan hipoteğine soktuğu. Olay değişmediği, niteliği aynı kaldığı halde, iktidarda Ecevit olunca bizim bu sözde solcu bülbüller nedense dut yemişe dönüyorlar, acaba neden? Yoksa Ecevit iktidarında tarım ürünlerini emperyalist sistemin liderine

rehin etmek birdenbire 'sosyalist' bir eylem halini mi alıyor? Bu yüzden mi beş yıldır Türk sosyalistlerini CHP'nin kuyruğuna takmış olanlar, rehin skandalı ortaya çıktığından bu yana Allah rızası için tek satır yazmıyorlar?

Sorulacak sorudur bu.

Böyle yapmakla neyin ve kimin hizasına geldiklerini bilmek isterlerse, elbette, BBC'nin son yorumlarından birisini dinlemelidirler. Bu ilginç yorumunda İngiltere'nin ünlü yayın postası ne diyor bilir misiniz? Efendim, Türkiye'de eğer bir askeri darbe olursa, ya da Demirel başkanlığında sağcı bir koalisyon iktidara geçerse Batı bunları desteklemezmiş, çünkü bu durumda Doğu Akdeniz'de zaten karışık olan durum daha da karışır ve gerginleşirmiş, onun için 'sistem' Ecevit'i yeğliyor, onun duruma egemen olmasını, Türkiye'de hissedilen çalkantıyı önleyerek güçlenmesini istiyormuş. Evet, BBC'nin yorumu bu; meraklısı Basın Yayın Dinleme Servisi'ne başvurup bir kopyasını isteyebilir, böylelikle de Türkiye'de Ecevit iktidarından yana olmanın kimden yana olmak demek olduğunu pek güzel anlar.

Hey arkadaşlar, bizim bu 'solcu' sandığımız bülbüller, sakın CHP'li kargalar olmasın?

2'al birinden, vur birine!..

30 Ocak 1979

Önce bir hatırlatma: 1947'den başlayarak, ülke Truman doktriniyle 'sistem'in denetimi altına girerken, iktidardaki CHP de, muhalefetteki DP de, bunu uygun ve Türkiye'nin yararına bulmaktaydı. Karşı çıkanlar ise, sosyalistler. Bunlara göre, 'sistem' Türkiye'yi öyle bir ekonomik egemenlik altına alacaktı ki, sonunda kapitülasyonlar dönemine geri dönmüş olacaktık. Böyle dedikleri için sosyalistler 'vatan haini' sayıldılar, bir çoğu bu yüzden mahkemelere düştü, hapislerde yattı. Oysa CHP ile DP (sonraları AP) sıra ile iktidar ve muhalefet olmakta devam ettiler, 'sistem'le ilişkileri aynı minval üzere sürdürdüler. Hâlâ da sürdürüyorlar.

Şimdi yapacağımız karşılaştırma, hem 'sistem'le bu ikisinin ilişkileri, hem 'sistem'le ülkemizin ilişkileri bakımından ibret vericidir.

Şu tarım ürünlerinin rehin edilmesi sorunu...

Eski (AP) Maliye Bakanı Ergenekon diyor ki, "... Bu muameleye dünyanın her yerinde, hukuk dilinde 'rehin' denir. Ancak, muamelede rehinli alacaklıya, yani Wells Fargo'ya tanınan yetkiler hukukun teminat sahibine tanıdığı yetkilerin daha ilersindedir. Çünkü rehinli alacaklı borç vadesinde ödenmediği takdirde rehini paraya çevirtme yetkisine sahiptir. Burada ise, Wells Fargo rehin konusu malın, yani Birliklerin elindeki zirai mahsulün satış zamanını, satış fiyatını, satış miktarını tespit gibi bazı yetkilere sahip kılınmıştır. Ayrıca kendisine bunların bedellerini tahsil ve başka paralardan tahvil için komisyon imkânları tanınmıştır. Depo halindeki rehin konusu ürünlerin, bir yerden bir yere naklini istemek yetkisi tanınmıştır. Halbuki hukukta rehinli alacaklının bu kabil yetkileri yoktur. Böyle bir muamelenin benzeri bizde şimdiye kadar görülmemiştir. Şimdiye kadar yapılan dış borçlanmalarda, yabancı alacaklının isteyebileceği en yüksek teminat hazinenin kefaleti, yani Maliye'nin garantisi idi. Bu muamelede de Hazine'nin garantisi vardır, fakat yabancı alacaklı bunu kâfi görmemiş ve üstelik mal rehini istemiştir. Benzeri olmayan taraf bu verilen ek yetkilerdir. Maliye'nin itibarı devletin mali itibarıdır. Devletin mali itibarı, her zaman, bütün menfi etkilere rağmen, bugün dahi bu kabil muameleleri teminat altına almaya yeter. Bunun aksini kabule muameleyi yapanların razı olmasını doğru bulmuyorum."

Kısacası, iktidar öyle bir işlem yapmış ki, eskisine oranla devletin mali saygınlığı biraz daha hırpalanmış, zira Osmanlı'nın son dönemlerinde olduğu gibi devlet güvencesinden başka rehin gösterilmiş, dahası alacaklıya usulden olmayan yetkiler tanınmış.

Buna karşılık iktidar çevrelerinin ortalığı nasıl toza dumana boğduğu malûm: Yok efendim AP döneminde altınlar da rehin edilmiş imiş, boru hattı gelirleri rehin edilmiş imiş, hatta Wells Fargo işlemi de eski iktidarın marifetiymiş, onun için Meclis soruşturması açılacaksa bu eski iktidar döneminde yapılmış olan ilk Wells Fargo kredisi için açılmalı imiş, estek köstek.

Arslan Başer Kafaoğlu diyor ki, "... Wells Fargo DÇM'ye evet dedikten sonra devlet garantisi altında bir borçlanmaya neden hayır desindi. Türkiye'nin 1976 sonunda durumunun bozulmasına da aldırmadı, bu nedenle (...) sadece komisyon ora-

mm artırdı. İlk önceleri Devlet Yatırım Bankası'na yapılan öneriler, eski bir hesap uzmam olan Genel Müdür'ün böyle 'dumanlı' işlerden hoşlanmayışı nedeniyle TPAO'ya çevrildi. (...) Ankara o arada 150 milyon doların önemli bir kısmım kısa süreli kredi olarak alıp kullanmıştı bile. Bunu geriye ödeyemeyecek durumda olduğundan Wells Fargo'ya mahkûmdu. Nitekim bir devlet kuruluşu için vahim sayılacak koşullarda, yani yüzde 96 emisyona razı olarak krediyi aldı. Bunun anlamı şuydu: 96 milyon dolar alınacak, ana para ve faiz ödemesi yüz milyonun üzerinden hesaplanacaktı. Bu hesapla TPAO 144 milyon dolar aldı ve 150 milyon dolar borçlandı. Kredi her altı ayda bir yenilendi ve yenilendikçe TPAO bazı emisyon giderlerini sineye çekti. 3 milyar dolarlık özel kesim DCM'sine kur garantisi veren Cephe Hükümeti, bunu öz evlat TPAO'dan esirgemişti. Yani tüccar devalüasyon yapıldıkça kur farkını devlete ödetirken TPAO kendisi ödüyordu kur farklarını..."

Demek neymiş, Wells Fargo adındaki 'kredi aracısı' bir banka Türkiye'de iktidarları 1976'dan itibaren 'kafaya almış', inanılmaz koşullarla borç vermiş, AP Hükümetleri bu koşulları sineye çekmişler. Onlar gidip de yerine CHP Hükümeti gelince, koşullar daha da ağırlaşmış, Wells Fargo bu kere devlet güvencesiyle yetinmeyip üstelik rehin istediği gibi, 150 milyon değil 125 milyon dolar verebileceğini, ama karşılığında 165 milyon dolarlık mal istediğini belirtmiş, Türk seçmenine yıllardır solculuk fiyakası yapan CHP iktidarı da gık demeden bu koşulları sineye çekip anlaşmayı kabul etmiş. Yaptığı işin pek övünülecek bir marifet olmadığını biliyor besbelli, yoksa saklı tutar mıydı? Haber patlayınca paçayı kurtarmak için öteki tarafı batırmaya bunca uğraşması neden, aynı sebepten. Oysa, al birinden vur birine, tencere dibin kara, seninki benden kara, bunlar 1947'den beri içine soktukları karanlık tünelde, karşılıklı tepişerek, ülkeyi Osmanlı'nın battığı bataklığa sürüklüyorlar.

Ha bir de şu, 1974'de sosyalistler haklıydı, yine de haklı: Kanıtı şunların birbirlerine söylediklerinde tonla var...

1'bir ağızdan "rest" çekmedikçe...

13 Şubat 1979

Aa, bir de baktık, kulağı delik bazı muhabirlerimize göre, hükümet yolcu. Gitti gidiyor. Adalet Partisi 'yumuşak inişe' geçmiş, yeni bir hükümet olasılığı için bazı koşullar sıralamış, işin güzeli koşulların hiçbirisi MC dönemi Adalet Partisi koşulları değil. Ardından Süleyman Demirel'in Çankaya serüveni başlıyor. Korutürk'le uzun söyleşiler. Bu arada tahmin üstüne tahmin: Yok Demirel ortalığı erken seçime hazırlıyormuş da, aslında istifa edeceğini bildiği bazı milletvekillerini partide tutmak için bu yola girmiş, yok, Ecevit önce AP koşullarını hiç önemsememiş de sonradan 'satırların arasını' okumaya başlayıp ilgilenmiş, vs. vs...

Geçen hafta bu minval üzere geçti. Biliyorsunuz, ben siyasal dedikodudan hoşlanmıyorum, ama sorunun paldır küldür üstüne gitmediysem, yazılan ve söylenenleri bu türden dedikodular saydığım için değildi bu, gerek öneriler gerek temaslar son derece ciddi ve önemli de olsa, benim gözümde Türkiye'nin durumuna bir çözüm getirmek özelliğini taşımıyorlardı da ondan. Tartışılan nedir, CHP'nin AP'den kopanlarla yaptığı hükümet bir yıl içinde yıpranmış, Ecevit'in 'umut'luğu kalmamış, işin kötüsü memleketi tehdit eden sorunların hiçbirisi çözülememiştir: hâlâ ekonomik ambargo altındayız, hâlâ bizi boğmak istiyorlar, hâlâ Kıbrıs ve Ege sorunları çözümlenebilmiş değildir, hâlâ anarşi memleketin her tarafında cirit atıyor. Hal böyle olunca, buna bir sorumlu aranıyor, o da iktidarın aldığı ve alacağı önlemlere ikide bir karşı çıkan, hele 'sağın cinayet işlediğini bir türlü kabul etmeyen' muhalefet olarak görülüyor, amaç AP ile CHP'yi yakınlaştırmak, iktidarla ana muhalefet başbaşa verirlerse önlemler daha sağlam, sonuçlar daha parlak olurmuş.

Gülerim.

Daha 1977 seçimleri öncesinde savunduğum bir tez vardır, bugün de geçerlidir, aklımızı başımıza toplamazsak, yarın da geçerli olacaktır. O tarihte seçimlerin erkene alınması, (belki de bir CHP iktidarı getirecek sanıldığı ve umulduğu için), bütün sorunları çözecektir sanılıyordu. Şunları dedim: Türkiye, iktidarın ulusal irade ile sağlıklı olarak oluşamadığı ülkelerden

mi, bizde 1950'den bu yana, iktidar sürekli olarak güvenceli seçimler sonunda halkın iradesiyle oluşmaktadır, muhaleletler de benimsemektedir sonuçları, Silahlı Kuvvetler de, sendikalar da, o halde yeni bir seçim yapmışsın neyi çözecek, bir koalisyon yerine başka bir koalisyon, bir parti iktidarı yerine bir başka parti iktidarı getireceksin, iyi ama kardeşim, Türkiye'nin sorunu ondan sonra başlıyor, iktidar olan koalisyon ya da partinin hükümeti 'sistem'le takışıyor, içine yuvarlandığımız bunalımların, bir türlü çözemediğimiz sorunların temeli bu takışma, seçimlerin ya da yeni koalisyonların buna çare olabileceğini hiç sanmam.

Diyelim ki AP ile CHP uyuştular, (Ecevit'in ağzına bakarsan, pek umut yok gibi ya, neyse) tarafsız bir başbakan bulundu, (yedekte nasıl olsa Baykara var, baksanıza Toker bile hevesleniyor) hükümet de büyük koalisyon olarak teşekkül etti. Anarşi duracak mı, Kıbrıs sorununda Rumlar ve Yunanlılar birden suspus olacak mı, IMF koşullarını geri mi alacak, Dörtler beş yıllık planınızı değiştirmeyin, biz size yine para veririz mi diyecekler? Yooo, bütün koşullar aynen işleyecek, bu kere iki parti birden okkanın altına gidecekler. Sistem, ikisi koalisyon yapsın derken, verecekleri ödünleri birlikte versinler de, seçimlerde halkın önünde birbirlerini suçlayacak halleri kalmasın demek istiyor, peki o koalisyon o ödünleri verirse o iki parti hangi seçmenin yüzüne bakabilir? 12 Mart'ın ara rejimi boyunca bu türden hükümetleri gördük, bu hükümetlerde baş rol kimdeydi, kuşkusuz Feyzioğlu'nda ve partisinde, 12 Mart sonrasındaki ilk seçimde Türk seçmenleri CGP'yi paçavraya çevirmedi mi?

Diyelim ki, yok, amaç iki inatçı lideri uyuşturmak, ya da iki partili bir büyük koalisyon değildir de, esaslı bir seçim yasası düzenleyip içlerinden birisini erken seçimle güçlü iktidar yapabilmektir. Döndük mü yine 1977'deki noktaya: Hangisi iktidar olursa olsun, Türkiye'nin bu iktidarın meşruluğundan kuşkusu olmayacaktır, ama bu iktidarın 'sistem'le yine başı belada olacaktır. Süleyman Demirel yıllarca ne türlü bir belaya göğüs germiştir, şimdi Bülent Ecevit anlasa gerektir. İtiraf etmeli ki, Türk seçmeni, Demirel'in 'sistem'in baskısına dayanmakta gösterdiği direnişi henüz Ecevit'ten ve partisinden görememiştir. Şimdi şimdi biraz direneyim diyorlar. Tut ki AP de onlara arka verdi, ne çıkar, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni 'sistem'in denetimi altında tuttukça, ne ekonomiyi düzeltebilir-

ler, ne dış politika bir işe yarar, ne anarşi durur, ne de demokrasi tam ve gerçek işleyişine kavuşur.

O halde?

Türkiye'nin Müdafaa-i Hukuk tezlerine sarılması, ulusal birliğini 'sistem'e karşı açık tavır alarak gerçekleştirmesi lazımdır. Bu esas bir kere benimsenirse ne seçime gerek kalır, ne siyasal trafiğe: İktidar çıkıp rest diyor, Silahlı Kuvvetleri'nden işçi konfederasyonlarına, işveren örgütlerinden meslek kuruluşlarına, muhalefet partilerinden basına kadar herşey ve herkes bir ağızdan aynı resti tekrarlıyor mu? Davayı o zaman yarı yarıya çözmüş sayılırız. Ötesi çok zordur, sıkıntılıdır ama, bu yaşadığımız üzücü kararsızlıktan ve şaşkınlıktan bin kat iyidir.

Dünya bankası, petrol işine de burnunu sokuyor

14 Şubat 1979

Sahi yahu, ne oldu o adamlar?

Hatırlayacaksınız, Kahramanmaraş olaylarının patlak verdiği günlerde, Türkiye'deki petrol yataklarını incelemek amacıyla, bir Sovyet uzmanlar heyeti ülkemize gelmişti. Gidecekler, yerinde araştırma yapacaklar. Besbelli rapor filan verecekler. Ne oldu? O kavga gürültü arasında incelemelerini yapabildiler mi? Raporlarını verdiler mi? Elde edilen sonuç, Ecevit'i Moskova gezisi sırasında Brejnev'in çıtlattığı kadar umut verici mi? Şeytanın işi yok, bakın aklıma neler düşüyor. Oğlum sen de oturup, yasa tartışmalarında, Meclis'te milletvekillerinin, nasıl kavga ettiklerine ilişkin, birtakım derin şeyler yazsana; nene gerek, askıda bırakılmış, ya da komuoyunun dikkatinden kaçırılmış şeyler? Dedim ya, şeytanın işi yok, aklıma düşürüyor. Hatırlıyorum, söyleyince siz de hatırlayacaksınız:

Türkiye'nin petrol sorununu çözmesi zorunlu, çünkü belini büken, onu dışa bağımlı kılan üç sorundan (öteki ikisi hammadde ve ulaşım) birisi bu, sanayileşme düzenimizi yanlış tuttuğumuzdan petrole dayalı bir taşımacılığa yattığımızdan, her yıl ihracatımız kadarını (belki de fazlasını) eşe dosta petrol parası olarak veriyoruz, yine de derdimiz bitmiyor. Peki çare? Çare, toprağımızdaki petrolü bulmak, işletmek. Olduğuna iliş-

kin söylenti bol, bir kere yıllardır sürdürülen petrol sondajlarına uzaktan yakından bulaşmış kimi dinleseniz anlarız ki, yabancı şirketler üç beş bin metreden daha derine inmemişlerdir, oysa Türk petrolünün çok daha derinlerde olması mümkündür, bunun belirtileri de yok değildir. İkincisi, bir ara benim uzun uzun sözünü ettiğim ünlü Exxon Şirketi'nin gizli raporu, Türkiye'nin de 1980'lerin petrol ülkelerinden birisi olacağını doğruluyor.

Önemli bir rapordu o, **Le Matin** gazetesi ele geçirilip yayınlamıştı: Büyük petrol tekelleri OPEC olayından tedirgin, bir de petrol yedekleri sorunu kafalarını kurcalamaktadır, onun için uzmanlara işi derinlemesine kurcalatmışlar, ortaya çıkan raporu da 'sistem'in bütün güçlü devletlerinin hükümetlerine vermişler. Rapordan anlaşılan, alışılmış petrol ülkelerinin dışında, çoğu gelişmekte olan birçok ülkede hayli petrolün bulunduğu. Bunların arasında Türkiye de var. Etti mi, iki. Üçüncüsü, Ecevit'in Rusya gezisinde ortaya çıkıyor. Sovyetler'in uzmanlardan edindiği bilgilere göre, Brejnev Türkiye'de bulunan petrolü Sovyet teknolojisinin çıkarabileceğini, bunun için her türlü yardıma hazır olduklarını bildiriyor. Sovyet uzmanları da bu kestirmeleri uzaydaki uydulardan aldıkları bilgilere dayanarak yapmışlar ki, yanılma payları büyük olmazmış. Türkiye Sovyetler'in bu yeni dostluk gösterisinden seviniyor, uzmanların gelip bazı araştırmalar yapması kararlaştırılıyor. Başka bir deyişle, özellikle Doğu Anadolu'da olduğu varsayılan gizli petrolün ortaya çıkarılması için somut bir işbirliği başlar gibi oluyor.

İşte o dediğim Sovyet uzmanlar heyeti bunun üzerine Ankara'ya gelmişti, ne var ki sonra izini yitirdik, ne basında konuyla ilgili iki satır yazı, ne iktidar çevrelerinden bir açıklama, sorun ansızın koyu bir karanlığa bürünüyor. Derken...

Derken, kimsenin ilgilenip üstünde durmadığı bir Washington haberi, pat diye çıkıp gelmez mi? Efendim şu ünlü Dünya Bankası'nı artık hepimiz ezberledik, işte bu banka 1980 yılında birçok az gelişmiş ülkeye petrol arayıp bulmaları konusunda yardımcı olmaya karar vermiş, epeyce kredi açacakmış. Bak bak bak, ne iyi niyet sahibi adamlar değil mi. Gereksinmenin neye olduğunu kestirdiler, hemen yardıma koşuyorlar. Haberde deniyor ki: **"... Petrol araştırmaları için 10 yılda ayrılan fon Dünya Bankası kredi ve borçlarının yüzde on üstünde olabilecektir. Projeleri onaylanan, borçlanmaya hak kazanana ülkele-**

rin garanti edeceği kredi, hükümetlerin önce aldıkları kredilerden daha rizikolu olacaktır."

İşin daha güzeli, petrol arama kredisi açılacak ülkelerin arasında Türkiye'nin de bulunması. Banka'nın başkan yardımcılarından Ernest Stren diyor ki, "... Dünya Bankası Türkiye'ye bu konuda kredi açmıştır. Türkiye Dünya Bankası'ndan donatım kredisi aldığına göre, üretim için de borç alabilecektir." Gördünüz mü, işi, yıllardır Türkiye'de arayıp arayıp petrol bulamayan Batılı petrol tekelleri, meğer yalan söylermiş, bunun böyle olduğunu Dünya Bankası da doğrulamış oluyor, herifler petrol bulunmayacağına inansalar boyuna niye kredi açsınlar değil mi? Hem sonra, aklıma şu da geliyor, Dünya Bankası kredisinin tam da Sovyetler'in Türkiye'deki petrolü bulmak için harekete geçtikleri sırada ortaya çıkmasına ne buyrulur? Hayli ilginç, önce petrolün çıkarılmasını önlemek için 'sistem' elinden geleni ardına koymadı, ama baktı ki Türkiye önünde sonunda Ruslar'ın yardımıyla bu petrolü bulup çıkaracak, o zaman hemen devreye Dünya Bankası olarak giriyor, olayın denetiminden çıkmasını önlemek için bulmaya bizzat talip oluyor. Tıpkı nükleer santral olayında olduğu gibi.

İnanmadınız mı, öyleyse haberin şu bölümünü size aktarayım: "... Bu programın yayınlanan resmi metinlerinde, petrol sondajları için, yabancı şirketlerle işbirliği teşvik edilmiş olacaktır. Dünya Bankası yetkililerine göre Türkiye petrol araştırmalarının arttığı ülkelerden birisidir". İktidar sözcülerinin bir yıldır, petrol aramalarında yabancı sermayeden yararlanma gereğini dokundurmalarının ucu, meğerse nereye dayanıyormuş gördünüz mü?

3'alaman, uranyum işinde ayrıcalık istedi mi?

15 şubat 1979

Başbakan Ecevit, daha önce bu defterde tartışılmış bir sorunu, Libya'da Türk işçileriyle görüşürken, 'bizzat' dile getirmiştir: Doğu'daki kışkırtmalar, bu bölgede olduğu varsayılan büyük petrol potansiyeline el koymak isteyen 'emperyalist odakların' marifetidir. Doğru değil mi, zamanla göreceğiz. Yalnız, gerek İran'da kurulmasından ciddi ciddi söz edilmeye baş-

lanan Azerbeycan Devleti, gerekse Türkiye ve Irak'ı içereceği ileri sürülen Kürt Devleti tasarılarının, gerçekte hem İran'ı ve Türkiye'yi güçsüz düşürmek, hem de bağlantısızlığa, Üçüncü Dünya'ya, hatta Doğu Bloku'na kayması olasılıklarına karşı, Avrupa ve Japonya ile İsrail için 'hayati' sayılan bölge petrolünü elde tutmak amacına yönelik oldukları, Batı basınında açık açık söylenip yazılıyor.

O zaman, Anadolu'daki petrol yatakları üzerinde araştırma yapmaya gelen Sovyet uzmanlarının araştırmalarından ne sonuç alındığının açıklanması büsbütün zorunluluk taşımıyor mu? Hele Dünya Bankası'nın petrol arama kredisi vereceği, üstelik bu kredinin 'yabancı petrol tekelleriyle işbirliği yapmak' koşuluna bağlı olacağı açıklandıktan sonra? İktidarın niyeti ve tutumu nedir? Sovyetler'le devlet kuruluşlarının birlikte gerçekleştireceği, daha çok bizim denetimimiz altındaki sondajlara mı gideceğiz, yoksa Dünya Bankası'ndan kredi alıp 'uluslararası petrol tekelleri' ile işbirliği mi yapacağız? Doğrusu bu sorunun karşılığı, bana, Türkiye'nin geleceği bakımından Hükümet'in kalıp kalmayacağından da, Boğaz Köprüsü'nden alınacak paraların hangi belediyelere dağıtılacağından da önemli görünüyor. Çünkü söze başlarken de dediğim gibi, Türkiye'nin baş sorunlarından birisi budur: Petrol sorunu.

Ne yapıp yaparak petrolde bağımsızlaşmanın yolunu bulmalıyız.

Söze burada Gülten girebilir, çünkü ne de olsa kafası iktisatçı kafası, enerji sorununun sadece petrolle çerçevelenmesini yanlış buluyor, ona göre aynı önemdeki bir başka sorun uranyum sorunudur. Türkiye'de hayli önemli uranyum yedeklerinin bulunduğu haberi patlayalı handiyse iki - üç yıl oluyor. İşin iki yönü var, birisi saptanmış uranyum rezervinin en az dört bin ton olduğu, dünyadaki geçerli hesaplara göre rezervi altı bin ton olan ülkenin önemli bir enerji yedeğine sahip olduğunun kabul edildiği. Başka bir deyişle, sadece eldeki dört bin tonluk yedek bile Türkiye'yi önemli bir uranyum ülkesi yapmaktadır. Uranyumun gramı 20 dolar civarında oynamaktadır. Soruna önem verilip üzerine bir eğilinse al sana yeni bir döviz kaynağı ama, nerede o güçlü ve dirayetli iktidar?

İşin ikinci yönü daha da önemli: Söylemiştim, Almanlar, galiba Amerikalıların da katılmasıyla, Karadeniz'de araştırmalar yaptılar, bizim kıyılara yakın bölgelerin dibinde 'milyon-

larca ton' uranyum rezervinin bulunduğunu saptadılar. Dahası Van gölünde, Doğu Anadolu linyitlerinde uranyumun varlığı ileri sürülüyor. Ne olur o zaman, Türkiye yeryüzünün en büyük uranyum ülkelerinden biri haline gelmez mi? Gelir elbet. İş bu uranyumu ele alıp adam gibi işletmesini bilmekte. Becerebildin mi, kefeni yırttın gitti, hem esaslı dışsatım olanaklarından yararlanırsın, hem de içe bağlı bir nükleer enerji politikasını rahatça gerçekleştirebilirsin. Sanırım Türkiye'deki nükleer santrallar konusu da, bazı Amerikan kafalı politikacıların kirlenmeyi bilmemeyi bahane ederek bu santralların kuruluşunu torpillemek istemesi de burada önem kazanıyor. Türkiye bir petrol ve uranyum ülkesi olacak, sonra da 'sistem'e sadakatından dolayı, böyle döviz darboğazlarında üç-beş kuruş taze para için ona buna el açacak öyle mi? Ayıptır be.

Ya şu söylentiye ne diyeceksiniz acaba? Deniyor ki, iktidar çok güvendiği Alman Sosyal Demokrat Hükümeti'nden dertlerine, acele çare istediği zaman, Helmut Schmidt ona Karadeniz uranyumlarını birlikte işletmek için ayrıcalık istediğini söylemiştir. Hele Alamana... Kimbilir, belki bir türlü gerçekleşemeyen 'çok ivedi yardım'ın altında, yalnız IMF'in fırıldakları değil, Türkiye'nin uranyumlarını Almanlara ya da 'sistem'e peşkeş çekmeyişi yatıyor.

Lütfen, petrol yedeklerini bulup çıkarmak için bize kredi açmayı birden hatırlayan Dünya Bankası'nın tavrı ile, 'yabancı sermaye ile işbirliğini' özendirme önerilerini, İsveç'ten almayı düşündüğümüz nükleer santralı torpilleyerek, yerine Westinghouse satmak isteyenlerin tavrını yanyana koyunuz, öyle değerlendiriniz. Her iki konuda Türkiye'nin petrolüne ve uranyumuna ulusal anlamda sahip çıkmak girişimlerinin, 'sistem' tarafından ustaca engellendiğini görmeyecek misiniz? Petrolü Ruslarla çıkaracağımızı anladılar mı, devreye giriyorlar, nükleer santralı İsveç gibi tarafsız ve dürüst bir ülkeyle gerçekleştireceğimizi anladılar mı, devreye giriyorlar, içerdeki işbirlikçilerden yararlanarak istediklerini yaptırdıkları takdirde ne olacak? Söyleyeyim, annemin sevdiğim bir sözü vardı, o: 'elim hamur, karnım aç'.

Tıpkı Mazıdağı fosfatlarında olduğu gibi: Biliyorsunuz değil mi, bizde yapay gübre fabrikaları kuruldu, bunlar için yılda 1 milyon ton fosfatı dışardan alır, tenör bakımından bu fosfata eşit Mazıdağı fosfatlarını ise bir türlü işletip yararlanamayız. Oysa Mazıdağı fosfatlarının işletilmesi için 110 milyon

dolarlık bir yatırımın yeteceği hesaplanmıştır. Türkiye hiçbir işine yaramayacak erken uyarı sistemi Awacs'a milyarları yok canıyla verir, ama fosfatını işletmek için bu parayı vermez. Sonra da bunların alayı gözümüzün içine baka baka 'Milliyetçiyiz' derler...

4'fransız, baklayı dilinin altından çıkardı

16 Şubat 1979

İşadamları boş durmuyor, bir yandan kamu kuruluşları temsilcileriyle birlikte Afrika'da Türk mallarına pazar arama girişimlerini oluşturur geliştirirken, bir yandan da gelişmiş Batılı ülkelerle ilişkilerini düzeltmeye çalışıyorlar. Duymamış olamazsınız, bu arada, TÜSİAD'ın (Türkiye Sanayiciler ve İşadamları Derneği) işadamlarından derlediği bir heyeti Fransa'ya gönderdiğini gazeteler yazdı, radyolar söyledi. Niye giderler? Bir kere iş çevrelerinde böyle karşılıklı temaslar işlerin geliştirilmesi bakımından gereklidir de onun için, ayrıca Türkiye Guadeloupe toplantısı ve Bonn kararlarından bu yana, içlerinde Fransa'nın da bulunduğu dört büyük Batılı devletten 'himmet' beklemektedir, şu sıra yapılacak ziyaretlerin bu işe bir katkısı olabilir, onun için. Hani hem ziyaret, hem ticaret derler ya, o hesap. Bir ara, hem de en büyük işadamları bir araya gelip, Amerika'ya gitmemişler miydi, Kıbrıs davasında haklı olduğumuzu anlatmak, Dünya Bankası'nın ve IMF'i insafa getirmek için, onun gibi birşey.

Bana sorarsanız, gidişleri değil, azarlanmış çocuk gibi köş köş önlerine bakarak dönüşleri çok şey anlatıyor. Haberi nasıl olsa işitmişsinizdir. Fransızlar bizimkilere gizlisiz saklısız diyorlar ki, Türkiye'yi artık orta derecede gelişmiş bir ülke saydığımızdan, ona istediği gibi devletten devlete kredi vermeyi uygun görmüyor, düşünmüyoruz. Türkiye piyasa ekonomisi kurallarının gereklerini yerine getirmeli, Batılı'larla ekonomik ilişkilerini bu yolda düzenlemelidir. Buysa özel bankalarla ve şirketlerle uyuşmak ve anlaşmayı içerir. Eh, özel bankaların ve şirketlerin Türkiye'ye el uzatabilmesi için de, IMF'in reçetelerini bu ülkenin uygulaması gerekir. Şu halde Türkiye içinde bulunduğu sıkıntılı dönemden düze çıkmak için Fransa'nın yardımına gü-

venmemelidir. Ayrıca, öteki üç büyük Batılı devlet de bu şekilde düşünmektedir. Evet, belki bu kelimelerle söylememişler ama, bunları söylemişler.

Bu biraz diplomatça, biraz tüccarca edilmiş lafları, bizim anladığımız gündelik Türkçeye çevirirsek, ne elde ederiz: Hanidir belirttiğimiz gibi, Bonn'dakilerin aldığı karar açık: Piyasa ekonomisini uygulamamız, başka bir deyişle yabancı sermayeyi yüreklendirecek, onu Türk sermayesi, hele Türk bürokrasisi ve kamu kuruluşları karşısında silahlandıracak bir yol tutmamız isteniyor. Bunun sanayileşmekten vazgeçmemiz demek olduğunu klemeli miyim? Zaten IMF'in reçetelerini uygulamamızı şart koşmakla da yüksek kalkınma hızına veda etmemizi, sanayileşmeye boş verip tarımsal kalkınmayla yetinmemizi, pek pek, turizm ve besin sanayiine heveslenmemizi sağlama bağlamış oluyorlar. O zaman ne oluyor, daha geçen gün 'Türkiye'ye hayır varsa, ancak kendisinden ve Batı'dan hayır vardır' diyen ünlü işadamının sözlerinin birinci kısmının doğruluğu ne kadar meydana çıkıyorsa, ikincisinin geçersizliği o kadar meydana çıkıyor. Batı, İran'daki kumarı yitirdiği anda bile, Türkiye'ye ileri sürdüğü koşulların dışında bir yardım yapmak istemediğini, belli ediyor.

Ama bu ansızın ortaya çıkıveren bir durum değil, Bonn toplantısından bu yana Ankara ile 'çok ivedi' ya da 'orta vadeli' yardım konularında yetkili kılınmış olan Van Lennep arasındaki yazışmalarda 'evveliyatı' var. Biliyoruz ki Türkiye Van Lennep'e şunları yazmıştır: "Türkiye'nin bugün en büyük gereksinmesi ivedi yardımdır. Ekonomisini hareketlendirmeden önce IMF'in önerdiği önlemlerin uygulamaya sokulması düşünülemez. Bundan önce alınan önlemler ciddi şekilde uygulanırken, IMF anlaşmaya rağmen ekonomiyi çevirecek kredileri engellemiş, dolayısıyla tüm önlemler etkinliklerini kaybetmişlerdir."

Nasıl hiç de fena sayılmaz değil mi? Dahası var, şu sözleri de Ankara söylemiş: "Para Fonu'nun ortaya koyduğu koşulların, bugünkü sosyal ve siyasal durumda kabul edilmeleri olanak dışıdır."

Gelgelelim Van Lennep'in gelişi geciktikçe gecikti, cysa Ankara çıkmaza girmiş görünen kredi ve yardım çalışmalarını hareketlendirebilmek için bu zat-ı muhteremi Ankara'ya çağırmıştı. O da, önce Dörtler'e 'koşulları kabul ettiği takdirde' Türkiye'ye ne yardım edebileceklerini sormuştu. Tabii, basına

şu demeci vermeyi de ihmal etmeyerek: **"İvedi hiçbir yardım fonu IMF ile anlaşmadan gerçekleşemez."** Bu satırlar yayınlandığında Van Lennep belki nihayet Ankara'ya gelmiş olacaktır ama, ağzında birkaç sıfırlı yardım rakamları olsa bile (farz-ı muhal), bunların 'Türkiye'nin şartları kabul etmesine bağlı olduğunu' asla hatırdan çıkarmamak zorunludur.

İşte Paris'te Fransızların her zamanki kabalıklarıyla bizim Batı'dan hayır uman işadamlarına açıkladığı, bu önceki gelişmelerin bir özetinden başka bir şey değildir. Elbet, işadamlarımız, hele sanayicilerimiz şaşırmışlardır. Çünkü nedense uysal bir işbirliğine girildiği takdirde, bizimkiler, Batılıların Türkiye'nin sanayileşmesine müsaade edeceğine hâlâ inanmaktadırlar. Sanırlar ki Batı sadece kamu kuruluşları yoluyla sanayileşmemize karşıdır, özel sektöre bu avantaj tanınırsa sorun biter, Türk sanayicileri Batılı sanayi firmalarını arkalarına alacaklarından hem işlerini büyütür, hem Türkiye pazarına sahip çıkabilir. Hayaldir bu, hayal olduğu da gittikçe görülmektedir. Batı Türkiye pazarını ulusal sanayiciye bırakmak istemez, onun amacı bu pazara tek başına girmek, Türk sanayicisini de ekonomik ajan gibi kullanmak... Ne güldünüz, siyasal ajan olur da, ekonomik ajan olmaz mı yani?

5'kızıl çizmeli casus, westinghouse'a karşı

17 Şubat 1979

Oooo, nerelerdesiniz, hanidir gözükmüyorsunuz? İran'daki durumun çetrefilliğini hesaba katarak, sizin gibi bir sinema casusunun Tahran'da olabileceğini tasarlamıştım. Sadece şöyle filmin adını düşünmek bile, inanılmaz gişe hasılatı hayalleri kurduruyor insana: "İlona-Kızıl Çizmeli Casus, Tahran'da." Dehşet canım, dehşet. Ne, Tahran'da değil miydiniz, doğrusu beni hayal kırıklığına uğratıyorsunuz, İlona, İran'daki Amerikan elektronik dinleme üslerinin Türkiye'ye mi, yoksa başka yere mi aktarılacağı tartışılır dururken, sizin çapınızda bir insan Tahran'da olmaz mı? Kaldı ki, Humeyni'nin yakın çevresine kimlerin etkili kişiler olduğunu saptamak, onları, buğulu bakışlar, tül mavisi cigara dumanları ile baştan çıkarmak da var. Kaşla göz arasında birtakım gizli bilgileri elde edip, artık CIA'-

ye mi olur, KGB'ye mi olur, hangisine olursa, satardınız.

Nasıl, beni televizyon ekranında mı gördünüz, evet, öyle bir olay başıma geldi. Biliyorum, bilmez olur muyum, kimileri çok konuştu diye eleştiriyor, kimileri saçımın biçimine, ellerimin hareketlerine takılıp yerecek birşey buluyor. Siz de mi duydunuz, duyarsınız elbet. Benim tuhafıma giden, kimsenin doğru dürüst dediklerimin üzerinde durmaması: Yanlış mı söylüyorum? Bazı gerçeklere mi dokunmuştum? Bazı önyargıların üzerine soru işaretleri koyup, kendi kendimizi düşünmeye mi itmek istiyordum? Nedense işin bu tarafını ele alan yok, oysa, nasıl dönmelere Yahudi diye saldırmak çirkin ve küçültücü bir şeyse basbayağı önemli sayılabilecek sorunlara dokunmaya çalışan yaşlı-başlı bir adamın, saçının biçimiyle, ya da el hareketleriyle uğraşıp onu yermeye çalışmak, öyle küçültücü bir şey. Ama ne yaparsın, biz hâlâ biçimden içeriğe geçemedik, yoksa dış görünüşüyle mükemmel nice sosyete hanımlarımız ve beylerimiz, çokluk, o kadar kuşbeyinli olurlar mıydı?

Aaa, ilâhi İlona, siz niye alınıyorsunuz? Vizon kürkünüz, kızıl çizmeleriniz, buğulu bakışlarınızla, ne kadar biçimsel bir güzelliği simgeliyorsanız, aklınızın hemen herşeye ermesi, bilginizin ayrıntılı sonsuzluğu ile o kadar bir kafa kadını olduğunuzu kanıtlıyorsunuz. Hem canım, şu dediklerinizden bile bu belli olmuyor mu? Türkiye'de, Amerikan Westinghouse firmasının, atom santralı işinde, İsveç Asea firmasını devreden çıkarmak için çevirdiği fırıldakları, sizden başka hangi kadın bilebilir? İşin portesinin 300 milyon dolarla 1 milyar dolar arasında oynadığını, bundan buradaki temsilcinin yüzde 3 dolayında komisyon alsa, bunun milyonlarca dolar tuttuğunu, bunu sağlayabilmek için de eline geçecek dolarların ilginç bir kısmını pekalâ gerekli yerlere çam sakızı çoban armağanı diye sunabileceğini... Yok yok, aslında sizin oynayacağınız yeni bir casusluk filmi için senaryo yazıyorum galiba, isterseniz filmin adı "İlona'nın Atom Serüvenleri" olabilir, Ankara'da büyük bir otelde başlarız, gece, farları sönük bir lüks araba uluslararası bir otelin civarında beklemektedir, siz elinizde bir belgeyle arabadan çıkarsınız...

Ne belgesi mi? Diyelim ki Westinghouse firmasının Türkiye acentasının, Amerika'daki merkezine çektiği teleksin bir fotokopisidir bu, okuyanın hayret ve dehşetinden dudağı yarılır, zira içinde firmanın Türkiye'de bazı çevrelere nasıl sızdığı, rakip İsveç firmasını devreden çıkarmak için ne türlü dolap-

lar çevirdiği ayrıntılarıyla yazılıdır. Bu kadar mı, dahası, Amerika'daki merkeze akıl da vermektedir: Siz de orada boş durmayın, Türkiye elçiliği aracılığıyla etkili olmaya bakın, hem Christopher adında bir politikacı var ya, Amerikan Dışişleri Bakan Yardımcısı mıdır nedir, o Ankara'ya gelecekmiş, yola çıkmadan öyle davranın ki, buradakilere Westinghouse'dan atom santralı almak koşuluyla kredi isterlerse, bunun gerçekleştirilebileceğini söylesin.

Siz tabii, otelin lobisinde büyük bir İstanbul gazetesinin zehir hafiye temsilcisiyle buluşacaksınız, siyah gözlü, esmer bir gazetecidir bu, fotokopiyi sizden alacak, gazetesine uçuracaktır, ertesi gün bomba gibi bir haber: Westinghouse'un, atom santralı ihalesini İsveç'in elinden almak için oyunları. İhaledeki üçüncü firma olan İtalyan firmasının da aslında General Electric adındaki ünlü Amerikan tekelinin bir kolu olduğu anlaşıldı. Böylelikle Amerika oyunda —ikiye karşı bir—, İsveç'e karşı oynuyor. "Ne haber bu değil mi? Ne var ki, ertesi sabah otelin büyük odasında kahvaltınızı edip, cigaranızı ağızlığınıza iliştirip, ilk dumanları üflerken, zehir hafiye gazetecinin gazetesini açınca ne görüyorsunuz, haber gazeteye girmemiş. Acaba neden? Yoksa Westinghouse ve onunla ilgili firmaların bu gazeteye verdikleri ilan gelirlerinin kesilmesini önlemek için mi? Hay Allah.

İlona haklısınız, gazetecilik alışkanlığı, senaryoyu bozuyorum, güzelim casusluk filmini, sıradan bir gazetecilik filmi haline sokuyorum. Siz de uluslararası bir casus rolünden, bir otel yosması rolüne düşüyorsunuz. Özür dilerim, senaryo yazmaya yazmaya elim ustalığını yitirmiş, kimbilir belki de televizyon ekranında o el kol hareketlerini yapmaktan yorgun düşmüştür, ama iyi de olmuş, belki bir daha sefere kımıldamadan durmayı öğrenirim de, kuşbeyinli bazı seyirciler söylenen sözlere dikkat etmeyi akıl edebilirler.

Lütfen, arayı çok uzatmayınız, yine görüşelim. Tamam mı?

önlemler paketi

1' "plan"ı devreden çıkarmak...

10 Mart 1979

Senin aklın bu işe yattı mı arkadaş, benim hiç yatmadı. Benim aklım yatmadıysa, Gülten'inki büsbütün yatmaz. kafası iktisatçı kafasıdır, benim es geçtiğim nice yerde, o Köroğlu gibi 'esen rüzgardan hile sezer'. Telefonda söyledi zaten, genç bir ozanın şiirlerine dalmış okuyordum, zil çaldı, baktım o, daha nasılsın demeye kalmadan lafa girmişti bile:

"... Şimdi de herkesin ağzında bir paket sözüdür gidiyor. Türkiye darboğazdan çıkmak için yabancılara değil, kendi gücüne güvenecekmiş de, bunun için Bakanlar Kurulu bir önlemler paketi hazırlamış, yakında açıklanacakmış, sözde uygulamasına geçilecek. Hani bu geçen yıl yapılsa, bir dereceye kadar anlarım, çünkü ortada beş yıllık plan yok, yıllık plan düzenlenmemiş, şavullama gidiliyor. Bu yıl öyle mi ya, ortada devletin görevli örgütünün yaptığı, yetkili organlarının benimsediği bir plan var, bu planın 1979 yılı için öngördüğü bir program var, hal böyle iken. Bakanlar Kurulu'nun "hodbehot" önlem paketi hazırlaması ne demek? Pratikte bu, planın belirlediği şeyleri bir kenara bırakmak, hatta planı bütünüyle bir kenara bırakmak, Türkiye'nin ekonomik gidişatını hükümetteki birkaç bakanın ekonomik dirayetine terketmek demek değil mi? O zaman adamın kafasına takılan iki soruyu mutlaka cevaplandırmaları gerekir:

"a/ Beş Yıllık Planı da, onun öngördüğü ekonomik uygulamayı da bir kenara itip Türkiye'ye münasip bir 'istikrar planı' uygulamayı daha önce Batılı müttefiklerimiz önermişlerdi. Onların beş yıllık planı devreden çıkarma eyilimleriyle, hükümetin 'önlemler paketi' düzenlemesindeki başına buyruk plan ayarlama eyilimi birbirine mükemmel çakışıyor. O halde kim kimden esinlendi? Batılı müttefiklerimiz hiçbir davranışlarında Türkiye'den esinlenmeyi kabul etmediklerine göre, iktidarın bazı bakanları, bu tutumlarıyla, 'dost ve müttefiklerimizin' önerilerinden esinlenmiş olmasınlar?..

"b/ Hem sonra bu ne biçim Türkiye'nin kendi başının ça-

resine kendisinin bakmasıdır ki, Bakanlar Kurulu'nca düzenlediği ileri sürülen önlemler paketinden basına sızmış olanları, iki damla su gibi, daha önce Batılı uzmanların Türkiye'ye önermiş olduklarına benzemektedir? Planı devre dışı bırakmak, bir, çare diye üretime boş verip tüketimi kısma yoluna gitmek, iki, hık demiş keferenin Türkiye'ye benimsetmeye uğraştığı planın burnundan düşmüş: Kardeşim bunlar, önlem paketi bilmem ne diyerek, aslında 'sistem'in reçetelerini dolambaçlı yoldan uygulayacaklar..."

...Demeye kalmıyor, bir sürpriz: Aaa, o uykuya daldığını sandığımız CHP yönetim organları, 'umudumuz' Ecevit'in bizzat götürdüğü önlemler paketini beğenmemiş, kumruların söylediklerine bakılırsı, birbirini tutmaz bir sürü gerekçe öne sürüp bir güzel reddetmiş. Allah Allah, dünyanın sonu mu ne? Basına sızdığı kadarıyla, önlemler paketinin içerdiği çareler, gerçekten Allahlıktı ama, doğrusu, CHP'de bunlara itiraz edebilecek kişiler kaldığını hiç sanmıyordum ben, demek varmış, Genel Başkan'a bunu lisan-ı münasiple anlatmışlar o da paketini koltuğunun altına alıp geri dönmüş. İşe bakın işe, bunu mutlaka Gülten'e bildirmeliyim, çünkü ne yanından bakılırsa bakılsın, aslında olay CHP Yönetim Kurulu'nun ve Grubu'nun bir anlamda, hükümete güvensizlik göstermesi. Değil mi ya, hükümet, işi gücü bırakıyor, (hele Hikmet Çetin, kimbilir ne kadar uğraştı fakir), günlerce önlemler paketi üzerine kafa yoruyor, CHP'nin nasıl olsa bu acı ilacı sineye çekeceğinden emin ama, muhalefetin, hele sosyalistlerin ne diyeceğini bilemiyor pek, tedirginliği ondan, derken aaa, (sen de mi Brutus), CHP de yüzünü ekşitivermez mi? Bilmem hükümet ne yapar, ben olsam, bayağı alınırdım, ufak ufak, hükümetin dayandığı siyasal örgütün bir uyarısı filan sayardım bunu, "aklınızı başınıza toplayın, nedir bu herşeye zam, yatırımları durdurup, turizmle darboğazdan çıkma önerisi" gibilerden bir uyarı, tabii anlayana sivrisinek saz...

Hem bu arada neler öğreniyoruz. Devlet Planlama Teşkilatı'nın, daha önceden hazırlanmış beş yıllık plana dayandırdığı bir başka darboğazdan çıkma tasarısı varmış ki, koşulların ağırlığını saptamakla birlikte, bunalımdan çıkışı üretimi artırmak ve hızlandırmakta görüyor. Basına sızan haberlerden, CHP'den güvenoyu alamayan Ecevit'in bu kere Devlet Planlama Teşkilatı ile ortaklaşa bir çalışma yapmaya yöneldiği anlaşılıyor, bu defa da, adamın kafasına takılan bir başka soru: Allah Allah,

acaba başlangıçta hükümet niye beş yıllık plana dayalı bir darboğazdan çıkma programı için, planlamanın uzmanlarını birlikte işe koşmamış? Öyle ya, Türkiye'nin ekonomisine önümüzdeki beş yıl için yön verecek planı bu teşkilat hazırlamadı mı, çağırırsın uzmanlarını, ekonomik alanın bakanlarıyla oturtursun, kafa kafaya verip ulusal bir önlemler paketi hazırlarlar, olur biter. Neden yapılmamış, Batılı müttefiklerimizin beş yıllık planı da onu hazırlayanları da sevmedikleri bilindiğinden mi yoksa?

Dedim ya benim aklım yatmadı bu işe, bilmem senin yatıyor mu arkadaş? Hem bir hükümet aldığı önlemleri kendi partisine kabul ettiremezse halka nasıl kabul ettirebilir Allah aşkına, bir bilen varsa söylesin de anlayalım.

2'ana sorun üretimi geliştirmektir

11 Mart 1979

Gülten cigarasını yakacaktı, durdu, gözlüklerinin üzerinden bakıp, sordu: "Senin paraya bakışın nasıldır?". Sahi yahu, benim paraya bakışım nasıldır? Vay anasını, hiç düşünmemiştim. Bir tarihte, İstanbul'da Tepebaşı otellerinde sürterken, bir arkadaşım olmuştu, derdi ki: "Para yolcudur, biz hancı", acaba bunu söylesem, Gülten fena halde gırgıra mı alır? Duraksadığımı görünce anladı, ortalığa masmavi bir avuç duman bırakarak, dedi ki: "Paraya bakış biçimini önemserim, insanın toplumsal kökenini de belli eder, hayat içindeki tutumunu da..."

Şimdi bu kız haksız mı? Kimisi paraya yenecek şey gibi bakar, böyle bakması niye, onu ne zaman istese bulduğundan, çocukluğundan başlayarak hep harcanacak bir şey diye aldığından. Kazanılması gerektiğini hiç düşünmemiş ki, üretimle ilişkisini düşünsün. Kazanılmasını düşünmek... Bak bu çok önemli, kapitalist anlamda para kazanmak, yaygın ve bilgince deyimiyle para ekonomisi çok sonraki iş, onun içindir ki Türkiye hâlâ ümmet dönemi koşulları ve üstyapısıyla yaşarken, elinoğlu üç beş kuruş sahibi oldu mu, onu 'üretmeyi' değil, gömüp saklamayı düşünüyordu. Paraya bakışı bu, para onun gözünde servet, durağan bir şey, üretilen, çoğalabilen, kendini çoğaltabilir bir şey değil. Demek ki paraya mirasyedi gözüyle bak-

mak var, süs gözüyle bakmak var, kapitalist gözüyle bakmak var.

Sözün burasında, araya girip sorabilir miyim: Memur kısmı nasıl bakar paraya acaba diye?..

Gülten'in kaşları çatılıyor, galiba söyleyeceği, ya da sözü gitereceği yer buymuş: Memur kısmının, daha fiyakalı deyimiyle bürokratların paraya bakışı. Bürokrat kısmı belirli bir hizmet karşılığı her aybaşı belirli bir para aldığı için, para üretmeyi akıl edemiyor, onunkisi ancak aldığı paraya göre yorganını ayarlamak. Onun böyle yapabilirse bütçesi denktir, ferih feruh yaşamaz ama, ölmez de, yapamayıp borca harca girdi mi, yandı, borçtu, borcun faiziydi, taksitti, şuydu buydu derken, hayatı kayar zavallının, bulabileceği tek kurtuluş çaresi de nedir, elbette 'kemerleri sıkmak' : Evinde üç ampul yanıyorsa birini söndürür, küçük oğlana büyük oğlanın eskilerini, büyüğüne kendisininkileri giydirir, karının ruj pudra parasını keser, filtreli cigaradan filtresiz cigaraya 'terfi eder' bunun adına 'tasarruf önlemleri' almak mı deniyor ne?

Oysa kafası piyasa ekonomisine göre işleyen birisi olsa böyle mi yapardı? Elindeki olanakları tartardı şöyle bir, neyi var neyi yok, envanterini çıkarırdı, arkasından, neyle neyi birbirine denkleştirerek ne üretebileceğini hesaplar, işe koyulurdu. Daha sonra, ürettiğini pazarlamak ve satmak dönemi gelecektir, eldeki olanaklar döner sermaye haline çevrildiği için, aaa, bir de bakacaksın, para üremektedir, üreyen para rantabilitesi hesaplanmış, aklı başında yeni başka işlere yatırıldı mı, bu kere yeni işletmeler yeni üretim birimleri doğar, bu da yeni kazançları, yeni kârları getirir. Sonunda bir de bakarsın, kimsenin boğazından kesmeden, kimseyi gereksiz yere darboğaza sokmadan, bütçeyi düzeltmiş, aileyi sıkıntıdan kurtarmışsın. Ne güzel değil mi?

Bundan sonrasını Gülten söylemese de, ben bulup çıkarırım, galiba siz de bulup çıkarırsınız.

Bu CHP iktidarı var ya, memur iktidarı bu, akılları memur aklı, borç harç görüp de elleri daraldı mı, yaşamalarını büsbütün koşultuyorlar, en ufak masraf savurganlık oluyor, onu kıs, bunu kıs, niye, ille giderler gelmekte olan az paraya denkleştirilecek, ama bu arada evin ya da müessesenin gelişmesi donar kalırmış, böyle bir duraklama ise, basbayağı sonraki gelişmelerin tehlikeye girmesi demekmiş, ne gam, önemli olan eldeki az paraya denk bir yaşamaya sığışmak. İsmet Paşa da böyle yapardı, onun saltanatında Türk ekonomisi asla büyü-

medi, büyüdüyse bile bu koşulların zorlamasıyla oldu, mumaileyh 'namuslu bir memur' olduğundan, borçlu yaşamaktansa yamalı gezmeyi, az yemeyi, karanlıkta oturmayı, ama üç beş kuruş borcunu, az ve 'mülemmen' geliriyle ödemeyi yeğledi. Şöyle biraz geniş ve büyük görmek, sağdan soldan kredi bulup yatırım yaparak işletmeyi büyütmek, gelir farkıyla borçları kapatmak, aklının almayacağı bir şeydi onun, her ekonmik kârlılık girişimini 'üçkâğıtçılık' saymak da onun döneminden kalmadır.

CHP hükümetinin yapıp, CHP organlarının beğenmediği 'önlemler paketi'de işte böyle, 'memur kafasıyla' yapılmış bir program. Yahu bu Türkiye durduğu yerde her yıl elli milyar dolar değer üretiyor, hepsi topu 12,5 milyar dolar borcu vardır, bunun acili de sanırım iki buçuk milyar kadardır, şu kadarcık laf bile iş bilen bir yönetimin lafı o kadar edilen 'darboğazı' aşmasının zor olmayacağını gösterir. Ama 'iş bilen' dedim değil mi, 'bürokrat kafalı' değil. Türkiye derlenip toparlanıp bütün olanaklarını üretime yatırmak, ekonomisini büyütmek zorundadır, büyümenin gereklerine de uymak. Bunu yapmak için. unu da var, şekeri de var, yağı da, sorun helvacıyı iyi seçmekte, seçtikten sonra da dediklerini iyi uygulamakta, helva almak için 'sistem'den para dilenmekte değil.

görünür kaza

1'bu "film"den bıktık

21 Mart 1979

Hazindir fakat doğrudur, Türk Basını'nda son elli yıldır 'zam' üzerine yazılmış yazıları toplasanız, birbirine adamakıllı benzeyen bir sürü yazı elde edersiniz. Bu defa da, öyle oldu: Millet yakınıyor, haklı, zaten herkesin canı burnunda, önlem paketi, özveri operasyonu, memleketi kurtarmak gibi iri lafların arkasından, ezberlediğimiz zincirleme zamlar sökün edince çenesini nasıl tutarsın? Elbette sövüp sayacaklar, böyle yaptılar mı, yazdıkları elbette elli yıldır yazılmış olanlara benzeyecek. Çünkü, sahi söylüyorum, biz iktidarların zam operasyonları karşısında sürekli olarak iki şey yapmışız, yakınmak ve sövmek. Zam mekanizmasının getiriliş ve işletiliş biçimini kurca-

layanımız az olmuş, yapmaya niyetlenenler de bu işi öylesine 'yukardan' öylesine 'alimane' bir edayla yapmış ki, kimse bir şey anlayamamış.

Türkiye'nin 'sistem' tarafından ekonomik bir çıkmaza itildiği, bunun ekonomik ve siyasal düzeyde, son derece bilinçli olarak yapıldığı, malum. 'Sistem', birşeyler elde etmek istiyor. Türkiye'deki gelmiş geçmiş iktidarlar da akılları sıra onu oyalayarak, çulunu sudan çıkarmaya uğraşıyor. Son defasında, belki hepimiz biraz daha gözümüzü açtığımız için, işlerin nasıl döndüğünü ayan beyan gördük: İktidar sıkışmış, kredi ve taze para istiyor, 'sistem'in uluslararası ekonomi ve maliye organlarıysa aralıksız birtakım koşullar ileri sürüyor, bu oyunun sonu yok, hani herif lağar beygirini yürütmek için hayvanın burnunun ucuna havuç asmış da, ha eriştim, ha erişirim hayaliyle fukarayı yemsiz yulafsız yürütmüş durmuş, onun gibi birşey: Verdik veriyoruz, yardım geldi geliyor, ha biraz daha çenenizi tutun, dişinizi sıkın diyorlar, önlemler birbirini izliyor, dedikleri yapılıyor, gel gör ki havuca bir türlü erişilemiyor. Erişilirse susardım, çünkü oyun, beygiri yemsiz yürütmek için planlanmış. Bunlar da denetledikleri ülkeyi 'büyütmemek', ekonomisini geliştirmemek için düzen tutmuşlar.

Hep söylerim, CHP'nin Türk siyasal hayatına getirdiği en kötü alışkanlıklardan birisi, şeytanı melek gibi sunmak özelliğidir. IMF'den sinyali aldı da, işçi ücretlerini dondurmaya mı niyetleniyor, bunun adı dapdayıca işçi ücretleri dondurulacak değildir, 'toplumsal anlaşma'dır, kamuoyuna işçi sınıfıyla iktidar arasında büyük bir dayanışma varmış gibi takdim edilir. Yapılan aynı şey, gerçekte iktidar hâlâ ve inanılmaz bir uysallıkla 'sistem'in Türkiye'ye uzattığı reçeteleri uyguluyor, ama Türk kamuoyu gözünü açtığı, IMF denilince kaşlarını çattığı için, operasyonun sunuluşu psikolojik olarak duruma ayarlanıyor. Dörtler'in Bonn'da, özel bankalar konsorsiyumunun Londra'da, Türk temsilcilerine alınmasını söyledikleri önlemleri, Ankara'da, Ecevit'in, hem işçilerle, hem işverenlerle yaptığı esaslı bir 'dayanışma' toplantısından sonra, artık 'sadece kendisine güvenecek Türkiye'nin ekonomisini derleyip toplama önlemleri' olarak sunuluyor. İnanıp inanmamak serbest. Bazı solcu köşe yazarları inanmış görünüyorlar. Kendi bilecekleri iş. Eğer bunu senatör ya da milletvekili olmak için yapmıyorlarsa zekâlarından ve bilgilerinden ciddi kuşkular duymak gerekiyor.

Neden mi? Nedeni var mı kardeşim, 'önlem paketi'nden çı-

kanlar, toparlanma ve kendi ayakları üzerinde durmak isteyen bir ülkenin alacağı önlemler değil, bunlar, üç aşağı beş yukarı, yaldızlarla süsleyerek, 'sistem'in önerdiği şeyleri gagamıza dayadılar: Önlem paketi denilen şeyin ana ilkesi tüketimin kısılmasıdır, bu da 'savurganlığa son' sloganıyla kamuoyuna maledilmek isteniyor, işin kötüsü, ulusal heyecan tam bağımsızlık doğrultusunda tam yolla üretime yöneltilecek yerde böyle çıkmaz bir yolda seferber edilmeye çalışılıyor. Bu zamlar, bu önlemler neyi sağlayacak? Toparlanmamız için, üretimin artırılması, ekonominin büyütülmesi, gelir dağılımının düzenlenmesi, kaynak transferinin akıllıca başarılması gerekmez mi? Peki, siz bunun kısa sürede herşeye yansıyacak bir zamla gerçekleşeceğini mi sanırsınız? Yoksa bu zamlar, 'sistem'in istediği koşulları yaratacak da, verilmekte nazlanılan, kimbilir belki daha uzun süre nazlanılacak olan üç beş milyon dolar kredinin sağlanmasına, ya da birkaç milyonluk bir borcun ertelenmesine mi yarayacak?

Bana sorarsanız, bu iktidar inandırıcılığını kaybetmiştir, benim için (hepiniz tanıksınız) inandırıcılığı daha ilk gününden yoktu ya, bizim solda saf adam çok, kimileri basbayağı bazı toplumcu önlemlerin alınacağını sanabiliyorlardı, almadı, almıyor, alamaz, yalnız öylesine yalpalıyor, öylesine ters türs işler yapıyor ki, sanırım 'sistem'in güvenini de tam olarak sağlayamıyor, Allah bilir, hepsi birbirinin eşi önlem paketlerini 'vatanı kurtarmak' edebiyatıyla ortaya sürüp, bu güveni elde etmek peşindedir. Değilse, bilmeli ki böyle IMF damgalı paketlerle ne ülke bağımlılıktan kurtulur ne de ekonomi rayına girer.

Hem biz bu işin buraya varacağını örnekle mörnekle söylememiş miydik yahu? Evet, evet, hatırlıyorum, heni de taa 1977'de filan. İsterseniz, şöyle bir bellek tazeleriz.

2'perşembe'nin gelişi çarşamba'dan belliydi

22 Mart 1979

Türkiye'nin bu durağa geleceğini görmek için kâhin olmak gerekmiyordu. 27 Eylül 1977'de, bir yazı yazmışım, başlığı: **"Kılavuzu Para Fonu Olanın..."** O zamanki, ondan sonraki iktida-

ra, ibret olsun diye yazılmış bu yazının, uyarıcı yanını belirtmek için, sabrınıza sığınarak, önemlice bir kısmını tekrarlayabilir miyim?

Hadi başlayalım.

(Bakın, sonra söylemedi demeyin: Bu yazının altında bir hınzırlık var, bakalım bitirmeden kestirebilecek misiniz?)

"Başbakan diyor ki, dış ticaret açığımız bir milyar iki yüz milyon doları bulmuştur, işsizlik oranı yüzde 15'e, enflasyon oranı ise yüzde 30'a ulaşmıştır. Ekonomik bunalımı hafifletmek amacıyla bir önlem paketi uygulamaya konulmaktadır, buna göre kamu harcamalarında yüzde 20 kadar kısıntıya gidilmiş, temel maddelere ise yüzde 40 ile yüzde 100 arasında değişen zamlar yapılmıştır."

Başbakan sözlerine şunları eklemiştir: "Kemerleri sıkma politikası adını verdiğimiz bu önlemler bazı firmaların iflaslarına yol açabilir, hükümetin denetiminde bulunan ve bazıları borç içinde yüzen bazı firmaların (kamu kuruluşları) iflasına izin verilerek, rasyonel çalışmayan kamu firmalarının yapay yollarla yaşatılmasından vazgeçilecektir, ayrıca mali bakımdan büyük çıkmaz içinde bulunan, ancak iflas yoluna gitmeyen kuruluşların işçi sendikalarıyla aralarındaki sözleşmeleri askıya alabilecekleri, ücretlerde indirim yapabilecekleri, gereksiz gördükleri personeli işten çıkarabilecekleri açıktır."

Başbakan sözlerini şöyle bitirmiştir: "Ekonomik bunalımın sonucu demokrasinin yıkılmasını istemiyorsak, bu zorunlu önlemleri almalıyız ve uygulamalıyız."

Başbakan'ın ulusal ve uluslararası kamuoyuna açıkladığı bu acı gerçeklerden sonra Merkez Bankası Genel Başkan Yardımcısı, alınan önlemleri ve bu önlemlerin asıl amacını şöyle açıklaımştır:

A. Paranın değeri yüzde 18 oranında devaliie edilmiştir. Ayrıca her ay yüzde bir oranında devaliie edilmeye devam olunacaktır. Her türlü faiz oranı yüzde 4'ten yüzde 4,5'a çıkarılmıştır. Tüketim mallarına ilişkin borçlanmalarda yüzde sekizlik bir ek faiz alınacaktır. Bina ipoteklerinde işe ödenecek faiz yüzde 2 oranında yükseltilmiştir. B. Yeni ekonomik önlemler Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) yeniden 50 milyon dolar borç vermek için öne sürdüğü istekleri karşılamaktadır. Uygulamaya konulması, Para Fonu'ndan bu miktarda kredinin elde edilmesine yardımcı olacaktır. Para Fonu'nun fikrine göre, ülkenin

ekonomisini canlandırabilmek için hükümetin aldığı önlemleri almak gerçekten zorunluydu.

Başbakan böyle diyor, Merkez Bankası Genel Başkan Yardımcısı bunları açıklıyor ama, önlemler paketinin uygulamaya konulması, ülkenin üzerine görülmemiş bir zam dalgasının çökmesine neden olmuştur. Son olarak, piyasadaki tüketim taleplerini kısmak amacıyla dayanıklı ev araçlarına büyük oranda zamlar getirilmiştir. O kadar ki küçük boy bir renkli televizyon alıcısının fiyatı 25.000 liraya, bir mutfak fırınınınki ise 12.5000 liraya fırlamıştır. Halk, pahalılıktan, birbiri ardınca gelen zamlardan ne yaptığını, ne yapacağını bilmez haldedir."

Evet, yazının arkasında hileyi açıklamışım, şöyle: "Şimdi diyorsunuz ki, bir iki fiyat hariç, biz bunları biliyoruz, çünkü yaşıyoruz. Yanıldınız, zira tepeden aşağıya bu anlattıklarım, Türkiye'yi değil, Portekiz'i anlatıyordu. Konuşan Başbakan, Portekiz'in Sosyalist Başbakanı Mario Soares'di. Merkez Bankası Genel Başkan Yardımcısı ise, Portekiz Merkez Bankası Genel Başkan Yardımcısı Contancio. Operasyon hanidir bizimkine benzer sıkıntılar çeken Portekiz'de yapılmış, ülkenin Para Fonu'ndan kredi sağlayarak ekonomisini canlandırması ve kurtarılması öngörülmüştür."

Nasıl, güzel değil miymiş? Söyleşiyi bağlayışım da şöyle oluyor: "... Görüyorsunuz ki 50 milyon dolar kredi için devalüasyon dahil IMF'nin istediği herşeyi, kamu kuruluşlarını iflasa sürüklemek, işsizliği artırmak, yatırımları durdurmak pahasına yapmış, halk şimdiden pahalılığın cehenneminde cayır cayır yanıyor. Kısadan hisse: Bizim iktidarın 'önlem paketini' Portekiz'inkiyle karşılaştırıp, sahiden kredi almak peşindelerse devalüasyonun eli kulağında olmak gerekir, ama kılavuzu Para Fonu olanın burnu boktan kurtulmaz..."

O yazıdan bugüne köprülerin altından çok sular aktı: Bir kere, Soares, IMF'nin ve 'sistem'in her dediğine eyvallah d!yerek bütün 'umutluğunu' yitirdi, devrildi gitti, 'önlemler' uygulandığı halde, Portekiz hâlâ 'yardıma muhtaç'. Türkiye'de, o zamanki iktidar 'paketi' gerçekleştirmediği için, 'yengen', sonraki 'umut iktidarı' ise, bismillah deyip devalüasyonla işe başlıyor, 'paket'ten döküp saçtıkları Portekiz'inkilerinden farksız, piyasada görülen fiyatlar derseniz, iki yıl öncenin Portekiz fiyatları. Bir de kalkmış utanmadan Türkiye'yi kendi ayakları üzerinde yürüteceklerinden, Türkiye'nin gücüne inandıklarından söz ediyorlar.

'Sistem', Soares'i evcilleştirip kullandıktan sonra, kaldırıp attı, ne haber?

halep oradaysa...

1' "paket"i neyle tartmalı?

26 Mart 1979

Yoo, ben Ecevit'in açıkladığı 'Önlem Paketi'nin tek tek ilkeleri, amaçları ya da önlemleri üzerinde oyalanacak değilim, hatta bunu biraz da vakit kaybı sayıyorum. Benim ölçütüm (kıstas/kriter) başka, önce sizinle onu tekrarlayayım diyorum. Malum-u âliniz, başından beri ben Türkiye'de alınacak 'istikrar önlemleri' konusunda tek şeyle ilgiliyim, o da şu: Alınacak önlemleri Türkiye kendi koşullarına göre, kendi ekonomisini güçlendirmek, büyütmek için mi alacaktır, yoksa 'sistem'in önerilerini yaldızlı sözlerle süsleyip, ekonomiyi küçültmek, üretimini daraltmak doğrultusunda yutturmaya mı çalışacaktır? Daha önce birkaç kere söylediğimi sanıyorum, bu önlemler hem Bonn'da hem de Londra'da tartışma konusu olmuşlardır, Londra'da Türk heyetiyle konuşan özel yabancı bankacılarından birisinin ağzından kaçırdığı doğruysa, Türk Hükümeti'ni kamuoyu karşısında küçük düşürmemek için 'Türk Ekonomisini Kurtarma Raporu' adıyla Ecevit tarafından açıklanması uygun görülmüştür.

İyi ama, bunun kanıtı ne olacak, açıklanan önlemlerin 'sistem'in istedikleri mi, yoksa Türkiye'nin kendisini kurtarmak için kendi başına başvurdukları mı olduğunu nereden anlayacağız? Önce çetrefil gibi gözüküyor ya, değil, bakacağız önlemler ardı ardına açıklandıkça 'sistem'in tutumu ne oluyor, Türkiye'nin 'sistem'le ilişkileri ne türden bir gelişme gösteriyor: Türkiye kalkınma hızını artırmak, ekonomisini büyütmek, üretimini çoğaltmak gibi ulusal bir kalkınma yoluna girdi mi, 'sistem'in suratını ekşitmesi, yardım laflarını büsbütün ortadan kaldırması, uluslararası kuruluşların basbayağı 'sert' yapması beklenir. Tersine, Türkiye onların dediklerine uyuyorsa, suratları yumuşayacak, ufak ufak kredi kapıları aralanacak, iktidarın hiç değilse kısmi seçimler vartasını atlatabilmesi için, ölme-

yecek kadar krediye kavuşması sağlanacaktır. Ölçütün öteki yanı, Türkiye'nin 'sistem'le ilişkileri. Bunlar bize zırnık koklatmadı değil mi, biz de kızdık, yalnız kendimize güvenerek darboğazdan çıkma planı yapıyoruz öyle mi, bu takdirde Ankara elbette 'sistem'le ilişkilerini gevşetecek, hiç olmazsa askıya alacaktır.

Bu noktadan son günlerdeki haberlere bir bakar mısınız?

1/ Malum, Türkiye, Yunanistan'ın Ege uçuş sahası üzerindeki oldu-bittisini tanımamaya karar verdi, NATO'da Yunanistan'ı olabildiği kadar çabuk askeri kanada döndürmek istiyorlar, her NATO ülkesi buna evet dediği halde, Türkiye Ege sorunu çözümlenmeden evet demiyor, bu yüzden de Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönüşü gecikiyor. Türkiye, bu konularda titiz, o kadar titiz ki, bazı NATO savunma konularında Yunanistan'la bir arada olmayı bile istemiyor.

Bu dediklerim daha düne kadar geçerliydi. Oysa bir de 22 mart tarihli şu haberi okuyunuz: **"Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadının dışında olmasına rağmen, halen Brüksel'de sürmekte olan ittifakın en önemli manevralarından birisi olarak nitelendirilen 'Wintex-Cimex masa oyunu'na katılmasının siyasal ve askeri bir kararla alındığı bildirilmiştir. Yunanistan'ın askeri kanadına dönüşünü Ege'deki 'Wintex-Cimex' madikçe onaylamayan Türkiye, bu ülkenin 'Wintex-Cimex' manevralarına katılmasını veto etmemiştir."**

Ne buyrulur? Türkiye 'Önlem Paketi'ni açıklarken, 'sistem'e küsüp onunla ilişkilerini daha bir katılaştırması gerekirken, tam tersini yapıyor, uysallık gösterisinde bulunuyor. Böylelikle usul usul, Yunanistan'ın askeri kanada dönüşünü, Ege sorununu çözümlemeden, benimsemeye doğru gidiyor.

2/ Karşı tarafın tavrı ne, tersleniyorlar mı, yoo, 'ivedi yardım lafları' dolaşıp duruyor, iveditiği filan kalmadı ama, yardım yine yardımdır. Helmut Schmidt yardım çalışmalarını hızlandırma göreviyle Aşağı Saksonya Eyaleti Maliye Bakanı Dr. Walter Leissler Kiep'i görevlendiriyor, (Mumaileyh Türkiye'de bulunmuş, Türkçe bilirmiş) Dr. Kiep varıp Paris'te OECD Genel Sekreteri Van Lennep'le konuşacak oluyor, (konuşmada Alman Dışişleri Müsteşarı Dr. Peter Hermes de olacakmış deniyordu, oldu da galiba) arkasından Dr. Kiep Amerika'ya uçuyor, IMF'le bu işi çözümlemeye gidiyor, Van Lennep'in ise Türkiye'ye gelmesi kararlaştırılıyor.

İşin matrağı, neresi? Haberden okuyalım: **"... Türkiye'-**

nin açıklamaya başladığı önlem paketi içinde en büyük ilgiyle beklenen bölümü 'tüketimi kısıcı önlemleri' kapsayan dizidir. 'Asıl beklenen genel tüketimi kısacak önlemlerdir ve kredileri hareketlendirecek unsur bu olacaktır' diyen yetkililer, Türk önlem paketinin yine de IMF tarafından beğenilip kabul edilmesinin gerekli olduğunu ileri sürmektedir."

Herhalde tadına vardınız 'kredileri harekete geçirecek olan unsur, genel tüketimi kısıcı önlemler olacakmış', hani Ecevit'in paketinden çıkan bir sürü 'savurganlığa karşı' önlem var ya, adamların kastettikleri onlar, hele Van Lennep'in tam da önlemlerin açıklanmasından sonra kalkıp Türkiye'ye gelmeyi planlaması, önlem paketi ile 'sistem' arasındaki ilişkiyi pek güzel açıklıyor.

Sözü nereye bağlayacağız? 'Önlem Paketi'ne Planlama'nın önerilerinden alınarak konmuş, kafayı karıştıran, ötekileriyle de çelişen birkaç aklı başında önlem bir yana bırakılırsa, her şey 'sistem'in istediği doğrultuda gelişir görünmektedir, iktidarda aksini düşünen kişiler ya da çevreler varsa bile, ağırlık, 'sistem'le ilişkilerin kaynaşık olarak sürdürülmesinden yana olanların yanında görünmektedir.

Ötesi hikâye.

2' "son derece cesur bir adam"

27 Mart 1979

O konuyu, bıraktığım yerden sürdürürsem, kızar mısınız? Haberler birbirini pek güzel izliyor, olaylar olayları pek güzel bütünlüyor da...

Ecevit paketi açarken ne demişti, "Yeni kredi girişimlerimizin ne sonuç vereceğini bilmiyoruz. Onun içindir ki, kendi kaynaklarımıza dayanarak, kendi olanaklarımızı seferber edeceğiz," anlamı üstünde değil mi, bir buçuk yıla yakın bir zaman kredi, taze para diye avutulduktan sonra, Türkiye birdenbire hidayete eriyor, sözüm ona 'kendi ayakları üzerinde yürümeyi' yeğlemiş oluyor. Acaba mı? Bunun ölçüsünün ne olacağını söylemiştim, ülkemiz gerçekten kendi olanaklarına dayanarak bir büyüme ve güçlenme planını uygulamaya giderse, 'sistem'in bunu hoş karşılamasının mümkünü yoktur, eğer hoş

karşılıyorsa işin içinde bir bit yeniği arayınız. Şimdi sıkı durun, bir Bonn haberine göre, "Türk Hükümeti'nin aldığı önlemler, Bonn'da genellikle iyi karşılanmıştır. Federal Ekonomi Bakanlığı'ndan bir yetkilinin verdiği bir demeçte şöyle denilmiştir: «Biz Türk Hükümeti'nin aldığı ekonomik önlemleri saygıyla karşılıyor ve selamlıyoruz. Henüz tüm detaylar elimize geçmedi, ama bu önlemlerin alınmasını bekliyorduk.' Nasıl şahane bulmadınız mı? Ben, kendi hesabıma, demecin sonundaki o 'bu önlemlerin alınmasını bekliyorduk' lafına bayıldım, beklemeleri için bir bildikleri olması gerekmez mi?

Bu kadar mı? Yok canım, Brüksel'de, Ortakpazar ve NATO çevreleri de sevmiş Ecevit'in 'Önlem Paketi'ni, bir kere Brüksel basını 'son derece cesur bir adım' olarak nitelendirmiş, ayrıca 'Batı başkentlerindeki yetkililer Türkiye'den daha fazlası hem beklenemez, hem de istenemez. Artık harekete geçilmelidir' demişler. Ya NATO'daki o yabancı diplomatın dedikleri, Ecevit'in aldığı önlemlerin aslında kimlerin yaptıklarıyla karşılaştırılması, onların düzeyinde değerlendirilmesi gerektiğini pek güzel açıklıyor. Demiş ki adam, "Amerika, Mısır ve İsrail'e 5 milyar dolar verirken, Türkiye'ye doğru adımını atması ilerde pahalıya mal olur, Ecevit kimsenin beklemediği oranda cesur hareket etti", ne anlama geldiği belli, Amerika'nın itişiyle Mısır ve İsrail'in birbiriyle anlaşmasını, Ecevit'in attığı adımla, yani 'önlem paketi' ile bir tutuyor, NATO'daki yabancı diplomatın gözünde, her ikisi de 'sistem'in istediği şeyler, Amerika Mısır ve İsrail'e parayı verip de Türkiye'ye vermezse haksızlık etmiş olacak. Çünkü, AET'den bir başkasının belirttiği gibi, "Ecevit siyasal geleceğini riske etmiştir ve siyaset hayatını kısaltacak kararlar almıştır", bu bakımdan mükâfatlandırılması gereklidir.

Peki bu nasıl olacak? Ünlü Alman gazetesi Die Welt bir ucundan dokunmuş, diyor ki: "... Boğaz'ın hasta adamı mutlak surette iyileştirilmeli, iyileştirilebilir de. Ancak kanun için doktorun bizzat yerinde ve tam dozajında ilaç vermesi gerekiyor". Eh, galiba doktoru da, ilacı da bulmuşlar. Batılı basında ansızın IMF'in devalüasyonu 'şart koşmayacağı' haberlerinin görünmesi boşuna mı? Yeni bir Stand By anlaşmasından bile söz ediliyor. Paris'te dün sözünü ettiğim toplantıdan sonra, Ankara üzerinde ansızın yoğunlaşacağı görülen ekonomik trafiğin de bir anlamı olmalı, 'doktorun tam yerinde ve dozajında ilaç vermesi' bakımından.

Sözgelişi, Doktor Van Lennep olabileceği kadar, hemen onun ardından (nisan başında) Türkiye'ye düşecek, bir ay kadar da kalacak Dünya Bankası, ya da bugünlerde gelmiş olması gereken Avrupa Yatırım Bankası Heyeti olabilir. Allah Allah, bu ne biçim Türkiye'nin 'kendi olanaklarıyla darboğazdan çıkması' operasyonudur ki, açıklanır açıklanmaz, düne kadar mırın kırın eden 'sistem'in organları birden Ankara'ya üşüşüyorlar? Besbelli 'yerinde tedavi ve doz ayarı' için bu, baksanıza Dünya Bankası takımı **'Türk ekonomisinin son bir yıllık gelişmesine ilişkin ayrıntılı bir rapor hazırlayacak, Türk ekonomisini uzun uzun izleyecekmiş'**, besbelli reçetenin iyi uygulanıp uygulanmadığını denetlemek amacıyla olacak bu iş, Avrupa Yatırım Bankası'nın da bazı proje önerileri arasında bir seçim yapmak niyetiyle geleceği bildirilmişti. O zaman adamın kafasına takılıyor, iyi ama kardeşim, Türkiye'nin tam da 'sistem'e sırtını dönmeye niyetlendiği sırada bu adamların bunca iyi niyet gösterisi neden?

Yalnız onların mı? Şimdi sözüm ona biz resti çektik öyle mi, buyurun şu haberi okuyun, **"... altı parlamenter iki grup halinde, 'Amerikan yardımı ile ilgili konularda 'temaslar yapmak' üzere ABD'ye gideceklerdir. Grubun ilki hareket etmiştir. İkincisi nisan'da gidecektir. Başbakan Bülent Ecevit'çe saptanan altı kişi şu parlamenterlerden oluşmaktadır: Birinci grup, Ziya Gökalp Mülâyim, Zeyyat Mandalinci. İkinci grup, Prof. Besim Üstünel, Kâmran İnan, Muhsin Batur, Metin Toker."** Hey be, sadece seçilen isimler, başlıbaşına bir program, Başbakan tarafından seçilmeleri ayrı bir işaret, gittikleri yer bir âlem, gidiş amaçları 'önlem paketi'nin içyüzünü hiç kuşku ve duraksamaya meydan bırakmayacak kadar açıklıkla gösteren bir kanıt.

Vallahi sizi bilmem ama, ben bu 'önlem paketi'nin hiç de ulusal bir nitelik taşıdığına inanamıyorum, en azından, CHP iktidarı ve Ecevit'in, 'sistem'e gözdağı veriyormuş gibi davranarak, gerçekte onun istediği önemli ödünlerden birçoğunu verdiği rahatlıkla söylenebilir. Baksanıza adamlar yapılan işi Sedat ve Begin'in yaptığı işle bir tutuyorlar.

1'avrupa hiç değişmemiştir

8 Nisan 1979

Şöyle 'tarihi' bir filme, ne dersiniz?

1908 Meşrutiyeti'nin ilânından sonra, Osmanlı mülkünü, birkaç felaket birden etkisi altına alır: Bulgaristan tam bağımsızlığını ilan eder, Bosna-Hersek'i Avusturya-Macaristan topraklarına katar, İtalya ise Trablusgarb'a (bugünkü Libya) asker çıkarır. İtalyanların sömürge peşinde olduğu açık, bunun hem Türk hem Avrupa sosyalist kamuoyunda birtakım tepkileri çağırması olağan, gel gör ki işler umulduğu gibi gitmez. Osmanlı'nın sosyalistleri bildirilerle, mitinglerle İtalyan emperyalizminin saldırısını kınayadursunlar, bağlı oldukları 2. Enternasyonal da bu Enternasyonal'a bağlı öteki sosyalist örgütler de sesini çıkarmaz. Oysa Enternasyonal, 1889 Kongresi'nden başlayarak, ısrarla, kapitalizmin savaş peşinde koştuğunu ilan ve bunu 'takbih' etmiştir.

Önce olayın filmini izleyelim, sonra size iki satır lafım var.

Selânik Sosyalist İşçi Federasyonu'nun Avrupa temsilcisi S. Nahum, 5 Ekim 1911 tarihinde Enternasyonal Başkanlık Kurulu'na yazıyor:

"... Uluslararası kongrelerin ve Sosyalist Enternasyonal Başkanlık Kurulu kararlarının (savaşa karşı olan kararlar) ülkemizde bugünkü koşullar altında uygulanabileceğini sanmıyoruz. Aslında, Jön Türkler (ittihatçı iktidarı) olsa olsa Trablusgarb'ı yeterince tahkim etmemekle suçlanabilirler. Oysa bu suçlama sosyalistlerin ağzında gülünç olur. (...) İtalyan Sosyalist Partisi'nin içler acısı iflası da bizleri çok üzdü. (İtalyan sosyalistleri, saldırıdan yana çıkıyor) İtalyan yoldaşların tamamen tepkisiz kalmalarının tüm Osmanlı sosyalistlerinin cesaretini kırdığını itiraf etmeliyim, ortaklaşa varılan kararlara böylesine uymamazlık ciddi bir şekilde kınanmazsa Enternasyonal açısından ilerde tehlikeli sonuçlar doğurabilir..."

Aynı Federasyon'un bu amaçla yayınladığı bildiriden birkaç satır almama izin verir misiniz?

"Selanik Sosyalist Federasyonu, Avrupalı büyük güçlerin tüm olanaklarının kurulmasına karşı çıktıklarına dikkati çeker. İtalyan halkının kaderine yön veren Kalabriyalı eşkiyaların

akıl almaz vahşetini protesto eder. Selanik Sosyalist Federasyonu, İtalyan proleteryasının, Enternasyonal'ın güvenini haklı çıkaramamasını, ülkesinin yöneticilerinin caniyane tasarılarını engelleyememesini veya baltalayamamasını esefle karşılar..."

Bu bildirinin sonunda Selanik Sosyalist İşçi Federasyonu, "... İtalya'nın kişi haklarına karşı giriştiği alçakça saldırıların maddî ve manevî sonuçlarını asgariye indirmek için sosyalist milletvekillerinin tüm Avrupa parlamento ve meclisleri üzerinde gereken baskıyı uygulayacaklarına sonsuz güvenini" açıklar ama, işler umduğu gibi gelişir mi? Bunu SSİF'nun Avrupa temsilcisi S. Nahum'un Enternasyonal'a yazdığı 25 Ekim 1911 tarihli mektuptan öğreneceğiz:

"... Bu sabahki Paris gazetelerinde yayınlanan Trablusgarp'taki bir İtalyan generalinin bildirisine göre, bundan böyle İtalyanlar başkaldıran Arapları kurşuna dizeceklermiş. Yani İtalyanlar Trablusgarb'ı soyup soğana çevirmekle yetinmeyip, topraklara ayak basmalarına karşı çıkan yerli halkı asi olarak nitelendirip toptan imhaya girişecekler. Belki silahlara sarılan Arapları uluslararası kurallara göre asi diye nitelendirmek mümkündür ama, onlara asiymiş gibi davranıp kılıçtan geçirmek gerçek bir canavarlıktır. Böyle bir kepazelik karşısında Sosyalist Enternasyonal Başkanlık Kurulu'nun kayıtsız kalmaması gerektiğini düşünüyorum. Tasarlanan yürüyüşler konusundaki kararlarınızı bildirirseniz beni çok memnun edersiniz. Ayrıca İtalyan birliklerinin vahşetini üye partilere anlatmanızı rica edeceğim. Ciotti'ye (İSP'nin başkanı) partisinin protestoda bulunmasını istemek amacıyla bir mektup yazdım. Giolitti (İtalyan Başbakanı) her türlü ölçüyü aşmakta, Avrupa kamuoyunun kayıtsızlığı da tam bir rezalet."

Bundan ne çıkar? Şu: İtalya'nın Libya'ya (o zaman Osmanlı toprağı) saldırısı emperyalist bir saldırı, SSİF sosyalistçe davranarak bunu kınıyor, Enternasyonal'a başvurup onun da, ona üye öteki partilerin de kınamasını istiyor, tınmıyorlar. Enternasyonal Başkanlık Sekreteri Huysmans, SSİF temsilcisine verdiği cevapta 'Bir müeyyide uygulayamam, bildirinizi yayınlayamam, içinde İtalyanlara karşı çok sert bölümler var' diyor. İtalya o zaman Osmanlı toprağına değil de, Fransa, ya da Avusturya toprağına saldırsaydı, Enternasyonal'ın tutumu aynı mı olurdu? Soru bu, cevabı da galiba: Hayır, bu olmazdı. Zavallı Osmanlı sosyalistleri, istedikleri kadar, Batı'nın sosyalist

fikirlerine inanıp, kendilerini de onlardan saydırmaya çalışsınlar; Batı, kendinden saydığı bir ülkenin, kendinden saymadığı bir ülkeye saldırısı halinde, sosyalistliğe filan da boşveriyor. Yıllar sonra Türk sosyalistleri Kıbrıs olayındaki haklılıklarını, Avrupalı benzerlerine kabul ettirebilecekler midir sanki? Olay da aynı, davranış da. Avrupa hiç değişmemiştir.

Anlattığım olayda en ilginç yan nedir bilir misiniz? SSİF, çoğunluğu Musevi olan sosyalistlerce kurulmuştu, yönetiliyordu, Musevi de olsalar, 'Osmanlı' olmaları, öfkelerinin ve öfkeli haklılıklarının ciddiye alınmamasına yetmiştir.

2'ya biz, sanki değiştik mi?

9 Nisan 1979

...Avrupa değişmedi de, biz değiştik mi? Üşenmezseniz, madalyonun iki yanını karşılaştırmalı olarak ele alalım.

1877 Mart'ında Düvel-i Muazzama'nın temsilcileri Londra'da toplanır, Osmanlı'nın kaderi üzerine bir protokol imzalar, şu satırlar o protokoldan: "... Ortadoğu'yu yatıştırmayı amaçlayan devletler (...) Osmanlı Hükümeti'nin verdiği sözleri gerçekleştirip gerçekleştirmediğini, İstanbul'daki temsilcileri ve yöresel ajanları aracılığı ile denetlemeyi benimserler. Umutlarının boşa çıkması, Padişah'ın Hıristiyan tebaanın kaderlerini değiştirmemesi halinde, Ortadoğu'da huzuru bozan ayaklanmaların sonunun gelmeyeceğini ve bu durumun kendilerinin ve tüm Avrupa'nın çıkarlarıyla bağdaşmayacağını Batılı devletler peşinen benimserler."

13 Ocak 1830'da, Petersburg Elçiliği'nden Kaptan-ı Derya olarak Dersaadet'e gelen Damat Müşir Halil Rıfat Paşa, 2. Mahmud'a demiştir ki: "Hünkârım, Avrupa'ya benzemezsek, Asya'ya çekilmeye mecbur kalırız." Tanzimat'ın başmimarı Reşit Paşa ise, 1846'da, Gülhane Hatt-ı Hümayun'unun gereği gibi uygulanmadığını ileri süren Batılı ülkelere şunları söylemek zorunda kalmıştır: "Evet kabul: Henüz ülkeyi iyi yönetemiyoruz ama hiç olmazsa daha kötü yönetilmesinin önüne geçiyoruz, Avrupa'dan bana güvenmesini istiyorum."

Bir o günleri düşünün, bir de bugünleri, öyle sanıyorum ki, Türkiye'nin de pek fazla değişmemiş olduğuna hükmedeceksi-

niz. Şimdi elbet bir sivri akıllı çıkar, 'İyi ama ya sol?' diye sorar, 'Sosyalistlerin varlığını nasıl hesaba katmazsın sen?' Öyle mi, hadi onları da hesaba katalım, Paul Dumont Osmanlı sosyalistleri üzerine yazdığı bir yazıda, bakın onları nasıl anlatmaktaydı:

"... 1908 sonrasından Osmanlı İmparatorluğu'ndaki örgütlerin çoğu olgunluğa erişmiş olmaktan uzaktırlar. Tümü belirli bir ideolojik tecrübesizliği açığa vurdukları gibi, siyasal düzeyde oldukça kusurlu ve zayıf gözüküyorlar. Militanlarının sayısı genellikle çok sınırlı olup (bazı durumlarda 30-40 kişi) emekçi kitleler üzerinde etkileri yok denecek kadar azdır. Teorik düzeyde, Selanik, İstanbul ya da herhangi bir başka yerin militanları mutlak bir özgünlük eksikliğiyle belirlenirler. Sosyalizmleri tartışılmaz bir biçimde 'ithal malıdır'. Örgütlerin yayınları, Alman, Fransız, Anglosakson ve de Rus klasiklerinden (Marx, Kautsky, Jaures, vb.) alıntılarla dolup taşmaktadır. Osmanlı toplumunun sorunlarının özelliği konusunda hiçbir görüş ve tartışma geliştirilmemiştir. Örneğin din sorunu konusunda mutlak bir sessizlik sürdürülmüştür. Rus sosyalistlerinde İslam dinini ele alan yazılara pek az rastlanmaktadır. Hüseyin Hilmi'nin İstanbul'da 1910 şubatından itibaren çıkardığı gazetelerde İslam dini ancak 2 ya da 3 makalede söz konusu ediliyor. Şu açık ki, daha benliğini bulamamış. dışardan gelen itibarlı modelleri taklitle yetinip, onları koşullara uydurmaya bile çalışmayan bir sosyalizmle karşı karşıyayız."

Ne dersiniz, Paul Dumont 1908 sonrası Osmanlı sosyalistlerini mi anlatıyor, yoksa 1960 sonrası Türk sosyalistlerini mi? İnsafsız olmayalım, herkesin hakkını verelim, yeni yeni aralarında Türk koşullarına uygun bir sosyalizm arayanlar belirdiği gibi, bazıları da tapındıkları modelleri yöresel koşullara nasıl uydurabileceklerini düşünmeye koyulmuşlardır. Yine de 'dışardan gelen itibarlı modelleri taklitle yetinenler' çoğunlukta değil mi?

Şimdi Allah rızası için, bir de Avusturya-Macaristan Şansölyesi Prens Metternich'in, İstanbul'daki Büyükelçisi Kont Appony'ye Osmanlı mülküyle ilgili şu yazdıklarına göz atar mısınız?

"... Osmanlı İmparatorluğu çöken bir bedendir. Düşüşünün nedenleri arasında, kaynağını tamamlayan birisi de (gizlememek gerekir ki) ilk temelini Sultan Selim'in koyduğu, tam bir cahillik ve dev bir hayalden başka bir dayanak sunmayan son

Sultan'ın sonuna kadar sürdürdüğü, Avrupa kopyası reformlar yapma hevesidir.

"... Biz Babıali'ye şunları öğütlüyoruz: (...) Zamana ayak uydurun ve getirdiği ihtiyaçları görmeye bakın, yönetim mekanizmasını düzene sokun, yeniden kurun, fakat sakın yıkıp yerine size uymayan şekiller vermeye kalkışmayın, zira bu Sultan'ı yıktığı ve de yerine koyduğu şeylerin değerini bilmemek durumuna sokar. (...) Kısacası, Babıali'nin yönetim sisteminin düzeltilmesini durduracak değiliz, fakat ona bu düzeltmenin prototipini, Türk İmparatorluğu'nun koşullarıyla hiçbir ortak yöne sahip bulunmayan modellerde aramamasını, yasalarında Doğulu göreneklere ters düşen ülkelerin yasalarını taklide yönelmemesini salık veririz. Zira ithal malı reformlar, yaratıcı ve örgütleyici güçten yoksun oldukları için, Müslüman ülkeleri üzerinde ancak eritici etki uyandırır..."

Acaba günümüzün Batı'sında, Türkiye'yi yöneten devlet adamlarına, şu yukardakine benzer akıl verecek herhangi bir Başbakan çıkar mı? Anadolu'yu ve Rumeli'yi vatan bellemiş Batı Türkleri'nin, sanırım ki, en büyük tarihsel yanılgıları, çağdaşlaşmayı kendi köklerinden sürdürmek yerine, Batı'dan yalan yanlış edindiği aşıları gövdesine gelişigüzel yapmak olmuştur. Bu yanılgı birçok kesimde hâlâ sürüyor, hâlâ yıkımımızı hazırlıyor.

siyasal boyut

1'sistem'in doğal müttefikleri

21 Nisan 1979

Altılar bildirisinden ya bir gün, ya iki gün sonra, işveren örgütlerinden birisinin yetkili bir kişisi ne diyor, farkına varabildiniz mi? Hani altılar özellikle 'Türkiye'nin bugünkü günde kendi kabuğuna çekilip kendi başına yaşayamayacağını, dış ülkelerle ilişkilerini geliştirmesi, yabancı sermayeye kolaylık tanıması vs...' zorunluluğunun altını çizmişlerdi ya, işte onları. Türkiye Batı ile işbirliği yapmalıymış, çünkü ekonomisi esasında Batı ekonomisi ile bütünleşmekteymiş, bu işi daha iyi becerebilmek için de, yabancı sermayeye iyice güleryüz gösterilmemiz, Batılı dostlarımızın Türk ekonomisini düzeltmek konusun-

daki uyarılarını dikkate almamız gerekiyormuş. CHP ağırlıklı hükümetin içinde, komprador diyebileceğimiz burjuvazinin yandaşları bulunduğunu bilmiyor değildik ama, böyle çalkantılı günlerde, 'açık uyarı'da bulunan bakanlarla, 'açık uyarı'da bulunan işadamları arasındaki bu benzerlik, doğrusu bizi düşündürdü.

Bizi deyişim boşuna değil, olayı birkaç arkadaş tartışıyoruz, aramızda Gülten de var, o, lafa karışıp sorunun sınırlarını genişletiyor, diyor ki, aslında İstanbul'da konuşan işveren örgütü lideri ile "uyarıda" bulunan bakanlar arasında görülen paraleli, Türk-İş türünden işçi örgütlerinin genel tutumunda da görebiliyoruz. Bunlar da, ne diyorlar, vatan millet Sakarya nutuklarını araya karıştırıp, sonuçta, işçi sınıfını komprador burjuvazinin kuyruğuna eklemiyorlar mı? Siyasal partilerden yana çıkmayacağız, işçilerin haklarını koruyacağız diye diye, Amerikan tipi bir ücret sendikacılığını yaparak, üç beş kuruş karşılığında uygulanmış, hâlâ da uygulanmak istenen dışa bağımlı bir sanayileşme politikasını onaylamadılar mı? Zaten bütün bu eyilimler kendi içlerinde tutarlı, 'sistem'in denetimi altında bulundurduğu ülkelerde 'soğuk savaş demokrasisi' tanımının gereği: Ekonomi 'sistem'in satacağı malları alabilecek kadar geliştirilecek, bu gelişmede sanayileşme sadece modası geçmiş ve iddiasız dallarda, o da mutlaka 'sistem'e bağımlı olarak yürütülecek' bu sanayileşmenin oluşturacağı işçi sınıfı ise daha başlangıçta siyasallıktan uzak tutulup ücret sendikacılığıyla, gerçekte, işveren kesiminin gizli koalisyon ortağı yapılacak. Ülkemizde, yıllar yılı, olay böyle gelişmemiş midir Allah aşkına?..

Hepimiz başımızı eğiyoruz, Gülten'in dedikleri doğru.

Zaten galiba, ortalık bu yüzden karışmaktadır. Türkiye'de işveren de, onun çıkarlarını savunan politikacı da, her ikisiyle çıkar birliği yapmış olan sendikacı da, tabanda beliren gelişmeden ürkmeye başladılar. Onlara denilmişti ki, bu yaman bir düzendir, kimsenin burnu kanamadan böyle sürer gider, siz montaj sanayiciliği, dolaylı ithalatçılık yapar kesenizi doldursunuz, siz milletvekili, senatör, bakan, başbakan olur, saltanat sürersiniz, siz de işçi sınıfının başında gezdirdiği liderler olarak ahir ömrünüzde rahat edersiniz. Hayli uzunca bir zaman, bütün bunlar olmadı mı, oldu, oldu ama, başka şeylerde oldu. Bir kere sanayileşmenin tadını alan ülke, 'sistem'in kendisine bıraktığı payla yetinmeyi bir türlü içine sindiremiyor, yüzde yüz yabancı sermayenin adamı olmuş komprador azınlık bir kenara

bırakılırsa, Anadolu içlerinden ciddi ve tam bir sanayileşmeyi bütün boyutlarıyla gerçekleştirmeye heveslenen 'ulusal burjuvaziler' beliriyor. Bunlar, komprador burjuvazisiyle çelişiyorlar, çelişiyorlar ne laf, takışıyorlar. Nasıl ticaret burjuvazisi ile sanayi burjuvazisi arasındaki çıkar farkı Ticaret Odaları'yla, Sanayi Odaları'nı el altından gizli bir savaşıma sürüklediyse, gerçek bir sanayileşmeye yönelen sanayicilerle, montaj sanayicileri de, ufak ufak, kapışmaya başlıyor.

Pat, bu kapışmanın işçi sınıfına yansıdığını görüyoruz. Düne kadar, ücret artışlarıyla yetinip dua eden sendikalı işçi tipi, yerini üretimi yeniden düzenlemedikçe işlerin düzelemeyeceğini anlayıp savunan yeni bir sendikalı işçi tipine bırakıyor. Yıllarca borusu öten Türk-İş'ten önce DİSK kopuyor, arkasından içerdeki bir sürü sendikanın siyasal bazı isteklerle geldiği görülüyor. Öyle ki, yukarı kademeler için, Türk-İş türünden bir konfederasyonu, eskiden olduğu gibi, işverenlerin görünmez ağılında tutabilmek son derece güçleşmiştir. Peki bunun politikaya yansımaması olası mı? Ülkede üretim güçleri geliştikçe, üretim ilişkilerinin biçimi de değişiyor, bunların değişmesi bütün yukardaki kurumlarda hissediliyor. Artık 'soğuk savaş dönemi demokrasisinin' sonuna gelinmiştir. Ya dapdayıca demokrasi olacağız, ya da 'sistem' mutlaka buna karşı ise, zorlayıcı önlemlerle karşımıza çıkacak, işi aksatmaya çalışacaktır. Tabii, o zaman doğal müttefikleri kimler olur?..

Bunun karşılığı yine Gülten'den: Komprador sanayici ve tüccar, eski yabancı sermaye ilişkilerinin daha da fütursuz bir biçimde gelişmesini isterken, kamuoyunda bu işbirliğinin bir ihanet gibi yargılanmasından tedirgindir. Türk-İş tipi bir konfederasyonun taleplerinden rahatsız iken, bu kere DİSK'in, hatta daha da devrimci sendikaların ortaya çıkmasını (alışkanlıkları yüzünden), demokrasinin yerleşip oturması değil, komünistliğin ta kendisi sanmaktadır. Halkın işçi sınıfı öncülüğünde örgütlenmesine alışmamış, 'sistem'in önerdiği düzeni uygulamakla yetinen politikacı tipi ise, yeni gelişmelerin ona nayat sahası bırakmadığını gördüğü için, "o eski iyi zamanları" özlemle anıp memleketin mahva sürüklendiğini iddia etmektedir.

'Sistem'in doğal müttefiklerini iyi tanıyalım.

2'kredilerin "siyasal boyutu" nedir?

8 Mayıs 1979

Biliyorsunuz tabii, IMF'in 'gri adamları' bir süredir ülkemizde uzmanlarımızla 'teknik düzeyde' görüşmeler yapıyorlar, bir süredir aramız açılmış gibiydi, onlar actıkları kredinin sırası gelen dilimini bize verdiler, bizimkiler onların istediği oranda bir devalüasyona yanaşmadılar, sanırım KİT'ler konusunda, ücretlerin dondurulması vs. üzerinde de bazı uyuşmazlıkları oldu, şu son zamanlarda yaşadığımız bazı ciddi darlıkların ve yoklukların IMF'le Türkiye arasında böyle bir 'karakedi'nin geçmesi yüzünden olduğu kesin, o yüzden araya 'sistem'in güvenilir adamları girdiler, bağlantıyı kurdular, bu arada Ankara'da, onların öteden beri ısrarlı oldukları bazı 'ekonomik önlemleri' kendiliğinden almış göründü, iş biraz tatlıya bağlandı.

Gel gör ki, 'gri adamlar', Türk uzmanlarla yaptıkları müzakerelerde pek de ince eleyip sık dokuyorlarmış canım, baksanıza, bir kere işçi dövizi ve turist dövizine uygulanan prim sisteminden rahatsızmışlar, bu uygulamanın 'katlı kur' sistemine dönüştürülmesini, ithalat ve ihracatta da yüksek kur uygulamasını istemişler, dahası, böyle böyle, ciddi (en az yüzde otuz oranında) bir devalüasyonun gerçekleştirilmesinde hâlâ ısrar ediyorlarmış. Bu kadarla kalsa iyi, para arzının en az yüzde yirmi oranında düşürülmesi gerekmiş kanıtlarına göre, kamu yatırımlarının da yüzde kırk oranında düşürülmesini öngörüyorlarmış... Kısacası, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kendi koşullarına göre hesap kitap ortaya çıkardığı planı da, bu planın 1979 uygulama programını da bir kenara bırakıp, kendi dediklerini yapmasında direniyorlar.

Bu tartışmalar bilenlerin dediğine bakılırsa, 'teknik düzeyde' sayılıyor, ama işin bir de siyasal düzeyi varmış ki, bu düzeyde konuşmak daha yetkili kişilerin göreviymiş, sözgelişi IMF Avrupa Grubu Başkanı Wittom bu yetkililerden birisi, tesadüfe bakın ki tam Amerikan Kongresi'nde Carter'in Türkiye'ye yardım önerisinin tartışılacağı, Kıbrıs'ta ise toplumlararası görüşmelere hazırlık olmak üzere Denktaş'la Kipriyanu'nun bir araya geleceği sırada, hazret Türkiye'ye düşüyor, sorunu 'siyasal boyutta' çözümlemeye çalışacak, çözümledi mi bitti,

Türkiye'ye yeşil ışık yandı, krediler tıkır tıkır işlemeye başlayacağı gibi borç ertelemeleri filan da hemen uygulamaya girecek. İyi ama bu siyasal boyut ne? Hani IMF çok teknik bir örgüttü de sadece ekonomik kriterlerle hareket ederdi? Bu 'gri adamlar'ın hep saman altından su yürütüp siyasal hesaplar içinde olduklarını ileri sürdüğümüz zaman, yandaşları olan kalemler bize bunu söylemiyorlar mıydı? IMF, sadece ekonomi bilimini tanır, yargılarını da ona göre verir demiyorlar mıydı? Oysa bir gazete haberine göre, Wittom'ın ziyaretiyle ilgili olarak bir 'yetkili' bakın ne demiş:

"... **Wittom ile siyasal boyutta anlaşma sağlanırsa gelecek hafta sonuna kadar Stand-By tamamlanır, ama anlaşma sağlanamadığı takdirde teknik ekibin uyuşmazlık çıkarması çok kolaydır.**"

Nasıl beğendiniz mi?

İşe bakın ki, 'sistem'in bu kredi ve yardım işini nasıl 'siyasal boyutta' değerlendirdiğini pek güzel kanıtlayan iki örnek, şu yukardaki haberin çıktığı gün Türk basınında baş gösteriyordu.

Birincisi şu: ABD Senato Dış İlişkiler Komisyonu, ABD'nin 10 ülkeye yaptığı ekonomik yardımları **'bu ülkelerdeki siyasal uygulamalar nedeniyle ve bunları' cezalandırmak amacıyla'** kesmeyi kararlaştırmıştır. Diplomatik çevrelere göre, yardımı kesilecek ülkeler, yardım kesilme nedenleriyle birlikte şunlardır: Pakistan'ın atom bombası konusundaki direnişi yüzünden, Afganistan'ın ABD elçisinin öldürülmesinden sonra özür dilemeyişi yüzünden, Etyopya'nın ülkedeki Amerikan mal varlığını ulusallaştırması yüzünden, Panama'nın kanaldan büyük kazanç elde edebileceğinin düşünülmesi yüzünden, 'Haiti'nin söz vermiş olmasına karşın vergi reformlarını gerçekleştirememesi yüzünden (hele bak, bu vergi reformu lafı kulağınıza bildik gelmiyor mu?), Salvador'un Amerikan yardımlarını gerektiği gibi dağıtmaması yüzünden, Nikaragua, Paraguay, Guatamala ve Orta Afrika Cumhuriyeti ise insan haklarını çiğnemesi yüzünden...

Bundan ne çıkıyor, şu mu 'sistem' ve onun başı Amerika, bir ülkeye kredi açar, yardım ederse, 'siyasal boyutta' bazı şeylerin uygulanması içindir, o ülke bu istenen uygulamayı yapmaz da ulusal politikasını izlemeye kalkışırsa, isterse 'sistem'e en sadık, komünizme en yaman düşman olsun, gözünün yaşına bakılmaz, yardımı ve kredisi kesilir, üstelik bunun 'cezalandırmak' amacıyla yapıldığı böyle ajans haberlerinde bile geçer.

İkinci haber daha az ilginç sayılmaz: Batılı bir kapitalist bankalar konsorsiyumu komünist olduğu herkesçe bilinen Polonya'ya 550 milyon dolar kredi açmış, işin güzel tarafı Polonya'nın da Batılılara 15 milyar dolar dolaylarında borçlu ve yılda 4 milyar dolar dolayında borç ve faiz ödemesi yapmak zorunda bulunması, Türkiye'ye bir yıldır zırnık koklatmayan Batı bankalar Polonya'yı siyasal boyutta kollanacak bir ülke sayıyor olmalılar ki gözlerini kırpmadan krediyi açıvermişler, acaba bu Amerika'da Carter'a oy veren çok sayıda Polonya asıllı göçmen vatandaş bulunmasından olmasın?

Bunlar teknik örgütlermiş de, ekonomiye göre yargılarlarmış, laf...

bu da bir 'çözüm'

1'biraz arjantin...

16 Mayıs 1979

Telefonda Gülten diyor ki: "Farkında mısın, iş çevreleri iktidara karşı hiç görülmedik bir biçimde birleşirken, daha düne kadar Ecevit'in sırtını sıvazlayan 'sistem' hayli bozuk çalıyor. Tesadüf müdür dersin? İş çevrelerinin iktidara yöneltikleri eleştiri nedir, Ecevit'in hayli sulandırılmış sosyal demokrat politikasını handiyse kızıl komünistlik diye gösteriyor, şimdiye kadar tam bir orman yasası yaşayan piyasaya birazcık çekidüzen verme girişimlerini, ideolojik zorbalık diye eleştirip. yerin dibine batırıyorlar. Ecevit zamanında her tarafa birden mavi boncuk dağıtmasaydı da, işçi sınıfını ve üreticileri tam anlamıyla arkasına alabilseydi, kuşkusuz uygulamaya yöneldiği politika daha etkili olurdu. Şimdi DİSK'le takışmış, Türk-İş'in yönetimini sağcı bir ekibe kaptırmışken, derdini bilmem nasıl anlatacak? İş çevrelerinin işi büyüttüp özgürlükçü demokrasinin temeli 'özgür girişim', başka bir deyimle liberal ekonomi politikası propagandasına yatmaları, iktidarı, 'sistem'le birlikte içinde bulunduğu darboğazdan yararlanıp tam teslimiyete zorlamaları olasıdır."

Telefonu kapatınca düşündüm: Türkiye'de gerçek anlamda bir liberal piyasa ekonomisi uygulanırsa ne olur? O zaman durumu epeyce bizim durumumuzu andıran bir ülkenin son birkaç yıldır yaşadığı deney aklıma geldi. Yeri biraz uzak düşü-

yor ama, Arjantin'de gerçekleşenlerin, Türkiye'de gerçekleştirilmek istenenler konusunda bir fikir edinmek için ele alınmasında hayli yarar var.

Önce bazı hatırlatmalar yapmak bana zorunlu görünüyor.

Arjantin, biliyorsunuz, 'sistem'e Peron'cu bir direniş içindeyken, 'ülkeyi kargaşalıktan kurtarmak isteyen' Arjantin Silahlı Kuvvetleri tarafından bir hükümet darbesiyle yolundan çevrildi. İş başına, General Videla getirildi. O tarihte Arjantin ekonomisi tam bir bunalım geçiriyordu: dışarıya borç devletin başından aşmış, dışalım ve dışsatım dengesi bozulmuş, enflasyon inanılmaz bir düzeye ulaşmıştı: Yüzde 920. Arjantin dış borçlarını ödeyemiyor, ekonomik dengesini bir türlü bulamıyordu. İşte o sırada devreye 'sihirli' bir güce sahip Jose Alfredo Martinez De Hoz giriyor. Martinez De Hoz'un 'sihirini' anlayabilmek için, öyle sanıyorum ki, bazı tanıklara başvurmak doğru olacaktır.

Alın size birinci tanık: Mister Simon, Amerika Birleşik Devletleri hazine sekreteri. Üstelik bu görevi hem Nixon hem Ford döneminde yapmış. Mart ayında, Arjantin'de bir ay boyunca kalıp incelemeler yapan Mister Simon, Buenos Aires'de yayınlanan Mercado gazetesine, Arjantin'in kaydettiği gelişmeler konusunda şunları demiş:

"... **Arjantin ekonomisini iyileştirme yolunda oldukça büyük bir aşama yapmıştır. Daha yürümesi gereken oldukça uzun bir yol** varsa da, **1976 yılında iflasın eşiğinde olan ülke bugün artıya geçmiş bir ödemeler dengesine kavuşmuş, güçlü bir finans ortamını sağlamış ve tutulan yolun doğru yol olduğunu kanıtlamıştır.**"

Gelelim ikinci tanığa, bu da önemli birisi: Aynı ay içinde Arjantin'i ziyaret eden ünlü Amerikan Bankası Chase Manhattan Bank Başkanı David Rockefeller, aynı Mercado gazetesine Arjantin'in ekonomik durumuyla ilgili olarak şunları söylüyor:

"... **Arjantin için bundan daha yararlı olabilecek bir planın var olduğunu sanmıyorum. Bugün Arjantin'in ödemeler dengesi artı durumdadır. Bu ise dış dünya ile ticaret yapabilmek için yeterli ve son derece mükemmel bir kozdur. Arjantin ekonomik durumunu çok kısa bir zamanda değiştirebilmiştir.**"

Sözlerden daha önemli bir kanıt isterseniz, o da yok sayılmaz. Rockefeller'in ünlü Chase Manhattan Bank'ı, son zamanlarda Banco Argentino de Comercio (Arjantin Ticaret Bankası'nda) 7 milyon dolarlık bir hisseye sahip olmuştur.

Zaten aynı mart ayı içerisinde aynı Dr. Martinez De Hoz şu açıklamayı yapmamış mıydı: "Kriz sona ermiştir. 1976 yılıyla karşılaştırıldığı zaman, döviz rezervlerinin 6 milyar dolara ulaştığı görülmektedir, bu arada Merkez Bankası'nın bütün dış borçları ödenmiştir. Bugünkü sorun ekonomiyi fazla ısıtmaktan kaçınmaktır."

Harika değil mi?

Fakat bir de Batı'nın ünlü ekonomi gazetelerinden birisinin tanıklığına başvurmak fena olmaz sanırım. The Financial Times, Arjantin konusunda bakın neler yazıyor:

"... Son üç yılda uygulayacağı ekonomi politikalarını saptamak için dizginleri elinde bulundurmakla beraber, Martinez De Hoz'un şansının da yaver gittiğini söylemek gerekir. General Videla'nın partileri ve sendikaları tam bir suskunluğa gömmesinden sonra, karşısına ne siyasal bir eleştiri çıkabildi, ne de sendikal bir tartışma. Batı Avrupa büyüklüğünde ve 25 milyondan fazla nüfusu olan bu ülkeyi, kişisel sorunları yüzünden yönetemeyen bir yönetici kadrosunu temizledikten sonra, Videla, Martinez De Hoz'un liberal ekonomiye sıkı sıkıya bağlı tutumuna tam anlamıyla güvenip onu her türlü eleştiriden, bu arada askeri cuntanın eleştirilerinden bile, korumuştur. Ekonomi Bakanı dış bankalarda kendisine duyulan güvenden yararlanarak, işe başladı. Bununla Arjantin'e kredi açıp borç vermiş kimse ve kurumlara Arjantin'in iflasını önleyebileceğine, çözülmesi en zorunlu olan sorunlara el attığına dair güvence veriyordu."

İşin arkası nasıl gelmiş, merak mı ediyorsunuz? Onu da görüşelim.

2'arjantin "örneği" ve püf noktası

17 Mayıs 1979

Arjantin'in yürekler acısı ekonomik durumunu Dr. Martinez De Hoz'un nasıl 'sihirli bir güçle' düzelttiğini görüşüyorduk, bu koca ülke milyarlık dış borçların, döviz darboğazının, ödemeler dengesi açığının üstesinden gelmiş, anlaşıldığına göre döviz rezervlerini 6 milyar dolara ulaştırmıştı, hem de üç yıl gibi kısa bir sürede, nasıl olmuştu bu iş?

Dr. Martinez de Hoz, bizim Müezzinoğlu gibi önce Avrupa'-ya Amerika'ya geziler yapıyor, borç ödemelerini erteletmeye çalışıyor. Beceriyor da. Sonra zaten bir tarım ve hayvancılık ülkesi olan ülkesinde, ağırlığı bunlara veriyor. 1978'de dışsatım, bir önceki yıla oranla yüzde 12,3'lük bir artış göstererek 6,35 milyar doları buluyor, dışalım ise yüzde 5'lik bir düşüş göstererek 3,95 milyar dolara iniyor. 1976'dan itibaren, Arjantin'in ticaret fazlası, şöyle seyretmiş: 1976'da 1,04 milyar dolar, 1977'de 1,5 milyar dolar, 1978'de 2,4 milyar dolar

Dostlar başına demezsin de, ne dersin a birader.

Acaba? Bu acaba'nın karşılığını verebilmek için 'sistem'in babaları tarafından onca övülen Martinez De Hoz'un yüzde yüz özgür girişimci politika uygulamasının öteki bazı sonuçlarına da göz atmak fena olmayacak. Sözgelişi, Buenos Aires'te yayınlanan **Clarin** gazetesinin sözünü ettiği, Gelişim Araştırmaları Vakfı (FİDE) nin raporu, elde edilen başarılara karşı, olumsuz sayılabilecek bazı durumların da ağırlıklarını hâlâ sürdürdükleri belirtilmektedir. Darbenin yapıldığı yıl enflasyon hızının yüzde 920 gibi inanılmaz bir rakama ulaştığını söylemiştim. Geçen yıl için verilen resmi sayı yüzde 169, ama daha gerçekçi konuşanlar bu rakamın yüzde 220 dolayına kadar çıkarılması gerektiğinde birleşiyorlar. Demek ki, üç yılda enflasyonunu kösteklemişler ama, durduramamışlar.

Diyeceksiniz ki bu da az başarı mıdır? Belki haklısınız, şu öteki alanlardaki kaygı verici rakamlar olmasa... En başta ekonominin büyümesindeki duraklama, hatta düşme geliyor. Arjantin, ekonomisini darboğazdan çıkarıyor, biraz da döviz biriktiriyor ama, ekonomik büyümesini durdurmak pahasına. Martinez De Hoz, darbenin ilk yılında, her zaman açıkça görülmese bile Arjantin'in ekonomik büyümesini sürdüreceğini açıklamış, asıl 'kararsızlıklar'dan kurtulma gereğinin üzerine basmış. Buysa, özgür girişimciliği alabildiğine serbest bırakmamak anlamına geliyor. **Financial Times**'in yazdığı aynen şu: **"... 1976 darbesinden sonra gayrisafi milli hasılada bir kabarma olmuş, fakat bu ancak bir yıl devam edebilmiştir. Sonra asıl düşüş yüzde 4,1, endüstriyel üretimde ise yüzde 7,9 geçen yıl yatırımlarda olan düşme ise yüzde 10,7 olarak saptanmış bulunmaktadır. İşsizlik oranının yüzde 1,8 dolayında yürüdüğü belirtiliyor."**

Şimdi bir de şu satırları okur musunuz: **"... Üretim endüstri (imalat kesimi) yeni ekonomi politikasından en çok etkilenen kesim. 1978 yılında Arjantin imalat endüstrisi yüzde**

7'lik bir düşüşle karşı karşıya kaldı. Bu düşüş kâğıt ve mineral endüstrisi dışında tüm kesimlerde yaşandı. Krizin en yüksek noktası geçen yılın ilk dört ayı idi. Azalan talep ve artan faiz oranlarıyla fabrikalar, bu dönemde üretimlerini düşürdüler. İkinci dört ayda, yalnızca bazı üniteler, o da talep üzerine mal üreterek çalıştılar. Bu bunalımın sorumluluğunu iş çevrelerinin yayın organı Mercado gazetesi, iyi belirlenmiş bir endüstri politikası olmaması nedeniyle hükümete yüklemektedir..."

Ortaya çıkan tablo nedir? Sendikaların, siyasal partilerin ülkenin hayatından çıkarılması, demokrasinin askıya alınması sonunda, tam anlamıyla 'liberal' bir ekonomi rejimine götürülen Arjantin, hayvancılık ve tarım üretimiyle içine düşürüldüğü darboğazdan kısa bir vadede kurtarılmış, ama uzun vadede devletin gelişmesi tamamiyle kösteklenmiştir. Yatırımların azalması, sanayi üretiminin, hele imalat kesiminde düşmesi, gayrisafi milli hasılanın azalması ne demektir, bunu bilenler bilir. İşte ABD Hazine Sekreteri'nin ve Chase Manhattan Bank Başkanı'nın Arjantin'de göklere çıkardığı politika budur. Çağımızda özgür girişimi başıboş bırakmak, gerçekte bu uygulamanın yapıldığı ülkeyi tam bir bağımlılığa ve yıkıma sürüklemekte, daha da ilginci ulusal endüstri erbabına da yaramamaktadır, zarar vermektedir.

İnanmadınız mı, hadi ona da bir göz atıverelim:

Arjantin, imalat sanayiinde üretimi sözde artırmak için yeni bir yasa getiriyor. Bu yasa sayesinde, yurt içinde yapılabilen otomotiv sanayii parçaları da dışardan ithal edilebileceği gibi, tamamiyle dışarda yapılmış otomobiller de yurda sokulabilecek. Dr. Martinez De Hoz, ulusal otomotiv sanayiinin yıkımı demek olan bu yasayı şöyle bir gerekçeyle savunuyor: "Yabancı ucuz arabalar, özellikle Japon ve Brezilya arabaları fiyatların düşmesinde etken ve yerli sanayiine yardımcı olacak." Financial Times bile buna işaret etmekte, 'gerçekte yeni yasanın yerli yapım araba fiyatlarını düşüreceği konusunda kuşkular vardır" demektedir.

Ama bu yasanın, Arjantin dışındaki sermayeye yararları konusunda, hiçbir kuşku yoktur.

18 Mayıs 1979

İçinizden birisi çıksa, dese ki: "Kardeşim, hükümetle işadamları birbirine giriyor, sen tutmuş bize Arjantin'den söz ediyorsun: Eş mana katakulli". Doğrusunu isterseniz, ben Arjantin'de olup bitenlerle, Türkiye'de olup bitmesi istenenler arasında, hayli sıkı bir bağ görüyorum. Bir bakıma, Arjantin işine de ondan bulaştım. Ne ilgisi mi var? İlgi pek çok ya, en ufağından, en matrağından birisine şöyle bir bakalım isterseniz.

TÜSİAD'ın hazırlayıp gazetelerde ilan diye yayınlattığı 'gerçekçi çıkış yolu' ilanını okudunuzsa, orada şu ilginç satırların yer aldığını da görmüş olmalısınız: "... Demokratik toplumumuzun üreten, verimli üreten-temel gücünün bir teşebbüs olduğunu artık anlamalıyız. Ekonomimizi bir yasakçı 'mevzuat ağı' içinde boğan, kişinin teşebbüs şevkini kıran, kişiyi yanlış yönlere sevkeden, aşırı müdahaleci ve güven sarsıcı zihniyet bunalımın asıl sebebidir."

Şimdi bir de, izniniz olursa, diktatör Videla'nın "hür teşebbüs cenneti 'Arjantin'de, 'hür teşebbüs şampiyonu' Dr. Martinez De Hoz'un ne demiş olduğuna bir göz atalım. Hazret, aynen şöyle diyor : «... Arjantin'de nesiller, çok sıkı bir gözetimin egemen olduğu, devlet denetiminin herşeyin üstünde yer aldığı, enflasyonun bir diğer enflasyonu getirdiği bir ortam içinde yetiştirilmiştir. Artık pazar güçlerinin egemen olduğu bir döneme geçiyoruz. Böyle bir düzene geçtiğimizde tüketici de bazı haklara sahip olacaktır, bu haklarla yeni etkiler yapabileceği gibi, sesini de duyuracaktır. Elbette aynı şey üreticiler için de geçerlidir. Her ikisi de hür teşebbüsün güdümleyici olduğu bir sistemde gelişecek yeni oyunun kurallarına kendilerini uyarlamak zorundadır. Bu yeni sistem içinde devlet gözetleyici olacaktır, denetleyici değil."

Şimdi, lütfen elinizi kalbinizin üzerine koyup söyleyin: Türkiye'de işadamlarının istediği ile, Arjantin'de Videla ve sağ kolu Martinez De Hoz'un uyguladıkları aynı şey değil mi?

Gülten, çat, bir cigara yakıyor. Mavi bir duman yumağını boşluğa bırakırken diyor ki: "... Canım aynı şey olduğu, dış kredi konusunda söylenenlerden de anlaşılmıyor mu? TÜSİAD'-

ın verdiği ilanda, konuya ilişkin bölümü hatırla hele bir, ne diyordu?".

Sahi yahu, bu kız haklı: Gazetenin birinden ilanı buluyorum, Ecevit'in de takıldığı altı çizili o ünlü bölümde kelimesi kelimesine şunlar yazılmış: "... Şiddetle ihtiyaç duyduğumuz dış kredilerle, uyguladığımız ekonomik sistem birbirine çok yakından bağlıdır. Pazar ekonomimizden gitgide uzaklaşan bir anlayışla, ne batı dünyasında hak ettiğimiz yeri, ne yeterli kredileri, ne de yatırımlara gerekli dış sermayeyi bulabiliriz."

Hadi bir de Financial Times'den şu satırlara göz gezdirelim: "... Son üç yıl içinde Arjantin Dünya Bankaları için oldukça sevimli bir yer olmuştur. Buenos Aires yolunu aşındıran bankacılar, her defasında, ağız sulandıran yeni bir borç önermektedirler. Bankacıların bu kadar rahat olmalarının nedeni, Arjantin'de rahatça konuşabilecekleri birisinin, Dr. Jose Alfredo Martinez De Hoz'un bulunduğunu bilmeleridir. (...) Uluslararası bankacılık tarihine geçecek bir önemli örnek Arjantin örneğidir. (Buraya lütfen dikkat eder misiniz?) Türkiye ve Zaire gibi aynı sorunları yaşayan ülkelerin yanında Arjantin, uygulanacak ekonomik ve mali politikalar saptandığı zaman, kısa bir sürede neler yapılabileceğini, nasıl başarılar kazanılacağını, göstermiştir. 1976 yılından 1979 yılma kadar geçen süre içinde, Arjantin yalnız tüm dış borçlarını ödemekle kalmamış, aynı zamanda ödemeler dengesini tüm ekonomik tarihinde görülmemiş bir başarıyla eksiden artıya geçirmiştir. (...) Geçen yıl Arjantin Avrupa üzerinden 1.46 milyar dolar kredi almıştır ki, bu 1977'de 819 milyon, 1975'de 72 milyar idi. Yabancı bankalar dış borçlar için uygulanmakta olan yöntemi alkışlamaktadırlar.

Gördünüz ya, Arjantin Martinez De Hoz'un 'Pazar' güçlerinin egemen, devletin ise sadece gözetleyici olduğu' ekonomik sistemi sayesinde yabancı kredi de bulmuş, borçlarını da ödemiş, fazladan döviz de bıraktırmış. Eh, TÜSİAD'ın tavsiyesine uyarsa, Türkiye'nin de aynı olanaklara kavuşması belki de olasıdır. Yalnız, sizi bilmem ama, bu işte benim kafamı karıştıran bir taraf var. Hadi bari onu da açık açık görüşelim.

TÜSİAD'ın o palavra ilanında şöyle önemli bir bölüm var: "... Zorlayıcı, önleyici önlemlerle üretim artmaz. Olsa olsa ekonomik yapı çarpılır. Giderek rejim değişir. Hür teşebbüsün zayıflaması, hürriyetçi demokrasinin zayıflamasıdır. Hür teşebbüsün yok olması ise, politik, ekonomik, sendikal, düşünsel, bütün hürriyetçi demokrasinin de yok olmasıdır". Bana öyle ge-

liyor ki, işte burada 'şişiyorlar'? Çünkü Arjantin'de olay tam tersine işlemiş, Videla bir dikta rejimi kurmuş, önce TÜSİAD'ın 'hür teşebbüs'e bağladığı bütün özgürlükleri yok etmiş, sonra da Dr. Hoz sayesinde 'hür teşebbüs'ü ülkenin ekonomisini egemen kılmış. Başka bir deyişle, 'zorlayıcı, önleyici önlemleri' Arjantin'de sosyalistler değil, liberal geçinenler getirmişler. Piyasa ekonomisi, Arjantin halkının köleliği, özgürlüklerinin mezarı üstünde işliyor. Kredi, borç para, tutsaklığın bedeli olarak geiliyor.

Ne haber?..

4' "gerçekçi çıkış yolu" özel sektöre yarar mı?

19 Mayıs 1979

...Ama bu tartışmanın en çarpıcı iki noktasından birisi nedir bilir misiniz? Aslında Ecevit hükümetinin, iş çevrelerinin bunca husumetini üzerine çekecek kadar hiçbir zorlayıcı ekonomik önleme başvurmamış olması!.. Bunları dinlerseniz, şu CHP ağırlıklı iktidar, handiyse sosyalist bir düzeni Türkiye'de gerçekleştiriyor. Bre aman, nerede şu sosyalist yasalar bir de biz görelim, tadına varalım. Ülkenin bir iki kaçakçılık merkezinin üstüne gidiliyor, altın alışverişi düzene bağlanıyor diye bu patırtı koparılıyorsa, bunun sosyalistlikle filan bir ilgisi yok. Hesabını kitabını bilmek isteyen her kapitalist ülkede buna benzer önlemler uygulana gelmektedir. Üstelik bazılarında bu uygulama öyle disiplinli bir biçime dönüşmektedir ki, iş çevreleri adeta bunalmaktadır. Yok. kooperatifçilik filan, Türkiye'nin komünistleşmesine kanıt sayılıyorsa, o zaman pes.

Herkes gibi, iş çevrelerinin de Ecevit iktidarının hiç de hür teşebbüse karşı olmadığını bilmeleri lazım gelir. Daha dün hür teşebbüsün ünlü temsilcileriyle karşılıklı oturup söyleşerek 'Türk ekonomisini darboğazdan kurtarıcı önlemleri', Ecevit, beraberce kararlaştırmadı mı? Bu önlemlerin çoğu gerçekte, dış kredi açmak için Türkiye'nin liberal kapitalist bir disipline girmesini isteyen 'dış çevrelerin' istediği yönde değil miydi? Hem, gerçekten CHP iktidarının sosyalistliğe doğru yelken açtığı duygusuna kapılmış idiyseler, neden o tarihte bu kaygılarını hükümete söylemediler de, böyle deterjan, traş bıçağı ya da diş ma-

cunu satar gibi, işi gazetelerde ilan vermeye döktüler? (Laf aramızda, bunu yapmakla Ecevit'in, Kurultay üstü durumunu bir güzel sağlamlaştırdılar gibime de geliyor. CHP Genel Başkanı asıl solundan eleştirilecekti, TÜSİAD sayesinde şimdi iş çevrelerine karşı ekonomik kurtuluş savaşı filminde başrolü oynayabilecek. Bu da cabası).

Diyeceğim, TÜSİAD kamuoyunda iktidarı suçlarken, elle tutulur somut kanıtlara dayanmıyor.

Aman, mevlüd'ün asıl farklı yeri, ülkeye çıkış yolu, rejimi kurtarmanın tek çaresi diye gösterdiği Arjantin'li Dr. Martinez De Hoz'un (ve de Dünya Bankası'nın, IMF ve şürekâsı'nın) reçetesi, umduklarının tam tersi sonuçları ortaya dökünce başlıyor. Bu ters sonuçların birisine şöyle bir dokunup geçmiştik: Bunlar hür teşebbüs nerede egemense, çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi orada güçlenir diyorlar, oysa bakıyorsunuz, Arjantin'de en bayağısından faşizm ülkeye egemen oluyor, ekonomide liberallik o zaman 'resmi' tutum haline dönüşüyor.

Ters sonuçların ikincisi, düpedüz ekonomik düzeyde kendini gösterir. Daha önce görmedik mi? Arjantin bu ödeme kolaylıklarına, bu dış kredilere, bu ödeme dengesi fazlalığına kavuşmuş ama, beri tarafta yatırımlar durmuş, gayrisafi milli hasılat artmıyor, sanayi üretiminde düşüş var, ekonomi büyümüyor artık, işsizlik ise almış başını gidiyor. Peki bunu neyle açıklayacaklar? Al sana liberal ekonomi, hem öylesine liberal ki, 'sistem'in önde gelenlerinden övmeyen kalmamış, şöyle bir bakarsan hesabı kitabı kısa vadede yoluna koymuş gibi görünüyor, gel gör ki uzun vadede Arjantin'i 'sistem'in 'tahıl ambarı ve sığır ağılı' haline getirecek. Arzulanan bu mu Türkiye için? TÜSİAD Türkiye'nin bölgenin kasabı, manavı sütçüsü olmasını mı istiyor yoksa?

Ne o şaştınız mı? İster, ister. Baksanıza Cumhuriyet'te Kenan Mortan'm yazdığına göre, Ankara ve Ege Sanayi Odaları ile, İktisadi Kalkınma Vakfı ne görüşte imiş: "... **Türkiye'nin uluslararası iş bölümü içinde yeri bellidir. Ağır sanayileşme 20. yüzyılın son çeyreğinde boş bir tutkudur. Bu nedenle AET'in** (deyime dikkat buyurun) **izin verdiği bir sanayileşme türü için onların onayı alınmalıdır. Bu nedenle gün geçirmeksizin, tam üyelik başvurusu yapılmalıdır.**" Eh, elbette bu odaların üyelerinden bazıları TÜSİAD'ın da üyesidir. Onlar da, tıpkı Arjantin gibi, Türkiye'nin de bir hayvancılık, tahıl ve sebze ülkesi olmasını yeğler.

Ya istemezlerse, ya biz de sanayicilik yaparız derlerse?.. Önerdikleri reçeteniz Arjantin uygulaması onları haklı çıkarır mı? Hayır. Hayır. Yine hayır.

Nedeni belli. Arjantin'de son üç yıllık uygulamada, üretimin düştüğü alanlardan birisi de ne, imalat sanayii değil mi? Neden düşüyor, herhalde devlet 'zorlayıcı ve yasaklayıcı' önlemler alıp kamu sektörünü devreye soktuğu için değil, zira Dr. Martinez De Hoz'un liberalliği piyasaya egemen. Düşüyor, çünkü Arjantin 'sistem'in bol bol mal ihraç ettiği bir pazara dönüşmüş. O kadar ki, yeni çıkardıkları yasayla yurt içinde yapabildikleri otomotiv sanayii parçalarını ve mallarını da dışardan ithal etmeye koyulmuşlar. Bu ulusal sanayicinin çanına ot tıkamayacak mı sanırsınız? Bizim şaşkınlar Ortakpazar'a paldır küldür girerlerse, Alman, Fransız ya da İngiliz sanayiiyle boy ölçüşebileceklerini mi sanıyorlar? Duman olacaklar, duman. Asıl zorlayıcı ve yasaklayıcı şamar, kapitalist ülkelerin çokuluslu tekellerinden inecek suratlarına. Bunu da farketmeyişlerine doğrusu şaşılır.

Şaşılır çünkü Arjantin üç yıllık uygulamadan sonra farketmiş. **Financial Times'e göre 'siyasal ve sendikal birlikler giderek büyüyen, sonunda patlayabilecek bir güç haline gelmektedir. Bazı generaller partiler politikasının gözardı edilemeyeceğini söylüyorlar, Amerikan elçisi ise, iktidarın işçilerle ilişkilerinin iyice zayıflayacağını, bir genel grevin eli kulağında olduğunu bildirmektedir.'**

Yaa, beyim.

niyet mektubu

1'buyurun cenaze namazına...

15 Haziran 1979

Hadi buyurun cenaze namazına...

Patırtı gürültü, verdi veriyor verecek derken Paris görüşmelerinde Türkiye ile IMF yeni 'Niyet mektubu' üzerinde anlaşıyorlar. Diyeceksiniz ki, dideler rûşen!... Hem de nasıl. Hele yeni niyet mektubunun basına sızdırılan bazı bölümlerini okudukça, adamın aklını ziyan etmesi işten bile değil. IMF, daha geniş kapsamlı ele alınırsa 'sistem', allem etmiş, kallem etmiş,

yıllardır ısrarlı olduğu esasları Türkiye'ye kabul ettirmiş. Bu bakımdan, Rûşen olan dideler bizimkiler olmasa gerek, baksanıza ANKA Ajansı konuyla ilgili olarak verdiği habere nasıl giriyor:

"... Türkiye ile Uluslararası Para Fonu arasındaki yeni Standy-By düzenlemesine esas olacak 'Niyet mektubu'nun 1978 yılındaki 'Niyet mektubu' ile karşılaştırılması, bu kez oldukça ağır koşulların kabul edildiğini ortaya koymaktadır. 1978'e göre ağırlaşan koşullar, başta döviz kurları olmak üzere, kamu kuruluşlarının Merkez Bankası kaynaklarından sağlayacakları krediler ve ücret artışlarına ilişkindir."

Aslında iş bu kadarla kalsa, can sağlığı. IMF, niyet mektubunda, Türk ekonomisini kıskıvrak bağlamakta, bütünüyle denetimi altına almaktadır. Nasıl mı, gayet basit. Haberden rastgele aktaracağım birkaç nokta, işi bütün çıplaklığı ile gözler önüne serecek. Var mısınız?

Bir kere KİT'ler basbayağı öldürülüyor. 'Kamu kesiminin borçlanma gereksiniminin azaltılmasına büyük ağırlık verilmiş, Kamu kesiminin ürettiği mal ve hizmetlere yapılan zamlar tek tek anlatılmış. Kamu personeli ayarlamalarına gidileceğine söz verilmiş'. Ne demek bu? KİT'leri besleyemeyeceğiz, ürünlerini pahalılaştıracağız, rasyonellik kisvesi altında kadrolarını kısıtlayacağız demek değil mi?

Hemen arkasından 'Taban fiyatları' geliyor. Malum, IMF 'yüksek' taban fiyatlarına oldum olası düşmandır. Bu defa da düşmanlığını göstermiş, niyet mektubunda 'Geçen yıla göre, taban fiyatlarında yapılan artışların makul ölçüler içinde tutulduğuna dikkat çekilmekte, bundan böyle de dünya fiyatlarıyla uyum içinde kalacağı vurgulanmaktadır. Ayrıca, buğdaydaki devlet sübvansiyonunun kaldırıldığı belirtilmiş, bu tür sübvansiyonların zaman içinde birer ikişer son verileceği kaldırılacağı bildirilmiştir'. Tamam mı? 'İnsanca, hakça düzen' sloganıyla iktidar olan CHP 'kalkınmayı başlatacağını' ilan ettiği köylüyü 'düşük taban fiyatlarıyla' kaderine terkediyor.

Yalnız köylüyü mü? Niyet mektubuna göre, iktidar bakın IMF'ye neyin sözünü vermiş: "... Ücret artışlarına da bu arada değinilmiş, enflasyonu hızlandırıcı etkilerin giderilmesi için, ücret artışlarının üretim ve verimlilik artışıyla ilişkilendirileceği kaydedilmiştir". İyi mi? 'Toplumsal anlaşma'nın ne türlü bir uzlaşma olduğu, bu yeni niyet mektubunun aydınlığında daha bir güzel meydana çıkıyor. Sendikalar, 'verimlilik ve üre-

tim artışlarıyla ilişkili olarak' zam isteğinde bulunabilecekler, üretim onların idaresi ve emeği dışında nedenlerden de düşecek olsa, verimlilik yeterli olmasa, bulunamayacaklar. Ne âlâ memleket.

Şuraya kadarıyla Türkiye ne yapmış oluyor, 'Taban fiyatlarını' düşürüyor, 'İşçi ücretlerini' donduruyor, KİT'lerin finansmanı için Merkez Bankası kaynaklarına başvurmayacağına söz veriyor, bunların ürünlerini de vırt zırt pahalılandıracağını kabul ediyor. Düşünebiliyor musunuz Türkiye'nin IMF sayesinde çalışanlar için ne müthiş bir 'cennet' olacağını? Köylünün işçinin cebine girecek para azalacak, buna karşılık KİT'lerde üretilen mallar gittikçe daha pahalı satılacak. Ekonomide istikrarı yoksul kesime ödetmek diye buna demezlerse, acaba neye derler?

Yeni niyet mektubu işi tadında bırakmamış, kesinlikle bu böyle.

Hemen arkasından diyor ki: "... **Türkiye, öte yandan, ithalat üzerinde uyguladığı kısıtlamalara yenilerini eklememeyi ve mevcut kısıtlamaların kapsamını genişletmemeyi taahhüt etmektedir.**" Bunun anlamını bilmem açıklamak gerekiyor mu? Türkiye, yabancı mallarına, yabancı sermayesinin ürettiklerine, eskisi gibi direnemeyecek. Bir malın ithali eğer ekonomimizi aleyhte etkiliyorsa, o malın ithalini kısıtlayamayacağız. Bunun izni IMF'in elinde olacak. Düyun-u Umumiye'den söz ettiğimiz zaman işi abarttığımızı söyleyenler, acaba buna ne buyuracaklar?

Ya Fon üyesi ülkelerle ikili ödeme anlaşmaları yapmamaya, öteki ikili ödeme anlaşmalarını 'tasfiye etmeye' söz vermiş olmamızı ne demeli? Elinoğlu bu maddeye dayanarak, Türkiye'nin Fon üyesi olmayan Rusya ile olan ticari ilişkilerine her an müdahale edemez mi? Dahası, kullanımına da sınırlama getirmeyi kabul ettirmiştir. Türkiye, bu sürede Sosyalist ülkelerden elverişli koşullarla kredi bulursa, kullanamaz demek olmuyor mu bu? Bilirsiniz, öteden beri, 'sistem'le ilişkilerimizden söz ederken, Türkiye'yi bir 'deli gömleğine' bağladıklarını ileri sürerim, Allah aşkına, şu koşullara bakın, elinizi vicdanınıza koyun ve söyleyin: Haksız mıyım?

Buyurun cenaze namazına...

16 Haziran 1979

7 Ocak'ta Guadeloupe'da Batılı dört lider kafa kafaya vermişlerdi ya, bir iddiaya göre o toplantıda Türkiye'den söz ederken Alman Şansölyesi Schmidt şunları söylemişti:

"... Bugün, IMF'le anlaşmaya yani devalüasyon başta olmak üzere öteki önlemleri almaya zorlamak Türkiye'yi açıkça intihara itmektir. Üretimi duran, dolayısıyla satacak mah olmayan bir ülkeye devalüasyon yaptırırhr mı? Bırakın yardım edelim, rahat nefes aldırahm, ardından IMF île anlaşma ve bir istikrar programında ısrar ederiz."

Şimdi IMF'in koşullarını Ecevit hükümeti bir bir yerine getirirken, Türkiye'nin 'intihara sürüklenip sürüklenmediğini' elbette düşünüyoruz ama, o tarihte Guadeloupe'da Başkan Carter'in Schmidt'e ne cevap verdiğini bilmemizde de yarar çok. Catrer'in sözleri şunlar:

"... Almanya'nın bu yaklaşımını Washington kabul edemez. IMF bizim kurduğumuz bir mekanizmadır ve kurallarının dışına çıkılmamahdır. Türkiye'ye yardımı hepimiz belirli koşullarda vereceğiz. Neden bu koşulların müzakeresini biz yapalım ve ardından kötü kişi olahm? Bırakın uluslararası memurlar yapsın."

Demek ki Ecevit neredeyse bayram ederek Guadeloupe'da Türkiye'ye 'siyasal yardım' kararı alındığını, 'ivedi bir yardım geleceğini' ilan ederken, Batılı 'büyükler' yardımı daha o zaman IMF koşuluna ve birtakım 'belirli koşulların gerçekleşmesine' bağlamışlardır. Türkiye'nin araya NATO'yu, AET'yi, OECD'yi, ya da tek başına Almanya'yı koyarak, yardım işinden IMF'i çıkarmak istemesi böylelikle fiyaskoya uğramış oluyordu.

Gerçekten, Türkiye davayı Guadeloupe'dan çok önce kaybetmişti.

Nasıl mı? Bakın: Önce NATO Genel Sekreteri Luns Ankara'ya gelir, dönünce konseyini toplar der ki: "Türkiye'nin kaderi IMF'in eline bırakılamaz, bunlar işi sadece ekonomik açıdan görüyorlar oysa olaya siyasal açıdan bakılmasında yarar vardır. Norveç'e bir gün içinde üç milyar dolar bulan Batı'nın, Türkiye'ye muhtaç olduğu 1,5 milyar doları bulamaması düşünülemez. NATO dayanışması çerçevesinde birşeyler yapmahyız." Luns gerçekte Ankara'nın ısrarla ileri sürdüğü NATO anlaşma-

sının 2. maddesine dayanmak istiyordu. Üyelerin en başta da Amerika ve Fransa'nın cevabının ne olduğunu biliyor musunuz? **"NATO, askeri amaçlardan başka bir amaç için kullanılamaz."**

Arkasından AET Komisyonu Genel Sekreteri Emile Noel ülkemize gelir, durumu görünce etekleri tutuşur, döner dönmez Komisyon Başkanı Jenkins'i uyarır: **"AET liderlerine bir uyarı mektubu gönderilmeli, Türkiye'yi kaybedebiliriz."** 4 Aralık'ta demek ki Guadeloupe'dan epeyce önce, bu mektup AET liderlerine dağıtılıyor. Avrupa Türkiye'ye yardıma çağrılıyor. O ara, AET teknik servislerinde çalışanlar gazetecilere diyorlar ki: **"IMF'in tutumunu anlayamıyoruz. Böyle katı bir tutum Türkiye'yi mahvetmek anlamına gelir."**

Türkiye harıl harıl, bazı Avrupalı uluslararası örgütleri harekete geçirerek, IMF engelini aşmaya çalışa dursun, IMF yetkilileri Washington'daki AET yetkilileri ile bir toplantı yapıyorlar. Bu toplantıdan, AET'ye bir zılgıt çıkıyor: IMF'e göre, Türk hükümeti verdiği sözlerde durmamakta ve alınması gereken hiçbir önlemi almamaktadır. Türk hükümeti inandırıcılığını yitirmiştir. AET, IMF dışı fon ya da ivedi yardım önerilerinde bulunmakla, IMF'in Türkiye ile pazarlık gücünü kaybetmektedir .Bu bakımdan, IMF, AET'nin davranışını doğru bulmadığını bildirir.

Peki sonuç? Sonucu nasıl bilmezsiniz, söze başlarken söyledik ya, Guadeloupe'da Schmidt IMF'siz ivedi yardım lafını açacak oluyor, Carter'dan cevap hazır: Bırakın o işi IMF yapsın.

Peki, Carter'in dediği olmadı mı?

Türkiye'nin 'tam teslimiyeti'üzerine aramızda tartışıyoruz. En çok sorulan sorulardan birisi şu: Değil mi ki Ecevit eninde sonunda IMF koşullarına baş eğecekti, neden aradan ayların geçmesine sebep olarak durumu daha da ağırlaştırdı? Bu sorunun cevabı galiba şudur: Ecevit, biraz Arap ülkeleri, biraz Rusya ve Doğu Bloku kartını oynayarak, biraz da NATO, AET vs. gibi Batılı örgütleri harekete geçirerek, IMF engelini aşabileceğini umdu. Oysa, her girişiminde karşısına Amerika dikildi, zira IMF'siz yardım önerilerini reddeden daima Amerika oldu. Niçin? Bu sorunun karşılığını vermek zor değildir. Bir kere Amerika yardımı siyasal 'belirli koşullara' bağlamak niyetindeydi. Türkiye henüz bu koşulları kabul etmiyordu, ikincisi SALT II'nin akibetini bekliyordu, yardımı açmak mukabilinde, U-2'leri Türkiye üzerinden uçuracaktı.

Gidişat odur ki, Amerika arzusuna nail olmuş, Ankara'daki

hükümeti bir defa daha, hem kendi önünde, hem de IMF önünde diz çöktürebilmiştir. Allah encamımızı hayretsin. Amin.

3'içişlerimize karışmıyorlarmış

17 Haziran 1979

Warren Christopher demiş ki, aman efendim, o nasıl laf, Türkiye'nin içişlerine karışmak haddimize mi düşmüş, ne Amerikan hükümetinin böyle bir niyeti ve fiili vardır, ne de bendenizin. Adam bunu ciddi ciddi gazeteye demeç diye veriyor. Hani Türkiye'deki muhalefeti iktidara yardımcı olmamakla suçlamıştı da, Demirel, uzaktan da olsa, bu zatı bir güzel fırçalamıştı ya, işte ona cevap. Demek aşağıdan alıyor, sebebi de belli: Türkler gururlu adamlardır, işlerine başkalarının burunlarını sokmasından hoşlanmazlar, tam da IMF'nin acı ilaçlarını içireceğimiz sıra, üstlerine varmayalım filan.

Amerika Türkiye'nin işlerine karışmazmış... Sevsinler. Ecevit hükümetinin birbuçuk yıldır bütün çabaları, Amerika'nın lafı döndürüp dolaştırıp IMF'e bağlamasıyla son buluyordu. IMF'in kime bağlı olduğunu derseniz, artık Sağır Sultan bile duydu. Dahası var, Amerika şu 'çok ivedi yardım' olayıyla ansızın ne zaman ilgilenmeye başlamıştır bilir misiniz? Söyleyeyim: İran'ı kaybettikten, Ruslarla SALT-II anlaşmasına vardıktan sonra. Birden görülmüştür ki, Sovyetler'in anlaşmaya uyup uymadığının denetimi, İran'daki üsler elden gittiğine göre, ancak Türkiye'deki üslerden ya da Türkiye hava sahası üzerine uçacak U-2'lerden mümkündür, buysa Türklerin rızasına bağlı olabilir. İyisi mi, işi pazarlığa dökersin, üç beş kuruş yardımı bazı siyasal koşullarla birlikte buna bağladın mı, sen sağ ben selamet.

İyi ama, Türkiye'nin işlerine karışmak olmuyor mu bu?

Daha güzelini ister misiniz? Mehmet Barlas Demirel'e soruyor: Siz de IMF'le anlaşmıştınız, bu anlaşma neden yürümedi? Demirel'in cevabını aynen aktarıyorum: "... Sonradan IMF anlaşmayı yürütmedi. Bunun, siyasi sebepleri vardı. İç-dış karışık siyasi sebepler. Çünkü bugünkü hükümeti oluşturan beyler, o zaman hükümeti dışarıya jurnal ettiler, hasta adamdır, Türkiye batmıştır dediler. Yardım yapmayın dediler. Böylece Tür-

kiye sıkıntılara düşecekti, biz de hükümetten düşecektik. Maksat buydu. Biz hükümetten düşmesine düştük, ama onlar Türkiye'yi çıkartamadılar, kendi kazdıkları kuyuya kendileri düştüler." Acaba neden, merak mı ettiniz. Demirel onun cevabını da veriyor: "... 500 milyar dolar paranın dünya piyasasında dolaştığı bir zamanda, Türkiye'nin ihtiyacı ne ki? Yılda 1.5-2 milyar dolar. Türkiye'nin bu parayı bulmamasının sebebi siyasidir. Mesela, Amerika dahil, Türkiye'nin ilişkide bulunduğu pek çok ülke 'Kıbrıs meselesini ya çözersiniz, ya da çözdürürüz' tutumu içindedir. Türkiye bir nevi iktisadi ambargoya maruz kalmıştır. Ve yine bugünkü hükümeti teşkil eden beyler, Amerika ve bazı batı ülkelerine hükümet olabilmek için, Kıbrıs meselesini çözersek biz çözeriz demişlerdir."

Durun yeterince açık ve aydınlıktır sanıyorum. Ecevit iktidar olduğu zaman, Batı'nın onu Kıbrıs sorununu çözümlemek, Türkiye'yi sanayileşmekten uzaklaştırmak için 'seçtiğini' yazmış olduğumdan, eski Başbakan'ın dedikleri benim için sürpriz değil, değil ama, bir eski Başbakan'ın IMF konusunda da, dış politikamız konusunda da, Amerika'nın işlerimize nasıl burnunu soktuğunu açıklaması çarpıcı bir kanıt değil mi?

Nasıl, daha kanıt mı istiyorsunuz? Pekâlâ...

1978'de, hep biliyoruz, bu iktidar IMF'le yine anlaşmış, bir niyet mektubu vermişti. Buna göre, 'istikrar önlemleri almayı vaadediyor, buna karşılık, IMF de ona 450 milyon dolarlık bir yardım sağlayacağını bildiriyordu. Nitekim mayıs 1978'de bu miktarın 150 milyar doları serbest bırakıldı. Gelgelelim, ikinci kredi diliminin serbest bırakılacağı ağustos 1978 tarihinde, avcumuzu yaladık. Tıpkı Demirel hükümeti'ne olduğu gibi, IMF, bu kere Ecevit hükümetine de krediyi vermemiş, sözünü tutmamıştı. İyi ama, niye?

Bakın, o tarihlerde TC Merkez Bankası'nın sorumlusu olan Dr. Sadıklar, olayı nasıl anlatıyor: "... Ağustos 1978 tarihinde Türkiye'nin dıştan görünüşü çok ilgi çekicidir. Bu görünüşü dış bankacılar, Merkez Bankası yetkililerine şu şekilde anlatmışlardır. "Türkiye, ekonomisinde istikrar sağlamak ve dış dünyadan kaynak aktarmak için, bir istikrar programı ilan etmiş ve para fonu ile anlaşma yapmıştır. Buna rağmen ekonominin istikrarını bozucu, anlaşmaya ters düşen, emisyon artırıcı birçok karar alınıp uygulanıyor. Siz dünyayı bunlardan habersiz mi sanıyorsunuz? Mesela tamgün yasası ile ödenecek ilave ücretlerin kaynağı nerededir?"

Başka türlü söylersem, şöyle mi diyeceğim: Ecevit hükümetinin IMF'le ilk anlaşması, bu hükümet tamamıyle iç sorun saydığı bazı konularda bağımsız kararlar aldı diye bozuluyor. Hayır, böyle olmayacakmış, bağımsız Türkiye Cumhuriyetl'nin kendini bağımsız sayan hükümeti, tıpkı bir Osmanlı hükümeti gibi Diiyun-u Umumiye'den talimat ve izin alacakmış. Alınazsa, şıp, krediyi kesiyorlar. Ecevit'i bir yıl kadar sağa sola çırpındırdıktan sonra, ayaklarına düşürüp, teslim alıyorlar.

Sonra bunun adı, Türkiye'nin içişlerine karışmamak öyle mi? Ah, canım.

Bu pazarlıklar konusunda Mehmet Ali Birand'ın yazdıklarını okudunuz mu? Hadi okuyun da görün: "... Aslında adını koymadan konuşulan, 'Türkiye'nin ekonomik yapısının değiştirilmesinin' yollarıydı. Yani bugiine kadar ki karma ekonomi yerine, Batı'daki piyasa ekonomisinin getirilmesi. Yani Meclisler'den beş yıllık planın değiştirilmesi..."

bir buçuk savaş

1'abd, ortadoğu'ya müdahale edeceğini saklamıyor ki...

6 Temmuz 1979

"... ABD'li meslekdaşım, Türkiye'nin Arap ülkelerine uyguladığı yakınlaşma politikasını anlamakta güçlük çekiyor. Bunun yerine kendisine, ABD'nin uyguladığı, İsrail, Yunan lobilerine dayalı politikayı yorumlamasını salık veririm. Çünkü ABD, özellikle Ortadoğu'da İsrail'in yanlış enflasyonuna dayalı politikasını sürdürmekte, İran'daki etnik grupları kışkırtmakta, Irak'ı parçalamayı amaçlamaktadır. Bu politikayı sürdürürse, ABD'nin kayıpları da artacaktır."

Tırnak içinde okuduğunuz sözler var ya, bunları İstanbul'daki seminerde, Amerikalı Profesör Gruen'in saçmalamalarına karşı Prof. Besim Üstünel söylüyor. Hem giizel söylemiş, hem doğru. Yalnız, dediklerini buraya alışım sadece bunu söylemek amacını gütmüyor. Şu aşağıya alacağım sözlerle yanyana getirip değerlendirmenizi isteyeceğim. Pek ilginç oluyor, ortaya başka boyutlar çıkıyor da ondan:

"... Amerika, İsrail'in Arap dünyasına yönelik saldırgan emellerine göz yummakla kalmamakta, İran'daki kalesini yi-

tirdikten sonra, İsrail'le beraber Ortadoğu'da yeni bir etki alanı yaratmaya çalışmaktadır. Bunu ortak bir plana bağlamışlar, Litani adı verilen bu plana göre Ortadoğu ülkeleri yeni savaşa bulaştırılacak, bu arada Filistin Kurtuluş Örgütü de ortadan kaldırılacaktır. Plandan ve durumdan, bir süre önce kendisiyle konuyu görüştüğüm Suriye Devlet Başkanı Hafız Esat'ın da haberi vardır..."

Üstünel'in dediklerini nasıl da tamamlıyor, Arafat'ın söyledikleri. Ne o şaştınız mı, evet, bunları söyleyen, daha doğrusu 'Middle East' adlı dergiye demeç olarak veren FKÖ Başkanı Arafat. O da, Amerika'nın Ortadoğu'daki niyetlerinin ne olabileceğine işaret etmiş oluyor. Şimdi birisi çıkar der ki, elbette öyle diyecek, İsrail uçakları ikidebir Lübnan'daki Filistin gerillalarını bombalamaktadır, adamın canı yanmış, duygusal olarak konuşmadığı ne malum?

Ha, o zaman siz, ABD Savunma Bakanı Harold Brown'ın geçenlerde Amerikan ABD Televizyonu'na verdiği demeci görmediniz. Böyle önemli bir açıklamayı atlar mı adam birader? Baksana ne diyor Amerika'nın Savunma Bakanı:

"... Amerika ve öteki gelişmiş kapitalist ülkeler petrole dolayısıyla Ortadoğu'ya bağımlıdır. Ortadoğu ise son derece istikrarsız bir bölge görünümündedir. Bu nedenle bölgede çıkabilecek herhangi bir karışıklığa Amerika'nın ve diğer gelişmiş kapitalist ülkelerin karışması kaçınılmaz olacaktır."

Harold Brown'm dediklerini hakkıyla değerlendirebilmek için, bu tür diplomatların ağzında 'istikrarsız' deyiminin 'Amerika'nın çıkarlarına elverişli değil' anlamına geldiğini bilmeniz gerek. 'Bölgede çıkabilecek herhangi bir karışıklık' ise, pekâlâ İsrail'in yeniden Lübnan içlerine dalması, Filistinlilerle İsrail arasındaki bir çatışmaya Suriye ve Irak'ın müdahalesi biçiminde oluşabilir. Duymadınız mı, İsrail uçakları Lübnan'ın güneyindeki Filistin kamplarına saldırınca, Suriye uçakları işe karıştı, her iki taraftan kayıplar oldu. İyi kötü bir tırmanma var işte. İş biraz daha büyüdü mü, 'istikrarsız petrol bölgesinde istikrarı sağlamak amacıyla' Amerika savaşa katılabilir.

Neyle mi? İlahi, aylardır Amerika'nın Ortadoğu'daki herhangi bir çatışmaya burnunu sokmak amacıyla, özel ordu hazırladığını yazıp duruyoruz; dememiş miydik hani, bu ordu çöl savaşları için özel eğitim görerek hazırlanıyor da, uçaklarla sekiz saatte bölgeye gelebilmesi için, türlü çareler planlanıyor diye. Yanılmıyorsam, bu iş için yol üzerinde mutlaka hava alan-

larına gereksindiklerini, İspanya'daki alanların uzak olmaları dolayısıyla, Türkiye'deki alanlardan yararlanmayı tasarladıklarını da yazmıştım. Şimdi üsenmesem, o yazıları da bulurdum ya, belleğinize güveniyorum. İşte bu dediklerim, nihayet resmi, hem de çok resmi bir ağız tarafından da doğrulandı. Kim olduğunu merak mı ettiniz, hadi söyleyeyim: Şu General Haig yerine, NATO'nun başına getirilen Amerikalı Komutan Rogers var ya, dedikleri de şunlar:

"... Amerika, Basra Körfezi bölgesinde, Ortadoğu'da ya da üçüncü dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelecek olaylara anında müdahale edebilecek 110 bin kişilik bir 'yıldırım ordusu' kurmayı planlamıştır. Bu ordu gereken yere büyük bir hızla ulaştırılacaktır. Orada kendi olanaklarıyla altmış gün tutunabilecektir. Ayrıca paraşütçü tümevleriyle desteklenecektir. Bütün sorun silah, araç gereç ve cephanesinin özel olarak bir yerde depolanması ve müdahale gerektiği anda lojistik sıkıntılarla karşılaşılmaması sorunudur."

Eh, sözü toparlayabiliriz sanırım. Birleşik Amerika, minarenin kılıfını hazırlamış bile. Ortadoğu'ya girmek istedi mi, ufacık bir çatışmayı bahane edebilir. Anlaşılıyor ki, İstanbul'daki seminerde Türkiye'yi harıl harıl Araplar'dan uzak tutmaya çalışan Amerikalı profesörler, bu yıldırım ordusunun yararlanacağı üsleri ev silahların depolanacağı yerleri düşünüyorlar. Vance kendi ağzıyla Türkiye'yi 'Amerikan savunmasının güneydoğudaki kalesi' saymadı mı?

Ama yağma yok.

2'niye tepki göstermez türkiye?

7 Kasım 1979

Alev'in kafası bozulmuş, gecenin bir saatinde telefon, hattın öteki ucunda, o: "... Sen, diyor, bu Ortadoğu sorununu niye bu kadar kafana taktın anlamıyorum doğrusu. İşin yok galiba, baksana kardeşim, herkes meşgul olacak ne ilginç konular buluyor. Benzin karnesi sorunu var, muhalefetin 226'yı bulup bulamaması sorunu var, sıcaklar da artacakmış diyorlar, yazlıklar ateş pahası, filan festekiz..."

Siz ne diyorsunuz peki, şimdi bu kız haklı mı? Bence değil,

bir kere haberleri doğru dürüst izlememiş, ikincisi değerlendirememiş. Çünkü, sadece ajans bültenlerini şöyle gözden geçiren birisi bile, Ortadoğu'da ciddi bir tehlikenin varlığını, üstelik bu tehlikenin önemli bir kısmıyla Türkiye üzerinde dolaştığını hemen görür. Durumu, Alev'in (Alev gibi, ülkenin çevresinde olup bitenleri yarım kulakla izleyenlerin) dikkatine sunmak, hiç olmazsa biraz daha ilgilerini artırmak için, ne yapacağım biliyor musunuz? Ortadoğu üzerindeki Amerikan tehdidiyle ilgili haberleri birbiri ardınca gelişigüzel sıralayacağım. Öyle sanıyorum ki, durumun ciddiliği büsbütün ortaya çıkacak.

Varan bir/Yıllardır Amerika'yla canciğer kuzu sarması geçinen Suudi Arabistan'ın şu ara önemli askeri manevralar yaptığını işittiniz mi? Evet, yaptı üstelik bu manevralara çağırdığı Kuveyt Savunma Bakanı Salim El Sabah ABD'ne açıkça uyarıda bulundu, dedi ki, petrol kuyularına karşı bir harekete girişilmesi çok yanlış bir şey olur, ayrıca cesetlerimizi çiğnemeden amacına da eremez. İyi mi?

Varan iki/Kuveyt'te çıkan 'tutucu' **Al Ray Al** Am Gazetesi ABD'nin Suriye, İsrail hava çatışması karşısında izlediği tutumun içten olmadığına değinerek, Amerika'nın Kuveyt üzerinde gittikçe artan bir baskı uygulama eyilimi gösterdiğini, 'özel vurucu kuvvet'in asıl hedefinin Araplar olduğunu belirtti. Bu, nasıl?

Varan üç/Basra Körfezi'ndeki Arap ülkelerinde bir geziye çıkmış olan Libya Devlet Başkanı Kaddafi, bir basın toplantısı yapıyor. Bu toplantıda ne dese iyi: **"ABD petrol ülkesi körfez emirliklerine herhangi bir müdahaleye kalkışırsa, düpedüz eşkıyalık yapmış olur. Bu takdirde petrol ülkeleri yeniden gelişmiş Batılı ülkelere petrol boykotuna başlayacaklardır. Böyle bir müdahale halinde petrol silahının kullanılması çok yasal ve yerinde olacaktır."** Kaddafi durumu hayli ciddi görmese, bu türden sözler eder mi? Hadi etti diyelim, kalkıp Newsweek dergisinin dediği gibi Sovyetler Birliği'nden büyük ölçüde silah satın almaya girişir mi?

Varan dört/Sovyetler dedim de... Lübnan'da yayınlanan **Monday Morning** Dergisine, SSCB Doğu Bilimleri Enstitüsü Direktörü ve Bilimler Akademisi üyesi Yevgeniy Primakov bir demeç veriyor. Dediği özetle, şu: **"Son zamanlarda Sovyetler'in Irak ve Suriye'ye silah vermeyi reddettiği yolunda bazı söylentiler dolaştırılmıştır. Bunların aslı faslı yoktur. SSCB yükümlülüklerini bugüne kadar yerine getirmiştir. Bundan sonra da**

getirmeye devam edcektir. Zaten Suriye ve Irak'a yapılan silah yardımı, bu ülkelerin savunma yeteneklerinin artırılması, böylelikle ulusal bağımsızlıklarını koruyabilmeleri amacına yöneliktir. Öte yandan, Sovyetler'le Suudi Arabistan arasında bazı gerginlikler olduğu da ileri sürülüyor. Bunun da gerçek olmadığı kesindir. Sovyetler Birliği ile Suudi Arabistan arasında normal ilişkilerin gelişmemesi için bir neden göremiyorum. Aslında, tüm bu söylentilerin amacı, Amerika'nın Basra Körfezi'ndeki girişimlerini perdelemektir."

Şimdi özetleri toparlayalım mı?

Yasser Arafat'tan, Muammer Kaddafi'ye, Kuveyt Savunma Bakanı'ndan, Suudi Arabistan Savunma Bakanı'na, Ortadoğu'da herkes, harıl harıl, Amerika'nın bölge ülkeleri üzerindeki baskısından, petrol kuyularına silahlı müdahalesinden söz ediyor. Bu arada Sovyetler Birliği, bu defaki Ortadoğu savaşının en ön sıradaki ülkeleri olabilecek Suriye ve Irak'a silah yardımını sürdürdüğünü ve sürdüreceğini açıklıyor. (Elbette, bir bildiği olmalı, öyle değil mi?) Berideyse Libya'nın aynı tehlikeye karşı Sovyetler Birliği'nden büyük ölçüde silah alacağı bizzat Batılı dergiler tarafından açıklanıyor. Böyle bir perspektif içinde lütfen Türkiye'yi ve Türkiye'nin yerini düşününüz... Doğrusu ya, Türkiye tarafsız bile kalsa, 'sistem'in yapacağı fazla birşey yoktur. Daha gerçeği odur ki, geçenlerde bir başka Arap yetkilisinin dediği gibi, Amerika'nın Ortadoğu'daki girişimi, onun başına yeni ve daha belalı bir Vietnam derdi açacaktır. Böyle bir olayın bütün Arap halklarını nasıl radikalleştireceğini, Türkiye'yi de sonunda nasıl 'sistem'den koparacağını bir kenara bırakıyorum.

Şu 'Yıldırım Ordu'nun teknik niteliklerini verip, bu dosyayı kapatacağım.

3' "quick alert force!.."

8 Temmuz 1979

Amerika'nın 'müdahale' için örgütlediği 'Yıldırım Ordusu'nun dayandığı fikir, 1969'dan geliyor. O tarihte Pentagon'da şöyle bir ilke saptamışlar: "ABD, kendisini her durumda bir buçuk savaşı başarıyla sürdürebilecek biçimde hazırlamalıdır."

'Bir buçuk savaş' da ne demek mi? İzahı şöyle: "... Bir savaş Avrupa'da —belki Sovyetler'e karşı,— yarım savaş da başka bir yerde, —Güney Kore, Doğu Akdeniz ya da Basra Körfezi". ABD Savunma Bakanı geçenlerde, bayram değil seyran değil, Amerika'nın 110 bin kişilik 'Yıldırım Ordusu' ile Ortadoğu'ya müdahale edebileceğini söylerken, işte bu ilkeleri benimsemiş oluyor artık, bir yörede başlatılmış silahlı bir eyleme, hava ya da deniz yoluyla, bir takviye gücü ulaştırmak olanaklarına sahiptirler.

Yıldırım Ordusu diye çevirmek, bilmek doğru mu, bunun aslı **Quick Alert Force.** 1977'den itibaren üç büyük birlik, komutasına verilmiş: 82. paraşütçü tümeni, 3. hava piyadesi tümeni. Bir de deniz piyadesi tümeni. Bu üç birlik, özel biçimde eğitiliyor, sık sık manevra yapıyorlar. Bu oluşunca Pentagon, taşınmaları işine el atıyor. İki yüz otuz dört c-141 uçağına, yetmiş c-5 uçağı ve iki yüz yirmi yedi 'ticari hat' uçağı ekleniyor. Muazzam bir nakil filosu. Sıra geldi, harekât alanına? Pentagon'un görüşüne göre, bu alan 'Ortadoğu'da, Doğu Akdeniz Bölgesi'nden başlayıp, Mısır'ı, İsrail'i, Suudi Arabistan'ı, öteki Arap Emirliklerini içine alarak Basra Körfezi'ne kadar' uzanmaktadır. Pentagon'daki uzmanlar şöyle diyorlarmış: "İsrail'in topyekün bir askeri yenilgiye uğramasına asla olanak bırakmayacağız." Savunma Bakanı'nın ise, geçen yıl, daha İran Amerikan yörüngesinden çıkmadan önce bile, şöyle dediğini kimse unutmamış: "... hayati petrol üreticisi Basra Körfezi ülkelerini Sovyetler'in kontrol etmesi olasılığı, NATO'nun birliğini bozabileceği gibi, NATO'nun kendi kendini savunma gücünü de tahrib edebilir."

Şimdi durum biraz daha iyi aydınlandı mı?

(Şimdi 'Yıldırım Ordusu'nun, operasyon bölgesine nasıl ve ne kadar zamanda aktarılacağı sorunua geçeceğim ama. kafam birşeye takıldı, söylemeden edemiyorum: Bakan'ın dedikleri arasındaki NATO lafına dikkat ettiniz mi? Herif, kendi çıkarına bağımsız ülkelere saldıracak, buna sen NATO üyesisin diye, sözgelişi Türkiye'yi de alet edecek. Ne âlâ memleket? Bilmem ama, Dışişleri Bakanlığı'ndaki ilgililer şu konuyla biraz daha yakından ilgilenseler, hiç fena olmaz.)

Gelelim 'nakil' işine: Önemli bir iş bu, çünkü Sovyetler bölgeye daha yakın, bu yüzden Amerika 82. Tümeni (paraşütçü) operasyon bölgesine en geç bir haftada aktarabileceğini hesaplamış. Hemen arkasından C-141 Starlifter ve C-5 Galaxy uçaklarına bindirilmiş olarak hava piyadeleri geliyor. Anfibi

araçlarla taşınması düşünülen deniz piyadelerinin gelmesi, elbette biraz daha fazla uzuyor. Ne var ki, 'Yıldırım Ordusu'nun bölgeye getirilmesi ve yayılması ne kadar çabuk gerçekleştirilse gerçekleştirilsin, Pentagon'daki uzmanların kafalarını başka bir sorun yoruyor: "müdahale" edilecek yöresel silahlı kuvvetler, armut toplamıyor elbet, işin kötüsü bu yöresel silahlı kuvvetlere ya Amerikalılar kendileri, ya da Ruslar zırhlı araçlar satmışlar. Eee, zırhlı birliklere karşı, havadan indirilmiş deniz ya da kara piyadesi ne kadar başarılı olabilir ki? Ne yapıp yapıp, bu birliklere zırhlı birlik desteğini eklemek lazım. Şimd hafif tankları taşıyabilecek CH-53'e helikopterlerini geliştiriyorlarmış ki, tahminlere göre, 1980 başlarında göreve hazır olacaklarmış.

Ha pardon, az kalsın unutuyordum, 'Yıldırım Ordusu' üç ana birlikten oluşmuştu ya, bir yıldır işin biraz daha sıkı tutulduğunu, başka birliklerle pekiştirildiğini ünlü Londra Stratejik Araştırmalar Enstitüsü bildiriyor, (zaten bu bilgileri oradan toparlıyoruz) anlaşılıyor ki o üç ana birliğe, ayrıca, 6 hava süvarisi tugayı ile daha birkaç deniz piyadesi tümeni ilave edilmiş. Koskoca bir ordu canım. Harold Brown'ın dediği gibi, 110 bin kişi kadar oluyor. Ayrıca, bunların Washington'da bir kurmay heyetleri var, bir sürü destek birlikleri filan.

Açıklanmayan ama varlığı bilinen problem, bu havadan aktarılacak birliklerin yol boyunca yararlanacakları hava üsleri: İspanya'dakiler mi? Kıbrıs'takiler mi? Türkiye'dekiler mi? Ya da (yeni kurulacak) Mısır'dakiler mi? Eğer çatışma umulduğu gibi Basra Körfezi'nde çıkarsa, bu takdirde belki Mısır, Kıbrıs daha elverişli olur. Yoook, Arafat'ın sözünü ettiği Litani planı uygulanır da İsrail'e Suriye-Irak ve Filistin arasında bir savaş çıkarılırsa, bu takdirde, İncirlik, Pirinçlik gibi Türkiye'deki üsler ön plana çıkar.

Acaba o zaman Türkiye'de iktidarda bulunan Cumhuriyet hükümeti ne yapar? Verilmiş bir kararı var mıdır? Yoksa, bir ayak önce böyle bir karara varması gerekmez mi? Bu bakımdan, belki yardımcı olur düşüncesiyle, bu bilgileri, Milli Güvenlik Kurulu'ndan Bakanlar Kurulu'na kadar bütün ilgili dairelerin dikkat ve bilgilerine arzederim.

Bu kadardır ol hikâyet...

1'düzenin değişmemesi için...

9 Temmuz 1979

Geçen yıl, Ecevit iktidarının ilk ayları. Olmadık bir yerde, ünlü işadamlarımızdan birisiyle karşılaşıyoruz. Meğerse yazılarımı okurmuş. Bana merakla sorduğu nedir bilir misiniz? "Ecevit iktidarı sosyalisttir değil mi? Bunların sosyalistliği nereye kadar gider acaba?" Gülmüştüm. Aklıma, İstanbul'da, sinemayla uğraşan eşdostun bulunduğu bir gece misafirliğinde, hemen herkesin yakında ülkenin uğrayacağı komünistlik belasından nasıl dehşetle söz ettikleri aklıma gelmişti: Kapıcılar, apartmanlarda oturacakları katları şimdiden seçmekteymişler de, ev hizmetlisi kadınlar kimin arabasına nasıl el koyacaklarını çoktan kararlaştırmışlarmış... O ünlü işadamı da, o gece toplantısındaki sinemacı dostlarım da, ben söylediklerine güldükçe şaşırıyorlardı. Ben, düpedüz solcu bilinen bir adam, ne Ecevit'in sosyalistliğini ciddiye alıyordum, ne de ödlek birtakım varlık düşkünlerinin uydurdukları söylentileri. Allah, Allah olur şey miydi bu?

Madenlerin kamulaştırılması söz konusu olunca, ortalığı yine iktidarın komünistliği sözleri sardı. Tam Gün Yasası'nda, aynı şey. Kuyumcular davası, hiç fark yok. Hele bazı sağcı parti sözcülerinin ,kasıla kasıla, iktidarın aldığı 'ideolojik amaçlı önlemler'den dem vurmaları yok mu? Bre insafsızlar, ideolojik amaç kim, Ecevit iktidarı kim? Bu iktidarda bırakın ideolojik amacı, bir fırt ulusal çıkar düşüncesi olsaydı, kalkar da 'sistem'in şakır şakır dikte ettiği bunca zararlı koşulu gık demeden sineye çeker miydi? Bu neye benziyor, hani bizde bazı şaşkınlar vardır, İnönü, Menderes diktasına karşı çıktı, iktidarında devletçilik yaptı diye 'mumaileyhi' ilerici filan sayarlar da, aynı İnönü'nün 1938-1950 arasını düpedüz faşistlik etmekle geçirdiğini, sonra da ülkeyi gözünü kırpmadan Truman doktrini denilen, üstelik bugün çektiğimiz bunca müsibetin kaynağı olan rezilliğe bulaştırdığını görmezler, işte ona.

Gülten, hınzır, cigarasının dumanı altından, sinsi sinsi gülüyor. Az önce bazı şeyler konuştuk, sözü oraya getireceğimi biliyor çünkü. Haberiniz olmuştur. İktidar bu ara otomotiv ve endüstrisine el atmış, bu endüstriyi bir disipline almak için ye-

ni bazı önlemler düşünüyormuş. İki nedenden dolayı, birisi ha babam de babam araba çıkarıp karayolları şebekesi üzerine salıvermenin yolları duman etmesinden, ikincisi (daha önemlisi) akaryakıt gerçeğinin gittikçe bir facia halini almasından. Petrolün ve benzinin bu kadar pahalı olduğu bir dönemde, aralıksız otomobil çıkarmanın anlamı ne? Bu üretimi ya kısıtlamak, ya da yöneltmek gerek. Toplu taşımacılıkla, üretime yönelik araçları çıkarması için, ne gibi mi? Otomobil yerine traktör, lüks ya da spor araba yerine, otobüs, kamyon gibi. (Zaten dışardan gelen alım istekleri de bu türden arabalara yöneliyor) ha, bir de, üretilen arabaların dağıtım ve satımını bir düzene bağlamak istemektedirler. Bilmeyen kaldı mı, hele son MC'ler döneminde otomotiv endüstrisinin mal dağıtım ve satım düzeni evlere şenlik bir şeydi. İşte iktidar buna bir çare bulacakmış.

Uğur (Mumcu) yazısında diyor ki, şimdi siz seyreyleyin gürültüyü, iş çevreleri kıyameti koparacaklardır. Ne diye koparacakları da, belli: Bu iktidar sosyalisttir, işte otomotiv endüstrisinde 'ideolojik amaçlı yeni düzenlemeler yapıyor' falan filan. Bilmem yazmış mıydım, klasik kapitalist liberal ülkelerde kapitalizmin işleyişi sanıldığı gibi 'vahşi' değildir, o bir zamanlarmış on iki yaşındaki çocukları, gebe kadınları günde on sekiz saat çalıştırır, istediği malı istediği fiyata satar, hem sömürge halklarını, hem kendi işçilerini sömürürlermiş. Sonra bakmışlar ki bu gidiş 'nurtopu gibi ihtilaller' getiriyor, tutumu değiştirmişler. Zaten adına sosyal demokratlık dediğimiz tatlı su devletçiliği buna denmiyor mu? Biraz Roosewelt'in 'New Deal' programını, biraz Keynes'ci ekonomi kuramını kurcalayanlar, yirminci yüzyıla damgasını basan 'müdahaleci' diyebileceğimiz kapitalizmin ne demek olduğunu, nereden kaynaklandığını zaten bilir.

İşte zavallı CHP'nin Türkiye'de yapmaya uğraştığı bu, demek istiyor ki, 'özgür girişim' başıboş bir kâr vurgunu peşine düşerse, işin sonu fenaya varır, iyisi mi şu işi bir düzene koyalım, düzenin değişmemesi için düzeni değiştirelim. Nasıl biraz karışık mı göründü, yok canım, bu defa düzeltme yanlışı yok sanırım, cümle gerçekte Lampedusa'nın ünlü 'Leopar' adlı romanındaki cümle, **"düzenin değişmemesi için, bazı şeylerin değişmesi gerek"**, Batılı kapitalizm bunu anlamış, kapitalizmi egemen kılmak, 'özgür girişimi' korumak ancak liberalliğin ilk dönemlerindeki o 'vahşi' kârlardan vazgeçmekle olasıdır. Gel

gör ki, ülkemizde kapitalizm ilk çağlarını yaşadığından, iç pazarda tekel durumuna gelip çok yüsek kârlarla çalışmaya alıştığından, birisi çıkıp da ortalığa çeki düzen vermeye kalkıştı mı, adı hemen konuyor, komünist. Durun bakalım yahu, Dünya Bankası'nın, AET'nin, OECD'nin, IMF'nin, nihayet Amerika'nın ekonomik düzeydeki bütün koşullarına lebbeyk diyen bir komünistlik nerede görülmüş bakalım? İktidar komünist değil, hiç de olmadı ya, ona komünist diyenlerin serbest teşebbüsçülük anlayışları biraz ilkel değil mi?

Hem siz bu iktidarın otomotiv sanayiinde yapmak istediği düzenlemeleri, niye KİT'lerde yapmayı tasarladığı düzenlemelerle bir araya koyup da değerlendirmiyorsunuz bakalım? Onu da şimdi yaparız, tamam mı?

2' "çankaya holding" dümeni

10 Temmuz 1979

Gülten, dediklerimi hiç istifini bozmadan dinliyordu. Sonunda, dedi ki: "bir iktidar, özel sektöre, dışarıya bir doları ancak elli liraya satabilmek olanağını verdiği halde, aynı doları içeriye iki yüz liraya satmak fırsatını yaratırsa, söyle bakalım, 'ideolojik önlemler mi' almış olur?" Şaşırdınız değil mi? Doğrusu ben de şaşırdım. Ne var ki, Gülten, öyle kaba toza boğulacak kızlara benzemez, aldı eline kalemi, önündeki bloknot üzerine hem yazdı, hem anlattı. Vallahi, ben de onun yalancısıyım, dediklerini aynen aktarıyorum:

"Türkiye'de bir televizyon aygıtı mayıs içinde kaç liraydı, 10 bin 500 lira mı? Tamam. Hükümet, sanayicilerin isteklerine uyarak zam yapıyor, mayıs sonundan itibaren televizyon fiyatını 13 bin 750 liraya çıkarıyor. Çok âlâ çok güzel. Aşağı yukarı üç hafta sonra, küt... Devalüasyon. Tabii sanayiciler diyor ki, devalüasyon televizyon girdilerinin fiyatını yükseltmiştir, onun için bize yeniden zam yapılması zorunludur. Hükümet ne diyor, hayır mı? Ne münasebet. 6 bin liralık bir zam daha vererek, televizyonun fiyatını 19 bin 750 liraya çıkarıyor. Şimdi, burada bir inceliğe dikkatini çekmek isterim: Dolar, aslında 26 liradan 47 liraya çıkarılmıştır, ülkemizde yapılan televizyonların ise, sanayicilerimizin övüne övüne söylediklerine bakılırsa sadece yüzde 15'i yabancı parçadır, yani girdilerinin yalnız yüzde 15'i

devalüasyondan etkilenmiş oluyor, bu hesapça, televizyona devalüasyonla yapılacak zammın taş çatlasa 2 bin lirayı geçmemesi lazım, oysa hükümet devalüasyondan zarar görüyorlar diye televizyon yapıcılarına 6 bin lirayı havadan bağışlıyor. Ne yapmış oluyor bu fazla zammı vermiş olmakla? Anlatayım: İç pazarı dışardan cazip kılmış oluyor. Sözde, ihracatı artırmak istiyorlar öyle mi? İçerde 19 bin 750 lira televizyon demek, bir televizyonu 400 dolara satmak demek. Aynı televizyon fabrikatörlerine dış piyasaların verdikleri en iyi fiyat, aygıt başına 100 dolar. O zaman ne oluyor bakalım, hükümet bu özel sektör kesimine doları içeriye iki yüz liradan kaktırmak olanağını sağlamış oluyor mu, olmuyor mu? Ben maval dinlemem, iktidar otomotiv üretimini denetime almak istiyormuş, yeni dağıtım sistemi kuracakmış da, 'ideolojik önlemler' almaktaymış, çünkü sosyalistmiş filan, hep laf... İşte iktidarın aldığı önlem, işte iktidarın yaptığı uygulama, bunun neresi sosyalist?.."

Hiçbir şey diyemedim, sustum kaldım, peki siz olsanız ne diyebilirdiniz?..

Yalnız, bir dakika, Gülten'in dedikleri burada bitmedi. Bir de Bakanlar Kurulu kararından söz ediyor. Müthiş bir şey. Bakanlar Kurulu 30 Mayıs 1979'da Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın önerisi üzerine 250 milyon lira sermayeli 'Çankaya Holding' adında yeni bir anonim şirketin kurulmasına karar vermiş, sonra da kararı resmi gazetede yayınlanmak üzere kanunlar ve kararlar 'Tetkik Dairesi Başkanlığı'na göndermiş. (Belki de, çıkmıştır) diyeceksiniz ki, bunda ne var? Gülten'e sorun da, o söylesin:

"... Kardeşim, Çankaya Holding dedikleri anonim şirketin 250 milyon liralık sermayesinin yüzde 49'u KİT'ler'e, yüzde 51'i özel sektör tarafından sağlanacak, kısacası kamu fonları özel kesimin kullanımına verilmiş olacak. Holding'e 16 milyon 688'er bin lira ile katılacak kamu kuruluşları hangileri, bil bakalım: MKE, şeker Endüstrisi, Azot Sanayii, SEKA, Çimento Sanayii, Türkiye Demir Çelik İşletmeleri... Bunların verdiklerinin dışında devlet ve özel kesim daha 150 milyon liralık sermaye koyacak ama, devletin ve özel kesimin hangi kuruluşlarının bu Holding'e katılacağı henüz belirsiz... 'Çankaya Holding' çeşitli sanayi dallarında faaliyet gösterecek şirketler kuracak, bu şirketlerin tümünde kuruluşun kendisinde olduğu gibi sermayenin yüzde 49'u devlet kesiminde, yüzde 51'lik payı kamu kesimine yani devlete alıkoyup özel kesim üzerinde yöneltici bir denetim

sağlamayı iş edinmez miydi? Hayır, Ecevit hükümeti öyle yapmıyor, yönlendirici denetleme olanağını özel sektöre bırakıyor. Sonra da bunun adı sosyalist iktidar, öyle mi ?Sevsinler sosyalist iktidarı?.."

Gülten'in dedikleri üzerine işi biraz kurcaladınız mı, neyle karşılaşıyorsunuz? Sanayi Bakanlığı'nın Çankaya Holding önerisine hem Maliye Bakanlığı karşı çıkmış, hem Devlet Planlama Teşkilatı karşı çıkmış. Nedeni de "amaç maddesiymiş", zira bu maddede deniyormuş ki 'Holding'in yurt dışında çalışan işçilerin, belediyelerin ve kooperatiflerin tasarruflarının öncelikle geri kalmış yörelerde değerlendireceği öngörülmüştür.' İtiraz bu tasarrufların değerlendirilmesi için zaten kamu kuruluşlarının var olması gerekçesine dayanıyor (DESİYAP gibi) ayrıca deniyor ki, Bakanlar Kurulu bu kararı almakla hem bu tasarrufları, hem KİT'lerin fonlarını özel kesimin emrine bırakmaktadır.

Eh, görenler Allah için söylesin, Ecevit hükümeti gerçekten, 'ideolojik içerikli' önlemler peşinde koşan bir iktidar mı, değil mi? Önlemleri belki ideolojiktir ama, ideolojisinin sosyalizmle de, sosyal demokrasinin hasıyla da uzaktan yakından ilgisi ilişkisi olmadığı kesin. Bu böylece biline...

meraklısı için ekler

(1977 Haziranının sonlarına doğru, Giinaydın gazetesinde, 'Tiirkiye'nin Suyunu Nasıl Kaynatıyorlar' başlığı altında, bir dizi yazı yayınlanmıştır. Gazete, 'Gizli Rapor' diye niteleyerek açıkladığı gerçekleri, 'Amerika'da dar bir yönetim ve iş çevresi içinde izlenebilen Executive Intelligence Review' adlı haftalık derginin çıkardığı, 'Hizmete Özel' gizli rapordan aldığını özellikle belirtiyordu. O zaman ben sorunu çok önemsedim. Defter boyunca okuyageldiğiniz yazılar da, o giinden bugiine yaşayageldiğimiz olaylar da, tutumumun pek de yanlış olmadığını ortaya koymuştur sanıyorum. İşin garibi, Tiirk basınında, yayınlanan bu ilginç belgeyle benden başka ilgilenen olmamıştı. Hâlâ da yoktur. Yazılarımda önemli alıntılar yaptığım 'rapor'un, o tarihte yayınlanan 'biitiiniinii', ek olarak sunmayı uygun gördüm.)

Amerika'da ancak dar bir yönetim ve iş çevresi içinde izlenebilen "Executive Intelligence Review" adlı haftalık derginin çıkardığı "HİZMETE ÖZEL" gizli raporu ele geçirmiş bulunuyoruz. Bu raporda, Dünya Bankası'nın, Uluslararası Para Fonu'nun ve Amerikan bankalarının, Türk ekonomisi ile ilgili olarak ileri sürdükleri önlemler ve görüşler yer almaktadır. Raporda Türkiye'nin hızlı ekonomik gelişmesinin ve sanayileşmesinin Amerika tarafından kösteklenmek istendiği ifade edilmektedir. Aşağıda İngilizce raporun tam metninin tercümesini okuyacaksınız...

Türkiye Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon geçen hafta, Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu (IMF)ndan emir almak üzere Washington'a geldi. Buna göre Dünya Bankası'nın ifadesiyle "Türkiye'nin kronik ve kaotik borç durumunun" düzelmesi için bir kemerleri sıkma politikasının uygulanması gerekmektedir... Chase Manhattan Bankası'nın yetkililerinden biri, Para Fonu'nun önerilerinin iki ana noktada toplandığını ileri sürmüş ve bunlardan birinin yüzde 75 oranında bir devalüasyon ile tüm ithalatın kesinlikle durdurulması olduğunu belirtmiştir.

Neler yapmalıymışız?

Yüzde 75 oranında bir devalüasyonu yorumlayan bir başka New-York'lu bankacı da "Elbette yüzde 75'lik bir oran gerekiyor. Oranın etkili ve yıkıcı olması lazım... Tüm ithalatın durması la-

zım. Şayet razı olmazlarsa, biz kendilerini işbirliğine zorlarız... Biz bankacılar Türkiye'nin durumundan endişe ediyoruz" diyor. Son zamanlara kadar Türkiye genellikle sadece tüketim mallarında bir ithalat kısıtlamasına gitmiştir. Oysa şimdi Türkiye'nin hammadde ve yatırım malları ithalatını kısıtlaması istenmektedir ki, bu da ciddi bir biçimde Türkiye'nin gelişme hızını ve büyük bir hırsla başlattığı sanayileşmeyi engelleyecektir. 1970'de de üretimi durdurmuşlardı.

Bugün de aynı ciddi durum var

Ergenekon'un Washington'a gelişi Türkiye'nin 1970'den bu yana karşılaştığı en ciddi ekonomik kriziyle aynı zamana rastlamaktadır. O tarihte de Para Fonu, Türkiye'yi yüzde 66 oranında bir devalüasyon yapmaya zorlamıştı. Bunun üzerine üretim durmuş ve ondan sonra da hiçbir zaman tam olarak gelisememiştir. Bu devalüasyondan bir yıl bile geçmeden ordu yönetime el koyarak Para Fonu'nun istediği kararları aldırmış ve uygulatmıştır.

Şu sıralardaki durum da aynı şekilde bir ciddiyet göstermektedir. Gazetelere göre, "Ekonominin yıkılması önlenemeyecektir." Geçen hafta içinde döviz rezervleri şimdiye kadar rastlanmamış ölçüde 490 milyon dolara inmiştir. Zaten bu rakamın 147 milyon doları altın ve 150 milyon doları da ticari akreditiftir. Geriye kalan 192 milyon dolarlık nakit döviz ise ancak 2 haftalık bir ithalat için yeterlidir. Geçen yıl dış ticaret açığı 3 milyar doların üzerindeydi ve bu açık giderek artmaktadır. 1977'nin ilk 3 ayında açık 1 milyar dolara erişmişti. Geçen yıl ile kıyaslandığı takdirde, bu yüzde 96'lık bir artış ifade etmektedir. İthalat ise aynı dönemde geçen yıla oranla yüzde 12 artmış ve ihracat gelirleri yüzde 38 oranında düşmüştür. Bir ara ülkenin en büyük döviz gelir kaynağı olan işçi dövizleri girişleri ise 1975'ten 1976'ya yüzde 30 oranında azalmıştır. Bu arada durumu daha da ciddileştiren DÇM kredileri vardır. Bu sistemle çabuk nakit elde edilmektedir. Ancak bu paraların vadeleri yakın zamanda gelmektedir.

Aylardan beri Türk Hükümeti Para Fonu'nun kemerleri sıkma önerilerine dayanmıştır. 1977'nin başında Türkiye'yi ziyaret eden Dünya Bankası heyetine, Ergenekon sert davranmış ve kendisi oturuma katılmayarak Dünya Bankası yetkililerini, yardımcılariyle görüşmek zorunda bırakmıştır. Görüşme bunun

üzerine daha sonraki haftalara ertelenmiş ancak Türk Hükümeti'ne yakın çevrelerce "İç sorunlar" ileri sürülmüş ve görüşme gerçekleşmemiştir. Türklerin bu sert tutumu üzerine Dünya Bankası derhal misilleme uygulamasına girişerek, Türkiye'ye, tüm kredileri kesmiş ve New-York bankaları da derhal aynı şekilde bir davranışta bulunmuşlardır.

Bir siyasi intihar

Dünya Bankası, kredileri keserken sorunu Kıbrıs'a bağlamış ve Carter de aynı şekilde askeri yardım ile Kıbrıs sorununu birleştirmiştir. Dünya Bankası'nın kredisini kestiği projelerden biri de Afşin-Elbistan santralıdır ki, bu, hükümetin Doğu Türkiye'yi kalkındırabilmek için gerekli gördüğü bir dönüm noktasını teşkil etmektedir.

Seçimlerin 5 haziranda yapılması kararlaştırıldıktan sonra Başbakan Demirel'in Dünya Bankası'nın önerilerini kabul etmesinin bir siyasi intihar anlamına geleceğini banka çevreleri bile kabul etmişlerdir.

Türkleri satın alabilmek için Dünya Bankası, Ergenekon'a, seçimlere kadar Türkiye'ye "Günlük uygulamada" bulunulacağını, ancak bunun için de, gerekli koşulun Türkiye'nin politikasından vazgeçerek kemerleri sıkmaya yönelmesi olduğu bildirilmiştir.

Türk işadamlarının kızgınlığı

Bir New-York banka kaynağına göre, gerek Ergenekon ve gerekse aynı sıralarda ABD'yi ziyaret etmekte olan bir Türk İşadamları Heyeti, Amerika'nın sorunları hep Kıbrıs konusuna bağlamasını ve Amerikan bankalarına borçların ödenebilmesi için sanayileşmeden vazgeçmenin gerektiğini duyunca çok kızmışlardır.

Fakat uzun vadede Türklerin, Dünya Bankası'nın, şantajına boyun eğip eğmeyeceklerini beklemek ve görmek gerekecektir.

Demirel'in 10 yıl önce Dünya Bankası ve IMF'in politikasını uygulamak üzere işbaşına getirilişine rağmen, sorun, Türkiye içinde büyük siyasi önem taşımaktadır. İster Demirel isterse muhalefet lideri Ecevit olsun, Ankara'daki bürokrasiyi ve Türk kamuoyunu sınai gelişmeyi durduracak bir uygulamaya

zorlamakta büyük güçlük çekeceklerdir. Sınai gelişme modern Türkiye'nin temel ilkelerinden biridir.

Beş yıllık planlar

Türk gelişme stratejisinin esası, çabuk bir kamu sanayileşmesine dayanmaktadır. 1950'den bu yana Atlantik'çi güçlerin, Türkiye'nin geleneksel tarım ürünlerine dayanan bir gelişme stratejisini benimsemesi için çaba sarf ettikleri veya hiç olmazsa sanayileşmeyi emek-yoğun alanlara kaydırıp yozlaştırmayı gözettikleri anlaşılmaktadır. Türkiye ise, kamu öncülüğünde bir ağır sanayiye yönelmek ve bu şekilde yoksulluk ve geri kalmışlıktan kurtulmak için ısrar etmiştir.

Nitekim Türkiye'nin 5 yıllık planları bu türden bir sanayileşmeyi öngörmektedir. İşin garip tarafı 5 yıllık planlar 1960'larda Türkiye'nin ödemeler bilânçosundaki açıkları kapatabilmek için bizzat Para Fonu tarafından önerilmiş ve Türkiye hafif, fakat gelişme kabiliyeti olan sanayileri özel sektör, ağır sanayii de etkisiz kamu sektörüne devretmeye başlamıştı.

Birinci ve İkinci Beş Yıllık Plan dönemlerinde tüm yatırımların yüzde 31,1' ve 37,1'i sanayi sektöründe yapılmıştı. Bu oranlar ise planlarda öngörülmüş hedeflerin çok üzerine çıkmıştır. Üçüncü Beş Yıllık Plan döneminde de yatırımların yüzde 45,4'ü sanayi sektörü için öngörülmüştür. İlk iki planda yatırımların daha fazla özel sektöre ağırlık tanıdığı ileri sürülebilirken, Üçüncü ve yakın bir gelecekte açıklanacak olan Dördüncü Beş Yıllık Planda yatırım ağırlığının büyük ölçüde kamu sektörüne yöneldiği görülmektedir.

Hafif sanayi yerine

Para Fonu'nun hafif sanayiye yönelme tavsiye ve çağrılarına rağmen Üçüncü Beş Yıllık Plan, ara ve yatırım malları sanayiine yönelmiş ve bunun için de ileri bir teknolojinin gerekli olduğunu belirtmiştir. Bu plandaki önemli sanayi projelerinin, —ki bunlar 200 adet kadardır— tümünün kamu sektöründe olduğu görülmektedir. Bu 200 projenin içinde İskenderun ve Ereğli çelik üretim tesislerinin tevsii, Tarsus'ta yeni bir rafineri ve kimya fabrikası, mevcut suni gübre ve alüminyum fabrikalarının tevsii, otomotiv ve buna bağlı vites kutusu ve şanzıman gibi ara mallarının üretimi için yeni üretim üniteleri vardır.

Türkiye'nin hedefleri

Ayrıca bunlara ek olarak üç yeni projenin daha harekete geçirildiği ve örneğin eylül 1976 da bir Türk-İtalyan işbirliğine dayanan Karakaya Barajının yapımına başlandığı, bundan kısa bir süre sonra da Romanya tarafından finanse edilen bir petrol rafinerisinin de inşaatının başladığı bildirilmektedir. Romenlerin sağladığı finansman ise 600 milyon dolar civarında olup 10 yıl vadeli ve yüzde 5 faizlidir. Üçüncü büyük proje ise Türk-Japon işbirliğince Sivas'ta kurulacak olan demir çelik tesisleridir.

Bu projeler, Türkiye'nin sanayileşme hedeflerinin ne olduğunu açıkça göstermektedir. Para Fonu'nun karşı çıkmasına rağmen Üçüncü Beş Yıllık Planda sanayi üretiminde yüzde 11,2'lik bir yıllık artış öngörülmüştü. 1973 yılında bu hedef aşılarak yüzde 12,8'lik bir üretim artışı kaydedilmiş, ancak 1970 yılının krizi yüzünden, bu plan döneminde sanayi üretim artışı ortalama yüzde 8,5 olarak gerçekleşmiştir.

Büyük sıçramalar

Genel olarak üretim hızı 1970 krizinden beri tam toparlanamamış olmakla beraber bazı münferit sektörlerde büyük sıçramalara rastlanmıştır. Örneğin 1976 ekim-kasımında pik demir üretimi yüzde 27, yarı bitmiş yassı mamüller yüzde 120, çimento yüzde 14, çelik üretimi yüzde 52 (Bu İskenderun tesislerinin üretime geçmesiyle ilgilidir), alüminyum kablolar yüzde 163 oranında üretim artışı göstermiştir. Bunların yanı sıra da elektrik enerjisi üretiminin yüzde 43, demir cevheri üretiminin yüzde 25, kok kömürü üretiminin de yüzde 22 oranında arttığı saptanmıştır.

Geçen yıl dış ticaret açığını kapatmak gayesiyle tüketim malları ithalatında yüzde 26 oranında bir kısıtlama yapılmıştı. Bu durum ise 1975 ile ters düşmektedir. 1975'te, hedeflerin iki katı bir tüketim malı ithalatında bulunulmuş ve bu olgunun sermaye birikimini engellediği ileri sürülmüştü. Geçen tüketim malları ithalatında yapılan kısıntı ise, fazla bir önem taşımamıştır. Çünkü zaten Türkiye'nin tüm ithalatı içinde tüketim mallarının payı sadece yüzde 5 oranındadır. Geri kalan yüzde 95 ise, ya hammadde veya yatırım malıdır ki, Türkler bu ithalatın kısılmasına, hiçbir şekilde razı olmamaktadırlar. Geçirdiğimiz son üç ay içindeki yüzde 12'lik ithalat artışı konusun-

da çok kızgın olarak görüşlerini beyan eden bir New-York'lu bankacı şöyle demiştir: "Türkler çok gururludur. Devamlı ithalatta bulunuyorlar ve bir türlü, o kahrolası gelişme programlarından vazgeçiniyorlar."

Türkiye'nin dış borçları

İthalat açığının yanı sıra, Türklerin dış borçları 4 milyar doları aşmaktadır ki, bunun içinde 2 milyar doların üzerinde bulunan, ve çok kısa zamanda vadesi gelecek olan DÇM (Dövize Çevrilebilir Mevduat) bulunmaktadır. Bu 4 milyar dolarlık dış borcun yüzde 85'i de bütçe açığını kapatmak için alınmış borçlardan oluşmaktadır. Diğer ülkelerle kıyaslandığı takdirde Türkiye'nin dış borçları, fazla değildir ve zaten bu borçların üçte ikisini devletten devlete borçlar kapsamaktadır. Ancak bu borçların ödemesiz devreleri, sona ermekte olduğundan, Türkiye yeni yüklerle karşı karşıya kalacaktır.

Daha önce de belirtildiği gibi durum 1970-71 krizini andırmaktadır. 1960'ların yüksek gelişme hızı 1968 yılında büyük bir döviz sıkıntısına yol açmış ve tüketim malları ithalatını kısıtlayıcı ve ihracatı artırıcı tedbirlerin alınması öngörülmüştü.

Adalet Partisi'nin bölünmesi

Gayet tabii ki, bu durumda transferler gecikmeye ve enflasyon giderek hızlanmaya başlamıştı. 1969 yılında Demirel Para Fonu'nun emriyle Türk Lirası'nı devalüe etmek teşebbüsünde bulunmuş ve geniş çapta yeni vergiler getirmiştir. Ancak buna gösterilen tepki o derece geniş olmuştur ki, Demirel'in, Adalet Partisi bölünmüştür.

Ekonomik durum gitgide daha da kötüleşmiş, ithalat tamamen durmuş ve 1970 ağustosunda yüzde 66 oranında bir devalüasyon yapılmıştır.

1970 yılının gelişme hızı yüzde 2,2 oranındadır. Para Fonu'nun Türk halkına uygulamak istediği ağır ekonomik şartları, Demirel'in gerçekleştiremeyeceği ve bu güçte olmadığı anlaşılınca ordu duruma el koymuştur. 1970 devalüasyonunun etkilerine arka arkaya gelen üç hükümet değişikliğinin yarattığı, siyasi istikrarsızlık eklenince, tam bir çöküntü meydana gelmiştir. Üretim düşmüş ve toplam bütçe giderlerinin yüzde 13'ü oranında bir açık meydana gelmiştir. Böylece, 1972 yılında yatı-

rım harcamalarında büyük kesintiler yapılarak, döviz elde edebilmek için mevcut her şey ihraç edilmiştir. 1972 ihracatı planda öngörüldüğünden yüzde 21 oranında ve 1973 yılı plan hedefinin de biraz üzerinde bir biçimde gerçekleşmiştir.

Oynanan oyun nedir?

Türkiye'de Kamu İktisadi Teşekkülleri, genel anlamda sanayileşmeyi yönlendirmektedirler. Sayıları 100'ün üzerindedir, ekonomiye katkıları yaklaşık yüzde 10'dur. Sanayi kesiminde çalışanların yüzde 6'sı KİT'lerde istihdam edilmektedir. Türk fabrikalarında üretilen malların yarısı bu kuruluşlardan gelir ve mevcut ağır sanayinin en önemli kısmını da bu sektör oluşturmaktadır. Devlet sektörü tam anlamıyle çeliği, petrol rafinerilerini, elektriği, gübreyi, kâğıdı, demir yollarını, hava ve deniz yollarını ulaştırmayı bir tekel halinde elinde bulundurmakta, bunun yanı sıra da tekstil, çimento, kömür, şeker, kimya sanayii ve makine imalatının da büyük kısmına hakim durumdadır.

1950'lerden beri Para Fonu, KİT'lerin özel sektöre satılması için çeşitli hükümetler nezdinde sürekli baskılarda bulunmuştur. Neden olarak Dünya Bankası KİT'lerin 'Ekonomik olmadıkları" ve "Sosyal hedeflerin galebe çaldığını" ileri sürmüştür. Ancak buna rağmen gene aynı Dünya Bankası bu kuruluşların dağıtılmalarının imkânsız olduğunu da kabul etmiş bulunmaktadır.

Örneğin 1969 yılındaki Dünya Bankası yayınlarından birinde aynen şöyle denilmektedir: "Serbest piyasa ekonomisine inanmış bugünkü Adalet Partisi Hükümeti bile, tamamen taraftar olduğu özel sektörcü politikasını uygulamakta zorluk çekmektedir. Bu da kısmen devlet memurlarının gösterdikleri dirence dayanmaktadır."

Şu sırada sanayi, gayri safi millî hasılanın yüzde 18'ini ve çalışan nüfusun yüzde 15'ini oluşturmaktadır. Plan hedeflerine göre ise 1995 yılında sanayi gayri safi millî hasılanın yüzde 40'ını ve çalışan nüfusun yüzde 52'sini oluşturacaktır.

Demir ve çelik en fazla önem verilen sektördür. Üç adet tesis halen faaliyet göstermektedir. Bunlar; eski Karabük tesisleri, Ereğli, Sovyetler tarafından yapılmış ve yeni açılmış olan İskenderun tesisleridir. Japonlar tarafından imal edilecek Sivas tesisleri, dördüncü olarak devreye girecektir.

Plan hedefleri

Üçüncü Beş Yıllık Planda Türklerin çelik üretim kapasitelerini artırmak arzusunda oldukları çok kesin bir biçimde belli olmaktadır. Çünkü plan hedefleri bu sektörde şimdikinden üç kat daha fazla yatırımda bulunulmasını öngörmektedir. Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye'nin çelik sanayiini genişletmesinden hoşnut olmadığını belirtmişken, Sovyetler Birliği bu sanayiinin kurulabilmesi için Türklere yardımcı olmaktadır. Nitekim 6 milyon ton kapasiteye çıkacak İskenderun tevsi tesislerinde gene Sovyetler çalışmaktadır. Bunların dışında iki çelik tesisi daha etüt halinde bulunmaktadır. Enerji Bakanı Selahattin Kılıç yaptığı bir konuşmada, önümüzdeki beş yıl içinde Türk çelik üretiminin 20 milyon tona varacağını söylemiştir. Buna göre, İtalya'nın 60 milyon, Almanya'nın 60 milyon, Japonya'nın 110 milyon, ABD'nin 120 milyon ve Sovyetler'in de 135 milyon ton yıllık çelik ürettikleri göz önünde bulundurulacak olursa, Türkiye'nin yakın bir gelecekte İtalya ve Almanya ile bu sanayi dalında boy ölçüşmeye kalkışacağı anlaşılmaktadır.

Dünya Bankası karşı çıkıyor

Bunların yanı sıra, petro-kimya, gübre ve kimyevi maddeler alanlarında da Türkiye büyük yatırımlarda bulunmaktadır. Büyük devlet kuruluşlarından biri olan PETKİM, Türkiye'yi petro-kimya ürünleri bakımından kendine yeterli olacak bir hale getirmeye çalışmaktadır. Ülkenin, iki büyük petro-kimya tesislerinden biri İzmit, diğeri de İzmir'dedir. Bir üçüncüsü kuruluş halindedir, ayrıca iki nitrojenli gübre fabrikası, klor-alkali ve bor tesisleri de inşaat halindedir. Dünya Bankası ise bu tür tesisleri, Türkiye için, fazla sermaye gerektirdiği gerekçesiyle tavsiye etmemekte ve yapılmalarına karşı çıkmaktadır.

Diğer önemli sanayiler arasında özel sektörün de hayli faal olduğu tekstil ve çimento sayılabilir ki, bunlarda da hızlı bir gelişme kaydedilmektedir.

Kok kömürü ithali

Madencilik de Türkiye'de devlet kontrolünde olan anahtar sanayilerden sayılmaktadır. Krom, bor ve bor alaşımları, linyit, bakır ve alüminyum rezervleri hayli zengindir. Kok kömürü üretiminde ise darboğazlar vardır ve her yıl en az 1 milyon

ton kok kömürünün ithal edilmesi gerekmektedir. Böylece Türkiye'nin maden sanayiini geliştirmeye büyük önem verdiği görülmektedir. Ancak Enerji Bakanı Kılıç bu konuda, araştırma için yabancıları istemediklerini, fakat gerekli tesislerin kuruluşu için yabancılarla işbirliğinde bulunmayı düşünebileceklerini belirtmiştir.

Önemli darboğaz

Bir başka önemli darboğaz da elektrik enerjisidir. Türkiye yılda 18,3 milyar kiiowat-saat elektrik üretebilmektedir. Buna ek olarak da Bulgaristan'dan 300 milyon kllowat-saat elektrik ithal olunmaktadır. Ülkenin tüketimini 95 milyar kilowat-saate çıkarabilmek için 8 tane termo-elektrik ve 10 adet hidro-elektrik santral inşaat halinde bulunmaktadır. Sadece 1977 yılı içinde 33 adet hidro ve termo-elektrik santralın yapımına başlanacaktır.

Türkler, aynı zamanda nükleer enerjiye de el atmak arzusundadırlar. Sanayi Bakanı bu konuda çalışmaların 1968 yılında başladığını. fakat 1975 yılına kadar bloke edildiklerini, artık tüm hazırlıklarını bitirdiklerini söylemiş, konum yerlerinin, lisans anlaşmalarının ve danışma şirketleriyle gerekli anlaşmaların imzalandığını ve böylece 1977 sonunda ilk Türk nükleer enerji tesisinin yapımına başlanacağım sözlerine ilave etmiştir. Bakan bunun bir başlangıç olacağını ve XX. yüzyılın sonuna doğru Türkiye'nin 10 adet nükleer santralı çalıştırır durumda bulunacağını, ileri sürmüştür.

(Yüksek düzcydeki bir New-York'lu bankacının Executive Intelligence Rcview'ya verdiği özel demeç):

SORU — Türkiye'nin ekonomik durumunun kritik olduğu anlaşılıyor. İddialara göre, rezervler 516 milyon dolara düşmüş.

CEVAP — Hayır bugün daha düşük bir düzeyde bulunuyor, şu anda önümde bulunan rakamlara göre 500 milyon doların altında. Durum gerçekten çok kötü.

SORU — Bana 1970'in bir tekrarı gibi geliyor. O tarihlerde dış açık çok büyümüş, üretim durmuş ve ağustos ayında yüzde 66 oranında bir devalüasyon yapılmıştı. Bunu da mart ayında bir askeri müdahale izlemişti. Acaba New-York'lu bankalar ve Para Fonu yeni bir devalüasyonu mu arzu etmektedir? Duy-

duğuma göre sizler yüzde 50 civarında bir devalüasyon istemişsiniz.

CEVAP — Yüzde 50 mi? Yüzde 75 demek istiyorsunuz! Belki bunun da üzerinde, fakat en az yüzde 75 oranında olması lazım. Etkili ve yıkıcı olması gerekiyor. Durum çok ciddidir. Biz bankacılar olarak Türkiye'nin durumundan gerçekten endişe etmekteyiz.

SORU — Para Fonu Türkiye'nin ithalatı durdurmasını istemektedir. Fakat 1977'nin ilk üç ayında ithalat yüzde 12 oranında artmıştır. Neden, seçimlerden dolayı mı?

CEVAP — Kısmen seçimler yüzünden, fakat kısmen de Türklerin onurlu olup kahrolası gelişme programlarından vazgeçmemeleri yüzünden. Biz sadece tüketim ithal mallarının ithalini değil, tüm ithalatın, yani ağır sanayi mallarının, yatırım mallarının ve fabrika ithalatının durmasını istiyoruz. Fakat reddediyorlar. Gerçekten çok inatçılar.

SORU — Maliye Bakanı ve ileri gelen Türk işadamları daha geçenlerde buradaydılar. Ne oldu?

CEVAP — Biz onlarla görüştük. Biz derken Para Fonu, Dünya Bankası ve burada, New-York'taki bankacıları kasdediyorum. Onlara, Kıbrıs'ta taviz verdikleri takdirde durumu gözden geçireceğimizi söyledik. Yardım konusunu Kıbrıs sorunu ile birleştirdik. Türkler bu önerilerimize çok gücendiler. Hiçbir şey söylemediler. Yani gerçekten hiçbir şey demeden öyle oturup bizi dinlediler, fakat çok kızmışlar ve gücenmişlerdi. Hiçbir teklifimizi cevaplandırmadılar. Bence Amerika'nın bu konuyu Kıbrıs'a bağlaması çok yerinde bir davranıştır.

SORU — Peki Türkler ne yapacak?

CEVAP — Ben falcı değilim, ama bizimle ilişkilerini koparacaklarını sanmıyorum, hatta koparmayacaklarından eminim. Seçimlerden sonra durumun çözümleneceğine inanıyorum, hem kısa bir sürede. Türkler bir işbirliğine zorlanabilir. Bir oldubitti ile karşı karşıya bırakılabilirler.

SORU — Ne demek istiyorsunuz?

CEVAP — Seçim sonuçlarından önce bir şey söylemek zor. Seçim sonuçlarına kadar bir spekülasyonda bulunmak istemem. Fakat daha önce de söylediğim gibi bir işbirliğine zorlanabilirler. Ve önerilerimizi kabul edebilirler.

SORU — Para Fonundan bir kredi isteğinde bulundular mı?

CEVAP — Bildiğim kadarıyla hayır. Durum henüz o nok-

taya gelmedi. İsteseler bile 250 milyon dolardan fazla alamazlar. Şu sıralarda kimse Türkiye'ye yatırım yapmak istemiyor, korkuyorlar. Meşhur DÇM'lerin de önümüzdeki aylarda vadeleri gelecek, bu da ekonomiyi daha fazla zorlayacak. Esasında dış borç o kadar önemli değil, önemli olan DÇM'ler. Bazı bankalar temdide yanaşıyor. Fakat ben birçok bankanın paralarını geri istediklerini biliyorum.

SORU — Buraya gelen Türk sanayicileri ve işadamlarının tutumu nasıldı?

CEVAP — Bu işadamları ve sanayiciler politik bakımdan önemliydiler. En büyük isimler gelmişti. Onlar da Maliye Bakanı gibi çok kızdılar. Dünya Bankası 10 büyük projenin finansmanını kesmişti. Esasen ülkeye tüm krediler durdurulmuştur. Sanayiciler ve işadamları da kredilerinin kesilmesinde ikinci sırada olduklarını biliyorlar. Bu krediler kesilirse kurdukları tesislerin yıkılacağını onlar da biliyor. Neyse seçimlere şunun şurasında sadece 4 hafta kaldı, ondan sonra ne olacağını birlikte göreceğiz.

Geçenlerde Yunanlı bir diplomatla yaptığımız sohbette yakın bir gelecekte Türkiye'de ordunun yönetime el koyacağı iddiasiyle karşılaştık. Yunanlı diplomat bize Demirel'in Para Fonu'nun emirlerini yerine getirmediğini, bu bakımdan ancak ordunun yönetimi ele almasıyla Para Fonu'nun istediği ekonomik tedbirlerin alınabileceğini söyledikten sonra "Oynanan oyun, 1967 yılında Yunanistan'da başarıyla gerçekleşmiş ve NATO tarafından planlanmış askeri darbe hareketine çok benzemektedir." demiştir.

Anlaşılan NATO tarafından desteklenen bir askeri yönetimin Türkiye'de işbaşına gelmesi Doğu Akdeniz ülkeleri ve özellikle Yunanistan'la Kıbrıs'ta büyük siyasi çalkantılara yol açabilecektir. Yunanistan ve Kıbrıs'ın siyasi liderleri de son haftalar içinde Carter yönetimiyle kendi aralarına mesafe koymaya başlamışlardır.

Hatta durumdan biraz fazla endişe duyan bir Yunan gazetecisi Türkiye'de bir askeri hükümetin bulunmasının son derece tehlikeli olacağını belirtmiş ve bu durumda Ege'de aniden bir savaşın bile patlayacağını ileri sürmüştür. Söz konusu gazeteci yazısının sonunda "Türkiye'de bir askeri darbe olursa, Yunanistan da bundan olumsuz yönde etkilenecektir." demektedir.

Türkler bir moratorium düşünüyorlar

Türkiye'nin bir an önce askeri bir yönetime kayması Para Fonu tarafından arzulanmaktadır. Nitekim Türk basınında çıkan haberlerde ve Londra'nın iş çevrelerinde Türk hükümetinin Para Fonu'nun önerilerini kabul etmektense borçları için bir moratorium ilan etmeyi tercih ettiği ileri sürülmüştür Örneğin temmuz ayında 2 milyar 300 milyon dolarlık kısa vadeli döviz borcunun vadeleri gelmiş olacaktır. Bugün 500 milyon doların altında olan döviz rezervleriyle Türkiye bu borcun altından ancak yabancı bankaların yardımıyla veya vadesi gelen borçları temdit etmeleriyle kalkabilir. Fakat bir Şikagolu bankacının belirttiğine göre, Amerikan bankalarının büyük kısmı, Türkiye'nin Para Fonu'nun önerilerini kabul etmesini istemekte ve ancak bu takdirde borçların yeniden düzenlenip temdit edilebileceğini ileri sürmektedirler. Para Fonu'nun önerileri arasında da vergilerin büyük ölçüde yükseltilmesi, gelişme hızının yüzde 8'lerden yüzde 5'e düşürülmesi, yüzde 75 oranında bir devalüasyon ve ithalatın tamamen durdurularak hem kamu. hem de özel sektörün tamamen felce uğraması vardır. Zaten şimdiden döviz rezervlerinin erimesi dolayısıyla ithalat önemli ölçüde kısılmıştır.

Amerika'nın en büyük bankalarından biri olan City Bank, panik içinde Türkiye'nin durumunu saat başı izlemekte ve gerek New-York Federal Reserve Bürosu ve gerekse CIA Türkiye'deki politik durum hakkında kendi bünyeleri içinde kullanılmak üzere gizli raporlar hazırlamışlardır.

Türkiye'de daha önce de dış borçlar için moratorium ilan edilmiş ve gene daha önce de Para Fonu buna engel olmak istemiştir. Örneğin 1958 yılında Başbakan Adnan Menderes ekonomik durumun çökmek üzere olduğunu ve döviz rezervlerinin sıfıra indiğini görünce, hem bir moratorium ilanına gitmek istemiş, hem de Sovyetler Birliği ile ekonomik bağların gelişmesini arzuladığını belirtmişti. 1960 yılında ise Menderes bir askeri darbe ile devrilmiş ve yargılanarak idam edilmiştir.

İnönü'nün düşürülmesi

Gene 1965 yılında Başbakan İsmet İnönü borçlar konusunda OECD nezdinde moratorium ilan etmeyi düşündüğünü belirttikten sonra üç hafta içinde düşürülmüş ve iki yıl sonra Pa-

ra Fonu'nun seçtiği adam olarak ve onun isteklerini yerine getirmek üzere Demirel başkanlığa getirilmiştir.

Ancak Demirel uzun süreden beri gelişme taraftarı işadamları ve sanayicilerin baskısı altında bulunmaktadır. Bu çevreler ise Para Fonu'nun önerilerinin kabul edilmemesi gerektiğini çünkü kabulü halinde ekonominin tamamen yıkılacağını ileri sürmektedirler. Nitekim geçen hafta Londra'da Carter ile Demirel arasındaki görüşmenin iyi geçmediği bizzat Carter tarafından ifade edilmiştir. Carter bir soru üzerine "Daha uzun bir yola ihtiyacımız var." demiştir. Bazı gözlemciler Demirel'in Para Fonu'nun önerilerine karşı çıkmasının nedenini seçimlerin bu kadar yakın bir gelecekte yapılacağına bağlamaktadır. Ancak başkaları seçimlerden sonra da Demirel'in Para Fonu'nun önerilerine karşı çıkacağını çünkü gene bir koalisyon hükümeti kurmak zorunda kalacağını ileri sürmektedir... Bu durumda ise Demirel'in Para Fonu'nun tekliflerini gerçekleştirmek için yeterli güce sahip olamayacağı aşikârdır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz yerine 5

Ne sinema be! 11

1. Acıklı bir 'yerli' film 11
2. 'Yerli' değil ama, bu film de acıklı 13

Ortakpazar 15

1. 'Ortakpazar'ın niyeti bozuk 15
2. Ortakpazar masalı 17

Arjantin uzak, ama 19

1. Emperyalizmin 'ulusal savunma' anlayışı 19
2. Arjantin uzak, ama 21
3. Milliyetçilikten Amerikancılığa 23

Terslik nerededir? 25

1. Bir terslik var 25
2. Manşetlik haber 27

Otuz kısım, tekmili birden 29

1. 'Filin cilveleri' 29
2. 'Hind Rüyası' 31
3. 'Güleryüzlü Sam Amca' kızınca 34
4. Ortadoğu'daki gizli rol 36
5. Durum muhakemesi 38
6. Türk gözünü dört aç 40

Otuz yıllık kabakatımız 42

1. Artık yeter 42
2. Otuz yıllık kabahatımız 44
3. Para Fonu ne istiyormuş! 47
4. Emperyalizme karşı Müdafaa-i Hukuk 49
5. Niyetleri eskiden beri bozuk 51
6. Borçlar neden başımıza belâ oluyor? 53
7. Atla deve değil mi? 55

Fil rahat durmuyor 58
1. 'Filin tekmesi' 58
2. Yararlı okuma parçaları 60
3. Yararlı okuma parçaları 62
4. Tanrının ışığı mı? 64

Meğerse neymiş 66

Bissel Raporu 68
1. Bu sözüme mim koyun 68
2. İşin püf noktası 70
3. Güvenlik anlayışımız 72
4. Kıssadan hisse 74
5. Geniş açıdan 76
6. Bissel Raporu 78
7. Kolay bulmaca 80
8. Bir taşla iki kuş 83

Allende ne demiş 85
1. Yararlı okumalar 85
2. Yararlı okumalar 87
3. Yararlı okumalar 89
4. Gün karar günüdür 91

Aç kapıyı bezirgân başı 93
1. Kılavuzu Para Fonu olanın 93
2. Kuşkusu kalan varsa 95
3. Takke düştü kel göründü 97
4. Ağız sulandıran bir pazar: Türkiye 99
5. 1970'lerin bankacılık olayı 102
6. Sıra Kıbrıs'ta mı? 104
7. 'Açık Kapı' meraklısı 106
8. 'Gözdağı' mı? 109

Benzetmek gibi olmasın 111
1. 'Barışçı Yayılma' 111
2. 'Yeni' sömürgeciliğin öncüsü 113
3. 'Deutsche Bank' dedikleri 116
4. Şu 'dostane ilişkilere' bakın! 118

Dolap lâi ne dolap! 120
1. Sakalları yoktur ki sözleri dinlensin 120
2. Yalnız 'para dolabı' değil 122
3. 'Ortakpazar' boyunduruğu 125
4. Bu iş yaştır 127

Uranyum Dosyası 129
1. Minarenin kılıfı hazır 129
2. Kazın ayağı nasılmış? 131
Bir rapor daha 134
1. Pentagon Raporu 134
2. Ne diyorlar ne istiyorlar 135
Kıbrıs'a çıkalı 137
1. Yahu bunlar ne söylüyor? 137
2. Şili Raporu 140
3. Günaydın! 142
4. Haberi 'casus' Lawrence'ten al 144
5. 'Uygarlık Elçiliği' ne demektir? 146
«Alamanya! Alamanya!» 149
1. Hoşgeldin Ohannes Paşa! 149
2. Hele Alaman'a! 151
3. Unutulmaz 'iyilikler' 153
4. Al aşıklarını git kumda oyna 155
Yeni 'Marifeti' Değil 157
1. Bu ambargo ilk ABD kazığı mıdır? 157
2. İki ambargo daha var 159
Anhası minhası 165
1. Roma'daki toplantı 165
2. Aman dikkat! 167
3. 'Şili salçalı İtalyan makarnası' 169
4. 'Makarna bir, Amerikan salçalı olsun' 172
5. ABD, Avrupalı komünizme neden karşı? 174
Daha o zamandan 176
1. Amiral Bristol'ün ipliği 176
2. Amerikan ortadoğu politikasının kökeni 179
Batı'ya koşullanmak 181
1. Eski defterler niye karıştırıldı? 181
2. Kızıl çizmeli casus: İlona 183
3. Amiral Turner'in açıklamaları 186
4. Gözden düşen generaller 188
5. 'Tencere dibin kara, seninki benden kara' 190
6. Haklı tarafı 193
7. Çözüm 'sistem'in dışında aranmalıdır 195
8. Türkiye'deki ABD 'üslerine' dair rapor 197
9. ABD, Türkiye'deki üslerinden vazgeçemez! 200
10. 'Hasta' eden de onlar, 'hasta' diyen de 202

11. 'Ulusal' savunma mı? 204
12. Hangisi dost, hangisi düşman? 207
13. Çelişkiler valsi 209
14. 'Sistem' ve Savunmamız 212
15. 'Sistem'in şahini ve 'ulusal' karınca 214
16. Kim doğru görmüş 216
17. 'Ulusal' değil, 'sistem'e uygun düşünmek 218

Bu reçete işe yarasaydı 221
1. Farenin aklına peyniri kim düşürmüş? 221
2. Amerika'yı yeniden keşfetmek! 223
3. İnandırıcı ve tatmin edici olmak için mi? 226
4. Darboğazdan çıkmak için, sıkboğaz ettiler 228

Kim kazıklıyor? 230

İşin aslı aranırsa 233
1. Türkiye'nin ortadoğu'daki rolü 233
2. Küçük Asya'daki dev uyanıyor 235

Rosa, daha o zaman 237
1. Geçmişten ibret! 237
2. Avantaj mı, baş belâsı mı? 339
3. 'Sahibimiz' meğerse kimmiş? 242

İş o kadarla kalmıyor 244
1. Rusya konusunda Ecevit'in Batı'dan istediği 244
2. Üsler 'yıkıcı faaliyet' göstermiyor mu? 246

«Şecaat arzederken...» 248
1. 'Basra harap olduktan sonra' 248
2. 'Yeni' dışpolitikayı, 'Eski' adamlar savunursa..... 250
3. Türkiye'yi 'sistem'e kimler tutsak etti? 252

Türkiye'ye lâyık gördükleri 254
1. Onlar ne istemiş, iktidar ne yapmış? 254
2. 'Sepet havası' 256
3. Derviş'in fikri ve zikri 258
4. Kalkındırmak için değil, denetlemek için kredi ... 261
5. Gri mi, yoksa karanlık mı? 263
6. Günaydın ağbiyler! 265
7. Dilin altından çıkan bakla 267
8. Sövmeye gelince hepsi hazır 269

Bir plan var, ama 271
1. Türkiye üzerinde petrol hesapları 271
2. Tehlikeli paraleller 273

Enver Paşa da böyle mi derdi? 276
1. Almanya ile işbirliğinin sınırı yokmuş! 276
2. Osmanlı da öyle sanmıştı 278

'Sistem' tam teslimiyet istiyor 280
1. Yandık Kerem'in arpa tarlası gibi 280
2. İki ucu kirli değnek 282
3. 'Açık Kapı' siyaseti mi? 285
4. İşler 'eskisi gibi' oluyor mu? 287

'Devrim' Dosyası 289
1. 'Devrim' Dosyası açılmalıdır 289
2. Yıkılası 'zihniyet' 292
3. 'Yeni Tanzimatçı' aydınlar 294

Kul sıkışmayınca 296
1. Tank da yaparız, uçak da, denizaltı da 296
2. Mantığı var mı, bu işin? 299

Ödün tartışması 305
1. İncirlik'te ABD'nin uçak yığmağı doğru mu? 305
2. Bir fırt yardım, bin türlü koşul 307
3. 'Düyun-u Umumiye'den farkı ne? 310

Rehin skandalı 312
1. Dut yemiş 'solcu' bülbüller 312
2. Al birinden, vur birine! 314

Türkiye'nin çıkarı mı, 'sistem'in çıkarı mı? 317
1. Bir ağızdan 'rest' çekmedikçe 317
2. Dünya Bankası, petrol işine burnunu sokuyor 319
3. Alaman, uranyum işinde ayrıcalık istedi mi? 321
4. Fransız baklayı dilinin altından çıkardı 324
5. Kızıl çizmeli casus Westinghouse'a karşı 326

Önlemler 'paketi' 329
1. 'Plan'ı devreden çıkarmak 329
2. Ana sorun üretimi geliştirmektir 331

Görünür kaza 333
1. Bu 'film'den bıktık 333
2. Perşembe'nin gelişi, Çarşamba'dan belliydi 335

Halep oradaysa 338
1. 'Paket'i neyle tartmalı? 338
2. 'Sonderece cesur bir adım' 340

Hamam ve tas 343
1. Avrupa hiç değişmemiştir 343
2. Ya biz, sanki değiştik mi? 345
Siyasal boyut 347
1. Sistem'in doğal müttefikleri 347
2. Kredilerin 'siyasal boyutu' nedir? 350
Bu da bir 'çözüm' 352
1. Biraz Arjantin 352
2. Arjantin örneği ve püf noktası 354
3. 'Gerçekçi' çıkış yolu nereye götürür? 357
4. 'Gerçekçi' çıkış yolu, özel sektöre yarar mı? 359
Niyet Mektubu 361
1. Buyurun cenaze namazına 361
2. Allah encamımızı hayretsin 364
3. İç işlerimize karışmıyorlarmış 366
Bir buçuk savaş 368
1. ABD, Ortadoğu'ya müdahale edeceğini saklamıyor ... 368
2. Türkiye niye tepki göstermez? 370
3. 'Quick Alert Force' 372
Taşın altındaki Çapanoğlu 375
1. Düzenin değişmemesi için 375
2. 'Çankaya Holding' dümeni 377
Meraklısı için Erkler 381

